

בעזה ש"ת

קונטרס אמונת עתיד

דבר בעתו מה טוב ומה נעים
דברי תורה והתחזקות היוצאים מן הלב
שרובם נאמרו כעתות רצון
ד"רעוא דרעוין" לפני התלמידים.

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשע"ב

מאת
מו"ה משה וואלפסאן שליט"א

יוצא לאור בברוקלין, נ.י. ע"י מכון אמונת עתיד

שנת תש"נ לפ"ק

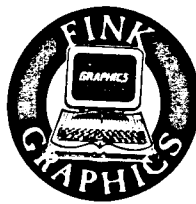
©

כל הזכויות שמורות
למכון אמונת עתיד
איסור השגת גבול ידוע

אפשר להשיג ספר זה
בביהמ"ד אמונת ישראל
4310 — 16 עוועניו
ברוקלין, נ.י.

Mechon Emunas Etecha
c/o Dr. Aron Braun
1242 - 56th Street
Brooklyn, N.Y. 11219
(718) 436-2300

והכרת הטוב להרב יצחק אהרן גאלדבערגער שליט"א
כי הקונטרס הלזה נכתב רובם על ידי אומן ידיו.
ויהי רצון שיעזור לו השי"ת להתברך בכל מילי דמיטב
וכן לכל המסייעים בהוצאת הקונטרס.

נסדר ונערך ע"י
פינק גראפיק
טל. (718) 438-4148

מוגה ע"י
הרב יעקב צבי הורוויץ נ"י

FP FRIENDLY ^I_N
PRINTERS ^I_C

1271 - 56th Street
Brooklyn, N.Y. 11219
(718) 438-4802

לעילוי נשמת
אבינו מורינו
ר' יהושע בן יהודה ז"ל
גוטוויין

נפטר עשרה בטבת תשנ"א

תהא נשמתו צרור בצרור החיים

הונצח ע"י משפחתו שיחיו

ההוצאות של כתיבת התורות משנת תש"נ נתנדבו ע"י:

- ר'ה לפני מוסף – לע"נ ברוכה בת ציון ע"ה (ניאזוף)
נעילת החג ר'ה – לע"נ גאלדא בת ר' חיים נפ' א' דר'ח אדר שני (וויעלגוס)
סוכות בענין ד' מינים – לע"נ החבר שלמה בן אלעזר (ש. לעזער)
שמיני עצרת – שמחת תורה – לע"נ ר' ישראל חיים בן ר' אהרן ז"ל (א. ברוין)
בראשית – יהושע בן דבורה לרפ"ש (י. גוטוויין)
נח – לז"נ הילד רפאל חיים בן אברהם אהרן (שטערן)
לך לך – לע"נ ראובן בן יעקב זאב נפ' י"ד אלול תש"ל (ד. וואלף)
וירא – לע"נ יושע העשיל בן ניסן ע"ה (רובין)
חיי שרה – מתן בסתר
תולדות – לע"נ הרה"צ נפתלי הירצקא אליהו בן משה אשר זילבער ז"ל היארצייט נקבע
לי' תמוז ה'יד (מ. פרידמאן)
ויצא – לז"נ הרב רפאל בן הגה"צ ר' חיים שלמה ז"ל וזוגתו מלכה ריזל בת הגה"צ ר' יעקב צבי ע"ה (הורוויץ)
וישלח – לז"נ חנה בת יהושע הערץ נפ' ח"י כסלו (יצחק משה פרידמאן)
וישב – לז"נ הר"ר חיים אלכסנדר זיסקינד בן הר"ר מנחם מאניס ז"ל
ושרה ריזל בת החסיד מנחם מנדל ע"ה וישעי' צבי בן חיים אלכסנדר יוסף ז"ל (בלומנפרוכט)
מקץ – לע"נ אברהם יוסף בן יחזקא' עזריא' ומרת שרה בת עמרם יהודה (גסטטנר)
ויחי – לז"נ רב נפתלי בן נטע יצחק זצ"ל (ה. האסנפלד)
שמות – לע"נ ר' משה חיים בן יקותיא' יהודה הכהן שניידר ז"ל
וארא – חיים בן הרב דוד צוי ה'יד (סמד)
בא – לע"נ שרה ב"ר משה יהושע ע"ה נפ' כ"ח טבת תשמ"ב לפ"ק (הערצאג)
בשלח – לע"נ הצ' רחל זילבער בת משה ע"ה שוועד היארצייט נקבע לי' תמוז ה'יד (מ. פרידמאן)
יתרו – שמואל צבי בן שרה לרפ"ש (ברוינשטיין)
משפטים – לע"נ נחמה בת ר' משה ע"ה (י. שטראסער)
תרומה – לע"נ דוב בן שמואל שיינר ולע"נ שלום בן יחזקא' שרגא גאלדשטיין (שמואל גאלדשטיין)
תצוה – לע"נ הבחור יהושע בן הר' עזרא מנחם ע"ה (בישיץ)
ויקרא – לז"נ רב אורי בן אשר (האניג)
פסח סעודת אסתר – לע"נ שרה ריזל בת מנחם מנדל ע"ה בלומנפרוכט (י. בלומנפרוכט)
שבת חוה"מ פסח – לע"נ ר' יעקב ע"ה ב"ר יונה צבי שליט"א (הערצאג)
נעילת החג פסח – ביילא בת פייגע לרפ"ש ולז"נ ר' אליהו בן ר' אברהם דוב (ב. פריינד)
שמיני – מתן בסתר
תזריע-מצורע – לע"נ החבר משה בן מורינר רפאל זצ"ל (א. האסנפלד)
אחרי-קדושים – לז"נ הרב חיים מרדכי כץ שליט"א ולע"נ הרה"ג ר' שמואל אבא בן הרה"ג ר' דוד זצ"ל (רב כץ)
אמור – לע"נ צבי מאיר בן ישעי' נפתלי ולע"נ חנה ריזל בת ר' מרדכי דוד (מ. האסנפלד)
בהר-בחוקתי – לע"נ ר' יעקב בן שרה (ד. וואלף)
במדבר – מתן בסתר
נשא – לע"נ יששכר דוב בן נתן צבי הלוי ע"י בנו שמואל צבי סג"ל לעווי
שלח – לע"נ אלי משה בן פייוול (מ. סאלומן)
קרח – לע"נ פנחס אלימלך בן אשר ישעי' (י. גאלדנר)
כי תבוא – מתן בסתר
נצבים-וילך – לע"נ גיטל זעלדע בת הרב ישעי' אשר זעליג זצ"ל (א. סמט)

יום א' דר"ה שחל בשבת לפני מוסף - תש"נ

הערבי נחל פ' אמור כ' בענין ר"ה שחל בשבת שאין תוקעין בו, שהקשו המפ' במה שאמה"כ שבתון זכרון תרועה כל מלאכת עבודה לא תעשו דכיון דקרא דזכרון תרועה מיירי בשבת שאין תוקעין בו א"כ מה מקום להזהיר כל מלאכת עבודה לא תעשו והרי הוא נזהר ועומד מצד השבת. ומאריך שם במשל, ותוכן הדברים בקיצור, שבכל שנה בבואנו למשפט, השופר הוא הטוען שלנו ומליץ בעדנו לזכותנו. אך בבוא שבת שאין אנו תוקעין אז השבת בעצמו עומד להמליץ בעדנו והוא קרובנו מצד כי קדושתו וקדושת ישראל משורש א' הם ועי' אנו זוכים בדין שהרי השבת קרוב הוא לנו ממשפחתנו. אך היות שיש שאין שומרים השבת לפי כבודו הראוי ומבזים אותו ויש שג"כ מכים אותו ופוצעים אותו ע"י חילול שבת וא"כ הרי ח"ו השבת יעמוד עלינו לחייבנו. והעצה היעוצה שנתפייס עם השבת לקבל על עצמנו מהיום והלאה לבלתי חלל את השבת ולכבדו כראוי ואז יהפך השבת להיות לאוהב לנו לזכותנו. וע"כ אמה"כ שבתון זכרון תרועה, שהזכרון טוב שיש לכם ע"י התרועה יהיה לכם ע"י השבת, וע"כ כל מלאכת עבודה לא תעשו ר"ל שתקבלו עליכם מהיום ההוא והלאה לבל תעשו מלאכה בשבת ולעשות תשובה על העבר ועי' יהא השבת אוהב לכם ותזכו בדין, עכת"ד. והנה אצל פשוטי עם הקבלה לשמירת שבת הוא במניעת מלאכה ובזה סגי לפי מדרגתם, אבל בני תורה וברי לבב עדיין אין בזה כדי להתפייס עם השבת רק צריך לקבל לשמור השבת אף מדברים בטלים שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול, ושיהא היום מקודש בתורה ובתפלה כמ"ש המנחיל מנוחה לעמו ישראל בקדושתו.

ובשנה זו עלינו להזהר ביותר להיות בידידות עם השבת כי אנו צריכים לו הן כהיום הזה שהוא לנו במקום השופר, והן ביום א' של סוכות שאין אנו נוטלין הד' מינים ואנו נוטלין את הקב"ה שהוא יהא הדר שלנו כמ"ש הדר הוא לכל חסידיו. ושוב בשמע"צ גם הוא חל בשבת שאז הוא זמן מסירת הפתקין, ואח"כ בחנוכה שבו הוא גמר החתימה לטובה בשביל דורות האחרונים שעדיין צריכים ארכא עד אז, ג"כ חל יום א' דחנוכה וזאת חנוכה בשבת. ושוב בר"ה לאילנות שגם הוא בחי' ר"ה חל להיות ר"ח שבט וט"ו בשבט בשבת כדברי ב"ש וכדברי ב"ה. וע"כ צריכים אנו להתחזק בשנה זו בכבוד השבת.

והנה מובא בספה"ק שצריך לקבל איזה הנהגה

מחודשת לשנה החדשה להתחזק בה בעבודת ה'. ובשנה זו מהראוי בין שאר דברים לקבל לקבוע שיעור בהלכות שבת בכל שבוע בע"ש או בש"ק כחצי שעה כדי להתחזק בכבוד השבת כנ"ל, אפילו אם יש לו קביעות בהלכות אחרות.

אנו נגשים כעת לתפלת מוסף ולומר פסוקי מלכיות זכרונות ושופרות. ויש לדעת גודל האחריות של אמירת פסוקים אלו כי בעשרה מאמרות נברא העולם ובדבר ה' שמים נעשו וזרוע פיו כל צבאם. ובריאית העולם מתחדשת בכל שנה, ומסר הקב"ה כח הבריאה ע"י המאמרות בפי ישראל שבאמירתן עשרת הפסוקים של מלכיות וכן זכרונות ושופרות שהם נגד עשרה המאמרות בזה אנו יוצרים את הבריאה החדשה. וכל אחד בונה בזה את עולמו הפרטי ולמשפחתו ולכל הכלל כולו. ויש כאלה שהאריכות בפסוקים ובתפילה היא להם למשא ועול. ובאמת מהראוי שיקשה לנו להפרד ממתיקות הפסוקים האלה, וצדיקים היה בלבם השתוקקות יתירה לפסוקים אלה, וראוי לשמוח בקבלת מלכותו ית' עלינו. ובאמת בכל שבת הוא זמן השמחה במלכותו ית"ש כמ"ש ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג. וכמו שאין טורח לאדם לאכול את הקוגעל וטשלינט כן אין ראוי להיות טורח אמירת פסוקים אלה שהם העונג שבת. והלואי היה היומא אריכתא של ר"ה נמשך יותר. וכמ"ש בספרים על הכתוב וקראת לשבת עונג שצריך לענג את השבת במה שיהא לשבת עצמו עונג ולא שיהיה עונג רק לנו. ובכל שנה מסורה לנו בריאת העולם ע"י מאה קולות של השופר שהוא בהתפשטות של עשרה מאמרות, עשרה פעמים עשרה, וע"י אמירת הפסוקים של זכרון תרועה. ובשנה זו פעולת השופר נעשה ע"י הקב"ה בעצמו, כי שבת היום לד' ונשאר לנו אמירת הפסוקים. והיות כי באמירת פסוקי מלכיות וזכרונות ושופרות אנו בוראים את הבריאה ע"כ אומרים זאת בסדר של ג"פ עשרה פסוקים כדרך כל דבר שרוצים לחזקו אומרים אותו ג"פ, ומה"ט אומרים לפני כל פסוק "ונאמר" וכן ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמ"ר, ומדגישים בזה שפסוק זה הוא מאמר של עשרה המאמרות ולא פסוק בעלמא. וע"כ המנהג שהש"ץ מדגיש תיבת ונאמר בנעימה מיוחדת לכוונת הדגשה הנ"ל. ובפרט בשבת דא"י בגמ' שכל השומר שבת נעשה שותף במעשה בראשית. וממילא יש לנו היום דיעה בבריאה שהרי אנו שותפין, ושותף כל מה שעשה עשוי, וע"כ יש להתעורר באחריות המוטל עלינו. והעיקר מה שישראל מתפללין בר"ה ובפרט ביום א' הוא רק על שנת גאולה ועת התיקון וכמו שפי' הישמח משה וידעת היום והשבות

אל לבבך וגו' דהיום רומז על ראש השנה כידוע. והזהיר הכ' וידעת היום והשבות אל לבבך שנים זה של ר"ה תשים אל לבך - כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת - שענין זה שיהא הכרת אלקותו בשמים ובארץ - אין עוד - עדיין לא בא עת זו, וא"כ הרי צריכים אנו לדרוש ולפעול שכבר תבוא העת הזאת. ועלינו מוטל אחריות כל הבריאה ואף שלום אומות העולם שהכל נדון ביום זה כמ"ש על המדינות בו יאמר איזו לחרב ואיזו לשלום וגו'. ואי' בשפת אמת שכר"ה צריך להיות לנו טובת עין אפי' על אומה"ע כי ורחמיו על כל מעשיו כתיב. ויהי' שנוכח להתעוררות תשובה שלימה, ויקבל ד' ברחמים וברצון סדר מלכותנו וזכרוננו ושופרותינו, ונכתב כולנו לחיים טובים לשנת גאולה וישועה לנו ולכל ישראל.

נעילת החג ראש השנה תש"נ

בקריאת היום אנו קורין אחר פ' העקדה עוד כמה פסוקים, ויהי אחרי הדברים האלה ויגד לאברהם לאמר הנה ילדה מלכה גם היא וגו' את עוז ואת בוז וגו' ובתואל ילד את רבקה וגו'. וצ"ב הכוונה בהוספה זו לקריאת היום לפרט את כל הנולדים לנחור. ורש"י כתב כל היחוסין הללו לא נכתבו אלא בשביל פסוק זה ובתואל ילד את רבקה, ועדיין צ"ב.

וי"ל הענין בזה, דהנה מצינו בספרי תלמידי בעש"ט שהפליגו בגודל הזהירות שיש לאדם ליוהר במשך כל הב' ימים של ר"ה שלא להפריד מחשבתו מיראת ה' ועבודתו כי בימים אלה נכלל כל משך השנה, וממילא כל חלק מחלקי הזמן של ימים אלה הוא מכוון לכמה ימים בשנה, וע"כ גדול החיוב ליוהר בכל רגע של ר"ה. אכן כאשר מתבוננים בזה הרי יבוא האדם לידי עצבות כי מי יוכל לעמוד בזאת בדורנו החלש, והרי קרא קאמר על ר"ה ועתה אל תעצבו, אמנם הם דברו לפי זמנם שאז היתה נדרשת עבודה כזו. אבל ודאי שבדורנו אין דורשין כ"כ ממנו שהרי מלבד שנשמותינו הם נמוכות ביותר הרי גם התפשטות הרע בעולם היא בעוכרנו, שהרי כהיום הזה התגברות הרע הוא באופן נורא אשר כמוהו לא נהייתה עוד. שכן היא המדה לפני ביטול כח הטומאה ניתנת לה הרשות להתגבר ביותר. וכ"ז גורם גודל הקישוי והמניעה בעבודה. וממילא מאתנו אין דורשים בשמים רק שימצא בנו עכ"פ איזה זמן במשך הראש השנה שיהיה לבנו נכון להשי"ת ועל זמן זה יבנה האדם ביתו כל השנה.

וזה ענין ה' אורי בר"ה שפירושו משתנה לפי ערך

הדור כמובא בספ"ק שכל פסוק יש בו פירוש אחר בכל דור, ובדורנו מתפרשת הכוונה שה' מביט אל אותו זמן בר"ה שבו ניתזין נצוצי אור מאש הישראלי בתשוקה להשי"ת. וענין זה נרמז בקריאת היום כי סדר הקריאה הוא בחשבון מכוון. ותחילת הקריאה של וה' פקד את שרה מכוון לדורות הראשונים, וסוף הקריאה מכוון לדורות האחרונים בעיקבתא דמשיחא שבהם נולדים כל כוחות הרע שפרטם הכתוב את עוז ואת בוז וגו'. ושם בין אנשי רשע ומקום רשע "ובתואל ילד את רבקה", שהקדושה מוקפת עם כוחות הרע המסככים אותה, ור"ת של ובתואל ילד את רבקה הוא אורי"י שהוא רומז אל ה' אורי בר"ה כנ"ל.

בראש השנה שני הימים נחשבים כיומא אריכתא כידוע, והענין בזה הנה בגמ' אמרו בטעם התקנה משום שנתקלקלו הלויים בשיר. ולכאורה מה גודל החסרון בזה שאמרו מזמור של חול והרי סו"ס הוא מזמור תהלים, ומה הצורך בשביל זה לתקן ב' ימי ר"ה. אך הוא ע"ד שמצינו בתפלת שבת שתקנו לכבוד השבת לקצר מ"ח ברכות שבשמ"ע ואומרים רק ברכה אמצעית, ואם טועה אדם ומתחיל ברכה של חול צריך לגמרה כי בעצם הזמן ראוי לברכה זו אלא שלכבוד השבת תקנו שלא לאמרם, ומ"מ מובא בפוסקים שמי שאירע לו טעות כזה ידאג כל השבוע כי לא מסמנא מילתא, כי נזדמן לו פגם בכבוד השבת ע"י שאמר ברכה מתפלת החול. ועד"ז אם נזדמן טעות בשיר שאמרו שיר של חול הרי זה פגם בכבוד ראש השנה וח"ו לא מסמנא מילתא על כל השנה, וכמו בהנ"ל איתא ידאג כל השבוע ה"נ ידאג כל השנה ח"ו, וכדי למנוע דבר כזה תקנו חכמ"ל שיהיו ב' הימים קודש ולא יבוא לידי כך.

וי"ל ענין נוסף בתקנת חז"ל לעשות ב' ימים אשר טובה גדולה עשו בזה שהרי ידוע שביום א' דר"ה הוא דינא קשיא וביום ב' הוא דינא רפיא וביום א' דנים את הרשעים. ואנחנו פה היום כולנו חיים נדונים ביום ב' שהוא דינא רפיא ובקל יכולים לצאת זכאי. והנה ע"י שהוסיפו חכמ"ל יום שני של ר"ה עי"ז שייך גם בו המשפט של ר"ה ויכולין לדון בו את ישראל בדינא רפיא. ובדורות הראשונים לא היה צורך בזה כי היו יכולים לעמוד אף בדין הקשה של יום א' אבל אח"כ הוצרכו לתקן יום שני כדי שנהי' נדונים בדינא רפיא. וא"ת כיון שהוא יומא אריכתא ונחשב כחדא הרי לא הועלנו כלום שצריך להיות דינא קשיא גם בשני. כבר מצינו כזאת בפ' ערבי פסחים גבי ד' כוסות שאין בזה סכנת זוגות כי כוס של ברכה לטובה

מצטרף לרעה אין מצטרף (פסחים ק"ט ע"ב). וה"נ עד"ו אינו נחשב יומא אריכתא רק לטובה אבל לא לרעה שיהא נמשך בו הדינא קשיא ח"ו.

ובענין מה שב' הימים הם יומא אריכתא י"ל בפנימיות הענין שהרי כל דברי חז"ל יש בהם עוד טעמים עד אין חקר. כי ביום זה שהושם בו אדה"ר בגן עדן והתורה היא נצחיית לכן בכל שנה אנו נמצאים אז בג"ע. וכל איש הנלבב יוכל להרגיש בעתות רצון את הגן עדן והמתיקות של ר"ה. וכשם שלחמו טבולה בדבש ביום זה, גם קרבנו לחמו לאשי, תפלותיו החמים, האמורות בשלהבת י"ה, הם טבולות בדבש ובנעצמות. ואנו מדושני עונג ושמחים במלכותו ית'. וע"כ יום זה הוא מבחי' עוה"ב שהוא יום שכולו ארוך ואין בו הפסק וחילוק של ימים, כי כ"ז הוא רק בעוה"ז שקיימת בחינה של התיישנות. והכ' אומר כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ שהיתה בחי' התיישנות אצל ישראל וזה גרם הגלות. אבל לעוה"ב אין שם ענין של התיישנות וע"כ אין חידוש של ימים בכל יום ויום אלא הוא יום שכולו ארוך. ובר"ה הוא מבחי' זו ע"כ הוא יומא אריכתא. ומיום זה אנו שואבים בחי' התחדשות על כל השנה, ומתפללים על זה, חדש עלינו שנה טובה, שכל עבודת ד' של השנה יהי' בחידוש כאילו היום ניתנה.

סוכות (ענין ד' מינים)

קטע מתוך שיחה לתלמידים - תשל"ב

ב"ה"ר שקודם נטילת לולב אומרים בפרי עץ הדר וכו' אותיות שמך המיוחד וכו'. ולידע איך שמך נקרא עלי וכו'. ובנענועי אותם תשפיע שפע ברכות מדעת עליון לנוה אפריון למכון בית אלקינו וכו'. והפ"י הוא שהד' מינים הם כנגד ד' אותיות שם המיוחד. הדס הוא כנגד יו"ד, ערבה כנגד ה"א ראשונה, לולב כנגד ו"א (עץ החיים), והאתרוג היא בחי' מלכות כנגד ה"א אחרונה. וע"י הנענועים משפיעים מדעת עליון דהיינו חסדים לנוה אפריון שהוא הבהמ"ק חופת הקב"ה וכנסת ישראל לפי ששם היחוד ביניהם. ובשם האריו"ל כתוב שאחר כל נענוע יחזיר כל הד' מינים אצלו עד החזה וינענע גם שם.

וע"פ פשטות הענין של הנענועין הוא לקבוע בלב איש הישראלי, שהקב"ה ושמך המרומז בד' מינים כנ"ל, מצוי בכל מקום ובכל עת וע"י הנענועים מקבל עליו מלכותו ומשים בטחונו בו. ובכן מנענעים

לימין ולשמאל וממליכים את הקב"ה בין כשהוא מתנהג עמנו בחסד ובין בדין ואח"כ מנענע לפניו לרמוז שאע"פ שיש לו הרבה דאגות על העתיד מה שיהי' לפניו, מ"מ הוא שם בטחונו בה'. ואח"כ למעלה כמאמר הכתוב אם אסק שמים שם אתה, שגם כשיהי' לו הצלחות מ"מ לא יגבה לבו וגם אז מקבל מלכותו עליו. ואח"כ למטה כדכתיב ואציעה שאול הנך, שאף כשיגיע ממש לבחי' שאול ולא רק שעומד בשאול רק ששוכב בשאול ואציעה שאול, שהיא המדרגה התחתונה שאפשר להגיע שם מ"מ גם שם הנך וגם שם מלכותו של הקב"ה וגם משם יעלה ואח"כ מנענע לאחריו למערב, כמאמר הכתוב אשכנה באחרית ים דהיינו בזמן עקבתא דמשיחא שנקרא אחרית ים (וכמו שדרשו חז"ל שהראה הקב"ה למשה עד הים האחרון עד היום האחרון) גם שם ידך תנחני ותאחזני ימיניך. אולם זהו דוקא בחג הסוכות אז בודאי ע"י הנענועין וע"י ישיבה בצל דקוב"ה בודאי יתחזק אמונתו בה' וקבלת עול מלכותו, אבל בקרוב יבוא העת שיצטרך להניח מידו הד' מינים וח"ו שיאבד אז אמונתו ובטחונו, ולכן צריך ג"כ אחר כל נענוע להשיב המינים אל החזה ולנענע גם שם כדי לקבוע הדברים בלבו על כל השנה.

ובזה יובן המנהג הנהוג אצל הצדיקים לעשות נענועים עם הס"ת בשעת ההקפות ביום שמיני עצרת ושמחת תורה, ובוה מראים לבן ישראל שאל יתעצב אל לבו על שעבר החג הקדוש של סוכות עם מצוותיו, ואומרים לו שגם בכל השנה תוכל לעשות נענועים ע"י התוה"ק שהיא כולה שמותיו של הקב"ה וע"י עסק התורה ישאר כל מה שקבעת בלבך ע"י הנענועים, וכמו שמפרש השפת אמת מאמר הגמ' והילכתא מיתב יתבינן ברוכי לא מברכינן, שאף לאחר סוכות כשאין אנו מברכין עוד לישב בסוכה מ"מ יתבינן בצל דמהימנותא וממשיכין קדושת הסוכה על כל השנה. וידוע המעשה מבעל הישמח משה" שפעם אחת בחלומו הראו לו הג"ע של תנא אחד וראה היאך שהוא עומד בהיכלו אצל שטענדער וגמ' פתוחה מונחת עליו, ושאל הישמח משה היכן הוא הג"ע שלו, והשיב לו המלאך אתה סובר שהתנא הוא בג"ע, הג"ע הוא בהתנא. כן אחר חג הסוכות (שהוא ג"כ ענין ג"ע כמ"ש בשפת אמת שאחר שנתגרש אדה"ר מג"ע בכ"ה ועשה תשובה ונסלח לו ביוהכ"פ החזירו לו שוב חלק קטן של ג"ע והיא הסוכה) צריך שהד' מינים והסוכה יהיו בנו בתוכינו.

וזוהו הענין של חודש מרחשוון (וכידוע הפ"י מבעל עבודת ישראל שמרחשוון הוא מלשון רחושי

מרחשן שפתותי מתפילות של הימים הק' שעברו) שהוא החודש המיוחד שאין בו שום יו"ט, אבל באמת היו"ט של חשוון היא שחזורין ללמוד התוה"ק אחר שעבר ירח האיתנים שאז לא הי' פנאי כ"כ להתמיד בתורה וזהו היו"ט של חשוון, אחר שבשמיני עצרת ירד נביעו דחכמתא כדאיתא בווה"ק ואז צריך להתחיל שוב בלימוד התורה מחדש, וזהו היו"ט היותר גדול.

לע"נ ישראל חיים בן ר' אהרן ברזין ע"ה

שמיני עצרת - תש"נ

ברשות לחתן בראשית אומרים, על זאת מתכיפין התחלה להשלמה בתדירה עד שלא ירגל בעם זו לשקרה, ע"כ. היינו שלכך מתחילין לקרוא בראשית אחר סיום התורה כדי שלא יהא השטן מרגל להוציא דיבת שקר על עם ישראל.

ויל"פ עפי"ד הישמח משה (פ' ושלח דף ע"ח) ע"ד הגמ' ברכות (דף ר') עד יעבור עמך ה' זו ביאה ראשונה. עד יעבור עם זו קנית זו ביאה שניה מכאן אמרו חכמים ראויים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון אלא שגרם החטא ע"כ. ומבאר כי הבטחה הנאמרת בשם הוי"ה מתקיימת בהחלט ול"ש בזה שיגרום החטא. אבל אם ההבטחה היא בלא שם הוי"ה שייך שיגרום החטא ונתבטל ההבטחה. ולכך בביאה ראשונה שנאמר עד יעבור עמך ה' התקיימה בהחלט. אבל בביאה שניה שלא נאמר בה שם הוי"ה רק עד יעבור עם זו קנית לכך גרם החטא ובטלה ההבטחה. ובגאולה העתידה כיון שבאו ההבטחות בשם הוי"ה ע"כ יתקיימו בהחלט ולא שייך שיגרום החטא ובודאי יעשה לנו השי"ת כל הנסים והנפלאות לעיני כל חי, המובטחים לנו, עכ"ד.

והנה תורתנו הקדושה היא קומה שלימה וכוללת בקרבה כל קומת הדורות, ובודאי שהיא סדורה לפי סדר מכוון, ע"ד שמצינו במס' מגילה (י"ז ע"א) שהקורא את ההלל למפרע לא יצא ידי חובתו כי כתוב ממזרח שמש עד מבואו מהלל שם ה'. שכמו שהשמש הולכת ממזרח למערב בסדר מכוון כן צריך ג"כ לקרוא את המזמורים בסדר מכוון. והנה הדורות מכוונים לפי סדר התורה, ותיבת בראשית בודאי היא כנגד משה רבינו שהוא ראשית הדורות וכמו שבאמת דרשו חז"ל בראשית בשביל משה שנקרא ראשית ודור של משה רבינו הוא ראש הדורות (וכמבואר בספ"ק שעל דורו

נאמר בהתאסף ראשי עם) ומשם משתלשלים והולכים כל קומת הדורות עד לעקבים שהם הנשמות השפלות בעיקבתא דמשיחא שהם מכוונים בפסוקים האחרונים שבתורה, ובתיבות האחרונות של לעיני כל ישראל בפירש"י זה שבירת הלוחות, שרומז על דורות אחרונים של שכחת התורה. ושם מושרשים הנשמות הפחותות, והתיבה האחרונה היא ישראל לרמז כי ישראל אעפ"י שחטא ישראל הוא. והתורה נעוצה סופה בתחילתה ואחר לעיני כל ישראל מתחילין שוב בראשית ברא אלקים. והענין כי הדור האחרון דורו של משיח יהפך להיות אחר הגאולה בראשית הדורות ואז יתחיל הסדר מחדש מבראשית. וע"ז מבקשים והוא ישמיענו ברחמי שנית לעיני כל חי לאמר הן גאלתי אתכם אחרית כראשית ובסידור הרב גורס כבראשית. והמכוון בשניהם אחד שדור האחרון יזכה להיות כבראשית שהוא ראשית הדורות ויזכו לכל הנסים והנפלאות שעשה הקב"ה לדור ההוא כן יעשה ה' לדור האחרון בעת הגאולה. ודור זה יהיה נברא מחדש ועם נברא יהלל י"ה, וע"ז אמה"כ ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול וגו' ופירשו חז"ל זו מכת בכורות וקריעת ים סוף. ונסים האלה עתיד הקב"ה לעשות לעיני כל ישראל היינו לנשמות העקביים אשר נמצאים בעומק חשכת הגלות והם יזכו לעתיד לקיום היעודים והנפלאות שהובטחו בהם ישראל. ונס של קריעת הים ג"כ יהי' לעתיד כמ"ש יוסיף ד' שנית ידו והניף ידו על הגהר בעים רוחו והכהו לשבעה נחלים (ישעי' מז). ומתחילים תיכף בראשית ברא אלקים כי מה"ט יזכה הדור האחרון לנסים האלה כי אז יתחילו שוב מבראשית והם יהפכו להיות לראשית הדורות.

וזאת היא הכוונה במש' על זאת מתכיפין וגו' שלא ירגל בעם זו לשקרה. והיינו שאנו מתכיפין ומתחילין מיד מבראשית לומר בזה שעתיד הדור האחרון לראות הנסים והנפלאות לעתיד כמו שראה דורו של משה שהוא ראשית הדורות. ושלא ירגל השטן שיגרום החטא ח"ו ולא נזכה לנסים ונפלאות שהבטיח לנו הקב"ה כמו שגרם החטא בימי עזרא. כי נשתנו הבטחות אלה שנאמרו בשם הוי"ה ואין להם ביטול בשום אופן. וז"ש שלא ירגל בע"ם ז"ו לשקרה. היינו במ"ש ע"ם זו קנית דקאי על ביאה שני' שבימי עזרא שגרם החטא ולא נעשו להם הנסים וירגל לומר שגם לעתיד יהא כן ח"ו. לכך מתחילין מיד מבראשית לרמז שאז יתחילו שוב מבראשית כנ"ל.

וזוה ענין השמחה בשמח"ת שאנו שמחים ורוקדים עם הס"ת אשר כלולים בה כל נשמות ישראל שכ"א

בנזר הקודש, (בראשית פכ"ז) לבאר את הענין שאמרו הברכה בלשון קללה ולא בירכוהו בהדיא בלשון ברכה, כי סתם תפלה אינה חוזרת ריקם מלפני הקב"ה מקור הרחמים, אלא המניעה מפני המקטרגים. אבל איתא בזה"ק (וירא ק"א ע"ג) שאין שום שר ומלאך מכיר מחשבה שבלב האדם. ולכן אמרו ברכת תפלה זו בלשון קללה כדי שהמקטרג יהי סבור שהיא קללה ממש ולא יקטרג מאומה. ובלי קטרוג תעלה התפלה לרצון לפני עתיך יומין למלא ברכתו ותפלתו לטובה בדבר ישועה ורחמים, וברכתו תתקיים בלי מונע ועיכוב, עכת"ד הגה"ק.

ובזה יש לפרש מה שאיתא בזה"ק תבוא, שהתוכחה והאלה של פ' בחוקותי ופ' כי תבוא המה כולם ברכות. ולפי הנ"ל יובן שמלובשים בקללות כדי לסלק הקטרוג.

אבל משה רבנו שחשש לברך בהתגלות בפ' כי תבא למה ברכם בהדיא בברכות גלויות בפ' וזאת הברכה והנראה בזה כי חודש השביעי הוא כמו יום השביעי, השבת שבחדשים, וכן נראה ממדרש רבה פ' נשא, גבי אפרים שהקריב ביום השבת, כי זקנו יוסף שמר את השבת. והוא השביעי שבנשיאים, נשיא אפרים שחדשו הוא תשרי.

ובפ' תבוא מתחילים להכנה נוספה לראש השנה בחודש השביעי, כי הוא כבר חציו השני של אלול ובו קורין את הקללות משום תכלה שנה וקללותיה. (ועיין בפרי צדיק פ' תבוא כי קריאה זו היא מתקנת חז"ל לשבת זה אפילו לבני מערבא שמסיימין התורה אחת לג' שנים) ובאמת ברכות הנה רק חוששין לקטרוג, ולכן מלבישים אותם בלבושים של תוכחות, ומתקיים בהם תחל שנה וברכותיה. אבל לסוף חודש השביעי, שהוא מכוון לסוף יום השביעי עת רעוא דרעוין, אז שולט עת רצון ואז לית דינין דתקיפין ואין שום קטרוג שולט כי לבר נטלין ולא עאלין הנך כלבין דחציפין ומתסמרים בגו כיפין, ואז אין חוששים לשום קטרוג, וקוראים בשמחת תורה את הברכות להדיא, בלי לבושים. ואז אין מכניסים את שרי אוה"ע אל סעודה זו של פר אחד איל אחד כידוע שאין שם אלא הקב"ה וכנס"י כדאיתא בזה"ק שם.

ובזה"ה איתא (פ' אמור) שבראש השנה מקבל יעקב את הברכות וביה"כ משלח דורון לעשו, (שעיר לעזאזל) ואח"כ מתחבא בסוכה שנא' ויעקב נסע סכותה. עיי"ש, והנראה בזה, שבראש השנה מקבל יעקב

מישראל יש לו אות בס"ת. ואנו רוקדים עם כל נשמות ישראל ללא הבדל אף עם הפחותים ביותר המושרשים בתיבות לעיני כל ישראל שגם הם מעכבים בכשרות הס"ת. וביום זה שקורין בו הפסוקים האחרונים של וימת שם משה אשר מרמו על הנשמות הגרועות ביותר אשר הניצוץ של משה המתפשט בכל דור מת אצלם והם נשמות של שכחת התורה ושכירת הלוחות, מ"מ גם אותם כוללתם התורה וגם הם משתייכים אליה. וע"ז אנו שמחים שהתורה כוללת אף אותנו ובשפלנו זכר לנו. וע"כ מתפשטת השמחה עד לפחותים ביותר כמו שכ' בעל התניא בסידורו ששונה שמחה זו משמחת חג הסוכות ששם רק החסידים ואנשי מעשה היו שמחים, אבל בשמחת מתפשטת השמחה ומגיעת עד לפחותים ביותר. כי כולם נכללים בס"ת.

וע"כ ראוי לעת כזאת לקבל הוספה בהתמדת התורה ולגזול יותר זמנים לעסק התורה ע"ד שפי' ההפלאה מ"ש קבעת עתים לתורה דהיינו מל' קבע את קובעיהם נפש שהוא ל' גזילה שהאדם צריך לגזול עתים לתורה מזמני עסקיו. ויש לו לבטוח בה' אלקיו שיזמין לו פרנסתו אף באופן זה. דכיון שהתורה כוללת אותנו שגם אנו משתייכים אליה ראוי לנו להחזיק לה טובה ולהגות בה יותר. ע"ד דא"י במד"ר (בראשית פר' פ"ד - י"ד) שאמר ראובן על יוסף הוא מונה אותי עם אחי דכ' ואחד עשר כוכבים משתחווים לי ואיני מצילו.

והנה כיון שהתורה כוללת אותנו ראוי לנו להכיר לה טובה ולהשתדל להוסיף בהגיון בה, ולשמוח בדברי תורה ומצותיה. ויום זה של שמחת תורה הוא יום נורא כמובא בספה"ק שהוא בחי' עוה"ב והוא בדוגמת יוה"כ, אלא שמה שזוכים ביוה"כ ע"י עינוי זוכים בשמחת ע"י השמחה. ויה"ר שנוכה לשמוח בדברי תלמוד תורתך ובמצותיך לעולם ועד.

לע"נ ישראל חיים בן ר' אהרן ברין ע"ה

שמחת תורה - תש"נ

בענין מה שקוראים פ' ברכה דוקא בשמחת י"ל ע"פ הגמרא (מו"ק ט' ע"א) א"ל רשב"י לברי' האנשים הללו בעלי צורה הם זיל לגביהן דיברכוך. אזל וכו' אמרו ל"י יהא רעוא דתזרע ולא תחצד תעייל ולא תיפוק וכו' אזל לגבי אבוהו א"ל לא מיבעיא דברוכי לא בירכן אבל ציעורי מצערן וכו' א"ל כולוהו ברכתא גינהו. תזרע ולא תחצד תוליד בנים ולא ימותו. תעייל ולא תיפוק. תעייל כלתא ולא ימותון בניך וכו'. וכתב

רשאים לשאול על זה בכרכת השנים כי אז היא סימן קללה בארץ ישראל. והריצוי על גשמים הוא דוקא לפי הצורך בא"י ומפסיקים מלומר מוריד הגשם דוקא כשרובם של בני חו"ל צריכים דוקא גשם. וזה פלא, למה לא נשאל על צרכי חו"ל בכל משך הגלות אשר כמעט כל משך הזמן הזה היינו בארצות איירופא ששם צריכים גשם בקיץ דוקא.

וּנְרָאָה עַפְּי דַּאֲמְרוּ בְּמִס' מַגִּילָה יִז: וְמָה רָאוּ לֹמֵר קִיבוּץ גְּלוּיֹת לֵאחֲרֵי בִרְכַת הַשָּׁנִים דְּכ' (יחזקאל לז) ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא. ופירש"י אלמא קבוץ גלויות בעת ברכת השנים היא. וכן א"י בסנהדרין צת. אין לך קץ מגולה מזה שנא' ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו וגו'. ופירש"י כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה אז יקרב הקץ ואין לך קץ מגולה יותר ע"כ. ולפי"ז י"ל שבאמת ברכת השנים היא תפלה על הגאולה שתתברך השנה להיות שנת רצון ושנת הגאולה אשר היא תלויה בברכת התבואה של ארץ ישראל כי זהו מסימני הקץ. ובאה הבקשה כאן בדרך הסתר כנ"ל שמיראת הקטרוג מעלימים את המכוון בבקשה. וא"ש שתלויה ברכה זו דוקא בתבואה של ארץ ישראל. וכן באה נוסח הבקשה על השנה שתתברך כי כנ"ל הגאולה מיוחדת לשנה ידועה המיועדת להיות שנת רצון לה'.

וְהַגְרִי"ח זאננפעלד זצ"ל כשראה איזה פרות שגדלו בא"י היה שמח שראה בזה סימן להתקרבות הקץ כנ"ל בגמ'. והנה זה היה בזמנו כשעדיין היו הפרות מעטים בתכלית בכמות ואיכות. אבל בזמננו רואים ב"ה פרות נאים. וזה לי עשרים שנה שזכיתי להיות בכל שנה בא"י ותמיד רואים השתנות למעליותא בפירות א"י. וביחוד יש לציין שבשנה זו ראיתי את האתרוגים שהיו מהודרים מאד אשר עדיין לא היו כן מעולם, וכן היה שפע הדסים מא"י, והרי זה מסימני הקץ. ונרמז בקרא הנ"ל ענפכם תתנו, היינו ענף עץ עבות, שהם הדסים. ויש להתחזק בסימנים אלה כי בא מועד הגאולה ולהוסיף זכיות בכדי שנזכה לקיום הדבר.

וְעוֹד הראונו אות לטובה בשבוע זו שהיה רעידת אדמה בג' מקומות בעולם. ועלינו להתבונן בזה כמו שהחפץ חיים קרא פע"א את הצבור לדרוש לפניהם דברי כבושין על כי באה ידיעה שבאמריקא עלה הנהר מיסיסיפי על גדותיו וגרם אבדון ונזק. וכל מאורע הנעשה בעולם יש בו כוונה מהבוי"ת שהוא רבון כל המעשים ועלינו לדרוש על מה עשה ה' ככה. והנה

את הברכות של פ' כי תבוא, ולכן מתלבש בבגדי עשו, כי הוא חושש שיאמר מדת הדין (יצחק) שאינו ראוי וכו' ואח"כ מסתתר במחסה צל סוכה. אבל בשמחת תורה, יוצא מן הסוכה כי אינו חושש לקטרוגים ומקבל הברכות בלי לבושים. ובאותו יום קוראים וימת שם משה, ואיתא בזהר, בהאי רצון איסתלק משה, בקדושת מנחה של שבת רעוא דרעוין. וקריאה זו שייכת לשמחת התורה, זמן המנחה של חודש השביעי, עת רצון. וימת שם משה, בהאי רצון, ר"ת בגימ' ט רצון.

והנה כמו שישנם עתות רצון וימי רצון בזמנים מיוחדים כגון יה"כ ושמ"ע וכיוצ"ב. כך יש ג"כ שנת רצון והיא השנה המיועדת להיות שנת הגאולה. כי ענין הגאולה אינו מיוחד לאיזה יום בשנה כי אם לשנה מיוחדת, וזאת השנה היא שנת רצון. וכמו שמצינו בדברי נבואתו של ישעיה הנביא שהוא הנביא המבשר נחמת ישראל וגאולתם ואמר (ישעיה ט') רוח ה' אלקים עלי יען משח ה' אותי לבשר ענוים שלחני לחבש לנשברי לב לקרא לשבויים דרור ולאסירים פקח קוח לקרא שנת רצון לה' ויום נקם לאלקינו לנחם כל אבלים. והיא הנבואה לדורנו בעיקבתא דמשיחא אשר אנחנו נקראים בשם ענוים כי כאשר מביטים בשפלות דורנו רואים אנו את פחיתות ערכנו. ועלינו באה הנבואה לקרא שנת רצון לד'. וכבר הזכרנו בענין סגולת שנה זו הבעל"ט שהיא עת פקידה לגאולה כמקובל מצדיקים וכמובא בשם הגר"א. וקרינו בהפטרות בשבת אחרונה לפני ר"ה ושנת גאולי באה. והיא שנת רצון לה' כנ"ל שהגאולה מיוחדת לשנה ידועה. ותיבת שנת רומזת לשנה זו שנת תש"נ. יזכנו השי"ת שתהא זו השנה שנת רצון לה'.

ובברכת השנים יל"ד בנוסח הברכה ברך עלינו את השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה לטובה. שהרי ברכה זו היא בקשה על הפרנסה ומה ענין בקשה על ברכת השנה במקום זה דוקא יותר מבשאר בקשות שבשמ"ע שאין מזכירים כלום ענין השנה. הגם כי בפשטות י"ל כי ענין זה תלוי בתקופות השנה ע"כ ראוי להזכיר פה ברכת השנה אך אכתי צ"ב. גם יש להבין הא דנראה מדברי חו"ל שבכ"ה זו מיוחדת לארץ ישראל דוקא. שאם במדינה אחרת צריכים גשמים אין מבקשים בברכה זו רק בשומע תפלה כי רק בא"י יש לבקש בברכה זו. ולכאורה הרי במשך שנות הגלות לא היו אנשי הישוב בא"י כי אם מתי מספר ורובם של ישראל דרים בחו"ל ולמה יש לנו להתייחס עם גשמי א"י בזמן שאין יושביה עליה. והלא בארצות הגלות אדרבה צריכים גשמים בימות הקיץ, ואז אין אנו

היא מסוגלת לפקידה כנ"ל, וימלא ה' משאלותינו לטובה אכ"ר.

פרשת בראשית - תש"נ

בראשית ברא אלקים. ברש"י - א"ר יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם וכו', ומה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים, שאם יאמרו אומה"ע לישראל לסטים אתם וכו' הם אומרים להם כל הארץ של הקב"ה וכו', ע"כ.

והרה"ק רבי ברוך ממעזיבוב' וצ"ל אמר, ומה טעם פתח בבראשית, מה מתוק הוא הטעם שפתח בבראשית, ע"כ. וי"ל בזה, דהנה הרמב"ן כ' להקשות ע"ד רש"י הנ"ל מה קושיא היא זו מה טעם פתח בבראשית, והרי פרשה זו היא יסוד האמונה שהקב"ה ברא העולם ובודאי ראויה היא להיות בתחילת התורה. גם צ"ב מה תירץ שאם יאמרו אומה"ע וכו' הם אומרים להם וכו', והלא עדיין הם אומרים כן אף שפתח הכ' בבראשית, וא"כ מה היתה התועלת בזה.

וביאור הענין. הנה בקרן לדוד כ' בפרשה זו בענין האמונה בחדוש העולם, שעיקר אמיתות האמונה בידינו היא מכח יצי"מ, כי זהו דבר שבעינינו ראינו שהשי"ת משדד מערכות הטבע וזה מורה על היותו הבורא ומנהיג לכל הברואים, משא"כ מכח מעשה בראשית אין בידינו בירור האמונה כי לא ראינו זאת בעינינו ואין ביכלתנו להעיד על זאת, עכת"ד. אכן לי נראה באופן אחר, דהא אי' במד' שהתורה היא דיפתרא דעלמא והבריאה יונקת מאותיות התורה, והיינו ע"י שנכתב בתורה מעשה בראשית נמצא מאותיות אלו הבריאה יונקת. וידוע דברי הבש"ט עה"פ לעולם ה' דברך נצב בשמים, שעשרה המאמרות שנברא בהם העולם עדיין חיים וקיימים לעולם ועי"ז היא קיום הבריאה. והנה מכח זה ניתן להכיר את מציאות השי"ת ע"י העולם, ומי שנפשו מוזככת ואין מסכים המבדילים בעדו יכול הוא לראות בבריאה את מציאותו ית"ש בכח האותיות של מעשה בראשית המאירים בבריאה, ואף ללא הוכחות מצד יצי"מ שהם הוכחות שכליות יכול הוא להרגיש בהרגשת הלב. אך אף מי שאין נפשו מוכנת לזה מ"מ יכול הוא להתחזק באמונה ע"י יציאת מצרים שהוא דבר הנראה לעינים ממש ונמסר לנו בקבלה מדור לדור. וגם שם נמצא כח העשרה מאמרות כמ"ש האריז"ל שעשרת המכות נמשכו מהעשרה

בענין זה של רעידת אדמה יש לראות בזה אות של הארת פנים. כי ענין הסתר פנים הוא שכביכול מסתיר את פניו כאילו עזב ח"ו את הארץ והכל מתנהל מאליו רשע וטוב לו צדיק ורע לו. אבל כשהארץ רועדת הרי נאמר המביט לארץ ותרעד, שהקב"ה פונה להביט לארץ ואינו מסתיר פניו. גם העירוני לדברי הגמ' ברכות נט. דאמרו שם בענין זועות שבשעה שהקב"ה זוכר את בניו ששרויים בצער בין אומה"ע מוריד שתי דמעות לים הגדול וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו וזהו רעידת הארץ, עיי"ש. ועכ"פ רואים בזה התעוררות לגאולתן של ישראל. ואמה"כ המשפילי לראות בשמים וארץ, שהקב"ה משפיל עצמו שיראוהו בשמים וארץ, ומראה עצמו שיוכלו להכיר אותו.

ומעתה מי הוא זה אשר לא יראה בעת כזאת להתאמץ להרבות זכיות המסוגלים להביא את הגאולה. ומגדולי הזכיות השייך לשמחת"ת הוא לימוד התורה כמו שדרשו חז"ל (מד"ר ויקרא פר' דג') עה"פ (והושע ח) גם כי יתנו בגויים עתה אקבצם, שהגליות מתכנסות בזכות המשניות. וע"כ יש לקבל עתה להוסיף בלימוד התורה בכמות ואיכות. ובעת זו של נעילת החג כאשר נשלמת תקופת הזמן שהתחילה מר"ח אלול עד עתה. וכ"א מרגיש חשק אל הקב"ה והיה רוצה שימשך עוד הזמן הנעלה. ויכולים להמשיך הארת החג אל תוך ימי החול וע"ד דאי'בוזה"ק עה"כ שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך, שכמו כשהמלך חותם בטבעתו או אף כשמסיר את החותם נשאר רישומו טבוע וניכר. כן מבקשת כנס"י מהקב"ה שאף כאשר אנו נפרדים זה מזה מ"מ ישאר טבוע הרושם עליו ועלינו.

ובשמע"צ הוא עת רצון גדול ואי' בזה"ק שאז יכולים לשאול מה שרוצים. ובזמן המועט שנשאר עדיין מיום זה נבקש ונחלה שנזכה שתהא השנה הזאת שנת רצון לה'. והגם שכבר עברו הרבה שמע"צ במשך שנות הגלות והיאך לא פעלו הצדיקים שתהא שנת גאולה וישועה, הנסתרות לה' אלקינו. וענין זה א"א לפעול בניקל אף בעתות רצון. וכמו שמצינו במקום התעוררות הרצון של כנס"י אצל הקב"ה הגרמו בקרא ויאבה המלך את אסתר מכל הנשים שהוא ענין אהבת הקב"ה לישראל בזמן ההסתר יותר מכל הדורות, ואף שם אמר המלך מה שאלתך וגו' עד חצי המלכות ותעש, ואחז"ל זה בנין בהמ"ק. וחזינו שבקשה זו של בנין ביהמ"ק קשה להתקבל אף בעת רצון. אבל עכ"ז הלא ודאי סוף סוף יהי' שמע"צ אחד שבו ימלא ה' משאלתנו זו ג"כ, ויה"ר שתתקיים בשנה זו אשר

פרשת נח - תשנ"ו

אלה תולדות נח וגו'. במד"ר (פ"ל - א) ה"ד (משלי יב) הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמוד. הפוך רשעים ואינם זה דור המבול, ובית צדיקים יעמוד זה נח, ע"כ. וצ"ב.

מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה. פרש"י העתידה להיות טהורה לישראל, למדנו שלמד נח תורה, ע"כ. והקשו המפרשים דהרי בגמ' (ובחים קטו.) אמרו על קושיא זו דמנא ידע נח מה טהורה וטמאה דבאו מאליהן, וא"כ מנ"ל ללמוד מהכא שלמד נח תורה. ולמ"ד אחר שם בגמ' משני שהעבירות לפני התיבה וכל שהתיבה קולטת בידוע שהוא טהור אין התיבה קולטת בידוע שהן טמאין. וגם לפי"ז תקשי כנ"ל. גם יל"ד למה משמיענו הכ' בנח שלמד תורה, והלא ודאי שגם אדה"ר וחנוך ומתושלח למדו תורה ועכ"ז אין הכ' משמיענו זאת. וגם מה הכונה במ"ש רש"י למדנו שלמד נח תורה, דנראה מזה שיש לנו לימוד מענין זה שלמד נח תורה, ומה למדים אנו מזה.

להלן כ' רש"י עה"פ ויהי הגשם ארבעים יום, ולהלן הוא אומר ויהי המבול, אלא כשהורידן הורידן ברחמים שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה וכשלא חזרו היו למבול, ע"כ. ויל"ד דהרי כבר לעיל מיני' כ' כמ"פ מבול ולמה לא הקשה רש"י רק מהכ' דלהלן ויהי המבול.

אחז"ל (חולין קלט:) משה מה"ת מנין שנא' בשג"ם הוא בשר, בשג"ם בגימ' משה. וצ"ב מה שייכות למשה עם תיבה זו.

א"י בג' (ובחים קט"ז ע"א) כשניתנה תורה לישראל היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו וכל מלכי העולם אחזו רעדה בהיכליהן, נתקבצו אצל בלעם א"ל מה קול ההמון הזה ששמענו שמא מביא מבול לעולם, שנא' ה' למבול ישב וישב ה' מלך לעולם. א"ל כבר נשבע הקב"ה שלא יביא מבול לעולם וגו', אלא חמדה טובה יש לו וגו' ונותנה לעמו שנא' ה' עז לעמו יתן. ענו כולם ואמרו ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום, ע"כ. וכבר ביארנו בזה במק"א, דהנה אי' במד"ר פ' משפטים (פרק ל"ג) שרצה הקב"ה ליתן התורה בדור המבול ולא רצו, עיי"ש.

והוא מכוון עם דברי הוזה"ק, ששתל הקב"ה את משה

מאמרות. וזה ענין שבלוחות הראשונות כ' במצות השבת שהוא זכר לבריאת העולם בששה ימים, ואילו בדברות שניות אין מותר רק שהשבת הוא זכר ליציאת מצרים, כי לוחות הראשונות נתנו לישראל קודם שחטאו כשהיו עוד במדרגה נעלה והיו משיגים האמונה מכח הבריאה עצמה כנ"ל ולא הוצרכו ליצי"מ, משא"כ אחר החטא בלוחות שניות כבר נפלו ממדרגתם והוצרכו להגיע אל האמונה מכח יצי"מ.

והנה הכרת האמונה ע"י מעשה בראשית מכוונת להנהגת חדש תשרי שהיא הנהגה כללית לכל העולם אף לאומה"ע, שהרי אז נדון כל העולם ועל המדינות בו יאמר וגו', וראש השנה הוא הזמן הקבוע למלכי אוה"ע למנין שנות מלכותם. ובראשית"ה הוא א' בתשרי, כי ענין מעשה בראשית היא הנהגת תשרי הכוללת אף אומה"ע, ואף אצלם שייך להכיר את הבורא מתוך הבריאה ע"ד ידע שור קונהו, וזה יהא לעת"ל כשיזדככו כל הברואים ואפי' אומה"ע יוכלו להשיג יותר מלהבדיל בני ישראל כיום הזה, אז יהא שייך גם להם כח זה של הכרת הבורא המתגלה בבריאה עצמה. ולעומת זה קיימת הנהגת חדש ניסן שהיא מיוחדת לישראל בלבד, החדש הזה לכם, ואין לגויים שייכות לזה. וזאת היא הכרת האמונה מצד יצי"מ השייכת לישראל בלבד.

ובזה יל"פ כוונת דברי ר' יצחק שהיתה התורה צריכה להתחיל מהחדש הזה לכם, כי שם היא הכרת האמונה השייכת לכל אחד אף למי שאין נפשו מוכנת להשיג האמונה מכח מעשה בראשית כנ"ל. ומה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים, דכיון שרצה הקב"ה ליתן נחלת גויים שאף אומה"ע יוכלו להשיג הכרת האמונה לעת"ל, והם אינם שייכים רק להכרה שמתוך הבריאה, ע"כ התחיל הכ' בבראשית והגיד לעמו כח מעשיו שיהי' בתורה אותיות של מעשה בראשית שיאירו בבריאה ועי"ז תהא היכולת להכיר את הבורא מתוכה. וגם אנו בני ישראל הרוחנו עי"ז שהרי עתה נמצאו העשרה מאמרות מבוארים בהדיא בדברי הכתובים ולא ברמז בלבד כמו שהם גבי יציאת מצרים, וע"כ מה טעם מתוק הוא בזה שפתח בבראשית וכדברי הרה"ק ממעזיבז זצ"ל.

וענין הנ"ל נרמז בסמיכות סוף התורה לתחילתה, שסיום התורה הוא לכל האותות והמופתים לכל היד החזקה אשר עשה משה לעיני כל ישראל שזוהי הכרת האמונה מצד יצי"מ, ואח"כ מתחיל בראשית ברא אלקים שהיא ההכרה מצד הבריאה עצמה.

שבתפילין שיש בו שלשה קוין, כי התפילין הם למען תהי' תורת ה' בפוך, וע"כ מורין בג' קוין של השי"ן על נצחיות התורה. ועוד רמז נוסף יש באות ש' על מספר שלש, כי הוא האות השלישי שבמספר השלישיות. שהרי אות ג' הוא במספר שלש, ושוב אות ל' הוא מספר עשרה פעמים שלש, ושוב אח"כ האות ש' הוא מספר עשרה פעמים שלשים. ונמצא האות שי"ן הוא השלישי שבאותיות של מספר שלש, וע"כ נרמז בו ענין הקיום והנצחיות כנ"ל. וז"ש אומה"ע בעת מ"ת ה' יברך את עמו בשלו"ם, כי תיבת בשלו"ם הוא אותיות מבו"ל ש', שזכו עם ישראל למבול עם ש' שהוא התורה הנצחית וקיימת לעד כנרמז באות ש'.

ואכן נח כשלעצמו זכה לקבל אף בעת המבול את השפעות התורה שהיו בפנימיות מי המבול. וז"ש רש"י מלמד שלמד נח תורה, שע"י ירידת המבול קבל נח את השפעות התורה, ולא שהוצרך לכך לדעת איזה מין הוא טהור שהרי מאלהיו באו, אלא שבירידת המבול ירדו ד"ת אל נח. וע"כ נקט רש"י ל' למדנו, כי דבר זה מלמדנו להבין עניני הפרשה כאשר נתבאר. כי באמת מי המבול היו מזומנים להיות דברי תורה, אלא שהדור לא זכו, ונח אמנם זכה.

ויובן מעתה מה שדקדק רש"י להקשות אהדי הני תרי קראי, ויהי הגשם ארבעים יום, ויהי המבול ארבעים יום. ותי' דמתחילה ירדו ברחמים ואח"כ נעשו למבול. כי הכוונה כאשר נתבאר, שהמים היו ראויים מתחילה לירד לשם מתן תורה, ואחר שלא זכו נתרוקן פנימיותם ונהפכו למי מבול. וע"כ למד רש"י זה דוקא מהני קראי דכתיב בהו ארבעים יום שזה מורה על היותם שייכים למתן תורה, ולא הביא קרא דלעיל מינ' דכ' מבול כי שם לא נזכר כלל ארבעים יום ואין בו רמז למ"ת. ומעתה יובן שייכות הרמז של משה רבינו בתיבת בשג"ם כי תיבת בשג"ם הוא אותיות בגש"ם, ורומז על הגשם של תורה שהיה ראוי לירד אז ולהגות התורה ע"י משה רבינו אלא שלא הצליח אז ונדחה לזמן מ"ת.

ובבנין התיבה אנו מוצאים ג"כ רמזים אל התורה, כי היתה עשויה תחתיים שניים ושלישים, הרמז למספר שלש המורה לתורה הנצחית כנ"ל. וגם היתה התיבה שלש מאות אמה ארכה, וגם ושלישים קומתה שהם ג"כ במספר שלישיות המשולש כמו אות שי"ן, ונשאר לנו לבאר מדת חמשים אמה רחבה. והענין שגם זה רומז אל התורה שנתנה ביום החמשים שהיא בשורש חמשים שערי בינה, ונרמז זה דייקא ברחבה של התיבה

רבינו בדור המבול והוא נח ולא אצלת, ושוב שתלו הקב"ה בדור המדבר ואצלת, ונח שלא התפלל על דורו נקרא המבול על שמו מי נח. אבל משה רבינו ביקש על ישראל ואמר ואם אין מחנ"י נא. מחנ"י אותיות מ"י נ"ח, שתיקן בזה מה שלא התפלל נח, ע"כ.

והביאור בזה עפ"ד השפת אמת בעניני שמנ"ע בענין ברכת הגשמים ביום שמיני עצרת. כי כל דבר בעולם אף הדומם יש בו חומר וצורה, שמלבד חלק החומר שבחצונות הדבר יש בו פנימיות רוחנית, וגשם היורד על הארץ פנימיותו ותוכו הוא תורה הנמשלה למים, וכשזוכין לגשמי ברכה מקבלים השפעות של תורה ע"י ירידת הגשמים המרוים את הארץ ומצמיחים אותה, וכשאוכלים פירותיה מקבלים את השפעת התורה הספוגה בהם. וע"כ ביום שמנ"ע שהוא הזמן של נביעו דאורייתא ונשפעים דברי תורה מברכים, אז הגשמים אשר בפנימיותם נמצאים השפעות התורה. עכת"ד.

וזה היה ענין מי המבול, כי רצה הקב"ה ליתן אז התורה ואילו זכו היו מקבלים הפנימיות של הגשמים שהם דברי תורה, אלא שמכיון שלא זכו נתרוקנו המים מתוכנם ונשארו מי מבול בחיצוניותם לבד. וזהו מספר ארבעים יום של ירידת הגשמים כמספר ארבעים יום שעלה משה ללמוד את התורה, וכיון שלא זכו לארבעים יום של תורה היה תחתם ארבעים יום של גשם. ובעת מתן תורה נזדעזע כל העולם כדאיתא במדרשים, וראו אצטגניני אומה"ע במערכת כוכבי השמים שסדרם עומד בדיוק כאותה שעה שירד המבול כמו שהיתה הקבלה בידם, וע"כ נתיראו שמא מביא הקב"ה מבול לעולם, ואמר להם בלעם כי מה שלא הצליח אז להוריד התורה הוא אשר נעשה כעת, וע"כ מערכת הכוכבים שזה לזמן המבול כי גם אז היתה הכוונה להוריד התורה אלא שלא זכו. וזה שאמר ה' עו"ז לעמו יתן, כי עו"ז עולה כמנין המבו"ל. ובמד' אי' שבעת מ"ת ירדו גשמים כמ"ש גשם נדבות תניף וגו', וכנ"ל שהגשמים נשפע בהם דברי תורה.

והנה כ' המהר"ל (תפארת ישראל פרק נ:) בענין שאחז"ל בריך רחמנא דיהב אורין תליתאי לעם תליתאי ע"י תליתאי וגו'. דהענין שמספר שלש הוא מורה על קיום ונצחיות כי במספר שלשה הרי האמצעי אין לו קצה כלל, ודבר שאין לו קצה אין לו הפסק, משא"כ שנים הרי יש לכל אחד קצה. וע"כ בא הרמז בנתינת התורה במספר שלוש. וי"ל לדבריו שזה ענין השי"ן

ע"ש רחובות הנהר נחלי אמונה וגו' תוצאותיה חמשים שערי בינה, ובתורה נאמר רחב"ה מני י"ם, וי"ם הוא מספר חמשים.

ואי' במדרש ובתרגום המגילה, שהלך המן להרי אררט ולקח משם עץ חמשים אמה מתיבת נח לתלות עליו את מרדכי, וצ"ב. וי"ל להג"ל כי היות שהיה אז זמן של קבלת התורה כמ"ש הר"ן, שיום פורים חשוב כיום קבלת התורה שקבלוה או ברצון, ורצה המן לבטל זאת ע"כ רצה להתגבר בכח חמשים שערים דקליפה למנוע קבלת התורה שהיא בסוד חמשים שערי בינה, ולכן הכין עץ גבוה חמשים אמה. ולפי שהתיבה היתה חמשים אמה רחבה לכוונת הרמז אל התורה כנ"ל ע"כ בחר לו דוקא העץ מתיבה זו, ודייקא מרחבה שהיא נ' אמה כדי שבזה יוכל להגביר ביותר כוחו כדי למנוע קבלת התורה בזמן ההוא. אבל הקב"ה הפיר עצתו, ומעץ הזה דוקא, שרומז לגו"ן יום של קבלת התורה הוכן מפלתו, כי ממקור הגבוה הזה של חמשים שערי בינה בא נס של פורים.

ובענין שהביא רש"י שמתחילה ירדו הגשמים ברחמים שאם ישוכו יהיו גשמי ברכה, יל"ד שהרי כבר נגזרה הגזירה בר"ה ויוה"כ דההוא שתא והאיך תתבטל הגזירה. אכן יבואר עפ"י שהאריך בספ"ק סודו של שבת, שביום השבת נעשה המתקת הדינים ומתהפכים הצירופים ונעשה מצר"ה רצ"ה וצ"ה. וע"כ אומרים בשבת רצ"ה במנוחתנו וכן בקידוש אומרים ורצ"ה בנו, ע"כ. והרי אי' בזה"ק בתחילת פרשה זו שנח הוא בחי' השבת, וע"כ היה יכול להפך הצירופים לטובה, ועי"ז היה שייך שגזירת המבול תתבטל. ויתכן לומר יותר, שנח הוא משורש השבת בחי' שבת שבתון שהיא בחי' יוה"כ שהוא היום המיוחד להפך כל הצירופים לטובה. דבאלשיך כ' כי ימי שנותנו הם שבעים שנה נגד שבעת ימי השבוע, וע"כ כאשר מגיע האדם לשנת הששים הוא נכנס ליום השביעי שהוא יום השבת וצריך אז לייחד ימיו לפנות עצמו מעסקיו ולהתקרב לה' בתיקון נפשו. ומעתה נח שהיה בעת המבול בן שש מאות שנה היה בחי' שבת שבתון, דכיון ששנת הששים הוא בחי' שבת הרי שש מאות הוא בחי' שבת שבתון שהוא בחינת יוה"כ כאשר הארכנו בזה בזו השנה בשבת תשובה. ולפי זה, התיבה היתה בבחינת שבת שבתון בבחינת יום הכיפורים שהיא ג"כ משער הגו"ן כידוע. (אחרי שאמרתי זאת בשעת רעוד"ר הראוני שכן איתא בפירוש בזה"ק, שיוה"כ היא בחינת תיבת נח. וכן הוא בתיקון' תיקון כ"א. וי"ל הרמז לזה, כי תיבה בגימט' יום הכפורים).

ירידת המבול היתה בחדש חשוון, והמכוון הפנימי שבו

היה ראוי להיות נתינת התורה, ומאורע זה שנכתב זמנו בתורה נחקק באותו זמן להיות נצחי לדורות, וכדחזינון מה דאמרו במד' תנחומא (נח - י"א) שמאז ירדת המבול עד שבנה שלמה ביהמ"ק היו יורדים גשמים כל שנה ושנה במשך ארבעים יום, וכשבנה שלמה בהמ"ק בקש רחמים עליהם ופסקו. ומעתה בכל שנה בחדש זה הוא זמן השפעה של תורה, ואזם זוכים יכולים לקבל אז את המבול בצורתו הפנימית. ואי' בס' ליקוטי תורה מבעל התניא, לבאר הא דאחז"ל אדם נדון בכל יום והרי כבר נדון בר"ה, אלא שבר"ה נקצב לכל אחד מדת השפע למשך כל השנה, אבל עדיין הוא נדון בכל יום באיזה חלוקה יגיע אליו השפע באותו יום, ובאיזה צורה ישתלשל אליו אם בבני אם בחיי אם במוזני, ולפעמים נמשך השפע להיות לו בעוה"ב, כי השפע יכול להתחלק בצורות שונות, ע"כ. והנה המבול היה יכול להשתלשל לתורה אילו זכו, וזהו שמתפללין ותן חלקנו בתורתך, שאנו רוצים שהחלק הנקצב לנו יושפע אלינו בצורה של תורה ושפע רוחני, וע"ד שאמר החת"ס שכשהוא אומר ואספת דגנך ותירושך וגו' היות כי הוא אינו איש אדמה הוא מכיין לתורה כי דגנך הוא הלכה, תירושך הוא אגדה, ויצהרך הוא סודות התורה.

ולדומה לזה אמר בעל הקהלות יעקב מסטיפלא זצ"ל בענין שהיה מהדר במצות סנדקאות, ושאלוהו דהא אי' דסנדקאות מסוגל לעשירות ואיה עשירותו דמר. ואמר שעשירות יכול להיות באופנים שונים ואצלו העשירות הוא מה שבני הישיבות הוגים בספריו. וע"כ בחדש חשוון הוא חודש של השפעת התורה, וזיכה אותנו הקב"ה אחר חדש תשרי שהוא חדש של תפילה בחדש זה שהוא חדש של תורה. והרה"ק מלעכוויטש זצ"ל אמר כששאלוהו הי מינייהו עדיף תורה או תפילה, והשיב שהוא ע"ד שתינוק ששואלים אותו את מי אוהב יותר את אביו או את אמו, ומשיב כדרכו של תינוק שהוא אוהב את אביו יותר ואת אמו יותר. ובחדש זה נראה בעליל בישיבות התחזקות בהתמדת התורה, וע"כ בכניסת חדש חשוון קורין פ' נח שהיא פרשת ירדת המבול. ויה"ר שנזכה לאהבת ולחשקת התורה ונלמוד בהתמדה ובה נהגה יומם ולילה.

פרשת לך לך - תש"נ

אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך. וברש"י יתנו לי מתנות. והדבר

ד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשי'ה ולנגדם יש ד' חלקי התורה פשט רמז דרוש סוד. ובדרך כלל כל ד' חלקי התורה תואמים יחדיו, שהסוד הוא עומק הדרוש והדרוש עומק הרמז והרמז עומק הפשט. אכן בסיבת חטא אדה"ר יש בקצת מקומות שאין ד' החלקים תואמים ואינם יכולים להשתוות, ועי' נמצא שמה שנמצא נכון בעולם האצילות עפ"י הסוד אינו נכון בעולם הבריאה עפ"י דרוש. והנה המדרש הוא תורת עולם הבריאה, והזוה"ק הוא תורת עולם אצילות, ויעקב אבינו ידע שהשתחואות לעשיו אינם ראויים לפי חלק הדרוש, אך עכ"ז הכריע לעשותן בידעו התיקון הגדול שיעשה בזה לפי חלק הסוד. עכת"ד. ועד"ז י"ל בענייננו, דבשטחיות הדברים עפ"י הפשט נראה כתביעה על אברהם אבינו שיצא מארץ ישראל למצרים, אבל אברהם אבינו אף שידע זאת מ"מ בידעו את הטובה הגדולה לישראל שתבוא ע"י ירידתו למצרים עפ"י פנימיות הסוד שהוצרך דייקא לירד למצרים, ע"כ הכריע לירד למצרים ולא חש על הפגם שבדבר עפ"י הפשט. והוא ע"ד שמצינו בענין תענית חלום בשבת שצריך למיתב תענית לתעניתיה, דהגם שיש פגם בתעניתו מ"מ יש לו להתענות בשבת ולתקן אח"כ בתענית אחר, דלפעמים צריך לעבור את השורה לצורך איזה תיקון.

ולבאר דברי הגמ' הנ"ל שזכו ישראל לציצית ותפילין ע"י שאמר א"א מחוט עד שרוך נעל, י"ל עפ"י מה דאיתא בזוה"ק (ומכא נביאור הגר"א באור"ח בריש הלכות תפילין) בענין טלית של מצוה שענינו להכין כסא להשראת השכינה ע"י התפילין, וקדושת הטלית גדלה עד מאד ויתירה היא במעלה מחוטי הציצית. והיות כי גבהה קדושתה א"א לנו להשיג ולקבל את אור קדושתה, ואך חוטי הציצית הם הממשיכים את קדושת הטלית אלינו שנוכל לקבלם. ועד"ז בתפילין שקדושת הפרשיות והבתים עצמו מאד, ואך הרצועות של התפילין של יד ושל ראש הם הממשיכים את הקדושה להעביר אותה אלינו. ואורות הציצית והתפילין הם אורות הכוללים כל התורה שלכך שקולים הם ככל התורה, וציצית הם כמנין תרי"ג, ובתפילין כ' למען תהיה תורת ה' בפיך שהוקשה כל התורה לתפילין, ובהם עושה האדם כסא לשכינה שתשרה על האדם, וכל ההשפעות הנצרכות לאדם כלולים בהם. ומעתה יש להתבונן דהא מצינו במשכן שגם הוא נעשה להיות מדור להשראת השכינה, צוה הקב"ה שיעשוהו מזהב וכסף וכיוצ"ב דברים חשובים ויקרים. כי כל הדברים שהם יקרים בעוה"ז מורה על היות דברים אלה משורש נעלה במרומים, וכדאי' שזהב

תמוה שיחפוז אברהם אבינו בקבלת מתנות, ובפרט דלהלן בפרשה חזינון שלא רצה לקבל ממלך סדום אף את המגיע לו מן הדין מטעם מציל מזוטו של ים, ואילו כאן רצה שיתנו לו מתנות, ולא עוד שאף הקדים דבר זה לפני וחיתה נפשי בגללך. במס' סוטה (דף יז.) בשכר שאמר אברהם אבינו אם מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לב' מצות חוט של תכלת ורצועה של תפילין. ובמד"ר (מ"ג"ט) ועד שרוך נעל חיך שאני נותן לבניך מצות יבמה, היך מה דאת אמר וחלצה נעלו מעל רגלך, ע"כ. וצ"ב. וילך למסעיו וגו', פירש"י בחזרתו פרע הקפותיו. ותמה לאיזה צורך השמיענו הכ' דבר זה שכל ירא ה' עושה כן, והרי לא נכתב בתורה מסדר חייו של אברהם רק השייכים לנו ללמוד מהם, וכדחזינון להלן בפרשה שנכתב בזמן לידת ישמעאל שהיה אברהם אבינו בן שמונים ושש שנה, ומיד אח"כ מדלגת התורה עד היותו בן צ"ט שנה.

הרמב"ן כתב עה"פ ויהי רעב בארץ וו"ל, ודע כי אברהם אבינו חטא חטא גדול בשגגה שהביא אשתו הצדקת במכשול עון מפני פחדו פן יהרגוהו, והיה לו לבטוח בשם שיציל אותו ואת אשתו ואת כל אשר לו, כי יש באלקים כח לעזור ולהציל. גם יציאתו מן הארץ שנצטוו עליה בתחילה מפני הרעב עון אשר חטא כי האלקים ברעב יפדנו ממות, ועל המעשה הזה נגזר על זרעו הגלות בארץ מצרים ביד פרעה במקום המשפט שמה הרשע והחטא, עכ"ל. ולדבריו שחטא בזה א"א א"כ למה קורא זאת שגגה. ובאמת בזוה"ק תזריע (דף נב.) כתוב שראה אברהם אבינו מלאך ההולך לפני שרה, ואמר המלאך לאברהם שאין לו לירא עבודה כי הקב"ה שלחו לשמרה. ולפי"ז אין טענה על אברהם שהכניסה בסכנת מכשול שהרי בטח על המלאך. אך בזוה"ק בפרשה זו (דף פא.) אי' כדברי הרמב"ן וו"ל, א"ר יהודה כיון דנחת אברהם למצרים בלא רשו אשתעבידו בניו במצרים ארבע מאה שנין וכו'. אך להלן (נדר פג.) אי' שם שר"ש אמר שהיה צורך דוקא שירד אברהם למצרים, וכן בני' לפני היותם לעם הנבחר הוצרכו להיות דוקא במצרים, עיי"ש. ונמצא הדברים סותרים זא"ז לכאור'.

וי"ל ע"ד שכ' החי' הרי"מ בס' הזכות, בענין שהשתחוה יעקב אבינו לעשו. דבמד' אי' שלא היה ראוי לו לעשות כן להיות צדיק מט לפני רשע, ואילו בזוה"ק הפליג בגודל חכמתו של יעקב אבינו שהשתחוה לעשיו שטובה עצומה היתה בזה, ואלמלא היה עשיו יודע מה עשה לו בזה היה ממית את עצמו. והרי דברי המד' והזוה"ק סותרים זא"ז. ומבאר דהנה יש

רומז על מדת היראה וכסף על האהבה, וא"כ למה בציצית ותפילין שהם לצורך הכנת כסא ומדור להשראת השכינה לא צוה הקב"ה שיעשו מזהב וכסף ודברים חשובים רק מצמר של בהמה ועור של בהמה.

אך הנה אברהם אבינו לא רצה ליקח כלום ממלך סדום, ובזה נהג בעצמו מדת הסתפקות שאינו צריך לקחת והקב"ה יזמין לו הצטרפותו. וכ"כ בנתיבות עולם למהר"ל שזה הי' הסתפקות, וע"כ מדה כנגד מדה נהג הקב"ה כביכול ג"כ במדת הסתפקות ולא ביקש מישראל שיעשו ציצית ותפילין מדברים יקרים וחשובים, ובחר בצמר הבהמה ועורה להיות הכלים להמשיך הקדושה הגדולה. וז"ש בגמ' שבשכר מחוט ועד שרוך נעל זכו ישראל לחוט של ציצית ורצועה של תפילין. ובדרך זה יש לבאר ג"כ המד' הנ"ל שזכו למצות יבמה, כי הנה ענין היבום הוא תיקון נפש המת שחוזר ומתעבר בסוד היבום, ואם אין מיבם נעשה התיקון ע"י החליצה. והנה בטעם איסור העריות כ' האריז"ל שהוא משום שזווגים אלה של קרובי משפחה הם בשמים זווגי אורות נעלים מאד עד שאין ראוי שישתמש האדם בהם כי הוא משתמש בשרביטו של מלך, ע"כ. ומ"מ לצורך יבום שהוא תיקון נפש המת כנ"ל, ויתר הקב"ה על כבודו והתיר נשואי אשת האח כי הקב"ה חושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, ודורש את טובת ותקון נפשות ישראל להביאם לתכלית הנרצה ומוותר על כבודו לצורך זה.

והנה מבואר בזה"ק וברבינו בחיי פ' קרח, שנשמות אנשי סדום היו גלגולי דור המבול ודור הפלגה, והם חזרו ונתגלגלו בבני ישראל שירדו למצרים וקבלו אח"כ התורה. וע"כ השתדל עבורם כ"כ אברהם אבינו בתפילה, ואכן הועילה תפלתו אם לא לשעתו עכ"פ לדורות הבאים, שהם היו אח"כ זרעו שקבלו את התורה. והנה ידוע שנפש כל אדם מתפשטת ברכושו כידוע מדברי הבעש"ט. ובצדקת הצדיק כ' להוכיח זאת מחמורו של ר' פינחס בן יאיר שלא אכל דמאי, ואני הוספתי להוכיח זה מהא דקנין כספו של כהן מותר לאכול תרומה אע"פ שהוא עבד ופחות מיוחס מישראל. וע"כ כשנותן אדם פדיון אל הצדיק יכול להושיעו כי יש לו התקשרות בנפשו ע"י שקיבל ממנו ממונו שבו נמצא חלק נפשו. ואילו היה אברהם אבינו מקבל מרכוש אנשי סדום, היה יכול בכח זה לפעול הרבה למען תיקונם ע"י שקיבל חלקי נפשם המתפשטת בממון. ובכל זאת אף שהיה חפצו גדול להשתדל בתקונם כנ"ל, אך כיון שהדבר פוגע במיעוט כבוד שמים כי אז יאמר מלך סדום אני העשרתי את אברהם,

מנע א"א את עצמו ליקח את רכושו, וע"כ מדה כנגד מדה שילם לו הקב"ה שמסר לבני ישראל מצות יבום שבזה ויתר הקב"ה על כבודו והניח להשתמש בשרביטו לצורך תיקון נשמות ישראל, ובמקום שאין יבום יתקיים התיקון ע"י מצות חליצה, ובשביל שויתר אברהם אבינו על תיקוני הנשמות עבור כבוד שמים שילם לו הקב"ה ויתר על כבודו לצורך תיקון הנשמות.

והנוע"א כ' באגרת הקודש, שכשבא אברהם אבינו לא"י ונעשה רעב בארץ היו העכו"ם מחרפים אותו ואומרים שבשביל שבא זה המין בינינו בא הרעב, והוצרך לברוח למצרים כדי להשקט הדבר, ע"כ. ולפי"ז מבואר מה שרצה אברהם אבינו לקבל מתנות ממצרים כי היה צורך בזה להגדלת כבוד שמים, כי בשוכו לא"י בגודל עשרו בעוד שיושבי ארץ כנען היו בדלות הוכח צדקו של אברהם שלא הוא גרם את הרעב, אלא אדרבה מה שעבדו לעבודה זרה זה גרם. וע"כ אמר למען ייטב לי בעבורך יתנו לי מתנות, ולא עוד אלא שכ"כ היה יקר בעיניו כבוד ה' עד שהקדים זה לחיי נפשו טרם אמרו וחתיה נפשי בגללך. וזה שמשמיענו התורה שבחזרתו פרע הקפותיו שבזה הגדיל כבוד שמים הוא יכול כבר לפרוע הקפותיו בעוד שיושבי הארץ היו אז ודאי בעלי חובות כי היו צריכים לפזר ממונם עבור ככר לחם.

והנה מלבד שהיה צורך בעצם ירידת אברהם אבינו למצרים כנ"ל בזה"ק, היה גם צורך בלקיחת שרה לבית פרעה כדאי' במד"ר (ויקרא ל"ב-ה) שרה אמנו ירדה למצרים וגדרה עצמה מן הערוה ונגדרו כל הנשים בזכותה, יוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערוה ונגדרו הזכרים בזכותו, ע"כ. ובדאי שעברו על שרה נסיונות כבדים ע"ד שיוסף הצדיק עבר נסיונות כבדים שנה תמימה, ואצלה היה באותו לילה אותו כובד שהיה ליוסף בכל השנה, עד שעבור זה זכו כל הנשים ליגדר מן העריות במצרים שזה היה דבר נפלא שיוכלו ישראל לעמוד בזה תוך כדי שעבודם במצרים. וזה היה שורש הגאולה שבזכות נשים צדקניות נגאלו ישראל ממצרים. וז"ש ויהללו אותה אל פרעה, ובתרגום כ' ושכחו יתה לפרעה. ולמה נקט הכ' ל' הלל, אך הוא רמז להלל המצרי שאמרו ישראל בצאתם ממצרים שזה נמשך ע"י שנלקחה שרה לבית פרעה ועמדה שם בנסיון, ועי"ז נגדרו כל הנשים מן הערוה ועי"ז זכו לגאולה.

וב' בקדושת לוי בליקוטים (דף ק"ח) בענין שמחת נשואין כי מתגלין אז אורות של גאולה, כי אין

בתורה ואין אתנו יודע עד מה, אבל לעתיד נראה היאך נכתב כל נסיון של ימי הגלות שכאן במקום פלוני ובזמן פלוני עמד פלוני בנסיון פלוני, וכח עמידתנו בנסיונות תעמוד לנו ולזרענו. ויהי' שכח שמחה זו ושאר שמחות ישראל ימשך לנו שמחת הגאולה, עוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה במהרה בימינו.

פרשת וירא - תש"נ

וישב במערה הוא ושתי בנותיו. ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן ואיש אין בארץ וגו'. יל"ד למה הוצרכו לו' אבינו זקן, הלא כיון שסבורות היו שכל העולם נחרב כבדור המבול הרי מוטל עליהם לבנות את העולם מחדש בכל אופן, ואף אם אין אביהם זקן. וכן יל"ד על שנודמן להם יין במערה להוציא מהן שני אומות, כי מה הצורך ביין שלפי סברתם שהעולם נחרב הרי גם על לוט מוטל החיוב לבנות העולם ולמה לא יתרצה לזה אף בלא יין, והא חזינון שאף שהיה המעשה מגונה מ"מ נחשב למצוה כי המחשבה היתה נכונה והבכירה שהקדימה עצמה זכתה להקדים ד' דורות כדאי' בב"ק מ:

עוד יש להבין, שכפי הנראה הרי ידע לוט מדברי המלאך שכל הצלתו אינה אלא בזכותו של אברהם אבינו, כדאיתא ברש"י עה"כ ההרה המלט, וא"כ הרי יודע היה שאין כל העולם נחרב, ולמה א"כ לא ידעו בנותיו ממנו ג"כ ענין זה.

ולוט ישב בשער סדום, אחז"ל אותו היום מינוהו שופט עליהם. צ"ב מאי נ"מ לנו בזה שאותו היום מינוהו שופט, ולא נמשכה שררתו אפילו יום אחד.

בפרשה הקודמת כ' ויהי ריב בין רועי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט והכנעני והפרזי או יושב בארץ. ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך וגו'. יל"ד שהרי בתחילה לא כ' רק שהיה ריב בין הרועים ולמה אמר א"א אל נא תהי מריבה ביני ובינך. גם יל"ד דמתחילה כ' לשון ריב ואח"כ כ' מריבה. וכבר דברנו בזה באנפין שונין.

במס' גיטין נו. בעובדא דקמצא ובר קמצא, ששלח הקיסר קרבן ובר קמצא הטיל בו מום בדוקין שבעין או בנבי שפתים, דוכתא דלדידן הוה מומא ולדידהו לאו מומא הוא, ורצו רבנן להקריבו משום

בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבגוף, ועל כן שמחים על הנשמות שיבואו לעולם עי"ז הווג ובוה יהיה התקרבות הגאולה, ע"כ. וכאן בלקיחת שרה לבית פרעה אשר מזה עתיד היה לבוא הגאולה לישראל נתגלו אז אורות הגאולה. וז"ש ויהללו אותה אל פרעה, ע"ד שכ' בנוע"א פ' מקץ, שפרעה רומז על גילוי אורות עליונים מל' פריעה וגילוי, ויש זמנים מיוחדים בשנה שבהם מתגלים אורות עליונים אשר אינם מתגלים בדרך כלל ואז הוא הזמן לאמירת הלל, וע"כ אמר ויהללו אותה אל פרעה, שבשביל פריעת גילוי האורות של גאולה שנתגלו אז היה ראוי לאמירת הלל. וע"כ נרמז בס"ת ויראו אותה שרי פרעה, השם בצירוף והי"ה שהוא צירוף חדש תשרי, ובס"ת שרי פרעה ויהללו אותה השם י"הו"ה כסדרו שהוא צירופו של ניסן, כי כאן נתגלו אורות הגאולה של חדשי תשרי וניסן שהם החדשים המיוחדים לגאולתן של ישראל לכל חד כדאית ליה במס' ר"ה. ולכן מיד אחר פרשה זו שכבר נתגלה אור הגאולה בא ענין פרידת לוט מאברהם, שהלך לוט לסדום אשר שם נמצא ניצוץ של משיח באשת לוט אשר ממנה יצאה רות אמה של מלכות בית דוד, כי עתה כבר ראוי להכין את מלכות בית דוד אשר שרשו בסדום, כמ"ש חז"ל עה"פ מצאתי דוד עבדי, היכן מצאתיו בסדום, וע"כ בגבולי ארץ ישראל מתחיל הגבול בים המלח וחוזר ומסתיים בים המלח שהוא המקום של סדום, כי סדום הוא הגבול של משיח, וע"כ שם המליכו את אברהם למלך בעמ"ק המלך שהוא בגימ' ק"ץ הימ"ן, כי שם הוא נקודת המלכות.

ובפרשה זו יש לנו ההכנה לגאולה בירידת אברהם ושרה למצרים והליכת לוט לסדום, ונתגלים אורות הגאולה, ובפרט בשמחת שבע ברכות אשר בשמחת נשואין מתגלה אורות של גאולה כנ"ל, ואז הוא זמן שהשמחה במעונו, דהיינו כי כשיש שמחה לתתא אצל ישראל הרי זה משום שגם לעילא בשמים הוא זמן שמחה, וכמ"ש ויהללו אותה אל פרעה שהיו מוליכין אותה בהלול ושמחה, ודבר זה נמשך משום שהיה אז שמחה לעילא מהכנת אור הגאולה. והנה כמו שאבותינו הקדושים מסרו נפשם עבורינו וכבשו הדרך לבניהם שיוכלו להתקיים בגלות ולזכות לגאולה, עד"ז מוטל עלינו להתאמץ במסינ"פ בתקופה זו רבת הנסיונות כדי להועיל ע"י עבודתנו לבנינו אחרינו וגם לעצמינו בעת ביאת הגואל בקרוב, וכל מסעותינו בגלות ג"כ נכתבים בתורה כמו שרמזו בפסוק אלה מסעי בני ישראל, שהוא ר"ת אמב"י כר"ת של אדום מדי בבל יון, שכל מסעות ישראל בגלותיהם נרשמים

שחילוקי הדעות בין חכמי ישראל כל זמן שהם רק בין כותלי ביהמ"ד או נאמר עליהם ת"ח מרבים שלום בעולם ואת והב בסופה, אבל לפעמים מתפשטת המחלוקת בדבר ההלכה לחוץ ונעשית נחלת הכלל ויושבי קרנות מתעסקים בה ומחויים דעתם בנדון ומסבבים את המחלוקת אל עניני פוליטיק ובאים לידי ביזוי ת"ת, כי אותו בר פלוגתא שדעתו כצד הנגדיי נעשה מופרך לגמרי בעיניהם ומצוה לרדפו ולעוקרו מן השורש לדעתם הנפסדת.

וכזאת י"ל בענין המחלוקת שהיתה בין חכמי ישראל אם להקריב הקרבן במומו, שלהמבואר לעיל היתה המחלוקת בדבר הלכה אם חייבים במסינ"פ באופן כזה. אמנם היות שהיו אז כתות חלוקות בישראל היאך יש להתנהג עם הרומיים שהבריונים סברו שצריך להתקומם נגדם וחכמי ישראל סברו שצריך להיות אתם בשלום, ע"כ נצלו את מחלוקת הנ"ל שבין חכמי ישראל אל המחלוקת בענין ההנהגה כלפי הרומיים, כי אותם הדוגלים בשיטת השלום עם המלכות נקטו דעת החכמים להקריב הקרבן במומו משום שלום מלכות, ואילו הבריונים נקטו דעת רבי זכרי' בן אבוקולס שאין להקריב את הקרבן אף שפוגעים עי"ז במלכות. ומשראו חכמים הדבר הזה שיגרר עי"ז מחלוקת ובזיון התורה אשר עלול יותר להביא חורבן מאשר עלול לבוא ע"י אי הקרבת הקרבן, ע"כ החליטו לומר על דעתם לנקוט בשוא"ת ולא להקריב את הקרבן במומו, וכדעת רבי זכרי' בן אבוקולס, בכדי להנצל מתוצאות המחלוקת.

ובדרך זה יתבאר בענין הריב של רועי אברהם ורועי לוט. דבאמת יסוד המחלוקת סבבה על השאלה אם כבר חל אז הקנין של אברהם אבינו בא"י אם לאו, ובין אברהם ולוט לא היה כזה רק שאלה בדבר הלכה, אך הרועים ניצלו מחלוקת זו לעניני פוליטיק, שהרי בזמן ההוא היה הכנעני כובש את הארץ מזרעו של שם והיה אז עת מלחמה, והיה הזמן מוכשר להסב את מחלוקת אברהם ולוט לענין המלחמה להיות חולקים למי הארץ שייכת אם לכנעני או לזרעו של שם, והרועים הגדילו את הריב יותר ממה שהי' בין אברהם ולוט, וע"כ אמה"כ ויהי ריב בין רועי וגו', כי ריב הוא ל' זכר המורה על חוזק הדבר, שהי' הריב חזק וטעם הדבר כי הכנעני והפריזי או יושב בארץ, שהיה כובש את הארץ מזרע שם, וע"כ הי' מקום להגדיל עי"ז את הריב.

ואח"כ כ' שאמר אברהם ללוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך וגו', ר"ל מריבה חלשה כי מריבה

שלום מלכות. א"ר זכרי' בן אבוקולס יאמרו בעלי מומין קריבין לגבי מזבת, ורצו להורגו שלא יספר לקיסר וא"ר זכריה יאמרו מטיל מום בקדשים יהרג. ואמרו עי"ז ענוותנותו של רבי זכריה בן אבוקולס החריבה את ביתנו וכו'. וצ"ב דהרי כנראה סברו רבנן מתחילה להקריב הקרבן במומו מטעם פיקוח נפש הדוחה כל המצוות, וא"כ למה שמעו לרבי זכרי' שלא להקריבו והלא נראה שהי' יחיד בדבר. וגם למה א"כ תלו האשמה בענוותנותו של רבי זכרי' והרי גם שאר החכמים הסכימו אתו לבסוף.

אמנם ראוי להבין מה היתה סברת רבי זכרי' בן אבוקולס שלא התיר הדבר משום פקו"נ. ואולי י"ל עפ"ד היש"ש ע"ד הגמ' מס' ב"ק (דף לח) גבי שור של ישראל שנגח שור של כנעני פטור. דאי' התם ששלחה מלכות רומי שני סרדיוטות אצל חכמי ישראל למדונו תורתכם, ולבסוף אמרו שהכל אמת בתורה חוץ מדבר זה ששור של ישראל שנגח שור של כנעני פטור ושל כנעני שנגח שור של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם, ודבר זה אין מודיעין אותו למלכות מפני הסכנה. ולכאור' למה לא שקרו להם מפני פקו"נ שאף כנגח שור של כנעני חייב. וקאמר היש"ש, דכמו שצריכים למסינ"פ שלא לכפור שה' אלקינו ה' אחד, כן בכל דיני התורה אשר לנו לכפור ולומר על דין אחד שאינו כן, וחייבים עי"ז למסור הנפש, עכת"ד. ועד"ז י"ל הכא, שסבר רבי זכרי' שאין להקריב במומו שאז הרי הוא ככופר בדין שמום של דוק שבעין או ניב שפתים הוי מום, דמדהקריבוהו נראה דס"ל דלא הוי מום, וע"כ צריך למסור הנפש עי"ז. ושאר החכמים סברו כמו דאי' ביו"ד סי' קנ"ז בב"י, דאף דמחוייבים במסינ"ג על לבישת ערקתא דמסאני, מ"מ מותר מפני הסכנה ללבוש בגדי עכו"ם שיהי' נראה כעכו"ם כיון דלא קאמר כלום, ומה שסוברים העכו"ם שהוא עכו"ם איהו דאטעי אנפשיה. וה"נ במה שמקריבין את הקרבן במומו אין אומרים כלום שהוא מפני דלא מקרי מום אלא הטעם שמקריבים אותו הוא משום פיקו"נ, ומה שהעכו"ם יסברו דלא מקרי מום לית לן בה. ורבי זכרי' בן אבוקולס י"ל דס"ל כשיטה יחידאה שמביא בב"י הנ"ל, דאף באופן זה אסור אף שאינו אומר כלום רק שלובש בגדי עכו"ם, ולפי"ז גם כאן יש לאסור.

והנה כבר הזכרנו מה שאמר החת"ס, שבדור הקודם לדורו היה עת פקידה שהיה אז דור דעה של גדולי עולם, אלא שמעשה שטן הצליח ופרצה המחלוקת בין הגאון רבי יעקב עמדין והגאון בעל התומים, ועי"ז נמשכו אנשי הדור לרכילות ולבזיון התורה אשר גרמו דחיית הגאולה, עכת"ד. וכלל הדבר

של טוב ורע, שמיעוטו יפה ורובו קשה כדברי חז"ל. ואחז"ל (סנהדרין ע.) אל תרא יין כי יתאדם שאחריתו דם. וי"ל כי יין הוא במספר ע', ואם תקח ממנו כ"ו כמנין שם הוי"ה שהוא חלק הקדושה שבו ישאר מספר ד"ם והיינו שאחריתו ד"ם. ולכן בקידוש על היין מתחילין יום הששי ויכולו השמים ר"ת השם הוי"ה, להורות שיין זה הוא מחלק הוי"ה ולא מחלק הרע שאחריתו ד"ם. וע"כ היין שייך לבחינתו של לוט שהיה בו תערובת טוב ורע כנ"ל. וברכת היין היא בורא פרי הגפן. וכ' בתפארת שלמה שגפן קאי על כנסת ישראל, כמ"ש גפן ממצרים תסיע, וע"כ האיש הנלבב יכוין בברכתו על כנסת ישראל, עכ"ד. וע"כ בכל דבר מצוה הנעשית בתוך קהל ועדה מישראל כגון ברית ונשואין וכיוצ"ב מברכין בפה"ג על היין, ואין הברכה באה בתורת ברכת הנהנין גרידא, כדחוינן שאף בברית מילה שביה"כ מברכין בפה"ג אף שאין שותין מהכוס ואף לא נותנין לתינוק בר חינוך, אלא משום שהיא ברכה כשלעצמה על כנסיי כנ"ל. וכאן אצל מעשה בנות לוט שע"ז נמשך מלכות בית דוד ראוי שיתגלגל הדבר ע"י היין, ובודאי בירך לוט ברכת בופה"ג קודם שתייתו. ואחז"ל (יומא עו.) כוסו של דוד המלך לעת"ל מחזיק רכ"א לוג שנא' כוסי רויה, רוי"ה בגימ' רכ"א. כי דוד המלך עתיד לברר חלק הקדושה של היין. וע"כ לעת"ל יהא שייך קביעות על היין (ע"י ברכות לה:) כי יתברר רק חלק הטוב של היין ולא יהא בו חלק רע.

וזה"ש אבינו זקן וכו' לכו ונשקנו יין. כי שם זקן מורה על עולם של עתיקא קדישא שהוא מבחי' ימי קדם שממעל לשבעת ימי בראשית, והוא הנקרא עולם השמיני ששם הוא שורש של משיח, וכן אצל דוד כתוב והמלך דוד זק"ן כי הוא מעולם זה, וע"כ אמרו על לוט אבינו זקן שיש בו ניצוץ משיח וע"כ לכו ונשקנו יין, שאפי' אם הם לא ידעו מה שאמרו מ"מ נזרקו בפיהם תיבות אלה, וכדאי' ג"כ בחז"ל עה"פ ונחיה מאבינו זרע שכווננו על מלך המשיח. ויתכן שגם ידעו דבר זה שניצוץ של משיח עתיד לצאת כאן, וע"כ אמרו אבינו זקן הרומז לעולם של בחי' הזקנה ששם שורש משיח והוא בחי' היובל, ונרמז ג"כ שתיבת זק"ן עולה כמנין וביוב"ל יצ"א, ולכן ג"כ השקוהו יין שדעת זקני"ם נוחה הימנו.

וכבר אמרנו בשבת העל"ט, שסדום הוא המקום המיוחד שממש יוצאת מלכות בית דוד, והוא שנעשה ים המלח שבו פותח הכתוב את גבולי א"י וחוזר ומסיים בו ששם היא נקודת מלכות בית דוד,

הוא ל' נקבה המורה על החלישות, ע"ד שכ' ואת תדבר ואחז"ל שהתישו כוחו של משה כנקיבה, ובין אברהם ולוט לא היתה כ"א מריבה חלשה. אבל ע"י מריבה זו נעשה ריב גדול בין הרועים, ע"כ פנה אברהם אל לוט להשקית המריבה, ואמר כי אנשים אחים אנחנו. וברש"י בשם מדרש, שאנו דומין בקלסתר פנים. ולכא"ו איזה נתינת טעם יש בזה שלא תהא מריבה ביניהם. אמנם, בעת ההיא התחיל עת הבירור כדי להביא את העולם לתכלית ולתיקון הנרצה, וע"כ בחר הקב"ה באברהם והבדילו משבעים האומות לברר הטוב מן הרע. ולוט היה בו תערובת טוב ורע כדאי' בספה"ק, ומצד אחד היה בו שורש קדושה שממנו נשתלשל מלכות בית דוד, ולאידך גיסא ממנו נשתלשל ב' האומות הפחותות ביותר שהם עמון ומואב אשר אסורים הם לבוא בקהל ה' עד עולם, ולא כשאר האומות כולם שיכולים הם להסתפח לזרע קודש, ועתה הגיע עת הבירור שצריכים להתפרד הטוב מן הרע הכלולים בו. וע"כ א"ל אברהם הפרד נא מעלי, שחלק הטוב השייך לאברהם יבוא לאברהם וחלק הרע ישאר ללוט, ויהי נפרד מכלל ישראל. וכמו שדרשו חז"ל על לוט את הפסוק לתאוה יבקש נפר"ד. וז"ש כי אנשים אחים אנחנו דומים בקלסתר פנים שיש בכ' חלק הטוב השייך אלי, וע"כ צריך עתה להפריד חלק זה מן הרע, וכן הי' שתיכף הלך לוט לסדום ושם המתינה לו אשת לוט שממנה יצאו ב' האומות עמון ומואב ונעשה בירור הטוב מן הרע.

והנה כשהלך לוט לסדום נצטרפו עמו רועי מקנהו אשר הם היו אותם שרבו עם אברהם, והם היו מגנים ומחפרים אותו בכל מיני גנאי ובזיון כדרכם של בעלי המחלוקת, ובנות לוט היו שומעים מהם תמיד דברי הדופי על אברהם אבינו והאמינו לדבריהם שאברהם אבינו הוא ח"ו כמו שתיארו אותו הרועים, וברית כרותה ללשה"ר שמתקבלת. וע"כ עתה בהפיכת סדום לא יכלו להאמין לדברי לוט שאברהם אבינו הוא הצדיק ובזכותו נצלו הם שהרי היה ברור אצלם שהדבר בהיפך ח"ו וכדברי הרועים, וע"כ תלו שלוש אומר כן מחמת ענותנותו אבל ודאי שכל העולם נחרב, אך כיון שלוש עמד על דעתו שאברהם אבינו עודנו קיים לא נשאר בידם כ"א להשקותו יין, שהרי לדעתו אין כאן חיוב של בנין העולם. וז"ש אבינו זקן, כי הוא אמר להם שעוד יגיע עת שיגיעו אל אברהם אבינו ויראה להם צדקת דבריו, אך הם היו יראים שכיון שהוא זקן אין עוד זמן להמתין עד שיתמהמה לברר הדבר וע"כ צריכים להשקותו יין.

והענין שנזדמן להם יין דייקא, כי היין יש בו עירוב

אמר כמה גדולים דברי חכמים שאמרו לא יקרא לאור הנר. ר' נתן אומר קרא והטה וכתב על פנקסו לכשיבנה בהמ"ק אביא חטאת שמנה, וחזינן שאף אדם חשוב שייכא ב' חששא דשמא יטה. ומשני שאני ר' ישמעאל בן אלישע הואיל ומשים עצמו על דברי תורה כהדיוט. והט"ז סי' ער"ה סק"ה כ' שלפי תי' הגמ' נמצא שההיתר לאדם חשוב אינו שוה לכל, ואם הוא אדם שמים עצמו על ד"ת כהדיוט לא הותר לו לקרות לאור הנר, ע"כ. אך לפי"ז קשה להבין איך עבר ר' ישמעאל בן אלישע על תקנת חז"ל וקרא לאור הנר. ובשפת אמת שם בגמ' עמד בזה ומפקפק בדינו של הט"ז, עיי"ש.

והנה בסק"א עמד שם הט"ז בהא דאסרו חז"ל אפי' אם הנר גבוה ב' קומות כי לא חלקו חכמים בדבר, ומ"ש מהא דהתירו לשנים לקרות ביחד או לאדם חשוב ולא אסרו בזה משום לא פלוג. ותי' דגבי הנר עצמו שהוא עצם האיסור לא חלקו חכמים ואסרו באיזה אופן שיהא הנר מונח, משא"כ בחילוק של האדם אמרינן שפיר שלאדם זה לא נאסר, עכ"ד. ונראה דסברא זו אינה מתיישבת לפי מה שהשריש הנתיבות ... דכל איסורי דרבנן אינם איסור חפצא כי אם איסור גברא. ולפי"ז ל"ש לומר דהנר הוא עצם האיסור, ולכן אין מחלקין בו דהא אדרבא האיסור חל על הגברא ולא על הנר.

וע"כ י"ל באופן אחר ביאור הענין, דחז"ל הטילו חוב על האדם שישמור עצמו לבל יבוא להכשל בהטיית הנר, וע"כ אסרו חז"ל שלא יקרא האדם לאור הנר שמא יטה. ומכיון שחל החיוב על הגברא שישמור את עצמו תו אין לחלק בין אם הנר עומד במקום נמוך או גבוה, דבכל אופן חל החיוב על אדם זה לעשות שמירה לנפשו שלא יכשל בהטיית הנר. אך אם לומד ענין אחד עם חבירו הרי בזה עושה הוא פעולת שמירה כי אם יבוא להטות יזכירו חבירו, וע"כ גם באופן זה מקיים הוא תקנת חז"ל שיעשה פעולת שמירה שלא יכשל בהטיית הנר.

ואפר"ש את שיחת. כשהנר גבוה שתי קומות, הרי אי אפשר לו להטות בשעת קרייתו בספר כשהוא למטה, ואין צריך לעשות שום שמירה לזה, לכן אסור משום לא פלוג. אבל כשהנר למטה במקום קרייתו, הרי אפשר לו להטות רק משום שהוא ממונה שומר, (או לומד שנים ביחד שממילא כ"א הוא שומר לחברו), הרי קיים דברי חז"ל להשמר שהרי עשה שמירה, וזה גופא קיום דברי חז"ל ובאופן זה מותר.

וע"כ שם המליכו האומות את אברהם למלך כמ"ש הוא עמק המלך. ולוט היה בו ניצוץ המלוכה בבחי' נפש, וכשהי' לוט בסדום נזדמנו יחד בחי' מקום ונפש של ניצוץ המלוכה, וע"כ נתעורר שם בחי' זו והרגישו זאת אנשי סדום, וע"כ מינהו לשופט עליהם ונתנו לו בחי' מלכות.

והנה כפי שנתבאר בנות לוט ידעו שניצוץ משיח טמון כאן ונתנו דעתם לזאת, ולעומת זה לוט הלך אחר היין וישתכר ולא נתן דעתו לזאת, וכן בתקופתנו בעיקבתא דמשיחא אנו בבחי' שכורת ולא מיין, וקרובים אנו מאד לביאת המשיח ועלינו לשים דעתנו לזה ולהיות כבנות לוט ולא כלוט, וכל דבר קטן שעושים כעת גדלה חשיבותו ויש בו להביא לימות המשיח. ואחז"ל שע"י שהקדימה הבכירה לצעירה זכתה להקדים ארבעה דורות, ויש ללמוד מזה מעלת הזריות ולהזדרז בבוקר השכם לבוא לתפילה בזמנה ולהתפלל פסוקי דזמרה עם הציבור, כמ"ש הרה"ק ר"פ מקאריץ שפסקד"ז הוא עיקר התפילה בצבור, וצריך להשמר מאד שלא ליכשל בדברי ליצנות בעניני מחלוקת של כתות שונות המרחקים את הגאולה. ומה מאד נשגב הזמן שאנו, נשמות של עקבתא דמשיחא מצויים בו, ויכולים אנו לפעול גדולות ונצורות יותר מהדורות הקודמים ביותר. ויה"ר שיראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשנו כשתחזינה עינינו בשוב ד' לציון ברחמים.

פרשת חיי שרה - תש"נ

ויאמר אברהם אל זקן ביתו המושל בכל אשר לו וגו'. חז"ל דרשו (וימא כח): ממקרא זה שאליעזר זקן ויושב בישיבה היה. גם דרשו המושל בכל אשר לו שהיה מושל ביצרו. וצ"ב מה טעם הקדים הכתוב דבר זה אל השבועה שהשביעו אברהם, ומה שייך ענין זה הכא. ועוד צ"ב שאם כן הוא שכ"כ גדלה מעלת אליעזר למה הוצרך א"א להשביעו ולא סמך על נאמנותו בלא שבועה.

ונקדים דברי הש"ס (שנת יב): אהא דלא יקרא לאור הנר, אמר רבה אפי' גבוה שתי קומות וכו', דאף דליכא למיחש להטייה לא פלוג רבנן למילתייהו. ואח"כ אמרו שם שב' בנ"א מותרין לקרות כשלומדים בענין אחד, שאם יבוא להטות יזכירו חבירו. וגם אם אדם חשוב הוא מותר לקרות שאין רגיל להטות הנר בחול. ומקשה הש"ס מהא דר' ישמעאל בן אלישע שאמר אני אקרא ולא אטה, ופע"א קרא ובקש להטות

מוסיפים עוד לבקש על חיים שיש בהם אהבת תורה ויראת שמים, שלא תפוג היראה בסיבת אהבת התורה.

ובזה יובן מה שהוצרך א"א להשביע את אליעזר, כי אליעזר שהיה זקן יושב בישיבה והיתה בו אהבת התורה במדה מרובה, וע"כ התאווה מאד שעם הנבחר העתיד לקבל התורה יצא ממנו ע"י שישיא את בתו ליצחק, וע"כ היה מקום לחשדו שבשביל נגיעה זו לא תועיל לו יראתו הגדולה לשמור נאמנותו לאברהם, וע"כ הוצרך להשביעו שלא יקח אשה ליצחק מבנות הכנעני. וע"כ הקדים הכ' ויאמר אל עבדו זקן ביתו שהי' זקן ויושב בישיבה, וע"כ אף שהיה מושל בכל אשר לו שהיה מושל ביצרו היה מקום לחשדו שבשיל נגיעתו של אהבת תורה, וע"כ אמר אברהם להשביעו. ובאמת היה ראוי אליעזר לזכות זה שיצא ממנו עם מקבלי התורה שהרי היה רחום רבנו, ואחז"ל (שבת כג) מאן דרחים רבנן הוויין לי' בנין ת"ת, אלא שלא היה הדבר אפשרי לסיבת היותו ארור מזרע כנען, ובמקום זה השתלם שכתו שנכנס חי לג"ע.

ונוסף לזה זכה גם לבוא בקהל ה' בסוד הגלגול כמובא, שנשמת אליעזר נתגלגלה בכלב בן יפונה, וזה נקרא בנין רבנו. כידוע שהגלגול הוא נקרא בן לגבי פעם הראשון שהי' בעולם שנקרא אב, וכפי שדרש האר"ז הפירוש של הוידוי, "אבל אנחנו ואבותינו חטאנו", כלומר אנחנו חטאנו בגלגול ראשון.

ושבת זו היא שבת מברכים חדש כסלו, שחדש זה מיועד להתגברות אהבת התורה אשר בו מסרו החשמונאים את נפשם על קיום התורה והערו למות נפשם בגודל אהבת התורה, וכל ימי החדש שייכים הם לעבודת ימי החנוכה, כדחזינן מ"ש בתיקו"ז (תיקון י"ג כ"ט). שכ"ד ימים הראשונים של כסלו הם כנגד כ"ד אותיות של בשכמל"ו שהוא יחודא תתאה, ויום כ"ה כסלו הוא כנגד כ"ה אותיות של שמע ישראל שהוא יחודא עילאה, וחזינן שלא בהגיע יום כ"ה מתחיל החנוכה רק קודם לזה בעבודת כ"ד הימים הראשונים של החדש ואז יכולים להגיע למעלת יום הכ"ה, אבל אם חסרה עבודת כ"ד הימים הרי אין כאן יום כ"ה. ובשבת זו יכולים לזכות לברכת והשפעת כל החדש, וע"כ קורין אז פרשה זו של אליעזר אשר זכה להיות שליח להביא את אור התורה אל ישראל, ע"י שהביא את רבקה ליצחק כאשר יתבאר להלן.

בפרשה ויביאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה וינחם יצחק

אכן אם אדם חשוב הוא על גברא זה לא התקינו חז"ל כלל גזירה זו, שהרי אין דרכו להטות ומופקע הוא מכל התקנה. וע"ד שמצינו שכהנים זריזין הם וע"כ לא גזרו עליהם חכמים. וה"נ אדם חשוב שאינו עלול להטות לא הטילו עליו חכמים גזירה זו, ולא דמי לב' קומות דהתם כיון דחל החיוב על גברא זה שלא יקרא לאור הנר שוב אין לפטרו בשביל שהנר הוא גבוה, משא"כ הכא אמרינן דעל גברא זה לא חל החיוב כלל. ואע"ג דיש עדיין לחשוש באדם חשוב שמשים עצמו כהדיוט על ד"ת, מ"מ הרי כללל הוא דמילתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן, וע"כ לא חששו על זה והפקיעו את התקנה בכל אדם חשוב ללא הבדל, ושפיר לא עבר ר' ישמעאל בן אלישע על תקנת חז"ל.

והא דלא חשש ר"י בן אלישע שמא יכשל ויטה, י"ל שסמך בנפשו על מדת יראתו הגדולה, שהרי מובא בסדר הדורות שר' ישמעאל בן אלישע היה גלגולו של יוסף הצדיק, וע"כ היה יפה תואר מאד עד שבת המלך בקשה להפשיט את עור פניו. וביוסף נמי נאמר את האלקים אני ירא, וע"כ סמך בנפשו על מדת היראה ובפרט בשבת שהוא מקור היראה כדאי' בתקו"ז בראשית' הוא יר"א שב"ת, וכן אמרו בירושלמי לגבי דמאי שעם הארץ אימת שבת עליו וירא לשקר, וע"כ אמר אני אקרא ולא אטה. אכן על אף גודל מדת יראתו הגיע לידי מכשול. והטעם כי גדלה בקרבן אהבת התורה במדה מרובה עד שניצח את מדת יראתו, כי האהבה גדולה היא מהיראה כמ"ש הרמב"ן פ' יתרו בטעם דעשה דוחה ל"ת, כי עשה הוא ממדת אהבה ול"ת הוא ממדת יראה והאהבה גדולה מהיראה, ע"כ. ובפרט ביום השבת שהוא יום של אהבה כמ"ש הרמב"ן פ' פנחס בטעם שאין שעיר לחטאת בשבת כמו ברגלים, כי הוא יום של אהבה ואין מזכירים בו חטא, וכמו שאומרים בנוסח התפילה שהקב"ה הנחילנו את השבת באהבה, ולכך התגברה האהבה בר"י בן אלישע ועי"ז בא לידי מכשול.

ובזה יתבאר הנוסח בברכת החדש שמבקשים על חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא, חיים של עושר וכבוד, חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים. דלכאורה צ"ב כפילות הבקשה על יראת שמים. ולהג"ל י"ל דאף אחר הבקשה ליראת שמים מ"מ כיון שמבקשים עוד חיים של עושר וכבוד וע"י העושר וכבוד נעשה אדם חשוב, שזה יכול להתפרש באופנים שונים כי עשירות שייך בתורה וכיוצא. ומעתה יש לחוש שע"י אהבת התורה לא תועיל לו היראה לשמרו ממכשול כמו שהי' אצל ר' ישמעאל בן אלישע, ע"כ

אחרי אמו. וברש"י בשם ב"ר וביאה האהלה והרי היא שרה אמו, כלומר ונעשית דוגמת שרה אמו שכל זמן ששרה קיימת היה נר דלוק מע"ש לע"ש וברכה מצויה בעיסה וענן קשור על האהל, ומשמתה פסקו וכשבאת רבקה חזרו, ע"כ.

ומתוך דברי רבינו בחיי נראה שרבקה היתה גלגול של שרה, וע"כ נולדה באותו פרק שמתה שרה בשעת העקידה. ובדברי יואל (דף תנ"ז) בפרשה זו מפרש בבחי' אחרת, עפ"ד הוזה"ק דדיוקנא דשרה לא סר מביתה אלא דלא נראית עד שבאת רבקה. והענין ע"ד שמצינו ברבינו הקדוש (כתובות קג.) שהיה בא לביתו אחר הסתלקותו בכל ע"ש, וכשנתודע הדבר פסק מלבוא שלא להוציא לעז על צדיקים הראשונים שלא היה להם רשות לכך. ובגליון הש"ס ציין לעיין בספר חסידים, ושם כתוב שהי' פוטר את בני ביתו בקידוש היום ולא כשאר מתים שהם חפשי מן המצוות, שהי' דינו כחי השייך במצוות. וה"נ י"ל בשרה שהיתה בביתה אף אחר הסתלקותה כי לא מתה והיתה מדלקת נרות שבת וכן מצות חלה, וע"כ חזר הנס להיות דלוק מע"ש לע"ש וברכה מצוי' בעיסה, אלא שלא נראה לבריות כ"ז שלא באת רבקה כדי שלא להוציא לעז על צדיקים אחרים, אבל משבאת רבקה הי' אפשר לתלות הנס ברבקה ע"כ חזרו להיות בגילוי, עכ"ד.

והנה ענין הנס שהי' דלוק מע"ש לע"ש הוא דבר חדש שלא מצינו נס כזה בדברי חז"ל, רק על נר שהי' דלוק כל השבת נזכר אצל צדיקים אחרים. וצ"ב מה הצורך בנס זה שידלוק הנר בכל השבוע. וי"ל שכאן הוכן אור החנוכה כי ענין נר חנוכה הוא להמשיך את אור השבת אל ימות החול, וע"כ מדליקין את הנר ביום חול וברה"ר ולמטה מעשרה ובצד שמאל, וממשיכים לשם את אור השבת שיתפשט אף בימי החול, שזה בחי' העתיד שיהא יום שכולו שבת. וזה הי' ענין ברכת הנר שהי' דלוק מע"ש לע"ש. והנה זכה אליעזר להביא את אור החנוכה בהבאתו את רבקה, שע"ז שם הנס של הנר הדלוק מע"ש לע"ש שהוא הכנת נר מצוה דחנוכה כאמור. וע"כ אחר פרשה זו שהוכן אור החנוכה כ' ויוסף אברהם ויקח אשה וגו', שזהו בחי' החנוכה להיות מוסיף והולך להיות הקדושה מתפשטת לרשות הסומאה. ומבני קטורה יצא יתרו ובניו ובני משה, שאיתא מהאריז"ל שהמה המושיעים שיעלו להר ציון לשפוט את הר עשו. וזהו רוחו של מלך המשיח הגנוז בנרות חנוכה.

ובכתבי הר"ר מאטיל מסלאנים וצ"ל מובא בשם

הרה"ק ר"פ מקאריץ וצ"ל, שאילו היו הבעלי בתים יודעים גודל ההשפעה הנשפעת בפרנסה ע"י הוספת חול על הקודש בצאת השבת היו מאד מרבים ליוזר בזה. והיינו כי תוספת השבת לימות החול משפיעה השפעה לעניני החול, וה"נ י"ל במצות נר חנוכה שלכך מבואר בספה"ק שסגולתה להשפיע רפואה וכיוצ"ב מצרכים הגשמיים, כי ענין המצוה הוא בחי' תוספת שבת שממשיכים את קדושת השבת לתוך ימות החול, וע"כ סגולתה להשפיע לעניני חול הגשמיים.

ועבודת חודש זה המתחלת בשבת זו היא להדליק ע"י אור התורה את הארת השבת בימי החול. והרחמן הוא ינחילנו יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים.

פרשת תולדות - תש"נ

וישב יצחק ויחפור את בארות המים וגו'.

מציינו ביצחק אבינו גודל העסק ועבודה רבה בענין חפירת הבארות, ובודאי היתה בזה כוונה עבור דורות הבאים שיוכלו לחפור ולמצא את נקודת האלקות בכל מקום ובכל עת ולגלות את באר מים חיים המוסתר במקום העפרורית, וכמבואר זה בספר שפ"א. והתורה מודיעה לנו את דרך עבודתו של יצחק בחפירת הבארות, ואילו אצל אברהם אבינו אין מוזכר שעסק בחפירת בארות ורק במקום אחד כתוב בפ' וירא והוכיח אברהם את אבימלך על אודות באר המים וגו', אבל יותר אין מוזכר מזה, ואכן אחר פטירתו מצינו בפרשה זו שכ' וכל הבארות אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו וגו'. והוא פלא שבחייו לא מצינו שהוזכר שעסק כל כך בחפירת בארות, ועתה לאחר פטירתו אנו שומעים שחפר בארות הרבה. ולאידך גיסא אנו מוצאים באברהם אבינו שעסק בהכנסת אורחים הן בחלק הגשמי והן בחלק הרוחני. השפיע בהם אמונה והכניסם תחת כנפי השכינה ע"י שאמר להם לברך לבורא עולם, וגם במאכלים שנתן להם הי' רוחניות הקדושה שהשפיע בקרבם. והתורה מגלה לנו בפירוש שעסק בזה כמ"ש ואת הנפש אשר עשו בחרן, וכן בפ' וירא כשהביא את המלאכים לביתו. ולאחר מכן כ' ג"כ ויטע אשל בבאר שבע, וכן שעשה משתה גדול ביום הגמל את יצחק, ואילו אצל יצחק לא מצינו כלל דברים אלה שיעסוק בהכנסת אורחים וקירובם תחת כנפיה שכינה. ואכן לאחר פטירתו מצינו במד"ר (פ"ד-כ:) עה"פ וישב יעקב בארץ מגורי אביו, אברהם גייר גיורים שנא' ואת הנפש אשר עשו בחרן, יעקב גייר גיורים דכ' ויאמר יעקב אל

ביתו וגו' ויתנו אל יעקב וגו'. ביצחק לא שמענו והיכן שמענו וכו', וישב יעקב בארץ מגורי אביו מגיורי אביו, ע"כ. הרי שלאחר פטירתו התורה מגלה לנו שגם הוא גייר גרים, וגם כאן יש לתמוה שלא נזכר בתורה כלום מזה רק אחר פטירתו.

וביאור הענין עי"מ שביארנו כבר דברי המדרש הזה, ונכתב בספר אמונת עתיך פ' וישב (דף קכנ:) עי"ש באורך, שבאמת לא גייר יצחק גרים בפועל ממש אלא שע"י כח עבודתו בקודש כשהוא מכונס בביתו היה משפיע לכל סביביו, ועי"ז היו מתגיירים הגרים, עי"ש. ולפי"ז יובן דכל זמן שהיה יצחק חי בעוה"ז לא היה ידוע שהיה מגייר גרים, ורק אחר פטירתו הרגישו שנחסר השפעתו העצומה שנשפעה עד עתה ע"י עבודתו בינו לבין עצמו, וע"כ נמצא רמז זה בתורה רק אחר פטירתו. ואילו לאיך גיסא אצל אברהם אבינו בחייו לא היתה ניכרת עליו יגיעתו ועבודתו כי ראוהו עומד על האורחים ומתעסק בצרכיהם ומקבלם בסבר פנים יפות ושואל בשלומם, שכל זה נראה כעסק פשוט בעניני עוה"ז, וע"כ לא הוזכר בחייו עבודתו של אברהם אבינו בחפירה שהוא ענין היגיעה בעבודה לדרוש ולחפור אחר האלקות הנמצא בכל מקום, כי אם לאחר פטירתו נזכר בתורה מזה שאז הכירו העולם עבודתו בחפירת הבארות.

ובענין זה אי' בחי' הרי"מ גבי המלאכים שבאו אצל אברהם, כי רצו לתהות על קנקנו מכיון שהיו תמיד שומעים בשמים גודל מעלת אברהם אבינו שהיתה עבודתו מאירה בכל העולמות, ולמעשה לא ראו אצלו שום עבודה מיוחדת כי ראוהו רק רץ ומתעסק בצרכי האורחים, וחשבו כי אולי הוא מסתיר את עבודתו מהם וע"כ רצו לשאול את שרה אשתו עליו, כי האשה היא הקרובה ביותר לדעת את מדרגתו, וע"כ שאלו את אברהם איה שרה אשתך, ומכיון שהבין את כוונתם בזה אמר להם הנה היא באוהל שהיא צנועה ולא תוכלו להוודע ממנה דבר, עכת"ד. אכן לאמתו של דבר אף בשעה שהי' אברהם אבינו מדבר עם גויים היה מכיון בדבריו להשי"ת. וכפ' וירא בענין המלאכים אמר אברהם אבינו אדניו אל נא תעבור מעל עבדך, ויש שם ב' פירושים אם הוא חול או קדוש, ותרווייהו אמת כי באותו זמן שדיבר אל אורחיו הי' מכיון ג"כ לדבר להשי"ת, ועבודתו הי' מוסתרת מבנ"א כי הם סברו שעוסק בעניני חול, ובאמת הי' חופר בארות.

ועכ"פ ענין העסק בחפירת הבארות של יצחק הוא החפירה בעומק ההסתר כדי לגלות את

הנקודה הפנימית ולמצא את השי"ת בכל מקום, ולהוציא את הבאר מים חיים שזהו הכינוי אל הקב"ה, ע"ד שכ' בירמיה ב', אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בורות נשברות, והוא הבאר שמשם נאצלים נשמות ישראל. ובא"ר ר"ת בידך אפקיד רוחי. ובהיכל הברכה כ' שתיבות א"ת באר"ת המי"ם הם בגימ' נפש רוח נשמה חיה יחידה, וגם בגימ' ברכ"י נפש"י א"ת ה', שהוא ענין שורש הנשמות הנאצלים מהשי"ת. ויצחק אבינו ע"י חפירותיו היקל עלינו שאין לנו כי אם לשוב ולחפור מה שכבר היה כבר חפור מקודם ונסתם.

ובתורה אור לבעל התניא כ' בפרשה זו בענין באר מים חיים. דהנה כ' ונהר יוצא מעדן, והוא ענין קבלת עומ"ש שהאדם מקבל עליו בתחלת היום בק"ש ותפילה ושיעור לימודו אחר התפלה, וזהו המשכת אלקות הנקרא נהר היוצא מעדן מעם הקב"ה שנקרא עדן. אך אח"כ יוצא האדם לפעלו ועוסק בעניני גשמיות ושוכח כל התבוננותו בקבלת עומ"ש, וכשמתבונן היאך נתרחק מה' ע"י טרדתו בחפצי עוה"ז מר לו ונשבר לבו בקרבו, ולכך נתן לנו השי"ת מצות לעשותם כל היום, והוא בחי' באר מים חיים הנובע מן הנהר מתחת הקרקע, שבהיות המים בקרקע בשם נהר אינו נקרא עדיין מים חיים, אבל המים היוצאים ממנו שנוקבים את עובי עפר הקרקע הם מתבררים ומתלבנים ע"י דחקם לצאת מעפר החומרי ונקראים מים חיים, וכן עשיית המצות אחר שהיה לו בבוקר בחי' נהר היוצא מעדן רק שנכסה ונעלם בתוכו ע"י הגשמיות שעוסק בהם כל היום, וכשעושה המצוה מפני שזוכר שכבר קבל על עצמו עומ"ש אף שעכשיו אינו בבחי' זו מ"מ סומך לבו על שכבר גמר בלבו לעבוד את ה', זהו בחי' באר מים חיים הנובע מן הנהר, כי עשיית המצוה ערבה לו ביותר מפני התבוננותו בריחוק מה', והוא כבחי' המים הדוחקים את העפר ויוצאים לחוץ ונעשים מים חיים, עכת"ד.

וכדברים האלה הוא ג"כ בבחי' כללות הדורות, כי בעקבתא דמשיחא חביבה ביותר העבודה לה' מעבודת הדורות הקודמים כי עבודה זו נובעת ודוחקת את ריבוי העפר המעכב במתים הללו, וע"כ מים אלו היוצאים לחוץ ע"י החפירה בהתאמצות המים חיים, ואפי' אם לא נראה לעין האדם שחפירתו מועלת לו מ"מ סוף סוף ישועתו תגלה כמו שהי' אצל יצחק שרבו עליו בבאר הראשון וכן בשני, אבל לבסוף בבאר השלישי לא רבו עליו ויקרא שמו רחובות כי הרחיב ה' לנו, והוא ג"כ רמז לכלל ישראל כמ"ש הרמב"ן, שג' הבארות רומזים לג' בתי מקדש אשר

הבית השלישי יתקיים לעד, יהר שיבנה ב"ב.

פרשת ויצא - תש"נ

ויפגע במקום וגו'. פירש"י הוא הר המוריה שנא' בו וירא את המקום מרחוק, ע"כ. ונקדים דברי האגרא דכלה עה"פ אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. כי יש להתבונן על ענין השראת השכינה במקום המקדש, והלא מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיני. אך כי קדושתו ית' הוא בצמצומים רבים כדי שלא יתבטל העולם מגודל הבהירות, וכל עולם המשתלשל נתטמץ בו יותר עד עוה"ז התחתון שהוא תכלית הצמצום. ובמקום המקודש יש יותר התגלות קדושתו ית' ואינה מצומצמת כ"כ כבשאר מקומות, ומי שמכין את עצמו ובא אל מקום המקודש יכול לקבל הקדושה שם, ומי שאין מוכן לכך ישאר ריק ולא יקבל את הבהירות. כי בחי' אור הקדושה הוא בכלל ופרט, ובמקום המקודש הוא כלל הקדושה, ועד"ז הוא בתורה שב' הדברות אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו והן המה כלל התורה, וכל המ"ע הם פרט ממצות אנכי וכל הלי"ת הם פרט ממצות לא יהיה לך, כי בעשיית העשה מקבל עליו אלקותו וקדושתו, וכאשר עובר על לאו הוא כעצ"ז שנותן כח בקליפה. וז"ש יעקב בראותו שיש קדושה מיוחדת במקום המקודש יותר משאר מקומות, אכן יש ה' במקום הזה בישות מופלג יותר. ומעתה ואנכ"י ל"א ידעתי, ר"ל כהיום אני יודע ענין אנכי ולא יהיה לך שהם כלל התורה, כי הקדושה צריכה להיות בדרך כלל ופרט, עכת"ד יע"ש.

וכבר ביארנו במק"א הא דידוע מדברי הוה"ק (תיקו') ת' ל' שכל מקום שכ' היום הכוונה על ראש השנה, כי ר"ה הוא יום הכולל את כל השנה בהיותו הראש לכל ימי השנה, ונמצא שכל יום ויום הוא חלק מר"ה ובכל יום שעומד בו האדם שייך לומר בו שהוא ר"ה, וע"כ ראוי ר"ה ליקרא בשם היום. וכזה יש ליתן טעם על שר"ה הוא יום פקידת עקרות שבו נפקדו האמהות וחנה, כי היות שיום זה הוא מחזיק בקרבנו את כל ימי השנה העתידיים לצאת במשך השנה הרי הוא כדוגמת אשה המעוברת אשר בקרבה הולדות העתידיים לצאת ממנה, ור"ה נקרא היום הרת עולם שהוא יום של הריון השנה, וע"כ בסגולת היום להפקד בו עקרות.

והנה כדוגמת ר"ה שהוא זמן הכולל כל ימי השנה, כן יש מקום הכולל כל המקומות והוא מקום המקדש ששם אבן שתיה שממנו הושתת העולם, ושם היה ראשית בריאת העולם ומשם נתפשטו כל המקומות

בעולם, וע"כ הוא כולל את כל המקומות ואין לך מקום בעולם שאינו חלק ממקום ההוא, וע"כ נקרא מקום המקדש בשם מקום במשקל אחד עם ר"ה שנקרא היום כי כל הימים נכללים בו, וה"נ כל המקומות נכללים במקום ההוא וע"כ נקרא מקום סתמא, ולכך כ' רש"י ויפגע במקום זה מקום המקדש וכמ"ש וירא את המקום מרחוק, ורומז שאף בריחוק מקום גם שם יש בו חלק ממקום המקדש, וזהו שנקרא מקום המקדש הר מלשון הריון כי מעובר בו כל העולם. והיינו טעמא שנשתנית כאן קפיצת הארץ שמקום המקדש בא אל יע"א ולא כנהוג שהאדם קופץ אל המקום, כי מקום המקדש נשתנה שיש בו התחברות עם כל המקומות בעולם וע"כ שייכת בו הקפיצה אל מקום אחר, וכדוגמת שר"ה נקרא ימים נוראים ה"נ מצינו כאן על מקום המקדש שאמר יע"א מה נורא המקום הזה.

ואי' ברש"י בשם חז"ל, שיע"א הלך עד לחרן וכד מטי לחרן אמר אפשר שעברתי על מקום שהתפללו בו אבותי ולא התפללתי בו, י"ב דעתי' למיהדר ומיד קפצה לו הארץ. וככל הענין הזה י"ל ג"כ לדרכנו לימי החנוכה בבחי' זמן, עפ"י הידוע מספרן של צדיקים תלמידי הבעש"ט שגמר החותם הוא בחנוכה, וזה נתגלה דייקא בדורות האחרונים כי בדורות הקודמים לא היו צריכים לכך, אבל בדורות הללו השפלים נצרכה סיוע הזה לאותן שלא הספיקו להשלים כראוי עבודת הימים הנוראים. ואי' בבני יששכר כי חנוכה הוא בחי' ר"ה והוא מסוגל ג"כ לפקידת עקרות, ורמז כי מתתיהו בגי' רא"ש השנה, ע"כ. והענין כי כאשר עברו הימים הנוראים וגם חדש חשון אשר בו עדיין השפתים מרחשין מתפלות של חדש תשרי, כדאי' בספה"ק ברמז שנקרא החדש מרחשון מל' מרחשי"ן. וכבר באים לילי סוף כסלו וסבת הארוכים שבהם התגברות החשך, אז אנו מתבוננים היאך עברנו את הימים הנוראים ולא נצלנו אותם בשלימות כראוי שהם הימים שהתפללו בהם אבותינו והשקיעו עבודה רבה בימים האלה, והיאך עברנו על ימים שהתפללו בהם אבותינו ולא התפללנו בהם כראוי, וע"י התבוננות זו שאנו מיישבים עצמנו ונותנים דעתנו לשוב אנו זוכים שראש השנה קופץ אלינו ומופיע בימי החנוכה שנוכל להשלים את אשר חסרנו. וכח זה פעל בשבילנו יעקב אבינו שבהיותו בחן במקום החשך שבו חרון אף של הקב"ה המשיך אליו את מקום המקדש, וכזה זיכה לבניו אחריו שיזכו בחשכת לילי טבת להארת ר"ה שיקפוץ אליהם בימי החנוכה.

ולכן גם חנוכה הוא בבחי' מועט מחזיק את המרובה

כדוגמת ר"ה, והשמן שהיה רק מספיק ליום אחד החזיק בתוכו שמן מרובה לשמונה ימים. והשמן הוא בבחי' מעובר כאשה המעוברת בולדותיה, וע"כ גם בחנוכה הוא זמן פקידת עקרות כמ"ש בבני"ש הנ"ל. ובנוסף על הנסים נאמר ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה, ורומז אל ר"ה שנקרא היום כנ"ל, כי בחנוכה מופיע בחי' ר"ה.

וכ' בשפת אמת (שנת תרל"ג) עפי"ד הר"ן אהא דאסור להשתמש לאורה של נ"ה, כי הוא דומיא דמקדש שהיה אסור להשתמש לנרות המנורה במקדש, דלפי"ז נראה שהאדם המדליק נרות חנוכה הוא בדוגמת ההדלקה בבית המקדש, וכל בית מישראל נעשה אז בבחי' מקום העבודה בביהמ"ק, ע"כ. וכבר הוספתי בזה שה"נ נעשה כ"א מישראל בדוגמת כהן הדולק ועובר בביהמ"ק שהרי הוא ככהן המדליק בביהמ"ק, וזהו נר אי"ש ובית"ו. ובש"ך עה"ת אי' בפרשה זו על מ"ש ויצוק שמן על ראשה, ששמן זה היה מפך השמן של חשמונאים שנתגלה לו. ויש להוסיף כי ויצ"ק שמ"ן עולה בגימ' ירושלים, וכמו שנתבאר שבחנוכה בא אלינו הביהמ"ק, וכמו שאצל יעקב אבינו בא אליו מקום המקדש ה"נ כשאישי ישראל יוצק השמן בפניו הוא יוצק ירושלים אל מנורתו. ומתתיה"ו הוא בגי' ביהמ"ק, שכל זמן יש בו הופעה של נפש איזה צדיק ע"ד שבפורים מופיע מרדכי, ובחנוכה מופיע מתתיה"ו וממשיך לנו בחי' בימ"ק. והנה יעקב אבינו נקרא ישראל, ובאמת זה השם של כלל ישראל. אך הענין ע"ד הנ"ל בענין ר"ה ומקום המקדש, שיעקב אבינו הוא כולל את כל ישראל וכ"א יש בו חלק מיע"א ע"כ נקרא יעקב אבינו בשם ישראל. וע"כ כמו שביעקב אבינו הופיעה אצלו בחי' המקדש ובהיותו שוכב על הארץ שהוא למטה מעשרה היה ה' נצב עליו, וה"נ כשאנו מטמם למטה ושוחים ליצוק השמן במנורה למטה מעשרה מופיע אצלנו המקדש וה' נצב עלינו.

וכבר אמרנו דמתיקו"ז מוכח שכ"ד הימים של כסלו שלפני חנוכה הם כנגד כ"ד אותיות של תיבות ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ונראה מזה שכל ימי החדש הם הכנה לימי החנוכה, וביום זה אנו נכנסים לתיבת מלכות"ו, וע"כ בשבת זו קורין אנו בפרשה היאך שיעקב אבינו הכין לנו את אור החנוכה, כי אנו עומדים כבר בעיצומן של ההכנות לימי החנוכה.

ומנהג ישראל לומר בהדלקת נר חנוכה המזמור ויהי נועם יושב בסתר הנקרא שיר של פגעים,

ומזמור שיר חנוכת הבית לדוד, וכן הוא בקבלה מהרמב"ן ואריז"ל. ויש ליתן טעם לדבר עפ"י הנ"ל, דהנה אי' במס' שבועות במשנה (דף יד.) אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ואורים ותומים וסנהדרין של שבעים ואחד ובשתי תודות ובשיר. ומעתה כיון שבחנוכה נעשים כל בתי ישראל בבחי' מקדש הרי שאז אנו מוסיפים על העזרות ומרחיבים את מקום המקדש עד שגם בתינו בבחינת מקדש, וצריך הדברים הנזכרים במשנה, עכ"פ בבחינת רמז. והמלך יש אתנו עפ"י המבואר בספה"ק ובפרט בספר בני יששכר, שבימי חנוכה מתגלה אורו של מלך המשיח, וכמו שרמזנו בתיבת משי"ח נוס' מתגלה שמונת ימי חנוכה. וגם הנביא יש אתנו עפ"י המבואר בדברי האריז"ל בספר הגלגולים שמתתיהו הוא נשמת אליהו הנביא, והאורים ותומים יש כאן ע"י האור הגנוז שהוא בחי' האורים ותומים. והיות כי צריך ג"כ לומר השיר, ומבואר שם בגמ' (דף טו:) שאמרו אז השיר של ארומך ה' כי דליתני וגו', וגם השיר של פגעים יושב בסתר וגו', וע"כ אנו אומרים ג"כ מזמורים אלו בהדלקת נ"ר כאשר אנו מוסיפין על העזרות ומקדשים את בתינו בקדושת המקדש.

ולפי האמור שבחנוכה מופיעה שם בחי' ר"ה, הרי שצריך להתכוון בימים אלה שלפני חנוכה ע"ד שצריך להתכוון בחדש אלול לפני ר"ה. וכמו דאי' בזה"ק ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים דא ירחא דאלול, כן בימים אלה ישפוך האדם את שיחו לפני ה' בדמעות שיזכה לאורו של חנוכה, וכמה גדלה חשיבות הדמעות במרומים ניתן לראות בפרשה הקודמת שהתחנן עשו אל יצחק שיברכו ג"כ ואמר לו יצחק הן גביר שמתיו לך וגו' ולכה אפוא מה אעשה בני, ואח"כ כשאמר עשו הברכה אחת היא לך אבי וישא קולו ויברך ברכו יצחק. ולכא"ו מה נשתנה כעת שכבר יכול לברך אותו. ומבאר שם באלשיך, כי ברכות האבות לא היתה מעצמם רק מה' בא שפע על ידיהם וחל על המתברך, וכיון שלא היה רצון הקב"ה לברך את עשיו נמנע השפע ממנו ולא היה יכול לברכו. אך מכיון שבכה עשיו ושערי דמעות לא ננעלו, אז נתרצה הקב"ה להשפיע לו והיה יכול יצחק לברכו, עכ"ד. והדברים ק"ו אם עשיו היה יכול לפעול אצל הקב"ה בדמעותיו, ודאי שישראל יכולים לזכות לרב שפע ע"י שפיכת דמעות לפני הבו"ת. והנה כאשר ישכים האדם לבוא לתפלת השחר בזמנה ויתפלל פסוקי דזמרה עם הציבור בנחת עפ"י ההלכה כמונה מעות, וכדאי' במג"א ששיעור פסוקד"ז הוא חצי שעה, ובזה מזמרים כל המחנות של חיצונים המתגוררים בחלל הרקיע ואין

הגאולה, והתלאות שעברו עליו בחזירתו מרדיפת לבן הם חבלי משיח, ועינוי דינה רומז למלחמת גוג ומגוג, ומיתת רחל הוא הריגת משיח בן יוסף, עייש"ד. ונמצא שהמאורעות של יע"א בחזרתו לא"י הם רומזים לעיקבתא דמשיחא שאז היא מלחמת גוג ומגוג, וכמ"ש בספ"ק שזו היא המלחמה נגד האמונה, וכאשר נראה כהיום הזה גודל התגברות הנסיונות באמונה, וכאר נבאו ע"ז הצדיקים הקודמים.

והנה המלחמה נגד האמונה היא קליפת יון, כי כל חכמת היונים מיוסדת על הכלל שאין להאמין רק מה שהשכל מחייב. וזאת שמו להם למטרה לעקור האמונה מישראל ואמרו כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל. וכלי המלחמה נגד האמונה היא הטומאה, כי היות שהאמונה היא למעלה מן השכל במה יגיע האדם להאמין בדבר שלמעלה משכלו, אין זה כי אם ע"י השראת רוח"ק שבקרבו. כי כל יהודי יש לו בחי' רוח"ק שענינה הוא לכוין אל האמת בתורה כמ"ש הד"ח בשו"ת, והרגש זה שיש לבר ישראל בלבו להאמין בתמימות ובפשיטות בהש"ת ותורתו נצמח ע"י הקדושה השורה בו. וכ"ז יתכן להיות האדם שומר עצמו בטהרה כי אז יש לו התקשרות בהש"ת ובנשמתו הטהורה ובתוה"ק אשר אמרו ד' אמרות טהורות, משא"כ בהטמא האדם את עצמו מאבד הוא את התקשרותו זו ועי"ז מאבד האמונה, וכדאי' בספ"ק שמה שישנם כאלה שיש להם ל"ע ספיקות באמונה או שאין האמונה בהירה אצלם, זה נמשך מב' ענינים מפגם הברית וממאכלות אסורות, כי ב' דברים אלה נקראו בתורה טומאה כי הם משרים טומאה על האדם ועי"ז נאבד אצלו הרגש האמונה. ולכן כתוב בעריות, אל תטמאו בכל אלה. וכן במאכלות אסורות כתיב ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם. ולכן כל עצמם של יונים הי' להתאמץ בריבוי הטומאה בישראל, וכמו שכ' הרמב"ם ריש הל' חנוכה שהיונים פשטו ידיהם בבנותיהם. וכן מיד כשנכנסו יונים להיכל טמאו כל השמנים וכל הדברים המקודשים שזה כל מגמתם. ואי' בספ"ק שטמאו כל השמנים קאי על המחשבות. ואי' במפרשים כי מעשה דינה רומז אל היונים כמ"ש אשר טמאו אחותם, והוא דוגמת גזירת היונים שכל הנשאת תבעל לטפסר תחילה. ומלחמה זו של ריבוי הטומאה היא מלחמת גוג ומגוג נגד האמונה, כי גוג ומגוג הם מכני יפת, והטומאה היא האמצעי לביטול האמונה כמו שנתבאר.

ולכן יש לדקדק מאד בכל עניני טהרה כגון טבילה בעת הצורך ובנסילת ידים, ולא לחכך הראש

רוצים להניח התפלה מלעבור, ואח"כ בכרכות ק"ש מתעורר ביראה ואהבה ומקבל עליו עומ"ש בק"ש, יכול להגיע להתפלל תפלת שמ"ע בדמעות ולשפוך את נפשו לפני ה', וכל מי שמרגיש בנפשו שלא השלים כראוי את עבודת הימים הנוראים יש לו ההודמנות עתה לתקן בימי החנוכה, ובכ' השבועות שנשארו עד חנוכה ניתן להתכוון לזה כדי לזכות לאור החנוכה, ובבוא ימים המבורכים, הימים של אור חדש על ציון, נזכה כולנו במהרה לאורו.

פרשת וישלח - תש"נ

ויאמר לו אלקים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא שמו ישראל. צ"ב מה צורך להקדמה זו שמך יעקב. ובפשטות י"ל דבא להוציא שלא נקרא ישראל לפני כן כשאמר לו המלאך לא יאמר עוד שמך יעקב, כי בזה יש לחשוש להיזק במה ששרו של עשיו השתתף בקריאת שמו, וכעין דאי' בדחז"ל בטעם שהיתה רבקה עקרה בשביל ברכת לבן אחותנו את היי לאלפי רבבה, שלא יהא לו שום שייכות בקיום הברכה. ועד"ז ה"נ א"ל הקב"ה שמך יעקב כי עתה עדיין שמך יעקב ורק מכאן ולהבא יקרא שמך ישראל. אכן לדרך זה עדיין צ"ב, דהא חזינן שכבר נקרא בשם ישראל לפני כן כמ"ש ויקרא לו א"ל אלהי ישראל, וכן כ' במעשה שכם כי נבלה עשה בישראל. גם ראוי להבין בהא דהתוכח יע"א עם המלאך, שהמלאך בכה ויתחנן לו שאין רצונו להודות לו עתה על הברכות וימתין לו עד בית אל ושם יודה לו, ולא הסכים יעקב ועל כרחו הודה לו המלאך שם על הברכות ושיקרא שמו בישראל, כמובא ברש"י. ולכא' מה התעקש כ"כ יע"א על הדבר ולא הסכים להמתין.

להלן בפרשה אמר הקב"ה ליע"א אני א"ל שדי פרה ורבה וגו', וברש"י דקאי על בנימין, וצ"ב מה שייך לשון פרי' ורבי' על בן א', ולא נחלקו ב"ש וב"ה אלא אי בעי בן ובת או סגי בב' בנים לקיום מצות פ"ו, אבל לכ"ע בבן א' לא קיים פ"ו.

ונקדים דברי החת"ס עה"פ ויגע בכף ירכו, עפי"ד הרמב"ן שכל מעשי האבות היו סימן לבניהם אחריהם, וירידת א"א למצרים הוא סימן לגלות מצרים. ומפרט והולך שם בח"ס היאך סדר המאורעות של האבות רומזים לדורות הבאים. וכ' שגלות יעקב בבית לבן הוא הגלות האחרון וחזירתו לבית אביו הוא סימן

וישנה. וחנוכה הוא זמן של תוספת ופרי' ורבי', וכמובא בבני יששכר שמקובל שחנוכה מסוגל לפקידת עקרות כמו ברה'.

והיות כי כל מטרת היונים היתה להחדיר אופני הטומאה בקרב ישראל, לכן נעשה הנס לישראל שמצאו פך שמן טהור, הגם דבלא"ה הרי טומאה הותרה בצבור כקו' המפרשים. אך כיון שזאת היתה נקודת המלחמה של היונים להרבות הטומאה ע"כ ראוי לסמל את הנצחון נגד הטומאה בזה שנמצא פך שמן טהור, וזאת אנו מדיגשים בהודאות על הנסים וטמאים ביד טהורים.

והנה היונים אמרו לישראל כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל. והענין כי היונים רצו לעקור מחשבה זו שישראל מקושרים הם בהקב"ה והם חלקו ונחלתו רק כמונו כמוהם ח"ו. וזה רמזו בקרן השור שהוא רומז לחטא העגל, שע"ז טענו שכבר אבדו ישראל חלקם באלקי ישראל וכבר שוים הם לשאר האומות ח"ו, וע"כ באה הישועה לישראל ע"י החשמונאים שהם משבט לוי הנלוים על ה', ומרגישים את ההתקשרות בהש"ת והם אשר לא טעו בעגל. וכן ביאר בס' נאות הדשא מבעל אבני נזר, ששבט לוי נטוע בהם כח מיוחד של הרגשת הקשר והחיבור, וזה עמד להם שלא טעו בעגל כי לא האמינו למראות השטן שמשחמת, כי ע"י התקשרותם בה' אמר להם לבם כי שקר ענה בהם השטן. ומבאר בזה דברי המשנה (יבמות פ"ו) האשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעלך וניסת ואח"כ בא בעלה תצא מזה ומזה, ואם בת לוי היא נפסלת מן המעשר. ולכא' תמוה שהרי אם זינתה במזיד לא מצינו שתהא נפסלת ממעשר, ולמה קנסו לזו שתיפסל. וביאר כי מה שהתירו ב"ד לינשא עפ"י ע"א האומר שמת בעלה הוא משום דאשה דייקא ומינסבא, והיינו כי יש לאשה הרגש של קשר עם בעלה ואשר לזאת אילו היה בעלה חי היה לבה אומר לה כן, והשתא שאנו רואין שהיא נכונה לקבל שבעלה מת מוכח שהוא אמת. ואמנם אשה זו שנתברר שאין אמת בהרגשת לבה שהרי טעתה, מעתה אינה ראוי' להיות בכלל שבט הלוי האוכלים מעשר, כי שבט לוי נתיחדו בכח זה של הרגש הלב שמכח זה לא טעו בעגל ומזה זכו במעשרות, ואשה זו הפקיעה עצמה משבט הלוי כי אין לה ההרגש הנכון של חבר והתקשרות שמזה בא שם "לוי" מלשון לילה אישי אלי, וע"כ בזינתה במזיד שאין בזה שייכות לחסרון ההרגש הזה שפיר ראוייה היא עדיין לשבט הלוי ולאכול מעשרות, עכת"ד.

באמצע הלימוד כי זה מדברים המחייבים נטילה. וע"י הזהירות בעניני טהרה מעוררים טהרת הלב. והוי עובדא אצל החזון איש זצ"ל שסבל מאד מכאבים בשיניו והיה רגיל לבוא אליו מומחה א' לטפל בו להקל ממנו הכאבים. ופע"א לפנות בוקר התגברו היסטורים מאד ומיהר לקרא למומחה ההוא, וא"ל החזו"א אחר שטיפל בו שיוזהר ליטול ידיו לפני טיפולו בו כי רוצה הוא לזכות לתורה וזה לא יתכן רק ע"י טהרה, כי הרגיש החזו"א שבהחפזו לא נטל את ידיו בבוקר. וזהו כל מלחמת החשמונאים כנגד היונים, מלחמת טהרה נגד טומאה, נתת טמאים ביד טהורים.

והנה כ' התוס' (שבת כא:) בענין פך השמן שהיה בחותמו של כה"ג, דצ"ל שהי' מונח בחותם בקרקע שלא הסיטו הכלי, דאל"כ הרי יש לחוש שנטמא בהיסט. ולכא' יש לתמוה היאך יתכן שהטמין הכה"ג בקרקע ההיכל, והרי הוצרך ליתוך אבן מקרקע ההיכל שהיתה מרוצפת וקעבר בלאו דלא תעשון כן לה' אלקיכם. ובאמת כבר ציין בגליון הש"ס שם אהא דא' בגמ' שהיו השמנים בהיכל לדברי הרמב"ם פ"ה מהל' בית הבחירה הל"ח, והיינו דשם כ' דהיה בעזרה לשכת בית שמניא שהיו נותנים שם יין ושמן, וא"כ היאך כ' כאן שהיו השמנים בהיכל. אבל מ"מ הרי כן מבואר כאן שהיו השמנים בהיכל, וא"כ צ"ב היאך אפשר להטמין בקרקע ההיכל.

אך י"ל עפ"י דא' במס' סוטה (סו:) בדין עפר סוטה, שאמר הכ' ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח הכהן ונתן אל המים. ואמרו שם במשנה, שהיה בהיכל אמה על אמה וטבלא של שיש וטבעת היתה קבועה בה, והיה הכהן מגביה אותה ונוטל עפר מתחתיה. ומעתה י"ל שבמקום זה הטמין הכה"ג את פך השמן ולא הוצרך לנתוך אבן בהיכל, ונמצא שנזדמן שמירת שמן הטהור דייקא במקום שנוטלים משם עפר סוטה אשר הוא מקום שמירת טהרתן של ישראל, שהרי כל פרשת הסוטה היא שמירה מטומאת סוטה שגדולה הטומאה אצלה שנכתב בתורה ג"פ ונטמאה לבעל לבועל ולתרומה. ולעומת שהיונים באו לטמא קדושת בנות ישראל נזדמן השמן הטהור במקום שמירת טהרת וקדושת ישראל. ואי' בס' נאות הדשא לבעל אבני נזר, שמעיר למה שהובא ברש"י (שבת כב:) מהסוגיא במנחות שגר המערבי היה הגר הששי, שהוא נגד מדתו של יוסף, וכן גם נרות חנוכה שייך למדה זו, עיי"ש. ולדרכנו נס דחנוכה בא ממדה הששית של יוסף שהיא בחי' קדושת ישראל, וגם כבר אמרנו שכל בחי' החנוכה שייך ליוסף ע"ש מוסיף והולך (עיי' ספר אמונת עתיד, פ')

כבר את השם ישראל עד אחר מלחמת שכם. אבל יע"א לא הניחו עד שנע"כ הודה לו על השם ישראל, ובוה נצח אח"כ את קליפת שכם שרצו לעקור את שם ישראל, ואז הכין את אור החנוכה שהוא הנצחון נגד קליפת יון. וזהו שאמר הקב"ה שמך יעקב לא יאמר עוד שמך יעקב כי אם ישראל, כי שם יעקב מורה על בחי' העקב שהוא בחי' החנוכה שאורה יורד עד למטה, ויעקב הוא י' עקב רומז לנר חנוכה שהוא למטה מי' במקום העקב, ושם זה מתקשר בשם ישראל אותיות לי ראש. וזהו בחינת חנוכה, שהאור עליון יורד למטה ומגביה אותנו למעלה לבחינת ראש, ורמזו צדיקים על נ"ה, משפיל גאים ומגביה שפלים, כלומר אורות גדולים וגאים יורדים למטה כדי להגביה שפלים עד מרום.

והנה כת"ר מצוות ישנם, תרי"ג דאורייתא וז' דרבנן, ונר חנוכה הוא היא המצוה האחרונה של מנין כת"ר והיא נעוצה סופה בתחילתה, והמצוה הראשונה בתורה היא פרי' ורבי' וע"כ חנוכה מסוגל לפ"ו כנ"ל, וע"כ אחרי שהכין יע"א את אור החנוכה נאמר לו אני קל שדי פרה ורבה, כי ב' שמות אלו רומזים לנר חנוכה כי בשמות ימי חנוכה מתגלים י"ג מדות של רחמים והוא בהדרגה שביום ראשון מדת א"ל, ובשני רחום, עד היום השמיני שאז מתגלה מן ונוצר עד ונקה. אמנם מדה ראשונה של א"ל אולא עם כולו יומי ונמשכת כל ימי החנוכה כדאי' מהאריז"ל, וע"כ שם זה של א"ל רומז לחנוכה וכן השם שד"י הוא השם שבמזוזה מימין הפתח כי מזוזה בימין ונר חנוכה משמאל, וא"ל הקב"ה פרה ורבה כמו שנתבאר קשר פרי' ורבי' עם חנוכה.

ובמג"א מובא שנהגו הנערים לסבב על הפתחים בחנוכה. ומובא ע"ז בעבודת ישראל שבחנוכה ישראל הם בבחי' נער, ע"כ. והנה באיתערוותא דלתתא איתער לעילא, ובוה שאנו נוהגין לתת מעות חנוכה לנערים כן מתעורר בשמים לתת לישראל שהם בבחי' נער, כמ"ש כי נער ישראל ואוהבהו. ובחנוכה מתעוררת השמחה שיש לנו חלק באלקי ישראל וכי גדולה אהבת הקב"ה עלינו, ור"ת יו"ן הוא נער ישראל ואוהבהו. ומתתיה"ו בגימ' נער ישראל. חנכה במילואו כזה ח"ת נו"ן כ"ף ה"א בגימ' כת"ר, שהוא למעלה לראש. וזהו ענין חנוכה, להגביה שפלים עד מרום. כן יזכנו ד', ומאשפות דלותינו ירוממנו, ואור חדש על ציון יאיר ונזכה כולנו במהרה לאור.

והנה אי' בס' צדקת הצדיק המלא אות נ"ד, שעיקר נקודת היהדות הוא במה שקורא עצמו בשם ישראל ע"ד שאמה"כ זה יאמר לה' אני ובשם ישראל יכנה, כי בזה לבד שמכנה עצמו בשם ישראל סגי, ומביא שם שפסק ברדב"ז שעל אמירת ישמעאלי אני צריך מסי"נ שלא לומר כן. ולכא"ו הרי בדת ישמעאל אין שום ע"ז כלל ועכ"ז חייבים במסי"נ ע"ז, והיינו כנ"ל כי זה עיקר נקודת היהדות, עכת"ד. והנה לעומת זה היתה קליפת שכם שרצו שיהיו בני ישראל לעם אחד אתם ולא יזכר שם ישראל עוד, ואף הסכימו למול את עצמם שלא יהא שום ענין מבדיל ביניהם, ואמרו את בנותינו תקחו לכם וגו'. והוא ע"ד קליפת יון שרצו להכחיש שיש לנו חלק באלקי ישראל ושעם ישראל נתיחדו מכל העמים להיות חלק ה' ונחלתו. וע"כ כ' כי נבלה עשה בישראל, כי רצו אנשי שכם לעקור שם זה של ישראל שהוא נקודת היחוד של עם ישראל, ולכן אמרו בזאת נאותו וגו' להיות לעם אחד כאשר הם נימולים, דהיינו לפרוץ החומה שבין ישראל לעמים ושלא יהיו ישראל מיוחדים לעם בפני עצמם בשם ישראל, ולכן פרשו י"ג פרצות בחיל, שעד החיל מותר לגוי להכנס להר הבית כדאיתא במשנה, והם רצו לבטל מחיצה זאת המפסקת בינם לבין ישראל.

והנה נצמחה הישועה מיני' ובי' דייקא, כי חנוכה הוא בחי' יוסף כנ"ל והוא הנצחון נגד קליפת יון, ובחי' זו נצמחה דייקא משכם שהרי נחלתו של יוסף היא העיר שכם, ולא עוד שאף זווגו הוא משכם כי אסנת היתה בת שכם ודינה כדאי' בחדו"ל, ומתוך קליפת שכם שהיא במשקל א' עם קליפת יון שדא בי' נרגא מיני' ובי' ונצמח אורו של יוסף שהוא אור החנוכה שהוא הנצחון נגדם. ואי' בס' זרע קדש כי שכם הוא ר"ת שם כבוד מלכותו, עיי"ש לפי דרכו. ולענינו הנה אי' בתיקו"ז כי כ"ד ימי כסלו הם נגד כ"ד אותיות של ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ויום כ"ה כסלו הוא נגד כ"ה אותיות של שמע ישראל וגו'. והנה בימי ההכנה לחנוכה משברים את קליפת שכם ומגלים אז את ש"ם כבוד מלכותו, ובכח זה מגיעים אח"כ ליום כ"ה כסלו שהוא כנגד שמע ישראל כי אז אנו מכריזים שמע ישראל שאנו מאמינים בשם ישראל שהיא ההוראה על התקשרותנו באלקי ישראל ואנו שמחים באלוקותו, ולא כדברי היונים שרצו לעקור זאת, וע"כ נר"ת חנוכה בגימ' חל"ק באלק"י ישראל. ויעקב אבינו שראה ברוח קדשו את המלחמה העתידה לבוא עליו בשכם רצה להכין עצמו בכלי מלחמה שיהא לו את השם ישראל שזה המנגד לקליפת שכם ויון. והמלאך הס"מ התחנן אליו שיניחו כי לא רצה שיהא לו

פרשת וישב - שבת חנוכה

ויקריבו הנשיאם את קרבנם לפני המזבח. תיבת הנשיאם חסרה יו"ד בתרא וראוי ליתן טעם לדבר. ובנדבת המשכן דרשו חז"ל על מה שנכתב שם הנשיאם חסר לפי שנתעצלו בנדבת המשכן, אבל כאן אכתי טעמא בעי. ברש"י ר"פ בהעלותך א' כשראה אהרן חנוכת הנשיאם חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, א"ל הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות. וברמב"ן שם דקדק ע"ז למה נחמו דוקא בהדלקת הנרות ולא נחמו בקטורת ששבחו הכתוב ישימו קטורה באפך, וגם כל הקרבנות ובעבודת יוה"כ. ומפרש שם דקאי על חנוכת החשמונאים שהיתה ע"י בני אהרן. והביא עוד דברי המד' שהנרות לעולם אינן בטליו, והרי כשבהמ"ק חרב אף הנרות בטלות, אבל רמזו בזה לנרות חנוכה שנוהג אף בגלות, עכת"ד. אמנם עדיין צ"ב היאך נחמו בחנוכת החשמונאים נגד חנוכת המשכן, הרי המשכן היתה קדושתו יתירה וגדולה במעלה על קדושת בית השני. ובס' הזכות לחי' הרי"מ כ' דהמנורה שבמשכן נגנזה בעוד נרותיה דולקות ועדיין היא דלוקה ועומדת עד היום הזה, וז"ש המד' שהיא לעולם קיימת, ע"כ. וגם בזה צ"ב דאין כאן שייכות לחינוך והיאך יתנחם בזה על שלא השתתף בחנוך המשכן.

יש להבין הנוסח אז אגמור בשיר מזמור חנכת המזבח, מה הלשון אגמור, וחנוכה היא התחלה ולא גמר.

במס' שבת (כג.) פלוגתא דרב ושמואל אי מדליקין מנר לנר. ונחלקו שם בטעמא דרב דאין מדליקין אי משום ביזוי מצוה או משום אכחוי מצוה, ואיכא ביניהם דלטעמא דביזוי מצוה מותר להדליק מנר לנר עצמו, ורק ע"י קיסם אסור כיון שאין הקיסם מן המצוה, ולטעמא דאכחוי אסור בכל אופן דמיחוי כמאן דשקיל נהורא ושואב קצת מלחלוחית שמנו. ופריך מנר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברותיה וממנה היה מדליק ובה היה מסיים, ובשלמא לטעמא דביזוי מצוה איכא לאוקמא בפתילות ארוכות דליכא משום ביזוי כיון דמדליק הגר עצמו, אבל לטעמא דאכחוי קשיא, וסיים הש"ס קשיא. והדר פריך מאי הוי עלה, ותמהו התוס' מאי קמיבעיא ליה והא כיון דמ"ד משום אכחוי איתותב, וע"כ דטעמא משום ביזוי מצוה ונמצא דבקינסא פליגי וכיון דהלכה כשמואל דהא רבה עבד עובדא כותי א"כ פשיטא דאף בקינסא שרי, עיי"ש. וברא"ש תי' דמספקא לי' אי תיובתא

גמורה היא או לא, והיינו עפ"י הכלל שהביא הרא"ש כמה מקומות, דבמקום דקאמר הש"ס קשיא ולא תיובתא הכוונה שיש מקום ליישב הקושיא, אך לא ביאר לנו הרא"ש היאך ניתן ליישב קו' הגמ'.

ויתבאר בהקדם דברי המדרש שמות (פ"ב, ה') עה"כ וירא והנה הסנה בוער באש והסנה איננו אוכל. האש של מעלה שורפת ואינה אוכלת. והקשה שם בפירוש מהרז"ו, שהרי אש של מעלה שירדה על המזבח במשכן ובמקדש והיתה אוכלת העולה וחלבי השלמים בכל יום. ואולי הכונה שרק כאן הי' באופן זה שאינה אוכלת, אבל הוא דוחק, עכ"ל. ויותר מזה הי' יכול להקשות ממזבח אמונה גופא, שהרי במדרש סוף פ' במדבר איתא שהיו פורשין בגד ארגמן על האש של המזבח בשעת המסעות ולא הי' נשרף. ואפילו למ"ד שם שהיו כופין פסכתו של נחושת על האש ועליו היו פורשין בגד ארגמן (ודעה זו הביא רש"י בחומש שם), גם כן היו צריכים לנס שלא ישרף הנחושת החם את הבגד, עיי"ש בפירוש מהרז"ו, וא"כ הרי אש של מזבח אינו אוכל.

והנראה בזה, כי ההבדל הוא אחד מארבעה אבות נזיקין שהם מושרשים בארבע הקליפות הטמאות (עיין בחידושי חת"ס ריש מס' ב"ק), ואש המזיק דרכו לאכול ולהשחית. ואם אין לו מה להשחית הוא נכבה, וכמ"ש כי תצא אש ומצאה קוצים. אבל אש של מעלה אינו מזיק, והוא מושרש בקדושה, ואינו צריך שום חומר שיאכל אותו כדי להתקיים. ולפיכך היו נושאים אותו בשעת המסעות ולא נכבה, וגם לא שרף את בגד הארגמן כי אינו מזיק, כי נזיקין באין מצד הקליפה ולא מן הקדושה. ומה שאכל את העולה והשלמים הוא כי הי' עושה זה באופן העלאת ניצוצות. ואדרבה תיקון גדול הי' עושה לבשר ולחלבים, כי בזה נתקרבו לגבוה, ועל ידם נתקרבו לשמים כל בעלי החיים כדאיתא בזוה"ק, שלכן נקרא קרבן, שנתקרב למעלה (וזה"ק ח"א, רל"ט). ואיתא שם, דקרבנא תקונא דעלמא וברכאין דעלמין נינהו (ח"א רמ"ד). נמצא שאש של מטה הוא מאבות נזיקין והוא שורף ומכלה. והואיל שהוא מצד הקליפה שאין לה קיום ונצחיות כמו הקדושה שעומדת לעד, (וכמו שכתוב שפת אמת תכון לעולם ועד ארגיעה לשון שקר), לכן אין לה קיום ונכבה כשאין לה חומר לכלות, אבל אש של מעלה אינו נכבה ואין צריך חומר לאכול למען קיומה, ואינה שורפת אלא בדרך תיקון כמו אכילת המזבח. וזה הי' סכרתם של נדב ואביהו שהביאו אש זרה, משום שדרשו אף ע"פ שאש יורדת מן השמים מצו' להביא מן

המזבח, ואותו האש לא כבה לעולם, ובכל יום הדליק את המנורה מנר המערבי, ונמצא שיש באהרן מה שלא יש בחנוכת הנשיאים. שהרי כל נשיא הקריב קרבנו לחנוכת המזבח רק יום אחד, וכדכתיב נשיא אחד ליום. אבל אהרן הדליק את המנורה כל ימי חייו מאותו האש של החנוכה, שהרי הוא אותו האש ממש שיצא מאת ד' ביום הראשון של חנוכת המזבח ביום של נחשון בן עמינדב. וזאת הנחמה שנחמו הקב"ה, כשחלשה דעתו שלא הי' עם הנשיאים בחנוכה לא הוא ולא שבטו, שאתה מדליק ומיטיב את הנרות. ובכל יום ויום אתה מדליק מאותו האש והשפע של חנוכת המזבח, משא"כ הנשיאים לא זכו לזה אלא ליום אחד.

והבטחת הקב"ה אליו היתה שלך לעולם קיימת ואינם בטלין לעולם, כדברי המדרש שהביא הרמב"ן, שהרי האש שהדליק אהרן עדיין דולק במקום הגניזה והוא האש של חנוכת המזבח. ובבית שני שלא הי' אש של מעלה על המזבח, מ"מ הי' על המנורה עד סוף ימיו של שמעון הצדיק כדאיתא במס' תמיד. והנראה בזה, שכמו שקפץ האש של מזבח הנחושת על מזבח האבנים של שלמה, אע"פ שהי' המשכן כבר גנוז, כן קפץ האש של המנורה שהדליק אהרן, על המנורה של בית שני לקיים מה שנא' מחוץ לפרוכת העדות, זה נר מערבי שהי' עדות לישראל שהשכינה שורה בתוכם. ואותו האש הוא שקפץ על המנורה של החשמונאים ולכן דלק שמונה ימים בשמן מועט שהרי אינו צריך לשמן כלל אלא להעלות הניצוצות דקדושה, וזה פעל האש במשך זמן של שמונה ימים. ובוזה מתורץ קושיית המפרשים למה היו צריכים לנס שהרי טומאה הודחה בציבור. ולדבריו ניחא, שזה הי' הנס של שמונה ימים שנתגלה להם האש של חנוכת המזבח הראשון שיכול לדלוק במיעוט שמן, והי' להם זה עדות שהשכינה שורה בישראל, ונתקיים בהם מה שהבטיח הקב"ה לאהרן שהחנוכה שלו יהי' על ידי הכהנים החשמונאים כדאיתא ברמב"ן, ולכן נמצא שאותו האש ממש שהדליק אהרן ביום חנוכת המזבח מאש המזבח, אותו האש הדליק לחשמונאים בחנוכת הבית של החשמונאים. והואיל שעיקר חיבת הנס בחנוכת החשמונאים היא מה שחנוכתם היא המשך מחנוכת המזבח של המשכן ועל ידם נתקיימה ההבטחה לאהרן שהדלקתו תועיל לחשמונאים, לכן היו צריכים שמן טהור מפני שאש של מעלה אינו חל על שמן טמא כנ"ל.

ובכל שנה ושנה כשיהודי מדליק את מנורתו של חנוכה, שורה עליו מאותו אש של מעלה של

ההדיוט. והצדק אתם, שהרי גזירת הכתוב הוא להביא בכל יום שני גזרי עצים על המזבח. ומה שנענשו, הוא משום שהורו הלכה לפני רבם. והנראה בזה, שאש של מעלה מחמת קדושתה העליונה אינה יכולה לחול על שום דבר טמא, כי קדושה עליונה אינה יכולה לסבול טומאה ששייכת רק לעולם הזה, ומ"מ אם אירע שהקריבו בטומאה הלא נתקבל הקרבן ועל זה הציץ מרצה (מנחות כ"ה ע"א) שהרי הותר מכללה אצל זיבור. ונדב ואביו הקריבו אש זרה, כלומר אש של עוה"ז על המזבח, כדי לזכות את הטמאים, שקרבנם יתרצה ויאכל אותו האש זרה, כי האש של מעלה לא יודקק להעלות בשר טמא. (ולכן זכו שעל ידם ניתן פרשת פסח שני עבור הטמאים שהתעסקו בנדב ואביו ונטמאו מלעשות פסח ראשון, ולכן זכו נדב ואביו להתגלגל בפינחס זה אליהו לקרב את ישראל לאביהם שבשמים ולהשיב לב בנים על אבות).

וי"ל, שענין נר המערבי שלא כבה, הוא משום שמצוה להדליק את הנרות מאש המזבח כמבואר במשנה דמס' תמיד, ומובא ברש"י כאן בסוגיא דמדליקין מנר לנר. ואש זו של מעלה אינה צריכה חומר דלק ויכול להאיר אפילו בלא שמן. רק זו היא המצוה, שידליקו את המנורה המכילה שמן זית והאש יאכל את השמן בדרך העלאת ניצוצות ותיקון העולם כמו אכילת מזבח. והואיל ואש המנורה בא ממזבח החיצון שהי' עליו אש של מעלה, לכן הי' דולק נר המערבי בלא שמן כל זמן שהיו צריכים לנס זה, דהיינו עד שהדליקו ממנו שאר הנרות, ותיכף נכבה (ולא הי' דולק יותר, שאין צורך בנס זה, כמ"ש החת"ס סברא זו בחידושי לתרץ קושיית התוס' על רש"י למה לא הדליק כל הנרות מאש שבכלי ולא יצטרך להדליק מנר לנר, עיי"ש). אבל אצל הסנה הי' כושר האש והסנה איננו אוכל, מפני שאין מצוה בהבערת הסנה ואין זה דרך קרבן כמו המזבח והמנורה, אלא דרך היזק, והאש של מעלה אינו מזיק, וכושר בלא חומר.

ואש של מעלה שירד בשמיני למילואים לא כבה כל הארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, והמשיך לדלוק עד בנין המקדש של שלמה המלך, ונסתלקה ממזבח הנחשת למזבח אבנים שעשה שלמה כדאיתא במס' זבחים ס"א ע"ב, ושהתה שם עד שבא מנשה וסילקה, כדאיתא התם. אבל עצם האש לא כבה שהרי נגנזה עם המנורה הדלוקה שהדליק אהרן, ושמה בגניזה עדיין דולקת עד היום הזה כדברי חידושי הרי"מ.

ואהרן הכהן דלק את המנורה ביום הראשון של שמיני למילואים מהאש שנפל מן השמים על

וא"ש.

וע"כ בימי חנוכה אנו קורין פרשת חנוכה המזבח, כי זאת היא בחי' הדלקת המנורה להיות העבודה בהתחדשות בכל יום כאילו היום הוא החינוך וההתחלה, ובוזה גדלה מעלתו של אהרן מהנשיאים. ולרמוז לזה נכתב תיבת נשיאם חסר כי חסרה אצלם מעלה זו להיות תמיד עבודתם בהתחדשות, כי רק נשיא א' ליום הביא קרבנות לחנוכה המזבח ותו לא, אבל אהרן הכהן היתה אתו התחדשות העבודה בכל יום, וזאת היא בחי' ימי החנוכה שנקראו בשם זה של חינוך להורות על מעלה זו.

והנה בכל דבר שבקדושה נמצא ג"כ זה לעומת זה בטומאה הרוצה להתדמות לקדושה כקוף בפני אדם, וה"נ בענין אש המנורה שכפי האמור הוא אש של מעלה שהוא נצחי וקיים לדורות, כן נמצא לעומת זה אצל העכו"ם אש אשר פיהם דיבר שוא שהוא נמשך ודולק מימי קדם, וכשמתחילים הם את סדר משחקיהם הם רצים עם אש זו, וזהו מבחי' קוף בפני אדם מצד הקליפה הרוצה לדמות עצמה אל הקדושה לאש של מעלה הקיימת לעד.

ועבודת ימי החנוכה הוא תיקון ההוד. ובדרך פשטות לאנשים כערכנו הוא לבוא ולהשכים לתפילה בזמן הראוי, ולהתחיל עם כל הציבור ביחד בהוד"ו לה' קראו בשמו, ולהתחדש בכל יום כאילו היום היא ההתחלה, ולהודות לה' בפסוקי דזמרה והלל. ומימים אלה יש ליקח לכל השנה בחי' ההודאה. והרבה פעמים נמצא בתפילה לשון הודאה, וצריך לנצל כל מקומות הללו לקיים חובת היום של הלל והודאה, ולהודות לה' ע"ז גופא שאנו זוכים להודות לו. כידוע הפי' על שאנו מודים לך ברוך אל ההודאות, שע"ז גופא שאנו מודים לך הננו מברכים אותך. וכשרואה השי"ת איך האדם חפץ להודות להשי"ת הוא משפיע לו עוד טובות וחסדים שיוכל להודות לו יותר ויותר.

פרשת מקץ - זאת חנוכה תש"נ

ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה. יל"ד למה לא כ' הדליק נרותי, דאי משום דרשא שצריך להדליק עד שתהא השלהבת עולה מאליה, כבר למדנו זאת ממ"ש בהעלותך ודי בזה. וי"ל בזה, כי הנה כ' באוהב ישראל שסוד כוונת הדלקת נר חנוכה נרמו במליצת חז"ל במס' ב"מ פ' הזהב, איתתך

הדלקת אהרן הכהן, שהרי כלל הוא שכל נס שאנו עושין זכר לו ע"פ התורה, נתגלו אותן האורות וההשפעות שנתגלו בזמן הנס. וכדאיתא בספ"ק שעל כל סוכה של ישראל יש אור של ענני כבוד, הואיל והוא זכר לענני כבוד. ובפסח יש במצות השפעות של יצי"מ. ובכל חג השבועות מקבל כל אחד מישראל את חלקו בתורה כמו שהי' בהר סיני. וכל זה מבואר בספ"ק כידוע. ולכן בכל חנוכה מתגלה על כל נר חנוכה של כל יהודי, לפי מדרגתו והכנתו, אור הגנוז של ההדלקה של אהרן הכהן מהאש של מעלה, שהרי בחנוכה, כל בית ישראל נעשה מקדש, וכל נר חנוכה יש בה מקדושת המנורה כאשר הארכנו בזה בדברי השפת אמת. וממילא חוזר ונשנה אותו הנס של חנוכה בכל שנה ושנה בכל תפוצות ישראל משפחה ומשפחה.

ואם תקשה איך שורה אש של מעלה על מנורותינו בחנוכה, הלא האש הזה אינו שורה אלא על שמן טהור. תשובה לזה, אסגיר בקצירת האומר לאותם שיש להם קצת רגילות בספרי חסידות המיוסדים על ספר הזוהר ודברי האריו"ל. והענין שכל אחד מישראל יש לו כמה בחינות של נפש, כלומר, נפש רוח נשמה חי' יחידה. ומה שזוכה לפי מדרגתו נעשה לו אור פנימי. ולאותן חלקי הנפש שאינו מוכשר לזה עדיין, נהנה מאורם בבחינת אור מקיף. ועל דרך זה, בודאי אין אנו זוכין לאש של מעלה ממש. אבל הארה מאש של מעלה בבחינת אור מקיף, לזה אנו זוכין בכל חנוכה, איש איש לפי מדרגתו והכנתו, וכמו שאנו זוכין להאורות השייכות לכל המועדים בעתם ובזמנם.

ולפי הנ"ל מיושבים כל הקושיות וכל המדרשים שהביאו רש"י ורמב"ן דוק בה והפך בה, שכולם עולים בקנה אחד של המנורה של חנוכה שהיא לעולם, והיא חנוכה המזבח והיא גם בזמן הזה, ויתחדש אורה בימי המשיח שמאש זה ידליק הכה"ג את המנורה בבית השלישי בב"א, ואז יהי' הגמר של המשכן הראשון, ואז אגמור בשיר מזמור חנוכה המזבח.

ובזה יתישב קו' הגמ' מנר מערבי על המ"ד דס"ל טעמא דאכחושי מצוה, דיש לחלק ולומר דשאני התם דל"ש אכחושי כלל שהרי שם הוא אש של מעלה שאינו אוכל את השמן, ואין לומר בזה שהוא כשואב את לחלוות שמונו, משא"כ גבי נר חנוכה שפיר חיישינן לאכחושי אע"ג דגם שם איכא אש של מעלה כנ"ל מ"מ הרי אינה דבר ניכר ושפיר נראה כאחושי ואסור. וא"ש דקאמר הש"ס מאי הוי עלה, דאכתי לא איתותב המ"ד דס"ל הטעם דאכחושי וכדברי הרא"ש,

התורה, אשר לכן נקראו ברייתות. והא דבפורים נמצא דינים במשנה במס' מגילה גם שם לא נמצא כלום מדיני משלוח מנות ומתנות לאביונים וסעודת פורים, ורק דיני המגילה נכתבו במשנה שהמגילה היא מגופי התורה, עכת"ד.

ויש לרמוז ענין זה במקרא שבפרשתנו, וירדו אחי יוסף עשרה לשבור בר ממצרים. ויש לדקדק דהול"ל וירדו עשרת אחי יוסף. אך כל ענין הירידה למצרים הוא רמז לענין החנוכה שאור הקדושה יורד למטה במקום הטומאה והחשך כדי להחזיק את השרויים שם בחשכת הגלות ולעודדם. וע"ז רמז וירדו אחי יוסף עשרה, שירדו למקום הנמוך שלמטה מעשרה. לשבור ב"ר ממצרים, היינו שלשבר את הקליפה של ב"ר הנמצאת לב"ר מגופא ששם מאיר בחי' החנוכה כנ"ל.

והנה באורך הגלות יורדים ישראל מטה מטה בכל דור ודור, עד לדור האחרון הזה שכבר הגענו לתחתית העקב ושחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בטננו. ולפי ערך הירידה יורד אור החנוכה בעומק יותר כדי להעלות משם את הנשמות הנמוכות. ותקופות השנה רומזים לתקופות ימי העולם העוברים על כלל ישראל. וזמן זה של עיקבתא דמשיחא הוא בחי' לילי טבת הארוכים שהוא זמן ההתגברות הגדולה ביותר של החשך, ובמצב זה שאור החנוכה יורד בעומק כ"כ נמצאת העליה היא גדולה יותר מבירא עמיקתא לאיגרא רמא.

ומובא בס' שער יששכר שמצינו בדברי רבותינו הצדיקים ריבוי גימטריאות בד"ת לחנוכה אף אותם שלא הרבו בזה בשאר ימות השנה, ונתן שם טעם לדבר ע"ד הקבלה. וי"ל הענין בזה ע"ד פשוט כי הרי כל עניני החשבון הם שייכים רק בעוה"ז אבל בעוה"ב הוא למעלה מן הזמן ולמעלה מן החשבון, ואף בעוה"ז במקום המקדש שהוא שייך לבחי' שמים ג"כ לא שולטים חוקי החשבון, וע"כ מצינו שמקום הארון אינו מן המדה, וכן עומדים צפופים ומשתחווים רוחים, וע"כ בחנוכה שהשכינה יורדת למטה מעשרה שנמצא שנמשך בחי' עוה"ב לתוך עוה"ז, ע"כ אנו ממשיכים ג"כ את התורה לתוך החשבון כי אף שהיא למעלה מן החשבון אבל בחנוכה יורדת היא למקום החשבון והזמן גרמא לעסוק בחשבונות של גימטריאות התורה, וע"כ אף אנכי אענה את חלקי בתורת החשבון.

הנה כל ההלכות שנאמרו בברייתות בגמ' רמזים הם במשנה, כדאי' במס' תענית (כא.) באילפא דתלא

גוצא גחין ולחיש לה. והוא עפי"מ דאי' בכ' האר"י ז"ל בסוד מצות הדלקת נ"ח למטה מעשרה טפחים, כי השכינה יורדת אז למטה במקום ששוכנים נשמות השפלים אשר שחה לעפר נפשם להאיר להם בחושך ולהדליק את אור נשמותיהם. וכידוע הפי' ממאור עינים ושאר ספרים, אהא דאחז"ל פתילות ושמונים שאין מדליקין בהם בשבת מדליקין בהם בחנוכה, שרומז על נפשות ישראל שאין אור השבת מדליק אותם אבל אור החנוכה מועיל אף להם להדליקם. וצריך כל אחד להאמין שבדאי היתה לו עליה בחנוכה, ואף שאינו מרגיש בדבר מ"מ כן הוא הדבר. והענינים נפעלים בנפש אף מבלי הרגשת האדם, וכן הוא אף בשאר מצוות. וצריך האדם להרבות בתפילה שיזכה להרגיש אור המצוות ובפרט לאור השבת, אבל אף שאין האדם מרגיש הפעולה נעשית מ"מ, וע"ד שהרופאים משתמשים באמצעים להרדים את החושים שלא ירגישו היסורים אבל עכ"ז היסורים במקומם הם אלא שאין האדם מרגישם, וה"נ אף שיש ענינים הגורמים שלא ירגיש האדם באור הרוחני אבל הוא נמשך בכל אופן.

והנה אי' שהמצוות שהאדם מקיים בלילה עלייתם הוא בשחרית של יום המחרת. והדלקת נ"ר שהאדם מקיים בלילה עליתו הוא בבוקר באמירת ההלל, ואז נעשית העלי' ממקום שלמטה מעשרה שירדה שם השכינה בהדלקת הנרות ועתה עולה למעלה, אך בשבת נעשית העלי' תיכף שאף בלילה קיימת בחי' יום שהיא עוד יתירה מבחי' ימי החול, ואז עולה נ"ח ע"י שהוא נכלל בנר השבת המודלק אחריו ועולה עמו שהדלקת נר שבת גדולה במעלה מנר חנוכה, ולכך נר שבת עדיף, כמבואר בדברי האר"י ז"ל, כמ"ש בגמ' כי שלום בית עדיף. ויש לרמוז כי נ"ר שבת בגימ' שלום בית עדיף, שגדלה מעלת נר שבת שהיא בחי' שלום בית העושה שלום ויחוד בין הקב"ה וכנסת ישראל.

והנה אי' באוהב ישראל וכן בעבודת ישראל בסגנון אחד, בטעם שלא נשנו במשנה דיני חנוכה כמו שנשנו שאר הלכות, ורק בברייתות ובגמ' נאמרו הלכותיה. כי הנה בשיעור קומה של הגוף קיימים עשרה חלקים המכוונים לעשר הספירות. ומובא בספח"ק אשר חנוכה ופורים הם בסוד ירכין דקשט, דהיינו נצח והוד המכוונים לשני הירכיים. וזהו בחי' לבר מגופא כי הירכיים אינם מעיקר הגוף רק סומכין אותו. והנה תנ"ך ומשנה הם בחי' גופי התורה וע"כ לא נשנו דיני חנוכה במשנה, כי חנוכה הוא בחי' לבר מגופא וע"כ קנו מקומם בברייתות שהם מחוץ לגוף

וזה רמז הכ' אל מול פני המנורה העלה נרותי, כי מנורה זו רומזת לנר חנוכה כמוכא בדברי רמב"ן שם שבוה נחם הקב"ה לאהרן שהדלקת המנורה לעולם קיימת, וע"כ אמר שהעלה נרותי כי ע"י הדלקת נ"ח מתעלים כל הנפשות השוכנים למטה. וזה שאנו אומרים בנוסח על הנסים "ועל הנחמות", דבשלמא שאר הדברים הנאמרים שם מוכנים שפיר כי היו שם נסים וגבורות ונפלאות, אבל מה שייכות של נחמות לכאן. אך הכוונה לנחמה לעיפי הגלות ההולכים בחושך, שע"י אור החנוכה הם מתנחמים ומתעוררים כי יש להם תקוה.

והנה מובא בספרי תלמידי הבעש"ט שגמר החתימה הוא בזאת חנוכה. והבת עין הביא זאת בשם האריו"ל. וענין זה נתגלה דייקא לדורות האחרונים שאין מספיק עבורם עבודת ימי ר"ה ויוה"כ והושע"ר, וצריכים עוד לכח ימי החנוכה שאז נגמרת חתימתם לטובה, והוא בחי' פך שמן הטהור שהיה נחתם בחותמו של כה"ג, כי כוה"ג ירמוז אל הקב"ה ע"ד הנאמר בגמ' אלקיכם כהן הוא, ובכל איש ישראל יש בעומק נשמתו פך שמן טהור שלא נפגם ולא נטמא במגע נכרי ושם מוסתרת בו נקודת האמונה, והקב"ה הבוחן כליות ולב מוצא את פך שמן הזה במעמקי הלב, ובזכות נקודת האמונה הנמצאת שם הקב"ה שהוא כה"ג חותם אותו בחותמו שהיא החתימה לטובה. וכפי שמבואר בתוס', פך השמן היה טמון בקרקע. והיינו כי אף אותם שנפלו מתחת לארץ בגודל השפלות הקב"ה מעיד אף על השפלים האלה שיש בהם נקודת האמונה ונחתמים בחותמו של כה"ג לטובה.

ובזאת חנוכה הוא עליית כל העבודות שפעלו ישראל במשך ימי החנוכה, ונקבצים אז כל המצוות של הדלקת הנרות וברכותיהם והלל ועל הנסים של כל ישראל. וע"ד דאי' שבשעת פטירתו של אדם מתקבצים לפניו כל המצוות ומע"ט שפעל עלי אדמות ע"ד תוסף רוחם יגיעו. וה"נ בצאת החנוכה מתקבצים כל המצוות לעלות למעלה ובפרט לעת כזאת שהוא גם סיומו של השבת בעידן רעוא דרעוא שהוא זמן עליית השבת, וכשעולים כל אלו המצוות ומעידים לפני הקב"ה היאך בני ישראל הנמצאים בתוקף חשכת הגלות בכל זאת עומדים באמונתם התמימה ומפרסמים נסי השי"ת ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, אזי עולה זכרונם של ישראל לטובה והקב"ה חותמם לטובה בספר חיים ברכה ושלוש ופרנסה טובה וגזרות טובות.

ובס' בת עין פ' וישב כ' לרמז בפרשת יהודה ותמר

נפשי' באסקריא דספינתא, אמר אי איכא דשאל ל' במתניתא דר' חייא ור' אושעיא ולא פשטינא ליה ממתני' נפילנא מאסקריא דספינתא וטבענא, עיי"ש, אלא שלא הודיעו לנו חכז"ל איה מקומם של רמיות אלה במשניות. ובהלכותי של חנוכה הודיעו לנו בגמ' רק על הלכה אחת שנה חנוכה מצוה להניחה למטה מעשרה טפחים, שהיא גרמזת במשנה (כ"ק דף סב:) בגמל שהי' טעון פשתן ודלק בנרו של חנוני והדליק את הבירה, שאם הניח חנוני נרו מבחוץ החנוני חייב, ורבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור. ודייקנין מדברי רבי יהודה שמצוה להניח נ"ח למטה מעשרה, דאלי"כ למה פטור החנוני בנ"ח והא הו"ל לאנוחה למעלה מגמל ורוכבו. ולכאוי' כיון שכל ההלכות של חנוכה ודאי רמוזים הם במשנה למה נבחרה הלכה זו מכל הלכות חנוכה להודיע לנו מקום רמיותה במשנה. אך לפי המבואר לעיל זה כל הסוד של חנוכה, שהאור יורד למטה מעשרה למקומות השפלים כדי להעלות משם נפשות ישראל. וזהו כל הקוטב של חנוכה, וע"כ תיבות נ"ר חנכ"ה הם בגימט' מצו"ה להניח"ה למט"ה, ולכך חשובה הלכה זו ביותר להודיענו מקום רמיותה במשנה.

ולפי האמור לעיל שעליית ההדלקה היא בעת אמירת ההלל, י"ל שזהו ענין שקורין פ' הנשיאים אחר אמירת ההלל, כי נשיא הוא ל' התנשאות ואחר אמירת ההלל נתעלו הנפשות השפלות והועלו לדרגת נשיא, וז"ש בקריאה לחנוכה, הם נשיאי המטות, היינו שמנשאים את אלו שהם למט"ה ומגביהים אותם, כי נשיא הוא ל' פועל לאחרים שמנשא את אחרים. ע"ד דאי' בשטמ"ק ריש ב"ק על ד' אבות נזיקין, כי כאשר מכניסים אות יו"ד אחר אות השני של השורש של תיבת נזק, נעשה משמעותו נזיק שהוא מזיק לאחרים, וה"נ ע"י היו"ד שבתוך תיבת נשיא נעשה משמעותו שהוא מנשא אחרים והיינו אותם שהם למטה. וניתן לרמז בזה שתיבות נשיא אח"ד ליו"ם עולים בגימ' גחין' ולחי"ש ל"ה, שזהו סוד החנוכה כנ"ל שהאור יורד למטה כדי לנשא ולהגביה את המושפלים. והנה עיקר העליה של ימי החנוכה הוא בזאת חנוכה, וע"כ זא"ת חנכ"ה בגימ' ליל"י טב"ת, שאז מתעלים הנפשות החשוכות המכוונות ללילי טבת הארוכים. וכן טב"ת גימ' נשיאי"ם כנ"ל, שע"י אור החנוכה מתנשאים ועולים משפלותם.

וצירופו של חדש טבת יוצא מהפסוק גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדו, ורומז כי השכינה יורדת למטה ומתרוממים עמה הנשמות הנמצאות שם, וזהו ונרוממה שמו יחדו שמתרוממים יחד עם השכינה, וזהו בכח המנורה אשר תיבת מנור"ה הוא אותיות נרוממ"ה.

לענין חנוכה, שהמקטרג טוען על בנ"י זנתה תמר כלתך, שעם ישראל שדמתה לתמר חוטאים הם ח"ו. והתשובה לזה הוא חותמך ופתילך ומטך הרומז למצות נ"ח, כי חותמך רומז לפך השמן החתום בחותמו של כה"ג ופתילך רומז לפתילות, ומטך רומז לכלי המקבל השמן כי המט"ה בגימ' כל"י.

ומצוה זו היא העמידה על כנסת ישראל שבפנמיות לבנם מקושרים הם בהש"ת, עיי"ש. ויש לרמוז ג"כ כי חותמך בגימ' זאת חנוכה המזכרת, כשתחשוב את הכף פשוטה לחשבון של חמש מאות, כאשר ידוע ענין חשבון זה בספ"ק, שאותיות מנצפ"ך (כסדרם כמנפ"ץ) הם המשך לאותיות החשבון אחר אות תיו שהוא ארבע מאות.

וכעת אנו זוכים להסב בסעודה שלישית עם זאת חנוכה, ועתה הוא גמר החתימה בעת אשר לבר נטלין ולא עאלין הני כלבין דחציפין, ואין השטן נמצא בתוכנו בשעה זו, וכמו שכ' ביש"מ שלכך אנו אומרים בסעודה שלישית בבואו מאדם וגו', ואנו מפרטים את הטעיות שעתיד השטן לטעות לעת"ל, והרי יכול הוא לשמוע זאת ושוב לא יטעה בדבר, אלא שבעת זו אין השטן נמצא כלל בתוכנו וע"כ אינו שומע אותנו. וע"כ מסיימים אהבו את ה' כל חסידיו, כי היות ועתה אין השטן עומד עלינו ראוי לנצל את הזמן הזה ולאהוב את ה', עכ"ד.

ואי' בזה"ק עה"פ שימני כחותם על לבך, שכנס"י מבקשת מאת הקב"ה שיהי' עמהם כדוגמת החותם שחותם המלך בטבעתו על הנייר, שאף אחר שמסלק ידו ממנה נשארת רישומה על הנייר, וה"נ כאשר מתרחק מהם הקב"ה ישאיר את רישומו חקוק בלבם. וכזאת הוא בחותם של חנוכה שהקב"ה חותם אותנו בחותמו ונשאיר רושם החקיקה בלבנו אף לאחר כן. ובחי' ההודאה להש"ת נחקקת בנו לכל השנה, וע"כ חנוכה במילוי אותיותיה ח"ת נר"ן כ"ף ה"א [שרומז על תוקף הדבר ומילואו] הוא בגימ' כ'חותם ע'ל ל'בך.

ובפרשה זו קורין וירצוהו מן הבור ויגלח ויחלף שמלותיו, שרומז על חנוכה שבו עולים מבור תחתיות ומתגלחים מכל הקליפות ומחליפים בגדים הצואים ללבוש מחלצות כמוזכר בהפסרה דחנוכה, ובר"ה יצא יוסף מבית האסורים, שיכולים לצאת ולהשתחרר מעול התאוות אשר האדם אסור בהם ולמלוך עליהם. ונרמז בתיבות וירצוהו מ"ן הבור, בגימ' חנוכה במילואו ח"ת נר"ן כ"ף ה"א. ויזכנו

הש"ת שיקויים בנו מבור גלות דלנו והעלנו לנצח על מלאכת בית ה', ואז יהא למנצח על השמינית בכנור של שמונה נימין ולא על שבעה נימין כאשר הי' בזמן המקדש. וכן מדליקין בחנוכה שמונה נרות ולא שבעה כבבהמ"ק. וע"כ כנור ש"ל דו"ד עולה כמנין חנוכה במילוי אותיותיה, ח"ת נר"ן כ"ף ה"א.

פרשת ויחי תשנ"נ

ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל על ראש המטה. פירש"י על שהיתה מטתו שלמה ולא היה בה רשע שהרי יוסף מלך הוא, ועוד שנשבע לבין הגויים, והרי הוא עומד בצדקו, ע"כ. ויש לתמוה וכי עד עכשיו לא ראה יע"א שיוסף עומד בצדקו ומה נתחדש לו עתה שגרים לו להשתחוות על שיוסף עומד בצדקו. ובתרגום יונתן כ' שאחר שנשבע יוסף מן יד אתגלי עלוי יקר שכינתא דה' וסגיד ישראל על ריש דרגשא, ע"כ. וצ"ב מה הקשר שבין שבעת יוסף להתגלות השכינה, שמיד אחר השבעה אתגלי עלוי שכינתא.

במס' נזיר (סוה). יליף מקרא דונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם שצריך ליטול תפוסתו של מת עמו. ופירש"י שם דמפרשינן ונשאתני ממצרים מעפר מצרים טול עמי. וכ' ע"ז החת"ס עה"ת בפסוק זה, דהיאך אפשר לפרש כך והרי לא נקבר יעקב כלל במצרים. ולולי פירש"י אפשר לפרש בהיפוך שהזהירו שלא יקברנו במצרים כלל אפי' ע"ד לפנותו לאחר זמן להביאהו לא"י, דא"כ יצטרך ליטול עמו תפוסתו מעפר מצרים ולא יוכל אז ליקבר במערת המכפלה כי לא יבוא שם מעפר חו"ל, ע"כ אמר ונשאתני לגמרי ממצרים שלא ישאר לי שום אחיזה בהם דהיינו שלא תצטרך ליטול מעפרה עמי כדי שע"ז וקברתני בקבורתם, עכ"ד. אך עדיין יש להבין הדרש לפי פירש"י. ועי' בתוי"ט פ"ט דמס' נזיר משנה ג', שג"כ נתעורר בזה והביא שהרמב"ם כ' דאסמכתא היא. והנה לכאור' דבר זה יעלה לפי דברי הרמב"ם עצמו בהקדמת פי' המשניות בענין האסמכתות שבדברי חכז"ל שרצו חז"ל לעשות איזה סימן לקנותם לבל תשכח, ע"כ סמכוהו על איזה מקרא שהוא כדי שע"ז הסימן יזכר הענין, אבל לא שיהא למקרא זה איזה שייכות עם גוף ההלכה. אמנם הריטב"א במס' ר"ה ט"ז. כ' שישתקעו הדברים ולא יאמרו, אלא כל אסמכתא היא שהקב"ה העיר לחכמים ע"י מקרא זה שראוי לעשות כן אלא שלא קבעו חובה ומסרו לחכמים. ובדרך זה נקט

המהר"ל בריש ספרו באר הגולה, עיי"ש. ובענינו יש לתמוה אפי' לדברי הרמב"ם דאף אם אצל שכוונת המקרא הוא לדין האסמכתא דילפינן מיני, אבל מ"מ עדיין לא מסתבר שיסמכו חז"ל על מקרא שהוא מנגד לגמרי לדין זה, די בפסוק שאומר שלא יקברו במצרים אנו נילף משם אסמכתא שבנקבר שם צריך ליטול את תפוסתו.

בפסוק אנכי אעשה כדברך, פי' בבעלי התוס' שיוסף אמר ליעקב שגם הוא יבקש כן שיקברוהו בא"י כדרך שיעקב מבקש. וצ"ב דאין תשובה זו מן הנימוס, דאין כאן שום מענה על בקשת יעקב. וכבר פירשתי בזה (ראה אמונת עתיך פ' ויחי דף קעא) כי יוסף הצדיק בתור בן של יעקב יש בו קוסטא דחיותא ורושם חיים מיעקב אביו דברא כרעא דאבוה, וע"כ הבטיח יוסף שיקיים את בקשתו ביתר הידור שאף עצמותיו של יוסף יובאו לא"י שבוה תושלם קבורת יעקב בא"י, עיי"ש בביאור יותר. ונראה עוד לומר בדרך אחר, עפ"י הידוע כי הצדיק במקום קבורתו זכותו מגין על אנשי מקומו. וכן מצינו שנשאל מהחית"ס בענין מקום קבורתו של הגאון רבי מרדכי באנעט זצ"ל שנפטר על אם הדרך ונקבר שם בעיר אחת, ואנשי עירו דרשו לפנותו ולהביאו לעירם כי זכות הוא להם. וכבר מקורו בדחז"ל על מה שנפטר משה רבינו ונקבר במדבר כדי שבזכותו יחיו לעתיד כל מתי מדבר, וז"ש ויתא ראשי עם כי שם חלקת מחוקק ספון. ולפי"ז הרי יש מקום שיהא ליוסף נגיעה שישאר יעקב קבור במצרים בכדי שיהא עי"ז תועלת ותיקון לעצמו, שהרי אדם קרוב אצל עצמו ובראשונה עליו מוטל החוב לתקן את נפשו. וע"כ רצה יוסף לסלק חשש זה מיעקב וא"ל אנכי אעשה כדברך, שגם אני אקבר בא"י וממילא אין מקום לחשש נגיעה שארצה שתקבר במצרים.

ובדרך שלישי י"ל עוד, בהקדם עובדא של בעל "בת עין", שאחר שגמר בדעתו ליסע לארץ ישראל ובא אצל הרה"ק רבי אהרן מזיטאמיר זצ"ל, פנה אליו הרה"ק מזיטאמיר בבקשה שישתה מים וירוק אותם חזרה להכוס והוא ישתה את המים, כי חולה הוא במחלה שרפואתה דייקא במים של ארץ ישראל, ומכיון שנגמר בדעתו ליסע לא"י הרי הוא נחשב כאילו כבר בא שם. ונמצא שרוקו יש לו מעלת א"י ותועיל לו לרפואה. והי' תמה הבת עין כי עדיין לא סיפר לאיש מאומה מהחלטתו ליסע לא"י. וכן כ' ג"כ הבת עין עצמו בספרו בענין מלאכי א"י שיצאו לקראת יעקב, דלכאור' היאך יצא מא"י, אלא דכיון שהחזיק יעקב כבר בדרכו ליסע לא"י כבר נחשב אצלו כאילו בא לא"י.

עוד נקדים כי צדיק יש בידו להסתיר את מדרגותיו שלא יכירו בהם רואיו, כדרך שפירשו שיוסף הסתיר עצמו מאחיו אע"פ שהיו נשגבים בקדושה וברוה"ק, עד שסברו שהוא איש מצרי אדוני הארץ. ובוזה ניתן לומר שיוסף הצדיק הסתיר את עצמו מיעקב אביו שלא הכיר את מדרגתו והיה בלבו חשד שמא נפגם ע"י היותו במצרים.

ועוד נקדים הא דמצינו במס' מו"ק כ"ה. על רב הונא שראוי הוא שתשרה עליו שכינה אלא שחז"ל גורמת לו עיכוב. ובוזה יתבאר כי עד עתה היה יוסף מסתיר את מדרגתו מיעקב ולא הי' מכיר בו אם הוא עומד בצדקו, אבל עתה משנשבע לו שישארו לא"י ועי"ז נעשה כמו שכבר הוא מוחזק בדרכו לא"י שהרי הוא מושבע ועומד ללכת שם ויש לו כבר מעלת א"י, ועתה שרתה עליו שכינה שהיתה מעוכבת עד עתה מלשרות עליו בסיבת היותו בחז"ל. ובוזה נתודע ליעקב מדרגתו האמתית של יוסף כי כבר לא היה יכול להסתיר עצמו שהרי שרתה עליוה שכינה, וע"כ עתה השתחוה יעקב בהודאה על שיוסף נשאר עומד בצדקו. וא"ש גם מ"ש בתרגום יונתן שמיד אח"כ נתגלתה השכינה, כי אכן דייקא אז נעשה ראוי להשראת השכינה ע"י מעלת א"י שהגיעה עליו. ומעתה פירש"י ודברי התרגום יונתן בקנה א' עולים כמבואר.

מובא בספה"ק כי בחדש טבת הוא זמן קשה ושמירה יתירה נצרכת בו משליטת כוחות הדין, ועבודת ה' עולה אז בקושי וכבידות, והוא כבחי' מצרים שנא' שם ויתנו עלינו עבודה קשה, וכ' בספה"ק לרמז שהעבודה לה' היתה קשה, וכחי' טבת בזמן הוא כבחי' מצרים במקום. ואמנם בשביל קושי העבודה בעת הזאת עולה חשיבותה פי כמה ויכולים לזכות הרבה על ידה וכמשל שכ' הסדורו של טבת שעשו כתר למלך, וכל א' מעבדי המלך הביא ממדינה אחת ממדינות המלך אבן טובה לקבעה בכתר, ולהודיע בזה גדולת מלכותו שמגעת בכל מדינות הללו, וא' העבדים מסר נפשו בכפו וצלל למעמקי הים להעלות משם אבן טובה כדי להודיע ביותר גדולת המלך שממשלתו מגעת במצולות הים, ואבן זו היתה חביבה ביותר לפני המלך וקבעה בראש הכתר. וכמו"כ העבודה הבאה מהתאמצות בזמני החשך של לילי טבת הארוכים ומעלים אבנים טובות מעמקי מצולה גדלה חשיבותם ונקבעים בראש הכתר. ולפי מדת העבודה בימים הנמוכים של טבת ודכותי, כך זוכים להארת הימים הנעלים של אדר וניסן. וצירופו של חדש טבת נרמז בפסוקים אברכה את ה'

לפי ערך זה זוכים אח"כ ליכנס לא"י שהם הימים המקודשים. וגדולה יותר חשיבות העבודה עתה, וע"ד שכ' בעל התניא ע"פ צמאה לך נפשי בארץ ציה וכו' כן בקדש חזיתך, שעבודת הגלות בארץ ציה חשובה יותר מכאשר בקדש חזיתך.

וליישב האסמכתא הנ"ל היאך ראוייה היא אצל יעקב שלא נקבר כלל במצרים. י"ל בהקדם דברי החת"ס ע"פ בפ' ויגש, וישלחני אלקים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה, כי אילו מת יעקב בא"י היתה נשמתו מתסלקת למעלה למעלה בלי השאר שום רושם בעוה"ז ולא היתה ח"ו תקומה לשונאי ישראל, אלא שע"י שירד יוסף למצרים נסתבב שגם יעקב ירד לשם ומת שם בחו"ל, וזה גרם שנשאר ממנו שארית בארץ וקוסטא דחיותא. וז"ש לשום לכם שארית בארץ, ע"כ. ונמצא שבהיות יעקב במצרים נדבק בו איזה בחי' עפרורית של מצרים שגרם לזה שישאר ממנו קוסטא דחיותא בעוה"ז, וע"כ ראוי לדרוש אצל יעקב דין זה שנוטלין המת עם תפוסתו אף שלא נקבר יעקב במצרים, מ"מ בבחי' הרוחנית נדבק בו עפרורית כנ"ל ונשארוהו עם עפרורית זו לקברות אבותיו, ודי בזה שתהא ראוייה האסמכתא להסמך במקום זה. הרחמן הוא יזכנו ויקרבנו לימות המשיח ולחיי עוה"ב.

פרשת שמות - תש"נ

ואלה שמות בני ישראל וגו' ויוסף היה במצרים. ופירש"י שיוסף עמד בצדקו אף שהיה במצרים. וצ"ב דזה כבר כ' בפ' ויחי' וישתחו ישראל על ראש המטה שהודה על שנשאר יוסף בצדקו כפירש"י שם, וגם מה ענין הודעה זו לכאן. אך הענין כי חול מכין לשבת שימי החול הם זמן ההכנה ליום השבת' ובמשקל זה הגלות הוא המכין לגאולה ליום שכולו שבת. וגלות מצרים היתה הכנה להגאולה שאחרי' שנשלמה בקבלת התורה ובנין המשכן. ויוסף הצדיק הוא הרומז לבחי' זו כי הוא מכוון ליום הששי שהוא המכין לשבת' והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו, וע"כ נרמז שמירת שבת של יוסף בפסוק וטבוח טבח והכן, כדחז"ל שמכאן נלמד ששמר יוסף השבת, כי הוא שייך לבחי' ההכנה לשבת. וע"י השמירה במדת יוסף הצדיק זוכים לשבת. וע"כ כ' ויוסף היה במצרים, כי בעת כניסת הגלות רמז הכ' המכוון שבגלותו שהוא ההכנה אל הגאולה, ע"ד בחי' יוסף שהוא ההכנה לשבת. וזהו יוסף היה במצרים שבחי' זו של יוסף היה בגלות מצרים דהיינו ההכנה אל

בכל עת וגו', גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדו. ורומז שצריך לעבוד את ה' בכל עת ולגדל ולרומם את הימים הנמוכים והמושפלים של חדש טבת, וההתאמצות והיגיעה בימים אלה היא גדולה ומרוממת יותר מעבודת הימים המקודשים. והוא כענין דאי' במס' אבות, יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי עוה"ז, ויפה שעה א' בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי עוה"ב, דלכא' נמצאו הדברים סותרים זא"ו. אך הנה השבת הוא בחי' עוה"ב וימות החול הם בחי' עוה"ז, ומצד העונג וקורת רוח חשובה שעה אחת בשבת מכל ימי החול. ומי שיש לו קצת לב להבין מעלת השבת לא ישוו בעיניו ריבוי זמן של ימי החול לעומת שעה אחת של שבת קדשנו. אך עכ"ז מאידך לצד חשיבות העבודה תחשב ביותר עבודה שבימות החול החשוכים של עוה"ז מכל חיי עוה"ב, דהיינו מעבודה של שבת שהיא בתענוג וקורת רוח מתוך שמחה.

ואי' בזה"ק שבמדה שהאדם מקבל את השבת בשמחה כן לעומת זה יקבלו המלאכים את נשמתו בצאתו מעוה"ז בשמחה ובאנפין נהירין. וע"כ צריך לקבל את השבת בשמחה וצהלה ולא כאותם אשר כשמומרים לכה דודי אינם מבינים לשמחה מה זו עושה ומה היום מיומיים, ופותחין אז איזה ספר להגות בו, כי אז העת לקבל פני השבת באנפין נהירין ומבטלין ת"ת להכנסת כלה שבת כלה מלכתא. ואני הכרתי דור דעה של צדיקים בשנים הקודמים וראיתי היאך היו הם מקבלים את השבת ולא היה אחד מהם שהיה הוגה בספר בזמר לכה דודי. וצריך האדם להתייגע כדי שיזכה להרגיש נועם השבת ולעמול כל השבוע בתורה ותפלה וצדקה. וא' מתקוני הנפש השייכים לנו בימי השוכבים בדורותינו אלה שתש כוחנו מלהתענות התעניתים שעסקו בהם בדורות הקודמים היא מצות השבת, וכדאי' במד' שכבוד שבת עדיף מאלף תעניות. והיינו שיכשיר האדם את עצמו שיהיה מוכן ומוכשר לענג את השבת וכפי' השלה"ק שצריך לענג את השבת ולא את עצמו, וזהו ע"י הקדמת העמל והיגיעה עד שיזכה לזאת.

ובחדש טבת שהעבודה היא קשה כנ"ל מצד חשכת הזמן, וגם במציאות הדבר מחמת שמתחיל היום להאיר בשעה מאוחרת וקשה להשכים בבוקר להודרו לתפילת השחר. וע"י באגרא דכלה בפרשה זו עה"פ ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך, שמפרש לשון שכ"ם מל' השכמה, שחשובה היא ההשכמה לקדושה. ובגמ' פ"ב דברכות בצלולת דאמוראי אי' שנשכים ונמצא ביחול לבב ליראת השם ולבוא לתפילה בזמן. וע"י ההתגברות בימים אלה שהם בחי' מצרים כנ"ל

הגאולה.

ובבעל הטורים כ' בפסוק ואלה שמות וגו' את יעקב איש וביתו באו, שסופי תיבות את יעקב איש הם שבת. וגם אי' בספה"ק לרמז בס"ת מצרימה את יעקב איש וביתו הם תשובה. וכן ס"ת ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה הם תהלים' וכל זה ירמוז לתיקוני התשובה של ימי השוכבים המתחילים בפרשה זו. וכבר הוזכר בשבת העל"ט שהשבת כוחו גדול לתיקון הנפש, וכדאי' במד' שעונג שבת שקול כאלף תעניות, וצריך לעמול ולהתייגע כדי להשיג את נועם השבת וזהו כאמור ע"י הכנת ימי החול' וכדפירשו את הפסוק שבת משוש לבנו נהפך לאכל מחולנו, כי השבת הוא מקור השמחה והששון והיה ראוי שיהא שבת משוש לבנו שיום השבת יהא עת משוש לבנו' ולבסוף נהפך לאכל שאין מרגישים את שמחת השבת, והטעם לזה הוא מחולנו בסיבת ימי החול שלא הי' כראוי. כן איתא בשם הרה"ק ר"מ רימאנאווער זצ"ל.

והרה"ק מרוזין זצ"ל אמר שבבוא הנשמה יתירה בע"ש ליכנס באדם היא שואלת את הנשמה היאך עבר עליה שבוע זה, ואם התשובה היא שהיה כראוי בעסק התורה והתפלה והמצוות, אז היא נכנסת באדם בשמחה. אבל אם היא מקבלת תשובה שלא היה כראוי, אז היא נכנסת בו בעצבות ובצער.

וההכנה לשבת מתחלת תיכף באמירת והוא רחום של ערבית במוצש"ק. והמנהג הוא שמקפלים הטלית תיכף אחר ערבית ובזה מתחילים מיד לעסוק בהכנה לשבת הבאה. ואמרי אינשי שקיפול הטלית במוצ"ק מסוגל לשלום בית, כי מסוגל הוא ע"י עסק ההכנה לשבת לזכות לאור השבת שהוא בחי' שלום בית כדאי' בגמ' שנה שבת הוא משום שלום בית.

וכפי שהוזכר לעיל שיום הששי הוא המכין לשבת, וע"כ נהגו להיות ניעור בליל ששי ולהתכונן בזה לשבת, שע"י תיקון מדה הששית זוכים לשבת וכמ"ש לעשות את השבת לדורותם ברי"ת עולם. שבתיקון הברית זוכים לעשות את השבת. ואמנם בדורותינו אלה שירדה חולשה לעולם, וכידוע שהבעש"ט ביטל תיקון התעניות מחמת זה. וכבר בימי הגאונים תקנו ברכת הנותן ליעף כח מפני שירדה חולשה לעולם. ה"ג בענין ההכנה של ליל ששי אם עי"ז ישנים ביום ששי וביום השבת הרי תפשו את הטפל לעיקר והעיקר לטפל, כי בעיקר צריך להיות ער בשבת. ע"כ יש להתכונן קצת בליל ששי במדה הראויה

לפי כוחו שיוכל להיות ער ורענן בשבת. וביום ששי מתכוננים בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום, וכמ"ש החת"ס שהוא ענין ביטול הרע חד בתרי, והחיד"א כ' לרמז בתיבות ואל"ה שמות ר"ת וחייב אדם להעביר הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, ונרמז דבר זה בתחילת ספר שמות שהוא ספר הגאולה, וזהו מפתח ספר הגאולה.

ושוב מתכוננים ע"י הטבילה במקוה' וכדאי' מהאריז"ל שא"א לזכות לנשמה יתירה בלא הטבילה במקוה. ובדורות הקדמונים שלא נהגו כ"כ בזה כי לפי מדרגת נשמותיהם לא הוצרכו לכך, ובכל דור מתחדשים הנהגות הנצרכות לתיקוני הנשמות ע"י מנהיגי ישראל, ודורות הקודמים היה די להם לטבול במימי התורה אבל אנחנו צריכים דוקא מקוה טהורה של מים כדי שנסהר עצמנו.

פרשת וארא - תש"נ

פרשה זו נקראת בראשית חדש שבט, לאחר עבור לילי טבת הארוכים שבם התגברות החשך וכבידות העבודה ע"י ריבוי המניעות, ועתה קץ שם לחשך ומתחלת ההמתקה בר"ח שבט וביתר שאת בט"ו בשבט, ואז אנו קורין פרשת וארא שכולה היא הסרת המניעות והיציאה מכלל המצרים, שלח עמי ויעבדוני. ובקריאת הפרשה מתעוררים המכות על מצרים שהם רפואה לישראל כדאי' בזה"ק, והכבדת הלב לפרעה היא גורמת ריבוי הלב לישראל. ובפרשה זו כבר קורין את ד' הלשונות של גאולה שהם והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי, שכנגדן נתקנו הד' כוסות בליל פסח. וג' הלשונות הראשונים הם היציאה והשחרור מכותות הרע, ואילו הלשון הרביעי הוא ולקחתי אתכם לי לעם שהוא בחי' הקירוב של ישראל להשי"ת, וע"כ בכוס הרביעי אין עוד מצה ומרור המורים לזכר העוני והגלות רק אומרים הלל ונשמת והודו. וד' הלשונות של גאולה הם כנגד ד' המלכיות, והרביעי הוא כנגד הגלות האחרון הקשה שכולם היא גלות אדום. וכאשר יגאלנו השי"ת בקרוב מגלות הזה יקויים ההבטחה של ולקחתי אתכם לי לעם שהוא בחי' נישואין ע"ד כי יקח איש אשה, שאז יקויים הברכה האמורה בפ' בחקותי והתהלכתי בתוכם שעדיין לא נתקיימה עד לעתיד, ואז כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלהיך.

ואי' במד', דלכך בפ' ראה נכתבו הבהמות הטמאות בסדר זה הגמל הארנבת והשפן בפסוק אחד

ולשוננו רנה כהמון גליו. והכנרת שהוא השביעי שבימים הוא הש"ץ של כולם, וע"ד שדוד המלך השביעי שברועים הוא נעים זמירות ישראל, כי במספר השביעי נשלמו ז' הקולות של נגינה. וכן מצינו בפ' ראה שפורט הכתוב ז' חיות הטהורות איל צבי ויחמור אקו דישון תאו וזמר, והשביעי שמו זמר ע"ש הזמרה. ועד"ז הכנרת שהוא הים השביעי הוא המנצח על הנגינה ושם הוא מקום עליית התפילות כמובא.

ובפרשת מסעי אצל גבולות הארץ, אמה"כ וירד הגבול ומחה על כתף ים כנרת קדמה. ויל"ד מהו הלשון ומחה. ויל"ע העובדא שנודמנו בשבת אחת הצבי לצדיק עם הינוקא מסטאלין זצ"ל, והצבי לצדיק היה הבעל קורא ואחר הקריאה נענה אל הינוקא שיתפלל מוסף, ומחה הינוקא בכף ידו על כתפו של הצבי לצדיק באמרו שהוא יתפלל מוסף. ואמר לאחר כן שלא היה אצלו עיקר שיתפלל הצבי לצדיק מוסף אלא שהיה רצונו למחות בידו על כתפו הקדוש אחר קריאת התורה שלו בקדושה. והנה גבול א"י הכוונה על הקב"ה כי הוא המבדיל בין קודש לחול, וע"כ הוא המבדיל בין ארץ ישראל לארץ העמים ושם אצל הגבול הוא תוקף הקדושה. ואמה"כ שירד הגבול שהוא הקב"ה ומחה על כתף ים כנרת, והיינו שמחה על כתפו כאומר שטוב ונאה היתה שירתך. ועכ"פ השבעה ימים משוררים ומשבחים להשי"ת, ולכך אמר הרה"ק מלעכוויטש שאף שקשה להאמין שייבשו השבעה ימים ויפסקו מלשורר, עכ"ז עדיין ניקל הוא להאמין בזה מלהאמין שנשמת ישראל לא תשורר ביום השבת שהוא יום השירה ולא תצטרף עם יום השביעי המשבח ואומר מזמור שיר ליום השבת.

פרשת בא - תש"נ

ו"אמר ה' אל משה בא אל פרעה וגו'. בזה"ק ר"י פתח אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון. ונתקשו המפרשים בסמיכות מקרא זה לפרשתנו. ויל"ע הענין בזה, כי ידועים דברי האריז"ל שעשר מכות הם מכוונות נגד העשרה מאמרות שנברא בהם העולם שהם חלוקים לשנים מוחין ומדות, ושבעה המכות הראשונות האמורים בפ' וארא הם נגד שבעה המדות חג"ת נה"ם מתתא לעילא, וג' המכות שבפרשת בא הם המוחין שלמעלה מהמדות שהם חכמה ובינה, ועל גביהם כתר עליון שהוא נגד המאמר הראשון שהוא בראשית, כדאחז"ל במס' ר"ה בראשית נמי מאמר הוא, ובחי' הראשית שהוא כתר עליון הביאה על המצריים

והחזיר בפסוק אחר, כי הם רומזים לד' המלכיות, והחזיר שהוא נגד אדום הוא הקשה שבכולן ושקול נגד שלשתן. ועד"ז י"ל גם כאן שג' הלשונות הראשונות נכתבו בפסוק אחד והרביעי שהוא ולקחתי אתכם לי לעם נכתב בפסוק אחר, כי הוא רומז לגאולה מגלות אדום שהוא הקשה שבכולן. ובוזה יש ליתן טעם למנהג ישראל שמזמרים בשבת הזמר של ברוך ה' יום יום וגו' שבו נזכרו הד' מלכיות, ונהוג אצל חסידי גאליציא ואונגארין שמחלקים הזמר שמחציתו הראשון מזמרים בצפרא דשבתא עד בבואו מאדום, וחציו השני ברעוא דרעוא ומתחילין אז בבואו מאדום, ואילו חסידי פולין ורוסיא מתחילין בס"ג יצוה צור חסדו. ולהנ"ל יש ליתן טעם על המנהג לזמר על גאולת אדום ברעוא דרעוא ולא ביחד עם שאר הגאולות. ומה שמזמרים לפני כן על מלכות אדום הוא רק על ישועת ה' העומדת לנו בגלות עצמו לבל יעובנו ובל יטשנו, אבל על הגאולה העתידה מאדום מזמרים רק בסעודה שלישית שהיא סעודתו של יעקב אבינו, שהוא כנגד הבית השלישי בית אלקי יעקב. וכאשר מסובין בסעודה שלישית אנו מסובין בהאי תכא בבית המקדש השלישי, ואז אין אוכלים רק מעט מזעיר כנהוג בס"ג, כי העיקר הוא אז השירות והתשבחות שכן יהא לעת"ל שכל הבריאה תשיר ותרגן להשי"ת, ואפי' דברת בנ"א איש לרעהו יהא רק שירה ורנה כמ"ש ולשוננו רנה.

והשבת עיקרו הוא השירה שזהו עצמותו של השבת וממנו הוא נארג. וע"כ בקבלת שבת אומרים מזמור לדוד וגו' שבו נמצא ז' קולות שהם הז' קולות של נגינה, ואחר אמירת מזמור זה כבר יכולים לשיר ולרנן הזמר לכה דודי ומזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' ולומר לשמך עליון. והשבת עצמו משורר ומשבת, כמ"ש ויום השביעי משבח ואומר מזמור שיר וגו'. ולפיכך יפארו ויברכו כל יצוריו להצטרף עם השבת המשבח ומזמר להשי"ת. והרה"ק מלעכוויטש אמר שנח לו יותר להאמין שייבשו השבעה ימים מלהאמין שבר ישראל היודע לשיר אינו שר בשבת, ע"כ. ויל"ע ביאורו בהקדם דא"י בפרקי דר"א, כי ארץ ישראל היא הארץ השביעית משבעת הארצות, והשבת היא היום השביעי לימי בראשית, והכנרת היא הים השביעי משבעת הימים. והענין כי שלשה אלה הם שייכים אל ענין השירה והזמרה כי השבת היא היום הנארג משירה כאמור. וארץ ישראל היא ג"כ בחי' הזמרה כנרמז בכתוב קחו מזמרת הארץ. ובחז"ל סופר א"י כי כנע"ן שהיא א"י היא ר"ת כנור נעים עם נבל. וכן הכנרת שהוא מל' כנור הוא המשורר לה' כי כל הימים אומרים שירה, כמ"ש אילו פינו מלא שירה כים

לראשית השנה ששם הוא שורש ומקור השפע לשנה המתחדשת יכולים אז להפוך ולהחליף את הרע לטוב. ולמשל למה'ד לאדם שקנה איזה חפץ בחנות מסוימת, אם יהא רצונו להחליף אותו חפץ צריך הוא לשוב לאותו חנות דייקא שממנו קיבל החפץ ויוכל להחליפו. ועד'ז בר'ה אנו שבים למקור ששם קבלנו השפע, ואנו אומרים למשפיע שהוא הבור'ע שברצונו להחליף את מה שקבלנו, ואנו מחזירים את הישן שאינו מתוקן ורוצים אנו לקבל תחתיו שפע חדש המתוקן. ושם במקום השורש והמקור יכול להתהפך ונעשה מפשע שפע ומנגע ענג ומצרה רצה וכיוצ'ב, ונתהפך ונתחלף הרע עצמו לטוב. וכדאי' מבעל התניא בענין המבול, שאמר הכתוב וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום וגו'. ויאמר ה' אמחה את האדם וגו'. ואחר המבול כשהקריב נח קרבנות והריח ה' את ריח הניחוח כ' ויאמר ה' אל לבו לא אוסיף לקלל עוד וגו' כי יצר לב האדם רע מנעוריו וגו'. וחזינו שאותה סיבה שיצר לב האדם רע מנעוריו שגרמה להביא את המבול היא עצמה היתה הסיבה אח'כ שגרמה שנשבע הקב"ה שלא יוסיף להביא עוד מבול, והיינו כי כשנעשה עת רצון אז מתהפך הרע עצמו לטוב. וזה ענין מ'ש אצל לידת דן שאמרה רחל דנני אלקים וגם שמע בקולי ויתן לי בן. וברש"י שם, דנני וחייבני זוכני, והיינו שהדין עצמו נהפך לזכות שבמקום זה גופא שחייבני שם זכני. וכן הדבר בר'ה, דאי' במד' שהקב"ה יושב על כסא דין ומשישראל תוקעין בשופרותיהן עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים, כי זהו סגולת השופר להפוך הדין עצמו לרחמים. וע'כ נרמזו בתיבות יו"ם תרועה שהם עולים בגימט' כמנין יוש'ב ע"ל כס'א רחמי'ם. וזש"ה אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכו, שידועים הם בתרועתם בשופר להפוך הרע לטוב במקום השורש והמקור שהוא במקום אור הגנוז שהוא הנקרא אור פניך. וע'כ בבוא חדש אדר שהוא החודש של ונהפוך הוא שהעת מסוגלת להפוך הרע לטוב אנו מבקשים לפני כן בפ' שקלים אור פניך עלינו אדון נשא, שהיא המדה שבה חילוף הרע לטוב.

ועפ"י האמור בפרשה זו מתעורר הארת רצון גדולה שבה קורין ג' המכות שהם כנגד ג' הראשונות, ושם היא בחי' האור הגנוז ובחי' רצון העליון שהוא מקור ושורש הבריאה שניתן שם להחליף הרע לטוב. ונוסף לזה קורין את פרשת החדש הזה לכם שהוא פרשת ר"ח ניסן שקורין אותה בפרשת החדש, ובפרשה זו מתעוררת בחי' ר"ח ניסן שהיא בחי' ההתחדשות של

מכת בכורות והכתה כל בכור בהם ודהיינו בחי' הראשית דקליפה, ונתברר אז כי בני בכורי ישראל והם קרויים ראשית תבואתו. וכמו שאחז"ל בראשית ברא אלקים, בשביל ישראל שנקראו ראשית, ומכת החשך היתה ממאמר השני של יהי אור שהוא האור הגנוז שגנוז הקב"ה לצדיקים לעת"ל. ובמכה זו הופיע והאיר אור זה לישראל ולכל בני ישראל היה אור במושבותם, והיא גופא היתה החשך למצרים כי אין הם יכולים לסבול גודל ההארה ונחשכו עיניהם.

ועד' שאמר האריז"ל בפירוש יוצר אור ובזר חשך, דלכאו' יצירה היא מדרגה הפחותה מבריאה, ולמה אצל אור כ' יצירה ובחשך כ' בריאה. אך הכוונה על אור הגנוז שהוא נעלה ביותר ומגודל הארתו נקרא חשך, והוא מל' ולא חשכת את בנך, שאור זה הוא חשך ומנוע מלהשיגו. ובמד' אי' שמכת חשך לא שמשו במצרים כ"א ששה ימים שלא כשאר המכות ששמשו שבעה ימים, והושלם יום השביעי בקרי"ס כמ"ש ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה, שהיה חשך למצרים ואור לישראל. והיינו כנ"ל שגם אז הופיע אור הגנוז לישראל, וע"כ החשך למצרים הוא עצמו האיר את הלילה לישראל כמבואר לעיל.

ועכ"פ בפרשה זו נמצא שורש הבריאה וראשיתה. והוא בחי' ראש השנה, וכן ר"ח ניסן שאז נברא העולם לכל חד כדאית לי', ואלו ואלו דא"ח שבר"ה היתה הבריאה במחשבה ובר"ח ניסן במעשה. ובפרשה זו קורין החדש הזה לכם שהוא פרשת ר"ח ניסן. ולשון החדש הוא מל' התחדשות כי בכל ראשית שנה מתחדשת השנה ויוצא שפע חדש לכל השנה, ושפע זה נאצל ומתחלק לי"ב חדשי השנה ובכל ראש חודש מתחדש השפע לחדש זה, וע"כ ר"ח הוא זמן התחדשות שיכולים אז להתחדש בעבודה בבחי' רוח נכון חדש בקרבי, ואז מתפללים חדש עלינו את החדש הזה, ע"ד שמתפללים בר"ה על חידוש השנה. ואי' במד' ה' אורי בראש השנה, כי בר"ה שבו ראשית התחדשות השנה מאיר האור הגנוז כי שם הוא שורש הבריאה כנ"ל, וכמו שהיה בבריאת העולם שהאיר האור הגנוז לאדה"ר ל"ו שעות שזה היה בב' ימי ר"ה כי יום שנברא בו אדה"ר ביום הששי היה ר"ה, ואז שימש האור בשבילו י"ב שעות, וע"י שנכנס השבת נתעכב האור בשבילו עד מוצ"ש כדאי' במד' שהוא עוד כ"ד שעות, ונמצא כי בב' ימי ראש השנה שימש האור הגנוז, וכן הוא בכל ר"ה שמתחדשת השנה ממקורה ושרשה שהוא במקום אור הגנוז, וע"כ ה' אורי בר"ה.

והנה המתקת הדינים הוא בשרשם, וכשמגיעים

להעיד ממאורעות יום ה' יום היאך הקב"ה מסבב סיבות שונות להוציא רצונו אל הפועל.

א"י במס' מגילה (דף ג.) אונקלוס הגר תרגם את התורה מפי ר"א ור' יהושע. וצ"ב דא"כ הרי אין ראוי ליקרא בשם תרגום אונקלוס שהרי הוא תרגום של ר"א ור"י. וי"ל עפ"י האלשיך בענין מזמורי תהלים שנקראים על שמו של דוד המלך ולאמתו של דבר כבר נאמרו כמה מזמורים לפני דוד, וכמו מזמור שיר ליום השבת שאמרו אדה"ר, וכן מזמורי בני קרח וכן תפלה למשה שנאמר ע"י משה רבינו. אלא דמ"מ כל המזמורים שבתהלים הם חלקו של דוד המלך שניתן לו בסיני כי כל אחד מקבל חלקו המיוחד בתורה, ומה שאמרו קודמיו מזמורים אלה אין זה כי אם בתורת שאילה מחלקו של דוד, אבל בעצם הם מזמוריו של דוד המלך נעים ומירות ישראל, ע"כ.

ועד"ז ניתן לומר בתרגום אונקלוס, דאף כי ניתן כבר תרגום זה בסיני ונמסר במסורה דור אחר דור עד אונקלוס, שהרי א"א לו' שאונקלוס השיג את התרגום בנבואה שהרי לא בשמים היא, וע"כ שנתקבלה בסיני ועברה במסורה מדור לדור, ועכ"ז היא חלק התורה השייך לאונקלוס והוא קיבל חלק זה בתורה במעמד הר סיני. ואף שגרים לכא' לא היו אצל מעמד הר סיני, מ"מ הרי אמרו בספ"ק שגם נשמות הגרים שרשם בקדושה ועמדו על רגלי הר סיני אלא שנדחו לבין האומות, וא"כ שפיר י"ל שהתרגום הוא חלקו של אונקלוס הגר, ומה שכבר נאמר ע"י ר"א ור"י מ"מ לא היה זה רק בהשאלה מאונקלוס. וענין שייכות חלק זה של תרגום התורה אל אונקלוס הוא עפ"י המבואר שתרגום הוא נגד חלק הרע ורשות הטומאה. ובחז"ס ח"י חולין כ' שענין קריאת שנים מקרא ואחד תרגום הוא לבטל ולהכניע את כוחות הרע שיתבטלו כדין חד בתרי בטיל, והיינו התרגום יבטל בשנים מקרא. וע"כ שייך חלק זה של תרגום לאונקלוס כי הוא אשר היה רחוק מן הקדושה, ונתקרב ע"י גירותו בדוגמת התרגום שהוא מבחי' הרע הרחוק מן הקדושה, ונתעלה ממנו חלק הטוב ונתברר ונתקרב לקדושה.

והנה עוד אי' שם בגמ', שתרגום של נביאים יונתן בן עוזיאל אמרו ויצתה בת קול ואמרה מי הוא שגילה סתריי לבני אדם, עמד יונתן בן עוזיאל על רגליו ואמר אני הוא שגליתי סתריך לבני אדם, גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא אלא לכבודך עשיתי שלא ירבו מחלוקות בישראל, ע"כ. וצ"ב וכי לא ידע הבת קול מי הוא שגילה סודות

ראשית ושורש הבריאה. וע"כ פרש"ת ב"א כמנין רא"ש חד"ש ניס"ן. וע"כ שפיר הביא הזוה"ק בראשית הפרשה את הפסוק אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון, המורה על ענין מדה זו שמתהפך הרע לטוב במקום השורש שהוא מקום אור הגנוז כנ"ל, והוא שייך לענין פרשה זו שמתעורר בה מדה זו כמבואר.

פרשת בשלח - שבת שירה - תש"נ

כי בא סוס פרעה וגו' ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים. האבן עזרא מפרש שגם פסוק זה הוא מן השירה, כי היו משוררים ואומרים שבא סוס פרעה ברכבו ופרשיו אל תוך הים, והשיב ה' עליהם את מי הים בעוד בני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים. והרמב"ן מ"אן בפירושו שאיננו בלשון השירה והנבואות אלא שהכתוב מספר שכאשר בא סוס פרעה וגו' אז אמרו ישראל את כל השירה הזאת. וראוי להבין מדוע מ"אן הרמב"ן בפירושו האבן עזרא, והלא לכא' מוכח שהוא שייך לשירה מדנכתב בס"ת אריח ע"ג לבינה ככל פסוקי השירה.

ונקדים דברי המד' עה"פ ויהי בבוקר והנה היא לאה. שאמר יעקב ללאה רמייתא בת רמאי, לאו בליליא הוה קרינא רחל ואת ענית לי, והשיבה לאה לא כן הוה אביך צוח לך עשיו ואת עני ליה, ע"כ. ובס' בנין דוד כ' לפרש עפ"י מה שהביא בישמח משה, הענין על מה שסיבב הקב"ה שיטול יעקב את הברכות בעקיפין ולמה לא יקבל אותם בדרך ישר ואמת. אלא שאם היה כן לא היה נסבב שנאת עשו ליעקב ולא היה צריך לברוח אל לבן, וכיון שהיו הבריות אומרות ב' בנות ללבן הגדולה לגדול והקטנה לקטן, הרי שיעקב היה נושא את רחל ולא היה מגיע לידי כך שישא את לאה כי היה שולח להביא את רחל אליו, וכיון שע"י דמעות לאה עקרה עצמה מזווג עשיו והיתה צריכה להנשא ליעקב הוצרך הקב"ה לסבב שיעקב יברח אל לבן, ועי"ז נסתבב רמאות לבן שנתן לו את לאה בראשונה, ע"כ. ולפי"ז אומר הבנין דוד דהם הם דברי המד' שאמרה לאה אל יעקב הרי אתה לקחת הברכות במרמה, וסיבת הדבר הרי הוא בשביל שאני עקרת עצמי מגורל עשיו להיות בגורלך ע"י רמאות זו, וא"כ זה גם המשך לזה שהוצרכתי לרמאות כדי ליפול לגורלך, עכת"ד. ועדיין צריך 'שוב לבאר הדבר על אפניו, כי כלום חסרים דרכים למקום היאך לסבב את סיבותיו, וכבר היה יכול הקב"ה לסבב נשואי יעקב עם לאה בלא נטילתו הברכות בעקיפין, וכאשר כ"א יכול

האלה, והכא ל"ש למימר שהוא כדי ליכנס עמו בדברים, ע"ד שמצינו באדה"ר ששאלו הקב"ה איכה, שהרי כאן ה' ליוב"ע התנצלות טובה כפי שבאמת התנצל.

וי"ל הענין דא"י בווה"ק, שיש בתורה שני חלקים שהם כסיה וגליא, שיש חלק נגלה המושג ויש חלק שהוא למעלה מההשגה מעלמא דאתכסיה. וב' בחינות האלה נקראים לאה ורחל, וחלק של עלמא דאתגליא נקרא רחל ועלמא דאתכסיה נקרא לאה. וע"כ לאה מקום קבורתה באתכסיה במערת המכפלה מערה לפנים ממערה, ואילו רחל קבורתה באתגליא על אם הדרך. ועי' בתורה אור בפרשה זו מ"ש בענין קריעת ים סוף כי ים ויבשה הם ב' בחינות הנ"ל, שהיבשה היא בחי' עלמא דאתגליא והים היא בחי' עלמא דאתכסיה, וקריעת הים ענינה שנתגלה עלמא דאתכסיה ונעשה מים יבשה ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים. וזה היה ביזת הים שנתגלו שם לישראל אוצרות מכוסים מעלמא דאתכסיה. והנה כי כן בנבואת יונתן בן עוזיאל היה מגלה סתרים שהם ממקום גבוה מאד למעלה מההשגה הנגלית, ואף המלאכים אינם משיגים סתרים אלה, וכדאמרו על יונתן בן עוזיאל שכל עוף הפורח על גביו בשעת לימודו ה"י נשרף, ורומז על המלאכים שלא היו סובלים מדרגת לימודו. והנה מדרגת נבואה זו נקראת קול גדול ולמטה מזו היא מדרגה הנקראת בת קול, וע"כ יצא בת קול מי הוא זה שגילה סתרי לבני אדם, כי בחי' בת קול אין בה השגת סתרים אלה.

וענין שגילה אז יוב"ע סתרים אלה, כי אז גלו ישראל בין האומות שתכליתו הוא כדי שיתוספו עליהם גרים. ועי' התרגום שענינו לברר הטוב מן הרע כנ"ל פעל לקרב את הרחוקים, ועי' תרגום שהוא בגי' תרדמ"ה (כדאיתא בשם האריז"ל) הקיץ את הנרדמים וקירבם אל הקדושה. וע"כ יונת"ן ב"ן עוזיאל בגי' לבלתי יד"ח ממנ"ו נד"ח, וע"כ מקובלת המסורה שעל קברו של יוב"ע מסוגל להוושע בענין שידוכים, כי זווגו של אדה"ר ה"י מבחי' תרדמה כמ"ש ויפל ה' תרדמה על האדם, ושם הוא בחי' תרגום של יוב"ע כנ"ל.

הנה מבואר שלא היה מיוחדת להיות לחלקו של עשו אילולא שעקרה עצמה ממנו ע"י תפלותיה ודמעותיה. והענין עפ"י המבואר בהיכל הברכה פ' תולדות, ששורש עשיו הוא גבוה מאד ונעלה הוא ביותר ממדריגת שרשו של יעקב אלא שקלקל את מעשיו. וז"ל שם: והרשע הזה אילו היה בוחר בטוב היה

יכול להיות צדיק גדול אלף פעמים מיעקב, כי יעקב השיג בהשגות משה והוא אם היה רוצה לבחור בטוב היה יכול לעלות למדריגות משיח ליחידה דאצילות בסוד אדמוני עם יפה עינים, עכ"ל. וע"כ לפי שרשו ראויים אליו נשמות הגבוהות והנעלות בשרשן, וע"כ היתה ראויה לאה שהיא משורש נעלה מאד מעלמא דאתכסיה כנ"ל להיות בגורלו ורשותו של עשיו. והנה אי' בווה"ק שחדשי תמוז אב ואלול נפלו בגורל עשיו אלא שיעקב חטף ממנו את חדש אלול וחצי השני של אב והכניסו לרשותו, ונשאר ביד עשיו חדש תמוז וחצי הראשון של אב עד לעתיד. וי"ל שהוא ג"כ כבחי' הנ"ל כי עולם שנה נפש הם במשקל אחד וע"ד שלא שייכת לרשות עשיו מצד רום מעלתו בשרשה ה"נ בבחי' הזמן לצד הפלגת שורש חדשים אלה של תמוז ואב אשר עתידים להיות ראש לכל המועדים לעת"ל, (ועיין בזה דברים נפלאים במעלת חדשים אלו בס' אוהב ישראל בעניני ימי המצרים), שייכים הם לרשותו של עשיו, וכמו שאירע לחדש אלול שהיה מעיקרא ג"כ ברשותו של עשו וחטפו יעקב ממנו ה"נ לאה חטפה עצמה מיד עשיו. וחדש אלול ולאה עומדים במשקל אחד שנחטפו מיד עשיו. ועד"ז בענין הברכות שרצה יצחק לברך את עשיו יען כי שרשו נעלה מאד אך בא יעקב וחטפו ממנו, ובאמת לא חטף יעקב כי אם את שלו וידידי' חטף, כי בשורש השרשים שייך הכל ליעקב ולא נתמלאה צור אלא מחרבנה של ירושלים ושפיר חטף ממנו את שלו. ומעתה זהו שאמרה לאה ליעקב שכמו שאתה נטלת הברכות בחטיפה מידו של עשיו כן גם אני חטפתי עצמי מלהיות בחלקו של עשיו, וכמו שאי אפשר ה"י לך להשיג את הברכות רק בדרך רמאות וחטיפה, כי לפי שטחיות הענין היו ראויים לעשו, ואתה זכית בהם בבחינת אי תפיס לא מפקין מיני', שזהו בירור שבאמת שייך לתופס כמבואר בראשונים, כן מהאי טעמא גופא, נהגתי ברמי' לחטוף א"ע מיד עשו, ועכשיו זכיתי בנפשי להיות בגורלך.

ומה שחטף יעקב את אלול, מבואר בספיה"ק שגם חצי אב חטף ממנו, מט"ו באב והלאה. ועל אופן זה י"ל, ע"פ הידוע שחדשי הקיץ (חדשי נוקבא) הם על משקל אחד עם חדשי החורף (חדשי דכורא), י"ל שיעקב חטף ג"כ מעשו את חודש אדר המכוון כנגד אלול, וגם חצי שבט מט"ו בשבט והלאה.

והנה הובא לעיל מ"ש הבעל התניא, שענין קריעת הים היה שנתגלה עלמא דאתכסיה. ויש לרמוז כי חודש ניסן בגי' מפענח נעלמים, שאז מתגלית האוצרות הנעלמים מעלמא דאתכסיה. ואמנם ההתחלה

היא כבר בשבט שאז הואיל משה באר את התורה ומתגליל החידושי תורה, ואז השרף עולה באילן אלא שהוא עדיין באתכסיה שאין נראה לעין האדם רק בחדש ניסן כאשר הנצנים נראו בארץ. ובשבת שירה החל בשבוע של ט"ו בשבט קורין פרשת קריעת ים סוף ומתגלים אז האוצרות של עלמא דאתכסיה ויכולים אז לחטוף ביזת מצרים, ועיקר החטיפה היא האמונה שכל פרשה זו שזורה מאמונה שהאמינו ישראל בה' ובמשה עבדו. וכן פרשת המן שבה האמונה שהכל מאת ה', וכן פ' עמלק היא המלחמה של האמונה כאשר הארכנו בזה במ"א. ונזכה כולנו לשיר חדש ולציון ברננה נעלה.

פרשת יתרו - תש"נ

בחדש השלישי וגו' באו מדבר סיני. ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני וגו'. צ"ב שאחר אמרו שבאו למדבר סיני חזר לספר נסיעתם מרפידים. ומ"ש רש"י להקיש ביאתן לסיני לנסיעתן מרפידים שהי' בתשובה אינו מספיק, כי אם ליישב למה הזכיר כלל הכ' נסיעתם מרפידים שהי' ידענו ששם היו, אבל עדיין אינו מיושב סדר המקרא כנ"ל.

ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה' וגו'. יל"ד כי מהראוי היה שיאמר הכ' ויעל משה כדרך ספור המשך דברים, ומדנכתב כל' זה ומשה עלה משמעו שהוא מסובב ממה שקדם לו, וצ"ב הכוונה בזה.

ויתבאר עפ"י הידוע מדברי חז"ל (תענית יז) שנמשלו ד"ת למים שעוזבים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך, וה"נ התורה אינה שוכנת אלא אצל נמוכי הרוח. והענין כי אל התורה נצרכת האחדות עם כל ישראל אשר נשמותיהם מכוונות נגד אותיות התורה, ולא תושג אחדות זו כי אם בהקדמת שפלות הרוח כי על ידה לא יראה מומים אצל אחרים ולא יקפיד עליהם, כי כ"ז נמשך ממה שאדם מחשיב את עצמו שמגיע לו כך וכך וממילא עולה הקנאה בלבו בראותו מעלות אצל חבריו שאין הוא משיגם ועי"ז בא לידי שנאה. אבל אם האדם הוא בשפלות רוח אינו בא לידי קנאה ושנאה והוא מתאחד עם כלל ישראל, וממילא התורה מתקיימת אצלו. וז"ש ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה, כי אהבת ישראל הוא כלל גדול הנצרך להשגת התורה, וע"י אהבת ישראל מצטרף האדם עם כלליות ישראל ומגיע לעולם הנקרא כל ישראל שהוא עולם עליון ששם אין מגיע שום פגם, וכמבואר זה בנועם אלימלך פ' דברים, כי יש עולם

הנקרא "כל ישראל" ושם אין מגיע שום פגם. ולפי ערך התקשרות האדם עם כלל ישראל באהבה הוא מתקשר בעולם זה ואין מגיע אליו הפגם. וכן קודם התפלה הזהיר האריז"ל שיקבל האדם על עצמו ויאמר בפיו הרינו מקבל עלי מצות ואהבת לרעך כמוך, ועי"ז הוא מתקשר בכללות ישראל ועם נשמת הצדיק הכולל נשמות ישראל ובוה תעלה תפלתו. וגם כ' בשו"ת הרדכ"ז ח"ג סי' תע"ב, שע"י שמתפלל אדם עם אוהביו ועם רבו נפשם מתקשרת ויחול עליו מהשפע אשר על רבו, עיי"ש.

ובערוגת הבשם כ' לפרש הא דאי' דר' יוסף עביד עגלא תילתא ביומא דעצרתא, ואמר אי לאו האי יומא דקגרים כמה יוסף איכא בשוקא. בהקדם דברי החת"ס (דרשות ח"ב דף רצה) בענין שהוסיף מרע"ה יום א' מדעתו, דהקב"ה לא חשש לפולטת כי אין ד"ת מקבלין טומאה, ומה שחשש מרע"ה הוא כי לכאור' מה הלשון אין ד"ת מקבלין טומאה והרי אין אנו דנין על ד"ת אלא על מקבלי התורה בטומאה. אבל הכוונה כי נשמות ישראל הם הם אותיות התורה והתורה איננה שייכת אל הגוף כלל כ"א לנשמה, וע"כ הנשמה הרוחנית אינה מקבלת טומאה, וזהו אין ד"ת מקבלין טומאה. אבל כל זה כשעוסקים לשמה אבל אם עוסקים שלא לשמה יש גם לגוף עסק בתורה והגוף מקבל טומאה, ולזה חשש מרע"ה והוסיף יום א' כדי שיקבלו בטהרה, עכת"ד. ולפי"ז מפרש הערוגה"ב שרב יוסף שהי' מופלג בענוה כמו שאמר בעצמו לא תתני ענוה דאיכא אנא, ע"כ עשה עגלא תילתא לרמוז על שלשת ימי הגבלה, ע"י שהוסיף משה יום א' ואמר דאי לאו האי יומא שהוסיף מרע"ה לא היה יכול לקבל התורה כי תלה שתורתו אינה לשמה ונמצא שהוא מקבל טומאה, ע"כ.

וכ' ע"ז בהגהות מבנו הגאון אב"ד צעהלים זצ"ל, להעיר ע"ד החת"ס דהא כל ענין חשש דפולטת נוגע לטהרת הנשים והם אינם מצווים כלל בלימוד התורה. אמנם כבר ביארנו במק"א בהקדמת דברי מהר"ח בספרו עץ הדעת טוב בפ' אמור, דלכך מותר לכהן ליטמא לו' קרובים כי טומאת המת נמשכת בהכרח באיזה מדה על כל הקרובים שכולם יונקים משורש אחד, וא"כ כבר נטמא הכהן ממילא ושוב כבר מותר לו לטמא את עצמו, ע"כ. ויש ללמוד מדבריו שכל פעולותיו של אדם מטביעים רושם בעקיפין באנשי ביתו וקרוביו וביתר שאת בין איש לאשתו שהם כגוף אחד כמ"ש חז"ל אשתו כגופו, והיא נקראת שארו, ומדה טובה מרובה שעשיית הטוב ודאי שמטביעה רושם

האחת מה שהשריש הבעש"ט שבמקום שמחשבתו של אדם משוטטת שם הוא נמצא, ובדברי ואל אסברה לה לדברי הרמב"ן גבי עירוב תחומין, שכל דע"י שמניח סעודתו במקום מיוחד הרי שמחשבתו נמשכת לשם ונחשב כמו שהוא שם ממש. ומועלת סברא זו אף מדאר' למ"ד תחומין דאורייתא, ע"כ.

הקדמה שניה היא הענין שהמקום גורם, כמו שאחז"ל גבי זקן ממרא שאין דינו למות אלא אם פסקו הסנהדרין הדין בהיותם במקום ביהמ"ק כי המקום גורם שיכוונו לאמתיות ההלכה. והוא עובדא שהבעש"ט נסע פעם עם תלמידיו עם בעל עגלה, ובהיותם בדרך לפתע פנה אליהם הבעל עגלה שיכינו עצמם כי רוצה להרגם, וא"ל הבעש"ט שיסע עוד קצת להלאה, וכנסעם משם ביקש הבעל עגלה את סליחתם והוא מתמיה על עצמו היאך עלתה כזאת בדעתו. והסביר הבעש"ט לתלמידיו שבמקום ההוא שעברו היה מקום התעוררות רציחה שממש רצח קין את הבל, ועי"ז רוח הרציחה שבמקום ההוא דבקה בו ונתעוררה בו מדת הרציחה רק אצלנו לא התעוררה מדה זו כי אין אנו שייכים לזה כלל. ועכ"פ שהמקום הוא גורם ומשפיע על האדם.

הקדמה שלישית היא מ"ש הערבי נחל פ' מסעי, שהמדבר הוא מקום הקליפות נחש שרף ועקרב, והוצרכו ישראל לעבור המסעות במקומות אלה כדי לשבר אותן הקליפות עד שיגיעו אל הקדושה. וזהו ענין שבמקום אחד חנו זמן קצר ובמקום אחר זמן רב כי הכל לפי ערך הקליפה שבמקום ההוא שהוצרכו לשברה. ואמנם הר סיני נשתנה בזה משאר המקומות כי הוא ההר אשר חמד אלקים לשבתו, והוא מקום מקודש שבחר בו השי"ת להשראת שכינתו בסיבת ענותנותו שלא החשיב עצמו ראוי לנתינת התורה עליו.

ומעתה י"ל שכאשר הזמינו ישראל עצמם ליסע מרפידים למדבר סיני, והיתה שאיפתם ומחשבתם תקומה בסיני נחשבו כמו שכבר נמצאים הם בסיני, שהרי האדם נמצא במקום מחשבתו כנ"ל, ועי"ז גרם להם סגולת המקום ששיגעו מעלת הענוה והשפלות שכתוצאה ממנה הגיעו להיות כאיש אחד בלב אחד כמו שנתבאר, שע"י הענוה יסורו כל המחיצות של שנאה ופירוד, וביטלו ישראל אז קליפת עמלק שלחם עמהם ברפידים, כי קליפת עמלק הוא הגאווה כדאי' שעמלק הוא כמספר ר"ם, וע"י שהתגברה עליהם ברפידים קליפת הגאווה רפו ידיהם מד"ת, ע"ד דאי' בקדושין מט: סימן לגסות הרוח עניות בתורה. ואף שהי' עדיין קודם מ"ת מ"מ הרי כבר היו בידם כמה מצוות לעסוק

בקרביו שהרי בקדושה שייך יותר ענין היחוד מבטומאה שהיא מסטרא דפרודא ויתפררו כל פועלי און. ומעתה הכנת הנשים בטהרה לקבלת התורה נצרכה היא גם בשביל האנשים כי אם הם יהיו בטומאה ימשך הרושם אף אצל האנשים.

ובאמת יש בענין זה מדרגות מדרגות, כי גם חבורה של קיבוץ אחד יש להם התקשרות מיוחדת אחד עם חבריו, וא' מבני החבורה עושה רושם ע"י מעשיו בכל בני החבורה, וכדמצינו שאחז"ל (שנת קו.) אחד מבני חבורה שמת ידאגו כל החבורה כולה, שכל בני החבורה מקושרים בשורש אחד. וגם כללות ישראל אחוים בחבל אחד ופועלים במעשיהם רושם כל אחד על אחרים, כמובא בתולדות בשם מהר"י פיסטנר זצ"ל, עה"פ הושיעה ה' כי גמר חסיד כי פסו אמונים מבני אדם, דהטעם שגמר חסיד הוא משום שפסו אמונים מבני אדם, וע"י שרפתה האמונה אצל פשוטי העם נגרם שיעזוב החסיד חסידותו. ושוב חלם אח"כ דמנ"ל דכן הוא פירוש הכתוב, דילמא ר"ל שע"י שגמר חסיד נגרם שפסו אמונים מבני אדם. ותרווייהו קשוט כי יעקב חבל נחלתו, וכמו שהמנענע החבל בקצה האחד גורם שיתנענע החבל גם בצד האחר, ה"נ גורם איש ישראל במעשיו על כל ישראל האחוים בחבל, עכת"ד. ועד"ז נאמר בשם החפץ חיים שאמר שע"י שמתרשל הבן ישיבה בהתמדת לימודו גורם שאיש הפחות הדר בפאריז ישתמד ח"ו, ע"כ. אכן כאמור מתחלק הדבר לכמה דרגות ולפי ערך הקירבה פועלים מעשיהם אחד על השני, וכמו שבס"ת אות אחד החסירה פוסלת את כל הספר, ומלבד זאת יש אותיות המצטרפים בתיבה אחת או בפרשה אחת ובה יש להם התקשרות יתירה, והם מכוונים לנשמות ישראל שמצטרפים יחד להיותם קרובים בשורש אחד.

ובספה"ק מובא עובדא מהבעש"ט ותלמידיו, שהיה רגיל הבעש"ט להאריך מאד בתפילת שמ"ע והיה משוטט בעולמות העליונים, ותלמידיו היו לומדים שם עד שסיים תפילתו. וביום אחד החליטו שילכו לבתייהם לטעום ועוד יספיקו לשוב כשהבעש"ט עודנו עומד בתפלתו, אך כששבו מצאו שהבעש"ט כבר סיים תפלתו והוא עומד ומצפה להם. והסביר הבעש"ט שכל כוחו לעלות בתפילתו הוא רק בכח בני החבורה העומדים תחתיו שהם נעשים סולם אליו שיוכל לעלות, אבל משעזבוהו נתפרד הבנין והוצרך לרדת משם.

ולבוא לביאור הענין יש להקדים איזה הקדמות.

שבהם מתראים עם הקב"ה, והם ידעו פירושם של דברים ועכ"פ לנו יש להאמין שהוא ענין טוב. ויה"ר שיערה עלינו רוח ממרום ונזכה להתדבק בתורה ובמצוות לשמה, על ישראל שלום.

פרשת משפטים - שקלים - תש"נ

כ"י תשא את ראש בני ישראל וגו'. א"י במד' (תנחומא סי': ג), בפרשת שקלים אמר משה לפני הקב"ה, רבש"ע משאני מת אין אני נזכר. א"ל הקב"ה חייך כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פ' שקלים ואתה זוקף את ראשך, כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני כאלו את עומד שם באותה שעה וזוקף את ראשך. מנין ממה שקראו כי תשא, שא את ראש לא נאמר אלא כי תשא, ע"כ. מבואר בזה שהובטחנו כי בכל שנה בקראנו פ' שקלים בא מרע"ה וזוקף את ראשנו.

ולבאר ענין הבטחה זו נקדים מ"ש חז"ל (מגילה יג:), גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים, ע"כ. ומבואר בדברי המפרשים שרצה המן לתת שקליו לצרכי צדקה וחסד, ונתן מספר מכוון נגד שקלי ישראל (עי' תוס' מגילה טז:). וראוי להבין באיזה כח בוטל זכות שקליו ע"י הקדמת מצות השקלים של ישראל, וגם צ"ב מה שהביאו ע"ז המשנה באחד באדר משמיעין על השקלים ולא המקרא של פרשת שקלים בתורה.

אך הענין כי בא' באדר משמיעין על השקלים, כלומר שמן השמים משמיעין לישראל ונותנים בהם בינה להבין (שמיעה מל' הבנה, ע"ד כי שומע יוסף) ענין הנחמה הגדולה המגיעה אליהם ע"י פרשת שקלים שבה בא מרע"ה וזוקף את ראשך. דהנה אמה"כ בס"פ וזאת הברכה, ויראהו ה' את כל הארץ וגו' עד הים האחרון, ודרשו חז"ל עד היום האחרון, כי הראה לו הקב"ה למשה את כל סדר השתלשלות הדורות עד היום האחרון שהוא סוף הגלות היאך שבני ישראל שרויים בתוך ים הגלות ומתאמצים בהתגברות נגד גלי הים העומדים עליהם, והבטיחו הקב"ה כי בכל פ' שקלים יבוא מרע"ה ויזקוף את ראשך, למען יוכלו החזק מעמד נגד המים הזידונים כאשר יבואר להלן.

הנה כ' בספח"ק, שארבע פרשיות מכוונים כנגד ארבע אותיות שם הוי"ה, ובפ' שקלים מאיר האות יו"ד

בהלכותיהם, וע"י גסות הרוח הגיעו לעניות ורפיון בדברי תורה. וזה ענין שנבחר יהושע ללחום בעמלק כי הוא היה מופלג בענוה כמ"ש בתרגום יונתן פ' שלח, כד חמי משה ענותנותי' דיהושע בן נון, והוא היה הראוי ללחום בקליפת ר"ם של עמלק, ומשהכניעו ישראל קליפת הגאולה השיגו למעלת כאיש אחד בלב אחד, וע"כ יהוש"ע בגימ' כאי"ש אחד בל"ב אחד.

ומעתה שיעור הכתוב הוא ביום הזה באו מדבר סיני, ר"ל בהיותם עדיין ברפידים באו מדבר סיני ע"י שפניהם מועדות ועיניהם נשואות למדבר סיני ובמקום המחשבה שם הוא האדם, ועי"ז זכו למעלת ויחן שם ישראל כאיש א' בלב אחד, כי סגולת המקום היה בעזרם כנ"ל. והוסיף רש"י שרק במקום ההוא היה כן אבל שאר החניות הי' בתרעומת ומחלוקת, והיינו כי שאר המקומות היו משכן הקליפות כנ"ל והמקום גורם רושם רע בנפשות, ואך מקום זה שהיה מקודש ומיוחד במדת השפלות גרם להם להשיג מעלת השפלות והאחדות הנמשכת ממנה. ושוב אמה"כ ויסעו מרפידים ויחנו במדבר סיני, שזה קאי על נסיעתם בגוף ובפועל. ואמר אח"כ ומשה עלה אל האלקים, שזה נמשך ממה שחנו ישראל כאיש א' בלב א', והיו כלולים יחד אז בכח זה היה משה רבינו יכול לעלות אל האלקים, כי נעשו בני' סולם תחתיו ע"ד שאמר הבעש"ט לתלמידיו כנ"ל. ולכך לא כ' ויעל משה כי העליה היתה תוצאה הנמשכת ממה שקדם לזה ויחן שם ישראל, וכשחטאו ישראל בעגל ונכשלו בע"ז שהוא ענין פרודא עי"ז נהרס המצב של אחדות בישראל ולא היה יכול עוד משה רבינו לעלות על גביהם ע"כ א"ל הקב"ה לך רד.

ובשבת זו שקורין פרשת קבלת התורה מעוררת קבלת התורה, כמאמר הרה"ק מלובלין זצ"ל, ויכולים להשלים מה שהחסירו בשבועות. ואנו נמצאין בשבת זו אצל הר סיני בבחי' הזמן וגם בבחי' המקום, כי ע"י מחשבתנו העוסקת בעניני קבלת התורה בהר סיני הרי נמצאים אנו במקום מחשבתנו. ובשבת זו מתעורר דבר ה' ואביא אתכם אלי, וכדברי התרגום וקרבת יתכון לפולחני, והתורה היא נצחיות והיום הקב"ה מקרב אותנו לעבודתו, וגם מקרב אותנו לזמנים הנעלים הבעל"ט חדשי הגאולה של אדר וניסן המסוגלים לגאולתן של ישראל, ובפרט בשנה זו המסוגלת לפקידת הגאולה. ואף אם לא נזכה עדיין לגאולה מ"מ ע"י שחושבים ומצפים לזה כבר נמצאים עי"ז במצב הגאולה וממשיכים את אור הגאולה. ובשבוע הבעל"ט יש להתכוון לשבת שקלים לבחי' אור פניך המתגלית אז וצדיקים היו מחבבים מאד את הד' פרשיות ואמרו

על מאפיקורסין, אמר להם אברה עצה מבנים נסרחה חכמתם, כיון שאברה עצה מבנים נסרחה חכמתם של אומה"ע. ואבע"א מהבא ויאמר נסעה ונלכה ואלכה לנגדך, ע"כ. ונמצא שלא יתכן שתגבר כח הטומאה בשיעור מרובה מכח הקדושה אלא שניהם תמיד בכח שוה. ומובא בסיפוריו של הרה"צ רבי מאטיל מסלאנים זצ"ל (שכולם קיבל מצדיקים), שברומי נמצא בבית טומאתם מקום מיוחד הנקרא גליק ראד ששם משכן הנחש הקדמוני והוא מלא טומאה, וכאשר נכנסים למקום ההוא י"א אנשים רק אחד מהם יוצא חי והוא נתמלא בכח טומאה גדול ובכשוף. ופע"א יצא אחד כזה והסית את האפיפיור לגזור גזירת כליה ח"ו על כל היהודים, והגיעו הדברים אל הצדיק רבי יואל נכד הב"ח ואמר ע"ז שאין לירא ממנו כלל. ומשהגיעו הדברים לאזני המכשף הלך אליו ועמד עליו בכשפיו להלחם אתו, והלך ומצאו בשדה והמשיך עליו אבנים מן השמים אבל הם נשארו תלויים באויר, ומשראה זאת אמר שא"כ צריכים הכנה כנגדו. ושוב בא עליו בכח כשפיו והביא עליו חיות רעות וטרפות, אבל רבי יואל חג במקלו עיגול סביבו ולא יכלו החיות לעבור את העיגול, והוא עמד שם בתוך העיגול בדביקות נפלאה ואמר למשמשו שאם ירגיש עליו שהוא בסכנה של פרידת נפשו יטיל עליו איזה מים מיוחדים שהכין לו. ופעם לא הרגיש השמש ולפתע רואה הוא שפניו חוזרים כמת ומיהר לשפוך עליו מן המים, ונתעורר רבי יואל ואמר שהיתה לו כעת עלית נשמה וראה היאך שהס"מ עומד ומקטרג, שהמכשף הזה ראוי לו לנצח כי היות שהוא גדול בכח כשפיו כבלעם, ולעומת זה רבי יואל אינו כמשה רבינו נמצא שצריך הוא לנצח. ונענה המלאך מיכאל שאם אין בדור כמשה רבינו אז א"א שיהיה לעומת זה כבלעם ועי"ז נשתתק הס"מ, ע"כ. ומבואר כנ"ל שא"א לטומאה להתגבר בתוקף אם אין לעומתה צד הקדושה המנגדתה, וא"כ היאך יצדקו דברי החת"ס הנ"ל.

אך הענין, כי בעיקבתא דמשיחא כאשר קרוב קצו של הס"מ ניתן לו הרשות להתגבר ביותר שכן הוא ההנהגה במלכותא דרקינא כעין מלכותא דארעא, שטרם שהורגין את הנדון למות נותנין לו משאלות לבו, וה"נ נותנין לס"מ כח רב טרם ביטולו וזה טעם גודל התגברות הס"מ בעתים הללו שבבחי' הסוף והאחרית. וחדש אדר הוא הזמן המכוון לבחי' זו כי הוא בעקב וסוף השנה, והוא חדש של הסתר פנים בחי' אסתר, ואז התגברות הס"מ שעמד המן על ישראל באמרו כי בחדש זה מת משה ואין להם הכח המנגד מצד הקדושה להתגבר נגד תוקף הס"מ המתלבש

עם הקוץ שבו שהוא מכוון לבחי' הכתר שהוא המקום הנקרא כל ישראל שבו אין מגיע שום פגם וחובה וכל ישראל שוין בו, כדאיתא בס' נועם אלימלך פ' דברים. והוא בחי' לפני ה' שמשם כפרת יוה"כ, והוא בחי' הגורל שהוא למעלה מן הטעם והשכל, ששם מתגלה רצון העליון ואין רשות למקטרג שם כי אין טעם ברצון, ומכיוון שרצון העליון הוא להטיב לישראל אין מי שיעכב בזה. וכל זה מבואר בס' ליקו"ת להרה"ק בעל התניא, ובסידור שלו. ועוד זאת מכוונים ד' הפרשיות נגד ארבע המלכיות שבחינתם קבועה ועומדת בכל הגליות וביחוד מלכות אדום שעדיין לא נושענו מהם, ושאר המלכיות שנגאלנו מהם נמשך מגאולות אלו ישועות לישראל לעולם ברוחניות וגשמיות ועי' קריאת הד' פרשיות אנו יוצאים מארבע המלכיות. ופ' שקלים היא המכוונת לנגד בכל שהיא בחי' הראש כמו שנקרא נבוכדנצר רישא דדהבא בדניאל. וזה ענין שמצינו במס' מגילה (ו.), שכאשר הביאו נפטר מבבל לא"י ספדי ליה גדול הוא בששך ושם לו ברכת. ופירש"י ששך בחילוף א"ת ב"ש הוא בכל. וצ"ב למה קראו לבבל בשם זה ולא בשם בכל. אך רמזו בזה לבחי' הכתר המכוונת נגד בכל כנ"ל, וע"כ קראוה בשם ששך העולה כמנין כתר. וכן אמרו עוד שם שספדו כך ארץ שנער הרה וילדה וגו', וקראו כאן לבבל בשם שנער שש"ך העולה ג"כ כמנין כתר. גם מזה הטעם תחילת המגילה פותחת במפלת ושתי שזוהו גמר האבדון של בכל, וכנזכר במס' מגילה (דף יז.), שזה א' מהפתיחות שפתחו למגילה מה שכ' (ישעיה י"ד), והכרתו לבבל שם ושאר נין ונכד, ונכד זו ושתי.

ואחז"ל (מגילה טו.), בענין מה שזעק מרדכי צעקה גדולה ומרה, מאי אמר גבר מלכא עילאה ממלכא תתאה. ופירש"י כינוי הוא להיפך בלשון נקיה. וענין זה צ"ב היאך הטיח כ"כ כלפי מעלה לומר דברים כאלה. וי"ל בהקדם מ"ש החת"ס סופר בפירוש הפסוק (שיר השירים ב.), אחזו לנו שועלים שועלים קטנים מחבלים כרמים וכרמינו סמדר, שכ' בהתאוננות שלא כימים הראשונים שהיו בישראל צדיקים גדולים שהיו יכולים להגביר כח הקדושה לעומת הרשעים המתגברים בכח טומאתם, אבל בעתים הללו הרשעים מתגברים ברשעם ואילו מצד הקדושה חסרים הצדיקים שיעמדו נגדם. וז"ש שועלים קטנים הם הרשעים המחבלים כרמים את כרם ישראל, אבל וכרמינו סמדר הצדיקים לא בשלו כל צרכן ואין בהם הכח להתגבר כנגדם, עכ"ד. ולכא"ו יש להתבונן באמת היאך יתכן הדבר הזה והלא אי' במס' חגיגה (דף ה.), כי קא ניחא נפש' דרבי יהושע בן חנניה אמרו ליה רבנן מאי תיהוי

בבלעם, וגם אז היה בחי' עקב כי היה אז סוף גלות בבל, וע"כ היתה אז גדולה התגברות הטומאה.

אכן באמת בחדש זה נולד משה, וע"י פ' שקלים בא משה רבינו וזוקף את ראשו של ישראל, ובשקלי ישראל נעשו האדנים למשכן, והמשכן הוא שיעור קומה של נשמות ישראל והאדנים הם המדרגות הנמוכות שבבחי' העקב אשר עליהם נאמר כי שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בטננו. וגם הם יש להם תקומה בכוחו של משה רבינו הזוקף את ראשו שהוא המנגד את טומאת בלעם ברוב תקפו, ועל כח זה כווננו חכז"ל שהקדימו שקליהם לשקליו כי ע"י פ' שקלים בא אלינו מרע"ה וזוקף ראשו של ישראל לבל יפלו בעומק שפלותם. וזהו שרמזו באחד באדר משמיעין על השקלים, וכפי המבואר שמשמיעין הוא ענין ההבנה הנשפעת לישראל שידעו גודל הישועה של פרשת שקלים בכוחו של משה רבינו, ומבקשים אז אור פניך עלינו אדון נשא שהוא ההיפך של הסתר פנים.

ובתקופת עיקבתא דמשיחא היא בחי' חדש אדר בסדר תקופת הדורות שגדול מאד ההסתר פנים והתגברות כוחות הס"מ, אבל זאת נחמתנו בענינו שמשו רבינו בא אלינו וזוקף ראשינו כי בכל דור מתלבשת בחי' משה רבינו בגדולי הדורות ומנהיגיהם. ומצינו בגמ' (מגילה יא.) עה"פ לא מאסתים ולא געלתים לכלותם, לא מאסתים בימי כשדים שהעמדתי להם דניאל חנניה מישאל ועזריה, ולא געלתים בימי יוונים שהעמדתי להם שמעון הצדיק וחשמונאי ובניו ומתתיה כה"ג, לכלותם בימי המן שעמדתי להם מרדכי ואסתר להפך בריתי אתם בימי פרסיים שהעמדתי להם של בית רבי וחכמי דורות. כי אני ה' אלקיהם לעת"ל בימי גוג ומגוג. והוא דבר נפלא שבכל שאר הדורות העמיד הקב"ה לישראל צדיקים להיות להם תשועה, אבל בדור האחרון כאשר אפס עצור ועזוב אומר הקב"ה אני ה' אלקיהם, דבתקופת עיקבתא דמשיחא במלחמת גוג ומגוג שהוא המלחמה של מינות וכפירה כמ"ש בספה"ק, אז הקב"ה בעצמו עומד להושיענו לבל נשטף במים הזידונים, וע"י מרע"ה הוא זוקף את ראשינו נגד כוחות הטומאה התקיפים וחזקים יותר ממנו, שנוכל לעמוד במשקל שוה כנגדם. ובספרי הרמח"ל ובספר התניא מבואר שכאשר צד הטוב שקול נגד צד הרע אז בא הקב"ה ומכריע לטובה כי יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו. ויבואר להג"ל מה שזעק מרדכי גבר מלכא עילאה ממלכא תתאה, שהיה מתמרמר על תוקף כוחו של הס"מ המתלבש בהמן שאין בצד הקדושה כח שוה המנגדו. אך זה היה לצד ענותנותו אבל האמת שהוא היה ניצוץ נשמת משה רבינו כדאי

בספה"ק והיה כוחו גדול לעמוד נגד טומאת בלעם, ותיבת לכלותם נדרש בדחז"ל הנ"ל על ימי המן. והנה נהפך תיבת לכלותם לתיבת מלכות, וזהו ותלבש אסתר מלכות.

והנה החת"ס הנ"ל דרש המקרא וכרמינו סמדר כנ"ל. וי"ל כי דר הוא מל' התדרדרות שלכן נקרא בשם דור כי הדורות מתדרדרים ויורדים, ותיבת סמדר רומז שהס"מ ד"ר, היינו כי הוא מתדרדר ויורד במדרגות התחתונות בעקביים. אכן לעומת זה יש חדש אד"ר שהוא א' ד"ר שהקב"ה יורד למקום זה להושיענו ונתחלף מסמדר לאד"ר.

וחדש אדר הבעל"ס הוא זמן התעוררות הגאולה שהוא החדש של למסמך גאולה לגאולה, ויש בו גם סגולת חדש ניסן. ובבני יששכר הביא מס' יצירה המליך אות ק' בשחוק וכו' והשחוק הוא המלחמה כנגד גוג ומגוג, כמ"ש למה רגשו גויים וגו' על ה' ועל משיחו, שזה קאי על מלחמת גומ"ג, ומסיים הפסוק ע"ז יושב בשמים ישחק וגו', וגדול מאד עת רצון של שבת זו שבה בא אלינו משה רבינו וזוקף את ראשינו, וכ"א היתה לו בשבת זו זקיפת ראש, וכעת הוא גמר תיקון ימי השובבים, וגם כל שבת מברכים הוא זמן תיקון וקיבוץ הנפזרים כמו שאומרים בברכת החדש ויקבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ.

ועיקר תוקפו של השבת הוא בעידן רעוא דרעוא אשר בהאי רעוא אסתלק משה. ונזכה כבימי מרדכי ואסתר שהקב"ה יעשה עמנו נפלאות.

פרשת תרומה - תש"נ

ויקחו לי תרומה. בבעה"ט אי' תרומה נוס' תורה מ' היינו התורה שניתנה במ' יום. וצ"ב כוונת הרמז במקום זה. המהר"ל בס' אור חדש האריך בביאור סעודת אחשורוש שכל המכוון שם היה כי רצה לעשות דוגמת המקדש כי לפי חשבונו נשלמו הע' שנה לגלות בבל כדאי' בדחז"ל פ"ק דמגילה, ונתיישבה דעתו במלכותו שחשב שלא יבנה עוד המקדש, וע"כ רצה לעשות לעצמו דוגמת מקדש ולבש את בגדי הכהונה כדחז"ל, וכיון להראות לישראל את כבוד מלכותו היאך שהכל מכוון אצלו כעין מלכותא דרקיאה ויש לו ג"כ מקדש.

ולפי דבריו י"ל בהא דאחז"ל עה"פ בחצר גינת ביתן

כמבואר בספרי הרמח"ל שכל חלק שבתורה מכוון לחלק מיוחד בבריאה. וע"כ צריך לעסוק בכל חלקי התורה כדי להשלים כל חלקי הבריאה. וכמ"ש בשו"ע הרב הל' ת"ת, שאף מי שאין ביכולתו לזכור כל התורה שאז פטור הוא מלעסוק בכולה וסגי שיחזור על תלמודו לפי כוחו, מ"מ נכון הדבר שעכ"פ פע"א בימי חייו ישלים את כל התורה, וכיון שהתורה היא בדוגמת קומת אדם הרי כמו שאם יחסרו מהאדם איברים לא ישאר חיותו בו ה"נ אם מחסירים ממצוות התורה נמצא שמתבטלת לגמרי.

והנה המשכן ג"כ הוא קומה שלימה כדוגמת הבריאה כולה, שהרי אמרו בזה"ק צורתא דמשכנא כעין צורתא דעלמא, וכל חלקי התורה מכוונים נגד כלי המשכן ג"כ, וע"כ היו מ' מלאכות במשכן שמהם ילפינן מלאכות דשבת כדוגמת מ' יום דיצירת הולד ומ' יום דמתן תורה, ולכך ילפינן מלאכות דשבת ממלאכות המשכן, שהרי אותן המלאכות שהיו במשכן ודאי שהם היו בבריאת העולם שהרי שוים הם כנ"ל, ונמצינו למדים שממלאכות אלו שבת הקב"ה ביום השבת. ומה שיש רק ל"ט מלאכות בשבת זה משום שיותר הקב"ה על א' מהם, כי ענין הארבעים הוא ארבעים מדרגות הקדושה ונקודת הארבעים היא בחי' רצון העליון שאין מגיע שם שום פגם, וע"כ גבי מלקות שצותה תורה ארבעים יכנו למי שעבר על ציווי התורה ופגם בארבעים מדרגות הקדושה, ואתו רבנן ובצרי חדא כי בנקודת הארבעים מתגלה שלא היה שום פגם. וה"נ בשבת בצרי חדא והוי ארבעים חסר אחת. וכן כ' התוס' בסוף מס' תענית שגזירת מ' שנה במדבר ויתר הקב"ה על שנה אחת והיו רק ל"ט שנה.

ובזה יתבאר ענין רמז תורה מ' שכ' הבעה"ט על תיבת תרומה, כי כאשר עומדים לבנות משכן לקדושה צריך להזהיר שיהא שלם בכל ארבעים המדרגות שבקומת המשכן המכוונים לארבעים יום של התורה, ולאפוקי ממקדש של הסט"א שאוחזת דק באיזה דברים להדמות עצמה לקדושה ועוזבת שאר המצוות כמו שנתבאר, שזהו מקדשו של אחשוורוש ודכותי, אבל מקדש של צד הקדושה צריך להיות ויקחו לי תרומה בבחי' תורה מ', וע"כ ויקחו לי תרומה בגימ' אחשוורוש, כי משכן זה הוא המנגד למשכן אחשוורוש, והבחי' להנצל ממקדשות אלו של הסט"א הוא ע"י משה רבינו המתעבר אחת לחמשים שנה בכל דור להציל את ישראל מכוחות הרע כמ"ש בהיכל הברכה, ובפרט בחדש אדר בזמן ההסתר שאז בז' באדר מת משה, באותו זמן גופא נולד משה ומופיע לישראל בזמן

המלך, שהכניסן לחצר ולא החזיקתן והכניסן לגינה ועדיין לא החזיקתן עד שהכניסן לביתן. כי הנה במקום המקדש מצינו שבטלו כללי החשבון והמדה, כהא דמצינו שמקום הארון אינו מן המדה וכן עומדים צופים ומשתחווים רוחים, כי במקום המקדש שורה בחי' שמים על הארץ ובשמים אין גבולי החשבון שולטים. והכא בסעודת אחשוורוש באמת היה ידוע להם מתחילה חשבון הקרואים, ועפ"י החשבון היה ראוי שיחזיקם החצר אלא שאירע דבר פלא שנתקלקל חשבונם והוצרך להושיכם בגינה ואח"כ בביתן, כי היה רצונו ית' להתלוצץ מאחשוורוש הרוצה לדמות מעשיו דוגמת המקדש, והנה נעשה אצלו ההיפוך ממה שהוא במקדש, כי במקדש היה מועט מחזיק את המרובה, ואילו כאן היה מרובה שאינו מחזיק את המועט.

והענין בכל זה, כי הנה זאת היא פעולת הסט"א בכל הדורות להדמות עצמה אל הקדושה כקוף בפני אדם, ורוצה להמשיך את בני האדם במה שעושים לעצמה ענינים דומים לצד הקדושה, וכמו שיש בהמ"ק בצד הקדושה כן להבדיל יש גם מקדש לסט"א. ורמז לזה שהיתה הסעודה של אחשוורוש שמנים ומאת יום ואח"כ שבעה ימים, אך ביום השביעי נשבתה שמחתם ע"י מעשה ושתי וע"כ לא נחשב מן המנין כי אם קפ"ו יום כאותיות קו"ף רמז להג"ל שרצה אחשוורוש להדמות כקוף בפני הקדושה. וכן הוא הנסיון בכל דור ודור, ותיכף אחר החורבן התפשטה דת הנוצרית שג"כ היתה דוגמא לדת תוה"ק, שהיא מיוסדת על כללי התורה כגון אהבת רעים ורחמנות והטבה, שזה כלל גדול בתורה מ"ש ואהבת לרעך כמוך, אבל אינם מקבלים את כל גופי התורה, וכן היה במשך כל הדורות עד שהאחרון הכביד שנטלה הסט"א ענין יקר כארץ ישראל השקולה ככל המצוות ועזבה שאר גופי התורה, אכן התורה היא קומה שלימה שכל מצותיה אחוזים וקשורים זה בזה כמ"ש המאור עינים בפסוק אמרת ה' צרופה שמצוות התורה הם צרופים יחד וא"א להפרידם.

והביאור בזה, כי הנה הבריאה כולה היא קומה שלימה של רמ"ח איברים ושס"ה גידים, וכן לעומת זה התורה שהיא דיפתרא דעלמא היא יצירה של קומה שלימה מרמ"ח איברים ושס"ה גידים, וכמו שיצירת הולד יש לה משך זמן של ארבעים יום, כמ"כ יצירתה של התורה היה לה ג"כ משך זמן של ארבעים יום, וכמו ששלימות הולד הוא דוקא ע"י היצירה של כל הארבעים יום כן שלימות התורה הוא רק ע"י השלמת הארבעים יום, וע"י העסק בכל חלקי התורה אנו משלימים את קומת הבריאה בשלימות,

ההסתר להצילם מכח הסט"א וכאשר היו בדברינו בשבת שקלים שעבר, וע"כ בשבת ראשון של חדש אדר אנו קורין פ' ויקחו לי תרומה, שהוא בנין המשכן של הקדושה המנגד למשכן של הסט"א בכוחו של משה רבינו המופיע אז.

ונסיונות האלו של מקדש הסט"א אינם דוקא בעניני אמונות טפלות שההמון נמשך אחריהם, אלא גם בדרכו הפרטי של כל אחד ואחד ימצא שאפי' אנשים כשרים יזניחו איזה חלק ממצוות התורה באופן קבוע או בדברים שבין אדם למקום או בדברים שבין אדם לחבירו כאן משא ומתן באמונה, וקובעים במחשבתם שענין מסויים הזה אינו בשבילם. וזהו מדרכי הסט"א המפרדת בין הדבקים לבלתי לכת אחרי כל מצות ה' ורק לאחוז חלק מהם. והגם כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא והאדם נכשל לפעמים בענינים שונים, אך מ"מ אסור להיות נמכר לשקר קבוע, ומזה צריך לזהר מאד.

ולהנצל מפיתויים הכוזבים של הסט"א העצה היחידה היא ע"י ריבוי בקביעת עתים לתורה, וע"י כח התורה יכולים לצאת אפי' משער הגנון שבטומאה כמ"ש האוהה"ק, וע"י העסק בתורה יבוא משה רבינו לגאלנו כמ"ש ג"כ האוהה"ק, שמשה רבינו הוא הגואל העתיד שיתלבש עם נשמת דוד המלך להיות נשמת משית, וכ"ז שישראל בטלים מן התורה אין חפצו לגאול אותם כי אינו חפץ בעם בטלנין מן התורה, וע"ד שכ' עוד האוהה"ק שארץ ישראל אין חפצה כי אם בלומדי התורה.

ולכן החושק לזכות לסיוע של בחי' משה בפרט בז' אדר שהוא יום לידת משה, צריך לקבל עליו להחזיק בלימוד התורה, וכל קוטב הפורים סובב על ענין קימו וקבלו היהודים וגו', שקבלו התורה מאהבה, וליהודים היתה אורה זו תורה כדחז"ל, וע"כ אור"ה בגימ' ז' אדר יום לידת משה שבו נתמלא הבית כולו אורה מאור שנא' בו כי טוב.

והמפרשים העירו בענין מצות קריאת פרשת זכור, שלפי המובא שיכולים לצאת בקריאת ויבוא עמלק שבפורים למה אם כן צריך לקרות שניהם. וי"ל הענין כי יצרו של אדם מתחדש בכל יום, והיצה"ר של היום אינו היצה"ר של אתמול, וע"כ צריך להכין נגדו כלי קרב בכל יום מחדש, ובכל דור ודור הוא בא מחדש ולכן אמה"כ ויבא עמלק בוי"ו מוסיף, שחוזר ובא עוה"פ מחדש בכל דור ודור, וע"כ ניתנה מצות הקריאה

של פ' זכור לקראה מתוך הספר שלא כשאר קריאות אפי' החשובות שלא בא החיוב לקראם בספר כגון פרשת ק"ש, אך זה בשביל שצורת מצוה זו נקבעה דוקא שתהא בבחי' לימוד התורה ולא כמצוה קיומית בלבד. ולדברי החת"ס הברכה על התורה מלפניה ומאחריה היא חלק מהמצוה וצריך שיהא בה כוונת שומע ומשמיע לצאת. וזה מפני שקריאת הפרשה היא לשם תלמוד תורה ושייכת בה ברכת התורה ולא ע"ד שמובא בפוסקים שמותר לומר פסוקים קודם ברכה"ת אם אימרום לשם תחנונים או בשעת הדחק כשהשעה עוברת, יכולים לקרות ק"ש בלא ברכה"ת דאין המצוה לשם ת"ת. אבל פ' זכור צורת המצוה היא באופן של לימוד התורה מתוך הספר כדי להכניע כוחו של עמלק בכח התורה שכל כוחו היה ע"י שרפו ידיהם מדברי תורה, ואין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה.

א' בשו"ע דנשים אין מוציאות האנשים בקריאת המגילה, וטעמא דמילתא כי הנשים אינם מצוות כי אם בשמיעה אבל האנשים מצווים בקריאה, וע"כ אין הנשים יכולים להוציאם במצות הקריאה כי אינם חייבות בדבר. וחקרו המפרשים בטעמו של דבר. ובס' מרחשת סי' כ"ב כ', כי במצות קריאת המגילה מלבד מצות פרסום הנס שבה יש בה ג"כ משום מצות זכירת מחיית עמלק, וכיון דנשים פטורות ממצות זכירת מחיית עמלק כמ"ש החינוך משום שאינן בנות מלחמה, נמצא שאינן מחוייבות רק במצות פרסום הנס כי אף הן היו באותו הנס, וע"כ די להם בשמיעה שזה הוי פרסום, משא"כ האנשים שחייבים גם במצות זכירה יש להם חיוב קריאה, ומה"ט אין הנשים יכולות להוציאם כי במצות הקריאה הו"ל אינם מחוייבות בדבר, ומסיק שם דלפי"ז בלילה שאין אז זמן מלחמה כמו שביאר שם, וע"כ אין אז מצות זכירה, שפיר יכולות הנשים להוציא את האנשים, עכת"ד. אבל דין זה הוא חידוש גדול, וכל כי האי הו"ל להפוסקים לכתוב דבקריאת הלילה יכולים הנשים להוציא את האנשים.

והאור' שמח ריש הל' מגילה כ' לבאר עפ"י הגמ', דמגילת אסתר נאמרה ברוה"ק לכתוב מדרשא דכתוב זאת זכרון בספר, ודריש בספר על מגילה, וקרא זה נאמר גבי מחיית עמלק, ולכך נשים שאינן במצוות מחיית עמלק לא קאי עליהם דרש זה, וממילא אינן מחוייבות בקריאה מתוך הכתב מדברי קבלה רק מדרבנן, כהא דא"י בתוס' דלמ"ד דלא נאמרה לכתוב היינו מדברי קבלה אבל מדרבנן צריך מתוך הכתב, וא"כ כשהאשה קוראה והאיש שומע אינו יוצא את

החיוב של דברי קבלה לקרות מתוך הכתב כיון דהאשה אינה מחוייבת בקריאה מן הכתב מדברי קבלה אלא מדרבנן, ע"כ.

פרשת ויקרא - תש"נ

אם עולה קרבנו וגו' יקריב אותו לרצונו לפני ה'. הקפיד הכתוב שהקרבן הקרבן תתקיים ברצון הלב, וכן בכל עבודות הקדשים מצינו שהמחשבה היא עיקר גדול, וע"י מחשבת פיגול הקרבן נפסל. והנה כ' החת"ס בשו"ת (חור"מ בהשמות סי' קצ"ו), שמצות אכילת מצה היא היחידה שנשארה בידינו בזה"ז מכל מצוות אכילת הקדשים, וע"כ צריך להזהר בה מאד. ונמצא שמצות מצה היא דוגמת אכילת הקדשים, וע"כ ראוי לעסוק בהכנתם במחשבה נכונה ובחרדת קודש, שהרי כללא בידינו כי כח הפועל בנפעל, וכל המחשבות והדבורים בעידן העסק במצות נקבע כוחם ופעולתם באותם המצות. וע"ד שאמרו לחם עוני שעונין עליו דברים הרבה, שאף אחר גמר עשייתם של המצות מ"מ בהיותם על השולחן שמספרים עליו סיפור יצי"מ נכנסים אלו הדבורים לתוך המצות וכ"ש בעת עשיית המצות. וכדחזינן שנוהגים לומר הלל בשעת אפיית מצות מצה בער"פ, וזה כדי להכניס שמחה במצות כדי שיהיו נאכלים מתוך שמירת המצוה שזה מתנאי קיום המצות שיהיו מתקיימים בריאה ואהבה ושמחה. ולהאמור לא נכון הדבר לשוחח בעת ההיא בדברים בטלים ושחוק שהרי כל הדבורים והמחשבות רישומן ניכר במצות. ויש לנו ללמוד גודל מעלת ההכנה והזמנה מדברי האגרא דכלה בענין דור הפלגה, על מ"ש הב"ה נלבנה לבנים וגו', הב"ה נבנה לנו עיר ומגדל וגו', כי הם השיגו בחמתם גודל כח ההזמנה לדבר להשרות עי"ז את הענין המזומן, וע"כ הרבו בעניני הזמנה וכפלו לומר הבה נלבנה הבה נבנה, כדי להמשיך בזה את השראת הטומאה. וכן א"י בזה"ק בענין נגעי בתים שהיה הענין שומה מאת ה' כדי לנתן אותן הבתים שכנו הכנענים בהזמנה לשם ע"ז כי בזה השרו רוחא דמסאבא בבתים אלה, וכשבונה אדם בית צריך לזמנו בפיו ולומר ביתא דא לפלחנא דקב"ה, ע"כ. וכן בעסק אפיית המצות נוהגין לכפול כמ"פ באמירת לשם מצת מצוה אף שמעיקר הדין סגי בפע"א, מ"מ בריבוי ההזמנה תתחזק כח הקדושה ביתר שאת ומאוייב תחכמי, כדחזינן בדור הפלגה שהכפילו בדברי הזמנה ומהם נלמוד לעבוד את ה' בריבוי הזמנה והכנה לקדושה.

ובשלה"ק כ' שכשברא הקב"ה את אדה"ר עפר מן הארמה גבלו במים כמ"ש ואד יעלה מן הארץ וגו', והתקין ממנו עיסה והוא היה חלתו של

והטורי אבן (מגילה ד.) פי' בטעמא דמילתא, כי סברא דאף הן היו באותו הנס אינה רק סברא דרבנן, וא"כ אינן מחוייבות רק מדרבנן, ואילו אנשים חיונן כעין של תורה, דהא המגילה נאמרה ברוה"ק לכתוב וע"כ אינן מוציאות האנשים. ולפי"ז בקריאת הלילה דהוי דרבנן שפיר מוציאות, וזה חידוש גדול כנ"ל. אמנם לדברינו י"ל ע"ד שפרשת זכור ניתנה בצורת ת"ת כדי להלחם נגד עמלק ע"י לימוד התורה, ה"נ קריאת המגילה יש בה ג"כ חלק זה של ת"ת כדי להלחם בעמלק. ואחז"ל עה"כ דברי שלום ואמת שצריכה המגילה שרטוט כאמתה של תורה, הרי שהמגילה דינה כס"ת, וחלק זה היא מצות קריאת המגילה. משא"כ הנשים שאינם במצות ת"ת אין להם רק מצות השמיעה שהיא משום פרסום הנס, וע"ד מצות השמיעה בשופר שקיום המצוה היא השמיעה, אבל מצות הקריאה היא רק מצד ת"ת ולאנשים בלבד.

וכעת שאנו נכנסים ליום ז' אדר צריכים לקבל להרבות בלימוד התורה, ולהתכוון בימים אלה לשבת זכור ולפורים בכח לימוד התורה, ונזכה למחית עמלק ולהעמיד מלך ולבנות ביהמ"ק.

פרשת תצוה - תש"נ

לא נזכר שמו של משה שאמר מחני נא. עיין בעה"ט. וקשה הרי מסר נפשו עבור ישראל ולמה יענש. והנראה בזה כי מה שזכר בכל פרשה ופרשה שמו של משה הוא מפני השכחה המצוי, שיסיחו דעתם שזאת התורה המצוי בידינו היא תורת משה, וכדי לזכות לאורה של תורה, אין להסיח דעתו מזה, ובעל השמועה יהי' נגד עיניו כדאיתא בירושלמי.

אבל בשבת שקורין תצוה שאז מת משה ונתגברה השכחה (כדאיתא תמורה י"ג שבימי אבלו נשתכחו כמה הלכות) יש בכח קדושת הפרשה זו להיפך, ענינו של נולד משה ונתמלא בית ישראל אורה של תורה (אור היפך השכחה אותיות החש"ד). ולכן מתחלת הפרשה במצות נר למאור, ובמצות שמן זית שהוא מועיל לשכחה כדאיתא סוף מס' הוריות. ובפרשה זו יש ק"א פסוקים שמספר זה מועיל לשכחה כידוע ואינו דומה למי ששונה פרקו מאה ואחד, שאינו שוכח.

עולם, והיה המכוון שיהא מזה אלא שבא הנחש וחימץ את העיסה. וכל ענין חימוץ הוא משליטת הנחש, וזה ענין מצות המצה שאנו צריכים לשמור לכל יתערב שליטת הנחש ובוזה אנו מתקנים קלקול אדה"ר בחטא עץ הדעת, שכל אחד ואחד הוא מושרש באדה"ר, ונמצא שבכ"א נמצא בשרשו הפגם של אדה"ר, וע"י אכילת מזה בפסח מגיע התיקון עד השורש של ראשית הבריאה לתקן חטא עץ הדעת.

ובספה"ק ברית כהונת עולם כ' שהמזה היא בבחי' קרבן מנחה כמ"ש ונפש כי תקריב קרבן מנחה, וכ' רש"י מי דרכו להקריב מנחה עני, מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו, וכן המזה שהיא לחם עוני היא בדוגמת קרבן מנחה, וכמובא לעיל שהמזה היא בבחי' קדשים שנשאר לנו בזה"ז.

א"י בפרקי דרבי אליעזר בענין מ"ש "ויבא הפליט ויגד לאברהם העברי", שזה עוג שנפלט מדור המבול והיה כוונתו שילך אברהם אבינו להלחם עם המלכים ויהרג במלחמה וישא את שרה, וכשבא אל א"א היה אז עוסק באפיית מצות לפסח, וע"ש כך קראו בשם עוג ע"ש עוגות מצות, ע"כ. וצ"ב כי מה ענין לקרא עוג ע"ש המצות, ויותר נכון שאברהם אבינו יקרא בשם זה שהרי הוא אשר עסק באפיית מצות. גם יל"ד מ"ש דנקרא בפסוק זה בשם אברהם העברי וכבר מוזכר שמו לפני זה כמ"פ ולא כ' אברהם העברי.

ויתבאר הענין כי הנה עוג היה גדול כוחו בקליפה, וזה שהפליג הכ' בהפלות מדתו כמ"ש ערשו ערש ברזל תשע אמות ארכה וגו' באמת איש, היינו באמת עוג. ואחז"ל שמשא רבינו שהי' גבהו י' אמות וקפץ י' אמות והכה בפטיש של י' אמות ולא הגיע רק לעקבו של עוג, וכללל הוא שאין התורה מדברת בגשמיות וע"כ שהכוונה על גודל מדרגתו בכח הקליפה. ובמגלה עמוקות כ' בפ' ואתחנן אופן ק"ל, שעוג היה הקליפה שכנגד משה רבינו וסיוחן היה כנגד אהרן הכהן, והרי שגדול כוחו שהיה המנגד לעומת משה רבינו. והנה משה רבינו הגיע להשגת חמשים שערי בינה ועל ידו היתה יציאת מצרים ששרשה משער החמשים כמ"ש בזה"ק עה"פ וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים, קרי ביה חמשים כי משם שורש יצי"מ. וע"כ לעומת זה עוג הגיע עד שער החמשים שבקליפה. ויש לרמוז זאת כי הוא היה מלך הבש"ן ור"ת של בש"ן הוא נ' שערי בינה, וביארנו בפורים העל"ט שתיבת נח היתה מבחי' שער החמשים, ונמצא שעוג שנפלט מדור המבול ע"ש אחז בתיבה הרי היתה לו

אחיזה בבחי' החמשים. ומעתה רצה ללכת בכוחו זה ולבטל כח יצי"מ ששרשה משער החמשים כנ"ל, וזה הכוונה שרצה ליקח את שרה כי שרה היתה השורש לגאולת מצרים, כי לקיחתה לבית פרעה היה מעשה אבות סימן לבנים שישתעבדו במצרים, והנגעים שבאו על פרעה אז עד שהוצרך לשלחה הם סימן לעשרה מכות שבאו על מצרים שהוצרכו ע"ז לשלח את ישראל, כנודע מדחז"ל ורמב"ן שם. וזהו שרצה עוג ליקח את שרה, היינו להכניעה תחת רשותו ולבטל גאולת מצרים ח"ו.

אכן לא עלתה לו השעה כי בהגיעו אל אברהם אבינו היה עומד אז באפיית המצות לליל פסח אשר בסגולתה להכניע כח הד' מלכיות, ובעת אפייתם ישנה ההשראה של שער החמשים המופיע בליל פסח, והיא שעמדה לאברהם אבינו לנצח במלחמתו. וע"כ רמז כאן הכתוב בקריאתו בשם אברהם העברי, כי מה שנקרא עברי הוא ע"ש בואו מעבר הנהר. ובחי' עבר הנהר היא בחי' עולם הבינה שהוא למעלה מעוה"ז, והיא בחי' שער החמשים. וע"כ מזכירים בליל פסח את הפסוק (יהושע כד), בעבר הנהר ישבו אבותיכם וגו' ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר וגו', כי אז מופיע בחי' עולם הבא הנקראת עבר הנהר. וגם בזה"ז שלפני תקיעת שופר מזכירים מקרא זה, כמ"ש שם זכאין אנון ישראל דקב"ה קריב לון לגביה וגו' ומאתר רחיקא קריב לון לגביה, הה"ד בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם וכו'. וממשיך שם בזה"ק כי בתקיעות מתגלית בחי' הבינה שהוא בחי' עוה"ב הנקרא עבר הנהר. וזה שרמז כאן הכ' שאמר אברהם העברי כי ע"י בחי' עבר הנהר הצליח אברהם אבינו להכניע את הד' מלכים שהם רומזים להד' מלכיות, ובאפיית המצות שעסק אז שרף באש את כח המלכיות ביקד יקוד פסח, וע"ד העובדא אצל הרה"ק מרימנוב זצ"ל בעת מלחמת נפאליון עם רוסלאנד שהשתדל בעבודתו שיכנעו הרוסים, ובעת אפיית המצות אמר א מזה אין אויווען נאך א טויזענט רוסען, וכך בכל מזה היה מפיל מהם חללים. וה"נ עשה אברהם אבינו לד' המלכים שהם כנגד ד' מלכיות של הגליות ע"י אפיית המצות.

ועפ"ז יש להסביר הענין של עלילת דם, מה ראו הגויים לשטות זו לחשוב שאנו מערבים דם במצות. אך אע"ג דאינהו לא חזי מזליהו חזי, שע"י אפיית המצות אנו מפילים מהם חללים, ואכן מעורב דם שלהם במצות שלנו. והנה היות כי עוג היה בבחי' שער החמשים דקליפה לעומת בחי' המצה שהיא מבחי' שער החמשים שפיר שייך הוא לקריאת שם עוג ע"ש

לחדש אב בכח השבת שנקרא יום שמחה כנדרש בספרי עה"פ וביום שמחתכם. וע"י השבת יושפע שמחה לחדש אב הבעל"ט, ונזכה לומר שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו.

סעודת אסתר - תש"נ

במס' מגילה (ור' טו.) אול אשכחי' דיתבי רבנן קמי' ומהוי להו ה'ל' קמיצה לרבנן. (פירש"י, דורש בענינו של יום וששה עשר בניסן היה הוא יום תנופת העומר). אמר להו במאי עסקיתו וכו'. אמר להו אתא מלי קומצא דידכו ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דידך, ע"כ. להבין הענין למה דייקא קומץ של מנחת העומר דחי עשרת אלפים ככרי כסף של המן, וגם להבין הא דאי' בתוס' שם שהמן נתן עשרת אלפים ככר כסף כי זה עולה חצי שקל לכ"א מישראל, שהיו ת"ר אלף כשיצאו ממצרים ואמר שיתן לאחשורוש כל פדיונם. וכבר עמדו בזה המפרשים דאין החשבון מכוון. ועיי"ש בהגהות הב"ח דהחשבון הוא שהמן נתן חמשים פעמים כנגד חשבון של ישראל, כי ימי שנותנו שבעים שנה ונמצא שמבן עשרים שנה ומעלה נותנין ישראל חמשים שנה, עיי"ש. ויתבאר עוד להלן.

הנה לפי המבואר בספרי קודש הסדר הוא שבבוא ליל א' דפסח מביא הקב"ה את עמו ישראל אל חמשים שערי הקדושה בפעם אחת שלא לפי סדר הדרגה, ואח"כ נופלים ישראל שוב למקומם הראשון וחוזרים ליכנס בכל יום מימי הספירה לשער א' של קדושה עד חג השבועות ששבים שוב למדרגת שער החמשים כ"א לפי זיכור מעשיו בימי הספירה, וזה כבר מדריגה המתקיימת כי באה ע"י יגיעת האדם ולא כבליל פסח שבאה ההארה בלא הכנתו. וע"כ ביום זה שהוא הראשון לימי הספירה אנו עומדים בשער הראשון של שערי הקדושה.

ובענין מדריגת שער החמשים היו דברינו בפורים העל"ט בהקדם דברי קדשו של המהר"ל, שהמן רצה לתלות את מרדכי על עץ חמשים כי רצה להכניעו במדרגת שער החמשים, אך זה גופא היה מפלתו כי מדריגה זו היא כולה אלקות ואין שם מקום לע"ז, ורק צדיק הבטל אל אלקות יכול להגיע שם, משא"כ המן א"א לו להתקיים שם ובטל מציאותו. ואי' במד' ילקוט שלקח את העץ מהעצים של קדש הקדשים, כי מקום קה"ק הוא במדריגה עליונה של שער הגו"ן, ובכח זה רצה להתגבר על מרדכי אבל זה גופא

עגות מצות, כי הוא בבחי' זו עצמה בקליפה, וע"כ קראו אברהם אבינו בשם עוג.

וכ' בספה"ק מאור ושמשי ברמזי פסח (ור' קכט.), שדבר גדול הוא מאד שלא יהא במצה שום חשש כלל וכלל, ואיך יתכן הדבר לשמור את המצות בשלימות. אך באמת הדבר בלתי אפשרי אם לא שהשי"ת בעזרנו ומסייענו בשמירת המצה שלא יהא בהם חשש, עכת"ד. ונמצא כי בעת אפיית המצות יש השראת השכינה העומדת עלינו לשמרנו מחשש חימוץ. ויש לכוון לזה מה שפי' בדברי יואל במ"ש שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם ממ"ה וכו'. כי ע"י גילוי השכינה שנגלה עליהם לא היה הבצק יכול להתחמץ כי אין שם מקום לכוחות הרע של חוץ. וכזאת י"ל הענין לדורות בעת אפיית המצות היא עת גילוי שכינה ועי"ז נשמרת העיסה מלהחמיץ, וא"כ מה נורא הזמן הזה של אפיית המצות, וצריכים להזהר להתנהג אז כראוי לפי מעלת הזמן.

ויש כמה זמנים בשנה שהם עתות מקודשות כגון יוהכ"פ בליל כל נדרי ונעילה או בליל הסדר, ובהם אנו נמצאים במעמדי קודש, וצדיקים מרגישים את קדושת הזמן, ומי שאינו מרגיש צריך להאמין בקדושת הזמן. ויתכן שיעברו זמנים האלה ולא ירגיש האדם בהם דבר מיוחד, כי ההרגשה היא ענין של מתן שכר ועבודת מתנה, אבל עכ"פ צריך להאמין. וכן בעת אפיית המצות הוא מעמד קדוש כנ"ל, שאז הוא גילוי שכינה. וי"ל בזה ענין מ"ש אצל אברהם אבינו וירא אליו ה' באלוני ממרא, שסתם הכ' ולא פירש מה טיבה של התגלות זו. וחז"ל אמרו לבקר את החולה. והנ"ל י"ל שכיון שהוצרך אז א"א לאפות מצות כי פסח היה ע"כ נגלית עליו השכינה כדי לשמור את העיסה מחימוץ.

אי' במדרש פנחס מהרה"ק ר"פ מקאריץ וצ"ל, דבמקום שהשי"ת שורה יש לאדם להיות שם ואז יכול לפעול מה שצריך, ולכן בט' באב כשיושבין על הארץ יכולים לפעול אצל השי"ת מה שצריכים כיון שהשי"ת שורה ג"כ בבחי' זו, עכת"ד. ומעתה בימי ניסן שאז הוא עוז וחדוה במקומו וצירוף החדש הוא בפסוק ישמחו השמים ותגל הארץ, אזי הרוצה להמצא אצל השי"ת ידרוש את ה' בהמצאו בפסוקי דזמרה שהם שבחים והודאות להשי"ת בשמחה, ואז הוא עת רצון לפעול כי שם נמצא השי"ת בימים אלה. וידוע כי י"ב ימי ניסן הראשונים הם כוללים את י"ב החדשים, ובשבת זו הוא יום החמישי המכוון לחדש אב, והמתקה גדולה היא

גרם למפלתו כנ"ל. עכת"ד.

והנה בילקוט אי' עוד דעה, שלקח המן את העץ מתיבת נח שהיתה בהרי אררט, ורוחב התיבה שהיה חמשים אמה משם לקח העץ. ולכא' יש להתבונן, דבשלמא דעה זו שלקח מתיבת נח מובן שפיר כי היה שם עץ חמשים אמה מרוחב התיבה, אבל היאך יתכן שלקח מקוה"ק עץ חמשים והרי מדת קה"ק היה שלשים אמה אורך ועשרים על עשרים אמה רוחב. ומנין הגיע שם עץ של חמשים אמה. ועוד צ"ב, שהרי מבואר בפוסקים שנבוכדנצר שרף את ביהמ"ק וא"כ היאך הגיע להמן עץ מקה"ק והרי שורף. וי"ל דשני הדעות בקנה א' עולים, כי באמת לקח העץ מתיבת נח אלא שבחי' התיבה היתה בה ההארה של קדש הקדשים שהיא בחי' שער הנו"ן, וזה היה כח ההצלה של התיבה ממי המבול כי בשער החמשים אין שם שום שליטה למשחית ואין שם מגע נכרי כלל. וזהו שמסר הקב"ה לנח מדות מיוחדות לבנין התיבה ולא צוהו לעשות תיבה בעלמא, כי בנין התיבה הוא כדוגמת בנין המקדש שיש בה מדות מכוונות היאך לקנותה. וזה ענין מה שעוג מלך הבשן נפלט ממי המבול ע"י שאחו עצמו בתיבה, כי עוג היתה לו נגיעה בשער החמשים שהוא היה המנגד לעומת משה רבינו בקדושה, כמ"ש המגלה עמוקות פ' ואתחנן (והוא בדברינו בפ' ויקרא), ועי' היתה לו אחיזה בתיבה שהיא מבחי' שער החמשים וניצל על ידה. מעתה כוחו של נס פורים כבר הוכן מאז ע"י תיבת נח שהיה בה הארת שער החמשים אשר גרם את מפלתו של המן כדברי המהר"ל. וזה ענין שהכניס נח לתיבה זמורות של גפן וביציאתו נטע כרם ושתה יין שהוא בחי' הפורים שחייב אדם לבסומי בפוריא, וע"כ תיב"ה בגימ' בסומי בפורי"א.

וזה ענין מימרא דרב גידל (פסחים ו.), המקדש אשה בחמץ משש שעות ולמעלה אפי' בחיטי קורדנייתא אין חוששין לקידושין. ופירש"י שחיטי קורדנייתא הם חיטים קשים הצומחים על הרי אררט ואין נחמצים, ועכ"ז מדרבנן הוי חמץ ואין חוששין לקדושין. ולכא' אמאי דוקא הרי הררט. אך הענין לפי הנ"ל ששם הוא מקום התיבה שמאיר בה הארת שער החמשים, ועי' אין חימוץ שולט בחיטים כי אין למעול וחומץ שליטה במדריגה זו, וע"ד דא' בהגדה דברי יואל בענין שלא הספיק בציקם של אבותינו להחמץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה, שע"י גילוי שכינה שהופיע עליהם אזי לא היה שולט שם החימוץ, וע"כ לא הספיק הבצק להחמץ. וה"נ בחיטי הרי אררט אין כח לחימוץ לשלוט ע"י הארת שער

החמשים של התיבה ועכ"ז אשמועינן דאינה מקודשת דמדרבנן הוי חמץ, שהרי יצי"מ הי' משער החמשים, וכמ"ש בזוה"ק עה"כ וחמושים עלו בני' מארמ"צ, שהם חמשים פעמים יצי"מ שהוזכר בתורה, ושם אין שולט חימוץ.

אכן דרך זו אינה עולה בדברי המהר"ל עצמו, כי הוא כ' במק"א לבאר ענין העץ מקדש הקדשים, כי במקום שער הנו"ן לא שולט החורבן, וע"כ נשאר העץ מקדש הקדשים וזה עצמו גם הטעם שאין המן יכול לשלוט במרדכי, כי מרדכי הוא ג"כ בבחי' זו של קה"ק שהרי הוא נרמז במר דרור בסממני הקטורת שמקטירים אותה ביה"כ בקה"ק, וגם הוא משבט בנימין שנחלקו נבנה המקדש, וע"כ אין בכוחו של המן לשלוט עליו להיוק. הנה לפי דרכו מתורץ הקו' הנ"ל דביהמ"ק שורף באש והיאך הגיע לו עץ מקה"ק, אבל עדיין צ"ב היאך הגיע לשם עץ חמשים לפי מדות קה"ק כנ"ל. וצריך לתרץ כי בקה"ק אין שולטים כללי החשבון והמדות כידוע, כי מקום הארון אינו מן המדה, כי שם הוא בחי' שמים ומדריגה שגובה יותר מעוה"ז ואין חוקי החשבון נוהגים שם. וע"כ אין לתמוה שלפי מדות קה"ק אין מגיע שם עץ חמשים, דיתכן שפיר שהי' שם עץ חמשים כי החזיק מועט את המרובה, ומצינו בחי' זו בפ' צו שהיא פרשת שבת הגדול העל"ט, שנקהלו כל העדה פתח אהל מועד, וכ' רש"י שזה א' המקומות שהחזיק מועט את המרובה, כי זהו בחי' המקדש שהוא למעלה מן החשבון. ונכתב זה הענין בפרשה של שבה"ג המשפעת לחג הפסח, כי גם אז מופיע בחי' זו של שער החמשים שאין שם כללי החשבון, וע"כ האיש הישראלי המקושר עם בחי' זו ע"י אמונתו ביצי"מ וע"י קיומו מצות זכירת יצי"מ וסיפור יצי"מ גם נפשו מתקשרת בבחי' זו, ועי' הקב"ה מסיר ממנו קטרוגו של השטן העומד ומשטין שלפי החשבון איש פלוני חוטא הוא ואין מגיע לו טובה, דכיון שמתעלה למדריגה שלמעלה מהחשבון אין מקום לסעון עליו מצד החשבון.

והנה איתא בדברי חז"ל, שע"י שנתן אחשורוש את בית המן למרדכי ואסתר נטלו ממנו זה ובנו את ביהמ"ק השני. ולכא' הענין תמוה שממונו של אותו רשע ישתמש בו לבנין ביהמ"ק והרי כללא הוא כי כח הפועל בנפעל וקבלת מתנות מאדם רשע מזקת לנפש, כמו שהעיד באגרא דכלה (פ' שופטים), שהכיר צדיקים בעלי מדרגה שנפלו לגמרי ע"י שקבלו ממנו מרשעים, והיאך יתכן שממונו של המן יוכשר לבנין הבית. וי"ל עפי"ד הדברי יואל (בקונטרס הרגלים - חג הפסח - דף י"א), לתרץ קו' הפנים יפות היאך יכלו לקחת ממקנה מצרים

להקריב מהם קרבנות, והרי נעבד פסול לגבוה. ותי' משום שביצי"מ נתבטלו לגמרי אלהי מצרים שנא' ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים. וכדוגמת שיהא לעת"ל שיקויים ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. וע"כ ל"ש שם פסול נעבד כי נתבטל אז לגמרי שורש הע"ז, ע"כ.

ובזה יש לפרש מה שאמר משה רבינו לפרעה על אמרו רק צאנכם ובקרכם יוצג, והשיב לו גם אתה תתן בידנו זבחים ועולות. דלכא' מאי בעי בזה להתגרות בפרעה. אך בזה רמז לו התראה על מכות בכורות, שהרי ענין מכות בכורות מבואר שהיה ע"י שעבר ה' בארץ מצרים, וע"י הופעת גילוי שכינתו נתבטלו ממילא כח אלהי מצרים מגודל תוקף האור והם עבדו למזל טלה שהוא בכור. וז"ש לו מרע"ה גם אתה תתן בידנו זבחים ועולות ולא יהא בהם פסול נעבד משום שעתיד הקב"ה לעבור באמ"צ שע"ז תתבטל כליל שורש אלהי מצרים. ורמז לו בזה המכה העתידה לבוא. וע"כ סיים ואנחנו לא נדע מה נעבוד את ה' עד בואנו שמה, כלומר שעתיד להופיע האור של שער החמשים שהוא למעלה מהידיעה וההשגה שהוא עלמא דקיימא למשאלא ולא למינדע. והיינו ואנחנו לא נדע וגו', שנבוא למדרגת לא נדע שהוא העולם העליון הנ"ל, וזו בחי' מדרגת אור של פורים שהוא בבחי' בסומי עד דלא ידע. ולכן תיבות ואנחנו ל"א נדע מ"ה נעבד עולה בגימ' מל"ך הבש"ן, שהוא המנגד לעומת שער החמשים כנ"ל, וגם עולה בגימ' לבסומי בפוריא.

ומעתה י"ל שלכך יכלו להשתמש ברכושו של המן לבנין הבית ולא היה חשש היוק בדבר, כי נתבטל כליל רוח הטומאה אז. ובלייל פסח כאשר מופיע העולם דקיימא למשאלא ולא למנדע נתקן הסדר בדרך שאלה והתשובה, הן הד' קושיות והן בדברי ר"ג מזה זו שאנו אוכלין על שום מה וכו'. וגם במזמור של בצאת ישראל ממצרים כ' בדרך שאלה מה לך הים כי תנוס וגו' מלפני אדון וגו', כי כל זה הוא לצד הופעת העולם דקיימא למשאלא. וכן עושים כמה שינויים כדי שישאלו התינוקות, ולפי המבואר בפוסקים אין אפי' תירוץ על השינויים רק שעושים אותם כדי שישאלו, כי בחי' עולם זה הוא למעלה מן הדעת ואין התשובה ידועה ורק קיימא למשאלא.

והנה ביום זה שהוא הראשון לימי הספירה היתה לנו נפילה גדולה, כי ביום אתמול היינו עומדים בשער החמשים וכעת שבנו לראשית ואנו נכנסים בשער ראשון של הקדושה. ויש לשאול דא"כ איזה

שמחת יו"ט היא לנו אם נפלנו כל כך. אכן הנה סומך ה' לכל הנופלים, והקב"ה אוזן בידנו ומעלנו ממדריגה למדרגה במשך ימי הספירה, וכל החמשים יום קשורים זה בזה, וגם היום הראשון מקושר עם שער החמשים והוא בבחי' מועט מחזיק את המרובה. ושפיר הוא יום שמחה כי בו ישמח לבנו שהקב"ה עמנו אף במדרגות התחתונות, ואנו מקריבים ביום זה מנחת עומר משעורים שהוא מאכל בהמה הרומז למדרגה הפחותה של ישראל, ועכ"ז עולה מנחתנו לריח ניחוח לפני ה'. ולזה דחתה אסתר במשתה היין ליום מחר כי יום המחר הוא יום ט"ז בניסן שבו מתברר מעלתם של ישראל אף במדרגת נפילתם, וע"כ רצתה להמשיך בזה הישועה לישראל שבאותו הדור שהיו במצב של חיוב כליה ח"ו. והמן רצה ליתן עשרת אלפים ככר כסף כי זה עולה חמשים פעמים מאת ככר הכסף שנתנו ישראל, וכיון בזה כי ישראל הם במדרגה התחתונה הנרמז במאת ככר שנעשו מהם האדנים אשר האדנים הם השוכבים על הארץ ורומזים למדרגה הפחותה שבישראל אשר שחה לעפר נפשם, ואילו הוא המן נותן חמשים פעמים כמוהם שנא להתרומם עליהם בחמשים מדרגות יותר, אך לבסוף הודה שטעה כי אתי מלא קומצא דידכו שהוא מנחת העומר הקרב ביום ראשון לכניסת ישראל לשערי הקדושה ודחי עשרת אלפים כבר ידי, כי אף במדרגה התחתונה ביותר עולים מעשיהם לרצון לפני השי"ת. וע"כ א"ת עומ"ר התנופה עולה כמנין מא"ת אדני"ם למא"ת הככ"ר, שאף בבחי' האדנים כאשר שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בטנגו מבקש הקב"ה להרים ריח הניחוח של מעשי בהמה של בני ישראל, ובשפלנו זכר לנו כי לעולם חסדו. ונזכה במהרה להתרוממות קרן ישראל, ומאשפות דלותנו ירוממנו ונשיב לציון ברינה.

שבת חוה"מ פסח - תש"נ

בשיר השירים, דודי צח ואדום דגול מרבבה ראשו כתם פז וגו' ידיו גלילי זהב וגו' שוקיו עמודי שש. פורט הכ' את שבחיו של החתן הוא הקב"ה' וקחשיב ואזיל מעילא לתתא' ופותח בראש ומסיים בשוקיו שהם המדרגות התחתונות. ולעומת זה כאשר הכתוב פורט שבחי הכלה היא כנסת ישראל קחשיב מתתא לעילא, כמ"ש מה יפו פעמך בנעלים בת נדיב וגו' ראשך עליך ככרמל וגו' זאת קומתך דמתה לתמר. ולכא' גם כאן הו"ל להתחיל בראש.

אך הענין כי דורות העקביים חשובים ביותר ועולים

בערכם מדורות הקודמים. והעבודות הקטנות של דורות הללו חביבים אצל הקב"ה יותר מעבודות הרמות של דורות הקודמים כידוע מאמר גילה רבינו האר"ל לתלמידו מהר"ו. וע"כ פתח הכ' מה יפו פעמיך בנעלים' ומשבח מעלת כנסת ישראל בעיקבתא דמשיחא שזה עיקר השבח ואח"כ ממשיך מתתא לעילא. ומסיים זאת קומתך' והוא ע"ד המובא שהר"ק מאפסא זצ"ל חלשה דעתו מגודל שפלות הדור' ונחמו הרה"ק מזידיטשוב זצ"ל, כי כל קומת הדורות סמוכים על הדור האחרון כדרך שכל קומת הגוף סמוכה על העקביים, ונמצא שעל דור הזה עומד כל תיקון סדר הדורות. וקיבל הרה"ק מאפסא את דבריו ואמר החייתני. וז"ש כאן אחר שכתב שבחן של ישראל בדורות העקביים, דאל תתמה היאך יגדל כ"כ מעלתם בגודל השפלות, ע"כ אמר זאת קומתך שהרי כל קומת הדורות נצבת ועומדת על דורות האלה.

ובדור זה אשר יש בו התגברות הקליפות וריבוי התאוות והעולם מלא נסיונות מכל צד חשובה מאד כל עבודה קטנה של עמידה בנסיון. ובעתים הללו עבודת האדם היא ליצור מחיצה בינו ובין זרם התאוות והקליפות הממלאים את העולם' לבלתי היות נמשך אחריהם ולא ליפגע מהשפעתם. וז"ש מה יפו פעמיך בנעלים, כי הנעלים הם המחיצה בין האדם אל הארציות והגשמיות. ומשבח הכ' כנסת ישראל בעיקבתא דמשיחא במחיצה שמבדילים בינם אל הארציות המגושמת שלא ימשכו אחריה. וע"ד שפירש האדמו"ר רשי"א ממאדויץ ז"ל' במאחז"ל לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו, שיסיר האדם המחיצות המבדילות בינו לשמים שזהו קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו להבדיל בינו להארציות. ובכל דבר קטן שהאדם חוסם תאוות גורם נח"ר גדול בשמים. ולדוגמא אם יצרו תקפו לומר לחבירו דבר שאינו הגון ומונע א"ע מזה, או כשרוצה להסתכל באיזה מקום ומונע א"ע מחשש ראי' שאינה הגונה, או אם בולם פיו בביהכ"נ אף במקום שיש מקום למצא היתר עפ"י הלכה בין גברא לגברא, עכ"ז מונע א"ע מלדבר משום כבוד ביהכ"נ וכיוצ"ב עבודות קטנות אבל חשובות הם אצל הבורא ית"ש בדור הזה.

בליל פסח חיוב הסיפור יצי"מ הוא לדרוש פרשת ארמי אובד אבי וירד מצרימה וגו' כדאיתא במשנה בפרק בתרא דפסחים וכנדרש בסדר ההגדה. ולכא' יש לתמוה אמאי לא עדיף לדרוש פסוקים הנאמרים בפרשיות של יצי"מ גופא כספר שמות. וכבר ביארנו בסעם הדבר עפ"י ש"כ בזה"ק, שחמשים

פעמים נזכר בתורה יצי"מ ע"ש שיצאו ע"י בחי' שער החמשים. ואי' ברמ"ע מפאנו דאף שנזכר בתורה יותר מחמשים פעמים, מ"מ לא נחשבו רק אותם הכתובים לשבח. ולפי"ז הפעם החמשים הוא בפרשה זו של ארמי אובד אבי ש"כ' בה ויוציאנו ה' ממצרים, דאף שנזכר גם בפ' נצבים מ"מ שם אינו לשבח. ולכן בליל פסח אנו רוצים לעורר גאולה משער החמשים שהרי בגלות האחרון אנו משוקעים בנ' שערי טומאה, ע"כ אנו דורשים פרשה זו ש"כ' בה יצי"מ בפעם החמשים. ובאמרנו פסוקים אלה אנו מנענעים בשרשם בעולמות עליונים להמשיך גאולה משער הנו"ן. וכשאמרתי דברים אלה בדרשה בירושלים העיר ת"ת א' שבספר א' מגדולי המקובלים כ' חשבון אחר במנין ג' פעמים יצי"מ, ולדבריו הפעם הג' הוא בסוף התורה בפסוק לכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל. אכן מצאתי כעת שהרמ"ק חושב החמשים פעמים של יצי"מ והפעם האחרון בתורה הוא בפרשה זו של ארמי אובד אבי. אמנם הוא כ' שהפעם החמשים הוא בפ' בחקותי בפסוק וזכרתי להם ברית ראשונים אשר הוצאתי אותם מאמ"צ הנאמר אחר פ' התוכחה. ובאמת כבר עמדו לתמוה על הרמ"ק אמאי חושב זאת לפעם הג' שלא כסדרן. ויש להסביר דעתו כי התוכחות שבפ' בחקותי הם במנין מ"ט והם נגד מ"ט שערי טומאה שנפלו בהם ישראל והמ"ט תוכחות הם מ"ט עונשים, עונש לכל שער, וע"כ ראוי אח"כ לומר שאף גם זאת בהיותם וגו' ויוציא הקב"ה את ישראל אף משער הנו"ן.

אך נראה דאף אחר דברי הרמ"ק עדיין משנה ראשונה לא זוהי מקומה, כי י"ל דתרווייהו אמת, וע"ד שמצינו בסדר השבטים שנחלקו הראב"ד והאר"ל היאך הוא סדרן. ומצינו בתורה שני הסדרים כי ברגלים ובחנוכה הנשיאים מתחיל הסדר מיהודה עד נפתלי, ואילו באבני החשן הסדר הוא כתולדותם מראובן עד בנימין. וצ"ל דב' הסדרים אמת ותלוי לפי ענין התיקון לפי העת והענין פעם באופן זה ופעם באופן זה, וה"נ בסדר החמשים פעמים של יצי"מ יש סדר אחד כמ"ש ברמ"ק וגם יש סדר אחר לפי סדר הפרשיות כמו סדר התולדות, שאז נמצא שפרשת ארמי אובד אבי היא הפעם החמשים, ותמצא שתיבות ויוציאנו ה' ממצרים עולה כמנין שער הג'.

בפיוט ואמרתי זכח פסח כ' חולץ לוט מהם ומצות אפה בקץ פסח. ולכא' למה נקרא קץ פסח והרי ה' אז יום ב' דפסח ולא קץ הפסח. ובס' בית אהרן האריך בענין זה ודבריו שם קשי הבנה (שהספר נכתב ע"י א' מתלמידיו שרשם הדברים לחבריו

בשונאים בכל אתר, וע"י השירה יכולים להמשיך שיתמוגגו ויבהלו ויחילו כל יושב פלשת ואלופי אדום ויושבי כנען. ואמה"כ מה נאו על ההרים רגלי מבשר, ירמוז לשבחן ונויין של ישראל בעיקבתא דמשיחא שזהו רגלי מבשר היינו רגלי משיח, כי ענין ביאת אליהו לבשר הוא רק כשהגאולה היא בעתה אבל בגאולה של אחישנה א"צ שתוקדם ביאת אליהו לבשר כמ"ש בשו"ת חת"ס חלק ו' סי' צ"ז בשם הפלתי. וכמ"ש בנוסח הרחמן לברי"מ, הרחמן הוא ישלח לנו משיחו הולך תמים וכו' לבשר בשורות טובות ונחומים. ונמצא שרגלי מבשר קאי על רגלי משיח, שזהו דורנו שאנו הרגלים ששיבחן הכ' מה נאו רגלי מבשר.

והנה אנחנו חיבים להאמין שכל מאורעות המתהווים בעולם הכל הוא רק לצורך ישראל, וכל עניני הפיכת הממלכות בעתים הללו הם רק עבורנו. ובעת זו שבטלה ממשלתם זה מורה שנדחו למעלה השרים העליונים, כי מה שנעשה אצל שלוחיהם למטה מורה על הנעשה למעלה. ובעת כזו יוצא משיח מהיכלו ומבקש שמא הגיע העת שתבא המלוכה לידו והיתה לה' המלוכה, וע"ד שאמר הי"מ בדרשה ברה"ש בכל ר"ה באים כל שרי האומות לבקש חלקם וגם מלך המשיח בא לבקש שתנתן לידו המלוכה בשנה זו, ואם נפסק הדין שלא תנתן לו המלוכה הוא יוצא בבושה וכלימה. ועורר הי"מ בגדול התעוררות שנראה שלא יצא מלך המשיח בבושה ברה"ה. והנה ועד"ז בעת זו הזמן מסוגל דכיון שנדחו השרים המושלים בא"י שתנתן המלוכה למשיח ועכשיו בא שביעי של פסח שהוא זמן מינוי הפרנסים כמוכא בבני יששכר שבשביעי ש"פ מנהג הקהלות למנות הפרנסים, וצריך להשתדל בעת זו שלא יצא משיח בבושה וכלימה. ולנו אין נפק"מ איזה מאלו המושלים יצליח למשול כי אנו חייבים להאמין שאין שום נברא יכול להטיב או להרע מבלעדי רצונו ית"ש, ועלינו לצפות שנזכה במהרה שיקויים מ"ש מה נאו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום מבשר טוב משמיע ישועה ואמר לציון מלך אליקיר.

נעילת החג - אחרון של פסח - תש"נ

בשיר השירים, קול דודי דופק פתחי לי וגו'. ומקרא זה מתקיים בחג הפסח שאז הקב"ה דופק בלבות בני ואומר פתחי לי וגו'. ואופן פתיחת הלב להקב"ה בפסח הוא ע"י מצות המצה וכמו שנקרא בתרגום פטיריא מל' פטר רחם שע"י המצה פותחים הלב, כי כל המצוות תלויים במצה זו כדחוינן מדרשת

המבינים ברמיזא). אך נראה לי כוונת דבריו כי ענין עת הקץ אינו זמן אחד בלבד, אלא שבמשך הדורות ישנם עתות מיוחדות שבהם מתתקנים תיקונים לצורך הקץ וכאשר יתאספו כל העתות הללו עם הברורים שנעשו בהם יושלם הקץ ויופיע. וכך היה אז אצל לוט שהיה עת מיוחד להכנת הקץ שאח"כ יצא ממנו עמון ומואב שמהם יצאה רות שממנה בא דוד, והוצרך לוט לקיים אז מצות הכנסת אורחים במסינ"פ בסדום, ועי"ז נתקן העת המיוחד להיות מוכשר להכנת הקץ, וע"כ נקרא קץ פסח כי היה אז זמן של קץ. ואילו ח"ו היה לוט מתעצל אז בהכנסת אורחים מי יודע לכמה עתות היה נדחה עוד ענין לידת דוד.

וכזאת צריכים אנו להתבונן בעתים הללו כאשר אנו עומדים כבר במדרגת תחתית העקביים בחי' פעמ"ך בנעלים כנ"ל, ונשארו עוד עבודות קטנות הנדרשים מאתנו. וידוע העובדא שהדברי חיים דבר בקדשו פע"א שהבמ"ק כבר נגמר ורק חסר הפרוכת, ושאלו אחד הרי בודאי יכול הרבי להשלים הפרוכת, ולא השיב אז. ואח"כ אמר כי אכן השלים הפרוכת ורק רשע א' במעשיו קרע אותו. ובודאי שכהיום כבר נעשית הפרוכת אלא שחסר עוד איזה השלמות קטנות שיושלמו ע"י עבודות קטנות שלנו, וע"כ צריך כ"א להרגיש אתריות בכל נסיון קטן שעומד לפניו שמא בזה תלוי השלמת כל הבנין, ועי"ז נכון יהיה הר בית ה'. ובעתים הללו גדולה התגברות האפיקורסות שזהו שער הנו"ן של הטומאה, והוא כמ"ש ארמי אובד אני שרוצים לאבד את האמונה המורשה לנו מאבינו, כי אברהם אבינו הוא הראש למאמינים ואצלו כ' בפעם הראשון בתורה והאמין בה', וצריך להתחזק כעת ביותר באמונה. וזהו שבחן של ישראל בדור של פעמ"ך בנעלים הדור האחרון, כמ"ש מה יפו פעמ"ך בנעלים בת נדיב, כמו שאחז"ל בתו של אברהם אבינו הנקרא נדיב, והיינו שאוחזין בתוקף האמונה המורשה מאברהם אבינו.

וא' מסגולות להתחזקות האמונה היא אמירת שירת הים בכוונה ובשמחה, והוא מגדולי תיקוני הנפש ובאמירת השירה משתתפים עם ישראל שבאותו הדור שאמה"כ עליהם ויאמינו בה'. ובשפ"א אי' אז ישיר משה וגו' קאי על מ"ש ויאמינו בה', דהיינו שעל שזכו להכרת האמונה בה' ובמשה עבדו אמרו את השירה, ובזה המשיכו כח לדורות שיזכו בני ישראל תמיד לומר את השירה ולהתחזק באמונה. וע"י אמירת השירה בכוונה נמשכים ישועות לישראל, והרי אנו צריכים בעת זו לישועה גדולה אשר בני ישראל מסובכים

חז"ל עה"פ ושמרתם את המצות שאין מחמיצין את המצות. הרי שכל המצות שייכים ומקושרים עם אכילת המצה, וע"י המצה בפסח פותחים הלב לכל השנה ובזה תלויה הצלחת כל השנה. ורמז לדבר כי תיבת מצ"ה עם מילואי האותיות דהיינו מ"ם צד"י וא"ו תי"ו, (וכמו שנקראת האות צד"י בל' הוזה"ק) עולה כמנין תרי"ג כנגד תרי"ג מצוות התורה התלויות בה. והמצה היא מיכלא דמהימנותא, והאמונה היא שורש לתרי"ג מצוות ומה"ט ס"ל לרמב"ן דאין מצות האמונה מכלל תרי"ג כי היא קודמת להם על היותה שורש ויסוד לכל המצוות. וה"נ המצה שהיא מאכל של אמונה היא שורש לתרי"ג מצוות. ואף להרמב"ם שחושב האמונה כמנין תרי"ג הרי מצותה נאמרה בפסוק אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, ונמצא שיצ"מ היא שורש האמונה ויסוד המצוות וה"נ מצות המצה בפסח.

והנה דברנו לפני הפסח בענין שיש כמה מצוות מיוחדות הנקראים בשם כלה כי הם ענינים כוללים, וזהו ל' כלה שהיא כלולה ומקושרת כאחד עם הבעל בגוף ובנפש שהרי שורש נשמתם הוא אחד אלא שנפרדו בירידתם לעוה"ז כדאי' בווה"ק, וכן הם גוף אחד שהרי אדם וחיה היו גוף אחד ומהצלע אשר לוקח מאדם נבנית חיה ובהם כלולים כל הדורות היוצאים מהם. וע"ש כך נקראו נשואין בל' כלולות כמ"ש זכרתי לך חסד נעיריך אהבת כלוליתך, כי הוא ענין התכללות והתאחדות של איש ואשתו. וכן ירושלים והמקדש בבחי' כלה ונקראת כלילת יופי יפה נוף, וכדרשת חז"ל נוף מל' נינפי שכן כלה נקראת נינפי, כי האדם נברא עפר מן האדמה, ודחז"ל שנטל הקב"ה עפר ממקום המזבח הנקרא מזבח ומזה נברא האדם. ותרגו"י איתא, מאתר בית מוקדשא. ונמצא שמקום המקדש הוא מקום השורש שבו כלולים כל הזווגים כי משם נוצרו. וכן התורה היא בחי' כלה כי אורייתא וישראל חד ונשמות ישראל נחצבו משורש התורה, וע"י העסק בתורה מקשרים נשמותיהם לשרשם ושבים למקור מחצבתם שהיא התורה ונכללים בה.

והנה המצה ג"כ בחי' המקדש כי אכילתה היא בבחי' אכילת קדשים, וכדאי' בתרגום יונתן אע"כ ואשא אתכם על כנפי נשרים, שבליל פסח נשאו העננים את ישראל ממצרים למקום המקדש לאכול שם את הקרבן פסח והמצה. והדברי חיים אמר בענין אכילת אפיקומן שהצדיקים זוכים אז לאכול ממש קרבן פסח המובא להם ע"י אליהו הנביא עם קדושת המקדש, והצדיקים הרגישו זאת ממש ואנשים פשוטים צריכים

להאמין בזה שזוכים אז לבחי' המקדש. וכן זמן אפיית מצת מצוה היא בע"פ אחר חצות באותו זמן של הקרבת הפסח. ובס' מגלה עמוקות כ' לפרש מ"ש ואף אתה אמר לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, שתוכיח לבן החכם שהאפיקומן הוא ממש כהלכות הפסח שהרי כמו שאין אוכלין אחר אכילת הפסח כך אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, ומוכח מזה שהאפיקומן הוא ממש כאכילת הפסח, ע"כ. וממילא נמצאת בחי' זו גם במצות של כל ימי הפסח שכל שבעת ימי החג איכא מצוה באכילת מצה לדעת כמה ראשונים, ונעטפים במצות מקדושת המקדש וקדשיו ומבחי' הכלה. ונרמז בגימ' של מצ"ה העולה קל"ה כמנין קל"ה אמות שבעזרה. ואי' בשלה"ק שבריות אדה"ר היתה כדוגמת גיבול עיסה שעירס הקב"ה עפר ומים וברא את האדם והי' המכוון שתהא העיסה מצה ולא ישלוט בו החימוץ, אבל ע"י הנחש נתחמץ העיסה. ולזה בא מצות המצה בפסח לתקן את העיסה המחומצת שיתקן כ"א את חלקו בפגם אדה"ר, ונמצא שהמצה היא פועל דיומני אל האדם שהוא העיסה שנתגבל ממקום המזבח ששם בחי' הכלה הכולל כל הזווגים, ובאכילת האדם המצה הוא מתאחד במקום שורש הזווג והמצה נעשית עצם מעצמיו ובשר מבשרו והוא מתאחד עם קדושת המקדש.

וע"ש זה אנו חוגגים שבעת ימי הפסח שהם בחי' שבע ברכות לכבוד הבלה מצה. וגם אי' בווה"ק שבליל הסדר מברכים ז' ברכות לפני אכילת המצה כי הם בבחי' שבע ברכות שמברכים על הכלה כי כלה בלא ברכה אסורה לבעלה. וע"כ אי' בירושלמי שהאוכל מצה בערב פסח כבועל ארוסתו בבית חמיו. ובחק יעקב סי' תע"א סק"ו מביא שנתקשו הפוסקים במנין הו' ברכות, כי לכאו' הרי יש יותר מו' ברכות כי ס' ברכות מברכים לפני אכילת המצה. והביא ד"א שאין חושבים ברכת בפה"א של הטיבול וכן שהחינו. ועוד כמה דעות בענין זה, וסיים ע"ז שאין צורך לכל הדוחקים האלה, דאף שיש יותר מו' ברכות אפ"ה קאמר ז' ברכות שהרי יש בכלל מאתיים מנה. והביא ראי' שמצינו כיוצ"ב ברמ"א סי' רס"ג שיכולין להוסיף על ב' גרות שמדליקין כנגד זכור ושמור כי אין ההוספה מקלקלת הרמז, ע"כ. מ"מ לדעתי כנגד"ד אין לומר כן, דבשלמא התם מדליקין נר מיוחד כנגד זכור ונר מיוחד כנגד שמור, ואין בהם ענין של צירוף חשבון וע"כ לא איכפת לן אם מוסיף יותר, אבל כאן ענין ז' ברכות הוא דוקא המנין של שבעה, וכדאי' בכמה מקומות בדחז"ל, וכדרשו עה"פ שובע שמחות מל' שבע, וכן בפסוק שבע ביום הללתיך שדרשוהו על ז' ברכות ק"ש

האדמ"ה בגימ' כ"ה. וזה ענין שכברכה זו פוטרין את המרור כי נחמה גדולה יש בברכה זו כנ"ל אשר על ידה פוטרין את מרידות הגלות בבטחון שעתידים אנו לשוב לבית מקדשנו, ועתיד הקב"ה לקיים ההבטחה ולקחת אתכם לי לעם והבאתי אתכם אל הארץ וגו' שכנגד זה הוא הכוס הרביעי שאומרים עליו ההלל על הליקוחים, ותיבות בור"א פרי' האדמ"ה עולה כמנין ולקחת"י.

והיום הוא חג השביעי לפסח שהוא השביעי לסדר השבע ברכות והוא מכוון לברכה השביעית של משמח חתן עם הכלה והוא יומו של משיח, ויום זה הוא יום של עצרת וכמו שהתרגום אומר כנישו שבו מתכנשים ומתאחדים כל ישראל שהוא יום היחוד ואז נוהגין להתערב (צו מישעז) אחד עם חבריו במאכלים, והוא כנגד עור' ישמ"ע בערי יהודה וגו', כי ישמ"ע הוא מל' אסיפה ואחדות כמ"ש וישמע שאלו. ונגד יום זה הוא ברכה השביעית של ליל הסדר שהיא ברכת על נטילת ידים כי יום זה הוא יום נטילת ידים שהוא סוד הגבהת הידים של יד הגדולה יד החזקה יד הרמה שכולן כתובים אצל קריעת ים סוף.

וכעת שאנו נפרדים ממצות המצה ומספרים שבחיה של הכלה מצה שהיא הכלה נאה וחסודה. ותיבות כ"ה מצ"ה הוא כמנין צל"ע, אנו מבקשים כאשר שמענו כן עור' חיש נא, כמו ששמענו ונתאספנו ביום זה כן יחיש השי"ת עור' ישמע בערי יהודה וגו'. ובהפסרת יום זה אנו מסיימים צהלי ורני יושבת ציון, כי צהל"י כמנין מצ"ה שיש לנו לשמוח שזכינו אל המצה שהיא יושבת ציון שעטוף בה בחי' ציון ואף בהיותנו בגולה אנו זוכים על ידה לשבת בציון, ובעת זו של נעילת החג כאשר עולים כל המצוות של המצה ומרור וד' כוסות וכל מה שקיימו ישראל במשך החג אנו מבקשים שיהיו המלאכים שנוצרו מהם מליצי יושר בעדנו ויעלה ויבוא זכרוננו ופקדוננו לטובה, והדרן עלך מצה ודעתן עלך ודעתך עלן לא ניתנשי מינך ולא תתנשי מינן, שישאר בקרבנו זכרון החג וכמו שפי' האדמו"ר מויו"ניץ זצ"ל עה"פ והיה היום הזה לכם לזכרון וחגותם אותו וגו', ודרשו יום שהוא לך לזכרון אתה חוגגו, דהיינו שזה נקרא חג אם הוא נשאר אח"כ לזכרון. וכאשר זכינו לסדר אותו כן נזכה לעשותו בעיר הקודש בירושלים.

פ' שמיני - תש"נ

שאומרים בכל יום, והיאך שייך לברך יותר ולומר שיש בכלל מאתיים מנה. ואם תאמר כן, אין שייך שום גימטריא, שהרי אינו צריך להיות לפי החשבון, כי יש בכלל מאתיים מנה. אמנם מצאתי בספר מא' המקובלים שכ' שמברכין ז' ברכות עד שמגלים פני הכלה.

BIN 101

ומעתה יובן שפיר, כי הענין הוא שהו' ברכות מברכים כל זמן שהמצה מכוסה שהוא כסוד כיסוי פני הכלה בחופה, וכמבואר סוד הענין בזה"ק, חוץ מהטעם הפשוט המוזכר ברמ"א ע"ד הפשט, וכשבאים לאכול המצה מגלים פניה ומברכים הב' ברכות המוציא ועל אכילת מצה, ואלו ב' ברכות לא קחשיב במנין הו' ברכות כי אז כבר א"צ המצה להיות מכוסה. ואף לפי המובא בדברי הפוסקים לגלות המצות בעת סיפור יצי"מ כבר כ' בעל התניא בסידורו שיגלה מקצת, ועדיין רוב המצה מכוסה כנ"ל בסוד כיסוי פני הכלה. ובירושלמי הנ"ל כ' שאכילת מצה בע"פ כבועל ארוסתו בבית חמיו. והנה בליל פסח היא בחי' הנשואין, ואי' בזה"ק עה"פ אדם כי יקריב שהכהן המקריב צריך להיות נשוי שאז נקרא אדם שלם. וע"כ המצה שהיא בבחי' קרבן אין לאכלה רק אחרי הנשואין שנעשים אדם ומצה עולה כמנין ג"פ אד"ם, ואז מתקנים פגם אדם הראשון שהיה עיסה מן האדמה ונתחמץ כנ"ל. והמצה היא הכלה שהיא הזווג של האדם ובאכילתה מתאחד האדם עם זווגו וע"כ תיבת מצה במילוי מ"ם צד"י ה"א עולה כמנין צל"ע שהיא הצלע שניטל מהאדם להיות זווגו.

והנה בסדר הו' ברכות של נישואין הברכה הרביעית היא אשר יצר את האדם בצלמו וכו' והתקין לו ממנו בנין עדי עד, והיא מכוונת להברכה הרביעית שבלייל הסדר שהיא ברכת בפה"א הברכה הנפלאה שאין מובן טעם שייכותה אל ליל הסדר. אמנם להנ"ל י"ל ענינה כי האדם שנברא עפר מן האדמה הוא פרי האדמה ואדמ"ה אותיות האד"ם. ואנו מודים ומשבחים להשי"ת שאנו פרי האדמה ממקום המקדש ועל זאת אנו בטוחים שעוד יגיע הזמן שנשוב ונתייחד עם מקור מחצבתנו, ואנו בנין עדי עד יחד עם המקדש, וכמ"ש המהר"ל בפ"א מעפר הנצח, שכל הנהגה סדורה שאירע איזה דבר שגרם יציאה מן הסדר מוכרח שישוב לסדרו. ובני ישראל הנהגת הסדר אצלם הוא שיהיו שוכנים בא"י כי הם שייכים אליה ובזמן הגלות יצאו מן הסדר וע"כ מוכרח הוא שישובו לסדרם. וע"ז אנו נותנים הודאה בליל הסדר כאשר אנו מתייחדים עם בחי' המקדש ע"י המצה כנ"ל בברכה זו של בורא פרי האדמה המכוונת לברכת והתקין לו ממנו בנין עדי עד.

פ' חיי האקמה

מביאה השמחה. ולפי"ז יתבאר הא דאמר רשב"י שלא יהיו אביו ואמו עצבים דהיינו כסיבת טומאת הדם שנמשכה ע"י חטא אדה"ר, וכמו שדרשו חז"ל בפסוק הרבה ארבה עצבונך, (עירובין ק"ג), דקאי על דם נדה, וע"י רוח הטומאה נמשכת העצבות.

והנה כבר פירשנו פ' תזריע קונטרס תש"מ, במ"ש אשה כי תזריע וילדה זכר וגו', וביום השמיני ימול בשר ערלתו. דהפסוק בא לתרץ למה בלדת זכר אין הטומאה נמשכת כ"כ כננקיבה, דלכאור' מהראוי הי' שתגדל הטומאה אצל לידת הזכר שהרי הטומאה נמשכת לסיבת התרוקנות הקדושה, וע"ד שמבואר בדברי האוחה"ק ר"פ חוקת אצל פרה אדומה, ובזכר שיש יותר קדושה היה ראוי שתמשך הטומאה יותר. אלא שהתירוצ' הוא כי ביום השמיני ימול בשר ערלתו ואז מופיע בחי' אליהו שהוא מבחי' עולם השמיני שהוא עוה"ב שבבחי' זו בטלין כל הטומאות ומוזה נמשך שנפסקת הטומאה אחר שבעת ימים. ובדרך זה י"ל דע"י בחי' אליהו המסיר את הטומאה בטלה גם העצבות הנמשכת מהטומאה ונכנסת השמחה, וע"כ ראויה מילה להיות בשמיני ואף בזה"ז שמדרבנן עדיין יש טומאה מ"מ הלא ידוע דכל איסורי דרבנן אינן איסור חפצא כ"א איסור גברא, ונמצא שהחפצא של הטומאה כבר בטלה ורק נשאר חיוב מדרבנן על הגברא לנהוג בדיני טומאה, וע"כ גם העצבות הנמשכת מהטומאה בטלה בהעדר עצמיות הטומאה. ומעתה כבר אביו ואמו שמחים וע"ד שההלכה היא שיו"ט מבטל את האכילות ואור השמחה של יו"ט דוחה את האכילות, וה"נ ע"י בחי' אליהו יוצאים מיגון לשמחה.

ולפי"ז יתפרשו דברי המד' פליאה הנ"ל שהו"ל לומר ביום השמיני ימול בשר ערלתו. כי מבואר בזה"ק שנדב ואכיהו נכנסו נשמותיהם בפנחס שהוא אליהו, וא"כ היה אהרן יכול לטעון דראוי שבבחי' אור חוזר יופיע אצל נדו"א בחי' אליהו שלא טעם טעם מיתה וקבורה שהוא מבחי' עוה"ב אשר בו יכולע המות לנצח ויגן על נדו"א שלא תשלוט בהם מדת הדין של עונש מיתה.

ויש להוסיף עוד בזה, כי אי' בדחז"ל בטעם שנענשו נדו"א על שהורו הלכה בפני משה רבן, שהורו ההלכה דמצוה להביא אש מן ההדיוט אע"פ שיורדת מן השמים. וראוי להבין דהא אי' בגמ' ברכות (דף לא:) ששמואל מורה הלכה לפני רבו היה, שאמר עלי שיביאו כהן לשחוט ואמר שמואל שאין צריך כהן כי שחיטה כשרה בזר ומקבלה ואילך מצות כהונה, דדרשינן מדלא

וידום אהרן. מובא בספח"ק מדרש מאי הו"ל ביום השמיני ימול בשר ערלתו, וצ"ב. וי"ל ביאורו כי הנה טעם שניתנה מילה ליום השמיני אי' בדחז"ל כמה טעמים. במס' נדה ל"א: אמר רשב"י הטעם כדי שלא יהיו אביו ואמו עצבים מחמת הטומאה והכל שמחים, ובשמיני כבר עברו שבעת ימי הטומאה. ועוד טעם אי' במד' כדי שיתחזק כוחו של התינוק. ועוד טעם שכ' בזה"ק ורמזו במד' תנחומא, כדי שיעבור עליו שבת ובכח זה יוכשר למילה. והמפרשים העירו על טעמו של רשב"י דאינו שייך האידנא שהרי רבנן גזרו טומאה אף על דם טוהר שאחר ז' הימים. ובאמת הדבר צ"ב שהרי ודאי דברי רשב"י הם תורת אמת והתורה היא נצחית, והיאך יובן טעמו בזה"ז. אמנם יבואר עפ"י שביארנו במק"א ענין מה שאכל אליהו מבי טבחי' דאחאב, ואמרו בחולין (דף ה.), דאף שאחאב מומר לע"ז ושחיטתו אסורה מ"מ עפ"י הדיבור שאני. ולכאור' עדיין היה לו לבקש מהשי"ת שלא יצטרך לכך, כדרך שבקש יחזקאל על שגזר עליו הקב"ה אכילת גללים ולא הסתפק במה שהיה עפ"י הדיבור.

והענין כי אליהו הנביא נשמתו שייכת לעולם הבא ולא שייך הוא אל בחי' המיתה, כי לא השתתפה נשמתו בחטא אדה"ר באכילת עץ הדעת, וע"כ הוא שייך לבחי' עלמא דאתי שאז יכולע המות לנצח, ולכן הוא איש שלא טעם טעם מיתה וקבורה, וממילא שלפי בחינתו אין לאסור עליו שחיטת מומר לע"ז כי בבחינת עולם התיקון ל"ש כלל עניני טומאה וע"ז כי יתבטלו כליל, והאלילים כרות יכרתון ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. (ועיין בביאור דבר זה באמונת עתיך תש"מ - בדברי יואל קונטרס המועדים ח"ג דף י"א - בתניא פ"ז). אלא שמכח לא פלוג אין לו להיות שונה משאר בני דורו, ובזה כיון שעפ"י הדיבור הותר לו שפיר ראוי לו לאכול שהדיבור מתיר את הלא פלוג, ועצם החפצא של איסור הופקע טומאתו גבי אליהו. משא"כ ביחזקאל שאינו בבחי' זו ומן הדין חל עליו איסור המאכלים האסורים לא סגי אצלו במה שהותר לו עפ"י הדיבור, וביקש מהשי"ת שלא יצטרך לכך לטמאות את נפשו.

והנה דרך הטומאה היא להביא מדת העצבות על האדם, ועל זה הזהירו מאד הצדיקים ואמרו שהעצבות הבאה אחר החטא גרועה יותר מהחטא עצמו. ולהיפך עניני טהרה ממשיכים על האדם השמחה. ובשפת אמת מפרש מ"ש תגלנה עצמות דכית, כי דכית הוא מל' טהרה שכן בל' תרגום נקראת טהרה דכיו. ואמר שתגלנה העצמות שטהרו מהחטא כי הטהרה

איזה מהגדולים הצדק ובוה היה מקצץ בנטיעות. ומצינו במצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל והיא מצות קדוש החורש שאחז"ל והובא ברש"י עה"פ דברו אל כל עדת בני, שהיו משה ואהרן חולקין כבוד זה לזה ואומרים זה לזה למדני והדבור יוצא מבין שניהם כאלו שניהם מדברים, ובא הכתוב במצוה ראשונה ללמדנו דרכה של תורה לנהוג כבוד זה בזה.

ולפי המבואר מוכרח הדבר שיהא התלמיד נכנע אל הרב כדי שיוכל לקבל ממנו, וממילא צריך הרב להקפיד על כבודו ולא למחול וכמו שאמרו ז"ק מרה בתלמידים, ולכך הקפיד עלי על שמואל על שהורה הלכה בפני רבו ורצה לענשו מיתה. ואף דשמואל לא היה אז אפי' בר עונשין שהיה רק בן ב' שנים, מ"מ העונש הוא מצד מצות המלך כי מאן מלכי רבנן ויש להם דין כמלך שאין לוותר על כבודו. והא דלכסוף מחל לו עלי והרי מלך אין יכול למחול דשאני הבא דדין המלך בא לו מצד תורתו דילי, ובוה שפיר שייך דין מחילה. והיינו באופן יוצא מן הכלל כשרואה הרב שראוי למחול בכה"ג ואין לחוש על סדר הכתוב שצריך לנהוג ברב שפיר יכול למחול. וכאן אצל שמואל היה אופן יוצא מן הכלל בהקדם דברי המהר"ל (ונתיב העבודה, בתחלתו), דענין הקרבן הוא הוראת ההכנעה וההשתעבדות להשי"ת, והיינו במה שנוטל מנכסיו ומפרישו להשי"ת הוא מורה שהעושר והכבוד מלפניו והכל בידך ומידך נתנו לך. ועד"ז הוא ענין התפלה בזה"ז שהוא במקום קרבן ענינו ג"כ ההכנעה להשי"ת כי אף דלכא"ר הרי התפלה היא על צרכיו החסרים לו וא"כ הרי הוא מבקש לצורך עצמו, עכ"ז כיון דסוף סוף פנייתו היא להשי"ת שהוא ימלא לו את חסרונותיו, א"כ הוא מגלה את הכנעתו להשי"ת שהכל בידו, וכמ"ש כעני עבדים אל יד אדוניהם וגו' כן עינינו אל ה"א עד שיחננו. ובוה מפרש מ"ש במשלי זבח רשעים תועבה ותפלת ישרים רצונו. כי הנה בבלעם מצינו כשערך שבעה מזבחות והקריב קרבנות עליהם אמר להשי"ת שהוא גדול מהאבות שבהצטרפם יחד לא הקריבו רק ז' מזבחות וז' קרבנות, ואילו הוא הקריב בעצמו ז' מזבחות וארבעה עשר קרבנות. ונמצא שהראה בזה גודל גואתו ורוחב לבבו והוא ממש היפך המכוון של ענין הקרבן שתכליתו להיות נכנע להשי"ת. ואילו הוא העלה קרבנותיו בגאווה והתנשאות. וע"ז אמר הפ' זבח רשעים תועבה שהוא כזבח של בלעם שהוקרב בגאווה. ותפלת ישרים רצונו היינו מה שהישרים פונים בתפלה להשי"ת ומראים בזה הכנעתם להשי"ת אפילו אם זה לצורך עצמם היא לרצון לפניו, שהרי בהכנעה הם עושים. וזה ענין שלא הותר האכילה לפני התפילה

כתיב ושחט הכהן אלא והקריבו הכהנים, וא"ל עלי מימר שפיר קאמרת מיהו מורה הלכה בפני רבך את ותייב אתה מיתה. ואתיא חנה וקא צווחא קמי' אני האשה הנצבת עמכה בזה וגו'. ואמר לה שבקי לי דאענשי' ובעינא רחמי ויהיב לך רבא מיני'. אמרה לי' אל הנער הזה התפללתי, ע"כ. ומבואר מזה שעונש מיתה של מורה הלכה בפני רבו אתייהיב למחילה כדחזינו שמחל לו עלי, וא"כ אמאי אצל נדו"א לא מחל משה רבינו ולא יענשו במיתה. גם צ"ב מה היתה טענת חנה אל הנער הזה התפללתי, ומה בכך וכי בשביל זה יפטר מעונש המגיע.

הנה ימי הספירה שאנו עומדים בהם הם ימים של תיקון ענין הכבוד שהרי בפרק זה מתו תלמידי ר"ע על שלא נהגו כבוד זה בזה. ויטוד נתינת הכבוד הוא להשי"ת כמ"ש הבו לה' כבוד ועוז הבו לה' כבוד שמו. ונוסף לזה צריך לחלוק כבוד לרבו ולהכניע עצמו אליו ובלא"ה לא יכול לקבל מרבו. ושמעתי מהאדמו"ר מסקאליע זצ"ל, משל למה"ד אם רוצים לשפוך מבקבוק אל הכוס לא יתכן אא"כ יחזיקו הכוס למטה מהבקבוק, אבל אם יחזיקו הכוס למעלה מן הבקבוק לא יכנס כלום בכוס. וה"נ צריך להכנע לרבו בכדי שיוכל לקבל ממנו. וזה הכלל הורה הבעש"ט זי"ע שזאת תורת האדם שיתנהג עצמו תמיד בהכנעה לפני השי"ת, ולהיות בטל לרצונו ולהתרצות בגורתו ולהיות נכנע אל חכמי הדור, ולפני כל בר ישראל ולפני כל ברי' ממש. וכמו שלומדים אנו בפרקי אבות בשבתות אלה את המדה הראשונה במסכת והיא משה קבל תורה מסיני, דהיינו שהיה נכנע ומקבל, וכל הפרק ממשיך בזה - שרבי פלוני קיבל מרבי פלוני וכו'. וזה ג"כ כל הענין שנקרא לימוד חכמת הנסתר בשם תורת הקבלה כי בה לומדים היאך שכל העולמות מקבלים זה מזה וכל עולם מקבל מעולם שלמעלה ממנו, וכל מדה קדושה מקבלת ממדה שלמעלה ממנה. וכן גם מצינו אצל המלאכים, דבכתוב וקרא זה אל זה ואמר קדוש מתרגמינן ומקבלין דין מן דין כי הם מקבלים זה מזה, כלומר מכניעים את עצמם אל חבריהם המלאכים ומקבלים זה מזה. ועד"ז צריך האדם להכנע לחבריו ולקבל מכל אחד, וכדמצינו ברור שלא למד מאחיתופל אלא דבר אחד בלבד וקראו רבו אלופו ומיודעו. וכן אמרו בגמ' שהחברים בבבל היו קמים זה בפני זה כי מכל אחד מהחברים לומדים איזה דבר. ומן השאלות ששואלים את האדם ליום הדין הוא המלכת חברך עליך. וביותר צריך הכנעה לפני רבו כנ"ל ולפני גדולי הדור ולא להיות מאותם המחויים דעות אם גדול זה צודק בדעתו או האחר. וא"י בזה"ק שזה היה ענין המקושש עצים שהיה שופט בדעתו עם

כי זה ענין ההכנעה להשי"ת שאינו עוסק בצרכי גופו לפני התפלה. וזה ענין מעלת הקובע מקום לתפלתו כי משעבד עצמו להיות קבוע בתפלתו להיות פונה בכל עת להשי"ת על כל צרכיו, ע"כ תוכן דברי המהר"ל.

ובזה יבואר מה שטענה חנה אל הנער הנה התפללתי. כי הנה מצינו שחז"ל לומדים הרבה דיני תפילה מתפלת חנה, והטעם כי תפלתה היתה בשלימות הראוי ובגודל ההכנעה להשי"ת עד שזכתה שתהי' תפלתה השורש ללמוד ממנה דיני התפילה, ובודאי היתה בהכנעה הראויה ועל תפלתה נאמר תפלת ישרים רצונו. ומעתה טענה לפני שמואל כי אה"נ בדרך כלל צריך הרב להקפיד על כבודו כדי שישלוט הסדר והמשמעת שיהא התלמיד נכנע אל הרב, מ"מ כאן אין לו לחשוש על חסרון ההכנעה שהרי אל הנער הנה התפללתי בגודל הכנעה המופלגת, ובודאי שנער זה תהא טבועה בקרבו מדת ההכנעה כראוי, ואין לחשוש מלעבור על שורת הדין ולמחול לו, וקיבל עלי את דבריה ומחל לו ולא הענישו. ואכן צדקה בדבר כי באמת היה שמואל ארוך במדת ההכנעה וחזינן שבהלכה זו הראשונה ששמואל מלמדנו שמקבלה ואילך מצות כהונה רמוז בזה גופא עבודת ההכנעה, כי דייקא מקבלה ואילך היא תחילת העבודה כי אז הכהן מכניע עצמו בהתכופפו תחת הבהמה לאחוזו הכלי ולקבל שפע קודש של דם כפרה הנשפך ממנה, וכדברי הרבי מסקאליע הנ"ל, ורק בזה מתחלת העבודה. משא"כ בשחיטה שאין עדיין אצלה סימן הכנעה אין כאן עבודה, והדבר נפלא שבמקום זה גופא שהיה מורה הלכה בפני רבו הוא ג"כ מורה דרך ההכנעה.

ומעתה י"ל בכוונת המד' דהו"ל לאהרן לומר ביום השמיני ימול בשר ערלתו, כי היה לו לטעון דראוי היה שלא ימותו נדו"א כי סיבת המיתה היתה כמ"ש על פני העם אכבד שיתגדל שמו של הקב"ה, והרי נדו"א הם נשמת פנחס זה אליהו כנ"ל, וא"כ מי לנו מקנא קנאת ה' וכבודו יותר מפנחס ואליהו, וכדאי במלכים שקנא אליהו על כבודו ית', וא"כ אצל נדו"א אין ראוי שיוצרך אצלם המיתה כדי לכבד את שם ה'.

ובימי הספירה האלו הוא זמן של תיקון המדות ולהשיג מעלת ההכנעה, וזו היא ההכנה לקבלת התורה כידוע מדברי מהר"ח בס' שערי קדושה, שהמדות אין מפורשים בתורה כי הם קודמים אליה ולא תתכן התורה אלא אצל בעל מדות טובות. ובדור שפל כמונו א"צ שיקשה להשיג הכנעה שהרי מה אנו ומה חיינו ומה עבודתנו לא מבעיא כלפי דורות הקודמים

אלא אף כלפי עצמנו. ובימי הספירה הזמן מסוגל לתקון. ואי' מהרה"ק ר"פ מקאריץ וצ"ל שימים אלה יש להם מעלה יתירה מימי התשובה בתשרי רק אז הוא בבחי' דין ועכשיו בבחי' חסד. והענין שמתו תלמידי ר"ע בימים אלה אף דמה שלא נהגו כבוד זה בזה היה גם בזמנים אחרים, אלא שלפי מעלת ימים אלה נדרש מהם יותר שהרי הם ימים של הכנת קבלת התורה ותיקון המידות, וא"א לקבל בלא הכנעה, ודקדקו עליהם. ובפרשיות אלו שקורין בימי הספירה נמצאים כל ההלכות שבספרי קדושה וטהרה להרמב"ם, שהם הימים המיועדים לביטול הטומאה ולטהרנו ולקדשנו בקדושתך העליונה. ויה"ר שנזכה לזה.

פרשת תזריע-מצורע - תש"נ

אשה כי תזריע וילדה זכר וגו' וביום השמיני ימול בשר ערלתו. הובא בספ"ק המד' פליאה, וידוע אהרן, מה הו"ל לומר וביום השמיני ימול בשר ערלתו. וביארו בספ"ק כל אחד לפי דרכו שהיה לאהרן מקום לטעון על עונש מיתת נדו"א וטענה זו רמוזה במקרא זה של וביום השמיני ימול בשר ערלתו. אך יש לתמוה על עיקר הדבר וכי שייך לומר שיש לאיזה נברא טענה על מעשיו של הקב"ה והאנוש מאלוה יצדק. ולא מצינו רק שבבוא עת צרה ח"ו המליצו הצדיקים בטענות ליימורי זכות כדי שיושיע הקב"ה מן המצוקה, אבל אם כבר באה הפורענות ל"ע אין עוד מקום לטענה כי אם לקבל דין שמים ולומר צדיק אתה על כל הבא עלי.

אי' בדחז"ל דעה אחת שנדו"א חטאו במה שלא נשאו נשים כי לא מצאו בישראל אשה שתהא הוגנת להם. וז"ש ובנים לא היו להם לרמוז על חטאם שלא נשאו נשים. וצריך להבין היאך עשו כזאת גדולי עולם אלה אשר משה אמר לאהרן עליהם שהם גדולים ממני וממך, וכי שייך לומר שמרמות רוחא ח"ו לא מצאו אשה הוגנת, וכי אפשר לבטל משום זה חיוב מ"ע דפרי' ורבי', ואם אין בישראל אשה הוגנת הלא מחוייבים ליקח מכל הבא בידם כדי לקיים המצוה. גם יש להבין למה רמז הכ' חטא זה במ"ש ובנים לא היו להם, והא זה אינו בידם שיהא להם בנים והו"ל לומר ונשים לא היו להם.

ויבואר בהקדם דברי רבינו צדוק הכהן בספרו תקנת השבין פ"ג בענין מ"ש ביומא, גדולה תשובה שדוחה ל"ת שבתורה, דהתשובה מועילה אף כשמצד המשפט אין בדין שיקובל בתשובה מחמת ריבוי עונותיו

מילה בא אליהו שהוא המביא אורו של משיח שאז יתגלה דבר זה כאשר יקויים להעביר גלולים מן הארץ שתעבור רוח הטומאה מן הארץ, ואז תוכר נקודת הקדושה של כל א' מישראל, ואז יעסוק הקב"ה במצות מילה כמ"ש ומל ה' אלהיך את לבבך וגו', שיסיר הקב"ה את ערלת הלב מישראל. והנה דוקא ממנשה נשתלשל אורו של משיח כי הוא המורה על גילוי זה שיתגלה ע"י משיח שבכל רשע יש נקודה טובה שאף שהוא הפליג כ"כ ברשעו עכ"ז נתקבל בתשובה, ונרמז בשמו מנש"ה אותיות שמנ"ה הרומז למילה לשמנה הרומזות לבחי' זו כנ"ל.

ובתפארת שלמה כ' שמדרגת אהרן היתה כמ"ש וידם אהרן שלא נתרעם על מדותיו של הקב"ה, אבל יתר על כן הוא מדרגת דוד משיח ה', שלא רק שלא התרעם אלא שאף היה שש ושמח ביסורין והי' מזמר ומשבח להקב"ה עליהם, כמ"ש מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו, ואמר למען יזמר כבוד ולא ידום, שלא כמ"ש באהרן וידום אהרן, וזה כי מדרגת משיח הוא לגלות שאף במאורעות הרעים יש בהם טוב גנוז וראוי לשבח הקב"ה עליהם.

ומעתה יש לבאר ענין נדב ואביהו דקרה אצלם כענין שקרה אצל חזקיה שראו שאם יהיו להם בנים יהיו בנין דלא מעלי והעדיפו שלא יהא להם בנים כלל. וזה נרמז במ"ש ובנים לא היו להם שלא היה להם בנים הראויים להתייחס אחריהם כי בנים שאינם הגונים אין מתייחסים לאבותיהם כדאי' בזה"ק. אלא דלכאור' היו יכולים לעשות כחזק' שנשא בתו של ישעי' הנביא כדי שבהצטרפות זכותו יועיל להשתנות הבנים לטובה. אך מכיון שהתבוננו במצב דורם לא מצאו אשה מיוחסת וראוי' שיהא גדול כ"כ שיועיל לשנות את הבנים וע"כ לא נשאו נשים. אך זאת היתה להם מפני שלא היה אז עדיין עת התגלות ההשגה דלעתיד שיתגלה ע"י משיח שבכל אחד יש נקודה טובה אשר סוכ"ס לאחר הגלגולים יתקון. ורק אצל חזקיה התחילה התגלות זו כנ"ל, ושלימות הגילוי יהי' לעת"ל ואז אמה"כ והשיב לב אבות על בנים, כלומר שהאבות ימצאו נח"ר בבניהם והשיב מל' משיבת נפש, שיהיו להם הבנים למשיב נפש כאשר יתגלה הטובה הפנימי שבהם. וכן לב בנים על אבותם, שהבנים אשר היו טובים מאבותיהם ומצאו אז משיב נפש באבותם בהתגלות הנקודה הטובה שבפנימיותם. ונדב ואביהו שהי' בהם נשמת אליהו הנביא כדאיתא וזה"ק ריש פינחס, הם היו כמו חזק' שדוקא מהם צריך להתגלות דבר זה. ותיקונם הי' שאליהו אכן הוא המשיב לב אבות

מ"מ הקב"ה חותר חתירה לקבלו בתשובה כדרך שהי' אצל מנשה (נמס' סנהדרין ק"ג). ובעיקר קבלת התשובה אמרו בירושלמי פ"ה דמכות ה"ו, דשאלו לחכמה ולתורה ולנבואה מה דין נפש החוטאת ואמרו תמות, ושאלו להקב"ה ואמר שיעשה תשובה ויתכפר לו. והיינו כי מצד שורת המשפט וגבולי התורה אין מקום לתשובה ועכ"ז הקב"ה מקבל בתשובה שזהו מצד השגה עליונה שתתגלה לע"ל שאינה מושגת בעוה"ז. ורק כשיקובצו כל ישראל ויקויים כי לא ידח ממנו נדח אז יתגלה לעין כל השגה זו שתשובה מועלת לכל. אבל לפי השגת התורה בעוה"ז ועפ"י שורת המשפט אין מקום לתשובה שתקובל, וזה הנאמר אצל אדה"ר לאחר שחטא ועתה פן ישלח ידו מעץ החיים וגו'. ואחז"ל בכמה מקומות פן הוא לאו שנמנע ממנו תיקונו ועדיין הקלקול במקומו עומד. אך לעת"ל יתברר שתשובה דוחה ל"ת שבתורה היינו ל"ת דפן ישלח ידו כי אז יתקון הקלקול בשלימות ע"י התשובה.

והנה תחילת השגה זו דלעתיד, התחילה להתגלות בימי חזק' שהוא אשר בקשו הקב"ה לעשותו משיח. ומצינו בגמ' (נרכות י.), כשנגזרה גזרה על חזק' שימות על שלא עסק בפ"ו, אמר לישעי' הנביא כלה נבואתך וצא, כך מקובלני מבית אבי אבא אפי' חרב חדה וכו', כי אז התחיל הגילוי שיש עוד השגות למעלה מהנבואה, וע"כ אף שהנבואה נאמרה עליו שימות מ"מ א"ל כלה נבואתך וצא, ואז נתעורר הגילוי שאף דיפקו ממנו בנין דלא מעלי אשר מה"ט לא רצה לעסוק בפ"ו עד אז. ואכן יצא ממנו מנשה שחכמים מנאוהו בין אלה שאין להם חלק לעוה"ב. אמנם כ"ז רק מצד משפט החכמים אבל לא מצד משפט הקב"ה שקיבלו במחתרת תחת כסא כבודו, וכמו שדורשי רשומות דרשו על כולם שיש להם חלק לעוה"ב. וזה הבין ממה שאמר לו ישעי' בהדי כבשי דרחמנא למה לך, ושמע מינה שיש כבשי דרחמנא ששם יש תיקון אפילו לבנים חוטאים, וע"כ קיבל עליו לישא אשה ונשא את בתו של ישעי' הנביא כדי שיועיל זכותו על הבנים שיצאו ממנו, עכת"ד.

והענין הוא כי אין נמצא רשע שיהא מוחלט ברשעו כי בכל א' מישראל יש איזה נקודה טובה המוצנעת בקרבו, וענין זה יתגלה לעתיד. והוא הנרמז במצות מילה לשמונה, כי הערלה היא המקום המאוס ביותר וכאשר מסירים את הערלה מתגלה האות ברית קודש שהוא הקדושה הגדולה ששורה שם השמות הקדושים היי"ה ושד"י. ורומז להנ"ל שבמקום גודל הטומאה יש נקודת הקדושה המוצנעת תחתיו. ובברית

על בנים, והוא המגלה דבר זה כנ"ל.

וכ' באוהה"ק בפרשה זו עה"פ אשה כי תזריע וילדה זכר, דהכ' ירמוז על כנס"י שנמשלו לאשה, ואמר אשה כי תזריע פי' הזרעת מצוות ומע"ט, וילדה זכר פי' שיזכו להדרגה העליונה של הגאולה העתידה שתהא בבחי' זכר שלא כדוגמת גאולת מצרים שהיתה בבחי' פחותה של נקבה שלא היה לה קיום. וזה מפני שהיו ערום וערי' ולא היה בידם כח התורה, אבל בגלות זה באמצעות זכות עסק התורה ואורך הגלות תהי' הגאולה העתידה בחי' זכר שתעמוד לנצח, עיי"ש.

והנה בהפסרת הפרשה כ' בענין ד' המצורעים שהם גחזי ובניו שנתקללו ע"י אלישע להיות מצורעים לעולם. ומצינו שחשבוהו חז"ל במשנה פ' חלק בין אותם שאין להם חלק לעוה"ב. ואמרו שם בירושלמי (פ"י הל"ג), גיחזי אדם גבור בתורה היה אלא שהיו בו שלשה דברים עין צרה ופרוץ בערוה ולא היה מודה בתחמ"מ. ובסנהדרין קז: נקרא חוטא ומחטיא את הרבים. ואמרו שהיה דוחה את התלמידים ולא הניחם ללמוד מאלישע כי היה צר עין במשנתם. והנה אף שדחפו אלישע לגחזי בשתי ידיים מצינו שם שאחז"ל עה"פ ויבא אלישע דמשק, להיכא אול שהלך להחזיר גיחזי בתשובה. וי"ל בהא דאול לדמשק דייקא כי כל מקום יש לו סגולה מיוחדת שהמקום ההוא מוכן לדבר זה. ודמשק הוא מל' דולה ומשקה כמו שדרשו עה"פ דמשק אליעזר, וע"כ היה המקום ההוא מסוגל לתיקון חטאו של גיחזי שחטא בענין זה שלא די שלא היה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים אלא עוד מנע את התלמידים מללמוד אצל רבו. וע"כ רצה אלישע להחזירו בתשובה בסיוע הכח של המקום ההוא המיוחד לכך. והנה אף שהפליג גחזי ברשעו עד שעפ"י שורת המשפט של התורה ננעלו ממנו דרכי התשובה, עכ"ז מצד הקב"ה אף הוא יש לו תקוה להתקבל בתשובה כמו שנתבאר לעיל. וזה ענין ושבת עד ה' אלקיך - כי מצד החכמה והנבואה לא תועיל התשובה וע"כ ושבת עד ה' אשר מצדו לא יבצר כח התשובה בכל עת. וע"כ תיבות ויב"א אלישע דמשק בגימ' ושבת עד ה' אלקיך, כי מצד זה הלך אלישע להחזירו בתשובה. וגם זאת עמדה לו לגחזי שהיה גבור בתורה כנ"ל בירושלמי, וע"י כח התורה יכולים לשוב אל ה' אף מעומק הטומאה וכנ"ל מדברי האוהה"ק שבאמצעות זכות עסק התורה יזכו ישראל אל הגאולה העתידה בבחי' עליונה ונצחית.

ובסוף הפרשה אמה"כ, זאת תורת הזב וגו' ולאיש

אשר ישכב עם טמאה. והדבר תמוה מאד היאך תסתיים הפרשה בדבר שאינו הגון, והרי ידוע שבכמה מסכתות מסיימת הגמ' בדבר שאינו שייך לשם כדי שלא לסיים בדבר שאינו הגון כמ"ש בתוס'. אך הענין דהכל קאי על מה שפתח זאת תור"ת הזב וגו'. פי' דבא הפסוק לומר שע"י כח התורה יש טהרה לכל הטמאים וכולם יכולים לצאת מטומאה לטהרה ע"י כח התורה, ואפי' לאיש אשר ישכב עם טמאה אשר לפי הכ' בזה"ק פ' שמות טומאת נדה היא הקשה שבכל הטומאות, עכ"ז כח התורה יכול לחלצו מטומאתו. וכנ"ל מדברי האוהה"ק שבגלות זה נזכה באמצעות עסק התורה לגאולה בבחי' זכר שהיא דרגה העליונה, ולכן באמת הפרשה מסיימת בנחמה, שאפילו להנפל בדיטא התחתונה של הטומאה, מועילה לו זכות התורה.

והנה אנו עומדים עתה בימי הספירה וכבר עברו ימי הפסח אשר קוה קוינו שנזכה אז אל הגאולה אשר שנה זו מסוגלת מאד אליה, וכעת אנו מתכווננים לחג השבועות שהוא יום החמישים יום היובל אשר אי' בזה"ק בשבועות יפקון מגלותא. והמלך המשיח עומד ומצפה ומשתוקק שתנתן לו הרשות לבוא לגאלנו והדבר תלוי בנו. וכ' האוהה"ק פ' ראה עה"פ כי יהיה כך אביון מאחד אחיך באחד שעריך, שרומז הכ' על א' המיוחד שבאומה שאליו אנו מקוים ומצפים מתי יבוא והוא מלך ישראל משיחנו אשר הוא אביון שהוא תאב ומתאוה לבוא לגאלנו. ואמר באחד שעריך ירמוז למ, ש בזה"ק דאי חדא כנשתא יתערון בתיובתא מיד אתי בן דוד. ומעתה הוא תאב בדבר זה שהוא אחד שעריך שזה יספיק למלאת תאוותו לבוא ברנה. ואו' בארצך אשר ה' אלהיך נותן לך שהוא תאב מתי תקפד העיר היונה חמדת הלכבות, ואמר לא תאמץ את לבבך, שיצוה ה' לכל איש ישראל שלא יאמץ את לבבו אלא יתחזק בכל עוז ותעצומות למלאת החשק האחד המיוחד, עכת"ד.

ומעתה עלינו מוטל להתחזק בעת זו בלימוד התורה שבכוחה להחיש את גאולתנו ולהוסיף יותר בעסק התורה, ודכירנא שלפני שנים היו רגילים לבוא לביהמ"ד ללמוד לפני התפילה וכעת נתרשלנו בזה. ובבית אהרן כ' שדף גמרא לפני התפילה בימות החול הוא ג"ע התחתון ודף גמ' לפני התפלה בשבת הוא ג"ע עליון. וענין התפלה בשבת אינו בגדר תפלה בעלמא כבימות החול שהרי להמבואר ברמב"ן פ' אמור היא חלק ממצות מקרא קדש שנכלל בזה להקהל בבהכ"ג ולקדש היום בתפלה והודאה. וראוי א"כ להדר במצוה זו שתהא באופן רצוי ומקובל יותר שזה ע"י הלימוד בבהמ"ד. ובימי הספירה שמתכווננים בהם לקבלת

לפרקי אבות. ונקדים ענין גחוי שהזכרנו בשבת העל"ט שהי' חוטא ומחטיא, ובמשנה סנהדרין חשבוהו בין אותם שאין להם חלק לעוה"ב, ונתקלל ע"י אלישע בצרעת כאשר עבר על רצון אלישע וביקש מנעמן ממון על שריפאו אלישע מצרעתו. ובהפסטה של שבת העל"ט כ' וארבעה אנשים מצורעים יושבים פתח השער, ואחז"ל מי היו אותן אנשים ומשני גחוי וג' בניו. וכ' ע"ז הר"ר יונתן בספרו אהבת יונתן וז"ל, ויש להקשות מאי פריך הגמ' מי היו למאי גמ'. רק יובן בהא דקאמר בקרא יושבים פתח השער, וידוע דשער נקרא מקום למוד התורה, כמ"ש כי ידברו את אויבים בשער וקאי על ת"ח העוסקים בתורה וכו', ומטעם זה נקרא מקום סנהדרין שער כמ"ש והוצאת את האיש ההוא אל שעריך וכו'. והנה המצורעים הללו היו יושבים פתח השער, וע"כ צ"ל דגם הם עסקו בתורה לכן כ' פתח השער. וא"י במד' זאת תהי' תורת המצורע אם עוסק בתורה נתרפא מצרעתו. ולפי"ז שפיר מתמה הגמ' מי היו הלא היו עוסקין בתורה ובודאי נרפאו מצרעתם, ועכצ"ל שחטא אחר גרם להם שלא נרפאו, וע"ז פריך מי היו ומשני גחוי וג' בניו, ובודאי חטאם גרם שקלל אותם אלישע וצרעת נעמן תדבק בך ובזרעך עד עולם, וא"כ א"א שתוכל להרפא, עכ"ל. ולפי"ד נראה דאין להם תיקון, ואתי כמתני' דסנהדרין דאין להם חלק לעוה"ב.

אבל רבינו צדוק הכהן בס' פרי צדיק ובס' תקנת השבין מבאר דכאן במעשה זו הי' התחלת תיקונו שהרי חטאו הי' ע"י שחמד ממנו של נעמן, ואילו כאן כשראו שמחנה ארם הוא הפקר לא הלכו ליטול הרכוש לעצמם כי אם הלכו לבשר בעיר את מנוסת ארם ובוזה הותחל תיקון גחוי. ועוד מצינו אח"כ המשך תיקונו (נמלכים ב' ח') אצל המעשה שהאשה אשר החי' אלישע את בנה עזבה את הארץ מפני הרעב עפ"י ציווי אלישע ובתוך כך גזלו את שדה וביתה והלכה לצעוק אל המלך, והי' אז המלך מדבר עם גחוי ובקשו שיספר לו את הגדולות אשר עשה אלישע, ובתוך כך הגיעה האשה ואמר גחוי זאת האשה אשר החי' אלישע את בנה, ואחז"ל שלא רצה הקב"ה לשמוע קילוסו מאדם רשע ולכן אפי' היתה האשה בסוף העולם היה מלאך מביאה כדי שהיא תספר למלך את מעשה תחית המת שעשה אלישע, ואח"כ צוה המלך להחזיר לה השדה. ואמנם עכ"ז הרי גם גחוי הי' לו חלק בסיפור ובהחזרת נחלת האשה. ושוב הי' בזה תיקון על חמדת הממון כי עתה היה לו חלק בהחזרת הנחלה הגזולה, ע"כ. ואפשר להוסיף שגם זה שהי' לו קלקול במה שמנע את התלמידים מללמוד אצל אלישע ועתה כבר

התורה, אופן ההכנה היא ע"י העסק בתורה כמו שכ' בשפת אמת בטעם שנעורין כליל שבועות לעסוק בתורה, כי בתורה כלי מלא מחזיק כלי ריקן אינו מחזיק וע"כ מוסיפין בתורה כדי להיות כלי מלא לקבל התורה.

וכל אחד צריך לגלות ולהוציא לפועל מה שנמצא אצלו בכח. כי הרבה כוחות נמצאים אצל האדם רק שאין מוציאים לפועל, ובחי' זו נרמזת בכוונת ימי הספירה דא"י שבפסוק ישמחו וירננו לאומים כי תשפוט עמים מישור ולאמים בארץ תנחם סלה שהוא הפסוק של הקנה האמצעי במזמור למנצח בנגינות המסודר בצורת המנורה, יש בו מ"ט אותיות כנגד מ"ט ימי הספירה ולכל יום יש לכוין לאות המכוון נגדו. אך כשנעמוד למנין האותיות חסרים ב' אותיות כי תיבת תשפוט ותיבת מישור הכתיב הוא בלא יו"ד. וכבר עמד בזה בסידור התניא. אך הרמז בזה כי אף שאין האות כתובה מ"מ כיון שהוא בכח התיבה במקראה נחשבת היא למנין האותיות אף שאינה בפועל כי אנו מוציאים מן הכח אל הפועל, ורומז לעבודת ימי הספירה שיוציא כ"א לפועל את הנמצא אצלו בכח.

עוד יש לעורר על מה שהי' נהוג אצלנו לבוא להתקבץ לספירת העומר בצוותא אשר הוא תיקון גדול כדאי' מהרה"ק ר"פ מקאריץ שבימי הספירה התיקון יותר מבימי הרחמים והסליחות, ומה שמתקנים אז ע"י סליחות אנו מתקנים עתה ע"י ספירת העומר, ונהגו צדיקים לספור בכח ובקול רם, וע"י הספירה אנו מתקנים כל העולמות להשפיע בהם שפע רב ולטהרנו ולקדשנו מכל סיג ופגם.

פרשת אחרי-קדושים - תש"נ

ויאמר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו'. ראוי להבין הקשר בין פרשת יוה"כ לפרשת שני בני אהרן. גם צ"ב ענין השעיר לעזאזל שנותנים על ראשו עוונות בית ישראל, וכי שורת הדין כן טובי' חטא וזינגד מינגד. וכמו"כ צ"ב הא דנמצא בכמה מקומות כיוצ"ב כמ"ש ונתתי אדם תחתך, ונתתי מצרים כפרך, שניתנים האומות לפדיון תחת ישראל, והיאך יצדק דין זה.

בשבתות אלה של ימי הספירה לומדים פרקי אבות ומתחילים במשנה כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב. וצ"ב ענין לימוד משנה זו שאינה שייכת

ישראל יש להם חלק לעוה"ב, כי הכל ענין אחד שכל אחד ואחד מישראל יש לו חלק בא"י, וכמו שדנו הראשונים בזה לענין פרוזבול, וזאת היא הוראה שכל אחד מישראל יש לו חלק בעוה"ב, כי הארץ התחתונה מכוונת אל הארץ העליונה, כמ"ש כמה פעמים ברמב"ן. וזהו בחי' היובל שאז כל א' שב אל אחוזתו כי היובל הוא בחי' עוה"ב והתיקון השלם שבו שב כאו"א אל אחוזתו ושרשו. ונרמזו בתיבות אי"ש אל אחוזתו העולים בגימ' כמנין ויצ"א חוט"ר מגז"ע ישי, שאז יהא זמן התיקון שישב כ"א אל אחוזתו. וגם הוא כמנין מאס"ף לכ"ל המחנות הרומז אל הנדחים שבישראל בבחי' שבט דן הנפליטים מהמחנה, וכולם יאספו וישבו לשרשם ולאחוזתם. וזאת היא בחי' היובל שהיא שנת החמישים המכוונת אל שע"ר החמישים שעולה בגימ' כמנין לעולם ירשו ארץ. ולעיל נתבאר שהשבת נחלת האשה באמצעות גחזי הי' בזה ענין תיקון לגחזי. ולהנ"ל י"ל כי יש בענין זה שייכות לתיקון של בחי' היובל ששבים בו איש אל אחוזתו ושרשו, וע"כ ע"י שסייע בהשבת אחוזת האשה הי' לו תיקון שישב גם הוא אל אחוזתו.

וענין זה שיש לכל ישראל חלק בעוה"ב ובא"י הוא הענין שיש לכל ישראל חלק בתורה, וכל א' יש לו אות מיוחד בתורה. וידוע מ"ש הערבי נחל שכל התורה נרשמת על פני ארץ ישראל וכל מקום ומקום מכוון לחלק מיוחד בתורה, וממילא ע"י שיש לכל א' מישראל חלק בתורה יש לו חלק בארץ ישראל ובארץ העליונה המכוונת נגדו שהיא עוה"ב. וזה ענין שבחג השבועות שהוא יום החמישים בחי' היובל ששבים כל אחד איש אל אחוזתו או מקבל כל אחד חלקו בתורה, והוא מכוון לאחוזתו בא"י ובעוה"ב. וע"כ בימי הספירה לומדים המשנה שכל ישראל יש להם חלק לעוה"ב.

וא"י בזה"ק שאותו בן האשה שהחי' אלישע הי' חבוק הנביא, ולכן נקרא חבוק כי עליו נאמר את חובקת בן. והוא הי' שייך לבחינת היובל, ולכן נבואתו היא הפטורה של שבועות יום היובל. ומתחיל נבואתו של שבועות בתפלה לחבוק הנביא על גגינות. ובתרגום שם, שהקב"ה מכפר את עוונות רשעי ישראל, עיי"ש.

ומצינו בענין אנשי סדום שהתפלל עליהם אברהם אבינו. והנה א' ברבנו בחיי שהם היו נשמות דור הפלגה שחזרו ונתגלגלו בכמה גלגולים ולבסוף נתגלגלו בעדת קרח. וזה הרמז במ"ש ואנשי העיר אנשי סדום שהם היו אנשי דור הפלגה בוני העיר

הוא דולה ומשקה מתורת רבו ומספר מהגדולות שעשה אלישע, וכמו שביארנו במ"ש ויבא אלישע דמשק, שאחז"ל שהלך להחזיר גחזי בתשובה, כי מקום זה הנקרא דמשק יש בו בחי' דולה ומשקה שהוא נוט' של דמשק, ובסגולת המקום רצה לתקן את קלקול גחזי. ואף שלפי הנראה לא רצה גחזי לשוב מ"מ בודאי לא היתה הליכת אלישע לריק והועיל במקצת לתיקונו.

ונמצא שתיקון גחזי נמשך והולך, וע"כ אף שחז"ל במשנה כללוהו בין אותם שאין להם חלק לעוה"ב מ"מ אמרו שם גמ' שדורשי רשומות אמרו שכולם יש להם חלק לעוה"ב, וכאשר הבאנו בפ' הקודמת מדברי הר"ר צדוק, שזה מצד משפטי ה' אשר יתגלו לעת"ל שלא ידח ממנו נדח ולכל אחד יש תיקון. וע"כ ויבא אלישע דמשק בגימ' ושבת עד ה' אלקיך.

והנה א' מהחי' הרי"מ בענין גילוי אליהו שיש בזה חילוקי מדרגות באיזה אופן הצדיקים זוכים לגילוי אליהו בכל דור ודור. ועיקר הגילוי בשלימותו הוא כאשר הוא מתגלה ביחד עם אלישע תלמידו. ואחר שהם מסתלקים בא גחזי ושואל עליהם, כי בכל השנים האלה עדיין גחזי דורש ומבקש את אלישע ואינו יכול להשיגו, עכדה"ק. וכנראה שזה ענשו על שלא רצה לשוב כאשר בא אליו אלישע לדמשק. וי"ל לפי"ז שלעת"ל כאשר יתקן פגמו של גחזי בשלימות או תהיה הופעת אליהו עם אלישע וגם עם גחזי יחדיו. ויש לרמז במקרא מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע ישועה מבשר טוב וגו'. כי תיבות מבשר טו"ב בגימ' אליהו הנביא אלישע גחזי, כי כן יהא לעתיד בעת התיקון כאשר יבשר אליהו הטוב שיש בכל אחד מישראל שע"ז יש לו תיקון. וכמ"ש הרה"ק ר' דוד מטאלנא זצ"ל שזה היה כוחו של משיח שיוכל למצא לימוד זכות אף על הגרוע שבישראל, ואז יזכה גיחזי אל תיקונו השלם. והנה חזינו שאף שהר"ר יונתן זצ"ל החזיק בדעה שאין לגיחזי תיקון מ"מ הר"ר צדוק זצ"ל מבאר שתיקונו הולך ונמשך. וי"ל כי מעת בוא הבעש"ט הותחל עת התיקון וכפי הידוע שהיו באים אליו אלפי נשמות בכל ע"ש והיה ממציא להם תיקונם, וע"כ בימי הר"ר צדוק כבר היה הולך ומתקן, וע"כ נתגלה אז ענין תיקונו.

ואמרו במשנה כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנא' ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. ולכאור' פשטא דקרא איירי בארץ ישראל ולא בעוה"ב, ועכ"ז יליף מיני' שכל

ובס' צדקת הצדיק אות ע"ה' כ' בשם תש' רב האי גאון' במי שמכר את מצותיו שאין חל בזה מכר כלל, כי ל"ש למכור זאת כי הוא דבר עצמי בעושה המצוה. וע"ד שאין כהן יכול למכור כהונתו, ודוקא עשו יכול למכור הבכורה כי אינו שייך לו ולעצמותו כלל.

והנה כ' התוי"ט במס' אבות' על הא דחשבינן בעשרה נסים שבמקדש שלא אירע קרי לכה"ג ביוה"כ. דלכא' תמוה מה הי' נס בזה, וכי לא כך ראוי לו אחרי גודל התגברות הס"מ בראותו שקרוב הוא להיות מנוצח, היה צריך לנס גדול שיוכלו להנצל ממנו. וזה מכיוון לדברי רבו המהר"ל הנ"ל שהיצה"ר מתגבר ביותר לפי מעלת האדם. והנה כי כן איזה עצה יתן האדם לנפשו שיוכל להלחם במלאך של אש העומד על האדם בקטרוגיו, אין לנו שום עצה כי אם לעמוד ולבקש על נפשנו מהקב"ה שיחוס עלינו להצילנו מכוחות היצה"ר שהרי הדבר מסור ביד הקב"ה, וכדאי' במס' ברכות (לב.) אלמלא ג' מקראות הללו נתמוטטו רגליהם של שונאי ישראל, חד דכתיב ואשר הרעותי, וחד דכ' הנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל, וחד דכתיב והסירותי את לב האבן מבשרכם ועוד אמרו שם אליהו הסיח דברים כלפי מעלה שנא' ואתה הסיבות את לבם אחרנית.

והנה הכה"ג ביוה"כ היה בעל הנס שאירע לו נס גדול שלא הצליח הס"מ לטמאו, ובזה היה כוחו לכפר על ישראל כי בהכנסו אל הקודש ערך טענתו לפני השי"ת באמרו ראה והבט היאך הוצרכתי לנס לינצל מן הס"מ, וא"כ מזה תראה היאך שכל עונות בית ישראל הם רק בשביל ריבוי הקטרוגים שמעמיד היצה"ר עליהם עד שא"א לעמוד בהם, וא"כ ראויים הם לכפרה וינתנו על ראש השעיר. ומעתה יבואר ענין נדו"א כי באשר שבאותו ר"ח ניסן שנשל עשר עטרות היה יום נעלה ומרום שעדיין לא הי' כמותו מיום הבריאה והשתדלו נדו"א בעבודתם הרמה להביא את עולם התיקון ביום ההוא שהי' מסוגל מאד לכך, ועל זה התגבר מאד הס"מ לעומתם בקטרוגו כדי לבטלם, ומגודל הקטרוג נמצא בהם איזה פגם כל דהו שיוכל הדין לחול עליהם, כי לא זכו הם לנס של הכה"ג שינצלו מקטרוג הס"מ כי עדיין לא בא זמן התיקון ולא הי' להם הסייעתא דשמיא לכך.

ומעתה יתבאר קשר מיתת נדו"א לעבודת יוה"כ. כי אחר שמתו נדו"א נתברר בזה גודל הקטרוג

והמגדל. וכן מ"ש בתרגום ויקח קרח ואתפלג קרח, רומז לדור הפלגה שהיו מגולגלים בהם, עכ"ד. ובמשנה (סנהדרין קח.) אי' פלוגתא דר"ע אומר עדת קרח אינה עתידה לעלות, ור"א אומר עליהם הוא אומר ה' ממית ומחיה מוריד שאול ועל. וי"ל שזה הועיל אברהם אבינו בתפלתו על אנשי סדום שיזכו להיות חלקם לעוה"ב בסוף גלגוליהם. ואמר חלילה לך וגו', ותיבת חלילה ר"ת יש להם חלק לעולם הבא. ואף אנשי סדום הגיעו לחלקם בעוה"ב כי לא ידח ממנו נדח, כי נשמות ישראל היו, והתפלל אברהם אבינו עליהם.

והנה יש להתבונן מהו שורש ענין זה של לא ידח ממנו נדח. והמהר"ל בס' נצח ישראל פ"ב עמד על המחקר דהלא יתמה מאד היאך הוא שתולדות בני אברהם יצחק ויעקב יהיו בהם רשעים, ובהרבה זמנים תולדות הרעים שבהם יותר מן הטובים, והרי בכל הנבראים תמצא שאינם יוצאים מסדרם והדומה מוליד את הדומה, ולא יצא חמור מסוס ואדם מבהמה וכיוצ"ב. וא"כ ראוי שמשורש צדק ונטע נאמן יהיו תולדותיהם כיוצא בהם.

ונ' לבאר שם עפ"י הגמ' (בסוכה נב.) עה"פ ואת הצפוני ארחיק מעליכם' זה היצה"ר שמניח אומה"ע ומתגרה בישראל, כי הגדיל לעשות אמר אביי ובת"ח יותר מכולם, ע"כ. והענין כי מי שיש לו מעלה גדולה יותר מלשאר אדם נחשב דבר זה כאילו הוא יוצא מן הסדר והשיעור, ולכך דבק בו כח שהוא מבטל מעלתו. וע"כ ישראל שירשו מעלה העליונה היוצא חוץ לשיעור דבק בהם היצר כדי לבטל מעלתם, ועד"ז בת"ח שיש לו עוד מעלה יתירה. וע"כ תמצא שדייקא בעת נתינת התורה כאשר היו ישראל ברום מעלתם נכשלו בחטא העגל כי לפי גודל מעלתם דבק בהם הכח המוכן לבטל דבר היוצא מן הגדר. וכוננת דבריו במלים אחרים לפי לשון ספרי החסידות הוא כי על מי שרוצה לצאת מגבול הסדר מתגבר עליו המקטרג ועומד עליו בקטרוגיו כדי לבטלו ממעלתו, וע"י גודל הקטרוג קשה מאד לעמוד נגדו שהרי היאך יוכל האדם לנצח מלאך של אש. ונמצא לפי"ז שכל הרע הנמצא בישראל אינו בעצמותם ח"ו כי אם במקרה מחמת גודל קטרוגו של היצה"ר, אבל עצמותם של ישראל הוא טוב וע"כ ראוי שלא ידח ממנו נדח ויזכה לשוב לשרשו ולעצמותו. ובזה יונח ענין הפד' שפודין את ישראל מעונותיהם במה שנותנין אותם על ראש השעיר לעזאזל כי כל העונות נגרמו רק בסיבת כוח היצה"ר המתגרה בישראל בגודל קטרוגיו וראוי שיחולו כולם על ראשו, ויתכפרו בו ישראל שעצמותם היא אך טוב, רק השעיר הוא עשו גרם את עונותיהם לכן ישא על ראשו.

הרוקח בענין שכ' אחר פרשת המועדות פרשת הדלקת המנורה הרומז לחנוכה, וכן פ' לחם הפנים רומזת לפורים.

ונמצא כי כל מועדי השמחה של ימי השנה נקראים בפרשה זו, וכבר נתבאר במק"א כי כל מדרגות מועדי השנה ישנם ג"כ בבחי' נפש אצל ראשי ומנהיגי העם, שיש נפשות שהם בבחי' שבת שאינם עוסקים במלאכה כלל ואחרים עוסקים בשבילם בבחי' חול מכין לשבת. ושוב יש מדרגה פחותה מזאת שעוסקים קצת במלאכה אוכל נפש בבחי' יו"ט, ושוב יש מדרגה פחותה יותר שעוסקים יותר במלאכה דבר האבד בבחי' חוה"מ, וכן יש מדרגה בבחי' ר"ח שגם אז יש מנהג לנשים שלא לעשות מלאכה. וכן בחי' חנוכה ופורים שיש בהם מנהג שלא לעשות מלאכה כמוכא בשו"ע. וכל אלה הם חילוקי מדרגות בישראל כנ"ל, ומדרגות הפחותות כחנוכה ופורים מכוונות למנהיגים שהם במדרגה פחותה אלא שעכ"ז אמרו עליהם חז"ל (במס' ר"ה כה:), שאפי' קל שבקלין ונתמנה פרנס על הציבור הרי הוא כאביר שבאבירים. ועל יסוד זה הובא להלכה בש"ך חו"מ סי' ת"כ סק"ט שראשי הקהל והמונים דינם כת"ח לענין דין מבייש ת"ח. ובפרשה זו חל הילולת רשב"י שהוא המכוון לבחי' השבת שנקרא בזוה"ק שבת דכולי שנתא. והלכה כר"ש בכל מילי דשבת (שבת קנז). וכשם שהשבת הוא תחילה למקראי קדש כן רשב"י הוא בבחי' זו שהוא תחלה לנפשות בבחי' אדה"ר כמ"ש נעשה אדם נאמר בעבורך.

ואי' במס' סנהדרין (דף צח:), מה שמו של משיח דבי רבי שילא אמרי שילה שמו שנא' עד כי יבוא שילה, דבי רבי ינאי אמרי ינון שמו שנא' לפני שמש ינון שמו, דבי רבי חנינא אמרי חנינה שמו וכו'. וכ' שם המהר"ל לבאר כי מעלת המשיח שהוא כולל הכל, ולכך הוא נדמה לכל המשיג בו כפי מה שהוא וכאלו הוא דומה לו לגמרי, וע"כ יקרא לו הקורא שם כפי מה שהוא הקורא, ולכך כל א' מהחכמים קראוהו בשמו, ולא פליגי כלל. עכת"ד.

והנה רשב"י הוא נשמת משיח, ואי' בתפארת שלמה פ' שופטים, דאף דלא קיי"ל עכשיו כר"ש מ"מ לעת"ל יהא הלכה כמותו בכל מקום כי אז ישיגו את דעתו ומלאה הארץ דעה. והיינו כי רשב"י הוא המשיח וע"כ לעת"ל תתברר ההלכה כמותו. ומעתה יש לו מעלת המשיח שהוא כולל הכל כדברי המהר"ל, וכל חכמי הדורות מושרשים בו, וע"כ הוא שייך לקריאת פרשת המועדים שבפרשה זו לפי האמור שכולם הם

שהיצה"ר מקטרג על היוצאים מסדר העולם ומניח כל העולם ומתגרה בישראל וביותר בת"ח, עד שהגיע לכך ששלט מדה"ד בגדולי עולם האלה. וע"כ ראוייה היא עבודת יוה"כ לישראל שיהא להם כפרה ע"י שינתנו העוונות על ראש השעיר שהרי כל העוונות הם רק מחמת קטרוג היצה"ר אבל לא מחמת עצמותם, וא"כ ראוי שיהא השעיר כפרה תחתיהם.

והנה כפי האמור אין מפלט מקטרוגי היצה"ר אלא ע"י שנועוק לפני המלך כי הננו בידך כחומר ביד היוצר ונפשי שפכי כמים לבך נכח פני ה' שיצילנו מכוחות היצר האוסר אותנו בחבליו ואין מניח אותנו ללמוד ולהתפלל ולעשות צדקה. וענין זה מסור הוא ביד הבחירה של האדם להתחנן לפני הבורא ית"ש שיסיר לב האבן ויתן לבו לבשר ויפתח לבנו בתורתו וישם בלבנו אהבתו ויראתו. ובימי הספירה הנעלים האלה יזכנו השי"ת לקדשנו ולטהרנו שנוכח בחג השבועות הבעל"ט שהוא היובל לצאת לחרות ולשוב איש אל אחוזתו ולחלקו בתורה, ונהיה בני חורין מיצה"ר כמו שהי' במ"ת כדחז"ל עה"פ חרות על הלוחות, חרות מיצה"ר וממלאך המות. כן יזכנו השי"ת לקבל את התורה באהבה מתוך קבלת עול מלכות שמים, ונוכח לראות את כבוד ה' המלא כל הארץ בקיבוץ גליות ובנין ירושלים.

פרשת אמור - ל"ג בעומר

בעת זו כבר מתנוצץ אורו של יום הבהיר ל"ג בעומר שמחת הילולא דרשב"י, שהוא בבחי' עוז וחדוה במקומו, כמוכא בעט"ז סי' תצ"ג העובדא שר"א הלוי שהי' נוהג תמיד לומר תפלת נחם, ובל"ג בעומר א"ל הארז"ל אחר התפלה משם רשב"י הקבור שם למה הוא אומר נחם ביום שמחתי, ולכן הוא יהי' בנחם בקרוב, וכן הי' שמת לו בנו הגדול, ע"כ. ובבני יששכר כ' שנתאמת לנו מאנשי אמת שהשמחה ביום הזה על ציון רשב"י היא שלא כטבע. וענין השמחה דהנה כ' בס' בית אהרן, כל מי שיש לו אמונה ברשב"י יש לו חיזוק ברשב"י, כשם שהשי"ת לכל כך רשב"י לכל ואפי' לפחותים.

ולבאר זה כי הנה בפרשה זו נמצא קריאת כל המועדות שבסדר השנה, בין שבת בין יו"ט וכן חוה"מ ור"ח, כמו שדרשו עצרת היא ולא חוה"מ. ובפסוק אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדם, דרשוהו על קדוש החודש. וגם חנוכה ופורים, כמ"ש

בעומר הוד שבהוד. וגם תיבות אלו בגימ' שמח"ה, שזו בחי' עז וחדוה במקומו וכנ"ל שהשמחה במקומו של רשב"י הוא למעלה מן הטבע. וגם סו"ד ד' ליראיו בגימט' אדוננו בר יוחאי.

והנה ימי הספירה הם שבעה שבועות ומכוונים לו המדות שצריך לתקנם ולבררם בימים אלו, אך העיקר הוא תיקון ה' מדות הראשונים שהם שייכים לעבודת האדם וב' המדות יסוד ומלכות אינם שייכים יותר לעבודת האדם, והם כוללות כדאי' בספה"ק. ונמצא שבספירת הוד מסתיים עיקר התיקון, וא"כ בספירת הוד שבהוד הוא השלמת התיקון וע"כ מתגלה אז בחי' עולם התיקון שהוא עולם רשב"י שהוא בחי' משיח כנ"ל, ואז דן הקב"ה את האדם כיוקרא דלקמיה לפי מדרגת תקונו לעתיד, כי גלוי לפניו ית"ש הסוד של כל אחד מישראל המתגלה ביום זה. וביום זה מתעוררת ארבת השי"ת לעמו ישראל, כי מדת האהבה היא מדתו של רשב"י וכדאי' בווה"ק חדי ר"ש ואמר (חבקוק ...) ה' שמעתי שמעך יראתי, אמר התם יאות הוה למהוי דחיל אנן בחביבותא תליא מילתא דכ' ואהבת את ה' אלקיך וגו'. (מלשון האידרא הנקראת בתיקון ליל שבועות).

והנה אי' שיש בעולם ז' ארצות וארץ ישראל היא ארץ השביעית. וגם יש לעומתם ז' ארצות הנעלמים מבני אדם ובהם רואים בריות נפלאים וכוחות גדולות ונפלאות. והאדם שהוא עולם קטן נכלל בו כל הנמצא בבריאה. וע"כ יש בו ז' מדות כנגד ז' ארצות. ולבד מזה יש בו ג"כ ז' כוחות נעלמים החבויים בו כנגד ז' ארצות הנעלמים וצריך האדם להוציא מכח אל הפועל את הכוחות העצורים בקרבו ולגלות את הסוד הנמצא בו.

ואננו משבחים ביום זה - בר יוחאי אשרי העם לומדיך. הם החכמים הבאים בסוד ד'. ואשרי העומדים על סורך, הם הפשוטים שאינם מבינים, ומ"מ עומדים על ענין זה שיש סוד. לבושי חושן תומיך ואוריך, כי החושן יש בו האבנים של השבטים כפי סדר תולדותם, ראובן שמעון וכו', ולא כדגלים שסודרו אחר החטא שאבד ראובן מעלתו וניתן ליהודה, אבל לעת"ל בזמן התיקון יחזור הכל לקדמותו, ראובן לבכורתו, ותמוז ואב לחשיבותם, ויתגלה הסוד של התיקון, וזהו לבושי חושן תומיך ואוריך. אשרי המחכה ויגיע.

חילוקי מדרגות שבראשי העם וחכמיהם. ורשב"י הוא הכולל את כולם בהיותו נשמתו של משיח, והיינו דקאמר בעל בית אהרן, כל מי שיש לו אמונה ברשב"י יש לו חיוזק ברשב"י, דכיון שרשב"י הוא השורש שכל הענפים מושרשים בו, הרי מהשורש נמשך חיוזק לכל הענפים האחוזים בו.

והיה כי ישאל השואל איזה שייכות ואחיזה לנו הדלים עם אדוננו בר יוחאי. תשובה לדבר, כי רשב"י הוא אשר גילה הסודות הצפונים בתורה שאינם נגלים לעין, ועד"ז בכל אחד מישראל יש בו סוד נעלם והיא הנקודה הפנימית היוקדת בו אשר בה יש לו נשיאת חן בעיני השי"ת וכמ"ש החי' הרי"מ, שכ"א מישראל יש בו איזה נקודה מיוחדת שאין לזולתו שבה הוא מוצא חן בעיניו ית"ש ונקודה זו נעלמת היא אף ממנו בעצמו. ואם יחשוב על איזה דבר שזו היא הנקודה המיוחדת ידע שבודאי לא כוון אליה כי נקודה זו אין מי שיעמוד עליה, עכ"ד. ובנקודה פנימית זו נחשב כל א' מישראל צדיק כמ"ש ועמך כולם צדיקים. ונמצא כי עפ"י הסוד הצפון נחשבים אנו הפחותים ג"כ לצדיקים, וזו היא שמחת יום של הילולא דרשב"י כי בו מתברר ענין ועמך כולם צדיקים, שאף הפחותים שאין מעלתם נראית לעין מ"מ עפ"י הסוד גם הם נחשבים לצדיקים, וע"כ יום זה מכוון ליום הפורים כמובא הרמז בתיבת פל"ג שהוא נוט' פורים - ל"ג בעומר, שבאותו יום בשבוע שחל בו פורים חל ג"כ ל"ג בעומר, כי גם פורים הוא חג לפחותים ולשפלים שבישראל, ושוה בזה לבחי' ל"ג בעומר כנ"ל. ובווה"ק אי' שבתחילת ספירת הוד שהוא בפסח שני כרוז יוצא בשמים ומכריז שהתערען פתיחין, וביום ההוא נפתח השער לטמאי נפש. ובהגיע ספירת הוד שבהוד מתרחב השער ונפתח אף לטמאי טמאים.

והנה ענין של סוד הוא מקסים את האדם ומביאו להתרגשות. וכן בל"ג בעומר ע"י בחי' גילוי הסוד שבו מתעוררת ההרגשה אצל כ"א מישראל ונפשו מתעוררת בשמחה ואומר בלבו רזי לי רזי לי, כי אע"פ שכלפי חוץ הוא אחוז בחבלי עוונות מ"מ יש בפנימיותו סוד נעלם שבו הוא זכאי וצדיק. והנה יום הגאולה הוא יום סמיר ונעלם אשר לבא לפומא לא גליא והוא הסוד שבהסטורי, ומכוון לזה הוא מקום קדש הקדשים שאין אדם רשאי לבוא שם, וכמ"ש וכל אדם לא יהי' באהל מועד בבוא אהרן וגו'. והוא מקום הסוד שבגיאוגרפי'. ובבחי' זו הוא רשב"י וכמ"ש בפזמון בר יוחאי בקדש הקדשים, שהוא בחי' הסוד, סוד ה' ליראיו. ונרמז בסופי תיבות סוד' ה' ליראיו' אותיות הו"ד, שזו ספירת ל"ג

פרשת בהר־בחקתי - תש"נ

והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש תעבירו שופר בכל ארצכם. במס' ר"ה ור"ה לג:, יליף מהאי קרא שצריך תקיעה לפנייה ותקיעה לאחר' בין בתקיעות דיוכל ובין בתקיעות דר"ה. וי"ל הענין בזה עפ"ד המהר"ל בנצח ישראל (פרק א'), שהשית' סדר כל אומה במקומה הראוי לה, כי כל מקום יש לו טבע מיוחד המכוון לאומה מיוחדת לפי טבעה, וארץ ישראל מכוונת לפי טבעה לעם ישראל. וע"כ הגלות מן מקומם הוא שינוי ויציאה מן הטבע, וכל דבר שיוצא ממקום הטבעי בהכרח ישוב לבסוף למקומו, כאשר נראה בענין האש שמקומו הטבעי הוא להיות נמשך למעלה, ואם נכריח אותו חוץ למקומו הטבעי להיות עומד למטה לא יסאר כך רק ישוב למקומו. וכן מוכרח שישראל ישובו לארצם שהוא המקום המיועד לפי טבעם.

וכן ענין פיזור ישראל בין האומות הוא דבר היוצא מן הטבע, כי מאחר שהם אומה אחת ראוי שיהיו עומדים יחד כמו כל הדברים הטבעיים אינם מחולקים רק מקובצים ביחד, כמו שכל הנחלים הולכים אל הים להיות מתקבצים, וע"כ מוכרח שישובו ישראל להתכנס יחד כי כן הוא הטבע.

ועוד, כי לפי סדר המציאות אין ראוי שתהיה אומה אחת משעבדת בחברתה כי כל אומה נבראת להיות לעצמה בלא רשות אחרים עליה, וע"כ ענין הגלות הוא שינוי סדר העולם וא"א שישאר כן תמיד. וזה פלא, שנראה בעליל בעיקבתא דמשיחא שענין זה מתפרסם בין האומות שראוי להיות כל אומה לעצמה בלא רשות אחרים עליה. ומ"ש בתורה שישראל יהיו עליון על כל גויי הארץ, זה ענין אחר כי כן ראוי להיות מצד מעלתן ומדרגתן של ישראל, אבל לא מצד שעבוד ויד חזקה.

ונמצא מזה שהגלות בעצמו הוא הוכחה ברורה אל הגאולה, וזה נרמז באותיות השורש של גלות וגאולה שהם גל"ה גא"ל, שהאותיות הם שוות אלא שבלשון גאל יש אות אל"ף באמצע כי רמז לענין האחדות מן הפזור שהשית' מקבץ ישראל מד' רוחות העולם ומאחדם באמצע. וכל אחדות בעולם הוא באמצע שהקצוות הם מחולקים והאמצע אחד. ולכך הא' שהוא האחדות והקבוצ' מן הפזור הוא באמצע התיבה. אבל גל"ה הוא בה' בסוף התיבה הרמז לפיזור שהוא בד' הרוחות וגם באמצע, כי הדבר שהוא מפוזר הוא

מפוזר בכל השטח, ואף שהאמצעי אינו פיזור מ"מ נרמז גם האמצע להורות שנשאר בישראל כח הקבוצ' אף בגלות ע"י האמצע המקשר ארבע הקצוות, ולומר לך כי הגלות בעצמו הוא סבה לגאולה לקבץ הפזור להיות אחד, ולכך אותיות גל"ה הם אותיות גא"ל, רק שנעשה הפיזור לאחדות שנרמז בא' של גאל.

ובזה מפרש שם כוונת המד' (כ"ד פ' פ"ו), שנקברה רחל בדרך כדי שבשעה שהגלות יעברו שם תהא מבקשת רחמים על בניה הה"ד קול ברמה נשמע וגו' ושבו בנים לגבולם. והענין כי ישראל נקראו ע"ש רחל שהיתה עקרת הבית, וכן נקראו ע"ש בנה אפרים. כי ענין הבית שהוא כולל ומאחד את כל בני המשפחה וכל אשר בתוכו, וע"כ רחל שהיא עקרת הבית היא הכח המאחד את ישראל ולפיכך נקראים על שמה. ומטעם זה נקברה בדרך שאל"כ לא היה אצל ישראל הכח המאחד בהיותם בגלות והיו נחלקים ח"ו לגמרי, אך ע"י שנקברה בדרך יש לישראל כח המקבץ ומאחד אותם אף בגלות רק שאינו בפועל רק בכח בלבד, ובזכותה יש תקוה לישראל ושבו בנים לגבולם. עכת"ד שם.

והנה ענין התקיעה רומז אל הקבוצ' כמו שמצינו שע"י התקיעה היה סימן להקהיל את העם, כמ"ש ובהקהל את העם תתקעו ולא תריעו. ואילו התרועה הוא סימן אל הפיזור כמ"ש ותקעתם תרועה ונסעו המחנות, שהתרועה היא קולות מופסקים ופזורים. וע"כ התקיעה שלפני התרועה ולאחריה רומז למ"ש המהר"ל שהסדר הטבעי הוא האחדות והקבוצ', ואם יש זמן של תרועה ופיזור אין זה רק לפי שעה אבל מוכרח הוא שישוב לסדרו הקודם להיות מקובץ ביחד. ונרמז ענין זה בתקיעת השופר של יובל כי בחי' היובל הוא ענין האיחוד שמתאחדים כל ישראל ושבים לשרשם איש אל אחוזתו, ולכך דין היובל אינו נוהג רק בזמן שכל יושביה עליה המורה על האחדות והקבוצ', וגם שנת היובל היא השנה המאחדת כל החמשים שנה הנכללים כולם בה, ולכך כ' וקדשתם את שנת החמשים שנה, שנקראת שנה זו שנת החמשים שנה, כי כל החמשים שנה כלולים בה.

והנה ביארנו במק"א (נעילת החג שבועות - תשמ"ח) עפ"י הקדמת הערבי נחל פ' שלח שכל מקום בארץ ישראל מכוון כנגד אותיות שבתורה. ד"ל שהמקום של בית לחם יהודה הוא המקום של הלכות יובל. וע"כ הוא מקום לידת משיח, כמ"ש בן ישי בית הלחמי, שהוא בחי' היובל כי הוא המקבץ כל ישראל

שהאדם יותר מיושב בדעתו ופונה מכל עסקיו לחשוב עם קונו ולעסוק בתורה ותפלה. ובס"ג אומר הקב"ה קריבו לי חזו חילי שהעת מוכשרת להתקרב לאלקותו ית"ש. והשבת הוא מכוון לשנת השמיטה השנה השביעית שהיא שבת לה'. אבל יתר על כן היא שנת היובל שהיא השנה הבאה אחר השנה השביעית ובפרט למ"ד שנת חמשים עולה לכאן ולכאן שכבר מתחיל בה מנין שש השנים. והיא מכוונת כנגד יום הראשון למלאכה כאשר כבר מסבבים את האדם חבילי טרדות המבלבלים את דעתו, ואף בעת זו צריך האדם ליישב דעתו ולאחד את נפשו המפוזרת להיות שב לאחוזות, ולהודרו בבוקר השכם לבוא לתפילה בזמנה כהוגן ולקבוע שיעורין לתורה, ולגזור ביצרו המסיתו שהיום הוא עיף ודוחה אותו ליום המחרת, כי ליום מחר שוב ישוב בדחי' זו לדחותו למחרתו וכן ימשך הדבר בכל יום עד שיגיע לגבורות שמונים וימצא עצמו היאך שחלפו שנותיו בדחיות אלו, ויתבונן אז אם אמר פעם איש"ר כדבעי או שירת הים כדבעי או האם אמר פעם ברוך שאמר והיה העולם מתוך שמחת הנפש על שזכה להיות מבריתיו ית"ש, וכ"ז משום שהתחיל פעם אחת בדחי' ליום המחרת, משא"כ אם יתחזק לעבודה ביום הזה כן ימשיך בכל יום להחזיק בעבודתו כי כל יום יש עליו עבודת היום ההוא.

ועל ענין זה בא ג"כ ללמד מצות הספירה שמונים כל יום ויום בפני עצמו כי כל יום הוא דבר שבמנין ותיקון בפ"ע. ומצוה לממני שבועי ומצוה לממני יומי, דלא סגי בספירת השבועות כי אם צריך למנות ג"כ הימים, להורות כי כל יום נחשב הוא לעצמו, והשבתות הם ימים המקודשים כי כל שביעי קודש. ויש אשר משתדלים לקדש הנהגתם ביום השבת בתורה ותפלה, אבל בימות החול טרודים הם על המחי' ועל הכלכלה ואין עבודתם עולה יפה, אבל אין זה נכון למימני רק שבועי בחשיבות כדבר שבמנין, רק גם מצוה למימני יומי כי כל יום של חול יהי' ג"כ דבר שבמנין ויהי' דבר חשוב בתורה ותפלה.

והנה בחג הפסח הוא עת פתיחת שערים העליונים. והתרגום קורא לחג המצות חגא דפטיריא, כי ע"י המצות פותחים את השערים והוא מל' פטר רחם. וכל שלשים יום שאחר החג עדיין פתוחים מכח הארת החג הנמשכת. ובכללות ל' יום יוצאת בת קול שעוד השערים פתוחים כל ימי ספירת הוד כדאי' בזוה"ק. ובגמר ספירת הוד נסגרים השערים. ולכא' למה יסתמו השערים בכ' שבועות האחרונים שהם ימי ההכנה לשבועות. אכן י"ל כי אין ענין הסתימה כדי לעכב

איש אל אחוזותו, וכמ"ש הרמב"ם סוף הל' מלכים שזה סימן המובהק של משיח אם יצליח לקבץ כל נדחי ישראל לא"י. וע"כ ב"ית לחם י'הודה ר"ת יב"ל. ולפי"ד מהר"ל הנ"ל נקברה רחל בדרך שהיא הכח המאחד שבישראל שעל ידה עתידים להתאחד בעת הגאולה ושובו בנים לגבולם. והנה מקום קבורתה הוא בבית לחם שהוא מקום היובל בחי' קבוץ נדחי ישראל. וכן חג השבועות הוא ביום החמשים בחי' היובל ששבים אז ישראל לשרשם בתורה שכ"א מישראל מושרש באות מיוחדת בתורה. וביום זה מקריבים ב' לחם והוא בחי' לחם מקום היובל כנ"ל.

ותמצא כי תיבות חמשים שנה עולים בגימ' כמנין נדחי ישראל יכנס וכמנין ג' שער' בינה. כי היובל הוא בחי' הגאולה וקבוץ נדחי ישראל. ושופר של יובל רומז לשופר גדול של זמן הגאולה, וע"כ סדר התקיעות הוא תקיעה תרועה תקיעה כנ"ל הרומז שמוכרת הוא שסוף סוף יקובצו נדחי ישראל להתאחד בארצם. וכן נרמז ענין זה בשופר של ר"ה שגם הוא רומז אל השופר גדול דלעתיד כאשר יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים מאמ"צ. ולכן הוא תקיעה, כאשר מסודרים בארץ ישראל באחדות לפי מהותם, ואח"כ שברים (תרועה) הוא פיזור הגלות, ואח"כ שוב תקיעה כאשר יתקיים ושובו בנים לגבולם.

בס' חובות הלבבות מדובר הרבה בענין הצורך שהיא האדם מיושב בדעתו במחשבות נכונות ושכליות וכאשר יחסר זה לאדם קורא זאת פזור הנפש. כי הנה צריך האדם שיתברר ויתאמת אצלו חובתו בעולמו ולשים תמיד נגד עיניו שהוא בא לעוה"ז בשליחות ועליו מוטל לעשות שליחותו, ולזה יהא כל מגמתו בכל מעשיו ומחשבותיו. ויתבונן תמיד כי אין עוד מלבדו ולית אתר פנוי מיני', ועל קוטב זה יהיו סובבים כל דרכיו. ואז מחשבתו מיוחדת במקום אחד, אבל אם אין משים לבו לכך אז מחשבתו פזורה בדברים הרבה כי כאן חושק לכבוד וכאן לתאוה וכיוצא"ב, וזהו פזור הנפש כי נפשו פזורה בענינים רבים, עכת"ד. והחי' הרי"מ אמר על המשנה אין לך אדם שאין לו שעה, דמי שאין לו שעה מיוחדת שבה יתבונן במחשבתו היכן הוא בעולמו אין זה בגדר אדם. ושעה מיוחדת זו היא בשעת שלש סעודות, עכת"ד.

והנה בחי' היובל שהיא בחי' ושבתם איש אל אחוזותו היא ג"כ ענין שיבת האדם בדעתו מפיזור נפשו ולבוא לכלל ישוב הדעת. והנה ביום השבת הוא זמן

מליכנס, רק למהד' כמו איש הרואה דלת פתוחה אוי הוא נכנס מיד בלא רשות שהרי לשם כך היא פתוחה. ואם מוצא דלת סגורה הוא צריך לדפוק והבעה"ב יפתח לו. ועד"ז בב' שבועות אלו אין לנו כ"א לדפוק על דלתי שמים ולהקיש על שערי רחמים והקב"ה יפתח לנו. וגם כמו שאנו דופקים להקב"ה כן לעומת זאת הקב"ה דופק אצלנו, קול דודי דופק פתחי לי אחותי וגו'. ומי הוא זה אשר ימלאנו לבו לבל יפתח להקב"ה הדופק על פתחי לבו.

ונזכה לדפוק על שערי רחמים, ויפתחו לנו שער בעת נעילת שער בשני שבועות של הכנה ליום הנבחר הבעל"ט, ונכנס לחיים ולשלום בשערי תורה שערי אורה ושערי גאולה.

פרשת במדבר - תש"נ

איש על דגלו באותות לבית אבותם וגו'. במד"ר (פ"ג - ג'), רבי יהודה אומר הביאני אל בית היין, למרתף הגדול של יין זה סיני ולמדני משה תורה שהיא נדרשת מ"ט פנים ודגלו" עלי אהבה (ודגלו בגימ' מ"ט), ע"כ. לבאר כוונת המד', הנה יעקב אבינו הוא גוף האילן שממנו מתפשטים י"ב ענפים שהם י"ב השבטים שהם מכוונים לי"ב חדשי השנה. וגם א"י נתחלקה לי"ב חלקים מכוונים לכל שבט ושבת. ויע"א היא הנקודה הכוללת שבו אחדים כל הענפים והוא מכוון לירושלים ששם כלולים כל השבטים כאחד, כמ"ש ששם עלו שבטים שבטי י"ה, וירושלים לא נתחלקה לשבטים כי שם מקום האחדות, ומשם מתפרדים הענפים לי"ב חלקים. והנה כל שבט היה לו דגל מיוחד בגוון מיוחד, כדאי' ברש"י עה"פ איש על דגלו. כי כל שבט מקבל שפע וחלקו בתורה באופן מיוחד, ומה"ט כ' החת"ס (נחת"ס עה"ט פ' שופטים), שכל שבט הוצרך לב"ד מיוחד, כי לא כל השבטים שוים בהנהגותיהם כי אם כ"א הנהגתו לפי אחיזתו ומהותו לפי שרשו. אמנם אין השינוי רק מצד המקבלים אבל בשרשו הוא שוה וכדוגמת המים שמריקין אותו בכלים צבועים שמשנתנה צבע המים לפי צבע הכלי שנתקבל בו, כך כל שבט בקבלתו את חלקו הוא משנתנה לגוון שלו. ועיין בתיקו"ז בעמוד ראשון שכל צבע וצבע הוא כנגד מדה אחרת, ולכן יש עשרה צבעים כנגד עשרה מאמרות.

והנני. הר סיני הוא המקום שהיה דוגמת המשכן והמקדש וכדאי' ברבנו בחיי בפרשה זו היאך

שהי' כל הסדר בהר סיני מכוון דוגמת המשכן, וע"כ כמו שמצוין תצא תורה ודבר ה' מירושלים כך יצאה תורה מהר סיני לישראל. ושם היה השורש שכל השבטים מתאחדים שם. וז"ש המד' הביאני אל בית היין זה סיני, ששם הי' בחי' המקדש שהוא מקום הכולל ותיבות הביאני אל בית היין עולים כמנין ירושלים, ושם הורק היין של תורה לישראל לפי חילוק שבטים איש על דגלו לפי הצבע והגוון של הכלים המקבלים. ולמדני משה תורה שהיא נדרשת מ"ט פנים כמנין ודגלו" כי לפי המקבלים נשתנה שפע התורה לפנים שונים, ונרמזו בתיבת ודגלו המורה על צבע הדגל המיוחד לכל שבט, אבל מ"מ עלי אהבה כמנין אח"ד שאין שום פירוד ביניהם עי"ז כי בשורש הכל מתאחד. וע"כ ישראל הם עם אחד בארץ אף אם נתחלקו אופני עבודתם לפי שורש שבטים. ויתר על כן גם כל יחיד ויחיד משונה מחבירו כמו שאחז"ל כשם שאין פרצופיהם שוים כך אין דעותיהם שוות. וכל הדעות יש להם מקום ושורש, וכמו שביארו מאמר זה שכמו שבפרצוף האדם אין מי שיתרעם שפרצוף של חברו אינו פרצוף אלא שלכל היותר יכול לומר שפרצוף שלו נראה לו יותר הגון, וה"נ א"א לומר שדעת חברו אינה דעה כלל והיא בטלה, כי לתורה יש מ"ט פנים כנ"ל אבל שורש הם אחד, וע"כ ואהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה, כי אף שהתורה נדרשת לפנים שונים מ"מ ודגלו עלי אהבה, כי כולם נכללים כאחד בשורש. ואע"פ שיש לכל שבט מנהגים מיוחדים ופסקי הלכות מיוחדות ומנהגים שונים, מ"מ בהמקור המריק את השפע כולם מאוחדים.

בסדר מנין השבטים קחשיב ראובן שמעון וגד. ויש להבין דהלא מצינו בתורה שני סדרים אצל השבטים האחד כפי סדר תולדותם, כמו שסודרו אבני החושן, והשני כפי הדגלים המתחיל בשבט יהודה, וא"כ כאן שמתחיל בסדר תולדותם מראובן שמעון היה ראוי שיבוא אחריו יהודה והיאך בא שבט גד במקום הזה. עוד יל"ד על השינוי במנין שבט גד מבשאר השבטים, כי כל השבטים סכום מנינם היה מכוון למספר שלם של מאות ואילו בשבט גד מסתיים המנין בחמשים. וי"ל הענין כי הנה י"ב השבטים מכוונים כנגד י"ב חדשי השנה וראובן ושמעון הם כנגד חדשי תמוז ואב וראויים היו אלו החדשים להיות ראשונים וחשובים מכולם כמו שראובן ושמעון הם הראשונים לשבטים, אלא שגם החטא וניטלה הבכורה מראובן וכן אבדו חדשים אלו מעלתן עד שיגיע זמן התיקון שאז ישובו חדשים אלה למעלתן להיות ראשונים במעלה כמו שמבואר בספרי חסידות, ולדוגמא, עיין בספר אוהב

תקוה יזכו אז להתחדש ולהוציא פירותיהם. ומובא בפרע"ח בענין מעלת הלימוד בליל שבועות, שכ' דכל הוראת חיי האדם בכל השנה תלוי בליל זה.

ואמנם, עכ"ז אם נסתבב לאדם שאחזוהו חבלי שינה לא יפול רוחו בקרבו ולהתעצב על שאירע לו כן, כי חייבים להאמין שכל דבר מושג בהשגחתו הפרטית ית"ש, והקב"ה מסבב כל מאורעות האדם לטובתו ותיקונו, ויכול להיות שאצלו נעשה התיקון יותר באופן זה, ואין לו לאדם כ"א להכין עצמו בהשתדלות הראוי' אבל מה שנעשה עמו אח"כ יקבל באהבה ולהתרצות ברצונו ית"ש אף אם לא עלה כרצונו. וע"ד שאמר הבית אהרן אז עס מאכט זיך נישט וויא איך וויל, וויל איך וויא עס מאכט זיך. ויסוד זה צריך להיות קבוע בכל ענין המודמן לאדם שישים אל לבו שהכל מושגת מהשי"ת לטובתו ותיקונו. ודוגמא לדבר כדמצינו בסוף מס' יומא בענין מה שאמרו שם ידאג כל השנה, ומ"מ אם עלתה לו שנה סימן טוב הוא לו יראה זרע יאריך ימים.

ויזכנו השי"ת להתכונן בימי ההגבלה הבעל"ט לקראת יום החמשים שהוא יומו של היוכל, ונזכה לחרות ולגאולה כדאי' בשבועות יפקון מגלותא. ולראות בקיום וישי הוליד את דוד.

פרשת נשא - תשנ"ג

נשיא אחד ליום יקריבו את קרבנם לחנכת המזבח. וסדר הקרבת הנשיאים היה לפי סדר הדגלים איש על דגלו. אי' בפרקי דר"א בענין יורדי מצרים, שהתורה כתבה מנינם שבעים נפש ואילו בפרטן אין אנו מוצאין אלא ס"ט, שהקב"ה הצטרף עצמו להשלים המנין. וכן ביצי"מ שהכ' אומר כשש מאות אלף רגלי, שהיה חסר אחד להשלמת המנין והקב"ה הצטרף עצמו להשלים המנין. וז"ש אנכי ארד עמך מצרים ואנכי אעלה גם עלה, ע"כ. וניתן לומר עפ"י בדרך אפשר שגם במנין של שבטי ישראל בספר במדבר היה חסר אחד מהמנין והקב"ה השלים את המנין, שזהו מדרכיו של בוי"ת ש הוא מצטרף למנין עם ישראל לחיבת עם קרובו. וענין זה הוא מה שמצינו בדרכי הגימטריא שלפעמים משלימים לחשבון התיבה את הכולל. ונראה מספה"ק דצירוף הכולל הוא ענין שהקב"ה מצטרף להשלים החשבון לצורך קיום החידוש בתורה הנרמז בחשבון זה. וכבר רמזתי, כולל בגימ' כמנין אלהי"ם, שהוא הכל יכול וכוללם יחד, ולפעמים משלימים

ישראל בענין ימי המצרים. ולפי שנשתנה הסדר ע"י החטא לכך בא סדר הדגלים שמתחיל משבט יהודה.

ומעתה אצל מנין השבטים שהוא הפעם האחרון שהתורה מונה אותם לפי סדר תולדותם שכבר הוחלט השינוי למנותם מעתה לפי סדר הדגלים בא הכתוב לנחם את ראובן ושמעון כי בוא יבוא עת התיקון שאז יזכו לשוב למעלתם כבתחילה. ולזה הזכיר עמהם את שבט גד שאליו הנביא בא משבטו כמובא בתוס' מס' ב"מ (דף קיד:) בשם מדרש דאליו בא משבט גד, וכן נקרא אליו הגלעדי ע"ש גלעד שהוא בחלקו של גד, ואליו הנביא היא נשמה השייכת לעולם התיקון והוא לא טעם מטעם עץ הדעת בחטאו של אדה"ר, ולכן לא טעם טעם מיתה וקבורה, והוא שייך לשער החמשים שעתידי להתגלות לעת"ל, ואליו עתיד להשתלח לבשר הגאולה לפני בא יו"ם ה' הגדול והנורא בגימ' חמשים, ואז עתיד הכל לחזור לתיקונו וראובן ושמעון יהיו נמנין ראשונה כפי סדר תולדותם כבתחילה. וזה הנחמה בצירוף שבט גד לראובן ושמעון כי בשבט זה יצמח אליו הנביא מבשר הגאולה, וע"כ נרמז ג"כ במנין השבט שמסתיים במספר חמשים להורות על שער החמשים שאליו הנביא שייך לבחי' זו, וכן אח"כ אצל סדר הדגלים היו ראובן שמעון וגד בדגל אחד מטעם הנ"ל כדי לבשרם בשורת הנחמה.

וחג השבועות הבעל"ט הוא יום החמשים המכוון לשער החמשים וכנגד בחי' היוכל שבו שבים איש אל אחוזתו, וכמו"כ כ"א מישראל שב אל אחוזתו ושרשו שהוא התוה"ק שבה מושרשים נשמות ישראל, וע"כ נקרא חג זה בשם עצרת בתרגום נקרא עצרת כנישו, ובחג זה נאספים ומתכנסים כל ישראל לשרשם ואחוזתם, וכן שמיני עצרת נקרא בשם עצרת שגם אז מתכנסין כל ישראל לשרשם, כי שמ"ע הוא הנקודה הפנימית שהכל סובב עליה. וביום זה כ"א מישראל עולה לתורה דהיינו שהוא שב לשרשו שהוא התורה. ומובא בספה"ק שבשני מועדים אלו של שבועות ושמ"ע אין בהם מצוות מיוחדות כמו בשאר חגים כי בהם השמחה היא בעצם התורה. ואי' בשלה"ק אהא דאחז"ל בעצרת נדונין על פירות האילן, דקאי על נשמות ישראל שהם פירות האילן. והיינו כי יום זה הוא בחי' גוף האילן שבו נשרשים כל הנשמות וע"כ הוא הזמן שנדונין בו פרות האילן שהם הנשמות. ומובא בפוסקים שלרמז על ענין זה מניחין אילנות בבהכ"נ. וכבר אמרנו בענין זה שמביאין אילני סרק דייקא לביהכ"נ כי נרמז בזה התיקון דלעתיד שעתידין אף אילני סרק להוציא פירות, ואף העצים יבשים שאין נראה להם

למנין הגימט' את חשבון אותיות התיבה. וי"ל עד"ז שגם במנין של כל שבט היה חסר אחד והקב"ה השלים המנין.

ובכל ענין הזה יש בו נחמה גדולה לבני ישראל, כי הרי כ"א יש לו חובות שנתחייב בהם לבוראו ומי הוא אשר יספיק לתקן את כל המוטל עליו להשלים, אכן מרחמי השי"ת שהוא מצרף עצמו להשלמת החשבונות של בני ישראל, וע"כ אחר שהאדם משתדל כפי כוחו בתורה ועבודה ותשובה הקב"ה יגמור בעדו וישלים את כל החסר להשלמת התיקון. ומשל למה"ד לאב עשיר כשרואה בנו נאחו בסבך החובות נותן הוא סכום כסף בבאנק עבור חשבון בנו ובוה גדל סכום כספו וכבר יכול הוא לפרוע חובותיו, וה"נ הקב"ה מוסיף את הדרוש להשלמת החשבון כדי שיפטר האדם מחובותיו.

וי"ל לפי"ז בטעם שחזר הכ' בפ' הדגלים למנות מנין כל שבט, והלא כבר נכתב לפני כן מנין כל שבט. אך להנ"ל שהמנין לא היה שלם רק בצירוף הקב"ה, ע"כ הוצרך הכתוב להודיענו שהקב"ה מסכים לאופן זה של המנין, וע"כ לא סגי במה שכ' סדר שפקד משה את מנין כל שבט דמנ"ל שהקב"ה הסכים לזה. ע"כ חזר הקב"ה בצוותו סדר הדגלים ואמר בעצמו את מנין כל שבט ושבט שהרי זאת הפרשה הם דברי הקב"ה, ובוה הראה הסכמתו שכן הוא דרכו להצטרף לחשבונות ישראל, ויהא בזה נחמה לישראל כמו שנתבאר.

וענין זה הוא ג"כ בסדר חדשי השנה המכוונים לשבטי ישראל, שכאשר יש צורך להשלמת החשבון להוסיף חדש העיבור או מעברים את השנה וזה ע"י שהקב"ה מצטרף עם חדש הי"ג להשלים את החשבון, כי חדש הי"ג הוא הכולל את כל י"ב חדשי השנה כדמצינו בענין כוונת צירופי שם הוי"ה שיש לכל חדש צירוף המיוחד לו, ובחדש העיבור אין בו צירוף מיוחד אלא אז הכוונה היא כללות י"ב הצירופים, וזה מטעם שחדש זה הוא ענין הצטרפות השי"ת שהוא הכולל הכל.

והנה חדש הי"ב שהוא חדש אדר הוא מכוון לשבט נפתלי אותיות נפלת"י, כי אז הוא זמן של נפילה ע"י חסרון השלמת החשבון, אבל בחסדי השי"ת מתקיים הכ' (מיכה ז:) כי נפלת קמתי, שע"י חדש העבור יש לנו תקומה, וזה היה ענין שטעה בו המן שהיה שמח בנפול הגורל על חדש אדר כי בו יש נפילה לישראל, אכן אותה השנה היתה מעוברת כדאי

בירושלמי ובוה יש תקומה לישראל מנפילתם ע"י שהקב"ה משלים החשבון. ונרמז ענין זה בגימט' של שם נפתלי העולה כמנין אדר"ר השנ"י, וכן בשם של הנשיא לבני נפתלי שהוא אחיר"ע ב"ן עינ"ן כי בשמו כלול כל ענינו של השבט, וע"כ מנין אותיות שמו הוא כמנין הו"א הגור"ל לפני המ"ן, וכן נרמז בתיבות ימ"י הפוריים האלה העולה כמנין סומ"ך ה' לכול הנפולים, שבוה נעשה הישועה לישראל בימי הפורים, כי הקב"ה ברחמיו מצטרף לחשבון במקום הצריך לסמוך את הנפולים.

והנה בחי' זו של התכללות השי"ת עם עמו ישראל מופיעה בעתים מיוחדים של עת רצון, כאשר מתעורר רצון העליון שהיא בנקודת הראשית שהוא בחי' הכולל, ושם ראשית המחשבה שישראל עלו במחשבה תחילה, ומופיע רצון העליון להטיב לישראל אף בהתנגדות לחוקי המשפט כי אין טעם ברצון, וע"כ אין למקטרג מקום לטעון שאין חשבונם של ישראל מתוקן והיאך יבוא הקב"ה להשלים את חשבונם, דכיון שכך הוא רצון העליון הרי אין טעם ברצון. והופעת רצון העליון ישנה כגון ביוה"כ או בפורים או בשבועות שהוא יום החמשים בחי' היובל שהוא למעלה בג' ראשונות וע"כ נוגע עד רצון העליון, ושם הוא בחי' הראשית של כל העשרה מאמרות, וע"כ ביום זה הוא קבלת עשרת הדברות המכוונים לעשרה מאמרות. וכן בכל שבת בסעודה שלישית הוא עת התגלות רצון העליון דביה רעוא דרעוא ולית זעפין. ובפרט בשבת זה שהוא השבוע השמיני אחר שספרנו שבעה שבועות עד יום החמשים, ואין בכוחנו לעלות יותר ולספור את יום החמשים אך הקב"ה שהוא כולל עצמו במספרם של ישראל הוא סופר את יום החמשים, וכל השבוע שאחר שבועות הוא השבוע השמיני השייך לבחי' הארת יום החמשים שאז ימי ההשלמה של שבועות, ומי שלא הספיק עדיין בשבועות לקיים יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך ולהתראות עם הקב"ה עדיין יש לו השלמה בימים אלה בימי התשלומין של הקרבן. ובפרט בעת רעוא דרעוא שבו נאמר קריבו לי חזו חילי וכו', ואז היא סעודתו של יעקב אבינו שהוא בחי' גוף האילן הכולל את כל הי"ב שבטים, ובעת זו יעקב ובניו ינוחו בו שמצטרף יעקב אבינו עם בניו שמתכללים כולם בשורש, וזמן זה הוא רעוא דרעוא דהיינו רצון שברצון שמתעורר בו רצון העליון אל ישראל, וכן לעומת זאת רצונם של ישראל אל הקב"ה.

והנה הקשו מה היה הצורך בכפיית ההר כגיגית אחר שקבלו ישראל מרצונם ואמרו נעשה ונשמע,

הקב"ה, אבל הדרך של בני ישראל הוא אף אם אינם מוצאים צווי מפורש בתורה אך כיון שרואים איזה רמז או חצי רמז שדבר זה הוא נח"ר להקב"ה משתדלים לקיים את הדבר. וז"ש הקב"ה, רשע כבר קדמך אברהם וכו', שאברהם אבינו השתדל לעשות רצוני בלבב שלם אף במה שלא נצטוו והגם שהיה הדבר נגד רצוני העצמי עכ"ז מסר את רצוני עבור רצוני ולא כמו שאתה הולך עכשיו לקלל את ישראל אף כי ידעת שהדבר נגד רצוני.

וכה הם דבריו של המסלת ישרים בפרק י"ח, בחילוק בין העובד את בוראו בתורת עבד או בתורת בן, כי העבד אינו משתדל רק לקיים את צויו אדונו המוטל עליו, אבל הבן אף במה שלא נצטוו רק בהרגישו שעשיית דבר זה יהא נח"ר לאביו יודרו לעשותו מעצמו, ע"כ.

והנה בקיום רצון הבורא אף בדברים שאינם מחוייבים מעוררים את רצון העליון להטיב לישראל אף באופן שלמעלה משורת המשפט. וכן נזכה שיתעורר עלינו רצון העליון, שאנו בני אברהם אבינו שעמד בנסיון זה של עבודה לה' ברצון, וכן קבלנו התורה ברצון, ונזכה לחזות בשובו לציון ברחמים.

פרשת שלח - תש"נ

שלח לך אנשים וגו'. במד"ר ריש הפרשה אי' הלכה, מהו לפרוש לים הגדול קודם לשבת ג' ימים. שנו רבותינו אין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם לשבת, ואם היה שליח מצוה מותר, מ"ט לפי ששליח מצוה דוחה את השבת וכו', אבל שלוחים ששלח משה היו רשעים, ע"כ. ובס' קרן לדוד כ' לתמוה דהיכן מצינו ששליח מצוה דוחה את השבת. וביאר עפימ"ש מג"א סי' רמ"ח סק"ו, הטעם לדבר מצוה מותר להפליג שהעוסק במצוה פטור מן המצוה, ובמחצהש"ק נתקשה דאכתי לפי הטעם דיש לו לחשוש שמא יבוא לידי חלול שבת ל"ש בזה לומר העוסק במצוה פטור מן המצוה. וי"ל דבאמת הרי בחול עדיין לא חל עליו מצות שבת ואין לו לחוש לחלול שבת, אלא דמכח מ"ע של זכור את יום השבת לקדשו צריך לזכור את יום השבת אף בימות החול שיהא בידו לשמור את השבת. וא"כ אין זה אלא מ"ע, וכיון שהולך לדבר מצוה מותר דהעוסק במצוה פטור מן המצוה. וז"כ המד' ששליח מצוה דוחה את השבת, ר"ל מ"ע דזכור שנוהג בכל יום, עת"ד. וצ"ב לפי"ד למה לא מוטל חיוב זה רק בג'

ותירצו בתוס' כי לא קבלו ברצון רק שלא לעבוד ע"ז. וי"ל בטעמא דמילתא כי צווי זה שלא לעבוד ע"ז הוא המאמר הראשון של עשרת הדברות שהוא המכוון למאמר הראשון שהוא רצון העליון, ע"כ קבלו ישראל מאמר זה ברצון, וע"כ כל ישראל מוכנים למסור נפשם שלא לעבוד ע"ז כמו שהביא בס' התניא שאפי' הקלים שבישראל מוכנים למסור נפשם על זה, כי זה נוגע לשורש ואין לך אחד בישראל שירצה להפריד עצמו מהשורש.

ולהמבואר שמאמר הראשון הוא בחי' הרצון יובן עוד בענין עשרה הנסיונות שנתנסה אברהם אבינו שהיו מכוונים לעשרה המאמרות, והאחרון היה נסיון העקדה שהוא הגבוה שבכולם כנגד המאמר הראשון. והנה כבר תמהו בזה מה היה כ"כ גודל הנסיון בעקידה שהיה לו ציווי מפורש מפי הקב"ה, והרי מה שהשליך עצמו לכבשן האש טרם שנגלה אליו הקב"ה לכאו' עדיף יותר. ובדרשות הר"ן מבאר בזה, כי מאחר שהבטיח הקב"ה לאברהם אבינו כי ביצחק יקרא לך זרע הרי אינו יכול לבטל הבטחתו. אך הקב"ה בקש מאברהם אבינו בדרך בקשה שימחול לו ההבטחה וימלא רצונו להעלות בנו לעולה. והדבר מסור לרצונו דאם אינו רוצה אינו מחוייב למחול על ההבטחה אבל הקב"ה בקש ממנו קח נא בלשון בקשה שרצונו שיוותר לו הבטחתו. וזה היה הפלגת הנסיון שסילק אברהם אבינו את רצונו בכדי לעשות רצונו של הקב"ה אף שלא היה מחוייב בדבר. ויותר על הבטחתו של הקב"ה מאהבתו לקיים רצון בוראו. ולדרכנו הדבר מכוון ביותר כי נסיון זה העשירי היה מכוון למאמר הראשון שהוא הרצון העליון ולכך היה הנסיון באופן זה שיוותר על רצונו מפני רצון העליון, והשלים רצונו עם רצון העליון.

ובזה יתבאר עוד דברי רש"י בפ' בלק, עה"פ ויקם בלעם בבקר ויחבש את אתונו, מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה שחבש הוא בעצמו. אמר הקב"ה רשע כבר קדמך אברהם אביהם שנא' וישכם אברהם בבקר ויחבש את חמורו, ע"כ. ונקדים דברי מור"ר שרגא פייוול מענדלאוויטש זצ"ל, שאמר פע"א בדברו עם הבחורים אודות הידורים במצוה שאין בה חיוב מעיקר ההלכה. דהנה מצינו בבלעם שאמר לא אוכל לעבור את פי ה' אלקי לעשות קטנה או גדולה, הרי דאף בלעם אמר שחלילה לו מלעבור את צווי השי"ת. אך מ"מ לא מנע עצמו מלהשתדל לקבל רשותו של הקב"ה לקלל את ישראל הגם שראה שזה כנגד רצון הקב"ה. ונמצא כי דרך זה הוא דרכו של בלעם לשמור רק מה שנצטוו להדיא אבל לא להשתדל לעשות רצון

ימים לפני השבת, והרי מ"ע דזכור את יום השבת כבר חלה מתחילת השבוע. וצ"ע.

א"י במד"ר שה"ש, מובא בילקוט ראובני בפ' זו, מ' שנה שהיו ישראל במדבר היו מנסכים יין ע"ג המזבח מאותו אשכול ענבים שהביאו המרגלים. וצ"ע היאך השתמשו באשכול ענבים הזה שנכשלו בו המרגלים, והרי חיישינו בכ"מ לתקלה וקלון, דמה"ט הורגין הבהמה הנרבעת שלא יאמרו זו היא שפלונני נכשל על ידה, וכן היו מצניעים החרב שהרגו בו המתייבבי מיתה בב"ד מהאי טעמא, וא"כ גם הכא הו"ל למיחש לכך. ולכאו' יראה דמדרש זה אזיל בשי' הזוה"ק החולק על המד' שהביא רש"י שכל עצמן של מרגלים בהבאת הפירות היה להוציא דבה. ובזוה"ק א"י דאדרבא שרק יהושע וכלב הביאו את האשכול, ששאר המרגלים לא היה בכוחם לישא אותו מחמת כובדו ורק יהושע וכלב יכלו לשאתו, כי היה ראוי להם בלבד והיה בזה אות שהם ינחלו את הארץ. ולפי"ז א"ש שאין בזה חשש של קלון, וע"כ ראוי היה לנסך ממנו יין ע"ג המזבח.

והנה הילוך המרגלים שהיה במספר ארבעים יום היה בזה חשבון מכוון. וא"י בספרי קדמונים שהוא בדוגמת שהתורה ניתנה במ' יום כך היתה צריכה הארץ לינתן ע"י מ' יום. ובעומק יותר י"ל כי היא היא, עפ"י הקדמה הידועה של הערבי נחל, שכל התורה רשומה על פני א"י, ובכל ד' אמות ממנה נמצא דבר הלכה מיוחד. וע"כ ההילוך בארץ במ' יום היא אופן קנייתה וחלקו התורה הרשומים בה. והשפת אמת כ' שהיו צריכים לתקן באלו המ' יום מה שתיקנו ישראל במ' שנה במדבר, כי אילו זכו ולא היו מקלקלים היו מספיקים לתקן עבודת המ' שנה באלו המ' יום, ומכיון שקלקלו הוצרכו מ' שנה להשלמת התיקון. ע"כ. ואגב, יכולים אנו ללמוד מזה בענין שאמרנו שימי הילוך המרגלים המתחילים בר"ח תמוז מיועדים לדורות לתקן בהם הקלקול שקלקלו המרגלים, וע"כ שומה מאת ה' שבימים אלה מתפזרים ונפוצים ע"פ הארץ במקומות שונים כדי שיתקן כ"א השייך לו במקום שנשלח אליו. ולהנ"ל נמצא כי בימים אלה מוטמן אוצר גדול השייך לעבודת מ' שנה, וע"י עבודה במ' יום אלה יכולים לתקן מה שנצרך לזה מ' שנה.

ועכ"פ מבואר שארבעים יום של הילוך המרגלים היו מספר מכוון. ולפי"ז נראה שגם בימי השבת היו הולכים ואל"כ לא היו צריכים בנ"י להיות מ' שנה במדבר שהרי היו חסרים כמה ימים מהחשבון. וע"כ

דאף בשבת הלכו. ולכאו' היאך עברו על איסורי תחומין שהוא מדאורייתא ב"ב מיל והם הלכו בכל יום יותר מ"ב מיל לפי החשבון כמבואר ברש"י. וצ"ל דשליחותם היה עפ"י הדיבור והיו מצווים ללכת כל הארבעים יום לרבות ימי השבת. וי"ל לפי"ז במ"ש וישאוהו במוט בשנים דזה קאי על שבת שהיו נושאים אותו יהושע וכלב כנ"ל בזוה"ק, שהרי מאחר שניתן בהם כח וגבורה לשאת את האשכול מה שלא יכלו שאר המרגלים הרי היה ראוי שאחד מהם בלבד יוכל לשאתו, אלא דבשבת רצו למעט האיסור וע"כ נשאוהו בשנים דקיי"ל שנים שעשאוהו פטורים היכא שזה יכול וזה יכול בעצמו.

ומעתה שליחות במרגלים שהיתה עפ"י הדיבור דחתה את השבת, וא"כ מצינו שלוחי מצוה שדוחין את השבת. וע"כ מביא המד' לפרשה זו דין של הפלגה לים ששליח מצוה מותר להפליג ואין לו לחוש לחילול שבת, ע"ד שמצינו אצל המרגלים שהיו שלוחי מצוה ודחו את השבת. והגם דאין למילף מהם לגמרי דשאני התם שהיה ע"פ הדיבור, אבל אכתי שייך ללמוד משם מעלת שלוחי מצוה, שאם לא הי' חשיבות מופלגת לשלוחי מצוה, לא היה הקב"ה מצוה להם לדרחות את השבת ע"פ הדיבור.

וי"ל באופן אחר ע"ד הקו' הנ"ל, דהיאך נסכו יין מאשכול שהביאו המרגלים, ואיכא להשוות מדרש זה אף עם דעת המד' שהובא ברש"י שהמרגלים הביאו הפירות לשם הוצאת דיבה. כי הנה אחר פ' המרגלים נאמרה פ' נסכים כדי לנחם את ישראל שלא יחששו שתדחה עוד ביאתם לארץ, ע"כ הבטיח להם הקב"ה שיבואו לא"י ושם ינסכו ע"ג המזבח כדחז"ל. וצ"ב מה ענין הנחמה בפ' נסכים דייקא. ויש לבאר, כי הנה ניסוך היין היה למקום השתין שנבראו שם בראשית הבריאה, ודרשו בזוה"ק בתיבת בראשית נוס' בר"א שי"ת, וא"י במד' שממקום ההוא נטל הקב"ה עפר וברא את אדם הראשון והחלל שנשאר הוא מקום השתין. ונמצא כי שם הוא נקודת ראשית הבריאה שמשם נברא אדה"ר ראש כל עפרות תבל. והנה כל הנשמות כלולים באדה"ר ובכל נשמה יש נקודה אחת של ראשית השורש אשר אין מגיע אליה שום פגם ושם כל ישראל שוים ועמך כולם צדיקים. ופי' בזה מ"ש ועוד מעט ואין רשע, שבכל אחד יש מעט והיא נקודה קטנה שבה אינו רשע והוא נקודת השורש שבו מתאחדים כל הנשמות. וזאת היא נחמת הפרשה של נסוך היין במקום השתין שענין זה מורה על נקודת השורש בכל אחד מישראל שאינה נפגמת לעולם ובה

אותה כי, נרמז בסופי התבות הצירוף של חדש תמוז. וי"ל בהא דנרמז סיום הצירוף בתיבת כ"י, שזה מורה על בחי' הגל' ועד ששואלים לתינוק למה עשה כזאת והוא משיב "כ"י, והג' אמה"כ כי נער ישראל ואהבהו, שיש בחי' כזו שבה ישראל נושאים חן אצל אביהם שבשמים כנער אצל אביו, ואם יטעון המקטרג למה יאהבם הקב"ה כך, התשובה היא כ"י ותו לא. ואין שום טעם ברצון. וזה נרמז בכתוב נעלה וירשנו אותה כי, שאף בלי סיבה שכלית רק מצד רצונו ית"ש כי כך עלה ברצונו. והנה תיבות ז"ה אינג"ו שר"ה ל"י שממנו יוצא צירופו של חדש תמוז עולה בגימ' ועמ"ך כל"ם צדיק"ם, כמו שנתבאר שבנקודת השורש נחשבים כל ישראל לצדיקים.

ובז"ה יבואר הא דדקדקו המפרשים אהא דאמה"כ כולם אנשים שהוא ל' חשיבות, והרי כ' רש"י שהליכתו כבר היתה בעצה רעה. וי"ל דהנה שבט ראובן הוא המכוון לחדש תמוז ולו היתה ראויה הבכורה אלא שבסיבת החטא ניטלה ממנו גדולתו ועתה חדש תמוז הוא ג"כ מושפל מגדולתו, ולעת"ל עתידה הבכורה לשוב למקומה וחדש תמוז יעלה לגדולתו. והנה בסדר שמות המרגלים נפרט שמו של ראובן בראש, וסדר זה רומז לזמן התיקון שראובן הוא הראשון והבכור, ובנקודה זו שפיר נחשבים אף המרגלים לאנשים צדיקים, וע"כ במקום זה ראוי לקראם אנשים. והנה תיבות למט"ה ראוב"ן שמו"ע ב"ן זכור"ר עולה בגימ' מגל"ת אסת"ר, כי במגלה מופיע בחי' ונהפוך הוא שבוה נהפך החדש תמוז לששון ולשמחה שהוא כנגד ראובן הנחשב כאן ראשון.

וגם תיבות אשכ"ל ענבי"ם אח"ד עולה בגימ' ברו"ך מרדכי"ה יהוד"י.

ומעתה עת זו היא עת רצון שמתעורר בפרשה זו בחי' הגורל ובחי' עמך כולם צדיקים המתברר ע"י נחמת הפרשה של נסכים. וגם בשבת זו מברכים חודש תמוז שיהא לששון ולשמחה בבחי' ונהפוך הוא. ויתר על כן שהיום הוא כ"ג בסיון שהוא היום שנכתבו בו הספרים ככל אשר צוה מרדכי על היהודים ולבטל גזירת המן. ואז היתה ליהודים אורה ושמחה וששון ויקר. וביום זה נתקיים הענין של ונהפוך הוא. וע"כ בעת זו נאמר כתבו על היהודים כטוב בעיניכם. שיכולים לכתוב כעת טוב על היהודים, שיהא החודש תמוז הבעל"ט זמן של הפיכה לששון ולשמחה. ושיתקיים כטוב בעיניכם שהם חדשי תמוז ואב המכוונים לעינים כמובא בשם ספר היצירה. ותיבת

יתחזקו בני"י שאף אחר שנכשלו בחטא המרגלים מ"מ שרשם לא נפגם ועדיין נחשבים כולם צדיקים בנקודה זו. ולכן א"ש שלקחו יין לנסכים מאשכול שהביאו המרגלים, דאף דבעלמא איכא משום תקלה וקלון מ"מ במצוה זו דייקא אין לחשוש בזה כי נתגלה בה נקודת השורש ששם אין מגיע שום פגם.

והנה בחי' זו נקראת גורל, כמ"ש התניא בס' תורה אור שזה היה בחי' הנס בפורים, כי מה שמרויח האדם בהשתדלותו התחכמותו זה מובן לעיני האדם בדרך השכל, אבל מה שמרויח ע"י גורל אין לזה שום טעם וסברא למה דוקא זוכה הוא בגורל. והג' עד"ז בחי' זו של שורש שאין מגיע בה פגם אין לזה שום הסבר בטעם רק כך הוא רצונו ית"ש. ומבחי' זו באה הישועה של נס פורים, כי באותה שעה שנהגו מסעודתו של אותו רשע כבר הוכנה הישועה עבורם ולא הביט הקב"ה אל עיונם, כי נתגלה אז בחי' זו של גורל שאין מגיע שם שום פגם. וכן הוא בחי' הגאולה בדור שכולו חייב מצד בחי' זו שבה כל ישראל צדיקים. וחז"ל למדו דאין דבר שבקדושה פחות מעשרה מגז"ש דתוך תוך מהכ' הבדלו מתוך העדה הרעה הזאת, וילפינו עדה ממרגלים דאין עדה פחותה מעשרה. ויש סוברים דאין גירסא זו נכונה כי אין ראוי ללמוד דין של דבר שבקדושה מעדה הרעה. (עיין רבנו בחיי פ' אמור - עה"כ ונקדשתי בתב"י). אבל בספרים שלנו הרי אי' כגירסא זו. אלא הענין הוא כי בכינוס עשרה משרא"ל מתגלה תוכיות פנימיות ושרשם ושם הרי אין בהם שום פגם ואף הרשעים נחשבים לצדיקים, ושפיר ילפינו לדין זה אף ממרגלים, וז"ש אתיא תו"ך תו"ך ירמוז לתוכיות ופנמיות שרשם, וע"כ שפיר יליף עדה עדה אף שהם רשעים.

ובז"ה הוא ענין חדש תמוז שעכשיו בזמן הגלות הוא חדש קשה של זמן דין. וצירופו של השם בחדש זה הוא הפוך. אבל טובא גניז בגויה כדאי' בספה"ק מתלמידי הבעש"ט שלעת"ל יהא חדש זה נעלה ביותר ואז יתהפך החדש לששון ולשמחה. וע"כ צירופו של חדש זה בלבד נרמז במגלת אסתר בתיבות זה אינגו שוה לי, כי חדש זה שייך לבחי' ונהפוך הוא שעתיד להתהפך לע"ל. וע"כ הוא שייך למגילה, ולכך בפ' שלח מברכין את חדש תמוז כי בפרשה זו מתברר בחי' השורש שאין בו שום פגם ואין שייך שם קטרוג כי אין טעם ברצון כנ"ל, והוא בחי' הנס דפורים שהוא מבחי' הגורל כנ"ל, וזה הוא ג"כ ענין התיקון של חדש תמוז.

ועוררני אחד כי בפרשה זו בתיבות נעלה וירשנו

בעיניכם עולה כמנין גורל. וגם תיבות ויין לנסך עולה כמנין גורל כפי שנתבאר שפ' נסכים רומז לבחי' הגורל. וגם עולה כמנין כטוב לב המלך ביינן.

והמפרשים עמדו בקושיא מה ראה יהושע לשלוח מרגלים אחר שכבר נכשלו פע"א בענין זה. אכן י"ל כי משה רבינו שלחם בחדש תמוז שהוא חדש קשה שהיו אז ימי בכורי ענבים, ועי"ז התגבר עליהם הס"מ. אבל יהושע שלחם בחדש ניסן שאז הצירוף הוא ביושר ישמחו השמים ותגל הארץ ולא היה לו לחשוש שיכשלו.

ויזכנו השי"ת שחדש תמוז הבעל"ט יתהפך לששון ולשמחה ותמוז עולה בגימ' מלך המשיח. ויתקיים מה שברכנו היום את החדש יחדשהו הקב"ה עלינו ועל כל עמו ישראל לטובה ולברכה לששון ולשמחה וכו' ולגאולה קרובה ונאמר אמן.

פרשת קרח - תש"נ

זכרון לבני ישראל למען אשר לא יקרב איש זר וגו' ולא יהיה כקרח וכעדתו וגו'.

הנה כהיום הזה בער"ח תמוז התחילו ימי הילוך המרגלים והתחיל הקלקול של לשה"ר שהוציאו דבת הארץ שגרם לבסוף את החורבן והגלות, כמ"ש בתהלים וימאסו בארץ חמדה לא האמינו לדברו וגו' וישא ידו להם וגו' ולזרותם בארצות. והתחלת הדבר היה בלשה"ר של המרגלים ונסתיים במעשה דקמצא ובר קמצא שע"י הלשה"ר ושנאת חנם שבמעשה ההוא נגרם החורבן. וע"כ בימים אלה של הילוך המרגלים שמוטל עלינו לתקן חטא זה אנו קורין פ' קרח, והכתוב מזהירנו שלא נהיה כקרח וכעדתו ולהתרחק מן המחלוקת, וכמו שאחז"ל בסנהדרין (ק"י ע"א) כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו של לא יהי' כקרח וכעדתו.

ובס' נצח ישראל פ"ד מבאר המהר"ל הטעם שמקדש ראשון נחרב בסיבת ע"ז ג"ע ושפ"ד, ובית שני נחרב בסיבת שנאת חנם, כי אין לומר שהיה דבר זה במקרה. ומבאר כי במקדש ראשון היתה השראת השכינה גדולה ובזה היה הבית הראשון מיוחד במעלה. ולפיכך כשחטאו באלו ג' דברים שנקראים טומאה אין ראוי שתשרה שכינה ביניהם, כי אין השי"ת שורה בתוך טומאתם אם לא כאשר החטא בשוגג שאז נאמר

השוכן אתם בתוך טומאתם. אבל מקדש שני לא היתה השכינה שורה בו כמו במקדש ראשון רק מעלת מקדש שני היה מכח אחדות ישראל, כי ע"י ביהמ"ק מתאחדים ישראל בכהן אחד ומזבח אחד ונאסרו הבהמות, ולכך ע"י שנאת חנם שנחלק לבנם לא היו ראויים למקדש שהוא אחדות ישראל. ובפרק ה' מוסיף שזה נרמז ג"כ בשם קמצא המורה על החילוק והפירוד שזהו ל' קמיצה כמו שכ' וקמץ משם, וכן בלשון חכמים (נ"ג קו) גבי אחים שחלקו אמר שם מקמצים, ואלו האנשים קמצא ובר קמצא שהיו מחולקים בשנאת חנם נקרא שמם על ענין שלהם שהיו מוכנים לפירוד ועל ידם חרב הבית שהוא אחדות ישראל, עכת"ד.

והנה ידוע מ"ש הישמח משה בענין ב' בתי מקדש שנחרבו שהיה צורך בהם להכשיר את הארץ אל המקדש השלישי שיבנה ב"ב, והאריך להסביר הענין במשל. והמקדש השלישי יהא בנוי ע"ג בתי מקדש הראשונים. וכן אי' ג"כ בעבודת ישראל שהבהמ"ק לא נחרב כלל רק כולו קיים ורק למראית עין נראה כאילו חרב, ועומד מוכן לעת"ל שיבנה הבית השלישי עם בתי מקדש הראשונים. והנה ג' בתי המקדש נקראים בשם הר שרה בית כדאי' בדחז"ל, בהמ"ק הראשון נקרא הר ע"ש אברהם אבינו שכ' בו בהר ה' יראה, והשני נקרא שדה כמ"ש אצל יצחק לשוח בשדה, והבית השלישי הוא בית אלקי יעקב כמו שקראו יע"א אין זה כי אם בית אלקים. ולפי"ד המהר"ל הנ"ל מעלת המקדש הראשון היה בענין השראת השכינה שהיתה בו, ובית שני הי' מעלתו מצד אחדות ישראל. ונמצא כי בהבנות הבית השלישי יהא כלול בו ב' המעלות שהרי הוא כלול מכולם וע"כ נרמז בתיבות ה"ר שד"ה ב"ת שהם בגימ' שכינה ישראל להורות על ב' המעלות הנ"ל.

וכפי האמור בימים אלה של הילוך המרגלים מוטל לתקן הקלקול של לשה"ר ושנאת חנם, ובאה אלינו האזהרה בפרשה זו שלא נהיה כקרח ועדתו ולהחזיק במחלוקת.

ולפי האמת הרי ידוע שקרח אדם גדול היה, וכוונתו במחלוקתו היה להקדים זמן התיקון כמובא בספח"ק ושרשו בזוה"ק. והאריז"ל כ' כי ס"ת צדיק כתמר יפרח הם קרח, שלעת"ל עתיד קרח להתעלות שאז יהיו הלויים כהנים כמ"ש והכהנים הלויים בני צדוק, וקרח יהיה אז הכה"ג, ורצה קרח להקדים את זמן התיקון, אבל טעה בזה כי היה לו להכנע למשה רבינו ולבטל עצמו לנבואתו. אבל עתיד הוא לשוב לתיקונו כמו שדרשו עליו חז"ל הפסוק מוריד שאול ויעל, וכבר

בעצמו מקבל בתשובה אף את אלו, וזהו שיך לתורה שתתגלה לעת־ל, עיי"ש. וה"נ האוהה"ק כ' מצד משפט התורה אבל למעשה נמצא להם תיקון כמבואר ברמ"ע מפאנו. ויש להוסיף רמז בענין זה כי תיבות מוריד שאל ויעל עולה בגימ' דת"ן ואביר"ם כי גם עליהם נאמר מקרא זה שיעלו וישבו לתיקונם. שוב מתאני תנא דמסייע לי, בס' תפארת שלמה ח"א בסופו, בדרשה לראש השנה מימי חורפו, עיי"ש.

וביאור השתתפותו של קרח עם דתן ואבירם במחלוקת, י"ל כי הנה כ' בראשית ברא אלקים בשביל ישראל שנקראו ראשית. וכלל ישראל הם בחי' הראשית בני בכורי ישראל, אלא שבא עשיו וחטף לעצמו בחי' הראשית, ויע"א היתה ידו אוחות בעקב עשיו לעכבו, כי רצה להיות ראשון ללידה כמו שהיה ראשון ליצירה אבל לא עלתה בידו ויצא הראשון עשיו, והוא נקרא ראשון כדאי' במס' פסחים (דף ה.), ויע"א קנה ממנו את הבכורה והחזירו אל הקדושה וזה פועל דמיוני שלעת"ד תשוב בחי' הראשית לישראל. ובעשרה עממין שהבטיח הקב"ה לאברהם אבינו יש ביניהם קני וקנוי וקדמוני שג' אלה לא נמסרו עדיין לישראל עד לעת־ל והם עמון ומואב ואדום, ורק שבעת העממין שהם כנגד ז' תחתונות נמסרו לישראל, משא"כ ג' אלה הם נגד ג' ראשונות. ואי' בילקוט ראובני שלעת"ל יהיו במעלה יתירה מארץ ז' עממין כי גדולה הקדושה הנמצאת שם שהם כנגד ג' ראשונות. ואין זה סותר לקדושת ירושלים והמקדש שהיא העולה על כולם כי לעתיד יתאחדו בחי' הקדושה להיות כאחד, וע"ד שכ' האוהה"ק שנשמת משיח תהא מאוחדת ממש רבינו ודוד המלך. והנה קדמוני הוא עשיו אבי אדום שהוא בחי' הראשית בזה"ז, וע"כ נקרא קדמוני וכן ממנו יוצא עמלק שנא' בו ראשית גוים עמלק.

ואחז"ל כי מתחלה עלה במחשבה לברא העולם במדה"ד, וראה הקב"ה שאין העולם מתקיים עמד ושתף לה מדה"ד. ונמצא כי בבחי' הראשית הוא כולו דין, ולעת"ל תתקיים מחשבה זו ויתנהג העולם במדה"ד כי אז יוכל העולם להתקיים במדה"ד. וגם בזה"ז הצדיקים נוטלין בזרוע ומתנהגים עמהם במדה"ד כמבואר בספה"ק. ומכיון שעתה עשיו נטל לעצמו בחי' הראשית ע"כ הוא בבחי' הדין, וכמ"ש ועל חרבך תחיה, והוא בחי' השמאל הרומז על מדה"ד, וזה שמו של הס"מ אלא שנתחלף אות ש' של שמאל לאות ס'.

וכיוצ"ב הוא בשבט ראובן שהוא הבכור ולו יאות בחי' הראשית, אבל בסיבת החטא ניטלה

התחיל תיקונו בשמואל שיצא ממנו והי' גלגולו, וע"כ נאמר מקרא זה אצל לידת שמואל בשירת חנה. ואצל שמואל הנביא מצינו שהזכיר הרבה ממשות ואהרן (שמואל א' י"ב) ה' אשר עשה את משה ואת אהרן וגו', שזה מענין התיקון על חטאו של קרח שלא נכנע לפני משה רבינו.

ולגם דתן ואבירם לא היו אנשים פשוטים, ומצינו בתרגום יונתן פ' בשלח שדתן ואבירם נשארו במצרים ולא רצו לצאת עם כלל ישראל, וכשנאמר הנס של קרי"ם מיהרו לצאת וכשהגיעו כבר חזר הים למקומו ונבקע עבורם הים מחדש, הרי שגדול כוחם שנבקע במיוחד עבורם הים, וגם חזינו שלא מתו בשלשת ימי אפילה. ובאמת שנס זה של קרי"ם היה תקלה להם שעי"ז היה להם כח לגרור את ישראל אחריהם, והם היו כח המנגד למשה רבינו והיו עומדים תמיד כנגדו ולא רצו להכנע אליו. והאוהה"ק כ' עה"פ אל תפן אל מנחתם, שדתן ואבירם היו חלק הרע גמור וטבע הרע לשנוא הטוב שנאה עזה טבעית בלא סיבה, ומסיים שם, וטובר אני כי האנשים הרשעים האלה אינם בכלל עדת קרח שנא' עליהם מוריד שאל ויעל שאלו אבדה תקותם שכולן ענף הקליפה כן יאבדו כל אויבי ה', עכ"ל. אמנם יקשה מאד לומר כן שהרי לא ידח ממנו נדח והאיך לא נמצא תיקון לנשמות דתן ואבירם.

ואכן מצאתי כופר בס' גלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו שכל דבריו שם מקובלים מהארז"ל, וכ' שם ששני הפרים שהקריב אליהו בהר הכרמל שאחד מהם הקריבו למזבח ה' והשני לעובדי הבעל הם היו גלגולי נשמות דתן ואבירם, והרי מבואר שנמצא להם אופני תיקון. ויש לבאר שייכות התיקון בב' פרים אלה שהרי חטאם היה שלא רצו לשמוע לנבואת משה ולקיים את מצות ה' שנאמר ביד משה ועכשיו נכנעו לקיים נבואתו של אליהו הנביא אף במקום עבירה שהרי הקריב אז קדשים בחוץ שהוא מהאיסורים החמורים אלא שהיה הוראת שעה עפ"י הדיבור אבל הרי בעצם הוא דבר עבירה. וגם הרי חטאם היה שהיו בעלי מחלוקת ועתה עלו למזבח ע"י מלאך השלום אליהו הנביא שמביא שלום בעולם.

ואין זה סותר למ"ש האוהה"ק שדתן ואבירם אין להם תקוה, שכבר נתבאר במק"א בענין שמצינו כיו"ב באלו שהמשנה בסנהדרין אמרה שאין להם חלק לעוה"ב, ומ"מ הביאו בגמ' שדורשי רשומות אמרו שיש להם חלק לעוה"ב. והבאנו בשם ס' צדקת הצדיק שביאר בזה דאה"נ מצד התורה והמשפט אין להם חלק לעוה"ב, אבל עדיין יש ענין של מחתרת שהקב"ה

ממנו הבכורה לעת עתה ועתידה לחזור אליו לעת־ל, וע"כ גם הוא שייך לבחי' הדין כי בראשית המחשבה הוא כולו דין, וע"כ חדש תמוז המכוון לראובן הוא כולו דין וצירוף החדש הוא השם הוי"ה למפרע היוצא מפסוק זה איננו שוה לי, ואכן של ראובן בחשן הוא אודם כי צבע האדום רומז למדה־ר, ולעת־ל כשתחזור הבכורה לראובן יהיה החדש תמוז בראש החדשים וימים אלה יתהפכו לששון ולשמחה ויהיו המועדים החשובים ביותר כמ"ש בספה"ק מתלמידי בעש"ט, ואז יוכל העולם להתנהג במדה־ד כנ"ל שהוא בחי' חדש תמוז, אלא שבוה"ז אין העולם מתקיים רק במדת הרחמים וע"כ חדש ניסן שהוא חדש של רחמים הוא ראש החדשים, וחדש תמוז שהוא דין הוא בחלקו של עשוי כדאי' בווה"ק שחדשי תמוז אב אלול נפלו בחלקו של עשוי אלא שיעקב חטף ממנו את חדש אלול.

והנה לפי המבואר בווה"ק כוונת קרח היתה להחליף ימין לשמאל, כי הכהן הוא מצד הימין והחסד, והלוי מצד שמאל שהוא דין, והוא רצה להחליפם, ורצה להקדים הנהגת הדין של זמן התיקון, וע"כ נצטרפו עמו דתן ואבירם ואון בן פלת שהם משבט ראובן שגם הם רצו להגביר מדת הדין, וצד השמאל שזה בחי' ראובן מצד שהוא ראשית וכאשר יהא לעתיד כנ"ל שהעבודה תחזור לבכורים כמבואר בספה"ק. ואז יקויים מ"ש ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשוי דהיינו שיטלו מעשיו שהוא הקדמוני את הר עשוי שהוא בחי' הראשית שלקח מיצ"א, ויטלו ממנו את החדש תמוז השייך אל הראשית, ותיבות ארץ דתן ואבירם בגימ' החדש תמוז, כי זה היה מגמתם במחלוקתם לזכות בחדש תמוז.

ועפ"י הנ"ל יבואר מה שנטלו ראובן וגד וחצי שבט מנשה חלקם בעבר הירדן כי שם הוא נחלת עמון ומואב השייך לג' ראשונות שהוא בחי' הראשית, וע"כ שייך לה ראובן שהוא הראשית, וכן שבט מנשה שהוא קבל הבכורה אחר שנטלה מראובן ונתנה יצ"א ליוסף. ויען כי מנשה אינו ממש מבני יעקב אין זו בכורה גמורה, ולכן רק חצי שבט מנשה נחלו שם. ושבט גד ג"כ שייך לבחי' זו מצד אליהו הנביא הבא משבטו כדאי' במד'.

ועתה בימי תמוז הם ימים גדולים שטמון בהם אורו של משיח כאשר אמרנו בשבת העל"ט כי תמוז עולה בגימ' מלך המשיח. וגם "חדש מנחם אב" בגימ' מלך המשיח. ומצינו בגמ' שמשית נמצא בפתח של רומי אצל החולים והעניים, וכן חדש תמוז הוא בבחי'

זו שהוא חדש של שפלות ונפילה וע"כ שם נמצא מלך המשיח. ובימים אלה העבודה היא קשה אבל צריך להתחזק בעז ותעצומות ולחפור ולגלות הקדושה הצפונה בימים אלה. ועתה הוא זמן של התחזקות באהבת חנם לתקן הקלקול של שנאת חנם שגרם החורבן וב"ר קמצ"א עולה כמנין צו"ס הרביעי". ויזכנו השי"ת שיתהפכו צום הרביעי והחמשי לששון ולשמחה ויקויים מ"ש והפכתי אבל"ם לששון בגימ' חדש תמוז (כן הוא חסר וא"ו בספר ירמיה'). ויהא החדש הזה הבע"ל לטובה ולברכה לששון ולשמחה וכו' סוף וקץ לכל צרותנו תחלה וראש לפדיון נפשנו.

פרשת כי תצא

פ' תצא הוא החמשי של שבעה דנחמתא. והוא כדוגמת שבוע שלהוד שבו מגיע הטומאה לפסגת השיא וממילא תיכף נופלת כידוע שאין הקליפה מגעת אלא עד הוד. (ועיין באמ"ח פ' וישלח שזה היתה העצה של יעקב לכבד ולהשתחוות לעשו כדי שיהי' לו מפלה.) וזהו הענין של פסח שני ביום ראשון של שבוע ההוד שהטומאה שערכבה את הקרבת הפסח נסתלקה ובטל כוחה ואין מניעה להקריב הפסח, וכש"כ בהוד שבהוד בטל כל האבלות ונפסק כוח הקליפה ואין לה שליטה עוד על התלמידים ומעתה חלקם בחיים.

ואי"תא במדרש שבע עקרות הן. ארבע האמהות, אמו של שמשון, חנה, וציון. והענין שכל אלו העקרות היו מסוגלות ומוכנות להוליד נשמה נפלאה שעל ידה תהי' ישועת ישראל, ולכן היה עליהן קטרוג ועיכוב שלא להוליד. ובשבוע החמישי של הנחמתות, מפטירין רני עקרה, שזאת ציון העקרה תפקד ותושע ותלד זרע ברך ד', כי בשבוע זאת נפקע כח הקליפה ואין לו שוב כח לקטרג ולמנוע.

ולכן גם בברכת חתנים, הברכה החמישית היא שוש תשיש ותגל העקרה וחותרת, משמח ציון בבני'.

ואי"תא בפוסקים שהמפטיר מברך שבע ברכות כמ"ש שבע ביום הללתיך. שתי ברכות על התורה, אחת לפני ההפטורה, וארבע אחר ההפטורה. נמצא שהברכה החמישית, היא משמח ציון בבניה.

ובברכות חתנים יש שבע ברכות, והראשונה היא בורא פרי הגפן. וברכה זו מסתמא כנגד אברהם מדת החסד. אבל בברכות שלאחר ברכת המזון,

בהגיע יום השבת שבו השלמת שבועת ימי בראשית והוא הכוללם כולם ובו כלה ה' מלאכתו וגם נכללת בו ההשפעה העתידה לבוא בשבוע הבא, ושמעתי לפרש בזה הנוסח הנאמר בליל שבת מודה אני וכו' על כל החדש אשר עשיתי עמדי ואשר אתה עתיד לעשות עמי, שלא מצינו נוסח כזה של הודאה בשאר מקומות, וזה כי ביום השבת כבר נקצב השפעת החדש שעתידי לבוא בשבוע הבא. וע"כ ביום זה נשלם הכנור עם שבועת הנימין והגיע הזמן לומר שירה, וע"כ יום השביעי משבח ואומר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה. וע"כ בקבלת שבת אחר אמירת מזמור לדוד שבו נזכרו ז' פעמים קול ה' ונשלם בזה ז' קולות הנגינה אזי פוצחים בשירה בפזמון לכה דודי ואח"כ אומרים מזמור שיר ליום השבת וגו'.

ועד"ז הוא ענין מה שהבאת בכורים טעונין שיר כדאי' בחז"ל ונפסק ברמב"ם (פ"ג מהל' בכורים), וילפינן זה מהא דבביכורים כתיב ושמחת בכל הטוב ובשירה כתיב היטיבו נגן בתרועה, כי ע"י שבועת המינין נשלמו שבועת הנימין של הכנור והגיע העת לשיר. וכן הוא ענין חדש תשרי שהוא החדש השביעי ואז הוא זמן התרועה בשופר שהוא ענין השירה שאנו משוררים ומזמרים למלכנו ביום כוננות המלכות שהוא בר"ה שבו נברא העולם ולעת נעשה בחפצו כל אזי מלך שמו נקרא, וכמובא בא' הטעמים של רבנו סעדיה גאון על תקיעת שופר בר"ה. וזה כי בהגיע החדש השביעי נשלמו שבועת נימי הכנור וע"כ הוא זמן שירה כבשבת. והגם שיש גם טעם אחר בתקיעת שופר בר"ה כדי לעורר הלבבות לתשובה מ"מ החכם שענינו בראשו מעורר לבבו לתשובה טרם ר"ה בתקיעות השופר של חדש אלול ובימים אלה מקיים מ"ש ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים דקאי על חדש אלול כדאי' בזה"ק ושב ומתנחם על חטאיו, ואזי בהגיע ר"ה איןלו צורך בתקיעת השופר לשם תשובה כי אם לשם תרועת שמחה לחידוש המלוכה, ובבחי' הללווה בתקע שופר, שהשופר הוא בחי' הלל וזמרה, הטיבו נגן בתרועה, אלא דמי שלא הכין עצמו בתשובה לפני ר"ה בהכרח צריך הוא להתעורר בתקיעה של ר"ה לתשובה.

והנה כבר אמרנו כמה פעמים שראש השנה הוא בחי' בהמ"ק בזמן, שאז הוא הראשית בזמן וכן הבהמ"ק הוא ממקום הראשית, ומבוא בבני יששכר שכבוש ארץ סיחון ועוג היה בחדש אלול, והנה ארץ סיחון ועוג הוא המנעול ליכנס על ידו לא"י כדאיתא במג"ע, וע"כ טרם שנכנסים לר"ה שאז נכנסים לא"י ולמקום המקדש כנ"ל באים לארץ סיחון ועוג שהוא

משמיים אתברכת בורא פרי הגפן ושוב מכרכים אותה לבסוף. והנראה בזה, כי שבע ברכות של החופה הם כשענינים כסדרם, ואז מתחילים בברכת החסד. אבל לפעמים אין הכל כסדר אצל הזיווג ואין נראה אצלם ח"ו הנהגת החסד. ולזה מרמזות הברכות שאחר הסעודה וברכת המזון, שמסלקים השלחן של השפע ואז אין מתחילים בברכת בפה"ג. ומ"מ בסוף הברכות מתבקשת האבידה, ושוב חוזרת לישב על כנה ומכרכים אותה, ושוב שולט מדת החסד. ובהפטורת רני עקרה מסיים הנביא כי ההרים ימוש. (ההרים הם האבות כדרשת חז"ל א"ת הרים אלא הורים) כלומר אפילו אם חסדו של אברהם ימוש ממקומו, מ"מ מאתך לא ימוש וברכת שלומי לא תמוט, כי החדש ישוב למקומו, העקרה תרונן, ותשמח ציון בכניה.

פ' כי תבוא - תש"נ

והי' כי תבוא אל הארץ וגו' ולקחת מראשית כל פרי האדמה וגו'. וברש"י אי' מראשית ולא כל ראשית שאין כל הפירות חייבין בבכורים אלא שבועת המינים בלבד, נאמר כאן ארץ וגו' להלן ארץ חטה ושעורה מה להלן משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל אף כאן שבח א"י שהן שבעה מינין ע"כ. והרה"ק ר"פ מקאריץ זצ"ל הקשה איזה שבח הוא לא"י בשבעת מינים אלו והלא גם בשאר ארצות גדלים מינים אלה. ותירץ דמ"מ מיוחדת היא א"י שנמצאים בה כל ז' המינים משא"כ בשאר ארצות ע"כ. ויש לבאר ענין הזה על דרך דאיתא בחז"ל והובא ברש"י (קהלת ב"ה) עה"פ עשיתי לי גנות ופרדסים ונטעתי בהם עץ כל פרי, שהיה שלמה מכיר בחכמתו את גידי הארץ איזה גיד הולך אל כוש ונטע בו פלפליו, איזה הולך לארץ חרובין ונטע בו חרובין, שכל גידי הארצות באים לציון שמשם משתיתו של עולם וכו' עכ"ל. והרי כי כל הנמצא בעולם יסודתו בהררי קודש בציון שהיא שורש וראשית התפשטות כל הבריאה.

והנה מובא בקדמונים (עיי' ילקו"ר עקב) ששבועת המינים מכוונים לשבעת ימי בראשית שהם ז' המדות שבהם נברא העולם והם ז' קולות שנאמרו במזמור כ"ט בתהלים. ומעתה בא"י שוא שורש כל הבריאה ראוי שימצא בה כל שבועת המינים שכללותם הם בחי' ז' ימי בראשית שבהם נברא העולם.

והנה ידוע שיש שבעה נימין לכנור, וע"י שבעה קולות נשלמים קולות הנגינה, וע"כ עד"ז

לומר עכסה בתי וסגי באמרו בתי.

וביאור הדבר בהקדם הידוע מש"כ בערבי נחל לבאר ענין לכידת קרית ספר שדרשוהו חז"ל על ג' מאות או ג' אלפים הלכות שנשכחו בימי אבלו של משה שהחזירם עתניאל בן קנז בפלפולו, דהפשוט והדרש הם כאחד, כי כל חלק שבא"י מכוון לחלק מיוחד בתורה ומקום זה של קרית ספר היה המקום המכוון להלכות אלו שנשכחו ושם הם מושרשים, וע"כ ע"י כנישת מקום זה היה הדבר לסיוע לגלות מחדש ע"י פלפול התורה אותן ההלכות, עכ"ד. והנה במס' יומא (דף פ.) א"י שיעורין בית דינו של יעבץ תקנום וברש"י שם יעבץ הוא עתניאל בן קנז. ופריך והכתיב אלה המצוות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה אלא שכתום וחזרום ויסדום. ומסתבר לומר שהן הן ההלכות שנשכחו בימי אבלו של משה שהחזירם עתניאל בן קנז בפלפולו. והטעם שהלכות אלו דייקא נשכחו י"ל כי הנה אחז"ל עה"פ ארץ חטה ושעורה וגפן וגו' כל הפסוק הזה לשיעורין נאמר (עי' סוכה דף ה:), ונמצא כפי האמור א"י היא מתנת חלקו של משה רבינו ושייכת לשרשו, וע"כ מסתבר שבפרשה זו שנאמר בה שבחה של א"י שם הוא חלק התורה שמושרש בו בפרטיות נשמת מרע"ה, וע"כ בימי אבלו נשכחו הלכות אלו השייכים לפרשה ההיא, והנה מובא בס' גלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו שנשמת עכסה היתה נשמת צפורה אשת משה. ומעתה יבואר כי לפי שידע כלב שורש נשמת בתו עכסה, מאין לקחה מאוצר הנשמות, ע"כ התנה שהאיש אשר יכה את קרית ספר שהוא המקום של ההלכות שנשכחו בימי אבלו של משה כי הם השייכים לחלק התורה המכוון לשורש נשמת משה רבינו אליו ראוי שתנתן עכסה בתו שהיא נשמת אשת משה כי היא הראויה לחלקו, וע"כ דקדק להזכיר עכסה בתי, ורמז לדבר שהתיבות חט"ה שעור"ה גפ"ן תאנ"ה רמו"ן זי"ת דב"ש עם הכולל עולה כמנין ונתת"י ל"ו א"ת עכסה בתי לאש"ה. וענין הכולל, כי פרשה זו של שבח א"י כוללת כל התורה ושקולה כנגד כל המצוות כנ"ל.

והנה נראה לפרש שהשדה שנתן כלב לא היתה בתורת נדוניה אלא היתה זאת הנחלה שנתחלקה לכל אחד מישראל שכל נשיא השבט היה אפוטרופוס להנחיל את הארץ לכל בני שבטו. וכלב בן יפונה היה הנשיא של שבט יהודה להיות אפוטרופוס להנחיל לבני שבטו. וכדכתיב בפ' מסעי, אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם את הארץ, וגו' למטה יהודה כלב בן יפונה. והנה דרכו של אפוטרופוס נאמן שנותן לבני משפחתו את החלק הגרוע כדי שלא יהא נחשד

ההכנה לכניסת א"י כנ"ל, וארץ ישראל היא הארץ השביעית כדאי' בפרקי דר"א והיא בחי' השבת, וארץ סיחון ועוג הוא בחי' ערב שבת, ובע"ש כבר יש התנוצצות מקדושת השבת, וכמ"ש בספה"ק לרמזו בשם ער"ב שבת שיש בו תערוכת מקדושת השבת. וע"כ משנכנס מרע"ה לארץ סיחון ועוג וכבר טעם מטעמה של א"י ומטעמה של שבת הנסוך בה אמר אז ואתחנן אל ה' בעת ההיא וגו' ואחז"ל שאמר דמיתי שמא הותר הנדר, כי כמו שכבר טעם בע"ש בבחי' טועמיה חיים זכו כך כבר יזכה לטעם השבת גופא. ועד"ז כל איש ישראל יש לו להתחנן בלב ונפש בחדש אלול שיוזכה ליכנס אל ראש השנה ולהרגיש את נועם השבת של החדש השביעי שבו שמחת התחדשות המלוכה, ושיוזכה לטעום מתיקות הדבש של ר"ה שהוא א"ב הרחמים בגי' דב"ש כדאי' מהאריז"ל.

והנה משה רבינו נתעצם בעצמות התורה עד שנעשית עצם מעצמיו, וא"י בזה"ק עה"כ קימו וקבל היהודים, שמשה רבינו הוא כללא דיהודאי, והרי ס' רבוא נשמות ישראל הם ס' רבוא האותיות שבס"ת ונמצא שמרע"ה הוא כללות כל התורה, וע"כ היתה לו חביבות יתירה לארץ ישראל כי א"י היא ג"כ כללות התורה וכדחז"ל ששקולה ישיבת א"י ככל התורה (ספרי ראה י"ב, כ"ט). ונמצא שהיא מכוונת אליו וראויה לחלקו, וגם א"י היא בחי' השבת היא בחי' המלכות. וכן מרע"ה הוא בבחי' מלכות וכמ"ש ויהי בישרון מלך וגו' שדרשוהו חז"ל על משה רבינו. וזהו ישמח משה במתנת חלקו. כי השבת, וגם א"י שהיא הארץ השביעית, הם חלקו הפרטי בתורה, מלבד שהוא בכלליות כולל כל התורה. אבל שבת וארץ ישראל, הם מתנת חלקו כי הם מצוות השקולים כנגד כל התורה.

ובענין זה יש לבאר המעשה (שופטים א') שאמר כלב אשר יכה את קרית ספר ולכדה ונתתי לו את עכסה בתי לאשה. וילכדה עתניאל בן קנז ויתן לו את עכסה בתו לאשה, ואח"כ כתיב שם שבקשה מאביה הבה לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני ונתתה לי גלות מים ויתן לה כלב את גלות עלית ואת גלות תחתית, ובפשטות נראה שאביה נתן להם בתורת נדוניה שדה ובאה בקובלנא שהשדה היא יבשה מבלי מעיני מים ומלא אביה בקשתה ונתן לה שדה ובה מעין ממעל ומעין מתחת. והענין מתמיה מה ראה הכתוב לקבוע בספר דבר פעוט כזה, וגם צ"ב דודאי הנותן בעין יפה נותן ולמה לא נתן להם כלב מתחילה שדה טובה עם מעיינות, ועוד צ"ב שלא בקש כלב לבתו רק אדם כזה שיצליח ללכוד את קרית ספר ותו לא. וגם מהו שדקדק

שמעדיף הוא את חלק בני משפחתו משאר בני השבט. וה' נתן כלב לעתניאל חתנו את חלקו בא"י מחלק הגרוע מטעם זה. אך בתו באה בטענה דכיון שעתניאל בן קנז גילה את ההלכות השייכות לפרשה של שבח א"י שהיא חלקו של משה רבינו אין ראוי שתהא נחלתו ארץ יבשה נגובה אלא ראוי שתנתן לו ארץ משובחת שיש בה מעיינות כמו שהזכיר הכתוב בפרשה היא בשבח הארץ ארץ נחלי מים עינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהר. ואכן מילא את בקשתה ונתן להם גלות עלית וגלות תחתית ע"ש הנאמר יוצאים בבקעה ובהר.

גם דקדקה לומר הבה לי ברכה. וירמוז למה דילפי חז"ל עוד ממקרא דארץ חטה ושעורה דין קדימה לברכה כי המוקדם בפסוק מוקדם לברכה, וע"כ טענה כי מצד שורש עתניאל בעלה וגם מצד שורשה, שהיא צפורה אשת משה לא כיון כלב את האמת בנחלתו שחלק להם, והיא העמידתו על האמת, והודה לה.

והנה כפי האמור חדש אלול הוא בחי' ערב שבת ובו צריכים לטרוח ולהכין לשבת שהוא ראש השנה, ומלבד זאת בשנה זו אנו עומדים לפי חשבון ימות עולם בערב שבת בחצות היום. כי עתה מתחיל הרבע האחרון של האלף הששי, ובצפייתנו צפינו על שנה זו שנת תש"נ שנזכה בה אל הגאולה כמובא מהקדמונים שהיא שנת פקידה, ובאמת אי' מהרה"ק מהר"ג מבראסלב זצ"ל שבשנה שאיתא בספרים שיבוא משיח, בשנה כזו בודאי לא יבוא משיח כי אין משיח בא אלא בהיסח הדעת. אכן נראה דכהיום שכבר חלפו כל כך פעמים שנות פקידה ועדיין בן ישי לא בא יש די הסח הדעת אפילו בשנה כזו. ואמנם מסתבר כפי מה ששמתעי שעיקר הכוונה לפקידה היא בסיום שנה זו ותחילת שנת תשנ"א, וביחוד מסתבר לומר כן בכוונת ס' הפליאה המיוחס לבעל הקנה במ"ש שם על דבר עת הקץ בזמן הזה. ומעתה אנו נמצאים כעת בתקופת ערב שבת בחצות שהוא זמן התנוצצות קדושת השבת, וכבר הולכים אז לטבול במקוה וללבוש בגדי שבת, ודרכם של יראי ה' הוא להיות כבר מוכן במוקדם עם כל צרכי שבת ולשבת ולצפות לקבל פני שבת מלכתא כאשר הובא ברמב"ם שזה מכבוד השבת לישיב בכבוד ראש וליחל לקבלת פני השבת כיוצא לקראת המלך. וכן היה נהוג בבתי ישראל בימים מקדם, שהיו גומרים במוקדם הכנת צרכי שבת והיו באים לביהכ"נ מוקדם ולומדים בספרי חסידות וכיוצ"ב, ולא להיות טרוד ומבוהל עד זמן כניסת השבת ולאחר את התחלת התפילה של אמירת הודו עם הציבור, שתיקון גדול הוא אמירת מזמור זה וטובא גניז בגויה שבו יוצאים מעמקי

הקליפות, ואמר הרה"ק רבי מאטיל מסלאנים זצ"ל דמי שמשחח בחזרת הש"ץ איתא בשו"ע שגדול עונו מנשא וגדולה עליו התמיהה ויש קושיות עליו, אבל מי הוא שמשחח בהודו הוא מופרך לגמרי (איין אפגעפרעגטער). ועל כן צריך להתחזק בזה כל מי שהיכולת בידו לשמור כראוי את הערת שבת, ואמר הג"ר יעקב קאמנצקי זצ"ל בענין שמירת שבת שנתחזקה פה במדינתנו אחר שהיתה כל כך עזובה ובעוזה חזרה עטרת השבת ליושנה, ואמר שהשבת אמנם חזר, אבל הערב שבת לא חזר. ובוזר ראוי להתחזק ביחוד בעת זו שאנו עומדים בתקופת ערב שבת בחצות כנ"ל. וע"י שנשמור כראוי את הע"ש יתעורר למעלה ג"כ שמירת הע"ש שיחיש הקב"ה לגאלנו בערב שבת, ותיבות ערב שבת עולה בגימ' פדו"ת של"ח לעמ"ו.

ואיתא מהאריז"ל כי ימי אלול נקראים בשם דרך ועליהם רומז הכתוב הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה. והנה אכ"מ בביאור הטעם שנקראו הימים דרך. אבל מ"מ זה מבואר שנקראו בשם דרך. והנה ע"ז בא עמלק בפתייו, אשר קרן בדר"ך, שהוא מצנן האדם מעבודת ימי אלול הנקראים דרך וכל אחד עוסק בעסקיו כהרגלו ואין איש שם על לב, וצריך ללחום כנגדו ולהתגבר עליו, וגדולה מאד ההארה של ימים אלה שבהם מאירים י"ג מדות של רחמים, וצריך ללחום אז מלחמת סיחון ועוג כדי לשבור את המנעול שיוכלו ליכנס בראש השנה לארץ ישראל. יזכנו הש"ת לזה ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלים.

פרשת נצבים-וילך - תש"נ

אתם נצבים היום כלכם וגו' כל איש ישראל. כ' בילקוט ראובני דקחשיב קרא עשר מדרגות שבישראל. והנה נכללו כאן כל הדורות עד הדור האחרון כמ"ש את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה, וכבר פי' דלזה רומז הכ' מחשב עציץ עד שואב מימך דלכאור' אין הל' לומר כן, כי הדרך למינקט מגדול ועד קטן ואילו הכא נקט מקטן ועד קטן. אך רמז בזה לעיקבתא דמשיחא כאשר מגודל שפלות הדור אף הגדולים שבהם קטנים הם בערך הדורות שלפניהם ושפיר ניתן להאמר עליהם מחשב עציץ עד שואב מימך.

ופרשה זו היא קריאת השבת האחרון בשנה שהיא עת

הלבנה כמ"ש אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון. ע"כ.

והענין הוא שהלבנה ירמוז אל כנסת ישראל והשמש אל השי"ת כמ"ש שמש ומגן ה'. ובר"ה גדול מאד ההסתר פנים ואין נראית הארת פני ה' לכנסיי מתוקף הדין, וע"י סגולת תקיעת השופר מתפזרים העננים ובטל ההסתר פנים. וזה ענין קריאת היום בפרשת העקדה לפני תק"ש, כי הנסיון אצל אברהם אבינו היה כדאי' בס' ענין מ"ש וירא את המקום מרחוק שנסתלק ממנו הארת פני ה' והיה נראה אצלו השי"ת מרחוק כענין שנ' מרחוק ה' נראה לי, ובגודל ההסתרה התחזק לעמוד בנסיון. וזהו בחינתו של יום ר"ה שהוא יום הכסה שנכסה אור פניו ית"ש מגודל תוקף ההסתרה, ואחר הקריאה תוקעין בשופר שבסגולתו להעביר ההסתרה כנ"ל.

וכבר נתבאר במק"א שנסיון העקדה הוא היה הנסיון האחרון של א"א וע"כ הוא מכוון לדור האחרון שאז הנסיון הוא להתחזק בתוקף ההסתרה של עיקבתא דמשיחא בזמן של ואנכי הסתר אסתיר פני, וכ' בספר אור ישרים בענין נסיון העקדה שאין הרבנות שהיה מוכן אברהם אבינו להעלות את יצחק בנו ע"ג המזבח, כי הרי אף אצל אומה"ע רואים בענין זה עבודות גדולות כמ"ש כי גם את בנייהם ואת בנותיהם ישרפו באש לאלהיהם, אלא החילוק הוא כי הגויים אין ביכלתם לסבול קושיות, והיה כי יתעורר בלבבם קושיא לאלהיהם יעזבוהו, משא"כ אברהם אבינו אף שהציקתו קושיא גדולה, שהרי הבטיח לו הקב"ה כי ביצחק יקרא לך זרע וכאן הוא מצווהו לשחטו, עכ"ז לא הרהר כלום והיה מוכן לקיים רצונו ית"ש.

וזה ענין נסיון הדור האחרון אשר מצאוהו רעות רבות וצרות בגודל ההסתר פנים ומתעורר בלבבות בנ"א קושיות אשר בעוה"ר הרבה נלכדו עי"ז ונכשלו, ולעת כזאת צריך לעמוד בנסיונו של אברהם אבינו ולא להרהר אחר מדותיו ית'.

וכפי האמור ראש השנה הוא בחי' נסיון זה שבו גדול מאד ההסתר וע"כ והאלקיים נס"ה א"ת אברהם עולה כמנין רא"ש השנ"ה. אכן בכח סגולת השופר לגלות ההסתר ולהמשיך ההארה, וע"כ תיבות תקע"ו בחד"ש שופ"ר בכס"ה עולה כמנין ואנכ"י הסת"ר אסת"ר פנ"י. וכוחו של אברהם אבינו עומד לימיננו ומלוינו בתוקף ההסתר שנוכל לעמוד בנסיון ולהאיר מתוך חשכה. וזש"ה אשר יאמר היום בהר ה' יראה,

הסתלקות השנה כולה ועלייתה, וע"כ קוראים אז פרשת יום האחרון של משה רבינו, כי ביום האחרון לחיי אדם מתקבצים כל ימי חייו, ע"ד מ"ש תוסף רוחם יגועו. ובזה מפרש באגרא דכלה דברי משה רבינו "בן מאה ועשרים שנה אנכי היום" שביום זה נתקבצו כל מאה ועשרים שנותיו היות שזה יום הסתלקותו. ובפרט בשעה זו של סעודה שלישית בזמן רעוא דרעוא אשר בהאי רעוא אסתלק משה שהוא נשמת השבת, וכעת גם מסתלקת קדושת השנה בסיום עליית השבת, וע"כ עתה שעת הכושר ע"י ישוב הדעת לתקן את כל סדר השנה.

וביותר מוטל להתבונן כעת בעמדנו טרם כניסת שנת תשנ"א שהוא עת חצות היום של אלף הששי והתחלת ההכנה ליום שכולו שבת ומסוגלת ביותר להיות עת פקידה, וא"כ יש לחשוש שבשעה זו היא גמר תקון קומת הדורות העומד על הדור האחרון ועכשיו צריך לסיים תיקון כל הדורות שלפנינו ואם לא עכשיו אימתי. ואמה"כ בפרשתנו ואמר הדור האחרון על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת וגו'. וכ' ע"ז התפארת שלמה בפ' מסעי דלכא' למה תלה הכ' דוקא בדור האחרון ולא ישאלו זה קודם לכן. אך כי צריך כ"א להתעורר בלבבו ולצעוק אל הקב"ה על אשר בעוה"ר ארץ הקדושה באו בה זרים ויבלעוה וטמאו את היכל קדשך. ולעורר רחמים על הארץ ועל קבוץ גליות לתוכה. וע"י התעוררות זו כשתהיה מעומק הלב באמת מעורר בזה למעלה הרחמים והרצון על הגאולה, וזה שרמו הכ' כי הדור ההוא אשר יתנו עיניהם ולבבם לשאול על זה וידאבו על חורבן הארץ ויאמרו על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת, הנה ע"י תשוקתם ודאבון נפשם יעוררו הגאולה והם יהיו הדור האחרון קודם הגאולה, עכת"ד.

וזאת יש לאדם להתעורר בשעה זו של הסתלקות השנה שמא עתה השבת האחרון של הגלות בדור האחרון, וקריאת הפרשה היא מיום האחרון של משה רבינו שהוא כלל דיהודאי כמ"ש בזה"ק. ואמה"כ ויהי ככלות משה לכתוב את דברי ספר התורה הזה עד תמם. וכתבת הס"ת ע"י משה רבינו הוא ענין תקון כל קומת הדורות המכוונים לאותיות התורה, והשלים התיקון עד תמ"ם בגימ' דו"ר אחרון, וגם הוא בגימ' עמ"ך כול"ם צדיקים.

א"י בזה"ק פ' אמור הנדפס במחזורים לפני תק"ש עה"כ תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו, דבר"ה הלבנה מכוסה בענן ואין אור השמש זורח עליה ולכן נקרא כסה, עד שישראל תוקעין בשופר ואז מאירה

אמונת

נצבים-וילך

עתיך

עט

שאברהם אבינו פעל ע"י עמדו בנסיון העקדה שבדור
האחרון כאשר יתגבר החשך עכ"ז בהר ה' ירא"ה שיוכל

להראות בו אור בתוך החשך.

בעזה ש"ת

קונטרס אמונת עתיד

דבר בעתו מה טוב ומה נעים
דברי תורה והתחזקות היוצאים מן הלב
שרובם נאמרו בעתות רצון
ד"רעוא דרעוין" לפני התלמידים.

מאת
מו"ה משה וואלפסאן שליט"א

יוצא לאור בברוקלין, נ.י. ע"י מכון אמונת עתיד

שנת תשנ"א לפ"ק

ההוצאות של כתיבת התורות משנת תשנ"א נתנדבו ע"י:

- לפני התקיעות – לע"נ ברוכה בת ר' ציון ניאזוף נפ' ר' תשרי (ניאזוף)
שבת שובה – נתנדב ע"י אשר זאב ווייס
שבת סוכות – לע"נ ישראל חיים בן ר' אהרן ז"ל (א. ברזין)
בראשית – מתן מסתר
נח – לע"נ ר' משה אליהו ב"ר חיים אהרן ע"ה וזוגתו החשובה אסתר רויזא
ב"ר יעקב יהודה הכהן (א. אסטרייכר)
יורא – לע"נ מרדכי בן ישראל יעקב הכהן פרידמאן מסאטמר וזו' מייטא בת ניסן
למשפחת גאנץ נפ' ט' סיון (מ. פרידמאן)
תולדות – לע"נ חנה רייזל בת ר' מרדכי דוד נדבת בנה מנחם ישעי' נפתלי האסנפלד
ויצא – לע"נ יצחק יעקב בן מאיר (ח. ליכט)
וישלח – לע"נ ר' מנחם מנדל בן בנימין הכהן וזו' הינדה בת ר' חיים אהרן (מ. סיוואלד)
וישב – לע"נ ר' משה חיים בן יקותיא' יהודה הכהן שניידר ז"ל
ויגש – לע"נ חיים דוב יוסף בן מנחם מנדל ז"ל (מ. פינקלמאן)
ויחי – לע"נ יעקב בן הלל מאיר ולע"נ יהושע בן ראובן יוסף (מ. ש. גראסינגר)
שמות – לע"נ מרים בת יעקב יהודה ליב הלוי ע"ה (ווילהלם)
בא – לע"נ שלמה זלמן בן יששכר דוב (ח. רוזנבערג)
בשלח – לע"נ רב נפתלי בן נטע יצחק זצ"ל (ה. הסנפעלד)
יתרו – לע"נ ראובן בן יעקב זאב (ד. וואלף)
משפטים – לע"נ גאלדא בת ר' חיים נפ' א' דר"ח אדר ב' (וויעלגוס)
תרומה – לזכות יונה יששכר דוב בן חיה פסל
תצוה – לע"נ שלום בן יחזקאל שרגא גאלדשטיין, ולע"נ דוב בן שמואל שיינר (שמחה גאלדשטיין)
כי תשא – לע"נ גולדה בת ר' ישראל (סקורניק)
ויקהל פקודי – לע"נ אפרים פישל ע"ה בן אברהם נתן נ"י (יאקובוביץ)
דרוש ע"פ ויקהל רפואה שלימה לחולי ישראל
צו לע"נ רפאל ראובן ז"ל בן ילח"ט הגאון ר' דן שליט"א
סעודת אסתר-פסח לזכות שמשון מאיר בן אסתר שרה ומנחם מענדל בן אסתר שרה
נעילת פסח – נדבת שמואל זוסהאלץ, בנימין ווידערמאן, ויהודה הורוויץ
שמיני – לע"נ חיים דוב יוסף בן מנחם מנדל ז"ל (מ. פינקלמאן)
תזריע מצורע – לע"נ ר' יעקב ע"ה בן ר' יונה צבי נ"י (הערצאג)
אחרי-קדושים – לע"נ אהרן בן יהודה גרשון ולע"נ לאה בת ר' ישראל יוסף (פ. לעזער)
אמור – לכבוד הכנסת נכדו נתן הכהן נ"י לתוך בריתו של אברהם אבינו
ולע"נ חמיו נתן בן אריה ליב (ר' שמואל יצחק שפירא נ"י)
בהר-בחוקתי לע"נ רייזל בת ר' יעקב קאפעל (א. ליפשיץ)
נשא – לע"נ רב נפתלי בן נטע יצחק זצ"ל (א. האסנפלד)
בהעלותך לע"נ חיים בן ראובן (ר. ראזענבערג)
שלח מלכה בת אסתר לרפ"ש (ח. קויפמאן)
קרח לע"נ חנה ריבא בת חנוך הענך למשפחת פיינזייג
כי תבוא – לע"נ ר' משה חיים בן יקותיאל יהודה הכהן שניידר ז"ל
נצבים – שלמה בן ברכה לרפ"ש (וואלף)

לפני תק"ש - תשנ"א

לזה, ועל כן תרחם עלינו, עכ"ד.

ענין מצבת התקיעה הוא דוגמא לבריאת העולם שהיה ע"י צמצום אורו ית"ש וכן התוקע בשופר מצמצם כוחו אל נקב השופר. וכבר אמרנו בשנה העל"ט שבכל ר"ה אנו בוראים את העולם מחדש ע"י תקיעותנו ופסוקי מלכיות זכרונות שופרות שכל א' מהם יש בו עשרה פסוקים כנגד עשרה מאמרות שנברא בהם העולם, וזאת היא ההדגשה של תיבת ונאמר לפני כל פסוק הנאמרת בהטעמת הניגון ע"י החזן לרמוז אל המאמר של בריאת העולם.

וכמו"כ יש ליתן טעם למנהג שנהגו צדיקי הדורות בדרשותיהם לפני תק"ש להמשיל איזה משל כ"א לפי דרכו וכולם סובבים על קוטב אחד שהוא משל למלך וכו'. כי ענין המשל הוא צמצום שהרב מצמצם עצמו אל התלמיד כדי להבינו איזה השגה כי ע"י המשל יקל על התלמיד הבנת הדבר, וע"כ יש בזה דוגמא לבריאת העולם שהיתה ע"י הצמצום כנ"ל אשר חוזר ונשנה בכל ר"ה מחדש.

ואזכיר כאן משל מדברי החת"ס (בדרשות ח"א עמ' ג'), משל למלך שנכנס למדינה ובני המדינה יוצאים לקראתו כראוי לכבודו במלבושי כבוד, והיו בני מדינה אחת עניים ואביונים ואין בידם מאומה ללבוש ולהוציא הוצאות, ויתיעצו כי הנה המלך קבע כי כל היודע נגן יבוא בכנור וקול זמר לפני המלך, וכולם יתלבשו במלבוש אחד מיוחד וכולם יתפרנסו משלחן המלך. ויאמרו הנה כולנו נבוא לשורר ובתוך הרעש הגדול הזה מי ישגיה על קולנו, ועי"ז נהיה מלובשים בלבושי המלך ונזונים מביתו. ואם כי המלך בחכמתו יבין שאין אנו מנגנים כראוי, הרי יבין וידע כי הלחץ הכריחנו לכך, וירחם עלינו וימלא משאלותנו ברחמים.

והנמשל הוא בעצם פירוש המקרא - צדק ומשפט מכון כסאך חסד ואמת יקדמו פניך. כי לפי כבוד הכסא ראוי שיקדמו פניך בעלי חסד ואמת, וא"כ במה נכנס קמי מלכא קדישא. ואמר ע"ז - אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון - כי היודעי תרועה מתלבשים באור פניו ית"ש ואין צורך יותר מזה. אך אנו אין יודעים יותר מדבר אחד לתקוע ולבכות, ולא שום כוונה כמו היודע נגן ממש שמשנה בכל שעה לפי הראוי לכוון לאותה שעה. רק אנו - בשמך יגילון כל היום ובצדקתך ירמו - כי רק נזכיר שמך ונגילה בו, ועי"ז תבין כי עניים ואביונים אנחנו, וזה אשר הביאנו

הישמח-משה אמר כי בכל ר"ה באים כל שרי האומות לפני ב"ד של מעלה וכ"א מבקש חלקו עבור אומתו, וגם משיח צדקנו בא ומבקש שבשנה זו תנתן לו המלוכה ואם ח"ו אין בקשתו מתמלאת ואומרים לו שעדיין לא הגיע עתו בשנה זו הוא יוצא משם בבושה וכלימה וכל שרי האומות לועגים עליו ושוחקים ממנו, ואין לשער חרפתו וצערו, ועורר היש"מ שמוטל עלינו להציל את משיח צדקנו שלא יצא ח"ו בבושה כבשנים הקודמות.

והנה בשנה זו שנת וכו תנש"א מלכותך היא מסוגלת מאד לגאולתנו כפי שכבר אמרנו שכעת מתחיל זמן חצות היום של אלף הששי, ובשעה זו קיימת בידנו האפשרות ע"י תקיעתנו ותפלותנו להכין כתרו של משיח. וכמאמר העולם שהנפת צריך להכות על המתכת בעודו חם, ובשעה זו המתכת חם ועתה ביכלתנו ליצור את הכתר שינתן על ראשו של משיח ועליו יציץ נזרו.

ואי' בספה"ק עה"כ ה' בקול שופר - כי קול התקיעה היוצא מן השופר אינו קולו של התוקע אלא קול ה' הוא היוצא בשופר. וביום זה בתחילת הבריאה שמע אדם הראשון קולו של הקב"ה שאמר לו איכה. וכן בכל שנה קורא הקב"ה מחדש אל בני ישראל איכה וכפירושו של בעל התניא ע"ז איפה אתה בעולם. והקב"ה קורא לנו להתעורר על חובתנו בעולם. וכעת עלינו לעזוב את כל ההבלים ולבקש בקשה אחת מלך על כל העולם כולו בכבודך, ושנוכה שיתקיים בשנה זו הכ' אויביו אלביש בושת ועליו יציץ נזרו, שלא כשנים הקודמות שמשיח יצא בבושת פנים אלא אויביו אלביש בשת מעתה תהי' הבושה מנת כוסם של שרי אומה"ע, ועליו, על משיח צדקנו, יציץ נזרו.

שבת שובה - תשנ"א

חדו השתא בהאי שעתא דביה רעוא דרעוא ולית זעפין. בכל שבת גדולה העת רצון בשעת סעודה שלישית, ק"ו בשבת זו שבימי התשובה כאשר שורים בעולם י"ג מדות של רחמים, ובהפסרת היום קרינו ארפא משובתם אהבם נדבה, שזו התעוררות האהבה ונדבה שבימים אלו, ובנוסף אל בחי' אהבה שבכל שבת כמ"ש בתפלת המנחה מנוחת אהבה ונדבה. וכמ"ש

רמב"ן שבכל המועדים מקריבים חטאת ולא בשבת כי שבת הוא זמן של אהבה ואין צורך אז לחטאת. ועוד מיוחדת מעלת שבת זה שהוא שבת ראשון בשנה והוא השבת שהתורה אמרה עליו בפ' בראשית ויכולו השמים וגו', ובכל שנה חוזר ונשנה מחדש כפי שהיה בשעת הבריאה, וע"כ בשבת זו מופיע ויורד השבת של שבעת ימי בראשית. ושבת זו הגין על אדה"ר כאשר נגזר עליו שיטורד מגן עדן, וע"י השבת נשאר שם עד אחר השבת כדאי' בחז"ל.

וכבר אמרנו כמ"פ שראש השנה הוא ארץ ישראל בבחי' הזמן. והנה כ' בפ' עקב ארץ אשר ה"א דרש אותה תמיד עיני ה"א בה מראשית השנה עד אחרית שנה. ולפי פשוטו הכ' מדבר בא"י ששם תמיד עיני ה', וחז"ל דורשים ג"כ מקרא זה על ר"ה שבו נדון מה יהא בכל השנה מראשית עד אחרית. והוא מקושר עם פשוטו כי בר"ה הוא בחי' א"י, ובא"י הוא תמיד זמן משפט וע"ז רומז עיני ה', שכן הדיינים נקראים עיני העדה, וכדאי' באלשיך על מקרא זה שבא"י אדם נדון בכל יום, ובחז"ל בהגיע ר"ה הקב"ה מביאנו לא"י לשפוטנו. ונמשכת בחי' זו בכל עשרת ימי תשובה שאז שורים עיני ה' והוא קרוב אלינו. ודבר זה הוא ליכות לנו ע"ד דאי' במס' מכות שרוצח שנגמר דינו בחז"ל וברח לא"י צריך לדונו מחדש כי יתכן שתעמוד לו זכותא דאי' לזכותו, וה"נ הקב"ה שופטנו בעשיית שאז אנו בורחים לא"י וע"י זכותא דאי' נזכה במשפט.

וע"י התעוררות הארת י"ג מדות של רחמים שבימים אלה נהפך הדין עצמו לרחמים ולזכות. וע"ד שמבאר בעל התניא בהא דכ' לפני המבול וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום וגו' אמחה את האדם וגו'. ואילו לאחר המבול כ' וירח ה' את ריח הנחוח ויאמר ה' אל לבו לא אוסיף עוד לקלל וגו' כי יצר לב האדם רע מנעוריו וגו'. והרי סברא זו שיצר לב האדם רע היתה סיבה להביא את המבול והיאך לאחר המבול שימשה סברא זו לבלתי הביא עוד מבול. אלא כי ע"י התעוררות הרחמים של י"ג מדות שנתעורר אז נהפך הדין עצמו לרחמים ומה שגרם מתחילה את הדין גרם עתה לרחמים.

ועד"ז יתבאר מה שאנו מתפללים בימים אלה וסלחת לעוננו כי רב הוא. דלכאו' מה טעם לדבר שיסלח לנו כי רב הוא והרי אקרבא הקטנת החטא היא סיבה לסליחה. אך להג"ל ע"י י"ג מדות של רחמים הסיבה עצמה המעוררת את הדין נהפכת להיות סיבה לרחמים וסליחה.

ואי' בנועם אלימלך פ' דברים שיש עולם עליון הנקרא כל ישראל ששם מתאחדים בשרשן כל נשמות ישראל ושם אין מגיע שום פגם. עכתה"ק. והנה שם הוא שורש י"ג מדות של רחמים כי שם אין מגיע בחי' הדין ונמשך רק רחמים וחסדים. והיות כי אותיות התורה הם נשמות ישראל נמצא שתיבת בראשית הוא השורש לכל הנשמות וע"כ הוא מכוון לעולם העליון של כל ישראל ששם הוא שורש ואחוד נשמות ישראל אשר אין מגיע שם שום פגם כנ"ל. והוא בחי' השופ"ר שהוא נוט' שטן ואין פגע רע. וע"כ תיבת בראשית עולה כמנין השופ"ר. וגם הוא בגימט' אנכ"י אנכ"י הו"א מוח"ה פשעי"ך למענ"י.

בפרי צדיק (לשבת תשובה דף צו:) מבאר המד' (בר"ר סט' כ"ג) פגע בו אדה"ר בקין א"ל מה נעשה בדיןך א"ל עשיתי תשובה ונתפשרתי. התחיל אדה"ר מטפח על פניו אמר כך הוא כחה של תשובה וכו' מיד עמד אדה"ר ואמר מזמור שיר ליום השבת. ויש להבין וכי זהו רק הכח של תשובה להתפשר היינו להיקל העונש למחצה כמ"ש שהיקל ממנו חציה גזירה של נע ונשאר רק נד. הלא באמת כחה של תשובה הוא יותר שמכפר הכל עד שיוכל לעשות מזדונות זכויות.

אך הענין דאי' במד' על אדה"ר ואכלתי אין כ' כאן אלא ואוכל, אכלתי ואוכל עוד. ותמוה. אך הפ' הוא שדן אדה"ר בעצמו אם מקודם שלא היה לו היצה"ר היה יכול לפתותו כ"ש עתה שכבר חטא ויש בו היצה"ר בודאי לא יוכל לו ולא רצה לרמות את בראו. וז"ש בהתנצלות אכלתי ואוכל עוד, שבודאי יאכל עוד. כי הוא ידע שעיקר גדר התשובה הוא כמ"ש הרמב"ם עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם. אך מאחר ששמע מקין עשיתי תשובה ונתפשרתי, אף דכ' ויצא קין ואחז"ל כגונב דעת העליונה. עז"א כך הוא כחה של תשובה שמועיל גם בידוי דברים לבד אף שאינו עוזב עוד העזיבה הראויה עד שיעיד עליו וכו'. וע"ד דאי' (כתענית ה.) ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ומ"מ והוא רחום יכפר. מיד אמר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות' לה' דלא כ' כאן עזיבה כמ"ש ומודה ועוזב ירוחם. שע"י כחה שבת מועיל דברים לבד ג"כ. והוא ע"ד שכ' הרמב"ם בטעם שמועיל גט מעושה בישראל שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני אף שאומר כן לאנסו. כי באמת הוא רוצה לקיים כל מה שמצווה אלא שיצרו תקפו וכיון שהוכה עד שתשש יצרו כבר גירש לרצונו. והוא עפ"י שאמרו (ברכות יז.) גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי

מעכב שאור שבעיסה, ובשבת נתברר שישראל קשורים בשורש בהש"ת ורצוננו לעשות רצונך לכן אז מועיל גם הוידוי פה וז"ש טוב להודות לה'. עיי"ש.

ועד"ז מבואר מ"ש חז"ל המקדש את האשה ע"מ שאני צדיק גמור אפי' הוא רשע חוששין לקדושין שמא הררה תשובה בלבו באותה שעה. והנה ודאי דלא איירי במי שרואין בו אח"כ ששב מרשעו ושינה את מעשיו דאז הוי ודאי קדושין. וע"כ שאין רואין אצלו שינוי ובכל זאת חוששין לקדושין. והיינו דאף שלא עוב דרכו מ"מ הועילה לו התשובה שבאותה שעה. ואף אם לפי ראות העין אין נראית תשובתו אבל גלויה היא לפני יודע תעלומות. ובאותה שעה יכול הקב"ה להעיד עליו שאין רצונו לחטוא עוד. ומה שנכשל שוב זה מחמת שנתחדש עליו יצרו. עכתד"ק.

ובודאי שמוטל על האדם להשתדל להגיע לתשובה שלימה ולעזיבת דרכו הרע לגמרי, מ"מ צריך כ"א להתחזק ולידע מה גדלה אהבת הש"ת לכ"א מישראל וחפץ אף בוידוי גרידא, ובהתבוננו בזה יתעורר לעלות מעלה עד שיגיע לתשובה שלימה. ובדורות החלושים הללו מצוה רבה לחזק לבות ישראל ולהודיעם גודל האהבה שהקב"ה אוהבם ולא להתיר עליהם בדברי תוכחה קשים כגידין, כמו שמצינו שהנביא ישעי' פותח את נבואתו בדברים קשים בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי וגו', ואילו אחר החורבן נבואת מלאכי שהוא הנביא האחרון המוסר את נבואתו לכל משך הגלות כמו שמסיים נבואתו הנה אנכי שולח לכם את אליהו וגו' כלומר שממני ועד אליהו לא יהא עוד נביא בישראל, ונבואתו צריכה להיות מספקת לכל משך הגלות וע"כ פותח דבריו אהבתי אתכם אמר ה'. כי לעיפי הגלות צריך לומר דברי עידוד וחיווק וא"א לומר להם דברים קשים כישעיה שאמר נבואתו לפני החורבן. וכן איתא בזה"ק שנתגלה ליחזקאל כל מעשה המרכבה ביציאתם מא"י לגלות בבל מה שלא נתגלה קודם לכן וראה היאך כל המרכבה יורדת עם ישראל להיות אתם בגלות. כי לפי צורך השעה דרוש לגלות ביותר הפלגת אהבת הש"ת לעמו.

ואי' בזה"ק כי אילו היו ישראל יודעים עוצם אהבת ה' אליהם היו מרימים שולי בגדיהם ורצים אחרי ה' ונוהמים כאריות בשאגה והשתוקקות אליו ית"ש. ובהיות כן יתחזק האדם ולא ישמע ליצרו המדיחו מעם ה' ומפתחו שאין תשובתו שוה כלום. ומביא לו הוכחות כגון שלא הוריד דמעות ברה"י וסימן שאין נשמתו הגונה וכיוצ"ב בדברי הבל אשר אין קץ לדברי רוח. רק

עליו לדעת שחשבה מאד תשובתו לפני המקום. ואפי' תשובת קין שהיתה כגונב דעת העליונה הועילה לו להתפטר, ובדור הזה דבר קטן חשוב אצל הש"ת יותר מעבודות רמות של דורות הקודמים כמ"ש מהרח"ו בשם האריז"ל. וגדולה היא האהבה שאוהב הקב"ה את כאו"א מישראל, וביחוד בימים אלה מתגלית ביותר האהבה כנ"ל. ובשבת זו נשפע כל הכח של יוהכ"פ הבעל"ט, שכיום זה הקב"ה פונה אלינו בגודל אהבה וחיבה כאב אל בנו ואומר אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני וגו'. שובה אלי כי גאלתיך. ובר"ה הקב"ה הוא בבחי' מלכנו אבל ביוהכ"פ הוא בבחי' אבינו.

ובשנה זו שחל יוה"כ בשבת כוחו כפול ומכופל שמתחזק ע"י כח השבת וגם השבת מתחזק ע"י יוה"כ, ועתה בשעה זו גדולה העת רצון שכעת היא עליית כל העבודות של ר"ה, התקיעות והברכות והתפללות וקבלת עול מלכותו, והיא השעה הראויה ליישב דעתו בהתבוננות על חובתו בעולמו. וכבר אמרנו כי בשנה זו לפי חשבון שנות עולם מתחיל חצות היום של אלף הששי שאז תחילת ההכנה לשבת ליום שכולו שבת.

ויה"ר שנזכה להטהר מחטאתנו ולשמוח בזה ע"ד שכ' תגלנה עצמות דכית, ונזכה לקבוצ נדחי ישראל ותחזינה ענינו בשובך לציון ברחמים.

שבת חוה"מ סוכות - תשנ"א

בנוסח התפלה כשנכנסין לסוכה אומרים ותטיב לנו החתימה. ולכא' מה מקום לבקשה זו אחר שכבר נחתם הדין ביוה"כ. וי"ל עפ"י המבואר במס' מכות (ו.) ברח מארץ לחז"ל אין סותרין את דינו, מחז"ל לארץ סותרין את דינו מפני זכותה של ארץ ישראל. ופירש"י אולי תואיל למצוא לו פתח של זכות, ע"כ.

והנה מבואר בספרי קודש כי בסוכה שורה קדושת א"י, ולמעלה מזה שיש בה השראת קדושת ביהמ"ק. ע"י תפארת שלמה לסוכות עה"פ שבעת ימים תחוג לה' אלהיך במקום אשר יבחר ה', כי הסוכה היא מלאה ברכת ה' כמו בהמ"ק והוא שרמז הכ' שבעת ימים תחוג במקום אשר יבחר והוא הסוכה שהוא כמו בהמ"ק המקום אשר בחר ה'. וכן מובא ממנה"ש מבעל

משחית על בני ח'ו, ע"י זכות הסוכה ימסיר עליהם ה' הפחים ואנו ננצל מזרם וממטר תחת צל כנפיו של הקב"ה.

אמה"כ ב' וישלח וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה. ויעקב נסע סכתה וגו'. והענין בזה, כי עשו הוא ראש לכל כוחות הטומאה ושרו הוא הס"מ בעצמו, וע"כ שעי"ר בגימ' השמות של ס"מ ונוקבי' לילית, שזה תוקף הטומאה היחוד של אלו השנים. ולעומת זה להבדיל אלף אלפי הבדלות בצד הקדושה עיקר היחוד הוא בהתייחד השני שמות של הוי"ה ואדני, ובסוכה יש יחוד אלו השמות, שתיבת סוכה עולה כמנין אלו הב' שמות. האותיות ס"ה מבחוצ כמנין אדני ואותיות כ"ו באמצע כמנין הוי"ה, והוא בחי' מ"ש וה' בהיכל קדשו. שהשם הוי"ה מתייחד בהיכל קדשו שהוא בחי' שם האדנות. וע"ז רמז הכ' הנ"ל כי עשו שב לדרכו שעירה ששם בחי' תכלית הטומאה כנ"ל. וזה לעומת זה יעקב נסע סכתה, כי הסוכה היא תכלית הקדושה ויחוד שמות הקודש הוי"ה אדני ביחודא שליט. וברש"י כ' שם עה"פ וישב ביום ההוא עשו לדרכו, עשו לבדו, ורמז מאות איש שהלכו עמו נשמטו מאצלו אחד אחד, ורמז כי אצל הטומאה אין שייך יחוד כי יתפרדו כל פועלי און וסט"א בפרודא שריא, וע"כ במקום שנרמז היחוד שלהם רמז שאין שייך אצלם יחוד כי עשו נשאר לבדו ואנשיו נשמטו ממנו, ואילו להיפך בצד הקדושה כל האזרח בישראל ישבו בסכת שהם בהתחברות וביחוד גמור. וע"כ תיבות "וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה" הוא בגימט' "כל האזרח בישראל ישבו בסכת", כי זלעז"ז.

וי"ל שזה ענין מ"ש חו"ל במט' יומא שלשליח ב"ד שהולך את השעיר לעזאזל עשו לו עשר סוכות על הדרך, כי רצו לעודדו בזה בעת עוסקו בהשלכת עונות ישראל על ראש השעיר.

ולפי שהסוכה הוא מקום היחוד השלם ע"כ נכנסים בה לקיים מצות נטילת ארבעת המינים כדאי' מהאריז"ל, כי גם ארבעת המינים הם ענין יחוד אותיות שם הוי"ה כנאמר בנוסח היה"ר אותיות שמך המיוחד תקרב אחד אל אחד והיו לאחדים בידי. ובזה"ק דרשו הפסוק בצלו חמדתי וישבתי זה הסוכה, ופריו מתוק לחכי זה הד' מינים. ותיבות פרי מתוק לחכי עולה כמנין י' פעמים סוכה. וגם לחכ"י עולה כמנין לול"ב, כי ב' מצוות הללו קשורים זב"ז ומורים על היחוד.

ובימים אלה של סוכות מתגלית תכלית האהבה בין

וצ"ל דכיון שהסוכה היא כנגד בחי' יעקב כמ"ש ויעקב נסע סכתה, ע"כ כמו שאצל יע"א מצינו שקפצה אליו מקום המקדש ה"נ בסוכה באה אלינו בחי' המקדש, וע"כ אנו מבקשים אז בנוסח התפלה ותזכני לישב ימים רבים על אדמת קדש, כי אז אנו נמצאים על אדמת קדש. עכת"ד. ומעתה יבואר דבסוכות אנו בורחים מחו"ל לא"י ועפ"י הדין הנ"ל סותרין את דיננו מכיון שבאנו לא"י מפני זכותה של א"י וע"כ עדיין יש מקום להטיב לנו החתימה.

ואמה"כ בשבחה של א"י - תמיד עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה עד אחרית שנה. ומקרא זה נדרש בדחז"ל על המשפט ברה"ה. וא"י שיש בשמים ג' בתי דינים, ב"ד של מלאכים וב"ד של צדיקים, והקב"ה בעצמו, וכשזוכים להיות נדון אצל הקב"ה בעצמו אז זוכים להיות נדון ברחמים, וע"ז נאמר מלפניך משפטי יצא עיניך תחונה משרים. וזה ענין עיני ה' אלהיך בה כי עינים רומז לעין משפט, והסנהדרין קרויים עיני העדה. ודרשו חז"ל אצל דוד מ"ש אדמוני ויפה עינים, שאף שהיה אדמוני אבל היה עפ"י הסנהדרין הנקראים עינים. ובא"י עיני ה' בה להיות הוא השופט בעצמו. ובסוכות כשאנו באים לא"י אנו זוכים לבחי' זו להיות נדון במשפטו של הקב"ה בעצמו וממילא יש מקום להטבת החתימה. ורמז לזה כי תיבת סוכה עם המילוי סמ"ך וא"ו כ"ף ה"א בגימט' עיני ה' אלהיך ב"ה. וגם תיבות ותטי"ב לנ"ו החתימ"ה עולה בגימ' המקום אשר יבחר ה' אלקיך. ובספר יסוד יוסף מזהיר שלא יכניסו עכ"ם אל הסוכה, ולא מצינו אזהרה זאת אפי' בביהכ"נ. ומבואר להנ"ל כי בסוכה שורה קדושת המקדש אשר לא היה רשאי עכ"ם ליכנס שם ולא יבוא בה ערל וטמא. וכ' בנבואת זכריה - ומשתי את עון הארץ ההיא. ולכא' למה תלה את העון בארץ ולא באנשי הארץ. אכן רמז בזה שע"י זכות הארץ יסתר הדין ויכופר העון וכנ"ל בגמ'. וע"כ תיבות ומשתי את עון הארץ ההיא עולה כמנין זכותה של ארץ ישראל (כנ"ל ל' הגמ').

כ' במאור עינים שהסוכה יש בה כח הגנה לכל השנה, וכאשר אנו אומרים בתפלה ופרוש עלינו סכת שלומך וגו' והגן בעדנו והסר מעלינו וגו'. וי"ל דכמו שיש בה הגנה לכללות השנה כן בבחי' נפש יש בה הגנה לכל כללות שיעור קומה של ישראל. ואף אותם תנוקות שנשבו הנמצאים כיום הזה לרוב שאינם יודעים ממצות סוכה, וכשאנו יושבים בסוכה יש לנו לקים המצוה בשם כל ישראל ולבקש רחמים שתגן הסוכה עלינו ועל כל ישראל, וכמ"ש וסוכה תהיה לצל יומם כי תמסיר על רשעים פחים. ומה שצוררי ישראל מאיימים לזרוק כלי

שכן באדם, הרי שנקרא אהל, הא כיצד, לא היתה שם תקרה אלא אבנים מלמטן ויריעות מלמעלן, ע"כ. וצ"ב טעמא דמילתא, דאם היו אבנים מלמטה למה לא נעשית גם התקרה כמו כן כמו בבית עולמים, שהרי משכן שילה ה' קבוע במקומו ושם ה' המנוחה ולא נצרך לפרקו ולהקימו.

וי"ל, כי הנה המקדש של מטה מכוון הוא לעומת מקדש של מעלה, ואמה"כ יובן כמו רמ"ם מקדשו, שצורת המקדש הוא כדוגמא של מעלה. והגג הוא כדוגמא שלמעלה - "בונה בשמים מעלותיו", וכמו ששכינתו בעליונים על כסא כבודו, כן הוא בתחתונים של מקדש של מטה המכוון כנגד הכסא. וזהו יובן כמו רמ"ם מקדשו - כדוגמת כסא רם ונשא. וכל זה בבית עולמים שהוא מכוון לשער השמים, אבל במדבר ואף אח"כ במשכן שילה לא ה' המקום ההוא מכוון כנגד שער השמים, וכל העבודות שנעשו בו עדיין הוצרכו לעבור לירושלים לעלות משם דרך שער השמים, ע"כ לא היתה בו השלמת הגג כדוגמא שלמעלה. ואף שבשילה היה בנין אבנים, עכ"ז הגג שהוא השלמת הדוגמא שלמעלה ה' רק מיריעות כדוגמת אהל. משא"כ בבית עולמים שה' כבר המקום המכוון לשער השמים, נשלם בו הגג ונבנה מאבנים, שהוא בית קבוע כדוגמא שלמעלה.

וזה"ל (תהלים ע"ח) "וימאס באהל יוסף וגו' ויבחר את שבט יהודה את הר ציון אשר אהב ויבן כמו רמ"ם מקדשו", והיינו, כי שם בהר ציון נבנה המקדש כמו רמ"ם, משא"כ באהל יוסף - במשכן שילה עדיין לא ה' כמו רמ"ם.

וזה"ל הגג הוא בחי' הכתר, שהוא כנגד בראשית, והוא קוצו של יו"ד שבשם הוי"ה, והוא הנקרא "לפני ה'" כמו שביאר התניא מש"כ ביה"כ "לפני ה' תטהרו", שאז הוא בבחי' "לפני ה'" שהוא בחי' הכתר, ובבית עולמים היתה בו השלמת הגג שהוא הכתר, ע"כ עולמים עולה כמין לפני הוי"ה, וכן כמין קו"ץ הרומז לקוצו של יו"ד.

וזה"ל אף שבבית עולמים נבנה הגג בנין קבוע מאבנים, בכל זאת עדיין אל נשלמה בו מילוי הקדושה, כדקיי"ל גגין ועליות לא נתקדשו, וזה משום שעמלק מעכב הכתר בעוה"ז, שהוא נקרא ראשית כמ"ש "ראשית גוים עמלק", וע"כ הוא המנגד לבחי' הראשית שהוא המקדש, והוא בחי' רם, כי עמלק בגימ' רם (כדאי' בספה"ק) והוא מעכב את הכסא רם ונשא.

הקב"ה ועמו ישראל, וסדר ימים אלה הם עליה נמשכת מיום ליום שמוסיפים לעלות עד שמיני עצרת שהוא תכלית הדבקות ביחודא שלים, וע"כ תיבות "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום" - בגימט' - "המקום אשר יבחר ה' אלקיך" - לפי המבואר לעיל זה רומז על סוכות שאז אנו נמצאים במקום אשר יבחר ה' ואז הוא זמן היחוד והדבקות כנ"ל.

נעילת החג - שבת בראשית - תשנ"א

"בראשית ברא אלקים וגו'". אחז"ל בראשית נמי מאמר הוא. ואי' מהרה"ק מהרד"ב ממעורטש וצ"ל שמאמר זה הראשון הוא למעלה מצמצום האותיות, ע"כ לא כ' בו אמירה כי הוא מבחי' המחשבה. וזה המאמר הוא כנגד מדת הכתר, וכידוע מחי' הרי"ם כי עשרת המכות מכוונים נגד העשרה מאמרות, ומכת בכורות היא נגד המאמר הראשון של כתר, וע"כ היתה המכה בבחי' הראשית שהיא הבכורה, ובכר"ת הוא אותיות בכת"ר.

וזה"ל התורה היא מפת העולם, ואסתכל באורייתא וברא עלמא. ונמצא שמקום המקדש שהוא ראשית הבריאה, שמשם הושתת העולם, הוא מכוון לתיבת "בראשית" שהוא נקודת הראשית בתורה. ובעיקר האות ב"ת של "בראשית" הרומז לבי"ת המקדש. והביהמ"ק הוא כתר הבריאה כמו שבראשית הוא כתר התורה, והוא מכוון כנגד מדת הכתר.

וזה"ל אי' בפסיקתא רבתי (פר' ל"ז סי' ב') בשעה שמלך המשיח בא עומד על הגג של ביהמ"ק והוא משמיע להם לישראל ואומר להם ענוים הגיע זמן גאולתכם, ואם אין אתם מאמינים, ראו באורי שזרח עליכם, שנא' "קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זר"ח וגו', ע"כ. וראוי להבין מה שדייקו חז"ל שמשח בא ועומד על "הגג" של ביהמ"ק דייקא.

וי"ל בביאור הדבר, כי הנה בהיות בני' במדבר השרה ה' שכינתו במשכן שה' עשוי מעצים ויריעות כדוגמת אהל, וכמ"ש "ואהי' מתהלך באהל ובמשכן". ושוב אח"כ שרתה שכינה במשכן שילה. ודרשו חז"ל (נוחים ק"ה) כתוב א' אומר "ותביאהו בית ה' שילה", הרי שנקרא בית, וכתוב א' אומר "ויטש משכן שילו אהל

יום הנף כולו אסור שמא יבנה ביהמ"ק ביום זה ויאמרו אשתקד אכלנו מתחילת היום. ולכאורה למה לן למיחש שדייקא ביום זה יבוא. אך לפי שאז הוא עת מחיית עמלק שפיר ראוי' ומוכשרת מאד לבנין ביהמ"ק בחג הפסח, עכת"ד, עיי"ש בחידושו.

אך בבנין הבית השלישי המקווה כאשר ימחה זכרו של עמלק מתחת השמים, ונימח זכרו מלהזכירו, אז לא יהי' עוד מעכב ומנגד להשראת הקדושה בביהמ"ק ויכול הגג להתקדש בקדושה עילאה ונפלאה כיאות. ולרמזו זה יתגלה משיח על גג המקדש ויבשר לישראל "ענוים הגיע זמן גאולתכם", וכבר הגיע העת שתשרה הקדושה על הגג. וע"כ תיבת שיל"ו כפי שנכתבת בפסוק הוא אותיות של ירושלים בלא ר"ם, כי שם היתה חסרה הקדושה ע"י עיכוב עמלק בגימ' ר"ם. אבל ירושלים הוא שלימת התיבה עם אותיות ר"ם. וז"ש "וימאס באהל יוסף וגו' ויבן כמו רמים מקדשו", ולא רמים ממש רק "כמו רמים", כי לא נתקדש, ולעת"ל יתקיים רמים ממש, כי המקדש ירד מן השמים, מקום הקדושה כליל, ובוודאי בשמים קידשו את הגג.

והנה אדוננו משיח צדקינו, עצם מציאותו הוא בחי' הכתר, ועליו נאמר "ועליו יציץ נזרו". ואיתא במדרשים שהקב"ה בעצמו יתן כתרו כביכול עליו. וכן הוא במדרש תהלים על הפסוק "תשית לראש עטרת פז (תהלים כ"א). ולכן משיח שהוא בחי' הכתר, יעמוד בהתגלותו על מקום כתר הבריא - הוא גג ביהמ"ק, ויכריז שנתגלה בחינתו וירד ביהמ"ק עם עליות וגגות מקודשים, ויבשר ויאמר "ענוים הגיע זמן גאולתכם", וכבר העביר ה' רוח הטומאה וממשלת זדון מן הארץ, כי ביטל כחו של עמלק המגנן לגגו של ביהמ"ק. והעיר אחד מן החברים המקשיבים, כי אם יבטל כחו של עמלק בגימ' ר"ם, המכניס מחשבות של גיאות בלבות ישראל, אז יתלבשו כל ישראל ברוח ענוה, ולכן מכריז משיח "ענוים הגיע זמן גאולתכם".

ובזה יובן הפסוק "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו". ולמה יעלו בהר ציון, הלוא יותר נכון לעלות להר עשו לשפוט את הר עשו, ובמקום הרשע שם המשפט. ולפי הנ"ל ניחא, שפנים חדשות יש בבית השלישי מה שלא היו בהקודמים לו, שהגג הוא מקודש, ויש בו כמה תוצאות בהלכה כמובן. ולכן יעלו להר ציון לשפוט, כי משפטו של עשו שלא יהי' שריד לבית עשו ויסתלקו המנגדים למלכות שמים ולקדושת הגג, זה נוגע להלכה בהר ציון, לידע שהגג הוא מקודש, והמשפט הוא להר ציון.

שהוא הכולל כל הגליות, כמ"ש בקהלות יעקב (ערך עמלק) כי עמלק ע"כ כמנין יו"ן בב"ל ומד"י ואדו"ם, כי הוא ראש לכל הקליפות, והוא המעכב שאין השם שלם ואין הכסא שלם. וע"כ באה המצוה למחות עמלק לפני בנין ביהמ"ק, כי הוא המעכב את השראת השכינה בביהמ"ק.

וע"כ טרם בנין המשכן היתה מלחמת עמלק. ומכיון שלא מחו לגמרי את זכרו ולא הי' כי אם "ויחלוש את עמלק", כי כן היתה שומה מאת ה', ע"כ לא הי' במשכן גג של אבנים אלא מיריעות. ושוב אח"כ אצל משכן שילה ג"כ עדיין לא הי' אלא גג של יריעות. ושוב היתה מלחמת שאול בעמלק לפני בנין ביהמ"ק, וגם הוא לא מחה כליל את עמלק כי השאיר אגג. וזהו עיר אחד מהחברים המקשיבים שלכן נקרא שמו אגג - אל"ף עם ג"ג, כי האל"ף הוא ספירת הכת"ר, פלא העליון כידוע, ואח"כ אותיות ג"ג, כי הוא הזה לעומת זה המעכב את הגג של הקדושה. וע"כ אף שנבנה גג אבנים בבית עולמים מ"מ לא נתקדש, כי עמלק עומד מנגד לעכב שלימות הגג.

וטרם בנין בית שני ג"כ היתה מלחמת עמלק בימי מרדכי ואסתר, שהרגו היהודים את זרע עמלק ואת המן ובניו. אבל גם אז נשארו מזרעו של המן, כמו שדרשו חז"ל "שבעים בלחם נשכרו", שבני המן נעשו חוזרים על הפתחים לבקש לחם. ולא נמחה כליל עדיין זכר עמלק, וע"כ גם בבית שני עדיין חסרה קדושת הגג.

ובמס' יומא (לד: א') שביה"כ הכה"ג טבל בגג בית הפרוה, ואף דגגין לא נתקדשו והטבילה צריכה להיות במקום קדוש, תי' בגמ' שהי' שוה לקרקע העזרה. וי"ל דהענין כי ביה"כ הוא בחי' הכתר, ולכן אומרים בכל התפלות קדושת כתר. ובמאור ושמש כ' לרמז כי תיבת תהר"ו בגימ' כת"ר. וע"כ הי' צריך אז הכה"ג לקדושת גג השייך לבחי' הכתר, ע"כ הי' טובל על גג בית הפרוה. אך היות כי גגין לא נתקדשו הוצרך להיות שוה לקרקע העזרה, ונמצא שהיו בו ב' המעלות - קדושת קרקע העזרה ובחי' הגג. וזיתכן לומר שמוזה נשתרבה השם "פרוה" למאכלים שאינם לא חלב ולא בשר, בדוגמת גג בית הפרוה, שהי' משמש בין לצורך גג בין לצורך קרקע כנ"ל.

והנה בערב פסח א' בתקו"ז שהוא זמן מחיית עמלק ע"י שריפת החמץ, וגם זה הכנה לפני בנין ביהמ"ק בפסח, וכמו שביאר החת"ס בתקנת ריב"ז שיהא

שפירש"י חום בכבשים שהוא דומה לאדום. וצבע אדום כשלוקה נעשה שחור כמ"ש חז"ל האי שחור אדום הוא אלא שלקה. אך עדיין צ"ב המכוון בזה.

וביאור הענין כי הנה עולם חסד יבנה, וע"כ תורה תחילתה גמ"ח וסופה גמ"ח כמ"ש חז"ל, כי התורה היא מפת העולם וע"כ ראשיתה ואחריתה חסד כי בזה נכלל הכל ונחשב בזה כי כל התורה נבנית על יסוד החסד וכמו"כ העולם בנוי על החסד.

וזה ענין שנחתם גזר דינם של דור המבול על הגזל אף שעברו עבירות חמורות יותר. ולפי המבואר במדרשי חז"ל לא היה שם רק גזל של פחות משה פרוטה. אך משום שע"ז הרסו יסוד בנין העולם שהוא החסד כי נקודת החסד הוא להרגיש רגשי הזולת מבלי לצער ולתת ולהשפיע מעצמו אל הזולת. והחמס הוא היפך זה לקחת מאשר לזולת לעצמו. וכיון שהרסו יסוד העולם גרמו בזה חורבן העולם. ובאמת לא רק גזילה ממשית קרויה חמס אלא כל חייבים הנדרשים מן האדם כלפי הזולת אם אינו מקיימם הרי הוא גזול אותו כי חומס ממנו זכויותיו. וכמ"ש במס' ברכות (דף ו:) כל האומר שלום לחבירו ואינו משיבו נקרא גולן שנא' גזלת העני בנתיכם. וביארו הראשונים כי את העני אין שייך לגזול ממנו ממון ובע"כ דקאי על גזילה זו שלא להשיבו שלום דמכיון שזו זכותו להשיבו שלום נמצא שחומסין אותו אם אין משיבין לו. וזה ג"כ הכוונה בדברי שרה אמנו אל אברהם אבינו חמסי עליך כי היות שאתה מחוייב שלא לעמוד מנגד בשמיעת בזיוני ואם אין אתה עושה לי את הנדרש ממך הרי אתה חומס אותי. וכן בנח שהיה מוטל עליו להתפלל על בני דורו, הרי במה שלא עשה כן חמס מהם זכותם והיתה עליו טענת חמס. וע"כ חמ"ס בגימ' מ"י נ"ח שנקרא המבול על שמו בשביל החמס שלא התפלל עליהם.

וכבר פירשתי המשך הכתובים בפ' בראשית אחר שסיים הכ' הקללות שנתקלל אדה"ר ע"י חסא עץ הדעת אמה"כ - ויקרא האדם שם אשתו חוה כי היא היתה אם כל חי, - ואח"כ כ' - ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם.

והענין כי אחר שגרמה חוה כל הקללות האלה היתה יראה ומתבוששת מאדה"ר כי בודאי ישפוך כעסו עליה, אולם אדה"ר התנהג בהיפוך ותחת זאת חיזקה בדברי תנחומין וקרא לה שם חוה שהיא אם כל חי וממנה בא חיים לעולם ולא ההיפוך. ובזה אחז במדת החסד כלפי אשתו ובאתערותא דלתתא אתער

ועיקר ענין ראש השנה הוא לבנות בנין המלכות ולבנות את בי"ת המקד"ש בגימ' רא"ש השנ"ה. ועבודה זו מתחילה בראש השנה, אכן מסתיימת בשמיני עצרת כידוע. ולכן בר"ה מפטירין בחנה שהלכה להתפלל בית ה' שילו (כמוזכר בהפטורה), ושם התחילה בפעולת הבנין. וגמר הבנין הוא בשמע"צ שמסתיימת בבחי' יחודא שלים דוגמא לימות המשיח, ולכן הוא האושפיזא של שמע"צ כמבואר בספה"ק (עין פרי צדיק לשמע"צ). וביום הבהיר הזה טועמים ישראל טעם של ביהמ"ק עם גג מקודש. צ"א הלח"ם בעמל"ק בגימ' ג"ג קדו"ש, כי זהו התכלית והמכוון של מלחמת עמלק.

פ' נח - תנש"א

אי' בזה"ק שנח היה נשמתו של משה והיה ראוי שתנתן התורה על ידו אבל לא אסתיעא מילתא. כי לא התפלל נח על בני דורו ולכך נקרא המבול על שמו כמ"ש מי נח. ומשה רבינו בא לתקן זה ומסר נפשו עבור בני דורו ואמר אם אין מחני נא מספרך. ומחנ"י הוא אותיות מ"י נ"ח. עכת"ד הוזה"ק.

וזה ענין שאחז"ל שלמד נח תורה, כי היה נשמת משה ע"כ היה מיוחד אלה תורה. והנה כי כן יש להבין הא דאחז"ל עה"פ וישאר אך נח שהיה גונח וכוהה מטורח הבהמות וחיות. ולפירוש שני ברש"י ארי הכישו על שאיחר מזונותיו. ולכא' למה לא יספיק ה' לנח מנוחה מטורדות אלו שיוכל ללמוד תורה כל הזמן כמו שמספיק הקב"ה לכל אשר תורת ה' חפצם באמת. והרי כל קיומם בתבה היה בדרך נס שהחזיק מועט את המרובה ועוד נסים וא"כ הרי הרבה יכולת לפניו ית"ש לעשות איזה נס שיוזנו של הבע"ח מבלי להטריח אותו צדיק.

ויחל נח איש האדמה ויטע כרם. אחז"ל שעשה עצמו חולין במה שהתחיל בנטיעת כרם כי ראוי היה לו להתחיל בנטיעה אחרת. ולכא' ראוי להבין מה ראה באמת נח להתחיל בנטיעת כרם.

יש להבין הא דאחז"ל שנענש חם על ששמש בתבה שנתפחם ונעשה שחור הוא וזרעו עד עולם. ולכא' מהו ענין העונש הזה דוקא. ובדרך צחות י"ל כי חם מסתמא היה אדום שזה הוראת תיבת חם כדרך

יסוד החסד, וע"כ היה רצון העליון שיעסקו נח ובניו כל השנה בתיבה בעשיית חסד לזון ולפרנס את כל הנמצאים שם ובוה הרגילו את עצמם במדת החסד כדי שעל יסוד זה יבנה העולם החדש. וע"כ לא הספיק הקב"ה מנוחה לנח שיוכל ללמוד תורה רק היה טורח בעסק החסד כל השנה כי זה היה צורך השעה לקיים מ"ש עולם חסד יבנה, ולהתרגל בחסד, שימשיכו אחר יציאתם מהתבה להעולם החדש.

ומעתה חס שקלקל בתבה ולא שמר את צווי הפרישה שנצטוו בה באי התבה כדי להשתתף בצער העולם. קלקל כזה במדת החסד כי ההשתתפות בצער שייכת למדת החסד, והגם כי בספה"ק ייחסו פגם חס למדת היסוד אבל באמת זה צ"ב דלכא' לא היה בזה שייכות לעריות כי כל האיסור היה מטעם השתתפות בצרת הצבור ע"ד דקיי"ל דאסור לשמש בשני רעבון, וזה שייך למדת החסד שזה ענין האבלות על המת שמשותפים בצער הדין שנדון בו המת וע"כ חלוקים דיני האבלות לפי מדרגות הדין שג' ימים הראשונים חמורים ביותר ואח"כ דין שבעה ושלושים וי"ב חדש. ובשו"ע איתא דמי שאינו מתאבל על המת הרי זה אכזרי, כי יסוד דין האבלות הוא מצד הרחמנות שמכח זה מרגיש בצער המת. וע"כ רואים אנו שאף אותם שאין שומרים תורה ומצוות בעוה"ר מ"מ דיני אבלות הם שומרים, והיינו משום שזה שייך לסימנים של עם ישראל שהם רחמנים, וע"כ הדבר מוטבע בכל איש אשר מזרע ישראל הוא. ומעתה חס שלא נתאבל בצרת העולם פגם במדת החסד, ואמנם י"ל שהיה פגם במדת חסד שביסוד. וע"כ מדה כנגד מדה לקה בשחרות כי לובן מורה על מדת החסד וע"כ ביה"כ לובשים בגדים לבנים להמשיך מדת החסד. וכן נהוג בעולם שהרופאים לובשים בגדים לבנים כי הם ממשיכים מדת החסד וכן העוסקים בהכנת מאכלים ואע"ג דאיהו לא חזי מזלייהו חזי. וחם שנטה בהיפך ממדת החסד לקה שנעשה שחור שהוא מורה על מדת הדין. וע"י קלקול חס החזיר חטא החס של דור המבול ופגם בכל הבריאה ועי"ז מנע את התקון השלם שהיה ראוי להיות אז בבריאת העולם מחדש.

והנה י"ל כי נח לא הרגיש בפגם של חס בנו וע"ד דאי' בספה"ק שאין הצדיק מבין במעשיו של בנו וביארו כך מה שלא הרגיש יצחק במעשי עשו. וה"נ היה נח סבור שהגיע זמן של עולם התיקון. וע"כ החל בנטיעת כרם כי רק בעוה"ז אין ראוי להרבות בשתיית היין שהוא צבע אדום השייך למדה"ד. ומובא בספה"ק בענין שבעת המינים שמכוונים הם כנגד שבעה מדות,

לעילא ועי"ז גם הקב"ה התנהג עמהם במדת החסד ועשה לאדם ולחוה כתנת עור שוהו החסד הראשון בתורה ועי"ז אמרו חז"ל שהתורה תחלתה גמ"ח. וענין החסד ההוא היה להצילם מבושת והכל בתר רישא גריא ועל קוטב זה סובבים כל הנהגות החסד למנוע את חבירו מבושת ולשמור על כבודו. ובראש ובראשונה מוטל על האדם להתחסד עם אנשי ביתו וקרוביו וחייב לכבד אשתו והוריו וחמיו וחמותו, וכן לכבד אדם חשוב כראוי לו. וצריך שיהא לאדם קנה מידה שישפוט בדעתו מתי ראוי לוותר על מדות חסידות במקום שנוגע לכבוד הבריות.

והנה עובדא אצל החפץ חיים זצ"ל שקבל ע"ע להחמיר שלא לאכול מצה שרויה בפסח. ופע"א נזדמן שנתארח אצלו דוד אשתו שלא נהג בחומרא זו ולכבודו הניח מהנהגתו ואכל אתו מצה שרויה כדי שלא לפגוע ברגשותיו. וכן שמעתי מהרה"ח ר' אלי' שטיינברג ז"ל שהיה משב"ק אצל הרה"ק בעל שומר אמונים. שפע"א היה עמו בחוה"מ אצל האמרי אמת לביקור, ונתנו שם יין ראשון לציון שבעל השומר אמונים היה שייך לעדת המקפידים שלא לסמוך על ההכשר הניתן על יין זה, ובכל זה טעם מעט מן היין, ובצאתו פנה אל משמשו הנ"ל ואמר לו בא ולמד מדרכי הן יודע אתה שהנני מוכן למסור נפשי שלא לטעום מיין ההוא, ועכ"ז טעמתי ממנו שלא להחליש דעתו של אותו צדיק הישיש. ע"כ. וזהו מה ששנינו במס' אבות פ"ב לא ע"ה חסיד, כי למדת החסידות צריכים להיות חכם בתורה לדעת את הדרך ילכו בה ולהטות ההנהגה כפי הראוי.

והנה התורה גזרה לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה' על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים. כי הנה כל אומה ולשון כח קיומם הוא ע"י שיש אנשים המתגיירים מהם ומתחברים לישראל ובזכות זה נשפע לכל אומה ההיא וכמ"ש ונברכו בך כל משפחות האדמה. (ינמות ט"ג). ועמון ומואב כיון שנשלל אצלם מדת החסד שלא קדמו את ישראל בלחם ובמים ועזבו בזה את יסוד העולם שהוא מדת החסד כמ"ש עולם חסד יבנה, בזה עקרו עצמם מזכות קיומם בעולם וע"כ לא יבוא מהם איש בקהל ה' ועי"ז יחסר להם זכות קיומם, וע"כ תיבות "לא יבוא עמוני ומואבי" עולה בגימ' "עולם חסד יבנה".

והנה אחר שדור המבול עזבו את מדת החסד ואדרבא מלאה הארץ חמס מפניהם ועי"ז גרמו חורבן העולם רצה הקב"ה להתחיל עולם חדש שיושתת על

דג'ן הוא כמנין אל הוי"ה.

והנה חט"ה הוא כמנין כ"ב ובהכפלתה עשר פעמים שזה תוקף המספר של כל דבר הוא כמנין ר"כ, וע"כ שתיית היין במדה כדי שיוסיף חכמה הוא במספר ר"כ כמנין י"פ חט"ה שהיא ג"כ מוספת חכמה. ומעתה לעת"ל כשיתוסף שתיית היין למעלה מן המדה יוכלו לשתות כמספר רכ"א לוג כמנין רוי"ה כנ"ל. ועל אותו זמן נאמר כי מלאה הארץ דעה, וזה ע"י שתיית היין במדה מרובה המוסיף דעה. אבל בדור המבול היה היפך ענין זה ואז נאמר כי מלאה הארץ חמס שהוא היפך הנאמר כי מלאה הארץ דעה.

ופרשת נח היא הכניסה לשנה החדשה, כי פרשת בראשית עדיין שייך לתשרי, ולבריאת העולם. ומפרשת נח מתחיל חשוון, והנהגה הרגילה בשנה, לא כהנהגת תשרי שהיא זמן של הנהגה היוצאת מן הרגיל. ותיכף מתחילים בלימוד מדת החסד כי עולם החדש של השנה החדשה חסד יבנה. ומה ד' שואל מעמנו כי אם עשות חסד, ומדות טובות. ונזכה שהקב"ה ישפיע עלינו חסד ורחמיו וחסדיו הרבים אל יעזובנו נצח סלה ועד, ונזכה לגאולה בחסד וברחמים.

פ' וירא - תנש"א

"וה' פקד את שרה וגו' ותהר ותלד וגו', ואח"ז פרשת גירוש ישמעאל. ויש להתבונן בענין ישמעאל, שמצינו אצלו ב' פרשיות נגדיות. כי בפרשה הקודמת רואים אנו קירוב גדול לישמעאל, שהתפלל עליו אברהם "לו ישמעאל יחי" לפניך", והקב"ה השיבו "ולישמעאל שמעתך הנה ברכתי אותו וגו' שנים עשר נשיאים יוליד". ובזוה"ק מתאונן על הדבר במרירות מה שנגרם ע"י תפלת אברהם על ישמעאל שנתברך מאת הקב"ה. והנה, על הברכה של "שנים עשר נשיאים יוליד" יש ודאי להתאונן, שהרי בזה קיבל זכות טענא על ארץ ישראל. כי א"י יש לה י"ב גבולי אלכסון המכוונים נגד י"ב צירופי הוי"ה, וי"ב השבטים ג"כ מכוונים לעומתם, וכל אחד מהם זוכה בנחלה המכוונת אליו. וע"י שגם ישמעאל יש לו י"ב נשיאים, יכול הוא לטעון שגם הוא ראוי לנחלת הארץ. ועכ"פ בפרשה ההיא נתקרב ישמעאל למאד.

ומאידך גיסא בפרשה זו מצינו ההיפוך, שגירשו

והחטה הלבנה שייכת למדת החסד והגפן שייך למדת הגבורה. ובעוה"ז א"א להתקיים במדה"ד ולכן שתף הקב"ה מדה"ר בבריאת העולם. משא"כ לעת"ל יתקיים העולם במדה"ד כאשר היה במחשבה תחלה וכדאי' מהאריו"ל שלכן תהא ההלכה לעת"ל כב"ש שהוא שייך למדה"ד. ואז כבר יוכלו לשתות יין לרויה. ולרמוז זה מוזגין כוס גדול של אליהו בליל פסח כי בביאת אליהו כבר יוכלו לשתות כוס גדול, ולכך אחז"ל במס' ברכות גבי הא דאיבעיא לן אי יש קביעות על היין, לכשיבוא אליהו נפשוט האיבעיא, כי בביאתו כבר יוכלו לקבוע על היין, וע"כ נח שהיה סבור שהגיע עולם התיקון נטע כרם, אבל היות כי לאמתו של דבר עדיין לא הגיע הזמן ע"כ בא ע"י היין לקלקול, וחם פגם גם עתה בחסד הראשון שהיה בענין כיסוי מלבושים למנוע הבושת כנ"ל, ואילו חם לא כסה את אביו למנוע בושתו. ואח"כ כשהקיץ נח מיינו אמה"כ ויקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן, פי' כי עתה נודע לו למפרע את אשר עשה חם בתבה שקלקל את הבריאה ועי"ז לא הגיע עת עולם התיקון. שהרי לולי זאת לא היה היין מביאו לידי קלקול. וע"כ קלל אז את חם ונעשה אז שחור כמו שנתבאר על שנטה למדה"ד. ולא זכר עשות חסד, וע"י קלקולו הכניס גם טבע האכזריות בכלב ובעורב כדאי' בחז"ל שג' שמשו בתבה חם ועורב וכלב, ומצינו שהכלב הוא אכזרי כדאי' במד' (שמיר' מ"ב) כלב חצוף שבחיות. וגם אי' (נמס' שנת סג.) כל המגדל כלב רע מונע חסד מתוך ביתו שנא' למס מרעהו חסד, שכן בל' יונת קורין לכלב למס. וברש"י שם שהכלב מונע העניים ליכנס בפתחו. ואף דנקטו בגמ' כלב רע מ"מ הרי בדרשא דתיבת למס נכלל כל כלב. וגם העורב ידוע באכזריותו שאינו רוצה לזון את בנו והקב"ה מזמין לבני עורב אשר יקראו את מזונותיהם. וזה בא להם בסיבת קלקולו של חם שנהג באכזריות כנ"ל.

והנה אמרו בגמ' שלעת"ל יכרך דוד המלך על כוס יין המחזיק רכ"א לוג ועי"ז נאמר כוסי רוי"ה שתיבת רוי"ה עולה כמספר רכ"א. וי"ל בטעם מספר זה כי הנה אחז"ל (יומא ע"ו) כתיב תירש וקרינן תירוש זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש. ופירש"י זכה לשתות לפי מדה נעשה ראש שמפקח לבו בחכמה. ועוד אמרו שם חמרא וריחני פקחין. הרי כי שתיית היין מוסיפה חכמה ודעת רק שצריכה השתייה להיות במדה. וכנ"ל כי בעוה"ז עדיין לא ראוי רבוי היין שהוא הגברת מדה"ד. והנה גם אכילת דגן מוספת חכמה וכמו שאחז"ל אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן. והרב בעל התניא מבאר שזה סוד המצה בפסח שעל ידה זוכים לבחי' החכמה והדעת. ואי' שתיבת

ומבואר שבזכות המילה יש לישמעאל שליטה באר"י, אלא דמכיון שהיא בריקניא, כי אין בה תוכן ואין במילתם כריתת ברית עם הקב"ה, ע"כ אין להם נחלה בארץ רק בריקניא, כדחזינו בכל השנים ששכנו הישמעאלים בארץ היתה ריקנית ושוממת.

ולהנ"ל שמצות ברית מילה קשורה ביסוד האש ונקראת ברי"ת א"ש, נמצא שישמעאל שהם ג"כ אוחזים במצות מילה קשורים הם ביסוד הש, ולכן רואים אנו דבר פלא, כי בני ישמעאל הם שולטים ביסוד האש הנמצא בארצותם תחת רשותם, וכל העולם כולו צריכים לישמעאל שהוא יפרנסם בנפט שרובו ככולו תחת רשותו, והוא צריך לכל העולם לשאר צרכיו כידוע, וכתוב "ידו בכל ויד כל בור", ומתרגמינו: הוא יהא צריך לכולא ואף כל בני אנשא יהיו צריכין לי, ובפ' וישב "אורחת ישמעאלים וגמליהם נושאים נכאת וגו'", ושם ברש"י, שאין דרכם של ישמעאלים אלא לשאת נפט ועטרן, ע"כ, ומוזה רואין שמעולם היו הישמעאלים השליטים על מסחר הנפט והעטרן, כי בידם מסור יסוד האש.

והנה ישמעאל הוא המעכב את ביאת המשיח, כמבואר בזוה"ק הנ"ל שזכות מילת ישמעאל מעכבת ישראל לשוב לארצם, וגם אי' בזוה"ק (ח"ג דף קכה. ודף רמז) דישמעאל הוא דרגת הנחש, ומבואר בספה"ק דנח"ש הוא המנגד למשיח, שמנין שלהם שווה, וכ' הבעל הטורים (סוף חיי שרה) עה"כ "על פני כל אחיו נפל", וסמך לי' "ואלה תולדות יצחק", לומר כשיפול ישמעאל באחרית הימים אזי יצמח בן דוד שהוא מתולדות יצחק ע"כ, ולפי המבואר כי ישמעאל מכוון ליסוד האש, ע"כ הבית השלישי שיבנה ב"ב כאשר תבוא עת נפילת ישמעאל יהי' בנוי באש, כדאמרין "ובאש אתה עתיד לבנותה", ומשיח ב"ן דוד הוא בגימ' יסוד האש, וכן שבט יהודה שממנו בא משיח בן דוד, הוא הראשון לארבע דגלי המדבר, שזה מכוון ליסוד האש שהוא הראשון לארבע היסודות כנ"ל.

וי"ל בזה הא דסובר ר' יהודה אין ביעור חמץ אלא שריפה, ע"פ המבואר בספה"ק בענין ביעור חמץ שהוא רומז לביטול הד' מלכיות, וע"כ הוזכרו בו ד' אופני ביעור המכוונים לד' היסודות, והם שריפה המכוון ליסוד האש, ומפרר וזורר לרות המכוון ליסוד הרוח, מטיל לים המכוון ליסוד המים, וביטול כעפרא דארעא המכוון ליסוד העפר, והנה ר' יהודה הוא נשמת יהודה בן יעקב, כמ"ש החי' הרי"מ בספר הזכות, ולפי המבואר שיהודה שייך ליסוד האש, ע"כ נקט ר' יהודה

אברהם מעל פניו, ונצטווה כן בנבואה "גרש את האמה הזאת ואת בנה", ואמרו בזוה"ק שמכאן ואלך כבר לא נזכר בתורה "ישמעאל בן אברהם" כמקודם, ורק נקרא "בן האמה". ועוד כ' "וישכם אברהם בבקר ויקח לחם וחמת מים וגו'", ופירש"י ולא כסף וזהב לפי שהי' שונאו. ולשם כך הוצרך להשכים, כי היות שביתו הי' מיוסד על אדני החסד, ולפי הרגיל היו משלחים אותו בצידה הגונה, ע"כ הוצרך להקדים בבוקר לשלחו עם לחם וחמת מים בלבד, כן איתא במד"ר. והנה ידוע כי כל מעשי אבות סימן לבנים, ומעתה יש לעמוד על הבדל הוראות ב' פרשיות הללו לדורות.

ונקדים הידוע, כי ארץ ישראל היא ראשית הבריאה ומשם נתרקם העולם, והאבן שתיה הוא המקום שממנו הושתת העולם. וע"כ נרמז בראשית התורה בתיבת בראשית נוס' בר"א שי"ת, כדחז"ל (סוכה מט.) שבריאת השתין הי' ראשית הבריאה. וע"כ גם רש"י בראשית ביאורו על התיבה "בראשית" פתח בענין נחלת א"י לסלק טענת האומות על ישראל לסטים אתה, ולברר שהיא שייכת לישראל, שגם הם נרמזים בתיבת "בראשית" כי ישראל נקראו "ראשית תבואתו" (כמו שהביא ג"כ רש"י שם). והזכות אשר על ידה זוכים ישראל לנחלת הארץ היא המצוה של ראשית, והיינו המצוה הראשונה שנצטוו בה היהודי הראשון, שהיא מצות מילה שנצטוו אברהם אבינו בראשונה. וכמו שאמר אליו הקב"ה אצל צווי המילה "ונתתי לך ולזרעך אחריך את ארץ מגורך". ומצוה זו ג"כ נרמזת בתיבת בראשית כמו שדרשו בזוה"ק נוס' ברי"ת א"ש. ומצוה זו שייכת ליסוד האש, כידוע שכל הבריאה מיוסד על ד' יסודות של אש רוח מים עפר, ויסוד האש הוא הראשון הכולל כולם. וע"י קיום מצות ברי"ת א"ש זוכים לבר"א שי"ת שהיא ארץ ישראל. וע"כ אמרו חז"ל כשעמדו ישראל ליכנס לארץ צוה ה' את יהושע "שוב מול את בני ישראל שנית", כי הזכות לירש הארץ היא זכות ברית המילה (מד"ר סוף פ' לך).

ובזוה"ק (ח"ג דף ל"ב) אי' כי שר של ישמעאל עמד וטען ד' מאות שנה לפני הקב"ה שישמעאל הרי ג"כ מל כיצחק וראוי להיות לו חלק בארץ, ואמרו שם ווי על ההוא זימנא דאתיליד ישמעאל בעלמא ואתגזר, ובזכות זה ניתן לו שליטה באר"י כד איהי ריקניא מכלא כמו דגזירו דילהון בריקניא, ואינון יעכבון לישראל לאתבא לדוכתייהו עד דישתלים ההוא זכותא דבני ישמעאל, ע"כ.

ועוד אי' שם (דף ט"ז) אין גלות קשה כישמעאל,

באופן הביעור של שריפה שהוא יסוד האש הכולל הכל.

וי"ל שזה ג"כ ענין שר' יהודה הי' נותן סימנים דצ"ך עד"ש באח"כ שבו רמזים המכות בראשי תיבות, כי ענין ראשי תיבות הוא שהאות שבראש התיבה כוללת כל התיבה, וזה שייך לשבט יהודה, אשר ע"י היותו מכוון ליסוד האש - ראש לד' היסודות, הוא כוללם יחד, וכן נמצאת בו נשמת משיח, שהוא נשמה הכוללת כל ישראל, בהיותו ראש הנשמות, וע"י שריפה שהוא כולל כל היסודות, מגיע הביעור לכל היסודות כולם, שכנגדם מכוונים הארבע מלכיות העומדים לניגוד ארבע אותיות הוי"ה, וע"י אופן זה רוח הטומאה עוברת כליל מן הארץ, ומובן למה מהדרים לשרוף חמץ דייקא בערב פסח וזמן ביטול עמלק כידוע אע"פ שהלכה כחכמים שחולקים עליו.

וא"י בפרקי דר"א מובא בילקוט המכירי קל"ב עה"פ "והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו", שדרשו כל תיבה על אחד מהגליות, וז"ל: "נופלת", זו מלכות בבל וכו' שנא' "נפלה נפלה בבל" (ישעי' כ"ט), "עליו", זו מלכות ישמעאלים שעליהם בן דוד יצמת, שנא' "אויביו אלביש בושט ועליו יציץ נזור", ע"כ, וזה כפי הנ"ל שבנפילת ישמעאל יצמח משיח, וע"כ עליו אמה"כ "ועליו יציץ נזור", ורישא דקרא "אויביו אלביש בושט" עד"ש הרבנו בחיי עה"פ "ונתן ה' אלקיך את האלות האלה על אויבך ועל שונאיך אשר רדפוך", ד"אויבך" קאי על ישמעאל ו"שונאיך" קאי על עשו, ואויב הוא קשה משונא, כי ישמעאל קשה יותר וכנ"ל מזה"ק, וע"כ אמר "אויביו אלביש בושט" שהם בני ישמעאל הנקראים אויבים, "ועליו יציץ נזור" של מלך המשיח, שאז יקויים בישמעאל ככתוב "לאחוז בכנפות הארץ", כמ"ש בזה"ק שינער הקב"ה את הארץ כמו שמנערים הסדין ונתנערו ממנה כל בני ישמעאל, ולא יהא להם עוד חלק בארץ ויתבטל שם נשיאותם, ויבורר שהם בן האמה ולא מיוחסים להיות בן אברהם. וע"כ ב"ת השלישי הוא בגימ' לא ייר"ש ב"ן האמה הזאת, והאש של בית השלישי ידחה ויבטל את האש של ישמעאל.

וזה החילוק של ב' פרשיות של ישמעאל, דבפ' לך לך נתקרב ישמעאל ונתברך בברכת "שנים עשר נשיאים יוליד". וזה אמור על זמן הגלות אשר ע"י זכות ברית מילה יש לו אז בגוון החיצון זכות באר"י. אמנם, בפ' וירא אחר שנא' "וה' פקד את שרה", שנפקדה העקרה והולידה בן, דבר זה הוא סימן לבנים שתבוא העת שתפקד אימא ציון העקרה. וליתר בן לשרה הוא סימן לצמיחת קרן משיח כמ"ש "כי ילד

יולד לנו בן נתן לנו ותהי המשרה על שכמו" (ישעי' ס"ה) שהיא נבואה על משיח. וע"כ בהגיע זמן זה יתהפכו הצירופים, ומצירוף נח"ש - דרגא דישמעאל, ישתנה לצירוף משי"ח שהם במספר שוה כנ"ל. ואז ידחה ישמעאל ויגורש מלהיות לו נחלה בארץ, ויתברר שהוא בן האמה, ובמשך הגלות הוא שלט בארץ בבחי' "שפחה כי תירש גבירתה". ואז ישתנה ברכת שנים עשר נשיאים יוליד ויקויים בו מ"ש האמה הזאת וא"ת בנ"ה שחושבנא דדין כחושבנא דדין. ולא יקרא עוד בשם נשיא, אלא כפירש"י שם שנשיאים משמעותו עננים שיכלו ויעברו מן הארץ כענן כלה וכרוח נושבת. וע"כ מיד אחר פרשת "וה' פקד את שרה" נאמר פרשת גירוש ישמעאל, כי כל זה סימן על העתיד.

וכן מ"ש "וימל אברהם את יצחק בנו" יש בו רמז אל קיום ההבטחה "ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך וגו'", ומסיימת שם הפרשה "כי תשוב אל ה' אלקיך". וזה בניגוד אל ישמעאל שהוא יהא נידון בגירושין, אבל ישראל ישובו אל ה' - תיבות כ"י תש"ב אל הוי"ה אלקיך הוא כמנין גר"ש האמה הזאת. ואז יתברר שמעולם לא היו לא נשיאים, אלא הי' כל הזמן עבד לבני יצחק אדונו. וכמ"ש האוה"ק בסוף הפרשה עה"כ "ולבני הפילגשים", יבוא יום לא"ל איום ישפוט ויכיר עבד לקונו, ע"כ. ובמקום אשר שלט על ארץ יהודה במקום המקדש - מקום יסוד האש, יהא נידון בשריפה כר' יהודה שהוא שורש ישי כנ"ל. ויתבטל מה שכתוב בו ע"ל פנ"י כ"ל אחי"ו ישכו"ן, ובמקומו יקויים ונח"ל א"ת יהודה חלק"ו, חושבנא דדין כחושבנא דדין, ובחר עוד בירושלים עיר דוד אדונו.

וגם מ"ש שנתן אברהם לישמעאל לחם וחמת מים, י"ל עפ"מ שהביא רש"י שכשהגלה נבוכדנצר לישראל, יצאו בני ישמעאל לקראתם והמיתו ישראל בצמא, כמ"ש "משא בערב וגו' לקראת צמא התיו מים וגו'", והיו מלאכי השרת מקטרגים מכח זה על ישמעאל ואומרים מי שעתיד זרעו להמית בניך בצמא אתה מעלה לו באר, אלא שהקב"ה דנו אז "באשר הוא שם" לפי שעדיין לא הי' בר עונשין (כמ"ש בזה"ק) אבל לעתיד יקבל עונשו על חטא זה. וע"ז רמז הכ' שנתן לו אברהם "חמת מים", ויש לדרוש תיבת חמ"ת בנקודת פתח מלשון חימה, שנתן עליו חימה של המים, שמנע מישראל והמיתם בצמא, וזה יקויים לעתיד כנ"ל.

והנה קריאת פרשה זו היא בחודש חשוון, כי רחמנות גדולה על חידש הזה שאין בו שום חג, כמו

בית מקדשנו, והר ציון שמם שועלים הלכו בו - אלו הישמעאלים המחבלים כרמינו, הם יסוד האש דקליפה המעכבים את אש דת קודש של תורה לקנן במקום ברי"ת א"ש בראשי"ת, שדברי תורה שנאמר עליהם, הלוא כה דברי כאש נאום ה', יפרצו משם על פני חוצות לרוות את ישראל הצמאים לנהרי אש של תורה. וחודש מרחשון המצפה בכליון עינים מתי יבנה המקדש ונתחנך הבית במרחשון, ואז מציון תצא תורה הנתונה באש - החודש הזה מרחשון בגימ' הלו"א כ"ה דברי"א כ"ש, והבלא מפיק הבלא ואש דוחה אש, ויקיים בונ"ה ירושלים הוי"ה בגימ' כ"ה דברי"א כ"ש נאו"ם הוי"ה, וידחה את אש זרה של ישמעאל מהר הקודש ומארץ הקדושה, וחלף אשר נאמר על ישמעאל בשלותם, וישכנ'ו מחויל"ה ע"ד שור"א שר"ע על פני מצרי"ם, ויתקיים פסוק שחושבנא דדין כדון, כ"י מציון תצא תור"ה ודבר"ה הוי"ה מירושלי"ם, אכיר.

וכבר נזכר לעיל הוזה"ק שאחר לידת יצחק שוב לא נזכר ישמעאל. ועדיין צריך ביאור, שהרי נזכר בסוף פ' חיי שרה, "ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו", ואח"כ כתיב "ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם אשר ילדה הגר המצרית שפחת שרה לאברהם". וצריך ליישב את אריכות הפסוק שהוא יתור נפי"ש, שמייחסו אחר אביו וגם אחר אמו. וגם בסוף פ' תולדות כתיב "וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל בן אברהם".

והנה בזה כי בפטירת אברהם כתיב "ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו", וזה אינו סותר את דברי הוזה"ק שאין נזכר בשמו רק בן האמה, כי אין לך "בן האמה" יותר מזה, שהרי על זה אמרו ז"ל במד"ר, כאן בן האמה חולק כבוד לבן הגבירה, עכ"ל. וא"כ זה גופא שישמעאל הגדול בשנים מכניע א"ע ליצחק הצעיר ממנו, הוא כמו שהי' כתוב "בן האמה". ואחר פטירת אברהם שכבר עשה תשובה יכולים להזכיר את שמו, שהרי יש הודאת בעל דין שהוא בן האמה. אבל בפסוק "ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם אשר ילדה הגר שפחת שרה", הרי הפסוק אינו מדבר בישמעאל אלא בתולדותיו והם ודאי תפסו שהם הם בני הגבירה כאשר עושים כהיום הזה. ולכן מדגיש הפסוק, אלה התולדות שהם טוענים שהם בני ישמעאל בן אברהם, תדע שהם באמת בני הגר המצרית שפחת שרה, ואינם מתייחסים לאברהם, ויבוא יום לאל איום ישפוט ויכיר עבד לקונו.

ושמעתי בשם הרכ המפורסם ר' פינחס מנחם אלטר

שחושב המדרש שבכל חודש יש איזה מועד, ורק בחודש חשון אין בו שום מועד. והוא יושב ומצפה לעת"ל שאז יתחדש בו חג חינוך המקדש השלישי, כמו שהביא הבני יששכר מדרש חז"ל שלפי שנגמר בחודש זה בנין הבית שבנה שלמה המלך, ונדרה לחודש תשרי ע"פ צווי ה', ונשאר חודש זה בבושה, ע"כ עתיד הקב"ה לשלם לו בחינוך המקדש העתיד. וע"כ בחודש זה הזמן לעורר רחמים שכבר יגיע עת חינוך הבית השלישי ויהי' סוף וקץ לגירוש ישראל ויתהפך לגירוש ישמעאל, ולפנות אל השי"ת בבקשה "ראה לגברת אמת שפחה נואמת לא כי בנך המת ובני החי". כי השפחה אשר תירש גבירתה נואמת שהם העם הנבחר המיוחדים, ובני ישראל נתחלפו לאומה אחרת ח"ו. ובקשתנו שיראה הקב"ה האמת ויגרש את האמה ואת בנה. ובפרט בתקופה שאנו נמצאים כהיום אשר נראה לעין שאנו חיים בעת בזמנים גורליים, והזמן מוכשר לצמיחת קרן משית, צריך להתעורר ביותר, וכל אחד יחשוב בנפשו היאך הוא יוצא ידי חובתו בתורה ותפלה, והרי "קול דודי דופק פתחו לי אחותי וגו'" - הקב"ה מעורר וקורא "מה לך נרדם". וצריך להתחזק בהשכמת הבוקר לתפלה, וע"י הזריזות וההשכמה מעוררים בשמים קיום "אחישנה", וח"ו ההיפוך בהיפוך.

והנה אף שרואים בחוש התרחשות המאורעות בעולם היאך שהשי"ת מרגיז ממלכות, אעפ"כ כל א' עוסק בענינו כהרגלו ואין מתעוררים. והוא ע"ד דאי' בס' שם משמאל בפרשה זו בענין הנאמר "ויהי כמצחק בעיני חתניו", שהוא דבר פלא, שהרי היו אתו בבית וראו מה שאירע שם, שכל אנשי סדום הוכו בסנורים וילאו למצוא הפתח, והרי הי' להם להאמין בדברי לוט. ועכ"ז לא נתעוררו כלל, כי מכת הסנורים שהוכו בהם אנשי סדום הכתה גם אותם בבחי' רוחנית, וע"כ אף שראו בעיניהם לא התעוררו מזה כלל, עכת"ד. וכן הוא גם אצלנו. וע"כ נתעורר בחודש זה של חשון להחיש את בנין בית השלישי וקיום יעודי הנבואה לעת הגאולה. והנביא ירמ' מנבא (ירמ' נ"א) על מפלת בבל לעתיד היאך תהי' לשמה, וכתיב נפלה נפלה בבל (ישעי' כ"א ט') בגימ' חשון.

והנה בחודש חשון מרדו ישראל בדוד מלכם ואמרו "ראה ביתך דוד". ובס' בני יששכר איתא בשם הרה"ק הרמ"מ מרימנאו וצוק"ל שכלן מתחדשין תמיד בחודש חשון גזירות והטלת מסים וארנוניות עיי"ש. והנה אנו רואים בחוש שבחודש זה נתחדשו מסים חדשים בין בוואשינגטון ובין בנוא יארק והעולם רועשים ומתלוננים, ואינם שמים על לב שהם מגזירות מרחשון. וכל זה בא לנו מחמת כי חרבה עירנו ושם

של יצחק יכלה אש של ישמעאל. ואמר לי אחד דבר הגון בענין המבואר בזה"ק הנ"ל שלישמעאל עומדת זכות ברית המילה שנמול בהיותו גדול, כמו שהתבאר בזה נגד יצחק כמבואר במדרש, הובא ברש"י בתחילת פ' העקידה, וע"כ בעתם הללו שנמולים הרבה מאחב"י ממדינת רוס' בהיותם גדולים הוא מנגד לזכותו של ישראל ובוז יתבטל זכותו מכל וכל.

וביחוד בחדש כסלו הבעל"ט יש לנו עבודה מיוחדת ביסוד האש ע"י הדלקת נרות חנוכה. וא"י בס' יצירה לפי גי' הראב"ד שחדש זה מכויין לאבר המרה שבו יסוד האש כמבואר שם. וחדש זה מרכיב בו ישראל בתורה הנקראת אש דת, ועי"ז יש לזכות לבנין המקדש של אש, ולהתגלות משיח בן דוד שאורו מתגלה בימי חנוכה, וע"כ בפ' תולדות שהיא השבת שמברכים בו חדש כסלו באה התורה לבשרנו בתחלת הפרשה בקול מבשר על צמיחת משיח בן דוד מתולדות יצחק. והנה אליהו הנביא שהוא מבשר הגאולה הוא מלאך הברית השייך ליסוד האש שהוא המעיד על בני ישראל שמקיימים ברית אש. ולפי המבואר בזה"ק נשמת נדב ואביהוא נכנסו בפנחס זה אליהו, והרי חטאם היה בהקריבם אש זרה ובא אליהו ותיקן פגם זה בהורידו מן השמים אש דקדושה על המזבח, וכן כשנסתלק ועלה למרום לשורשו עלה ברכב וסוסי אש.

וכבר הארכנו בפ' ויגש בדברי ה"מאור עינים" שאליהו הנביא מתלבש בכל מי שמבשר בשורה טובה, וגם במי שנתבשר. ואז עת מוכשר להתחדש ברוח נכון לעבודת השי"ת מחמת השראת הקדושה של אליהו. עכתדה"ק. ובתיבות הללו ואל"ה תולד"ת יצחק, שהם בשורה על ביאת בן דוד כדברי הבעה"ט, בודאי מתלבש בתיבות אלו בחינת אליהו הנביא הפקיד על כל בשורות טובות. ולכן ואל"ה תולד"ת יצחק, בגימט' הנה"א אנכ"י שול"ח לכ"ס א"ת אליה הנביא.

ובשבת זו שמברכים בו חדש כסלו הוא בחי' הברכה שבירך יצחק ליעקב כי חדש כסלו הוא החדש השלישי שהוא בחי' יעקב השלישי לאבות, והוא מכוון לחדש סיון שהוא ירחא תליתאי שבו נתנה התורה, כי סדר החדשים הם ששה חדשים דכורא לעומת ששה חדשים דנוקבא וכסליו מכוון לסיון וגם מנינם עולה כאחד, וחדש השלישי שהוא בחי' יעקב מתברך ע"י שבת זו שיצחק מברך בו את יעקב. ועיקר זמן קבלת הברכות מיצחק הוא בזמן סעודה שלישית שאז עליית כל השבת וע"כ עכשיו בסיומו של השבת

שליט"א בהרה"ק מגור זצוקלה"ה, שאמר כי הפסוק הוי"ה מל"ך עול"ם וע"ד אבד"ו גוי"ם מארצ"ו בגימ' מספר השנה תשנ"א, ודפח"ה. ובודאי הגוים שיאבדו מארצו הם הישמעאלים. ואני אבוא אחריו ומלאתי את דבריו, כי פסוק הנ"ל הוי"ה מל"ך עול"ם וע"ד אבד"ו גוי"ם מארצ"ו הוא בגימ' ישמעאל ב"ן אברהם, כאשר נקוב בשמו בפוסק "ואלה תולדות". ובשנה זו תנשא מלכותו יתברך, וינערו זרים מן הארץ, ושנו בני - בני הגבירה - לגבולם, ויפרסמו בעולם שאכן ה' מלך עולם ועד, אכ"ר.

פ' תולדות - תשנ"א

כ' הבעל הטורים ס"פ חיי שרה - על פני כל אחיו נפל וסמ"ך ליה ואלה תולדות יצחק לומר כשיפול ישמעאל באחרית הימים אזי יצמח בן דוד שהוא מתולדות יצחק ע"כ. עי' בדברנו בפ' וירא שהארכנו בזה שגלות ישמעאל הקשה מכל הגליות יהא הגמר בסוף ימי הגלות, ושזכות המילה היא העומדת לו שיהא לו זכות בא"י כדאי' בזה"ק וכשיתום זכותו יקויים מ"ש לאחוז בכנפות הארץ וינער הקב"ה מן הארץ כל האומות ב"ב. אך צ"ב למה נרמז בתורה ענין זה דוקא אצל תולדות יצחק ולא אצל אברהם או יעקב. ויבואר עפ"י שנתבאר עוד בדברנו שם, כי המילה שייכת ליסוד האש וכמו שנרמז בתיקו"ז בתיבת בראשית"ת אותיות ברי"ת א"ש. וע"כ ישמעאל ששייך לברית המילה יש לו שייכות מיוחדת ליסוד האש, וע"כ הגאולה העתידה שתהא עם נפילתו תהא ע"י "משיח בן דוד" בגימ' "יסוד האש", ואז יבנה הבית השלישי באש, ולכן רואים אנו שבני ישמעאל הם המושלים בעולם על החמרים השייכים ליסוד האש וכולם צריכים להם בזה וכמ"ש על ישמעאל ידו בכל ויד כל בו, ובתרגום שם כל בני אנשא יהון צריכין ליה. וכבר מאז ומקדם מוצאים אנו אצל ישמעאל שהיה עסקם בזה כמ"ש רש"י מדחז"ל בפ' וישב עה"פ והנה ארחת ישמעאלים באה, שאין דרכן של ערביים לשאת אלא נפט ועטרן שריחן רע.

ומעתה י"ל כי יצחק שהוא שייך למדת הגבורה שהוא בחי' אש הוא המנגד ליסוד האש של ישמעאל. וע"כ דייקא אצל תולדות יצחק רמז הכ' גאולת ישראל ע"י משיח בן דוד בנפילת ישמעאל, כי אש אכלה אש והבלא מפיק הבלא שע"י אש הקדושה

ומשימו על ראשו של מלך המשיח. וע"כ גדולה סגולת הזמן בעת זו לשנות הצירופים לטובה, ואף מה שנגזר בר"ה יכולים להפוך עתה, ובפרט להמובא שעדיין נמשך זמן גמר החתימה עד זאת חנוכה. ואי' מהרה"ק רבי דוד מדינוב זצ"ל שיש בשמים כמן תבנית יד פשוטה לקבל שבים עד זאת חנוכה.

ואי' בפרי צדיק במאמרי חדש כסלו (אות ב') כי שמו של החדש כסלו הוא מלשון בטחון כמ"ש ה' יהיה בכסלך שהוא לשון מבטח עז בה'. נראה שעסק חדש זה שכ"א מישראל יהיה לו מטבח עוז בה', ומסיים שם - ובחדש כסלו יש לכל א' מישראל מבטח עז שיוכל לקנות עולמו בשעה אחת, אך אם יפנה עצמו לדת כמ"ש פתחו לי פתח א' של תשובה כחודה של מחט ואני אפתח לכם פתחים וכו'. ע"כ. ועוד שם (נאות ג') וזה עסק חדש זה להיות מבטח עז בהשי"ת שישמרו ויסייעו אף אם קלקל ח"ו יוכל לתקן הכל ע"י תשובה, עכ"ל.

וענין זה צורך גדול הוא לאדם שיוכור תמיד להיות מבטחו בה' בכל אופן, וכאי' במדרש עה"פ רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו. דתיבות הבוטח בה' קאי על הרשע דלעיל מיניה שאפי' רשע אם הוא בוטח בה' חסד יסובבנו. וצריך כ"א לקבוע תמיד בלבו דברי המד' הללו. וכל חלקי היהדות תלויים ועומדים על מדת בטחונו של האדם כמו שהאריך בזה בס' שומר אמונים במאמר הבטחון והתחזקות כי אם בוטח האדם בהשי"ת אינו ממחר לקצר בתפלתו מפני טרדותיו וכן אינו מחסר משיעוריו ללימוד התורה כי שם בה' מבטחו שלא יפסיד כלום ע"י. וכן לענין נתינת צדקה ע"י בטחונו אינו מקמץ בנתינתו. או לענין שירת עינים שרבו בזה הנסיונות בעתים הללו ולפעמים כשמהלך האדם בדרך נרמה לו שצריך הוא להביט כדי למצא איזה אדם אבל אם הוא בוטח בה' סמוך לבו שיוזמין לו ה' את מי שצריך אליו אף אם לא יביט ולא יכניס עצמו בחשש מכשול. וכן בענין שמירת הפה לפני התפלה שזה מעיקרי ההכנות לתפלה שלא לפטפט בדברים בטלים כמו שהזכירו ע"י תלמידי הבעש"ט. ע"י הבטחון לא יתפתה שנחוצ' לו לשוחח דוקא לפני התפלה, או לענין שמירת הדיבור בשב"ק שחייבים למעט מאד הדיבור מלבד הדרוש לו כי עיקר פנימיות השביתה בשבת הוא בדיבור שכן השי"ת שבת מדיבור כי בריאת העולם היה ע"י דבר ה', וכן כשעוסקים בלימוד התורה שענין גדול הוא שלא להפסיד הלימוד וללמוד ברציפות שאז כל שעה הנתוספת אינה רק תוספת שעה גרידא אלא נחשבת

מתברכים בני ישראל מיצחק אבינו. ואי' בזוה"ק שברכת ויתן לך שמורה על זמן העתיד, ובזמן הגלות מתקיימים ישראל רק מהברכה שבירך יצחק את יעקב אח"כ בסוף הפרשה, וע"כ עיקר הברכה שבירך יצחק הוא על בנין העתיד שהוא בית אלקי יעקב. וע"כ תיבות ויתן לך עולה כמנין יבנ"ה המקד"ש, וכמנין ויבין ל"ו ביי"ת כי שם רמוז בנין השלישי, וע"י נאמר שם בפסוק ויעקב נסע סכתה ג"פ סכות, וב' פעמים הראשונים נכתבו חסר ובפעם הג' נכתב סכות מלא לרמוז על הבנין השלישי הנצחי, וע"ד שנאמר בפסוק בסכות תשבו ג"כ ג"פ תיבת סכות ובפ' נכתב חסר והשלישי מלא. וגם עולה בגימ' מו"ל פנ"י המנר"ה לרמוז הדלקת נרות חנוכה שאז מופיע בחי' בית המקדש בבתי ישראל המקיימים מצות ההדלקה דוגמת הכהן המדליק המנורה בבהמ"ק כדאי' בשפת אמת בעניני חנוכה.

והנה אי' בליקוטי תורה מבעל התניא (ורושים לר"ה דף נ"ח) בענין ראש חודש כי מה שנקצב הדין בראש השנה יכול עדיין להשתנות הצירוף במשך השנה ודבר זה נעשה בכל ר"ח שאז יכולים לשנות הצירופים לטובה. ועתה בכניסתנו לר"ח כסלו בידנו לשנות הצירוף של נח"ש דרגא דישמעאל כדאי' בזוה"ק ולהפוך אותו לצירוף משי"ח העולה כמנין נח"ש כדאי' בספה"ק, ובפרט בחדש זה שקורין בו ימי החנוכה פרשת הקרבת קרבנות הנשיאים בחנוכת המשכן שבכח זה מבטלים את השנים עשר נשיאים של ישמעאל. וע"י אש נרות החנוכה מבטלים האש של ישמעאל. ואומרים בנוסח התפלה ראשי חדשים לעמך נתת וגו' ותשועת נפשם מיד שונא. והמובן של שונא מתפרש בין על השונא הגשמי ובין על היצה"ר שהוא השונא הרוחני, שיום זה של ר"ח הוא עת רצון לפעול ישועה מיד שונא, ובפרט בחדש זה של ימי החנוכה שהוא עת התעוררות נס"ם ונפלאות בגימ' נר"ת חנכ"ה, ור"ח הוא יו"ט השייך למשיח כדאי' בפרי צדיק שעל כן מצינו סעודת ר"ח אצל שאול המלך כי היה סבור להיות משיח אלא שדוד לא השתתף בה כי ידע האמת שאין הוא משיח. ורא"ש חד"ש הוא בגימ' דו"ד מלך ישראל ח"י וקיי"ם. ובפרט בחדש זה שהוא עת התגלות אורו של משיח בשמנת ימי חנוכה באור נרות חנכה בחי' עריכת נר לבן ישי משיח, ובמיוחד בשנה זו שזכינו שנשתבב הקביעות שר"ח חל ביום ראשון בשבת באופן ששבת מכניס אותנו אל ראש החדש וע"י אומרים בב' ימים רצופים קדושת כתר ובוה מעוררים הנח"נ הכתר על ראשו של משיח כדאי' במד' עה"פ תשית לראשו עטרת פז שהקב"ה מסיר את כתרו

ע"י הצדיקים שבכל דור מתקנים הנשמות ע"י ההתקשרות עמהם בשימוש חכמים בגוף ובמזון וע"י מקבלים ההשפעה מהם. וע"ד שימות החול מכינים ליום השבת שהוא המשפיע לכל הימים. וכן צריכים ישראל לעסוק בצרכי הצדיקים ולשרתם ולהנותם ע"ד שאמה"כ ונלוו עליך וישרתוך, ומדרגות מדרגות יש בזה. כי כל משפחה יש לה ראש אשר בני הבית נכנעים אליו ומקבלים ממנו ההשפעה, והוא נכנע אל מי שלמעלה ממנו לגדול העיר ולמעלה מזה יש גדול המדינה עד שבראש המגדל הוא צדיק הדור שהוא הצי"ע, ואם זוכים אז הוא מן הצדיקים הנגלים ואם אין זוכים הוא מן הצדיקים הנסתרים. וההשפעה לאנשי הדור באה מן הצדיקים והחכמים ראשי בני ישראל כמ"ש בלקוטי אמרים פ"ב, וכ' שם שהפושעים ומורדים בת"ח יניקתם הוא מבחי' אחריים של הת"ח. ע"כ. והעיקר הנדרש הוא לשמוע לדברי החכמים ולקבל דבריהם בהכנעה, וע"י מקבלים מהם ההשפעה כראוי.

וענין זה הוא הנרמז בתחילת התורה בתיבת בראשית כמ"ש בזה"ק שהוא נוס' רא"ש ב"ת, והוא ענין הנ"ל שכן הוא יסוד הבריאה להיות כ"א נכנע להראש, וע"ז הזהיר מרע"ה נביא מקרברך מאח"ך וגו' אליו תשמעון, שבכל דור צריך לשמוע ולקבל דברי הראשים, וע"כ בראשית בגימ' אל"ף תשמעון.

ויעקב אבינו הוא בחיר האבות ותיקון אדה"ר וזכה להיות בדמות החקוקה על כסא הכבוד כי השלים עצמו למעלת אדם הראשון קודם החטא. וע"כ יעקב אבינו לא מת שזה היפוך מה שנסבב ע"י פגם אדה"ר שגרם מיתה לו ולזרעו אחריו. ולמעלה זו הגיע אחר שהותו י"ד שנים בבית מדרשו של שם ועבר בעסק התורה והעבודה. ואז השיג למעלת אדם הראשון קודם החטא וכדאי' בדחו"ל שמלאכי אלקים עלו למעלה וראו שם הדמות החקוקה בכסא הכבוד וכן בירידתם ראו ביעקב אבינו אותה דמות עצמה. וע"י מעלת שלימות זו היה הוא הראש לכל המדרגות וכולם כלולים בו.

והנה המלאכים שנכשלו בסדום, סיבת כשלונם היה ע"ד המבואר בדברי האריז"ל בטעם שלא שלח הקב"ה מלאך למצרים כמ"ש אני ולא מלאך ולא שרף וכו' כי ע"י תוקף הטומאה במצרים היה חשש שיתגשמו המלאכים ותאחזו בהם טומאת המקום. ועד"ז כשירדו המלאכים לסדום ע"י תוקף טומאת המקום ניווקו והביאם הדבר לידי כשלון. ויעקב אבינו קיים בעצמו היפוך דבר זה כי התכוון עצמו בגודל קדושה לפני

כפלים לתושיה והקדושה מתרבה ביתר שאת כמבואר בדבריהם של צדיקים בכמה מקומות. ולפעמים נדמה לאדם שנחוצ' להפסיק באמצע לשמוע איזה חדשות אך ע"י התחזקות בבטחון לא יכשל בזה, ונמצא כי הכל תלוי במדת הבטחון.

והנה אי' בדחו"ל כי שלמה המלך אחר ביום חינוך ביהמ"ק בהקרבת קרבן התמיד כי בלילה שלפניו נשא את בת פרעה ואחר ע"י בכור ואז נגזרה הגזירה שיחרב המקדש. והגם שלא אחרו את הזמן עפ"י ההלכה אלא מכיון שלא היה בהשכמה נגרם ע"י החורבן. וכעת אנחנו השפלים מנשמות הנמוכים ביותר יכולים לגרום את בנין המקדש השלישי ע"י ההזדויות בכור השכם להתפלל כהוגן בזמן המיועד בהצטרפות כל הציבור אשר כ"א מחזק את חבריו, ובוה יתוקן הסיבה שגרמה לחורבן הבית.

וכעת בכניסה לר"ח כסלו הוא הזמן שיכולים להפך בו כל הצירופים לטובה ולעשות מנגע לעונג ומפשע לשפע וע"י נזכה ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב, ולעריכת נר לכן ישי משיח במהרה בימינו.

פ' ויצא - תשנ"א

ויחלום והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו. אי' בתרגום יונתן כי המלאכים שנשתלחו להפוך את סדום נדחו ממחיצתם על שגילו מסטורין של הקב"ה ועל שתלו גדולה בעצמם לו' כי משחיתים אנחנו. ומאז היו למטה בארץ והם הלכו עכשיו ללות את יעקב אבינו ועתה עלו בסולם ושובו למקומם. ע"כ. ויש להבין מאין בא למלאכי עליון כשלון בשליחותם לעשות שלא כדת. והשנית היאך נמחל להם על כשלונם דייקא בעת זו. וכבר ביארנו בזה ע"י אמונת עתיך פרשה זו. וכעת נאמר לעניננו באופן אחר קצת.

כי הנה כל סדר הבריאה הוא בדרך משפיע ומקבל שהמדרגה העליונה משפעת לתחתונה הימנה. וכן הוא הסדר מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין כי כן יסד מלכו של עולם שיתנהג כל העולם בסדר זה. וחפץ הקב"ה בזה לזכות את ישראל כי כ"א יש בו חלק מאדה"ר שמוטל עליו לתקן מפגם החטא והרי לא כל אחד זוכה מצד עצמו לתקן התיקון המוטל עליו. אך

שהוא מוצב ארצה בעומק הגלות אבל עתיד להיות ראשו מגיע השמימה, ותיבות מגיע השמימה עולה בגימ' חודש אדר שהוא המכוון לנפתלי כנ"ל.

ובתרגום יונתן עה"פ וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השדה אל צאנו כ' ששלח את נפתלי שהוא אילה שלוחה וקל לרוץ. וצ"ב מה היה גודל המהירות נצרכת בשליחות זו. אכן הרי ידוע כי גלות יעקב אצל לבן היה פועל דמיוני לדורות לזמן הגלות וכשעמד יעקב לשוב לארצו היה זה פועל דמיוני אל זמן הגאולה בשוב ה' את שבות עמו. ואהמ"כ פתאום יבוא האדון אל היכלו כי בהגיע העת המקווה ימהר הקב"ה לגאלנו בוריוות. וע"כ בשליחות זו נשלח נפתלי אילה שלוחה להחיש את הגאולה במהירות.

והנה לפי האמור אנו הדור האחרון בני נפתלי העומדים בתחתית העקב, העצה לתקנתנו היא להתקשר עם המדרגות שלמעלה ממנו, ולהכנע לצדיקי הדור ולקבל דבריהם ולשרתם, וקודם התפלה וקיום המצוות יש להתקשר עם הצדיקים וע"ז אנו מתפללים בכל יום ושים חלקנו עמהם, ואמה"כ בלית נפתלי נפתולי אלקים נפתלתי עם אחותי גם יכולתי, והביא רש"י ב' פירושים ע"ז, כי מנחם חברו במחברת צמיד פתיל חבורים מאת המקום נתחברתי עם אחותי ואונקלוס תרגם ל' תפלה בקשות החביבות לפניו נתקבלתי. ושני הפירושים עולים בקנה אחד ורומזים לבני ישראל בעיקבתא דמשיחא בחי' נפתלי.

וכמ"ש בתרגום יונתן שם היכדין עתידין בנוי לאתפרקא מיד בעלי דביהום דדחקותהון בצלו קדם ה'.

ועתה אנו עומדים בשבת ראשונה של חדש כסלו אשר כל ימי החדש מקושרים בבחי' החנוכה כאשר הבאנו כמ"פ הא דא' בתקו"ז שחנוכה חל בכ"ה לחדש כסלו הרומז לכ"ה אותיות של פסוק שמע ישראל. וכ"ד ימי החדש שלפני כן רומזים לכ"ד האותיות של ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. והנראה מזה שגם הכ"ד ימים ראשונים של כסלו שייכים לאור ימי החנוכה. והנה בחי' נר חנוכה רומז למדרגות התחתונות העומדים למטה מעשרה טפחים בבחי' מוצב ארצה ובצד שמאל של הפתח, ואור החנוכה יורד עד למטה להגביה הנשמות הנפולות היושבים בחשך. וכמו שאמר החי' הרי"מ כי חנוכה ופורים הם המועדים המחזיקים את ישראל בגלות. וע"כ מוצב

צאתו לבית לבן ששם משכן הס"מ ותגבורת הטומאה. ואף לאחר שהותו שם כ' שנה לא נדבק בו כלל רושם הטומאה כמו שאמר עם לבן גרתי ותר"ג מצוות שמרתי, ואדרבא עוד נתעלה שם ביתר שאת כדאי' בזה"ק שבצאתו כ' ויפגע במקום ובשובו כ' ויפגעו בו מלאכי אלקים להורות שבשובו עלה במדרגה יתירה מבצאתו עד שמלאכי אלקים פגעו בו כלומר שהתפעלו ממנו מגודל מעלתו.

וע"כ בצאת יעקב לבית לבן היתה העת לתיקון פגם המלאכים בהיותו מקיים כעת ההיפוך ממעשיהם כמו שנתבאר, וע"כ נלוו אליו המלאכים כדי לשמשו ולהיות להם בזה התקשרות לצי"ע הכולל כל המדרגות ובזה יוכל לתקנם ולהעלותם לשרשם. וז"ש סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה המורה על בחי' יעקב שהוא הצי"ע והוא הסולם המוצב מהארץ עד לשמים וכולם אחוזים בסולם זה וע"ד יעקב חבל נחלתו שהוא ענין התקשרות כל המדרגות יחד בדוגמת החבל שכאשר מנענעים אותו בקצה אחד יתנועע גם בקצה השני, וכמ"כ ע"י עליית הצדיקים עולים עמהם גם הקטנים מהם האחוזים בהם. ונוסף לזה הצטרפה עוד גם בחי' המקום כי ירושלים הוא המקום הכולל כל המקומות ששם הוא ראשית הבריאה ושרשה. ובהצטרפות בחי' יעקב שהוא בבחי' נפש הכולל עם בחי' ירושלים שהוא בחי' מקום הכולל התחזקו שניהם ע"י סיוע האחד לחברו, וע"ז נרמזו בתיבות ארצה השמימה עולה כמנין ירושלים.

והנה כללות ישראל נחלקו ל"ב שבטים ואי' בזה"ק (ח"ב דף קד:) היאך שכל סדר השבטים מכוון לקומה שלימה. ומבואר שם שבט נפתלי הוא מכוון לעקב השמאל, וזה תחתית כל המדרגות שהוא השבט האחרון בסדר השבטים והוא מכוון לחדש אדר שהוא אחרית סדר החדשים והוא החדש של הסתר והתרחקות וזה בחי' דורנו בעיקבתא דמשיחא שאנו בחי' נפתלי אותיות נפתלי ששחה לעפר נפשנו בעומק הנפילה. ואמנם דור זה עתיד לקום מגודל הנפילה וע"ז רמז הנביא אל תשמחי לי אויבתי כי נפתלי קמתי, כי אין הנפילה נצחית ח"ו ולעתיד יתגלה לנו שלהנפילה עצמה היתה סיבה אל הקימה, וזה כי נפתלי קמתי שהנפילה תיהפך לקימה, ואז עתיד עשו ליפול נפילה נצחית וקיימת, וע"כ קמתי עולה כמנין בעק"ב עשו כי בעת קימת ישראל יפול עשו לעקב בתחתית המדרגות וישאר כך בנפילתו לעולם. ולעומת זאת הדור של נפתלי יתנער ויקום מעפר ויתעלה לשמי מרום וע"ז רמז הכ' סול"ם מוצב ארצה בגימ' נפתלי

וכאשר הזכרנו כבר מדברי זוה"ק שכ"ד ימים ראשונים של כסלו הם כנגד כ"ד אותיות של ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וביום כ"ה הוא היחוד של שמע ישראל שיש בו כ"ה אותיות, ונמצא שכל ימי החדש הם בנין קומת החנוכה, ע"י תיקון האותיות של בשכמל"ו, ובשבת זו היא סיום תיבת מלכות"ו. וע"כ קורין כעת פרשה זו הגנוז בה אורו של משיח כבחי' אור הגנוז של חנוכה, כידוע מבני יששכר שבחנוכה מתגלה אורו של מלך המשיח, וכבר כ' בן הרבנו בחיי בספרו כד הקמח שח' נרות חנוכה רומזים לח' נימין שבכנורו של דוד המלך לעת"ל כמשאחז"ל עה"פ למנצח על השמינית. כי בעבר היה לכנורו ז' נימין ולעת"ל ינצח על כנור בן ח' נימין. ובפרשה זו כבר יכולים לשמוע צלצולי הכנור בן ח' נימין של מלך המשיח הגנוז בפרשת שמנת המלכים כנ"ל.

וכ' הרמח"ל בתחלת מאמר הגאולה בהביאו הפסוק (מכ"ה ז') אל תשמחי איבתי לי כי נפלתי קמתי, שפסוק זה מודיע סוד בטחון ישראל ותקותם שיגאלו גאולה שלימה. שכל ההסתר פנים והנפילה במשך הגלות יש בו הכנת טובה העתיד, ולעתיד יתגלה שכאשר חשבו ישראל שקב"ה עזב אותם היה מכין להם אוצרות גדולים אשר למידתם אין קץ ותכלית, וכשיגיע זמן הגאולה יפתחו כל האוצרות האלה ויתנו לישראל חלף עבודתם הקשה שעבדו בגלותם.

וכמו שפ' בספה"ק מתלמידי בעש"ט בפסוק אז ימלא שחוק פיני וגו' אז יאמרו בגויים וגו' כי לעת"ל תמלא הארץ דעה ותרבה ההשגה מאד עד שאפי' הגויים תהיה להם השגה מרובה מאשר יש לישראל בזה"ו. ואז ישיגו הגויים שבכל משך הגלות היה נדמה לעין שהם ברום המעלה ובנ"י הם בשפלות האמת היה להיפוך שבנ"י היו גם אז המרוממים והגויים היו המושפלים. וז"ש שאז יאמרו בגויים שבזמן הגלות כאשר היה נראה שהגדיל ה' לעשות עמנו האמת היה להיפך שהגדיל ה' לעשות עם אלה. ואמה"כ ע"ז אז ימלא שחוק פיני כי השגת ישראל תגדל כ"כ עד שהשגה זו ששיגו הגויים ממעלת ישראל בזמן הגלות מה שאין ישראל משיגים עכשיו תהא נחשבת לשחוק נגד השגה ששיגו ישראל אז. ע"כ תודה"ק.

וסוד זה טמון בפרשת המלכים של אדום וכמ"ש באדרא שפרשה זו היא סהדותא על מהימנותא דכלא", אשר דוקא בפרשה של מלכות אדום שהם הגלות האחרון כאשר גדולה ירידת ישראל הנה שם

ארצ"ה בגימ' חוד"ש כסל"ו. ולפי המבואר לעיל סדר עליית המדרגות התחתונות הוא ע"י ההתקשרות עם הראשונים שלמעלה מהם. ולרמז זה באה מצות נ"ח נר איש וביתו כי ראש הבית הוא המדליק הנר בשביל כל בני הבית וכולם מתחברים עמו וזהו אופן תיקונם. והמהדרין מדליקין נר לכל אחד ואחד שאינם פוטרם עצמם בהתחברות אל ראש הבית ורוצים לעבוד גם בכוחות עצמם. ונחלקו הראשונים בי מהדרין מן המהדרין שמוסיפים והולכים אי מדליקין לכאז"א, דהתוס' סוברים דאינם מדליקים כי אם נר איש וביתו. והרמב"ם סובר שמדליקין לכאז"א, ונחלקו בזה בשו"ע המחבר ורמ"א, והרמז בזה על חלוקי הדעות שהיו בכתות החסידים כי חסידי פולין נקטו בדרך שהרבי הוא המרום את החסידים ומעלם במדרגות ואילו אצל חסידי חב"ד נקטו שהחסידים צריכים להתרומם בכוחות עצמם. וזה הרמז בשני הדעות הנ"ל אצל מהדרין מן המהדרין אי מדליקין נר לכל אחד ואחד הרומז שכל אחד צריך לעבוד בעצמו או שנפטרים עם ראש הבית הרומז לעבודת הצדיק ראש הדגל.

ובימי חנוכה קורין פרשת קרבנות י"ב הנשיאים אשר בכוחם מבטלים את שנים עשר נשיאים של ישמעאל. והגמר הוא בזאת חנוכה שמסיימים בו בהקרבת הנשיא של נפתלי. וע"כ נרמז בתיבות ביו"ם שניים עשר יום עולה בגימ' הנה אנכ"י של"ח לכ"ם א"ת אליה הנבי"א.

יוכנו השי"ת לראות בעריכת נר לבן ישי משיחך במהרה בימינו.

פ' וישלח - תנש"א

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל וגו'. אי' בזה"ק כי בפרשה זו טמון סוד הנהגת הבריאה עד גמר התיקון. וכל המלכים נאמר בהם וימות עד המלך השמיני הדר, בו לא נכתב מיתה ששם רמזו עולם התיקון ומלך המשיח. ויש להעיר שרק אצלו כ' ג"כ שם אשתו הרומז על התגלות תיקון הלבנה שהיא משל לכנסת ישראל שהיא בחי' אשת חיל אל הקב"ה. ובפרשה זו המעוטפת בכיסוי של מלכי אדום טמון בה סודות נעלמים, וקריאתה בחדש כסלו בעת בנין קומת החנוכה אשר בה מאיר אור הגנוז ואורו של מלך המשיח.

גנוז כל חמדת ישראל ותקותם, וכאשר מבאר הרמח"ל בספרו אדיר במרום ענין הפרשה הזו כי כל הנהגת הגלות היא הנהגה עמוקה לטובת ולתיקון עמו ישראל הן בכלל והן בפרט, והכל הוא סדר הכנה לאוצרות הגדולים של הגאולה העתידה. וכל זה יתגלה לנו לעתיד כאשר נראה למפרע שלא היה כאן רע כלל ומלכותו בכל משלה. ואף רוח סערה עושה דברו שהיא הקשה שבד' הקליפות הטמאות הנזכרות במרכבה דיחזקאל וגם היא עושה דברו. ואף כעת בזמן הגלות היחידים שרידים זוכים להבקיע המעטה של פרשת המלכים ולראות את האור הצפון שם, והביא ע"ז שם הרמח"ל המקרא מה רב טובך אשר צפנת ליראך, כי רב טוב צפון ומוסתר בפרשה זו. ומביא מ"ש באדרא ע"ז כמתמיה מאן ישגח בהאי, כי מי הוא אשר ישגיח שבפרשה כזו טמונה כל סוד תקות ישראל, וסיים שם ומאן יזכה בהאי. עיי"ש.

והכתוב אומר בפרשתנו ויותר יעקב לבדו. ובמד' הביא ע"ז הכ' ונשגב ה' לבדו. כי אף שלפי ראות העין נדמה שיעקב נותר לבד'ו בלי משענה אבל לאמתו של דבר איננו נשאר לבד כי יש עוד פסוק ונשגב ה' לבד'ו. והקב"ה נמצא עמו כמ"ש גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי. ולעומת זה אצל עשו כ' וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה, ופירש"י שהארבע מאות איש נשטו ממנו אחד ואחד והוא לבדו שב שעירה. וכאן רמוז מפלתו וסופו שיסאר לבדו ממש ללא עזרה. ובפרקי דר"א דורש הפסוק אימה חשכה גדולה נופלת עליו על הב' גליות, ותיבת נופלת דורש על אדום, שהיא עתידה ליפול נפילה נצחית.

וברבנו בחיי כ' עה"פ ותמנע היתה פלגש כי מפסוק זה יוצא שם של שמונה תבות מספר אותיותיו ארבעים וכוחו להנקם מזרעו של עשיו. ע"כ. ורמז לזה כי תמנע עולה כמספר נפלות שהוא מורה על נפילת עשיו כנ"ל. ושמות שמונת המלכים הנזכרים בפרשה שהם בל"ע יוב"ב חש"ם הד"ד שמל"ה שאו"ל בעל חנ"ן הד"ר עולים כמנין ויש"ב ביו"ם ההוא עש"ו לדרכו שעירה, וכנ"ל שבמקרא זה רמוז מפלתו והשפלתו של עשו.

ובפרשה זו קורין ויעקב נסע סוכתה וגו'. כי שמונת ימי חנוכה הם מקבילים לחג הסוכות שיש בהם שמונה ימים בצירוף שמע"צ. ובחנוכה חוזר ונשנה בחי' הארת חג הסוכות וע"כ ניתן להטיב גמר החתימה עד זאת חנוכה כמו בחג הסוכות שנגמר בו החותם בשמע"צ. והרמב"ן כ' בענין שמע"צ כי כל שבעת ימי

החג נוטלים את האתרוג שהוא הפרי עץ הדר ואילו ביום שמע"צ אנו נוטלים את הקב"ה שהוא ההדר כמ"ש הדר הוא לכל חסידיו. וזהו ע"ד דאי' בזה"ק דביום שמע"צ ישראל שמחים עם מלכא בלחודוי ואין רשות לזר להתערב בשמחתם, וכן אי' במד' שכל ימי החג היו ישראל מקריבים קרבנות בשביל אומה"ע ובשמ"ע אומר הקב"ה לישראל הקריבו לי פר אחד איל אחד ועשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכם. וזה בבחי' ונשגב ה' לבדו, ויותר יעקב לבדו, שמתייחדים כנסת ישראל עם הקב"ה בלבד, וע"כ תיבות ונשגב ה' לבד'ו הוא כמנין ליש"ב בסכ"ה. וגם תיבות ונשגב ה' לבד'ו ביו"ם ההוא עולה כמנין ח"ג הסוכות לרמז על בחי' היחוד של ישראל עם הקב"ה לבדו בשמע"צ שהוא ההשלמה של חג הסוכות שבו נכנסת לבית בחי' הסוכה כדאי' בשפ"א בפ' דברי הגמ' בשמיני מותב יתבינו, דר"ל בישבנו בבית אנו יושבים בסוכה כי בחי' הסוכה נכנסת אתנו בבתינו. ובימי חנוכה חוזר ונשנה הופעת בחי' חג הסוכות וע"כ אז הוא גמר החותם כנ"ל וכן לשיטת ב"ש סדר ההדלקה הוא פוחת והולך כנגד פרי החג כדאי' בגמ' כי מישך שייכי אהדדי. וכן מצינו בשניהם הדין שלמעלה מכ' אמה פסול, וע"כ בפ' ויצא כששם יעקב אבינו את האבן למצבה ויצק עליה שמן דאי' בספה"ק שזה היה פך השמן של חנוכה נרמז שם בתיבות ויצ"ק שמ"ן ע"ל ראש"ה שעולים בגימ' בסוכות תשב"ו.

וכפי האמור בימים אלה הוא התיקון של אותיות בשכמל"ו, וא' מגדולי הענינים של ריבוי כבוד מלכותו הוא להתחזק בתפלת ימי החול לבוא אל התפלה בזמנה ולהתפלל בחיות אשר ענין זה נתרפה מאד באחרונה וצריך חיזוק.

והשי"ת יזכנו לראות במהרה בהשפלת כוחות הסט"א בבחי' פוחת והולך ולעומת זה בגדולת ישראל שתהא בבחי' מוסיף והולך, הולך ואור עד נכון היום. וכל הבריאה תכריז בגלוי ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

פ' וישב - תשנ"א

ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו וגו'. פרשה זו נקראת בבוא ימי חנוכה שבהם מתגלה אורו של

להביא את אורו של משיח וכדחול'ל שהיתה אומרת לכל מלכים אני מעוברת גואלים אני מעוברת, והיה ראוי שיצא הענין לפועל ע"י ער בכור יהודה. אלא שהתגבר הבע"ד לעכב זאת כי אין לך דבר שיתגבר עליו הבע"ד בכל כוחו לעכבו כמו ענין הבאת אורו של משיח שהרי אז יבוא סופו להכלות, כי זבח לד' בבצרה. וע"כ התגבר להחטיא את ער עד שמת בחטאו וחזר ונשנה אותו הדבר אצל אונן מגודל התגברות הבע"ד. וכשראתה תמר זאת החליטה שאין עצה כי אם לעשות מעשה של מסירות נפש כי עי"ז יכולים להשיג המטרה ואין בכוחו של הס"מ לעכב מה שבא ע"י מסי"נ. וכאשר מרגלא בפומי' של הרה"ק מהר"א מבעלז וצ"ל שבלא מסי"נ לא ניתן להשיג כלום, - וע"כ הכניסה עצמה למצב של סכנת מיתה ואף המתינה עד שכבר יציתו בה את האש כנ"ל. וכן רצתה להביא גם את יהודה למצב של מסי"נ וע"כ המתינה מלהודיעו ע"י הרגע האחרון ממש כדי שיוכרח להודות בפני קהל ועדה שזו בושה גדולה. ובושה נחשב כמיתה כידוע שהמלבין פני חברו נחשב כשופך דמים. וע"י ששניהם ימסרו נפשם יזכו להשיג המטרה להביא אורו של משיח. וכאשר כן היה שנשתלשל מזה מלכות בית דוד, ואותו ענין עצמו היה אצל יוסף שממנו יוצא משיח בן יוסף, וע"כ הוכרח לעבור מצב של מסי"נ בגודל התגברותו בנסיון אשת פוטיפר ובכי זה זכה להוציא נשמת משיח בן יוסף, רק אצל יוסף שורש משיח בן יוסף, אין נצרך כ"כ מסירת נפש כמו אצל משיח בן דוד שהוא העיקר, ועליו יש יותר התגברות הס"מ, ולכן הי' די במסירת נפש שלו. משא"כ אצל תמר, הי' הכרח למסי"נ של יהודה וגם של תמר.

ועד"ז אור ימי חנוכה שבהם התגלות אורו של משיח הדרך שזכו ישראל לכך הוא ע"י גודל מסי"נ של החשמונאים שהערו למות נפשם עבור קיום התורה ובוה זכו לאור הגדול של משיח. וכ' הרמב"ם שמצות נר חנוכה חביבה היא מאד, ולא מצינו לשון זה בשאר המצוות כי מה שהשיגו ישראל ע"י מסי"נ יש בה חביבות יתירה, וע"ד שמצינו שהשביע אברהם אבינו את אליעזר שישים ידו תחת ירכו כי מצוה זו היתה חביבה עליו שבאה לו ע"י צער, כדאיתא שם ברש"י. ולכן בשבוע של חנוכה שזכינו לאורו של משיח ע"י מסי"נ, קורין בתורה גם אודות מסי"נ של יהודה תמר ויוסף שהורידו את אורו של משיח למטה מעשרה.

בשבת העל"ט כבר אמרנו בענין ההשוואה של חנוכה עם סוכות וכמו שבסוכות אנו נוטלים את פרי

משיח כידוע מה שהביא הבני יששכר דבר זה מספה"ק וכבר כתוב הוא בס' כד הקמח לרבנו בחיי ויהודה הוא שורש משיח בן דוד, וע"כ קורין ענין וירד יהודה הרומז על ירידת אורו של משיח למדרגות הנמוכים כידוע מספה"ק שבחנוכה יורד האור למטה מעשרה ובצד שמאל וברה"ר שהוא מקום התגברות החשך וזרח בחשך אור החנוכה למדרגות הנמוכים היושבים בחשך וכמו שאמר החי' הרי"מ שחנוכה ופורים הם המחזיקים את בני' בזמן הגלות כי הם חודרים לימות החול וכוחם גדול להאיר אף את אפלת ימות החול. וכמו"כ קורין בפרשה זו ויוסף הורד מצרימה שזה ג"כ מורה על בחי' משיח בן יוסף, והני תרין משיחין יורדים למדרגות הנמוכים להאיר את הלילה. ורמז לזה כי ויר"ד יהודה הוא בגימ' נ"ר הרומז לאור נר חנוכה, וגם ויר"ד הור"ד עולים כמנין השפ"ן הנדרש בדחול'ל על מלכות יון.

וראוי להתבונן בפרשת יהודה ותמר במה שהמתינה תמר שיגמרו דינה לשרפה ואז שלחה ליהודה את החותמת והפתילים להכירם, ולמה לא הודיעה לו מיד אחר המעשה שהיא היתה תמר וממילא לא היתה בזה קדשה וכפי' האלשיך עמ"ש לא היתה בזה קדשה כי לא היה כאן איסור וענין קדשה כלל. ואילו עתה ששלחה אליו שיוודה בפני רבים הרי העמידה אותו בפני נסיון נשגב אשר רק גברא רבה כיהודה יכול לעמוד בו, שהרי בדרך כלל כשעומד אדם במצב של נסיון תחת נטייתו הוא לצד הרע כי גדול כח היצה"ר שהוא מקדים בתחילה, וכמו שדרשו חז"ל עה"כ יצר לב האדם רע מנעוריו, שהוא מקדים את היצ"ט עוד משעת לידה. אלא שאחר שמתיישב האדם בדעתו ומכיר את חובתו בעולמו הוא מתאזר בגבורה וכובש את יצרו. אבל כשעומד האדם במצב המחייבו החלטה מיד ואין לו שהות ליישב דעתו הרי יכשל ברשת היצר המקדימו בתחלת נטייתו. וכאן כששלחה תמר ליהודה לאמר הכר נא למי החומת וגו'. נזדמן למצב כזה שהוצרך להשיב ע"ז תיכף ומיד, והרי תחלת נטייתו של האדם הוא להצדיק עצמו. אבל יהודה עמד בנסיון והשיב על אתר צדקה ממני, כי כן דרך הצדיקים שהרגילו עצמם במלחמת היצר שעומדים בנסיון אף בלא שהות של ישוב הדעת. אבל יש לתמוה מה ראתה תמר להביא את יהודה לנסיון גדול כזה שהרי היה בידה להודיעו לפני כן. וביותר תמוה לפי מדרש חז"ל שהביא האלשיך על הפסוק היא מוצאת שכבר התחילו להצית האש על תמר ורק אז שלחה ליהודה, ומה ראתה להמתין כ"כ מאוחר, הלא אם לא יודה תיכף ברגע כמימריה כבר ח"ו איחר המועד.

ויתבאר הענין כי הנה תמר ידעה שהיא עומדת

וע"כ שמן זית שאיכותו עדיפא יש בו מעלה יתירה משמן שומשמן שעדיפותו הוא מצד הכמות.

ויש להסמך לזה מה שהביא השפת אמת בפרשה זו בתחילתה בענין מחלוקת יוסף עם השבטים בשם החי' הרי"מ שהוא כענין מה שהיו מחולקים רבותינו נ"ע שמהם רצו שיהי' מעט חסידים ויהיו קדושי עליונים, ומהם רצו להיות מתפשט החסידות בין רוב עם אף שיהיו פחותים במדרגה, עיי"ש. והוא כענין הנ"ל שיש שני צדדים אם להעדיף ריבוי הכמות או להעדיף ריבוי האיכות.

והנה לא הזכיר רבה במעלת השמן זית רק הא דצליל נהורא. ואמנם בפוסקים כתבו עוד מעלה כדי שיהא דומיא להדלקת המנורה במקדש שהיה דוקא בשמן זית. וכן הביא הרמ"א בשם הכל בו. וכנראה דרבה לא ס"ל להאי טעמא, וי"ל דהוא משום דלא סבירא ליה שראוי להדליק המנורה דומיא דמקדש שהרי אנו מדליקין על אדמת נכר וברה"ר בצד שמאל, ואין ראוי לעשות שם דומיא דמנורה במקדש. והנה בדין דאסור להשתמש לאורה כתב הר"ן הטעם דהוא דומיא דמנורה במקדש שאסורה בהנאה. ומעתה לסברת רבה דאין לנו לעשות דומיא דמנורה שבמקדש אין ראוי לאסור להשתמש לאורה. וע"כ יובן דאב"י דהוא תלמידו של רבה לא רצה לקבל הא דאמרו לו משמיה דר' ירמיה דאסור להשתמש לאורה כי לפי סברת רבה רבו אין ראוי לומר כן. ורק כשאמרו לו כן משמיה דר' יוחנן קבלה, כי רבה היה תלמידו של רב הונא והוא היה תלמידו של ר' יוחנן (עיי' כל זה בהקדמת הרמב"ם ליד החזקה), ונמצא שר' יוחנן היה רביה דרביה וע"כ קבלה.

והנה אנו נקטינן דהנרות הללו קדש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם, והיינו דנרות חנוכה הם דוגמא דנרות המנורה שבמקדש והם קדש. והשפת אמת כ' בהפלגת חשיבות מצות הדלקת נ"ח שהיא העבודה היחידית שיש לנו דומיא דעבודת המקדש, וכ"א מישראל המדליק נ"ח הוא כדוגמת הכהן המדליק המנורה במקדש, ובני ישראל מתקדשים בקדושת המקדש בשעת מצות הדלקת הנרות.

ועפ"י יתבאר ענין גמר החתימה בחנוכה. והוא לפי דברינו בחג הסוכות העל"ט בטעמא שאמרו בזוה"ק דגמר החתימה הוא בהו"ר ושמע"צ, והרי לפי"ד חז"ל כבר נחתם הדין ביוה"כ. אמנם מבואר במס' מכות במי שנגמר דינו בבי"ד שבחז"ל וברח לארץ ישראל

ע"ז הדר וביום השמיני הקב"ה בעצמו הוא ההדר כמ"ש הרמב"ן, וזו בחי' המלך השמיני הדר. כן בחנוכה יש לנו בחי' הדר וזה ענין שיש במצות נ"ח מהדרין ומהדרין מן המהדרין. וכמו שבסוכות גמר החותם הוא בשמיני עצרת, כן בחנוכה נגמר החותם בשמיני של חנוכה כמובא בספ"ה ק.

וראוי לבאר ענין גמר החתימה בחנוכה ואיזה שייכות יש לחתימה עם ימי החנוכה.

ונקדים דברי הגמ' במס' שבת (דף כא:) א"ר זירא אמר רב פתילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה בין בחול בין בשבת. א"ר ירמיה מ"ט דרב קסבר כבתה אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה. אמרוה רבנן קמ' דאב"י משמיה דר' ירמיה ולא קבלה, משמיה דר' יוחנן וקבלה וכו'. ולכא"ו אמאי לא קבלה משמיה דר' ירמיה והרי אמר מילתא בטעמא וקבל האמת ממי שאמרו.

ויתבאר ע"פ דא"י להלן שם (דף כ"ג.) אמר אב"י מריש הוה מהדר מר אמשחא דשומשמי אמר האי משך נהורי טפי כיון דשמע לה להא דריב"ל מהדר אמשחא דזיתא אמר האי צליל נהורא טפי, ע"כ. ותמוה, אמאי הוה מהדר בתחילה אמשחא דשומשמי והרי היה יכול להדליק כמות יתירה של זמן זית והיה משיך נהורא כמו השומשמי, וגם בגוף הדבר לפי המבואר בפוסקים אין מעלה בהארכת זמן ההדלקה דמכיון שדלק כשיעור כבר נגמר זמן המצוה. וא"כ איזה מעלה יש לשמן שומשמי בזה דמשיך נהורא טפי. ועי' בשפת אמת שעמד בזה.

ויראה לומר ע"ד הא דקיי"ל גבי בציעת הפת דיש להקדים לברך על הפרוסה גדולה ואף שאין בדעתו לאכול שיעור יותר גדול מן הפרוסה הקטנה עכ"ז יש לפרוסה הגדולה עדיפות מצד עצמה לסיבת ריבוי הכמות שבה, והנ"ל מעלת שמן שומשמי הוא משום דגדולה היא בכמות כי הנר דולק זמן ארוך יותר. וע"כ אף אם ידליק שמן זית בתוספת יתירה כדי שידלוק זמן שוה עכ"ז לא ישווה לשמן שומשמי שגדול הוא בכמות מצד עצמו. כי אין המעלה מצד שהנר דולק זמן ארוך כי אין בו מעלה כנ"ל, אלא דהיא מעלה בעצמות השמן שיש בו ריבוי כמות ע"י שכוחו יפה לדלוק זמן ארוך, ולכן הוא חשוב יותר, ויש בו עדיפות לעשות המצוה בשמן של חשיבות, כמ"ש כל חלב לד'. אמנם אח"כ הכריע רבה דיש עדיפות לשמן זית דצליל נהורא טפי, כי מעלת האיכות עדיפא ממעלת הכמות,

להתעורר בבקשה שכבר יאיר אור חדש על ציון, ובפרט בשנה זו שהיא עת מיוחדת לפקודת הגאולה. יזכנו השי"ת במהרה אכ"ר.

סותרין את דינו ודנים אותו מחדש שמא תעמוד לו זכותא דארץ ישראל שיצא זכאי ברין ע"י שימצאו לו הדיינים זכות, ולכן בסוכות כאשר באים בנ"י לא"י לפי המבואר בספח"ק שבסוכה חופפת קדושת המקדש, ע"כ ראוי שיתרו את דיננו ויחזרו לדון מחדש כדי שתעמוד לנו זכותא דא"י.

פ' ויגש - תשנ"א

אני יוסף אחיכם וגו'. אי' במד"ר (פרשה צ"ג) עה"כ ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו. אבא כהן ברדלא אמר אי' לנו מיום הדין אי' לנו מיום התוכחה וכו', יוסף קטנן של שבטים היה ולא היו יכולים לעמוד בתוכחתו, לכשיבוא הקב"ה ויזכיר כאו"א לפי מה שהוא שנא' אוכיחך ואערכה לעינך עאכ"ו. ע"כ. ובפרי צדיק כ' בשם הרד"ק מאוּבִּיצָא שפרשת ויגש רומז על ענין בכיה וצעה, ונרמז בר"ת של תיבת ויגש וזיינסט יודען שרייטס ג'עוואלד, ע"כ.

והענין, כי בפרשה זו היא תחילת הגלות שירד יעקב אבינו למצרים, וע"כ שייכת בה הבכיה. אכן מאידך גיסא, גם נמצא בפרשה זו מעניני זמן הגאולה, ודרשו במדרש עה"פ ויתן את קולו בבכי, כשם שלא פייס יוסף את אחיו אלא בבכיה כך הקב"ה אינו גואל את ישראל אלא מתוך בכיה שנא' בבכי יבואו ובתחנונים אובילם. וכן דרשו במד' תנחומא עה"פ ואת יהודה שלח לפניו, שמצינו בפסוקים שכל מה שאירע ליوسف אירע לציון, ונמצא שפרשה זו תרמוז לעת הגאולה.

ויש לנו להתעורר בהכנות לעת הגאולה בפרט בעתים הללו כאשר נראה בעליל סימני גאולה כנודע, וההכנה לכך הוא בחיזוק האמונה בביאת המשיח ובצפיה לביאתו, שזה מראשית השאלות ליום הדין צפית לישועה, והסמ"ק במצוה א' כ' שמצוה זו נכללת במאמר אנכי ה'א אשר הוצאתיך מארץ מצרים, כי הכוונה בזה שכמו שתאמינו שהוצאתי אתכם ממצרים כך תאמינו בי שאני ה' אלקיכם עתיד להושיעכם לעת"ל.

וגם נצטוינו בזה הרבה פעמים ע"י הנביאים כמ"ש (צפניה ג') לכן חכו לי נאם ה' ליום קומי לעד. וכ"כ (חבקוק ב') אם יתמהמה חכה לו. ועוד כ' (ישעיה ל') אשרי כל כוחי לו. וכ"כ (תהלים ל"ג) נפשנו חכתה לה'. ועוד הרבה פסוקים שנצטוינו בהם לחכות ולצפות

ולפי"ז י"ל שבחנוכה חוזרת ונשנית בחי' זו עפ"י האמור שמופיע בבתינו קדושת המקדש בהדלקת נ"ח שהיא דומיא דעבודת הדלקת המנורה שבמקדש, ובחנוכה מתחדש בענין בבחי' יתירה מבסוכות, כי אז היתה נצרכת הכנת התשובה לפני הכניסה לסוכה כדי להיות ראוי להקלט בקדושתה ולא להיות נפלט ממנה כדוגמת אותם אשר פלטו ענני הכבוד, וע"י הקדמת התשובה אשר גדולה תשובה שמגיע עד כסא הכבוד נעשים ראויים לעלות ולהגיע אל צל קדושת הסוכה ששיעורה דוקא למעלה מ' טפחים כדיליף בגמ' מכרובים שבמקדש. אבל בחנוכה הדבר בהיפוך שהקדושה יורדת אלינו למקומות הסומא למטה מעשרה טפחים, וע"ז אותם שלא יכלו בסוכות לעלות למעלה ולהגיע לצל הסוכה שהוא למעלה מעשרה יכולים עתה להתרומם ע"י כח הקדושה היורדת אליהם למטה מעשרה וכסא הכבוד מגיע אליהם ולהביאם לידי תשובה. וע"י השראת קדושת המקדש המופיעה בבתינו ראוי לדון מחדש משום זכותא דא"י.

והחת"ס כ' לרמז בתיבת חשמני"ם כי חשמ"ן הוא נוס' שמן ח' רמז לנס השמן של ח' ימי חנוכה. ויש להוסיף עד"ז רמז בתיבת חנכ"ה נוס' כהן ח', ועפ"י האמור שבח' ימי חנכה כל א' מישראל נעשה כדוגמת הכהן המדליק המנורה בבהמ"ק, ואז היא בחי' ירד יהודה שהקדושה יורדת בחנוכה למטה, וימי חנוכה הם בחי' ההוד הנרמז בשם יהודה שנקרא בשמו ע"ש ההודאה כמ"ש הפעם אודה את ה' וכפירש"י שנטלתי יותר מחלקי. וזה בחי' החנוכה שנתקן בהלל והודאה, ואז בחי' ההוד יורדת למטה וזה שאמה"כ ויהי בעת ההיא וירד יהודה. כי היתה אז עת מיוחדת ומזומנת לבחי' זו.

ואולי י"ל בדרך השערה שהיתה עת ההיא בחנוכה, וע"כ ויהי בע"ת ההיא בגימ' טו"ב להודות לה', שאז היא העת המיוחדת להלל והודאה, כי לכל זמן ועת לכל חפץ.

ובעת זו שמתגלה אורו של מלך המשיח עלינו

חבלי משיח כי פעל בשמים לבטלם. והרה"ק מהר"א מבעלז זצ"ל אמר על הצרות והיסורים של דורנו האחרון שלא היו אלו חבלי משיח, ובאמת שכן נראה מסדר שאמרו בזה"ק היאך יהיו חבלי משיח שלא היו צרות הנ"ל בסדר המבואר שם.

וזה ענין מלכות יוסף אשר ממנו נמשך משיח בן יוסף. והשכטים לא השיגו להבין זאת בידעם שהמלכות שייכת רק ליהודה וע"כ באו בטענה המלוך תמלוך עלינו וגו', אבל האמת כי לפני מלכות משיח בן דוד משבט יהודה יקדים משיח בן יוסף להכין הדרך, וכמ"ש (מלאכי ג') הנני שלח מלאכי ופנה דרך לפני ופתאם יבוא אל היכלו האדון וגו', וכ' שם האבן עזרא שיתכן הכוונה על משיח בן יוסף שהוא הנשלח להכין הדרך, ויוסף הוא בחי' הששי המכין לשבת.

ומשורש המחלוקת שהיתה בין יוסף עם השבטים נמשך לדורות כל המחלוקות בין הצדיקים עד אשר תבוא עת הגאולה שישבו להתאחד כולם באהבה, וכמ"ש בהפטרות הפרשה שיעשו עץ יוסף עם עץ יהודה לעץ אחד ועבדי דוד מלך עליהם. וזה כבחי' מ"ש בפרשה כי בתחלה נגש יהודה אל יוסף לדבר אליו קשות, ודרשו במד' ע"ז את הפסוק כי הנה המלכים נועדו עברו יחדו, ולבסוף בהתודע יוסף אל אחיו שבו לאהבתם ואחוותם כמ"ש אני יוסף אחיכם וגו'.

והנה בחדש טבת גדולה התגברות שליטת הטומאה בחשכת לילי טבת הארוכים והוא החדש שנפל בחלקו של עשו כדאי' בזה"ק, אך השי"ת שולח לנו להאיר את החושך בכח אור נר חנוכה שמדליקים ברה"ר בשמאל הפתח למטה מעשרה שכל אלו הם מקומות המיועדים לרשות הטומאה ודיקא שם מאירים את הנר, וזה אשר מתלווה אתנו בירידתנו בחשכת הגלות, וכמ"ש רז"ל על הדלקת המנורה שלך לעולם קיימת, וכפי' רמב"ן דקאי על נר חנוכה. וע"י שימי החנוכה נמשכים אל תוך חדש טבת ע"ז מתקיים מ"ש מחצת ראש מבית רשע כמובא בשם האבני נזר, שבו מוחצים את ראשו של עשו השולט בחדש טבת. וזה שרמז השי"ת ליע"א בעמדו לצאת מארץ ישראל שהיא מקום השראת הקדושה תחת סוכת שלומו של הקב"ה, ולירד למצרים מקום שליטת כוחות הטומאה אשר היא בחי' טבת בבחי' מקום, ויאמר אלקים לישראל במראות הלילה, ורמז בזה על הארת נר חנוכה המאיר בלילה, וע"כ אמר אל תירא מרד"ה מצרימה. כי אף שם ארד עמך, היינו למטה מעשרה, ואף ירמזו לחדש טבת כי תיבות במראות הלילה עולה כמנין

לישועת ה'. וגדול הוא השכר המעוטד לישראל עבור צפיה זו כאשר אמה"כ (ישעיה ס"ד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו, שהוא שכר נפלא שאף הנביאים לא זכו לראותו ואין כל בריה שראתה השכר הגדול הצפון למחכים ובתפלות הסדורות לנו בכל יום אנו מזכירים הרבה פעמים מתקנת הגאולה אלא שמחוסר ההתבוננות אין אנו מרגישים בהם, ובפרט בשבת הגדול בסוף התפלה עלינו לשבח וגו', אשר לצד היותה בסוף התפלה אומרים אותה בחפזון, אבל להתבונן טובא גנוזה צפי' עצומה בתפלת על כן נקוה לך ה"א לראות מהרה בתפארת עזך להעביר גלולים וגו', וראוי לאמרה בכונת הלב ובהתעוררות.

ובזה"ק איתא שבכל דור יש שנה המסוגלת לביאת משיח, והוא ע"ד שאחז"ל זכו אחישנה לא זכו בעתה, ובגמ' ע"ז (דף ט:) אר"ח אחר ד' מאות שנה לחורבן הבית אם יאמר לך אדם קח שדה שוה אלף דינרים בדינר אחד לא תקח. ופירש"י שהיא קץ הגאולה, ולמה תפסיד הדינר. ותמה שם בריטב"א שהרי עבר הזמן וח"ו לא נתאמתו דברי הגמ'. ע"כ כתב שהיו יודעין כי באותו הזמן ראויין להגאל אא"כ גרמו עונות מרובים, ואם גרמו לעכב ראויים הדור ליענש עיי"ש. והוא הענין הידוע מקדמונים שכאשר עוברת שנת פקידה ואין זוכים לגאולה מתגבר הקטרוג ח"ו וגורם להביא עונשין ח"ו, וזה אשר אירע בשנת ת"ח שהיתה שנה מסוגלת לפקידה, וכן בשנת תרע"ד כדאי' במלבי"ם בפירוש פסוקי דניאל. וכן שנת תש"א שהוזכר בתולדות יעקב יוסף לפקידת גאולה ובעוה"ר היו שנים אלו שנים קשות. אכן יש שנה מיוחדת שאז מוכרחת לבוא הגאולה עכ"פ והיא נעלמת ומכוסה כמ"ש ליבא לפומא לא גליא. ורק הצדיקים שהם מכוונים בשיעור קומת הקדושה אל בחי' הלב להם הוא גלוי אבל אין להם הרשות לגלות כי ליבא לפומא לא גליא.

וידוע הפלוגתא אי בתשרי עתידים להגאל או בניסן עתידין להגאל. וקשה הרי אנו מחכים בכל יום לביאתו, ופי' המפרשים כי ידוע שתרין משיחין ישנם והם משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, ומה שאמרו בניסן או בתשרי קאי על משיח בן דוד, אבל לפני זה עתיד לבוא משיח בן יוסף וע"ז אנו מחכים בכל יום. ובמקראות וברחז"ל מבואר שעתידי משיח בן יוסף ליהרג. אמנם כ' האריו"ל שיש להתפלל ע"ז שלא יהרג משיח בן יוסף. ונראה שאין הדבר חתום בהחלט ועדיין יש מקום לבטל זאת בתפלה, וכמו בענין חבלי משיח שאמר הרה"ק רר"א מליזענסק זצ"ל שכבר לא יהיו

למט"ה מעשר"ה, שאז יתגלה האור אשר היה מאיר בחשכת הגלות למטה מעשרה. וגם עולה תיבות בהתודע יוסף כמנין כ"י ע"ת לחננה.

ונזכה בימים אלו של הסתרה לראות בישועת ד', בבחינת בהתודע יוסף אל אחיו לאמור אני יוסף. כן נזכה ונחיי' ונראה בהתודע ובהגלות כי ד' מלך בשמיעת קול מבשר, הן גאלתי אתכם אחרית כראשית וכו' אני ד' אליכם.

ובעתים הללו כאשר המלכיות מתגרות זו בזו שזו הוראה על רגלי משיח, ועל מלחמת גוג ומגוג אשר ע"ז אמר דוד המלך למה רגשו גויים וגו' על ה' ועל משיחו, וכהיום הזה נתגברה שנאת ישראל אל אומה"ע לרבות אף אותם שהיו מלפנים מכת האוהבים ורעים, וצריכים אנו להתאזר כעת באמונה יתירה ולשגן כי הבורא ית"ש הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ושום אומה ולשון אין בה יכולת להושיענו, וצריך להתחזק בצפייה לביאת המשיח ולהתכוון לביאתו בהרבה תורה ותפלה וצדקה. ואף כי נתמעטו בעתים הללו צנורות השפע הרי החובה לעמוד בנסיון ולהתאמץ בנתינת צדקה ולהגן כ"א על עצמו ומשפחתו ועל כלל ישראל. וצריכים אנו להתפלל שלא יארע ח"ו נזק לשום יהודי וננצל ממלחמת גוג ומגוג, וכעת בסעודה שלישית היא העת המוכשרת לכך כי ע"י קיום סעודה זו זוכים להנצל ממלחמת גוג ומגוג כמ"ש חז"ל. יוכנו השי"ת במהרה לאור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו יחד במהרה לאורו.

פ' ויחי - תנש"א

ויחי יעקב בארץ מצרים וגו'. פירש"י למה פרשה זו סתומה לפי שכשמת יעקב נסתמו עיניהם ולבן של ישראל מצרת השעבוד. ד"א שביקש יע"א לגלות את הקץ ונסתם ממנו. ע"כ.

כפרשה זו יש גילוי קץ הגאולה כי אף שאמרו ונסתם ממנו הכוונה שנסתם מאתנו אבל יע"א באמת גילה הקץ, והיות כי ידוע שהתורה היא לבן של ישראל ונשמות ישראל מכוונים אל אותיות התורה כמו שרמזו נוס' ישראל יש ששים רבוא אותיות לתורה. נמצא שבפרשה זו שיש בה אותיות של קץ הגאולה

חד"ש טבת, וגם בגימ' קר"ע שט"ן, שבא הקב"ה לחזקו שאף בחדש טבת שהוא בחי' החשכות וההסתרה מ"מ הקב"ה עמנו להצילנו מהתגברות השטן.

ואמר כי לגוי גדול אשימך שם, וזהו עדשה"כ כי רבים בני שוממה מבני בעולה, ודרשו ע"ז חז"ל במד' כי יותר צדיקים העמידה כנס"י בחורבנה מבכניה, וע"ז אמר שבזמן הגלות יהיו לגוי גדול, ובחדש טבת שקשה בה העבודה שם דייקא יש למצא אוצרות רבים ונכבדים. וע"ז רמז הכ' וירא יעקב כי יש שב"ר במצרים, ותיבת שב"ר ר"ת רבים בני שוממה. וזה הכוונה נמי במראת הלילה שגילה הקב"ה ליעקב את האור של לילי טבת שהם בחי' חשכת הגלות, וע"כ במראות הלילה עולה כמנין כ"י רבי"ם בני שוממה. ויתר על כן כי בעיקבתא דמשיחא עוד תוגדל מעלת הצדיקים שבישראל כי לפי ערך הנסיונות והחשכות נחשב כל דבר קטן עד למאד, כידוע מדברי האריז"ל לתלמידו מהרח"ו בזמנו וכ"ש מה נענה בדור הזה. וע"כ הרבה יותר צדיקים העמידו ישראל בעיקבתא דמשיחא. וע"כ נתייחד במקום זה שקרא הקב"ה ליעקב בל' חבה יעקב יעקב כפירש"י, ולא נמצא זאת במקום אחר, כי גדולה החיבה לישראל בימי החשך ביותר.

וע"ז רמז הכ' במגילת אסתר ותלקח אסתר אל המלך אחשורש בחדש העשירי הוא חדש טבת ויאהב המלך את אסתר מכל הנשים וגו', כי אסתר הוא רמז לכנסת ישראל בעידן הסתר פנים בזמן הגלות, ואחשורש ירמוז להקב"ה שהאחרית והראשית שלו כמרומז בנוטריקון של אחשורש כדאי' בספה"ק. ואמר כי בחדש טבת שהוא רומז לתוקף התגברות החשך אז עולה ביותר חיבתה של כנס"י לפני הקב"ה מכל שאר הזמנים, וישם כתר מלכות בראשה, שדור זה החשך יזכה לראות הכתר מלכות הגיתן מהקב"ה על ראש משיח ועליו יציץ נורו.

ונמצא שפרשת ויגש שייכת לחדש טבת וע"כ היא נקראת בכניסת החדש. והנה לפי האמור לעיל מלכות יוסף היא ענין משיח בן יוסף, וע"כ בהתודע יוסף אל אחיו רומז להתגלות משיח בן יוסף אשר אז יהא נמתק כל הסבל ויסורי הגלות ויתברר למפרע האוצרות של טובה שהיו מכוסים בהם וכמ"ש הרמח"ל במאמר הגאולה שביסורי הגלות עצמם מכין הקב"ה את הטובות העתידות לעת הגאולה ואז יתקיים הפכת מספדי למחול לי, וע"כ בהתודע יוסף אל אחיו עולה כמנין הפכ"ת מספד"י, וגם עולה בגימ'

אמונתו ששאל במה אדע, ומשמע דלולי זאת היה ראוי לרשת מיד. ולכא' הרי הכ' אמר אח"כ כי לא שלם עון האמורי עד הנה וא"כ הרי בלא"ה לא היה ראוי לרשת הארץ מיד.

אך הענין הוא ע"ד שאמרה האשה הצרפתית לאליהו כי באת אלי להזכיר עוני, כי לפי צדקת הצדיק נדון רשעת הרשע, כי דנים את הרשע לפי ערך הצדיק, וע"כ אם היה אברהם אבינו בשלימות יתירה באמונתו אזי לפי רוב צדקתו כבר היה נשלם עון האמורי, אך לפי שאמר במה אדע ונגרע מצדקתו ע"כ עדיין לא נשלם עון האמורי. ע"כ. והנ' לעניננו ע"י שאנו נשפר מעשנו ונרבה זכיותנו לפי ערך זה ידונו את זכותו של ישמעאל ותתום ותבטל זכותו, וע"כ בימי השובבים הבעל"ט נקיים שפרו מעשיכם וברית לא תופר ובוזה תופר זכות הברית של ישמעאל. והנה גלות ישמעאל אף שלא נחשב בין הארבע מלכיות נראה שהוא מצטרף עם גלות אדום בגמר הגלות להיות כאחד וכמ"ש בנחל קדומים עה"פ וירא יעקב כי יש שבר במצרים שתיבת שב"ר בגימ' אדום ישמעאל. ע"כ. ויש לרמוז עשו במילואו (ע"י ש"י ו"ו) בגימ' אדום ישמעאל. שוב הגידו לי שכן כבר כתוב הדר בספר משמיע ישועה להאברנאל, שבסוף הגלות יצטרף ישמעאל עם עשו - וכו' הראוני בבאיור הרח"ו על תהילים קכ"ד.

וכבר אמרנו כמ"פ שבעתים הללו עיקר התיקון הוא בסור מרע ועשה טוב. כי אין בכוחנו להתענות, רק עלינו לקבל על עצמנו בהחלטה להיות זהיר מכאן ולהבא בשמירת עינים ובשמירת המחשבות, ולבל ימצא בבתינו חומרי קריאה שיש בהם ארס להרעיל נפשות הצעירות בין בעניני קדושה ובין בעניני אמונה, ואף מספריהם שלא נתחברו לשם כפירה מ"מ מעורב בהם דברי אפקורסות ויש בהם כדי לבלבל את המח, ולכך כ' הרמב"ם בהביאו הדין שלא לקרא ספרי ע"ז, הקדים ואמר - ספרים רבים חברו כומרי ע"ז. ולכא' מאי בעי להשמיענו בזה, אלא דכוונתו שלא נטעה להעלות במשחשבתנו שאין אסור רק הספרים שנתחברו בהדיא לשם ע"ז, כי אף כל הספרים שחברו נכללים באיסור הזה.

וכן יש לשמור על צניעות ההלבשה בבית אשר ע"י משרים אור הקדושה בבית שיהא הבית ראוי להתקדש בקדושת ביהמ"ק, וכן ע"י השבת יכולים להשרות הקדושה בבית, וכמו שדרשו בזה"ק עה"פ לעשות את השבת לדורותם שהוא מל' לדירתם.

אחוזים בה הדור האחרון בעיקבתא דמשיחא אשר עתידים לזכות במהרה לקץ הגאולה. וזה טעם סתימת פרשה זו עפ"י שכ' המהר"ל הענין שאין מוצאים בתורה הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד, שהלכותיה מפורזות בלא סדר, כי מה שאירע לישראל אירע לתורה. ולפי שבנ"י אינם סדורים ומיושבים על אדמתם הנ' ההלכות שבתלמוד בבלי שנתחבר בגלות אין בהם סדר אלא מפורזים הם, ועד"ו לפי שפרשת ויחי היא הפרשה של דור אחרון אשר נסתם עיניהם ולבם בגודל החשכות ע"כ גם הפרשה היא סתומה.

ובתקופה זו כאשר הסימנים מראים בעליל שאנו עומדים על סף הגאולה. ועי' בספה"ק שלכך גילו לנו חז"ל הסימנים שיהיו לפני ביאת המשיח כדי שנתעורר בבוא הסימנים להתכונן לימי הגאולה. ואמנם הלבבות סתומים ואטומים מלהתעורר ע"י מאורעות הזמן, ועל זאת התורה זועקת "למה פרשה זו סתומה", היינו דור זה של גאולה למה לבן סתום אשר מכח זה גם הפרשה סתומה, למה אין המאורעות מעוררים את הלבבות, איה התשוקה והצפייה לישועה, ואיה הדמעות והתפללות הראויות בזמנים אלו, וזה גופא שהלבבות סתומים הוא ג"כ מסימני הגאולה ויש בה בשורה טובה כי כבר אנו עומדים לפני בא יום ה', וע"כ פרשה סתומה עולה כמנין הנ"ה אנכ"י של"ח לכ"ם א"ת אליה הגבי"א, כי סתימת הפרשה היא מבשרת את בשורת הגאולה, והיא ג"כ בגימ' ואל"ה תולדות יצחק כאשר הזכרנו בפ' תולדות. עפ"י הבעה"ט שם על הסמיכות לפרשה הקודמת שנ' על פני כל אחיו נפל, שבנפילת ישמעאל יצמח משיח שהוא תולדות יצחק, אשר גלות ישמעאל הוא הגלות הקשה ביותר כדאי' בזה"ק, וצריכים אנו לזכותם כדי להתגבר ולבטל זכותו של ישמעאל.

ופרשת ויחי אשר יש בה פ"ה תיבות כמנין מיל"ה היא מכנסת אותנו לפרשיות שובבים המיועדים לתיקון הנשמות, וכמו שרמזו בר"פ שמות בס"ת של הפסוק ואלה שמות וגו' שהם תהלים שב"ת תשובה, וכפי המבואר בזה"ק עומד לישמעאל זכות ברית מילה אשר על ידה ניתנה לו זכות בארץ ישראל עד עת הגאולה כאשר ינערם הקב"ה ממנה. וכ"ז שלא נתום זכותו יהיה לו שליטה בא"י. ומעתה הרי יתחמץ לבבנו כי מה נועיל בריבוי זכיותנו אם עדיין לא תמה זכותו של ישמעאל, אכן כ' בפנים יפות פ' עקב עה"פ אל תאמר בלבבך וגו', לפרש מ"ש חז"ל שאמר הקב"ה לאברהם אבינו כשאמר במה אדע כי אירשנה, ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וגו', שזה היה עונש על חסרון

פירות, ובאו גנבים והתחילו לחטוף מפירותיה והרימה האשה קול צעקה. אמר לה חכם אחד מה לך לצעוק הרי רואה את שהם חוטפים מהפירות עשי אף את כן וחטפי מה שביכולתך כדי שלא תשארי ריקם. ועד־ז כשראו היהודי שהבע־ד חוטף ממנו את תפלתו וכמעט שכבר עומד בסוף תפלתו יחטוף עכ־פ מה שנשאר לו עוד שלא יסאר ריקם. עכ־ד.

והנה שבט בנימין הוא האחרון במנין השבטים לסדר תולדותם, וע־כ הוא רומז לדור האחרון בעיקבתא דמשיחא, ובחלקו נבנה הבהמ־ק, כי הדור האחרון הוא הדור שיבנה בהמ־ק בימיו ב־ב. ובדור זה אשר גדול מאד כח הבע־ד ומתגבר לחטוף הכל מישראל. ואמרו צדיקים שבעיקבתא דמשיחא כאשר ירצה בר ישראל לפתוח פיו בתפלה לה' יחטוף ממנו הבע־ד את הדיבורים, וידע אינש בנפשי פירוש הדברים הללו. ובעת כזאת העצה בשבילנו הוא להתגבר לעומתו ולחטוף מה שביכלתנו, וע־ז רמז בנימין זאב יטרף על העת שישארו שבט בנימין במתי מעט בסוף יומיא כאשר נאבדו מישראל כל נחלת טוב וכל חלקה טובה, ואז צריך לקיים וחטפתם איש את אשתו, הרומז לתורה שנקראת אשת חיל, שצריך לחטוף כל מה שיכולים איזה דבור של תורה או תפלה או הרהור טוב וכל מיני עובדין טבין מעט צרי ומעט דבש וכו'.

ויש לרמוז עוד עפ־י המושרש שהאות טי־ת מתחלפת עם האות צדי־ק אף שאינם במבטא אחד. וכמו שמצינו דרך משל תיבת נוסר הוא כמו נוצר ועוד כיו־ב, וה־נ תיבת וחטפת־ם היא כמו וחצפת־ם, שצריכים להתגבר בחוצפה לחטוף ולקרא אל ה' בקול חוצפה ע־ד שכ' הרמב־ן ס־פ בא בענין התפלה בביהכ־נ וז־ל כוונת רוממות הקול בתפלות וכוונות בתי כנסיות וזכות תפלת הרבים זהו שיהיה לבנ־א מקום יתקבצו ויודו לאל שבראם והמציאם ויפרסמו זה ויאמרו לפניך בריותך אנחנו. וזה כוונתם במה שאמרו ז־ל ויקראו אל אלהים בחזקה מכאן אתה למד שתפלה צריכה קול, חציפא נצח לבישא ע־כ.

כ' בריש הפרשה ושכבתי עם אבותי ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם ויאמר אנכי אעשה כדברך. ויל־ד דמה שאמר ושכבתי עם אבותי הוא מיותר לכא־ו. וגם צ־ב מ־ש בבעלי התוס' לפרש תשובת יוסף אנכי אעשה כדברך שגם אני אעשה כן לצוות שישאוני ממצרים לא־י. ולכא־ו אין זה מדרכי הנימוס להשיב כן, שהרי אין בזה תשובה על שאלת יעקב. וכבר נתבאר

ובפשטות היינו שיהא הלב מוכן להיות מדור אל השבת, אבל י־ל ג־כ לעניננו שלצורך המשכת קדושת הדורות צריך להכניס לדירה את אור השבת. וגם בימי החול צריך להזהר שלא להשתקע לגמרי בסחורה כדרך אנשי העולם רק שבעת עוסקו בעניני העולם תהא נפשו כמהה ומשתוקקת מתי יזכה לשוב ולהסתופף בביהמ־ד בעסק התורה ותפלה, ולא כאשר הדבר נעשה להיפוך בעוה־ר שאף כשנמצאים בבית שקועים בעסקי העולם. ואמר הרה־ק מקאזמיר זצ־ל לאברך שביקש הדרכה כאשר הוכרח לצאת למסחר, שהוא משל לבן צפור הנופל לארץ מקנה, ורגליה שוקעות בטיט עדיין יכולה היא לפרוח בכנפיה ולהחליץ משם, ואף אם גם כנפיה כבר נשקעו מ־מ כ־ז שראשה בחוץ יכולה לצפצף שתבוא אמה להצילה, אבל אם כבר ראשה ג־כ נשקע בטיט אין לה עוד תקוה, וה־נ כשיוצאים למסחר צריך להשמר שעכ־פ לא יהא ראשו שקוע שם.

וצריכים אנו לפתוח את לבבנו הסתום ולפתוח את הפרשה הסתומה. ולהתעורר בתפלות ובקשות שיתגלה הקץ, ולהוריד דמעות בתפלת ולירושלים עירך. ובברכת תקע בשופר, ובממקומך מלכנו תופיע, וכאשר הביא המד' בפ' ויגש מ־ש הנביא בבכי יבואו ובתחנונים אובילים, שע־י דמעותנו נזכה אל הגאולה שהרי כוחו של עשו הוא ע־י בכייתו שבה לפני יצחק כשנטל יע־א את הברכות שע־ז אמרו במד' שנגע אז הגלות לישראל, וע־י שישראל בוכים בתפלות על הגאולה מבטלים כח בכייתו של עשו. ויכולים אנו ללמוד משם כמה גדול כח הדמעות שהרי מתחילה אמר לו יצחק לך אפוא מה אעשה בני, שלא מצא עבורו מקום לברכו, ואח־כ ברכו משמני הארץ יהי מושכך ועל חרבך תחיה וגו', ולכא־ו מה נשתנה לבסוף, אלא כמ־ש האלשיך שע־י שנשא עשו קולו בבכי זכה להמשיך פתח חדש של ברכה.

בברכת יעקב אבינו לבנימין אמר בנימין זאב יטרף, ופירש־י דקאי על הזמן של פלגש בגבעה כאשר נשבעו השבטים שלא יתנו נשים לבנימין, וכאשר נתדלדלו שבט בנימין ולא נשאר מהם רק שש מאות איש ולא היה להם נשים לישא התירו השבטים להנשא להם וכדי שלא לעבור על השבועה אמרו לאנשי בנימין וחטפתם לכם איש אשתו, וכוזה לא יעברו על השבועה כי לא נתנו להם רק הם חוטפים בעצמם. וע־ז רמז יעקב בנימין זאב יטרף על שיהיו עתידים להיות חטפנים. ולכא־ו הדבר תמוה מה ברכה היא זאת לבנימין. ויש לרמוז בזה עפ־י המשל שאמר בעל החפץ חיים זצ־ל באשה שעמדה בשוק ומכרה

בדברנו במק"א.

ויל באופן אחר עפ"ד הזוה"ק (ח"א דף ו'לד.) בשעתא דיעקב הוה קרי לבנוי אודמנו תמן אברהם ויצחק ושכינתא על גבייהו. ע"כ. והוא כעין הא דאי' שבשעת פטירתו של אדם באים אליו קרוביו, וכן היו שם אברהם ויצחק והשכינה, ונמצא שיע"א נפטר בחיק השכינה ואבותיו ולא בחו"ל. וז"ש ליוסף ושכבתי עם אבותי, שבשעת פטירתו יהיה עם אבותיו שיבואו אליו כאן וע"כ כדי לעשות להם נחת רוח אל תניחני כאן במצרים שבזה יהיה להם צער שיניחוני כאן וילכו, ע"כ ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם.

והנה אי' בזוה"ק בענין שהבטיח הקב"ה ליעקב ואנכי אעלך גם עלה, שגם בשעה שיצאו ישראל ממצרים הביא הקב"ה ליעקב שם לראות בגאולתם של ישראל. וגם את אברהם ויצחק עיי"ש. ומעתה אמר יוסף אנכי אעשה כדברך שגם אני אעשה לך נח"ר, שהרי בעת יצי"מ תהיה נוכח כאן ואם אשאר פה הרי יהא לך צער ע"כ אצוה שישאנוני ג"כ ממצרים כדי לעשות לך נח"ר.

והנה כימי צאתנו ממצרים יראנו נפלאות, וגם בגאולה העתידה יבואו האבות הקדושים אלינו. ע"כ ראוי לנו להתכונן שבבוא האבות אלינו יהא להם נח"ר מאתנו ומצאוני במצב טוב. ונזכה לראות במהרה בנקמת דם ישראל השפוך ובנחמות ציון וירושלים בבנין בית מקדשנו ותפארתנו.

פ' שמות - תשנ"א

אי' בזוה"ק (בראשית כ"ז ע"א) וימררו את חייהם בעבודה קשה בקושיא, בחומר בקל וחומר, ובלבנים בלבון הלכתא, ובכל עבודה בשדה דא ברייתא, את כל עבודתם וגו' דא משנה וכו', ע"כ. וצ"ב ענין הדרש הזה, שהרי היה אז טרם מתן תורה.

ויבואר בהקדם דברי המאור עינים ר"פ ויצא שבבית לבן היו שקועים שרשי תורה בעומק הקליפות, ויעקב אבינו בירר וצירף אותם מעומק הקליפות. וזה היה כל עסקיו שם לגלות את חלקי התורה שהיו שם בהעלם, וכמ"ש הבעש"ט וצללה

שמה שרדף לבן אחר יעקב הוא כי עדיין לא השלים יעקב לברר הכל ועוד נשארו אצל לבן משרשי התורה. וסיבב הש"י שירדוף לבן את יעקב להביא אליו את התורה שלא בירר. והפרשה הכתובה בתורה ממעשה הרדיפה והויכוח שבין יעקב ללבן, שם נמצא חלקי התורה האלו שמסר אז לבן ליעקב עד שלא נשאר אצלו כלום, עיי"ש. וכענין זה אי' ג"כ מהבעש"ט עה"כ גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, דתיבת נפלאות גוט' נפ"ל או"ת, ירמוז לאותיות התורה שנפלו ברשות הטומאה וצריכים לבררם ולהוציאם.

ולכאן צ"ב למה עזב יעקב את בית לבן טרם שהשלים לברר כל חלקי התורה. ויתבאר בהקדם מ"ש האוה"ק פרשה זו בפסוק וארד להצילו, שהקשה למה המתין הקב"ה מלגאול את ישראל עד שכבר עמדו בזיבולא בתרייתא עד שלא יכלו להתמהמה כי היו נלכדים בשער הנ' של טומאה והיה לו להוציאם בזמן מרוות. ותי' כי עיקר הגלות לברר הנצוצות שבנ' שערי טומאה, ואם היו יוצאים קודם היו מפסידים בירור החלק ההוא, ואחז"ל שמשו רבנו השיג רק מ"ט שערי בינה ולא השיג שער החמשים, והטעם כי לא נכנסו ישראל לשער הנ' של טומאה לברר אותו וע"כ לא השיג בחי' הקדושה שכנגדו, ולעת"ל נשיג התורה שבשער החמשים כי בגלות האחרון אנו יורדים בשער הנ' של טומאה. ואין אנו מסתכנים כמו במצרים כי אז לא היה בהם כח התורה, משא"כ אנו באמצעות התורה יכולים אנו ליכנס לשער הנ' של טומאה ולהוציא בולעו מפיו, עכ"ד.

ועפ"ז כ' בדברי יואל פ' חקת (דף סט) לבאר הא דאי' במד' תנחומא פ' חקת שנגלו לר"ע וחבריו מה שלא נגלה למרע"ה. כי בימי ר"ע התחיל שער הנ' של הטומאה להתפשט, כי אז התחילו כבר התפשטות המינות שזהו שער הנ' של טומאה, ועי"ז היו יכולים אז לברר גם משער הנ' ולהכנס בשער הנ' של קדושה ולגלות מה שלא נגלה למרע"ה כי אז עדיין לא נכנסו רק למ"ט שערי טומאה כנ"ל, עכ"ד.

והנה בשער הנ' עצמו מדרגות מדרגות יש, וככל שמתאריך הגלות יותר אנו יורדים יותר לעומק שער הנ' כאשר הוא כהיום הזה שרבנתה האפיקורסות בעולם וקשה מאד להתחזק באמונה שלמה, ואין ספק שכעת אנו כבר נמצאים בסופו של שער הנ', ונמצא שבזמננו המתאריך בתורה יכול להשיג נפלאות כי כפי מדרגת הטומאה ניתן לברר יותר בקדושה, וכן כ' בעל התניא בענין שכ' מהרח"ו על האריז"ל שהשגתו היתה

שנשמת מרע"ה שייכת לשער הנ'.

וכבר הארכתי בפ' כי תבוא בשנה העל"ט בביאור ענין ג' אלפים הלכות שנשתכחו בימי אבלו של משה והחזירים עתניאל בן קנז בפלפולו, וכפי הנראה מגמ' יומא דף פ' שאמרו שם שהשיעורין נשכחו והחזירים יעבץ. ופירש"י שם שהוא עתניאל בן קנז, נראה שהם הם ההלכות שנשתכחו באבולו של משה וטעם לשכחת אלו הלכות דייקא, משום שאלו ההלכות שייכות לחלקו של מרע"ה בתורה אשר כ"א יש לו חלק פרטי בתורה, והלכות אלו שרשן בפסוק ארץ חטה ושעורה וגו' המדבר בשבת א"י אשר דרשוהו חז"ל שהכ' כולו לשיעורין נאמר, וזהו חלק התורה השייך למרע"ה שהרי כל מאויו ותשוקתו היתה ליכנס לא"י, וזהו משום ששם שורשו ותקונו. ולהג"ל כיון ששורש נשמת מרע"ה היא משער הנ' הרי הלכות אלו שנשכחו במקרא של שבת א"י הם ההלכות ששייכות לשער הנ', והשתוקק מרע"ה ליכנס לא"י כדי לזכות להשגת שער הנ' שזה שורש נשמתו ותקונו.

ועוד נתבאר שם בדברינו הטעם שתלה כלב לתת עכסה בתו לאותו אשר יחזיר הלכות אלו, כי עתניאל בן קנז זכה להחזיר הלכות אלו מטעם שהיה בו ניצוץ נשמת מרע"ה, וע"כ ראוייה אליו עכסה שהיא נשמת צפורה אשת משה כמ"ש בגלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו.

הדרן לעניננו, שכפי שנתבאר ערך ההשגה בתורה היא לפי ערך הירידה. ומעתה מה שדרשו בזה"ק הפסוק וימררו את חייהם על דברי תורה. י"ל הכוונה דאף שהיה אז לפני מ"ת, אמנם ע"י עבודתם המפרכת ביררו את חלקי התורה שהיו נפולים שם ושוב אח"כ בהגיע זמן מ"ת זכו להשיגם. ועד"ז עכשיו כשאנו נמצאים בשער הנ' אם כי אין אנו משיגים עדיין שער הנ' עצמו מ"מ כבר ניתן להשיג הארה משער הנ' ע"י היגיעה בתורה, ובהגיע בקרוב עת הגאולה נזכה לראות ולהשיג מה שכיררנו כאשר יקויים הכ' כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, וכמו שמפרש החיד"א נפלאות הוא נוס' נ' פלאות שהם הפלאות של שער הנ'.

וכבר הוכחנו בתורתנו ובדברי הנביאים הבטחות רבות על רוב הנסים והנפלאות שיעשה עמנו הקב"ה בגאולה העתידה, ובלי ספק שיתקיימו כולם במילואם, והרי כל הנהגת העולם הקב"ה מנהיג כפי חידושי התורה שמחדשים בנ"י כידוע. וע"כ כשדורשים

יתירה מהשגת הנביאים. דהביאור הוא דא"נ שהנביאים ראו יותר באספקלריא מראיית האריו"ל, אבל כ"ז בבחי' ראייה, משא"כ בהשגת השכל היתה השגת האריו"ל יתירה מהשגתם, וזה מפני שבימי האריו"ל החלה תקופת עיקבתא דמשיחא ולפי מדרגת התפשטות הטומאה ניתן להשיג יותר בקדושה.

ובזה יבואר מה שיעקב אבינו עזב את בית לבן טרם כלותו בירור כל האותיות הנפולות, כי ידוע שכל מעשי האבות היו סימן לבנים, ושהותו של יעקב בבית לבן הוא סימן אל הגלות ושם היה יעקב אבינו מברר כל חלקי הקדושה. אמנם עדיין לא ירד שם לשער הנ' של טומאה שיוכל לברר החלק ההוא, ורק בהיותו סמוך לכניסתו לא"י שזה היה הפועל דמיוני לזמן של סוף יומיא בעומק הגלות כאשר בנ"י שקועים בעומק הטומאה של שער הנ', בעמדם על סף הגאולה, אזי זכה לברר חלקי הקדושה שבשער הנ' ע"י צער הרדיפה שרדף אחריו לבן והוצרך לברוח לנפשו שרצה לבן להרע לו כאשר אמר ליעקב יש לאל ידי לעשות עמכם רע וגו'. וכן בעיקבתא דמשיחא ע"י שפלות המצב של בנ"י וגודל צערם מהתגברות כח הטומאה והכפירה הגורמת קושי גדול להתחזקות באמונה, וכאשר קדמו הצדיקים לגלות שכן יהיה המצב בסוף יומיא, שתהא קשה האמונה כמו לטפס על כותל ישר, ובר ישראל שישאר חזק באמונה יהא חידוש בומן ההוא כדרך שהיה הבעש"ט חידוש בדורו. והנה ע"י כובד הגלות במצב הרוחני שמתייסרים ישראל בתקופה זו זוכים לגמור הברור האחרון שבשער הנ' ולגלות חלקי הקדושה שבו.

ובדברי יואל הנ"ל הביא בשם הייטב לב פ' חקת שכ' על מ"ש בירי משה בפירושו על המדרש, שסוד פרה אדומה הוא שער החמשים ולא נתגלה שער זה לשום אדם רק למשה, כמ"ש לך אני מגלה טעם פרה ולאחרים חקה, ע"כ. והקשה עליו הייט"ל שהרי אחז"ל נ' שערי בינה נבראו בעולם וכולם נמסרו למשה חוץ מא' והוא שער הנ', ע"כ. ואיך שיהיה י"ל שעכ"פ נשמת מרע"ה היתה שייכת לשער הנ' והיה ראוי בכח להשגתה שהרי הוא נשמת משיח כדאי' בזה"ק, אלא שע"י שלא נכנס לא"י לא הגיע להשיגה עדיין. וגם ר"ע שזכה להשיג משער הנ' כמו שנתבאר לעיל. מצינו בגמ' מנחות (דף כט) שבשעה שעלה משה למרום והראה לו הקב"ה מה שעתידי ר"ע לדרוש ולא היה יודע מה אומר ותשש כוחו וכיון ששמע ששאלו תלמידיו רבי מנין לך והשיב הלכה למשה מסיני נתישבה דעתו, ע"כ. הרי שהשגת ר"ע נכללת בהשגת מרע"ה, וכאמור

בחי' התחדשות וחטפו זאת המצרים וז"ש עתה יאכלו
חדש חלקיהם, ע"כ.

ולהנ"ל המלך חדש חטף החידות וזה היה הגלות
כדי לברר את חלקי התורה שנפלו בשביה,
וע"י העבודה בחומר ובלכנים חטפו ישראל את
החידושי תורה כנ"ל בזה"ק שדרש המקרא וימררו את
חיייהם על דברי תורה, ועד"ז עלינו מוטל עתה
להתייגע בעיון התורה ולגלות החידושים שבשער הנ',
ובזה נזכה לאור חד"ש על ציון תאיר. ותיבות אור
חד"ש ע"ל ציון בגימ' ה"א נפלא"ת בעינינו, ובפרט
בימי השוכבים אשר כ' בהקדמה לס' אגלי טל
שהתיקון לפגם הברית הוא העיון בעסק התורה.

וזכות לימוד התורה נצרך לגאלתנו כמ"ש האוחה"ק
שמרע"ה שהוא נשמת משיח אינו חפץ לגאול
עם בטלנים מן התורה, ויזכנו השי"ת במהרה לקיום
מ"ש נגד על עמך אעשה נפלאות.

פ' בא תשנ"א

בא אל פרעה וגו'. בזה"ק הביא כאן המקרא אשרי
העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון. ותמהו
המפרשים על הקשר של מקרא זה לפרשתנו.

להלן בפרשה כ' לפניו לא היה כן ארבה כמוהו
ואחריו לא יהיה כן, והביא רש"י דאיתו ארבה
שהיה בימי יואל היה של מינין הרבה ארבה ילק חסיל
גזם, אבל של משה לא היה אלא של מין א' וכמוהו לא
היה ולא יהיה. ונתקשו המפרשים דהא כ' (בתהלים עח)
ויתן לחסיל יכולם ויגיעם לארבה ירג בכרד גפנם
ושקמותם בחגמל. ועוד כ' שם (מזמור ק"ה) אמר ויבא
ארבה וילק ואין מספר, הרי שאף במצרים היה הארבה
של מינין הרבה. וכתבו לתרץ רמב"ן ורבנו בחיי דהיו
שאר המינים המספר מועט ובטלו במיעוטם משא"כ
אצל יואל היו במספר רב. וצ"ב דלפי"ז מה המכוון
בהדגשת החילוק ביניהם וכי איזה נפק"מ אם היה מעט
משאר המינים או הרבה.

וגם צ"ב דממ"נ אם חשובים הם להזכירם אמאי לא
נזכרו בתורה ואם אינם חשובים להזכיר לסיבת
מיעוטם למה נזכרו בתהלים. וגם תירוצם של
הראשונים, מכלכלים לתרץ הסתירה בין המקראות

ישראל חידושי תורה משורש שער הנ"ן שהוא נ'
נפלאות מעוררים הנהגת נסים ונפלאות חוץ לדרך
הטבע מעולם פל"א. ויש לראות דבר פלא בשנתבונן
שדוקא בתקופת עיקבתא דמשיחא שהחלה מימי
האריז"ל נתגלה הדרה של תורה ע"י חכמי הדורות בכל
חלקי התורה, בהתגלות חידושים עמוקים ונפלאים,
והגם שגדלה מעלתן של הראשונים עד שאין בנו כח
לחלוק עליהם שטובה צפרנן של ראשונים מכרסן של
אחרונים, זה מטעם שהסביר האגלי טל כי אף שכודאי
לא יתכן לומר שהקושיות של גאוני האחרונים אינם
נחשבים למאומה אצל הראשונים, אבל מ"מ הראשונים
לעוצם קדושת תורתם זכו להשיג האמת בתורה וע"כ
בטלו כנגדם השגות האחרונים, ועכ"ז החידושים
המפוארים של גדולי הדורות כגון הנוב"י השאג"א
הפנ"י והחת"ס, נתגלו ביותר בתקופת עיקבתא
דמשיחא, כי תקופה זו היא כאשר נכנסים ישראל
בעומק שער הנ' וע"כ זוכים לגלות נפלאות שבה, וכן
נתגלו בתקופה זו נפלאות ע"י הבעש"ט ותלמידיו
בחלק התורה שלהם, ושוב לאחרונה נתחדשה דרך
הלימוד של עולם הישיבות של חידושים עמוקים
בהבנת התורה, וכ"ז נעשה ע"י הבריר של עומק שער
הנ', שמתגלים נפלאות התורה משער הנ' שהוא בחי'
נשמתו של משה רבינו כנ"ל אשר אמר אליו הקב"ה
נגד כל עמך אעשה נפלאות, ועל ידו נעשה נפלאות,
כי זה בחי' שער הנ' כנ"ל הנרמז בנוט' נ' נפלאות,
וע"כ עתניא"ל שהוא ג"כ בחי' נשמת מרע"ה כנ"ל
עולה שמו בגימ' נפלא"ת, וכן תיבות עכס"ה בתי'
שהיא נשמת צפורה אשת משה כנ"ל עולה בגי'
נפלאו"ת, ואצלה נרמזה תיבת נפלאות במילוי וי"ו
משא"כ אצלו בא הרמז בתיבת נפלאות בלי וי"ו כמו
שהוא נכתב בתורה כי הוא בחי' הזכר שהוא בחי'
תושב"כ, משא"כ היא בחי' הנקבה תושבע"פ.

ועתה בסוף הגלות היא בחי' חדש טבת של הגלות כי
טבת מורה על התגברות החשך של לילי טבת
הארוכים והוא החדש העשירי המכוון לשבט דן שהוא
המאסף לכל המחנות, ובחשך זה של לילי טבת
הארוכים מתגלים נפלאות של שער הנ' ע"י החידושי
תורה כנ"ל, וע"כ לילי טבת הארוכים הוא בגימ'
ג"ל עינ"י ואביט"ה נפלאו"ת.

ובחי' הרי"מ כ' אהא דהביא המד' עה"פ ויקם מלך
חדש את הפסוק עתה יאכלו חדש חלקיהם, כי
ענין התחדשות הוא שייך רק לישראל וע"כ תמה המד'
מאין בא למצריים התחדשות של ויקם מלך חדש, אלא
שכיון שישראל לא היו שלמים במדת יוסף נאבד מהם

אבל קשה להעמיס דבריהם בדברי רש"י.

ונקדים דברי הש"ס (מגילה דף ו' ע"ג) גבי פלוגתא דתנאי אי קורין המגילה באדר ראשון או אדר שני. ואמרו בגמ' דשניהם מקרא אחד דרשו "בכל שנה ושנה", מר סבר מה כל שנה ושנה אדר הסמוך לשבט אף כאן אדר הסמוך לשבט, ומר סבר מה כל שנה ושנה אדר הסמוך לניסן אף כאן אדר הסמוך לניסן. ומקשה בשלמא ר"א בר"י מסתבר טעמא דאין מעבירין על המצוות אלא רשב"ג מ"ט. ותי' מסמך גאולה לגאולה עדיף, ע"כ. וצ"ב דהא נראה אף דנקט הסברא דאין מעבירין על המצוות מ"מ ודאי דאף מה דקאמר לפני כן אדר הסמוך לשבט יש בו איזה סברא, ויש להבין מה המעלה באדר הסמוך לשבט.

וי"ל, דהנה ידוע מדברי הוה"ק שחדשי תשרי חשון כסלו ולעומתם ניסן אייר סיון שהם במשקל אחד הם בחלקו של יעקב, ואילו החדשים האחרונים נפלו בחלקו של עשו אלא שהתגבר יעקב וחטף את חדש אלול ואדר וגם מחציתו האחרון של אב ושבט, והיתר הוא בחלקו של עשו וע"כ אז עת שליטת הדיו. וכן מבואר בהרבה מקומות בספה"ק. ומעתה הרי היה מהראוי שמחצית הראשון של שבט יהא זמן של דין שהוא מכון לחציו הראשון של אב, ולקושטא דמילתא לא נראה כן ובאחד בשבט הוא ר"ה לאילן כדברי ב"ש, וצדיקים היו שמחים כשברכו ר"ח שבט שכבר נצלו מתוקף הדין של סבת. והדבר צריך טעם.

ויתבאר ע"פ הידוע שיש הנהגת הטבע של שבוע ימי הבנין, ולמעלה מזה הוא ההנהגה של חוץ לטבע וזאת היא ההנהגה השייכת לעולם השמיני ששם אין שולטים כללי הטבע ואין שם ענין מדות וחשבונות, והוא בחי' חמשים שאינו בגדר מספר, וכל זה מבואר די צרכו בספרי נר מצוה ואור חדש למהר"ל. ולכן בימי הספירה סופרים שבעה שבועות שהם מ"ט יום ובהגיע יום החמשים שהוא הכניסה לשבוע השמינית אין סופרים אותו כי הוא ממעל למספר וחשבון. ושם הוא שורש הנסים. ונס יצ"מ היה מבחי' זו כמו שדרשו בזוה"ק הפסוק וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים, שיצאו ע"י בחי' שער החמשים, ומנס יצ"מ יונקים כל הנסים, וכן נס פורים נתבאר באריכות בדברי המהר"ל בספרו אור חדש על פורים שהיה מבחי' זו וע"כ היה העץ גבוה חמשים אמה. והנה שם בעולם השמיני הוא עולם הבינה ששם שורש הדינים וע"כ בו נעשית המתקת הדינים בשרשם בבחי' ונהפוך הוא, וע"ד משל מי שקנה איזה חפץ ואינו מרוצה ממנו יכול

להחליפו בחנות במקום שקנה החפץ, ועד"ז בשורש הדינים שם יכולים להפך אותם ולהמתיקם.

והנה ידוע דדרשינן סמוכין בתורה שפרשיות שנסמכו זה אצל זה יש להם שייכות, וכיון שכן אף בבחי' הזמן יש מדה זו שהרי איסתכל באורייתא וברא עלמא, ואם יש ענין סמוכים בתורה, סימן הוא שכן הוא בבריאה. וזהו שאמרו מסמך גאולה לגאולה כי ע"י הסמיכות יש להם שייכות, והנס של פורים שהוא משער החמשים מישר שייך לנס של יצ"מ שג"כ שרשו משער החמשים כנ"ל. ובחי' הנס של פורים שולטת בכל החדש ככתוב החדש אשר נהפך וגו' וע"כ תיבות החדש אשר נהפך הם בגימ' שע"ר החמשי"ם. ומעתה חדש שבט שהוא סמוך לאדר יש לו שייכות עם בחי' חדש אדר ע"י כח הסמיכות וזהו המתקתו של חדש שבט, שבטלים ממנו הדינים ע"י בחי' ונהפוך הוא של חדש אדר. ובפרט שמשנה תורה מתחלת עם ר"ח שבט כמ"ש בעשתי עשר חדש באחד לחדש הואיל משה באר את התורה וגו', וכידוע שכל הספר מושרש בתחלתו. והרי אמרו בגמ' שרבי יהודה אף דלא דריש סמוכין בכל התורה מ"מ במשנה תורה דריש, ונמצא שחדש שבט שהוא השורש של משנה תורה ראוייה בו בחי' הסמיכות ביתר שאת. וע"כ נמתק הדין ע"י סמיכותו לאדר, ובנס של פורים מתגלה ביותר בחי' שער החמשים מאשר בנס יצ"מ, שהרי במצרים לא היו רק במ"ט שערי טומאה וע"כ כ' האוחה"ק לא השיגו בקדושה עדיין רק במ"ט שערי קדושה, אבל בגלות שאח"כ כבר ירדו לשער הנו"ן ועי"ז יכולים להשיג בשער הקדושה החמשים כאשר הארכנו בזה בפ' שמות העל"ט, ופורים יונק מאור גאולה העתידה שבו מאיר כבר נ' שערי בינה. וכבר הבאנו במק"א מ"ש בס' יסוד יוסף (פרק פ"ג) שבפורים מתגלה עולם חדש עליון קדוש ונורא מאד שאינו מתגלה כי אם פעם א' בשנה כשמתחילין לקרא המגילה.

והנה חג השבועות שהוא יום החמשים שאין בו בחי' החשבון, והמספר ע"כ אינו מוגבל ליום קבוע בחדש וחל פעמים בה' בסיון ופעמים בו' או בו' כמשאחז"ל, ועד"ז פורים שהוא ג"כ ממעל לחשבון ע"כ אין לו יום קבוע, שמוקפות חומה עושים פורים בט"ו ובני העיירות בי"ד ובני הכפרים מקדימים ליום הכניסה ופעמים בי"א בי"ב בי"ג, וכן יש בו דין מיוחד של סמוך ונראה מה שלא נמצא כן בכל התורה שע"י שהמקום סמוך ונראה לעיר המוקפת חומה דינה כמקופת, וזה משום שבחי' הפורים אינה מוגבלת במדת החשבון, וע"כ עד"ז כל חדש אדר שהוא נהפך לשמחה

והוא בבחי' שער החמשים אינו מוגבל ויכול להתפשט הארתו לחדש הסמוך לו שהוא חדש שבט, ועי' נמתק הדין בבחי' ונהפוך הוא וכמו שצירוף חדש שבט הוא יוצא מפסוק המר ימירנו והיה הוא הרומז לבחי' ונהפוך הוא שממירים את הדין וממתיקים אותו.

וענין מה שאמרו שהכפרים מקדימים ליום הכניסה, ירמוז ע"ד שכ' בנועם אלימלך פ' דברים שיש עולם הנקרא 'כל ישראל' והעולם ההוא שלם בלי שום פגם, כי הכללות ישראל הם צדיקים כמ"ש ועמך כלם צדיקים, ושם אין שליטה לחטא כלל והוא הנקרא אדם קדמון, ועי' אנו אומרים קודם קיום המצוה בשם כל ישראל שאנו מתקשרים בבחי' זו, עיי"ש. וזה שרמז לנו התנא שבאיזה כח זוכים לאור של שער החמשים שבפורים עד שאינו מוגבל ליום מיוחד עי' בחי' האחדות עם כללות ישראל כמו שהיה בפורים לך כנוס את כל היהודים. ועל כן, דוקא ביום של כניסה, שמתקבצים בציבור עם חבריהם בית ישראל, יכולים לקרוא המגילה אפילו שלא בזמנו. ובוזה מבוארת ההלכה דשלא בזמנו קורין דוקא בציבור.

ובכניסת חדש שבט בשבת מברכים, ובשבת ראשון של החודש, קורין הפרשות של נסי יצי"מ והנפלאות של שער החמשים כפי שנתבאר שבחדש זה כבר מאיר בחי' זו עי' בחי' חדש אדר הבוקעת לתוכו, וע"כ חד"ש שב"ט בגימ' ככל נפלאותי כדכתיב (שמות ג) והכיתי את מצרים בכל נפלאותי, הרומז לנ"פלאות, שהם הנסים והנפלאות שמשער הנו"ן. ומעתה יובן מה שהביא הוזה"ק בפרשה זו הפסוק אשרי העם יודע תרועה, כי בחי' השופר הוא ג"כ המהפכת מדה"ד לרחמים, במדרש, שע"י השופר הקב"ה עומד מכסא דין ויושב בכסא רחמים. וכתב הס"ז, שופ"ר הוא נוס' שטן ואין פגע רע, שאף כשיש שטן עכ"ז אין פגע רע כי מתהפך לרחמים, וע"כ חוד"ש שב"ט הוא בגימ' שופ"ר גדול. וחדש שבט הוא מכוון לשבט אשר ותיבות שב"ט אשר בגימ' ישועה ה', ושבט אשר יש לו ריבוי שמן כמ"ש ברוך מבנים אשר וגו' טובל בשמן רגלו. ומנחת אשר לקחו שמן לצורכי המקדש כדאיתא בגמרא תקועה אלפא לשמן, ושמן מורה על בחי' הנסים כמו שמצויין בסידורים בתיבות מי' שעשה נסים ר"ת שמן.

וראינו בשבוע העל"ס גודל הנסים שנעשו לאחנני בארץ ישראל כאשר הודו אף אומה"ע שהיתה כאן הצלה על טבעית. וראינו את ישועה ה' העומדת לנו בעיצומו של הפחד, עי' כח התכנסות כל ישראל בלב אחד למען שלום ירושלים, שע"ז מתהפך הדין

לרחמים בבחי' השופר כנ"ל. ותיבות כ"ל ישראל עולה כמנין השופ"ר, ושם נשיא שבט אשר הוא פגעיאל בן עכר"ן. וירמוז לעת של פגעים ח"ו וכאשר נראה שהוא בעוכרנו והפחד מתגבר, ואמנם אף בשעה זו זוכים לישועה ה' עי' איחוד ישראל עם ירושלים, ותיבות פגעיאל ב"ן עכר"ן בגימ' שופ"ר ובגימ' ירושל"ם.

ומעתה יבואר ענין הארבה, כי ידוע שבדרך כלל כל בעל חיים יש לו מאכל המיוחד לו, וכן ידוע לעובדי האדמה שיש מין מיוחד האוכל העצים או הירקות וכיוצ"ב, ואצל הארבה רואים אנו שהזכיר הפסוק שאכל הכל את כל יקר ואת כל העץ ואת פרי העץ ואת עשב השדה, ואין דבר זה לפי חוקי הטבע. אך טעם הדבר כי הארבה הוא מכה השמינית שהיא מבחי' הבינה עולם השמיני, שכן הוא סדר המכות מתא לעילא כמ"ש האריו"ל. וע"כ היה בארבה מבחי' השמיני שאין בו הגבלה ורחוקי החשבון כנ"ל, וזה גרם שיאכל כל המינים כאחד, ונמצא שהיה במין א' של הארבה תכונות של כמה מיני בע"ח. ומעתה י"ל דודאי היה רק מין א' ולכן לא הזכיר הכ' יותר ממין אחד, אלא בשביל שהיו בו התכונות של שאר מינים הזכיר דוד המלך את שאר המינים שהם ילך וחטיל וחנמל, לומר לך שהארבה היתה בו תכונות טבעיות של כל מינים אלו. ונמצא לפי זה שבין בתורה ובין בס' תהלים מבואר נס זה שהי' הארבה מבחינת למעלה מן החשבון ואינו מוגבל למין אוכל אחד. ובתורה הציע דבר זה עי' מנין ארבעה מיני מאכלים שאכל הארבה, והם כל ירק, כל עץ, פרי העץ, ועשב השדה. ובתהלים הציע דבר זה עי' שפרט ד' מיני ארבה והמה ארבה, ילק, חטיל, וחנמל. כלומר שהארבה שהי' מין אחד כמו שכתוב בתורה, הי' לו הטבעיות של ד' מיני ארבה במאכלם.

ורמז הכ' בעצמו תשובת דבר זה כמ"ש ויבא ארבה וילק ואין מספר, כדי שלא יקשה בעיניך סתירת דבר זה בא הכ' ואמר 'ואין מספר', דלסיבת היות מכה זו מבחי' השמיני שאין שם מספר וחשבון ע"כ היתה בארבה תכונות של שאר המינים. וכפי האמור בחי' זו היא עי' סוד התכנסות כללות ישראל שנרמז בתיבות ביום הכניסה שהוא כמנין ארב"ה, ומתגלה בחי' זו בפרשת בא בקריאת נסי יצי"מ שנמשכו משער החמשים, ותיבות פרשת בא הם כמנין שע"ר החמישי"ם, ובפרשה זו זכינו לישועה ה' בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל, שנצלו בני' היושבים בא"י עי' נפלאותיו ית"ש, ובהפסרת שבוע זה אמה"כ אל

לחכמים כתבוני לדורות שלחו לה (משלי כב) הלא כתבתי לך שלישים, שלישים ולא רבעים, עד שמצאו לו מקרא כתוב בתורה (שמות יז) כתב זאת זכרון בספר, כתוב זאת מה שכתוב כאן ובמשנה תורה, זכרון מה שכתוב בנביאים, בספר מה שכתוב במגילה. כתנאי כתוב זאת מה שכתוב כאן זכרון מה שכתוב במשנה תורה, בספר מה שכ' בנביאים, דברי רבי יהושע. ר' אלעזר המודעי אומר כתב זאת מה שכתוב כאן ובמשנה תורה וכו', עיי"ש.

וצ"ב ענין אמרם עד שמצאו לו מקרא כתוב בתורה, וכי מה נתחדש להם מה שלא ידעו מעיקרא, והרי ודאי ידעו מקרא זה גם מקודם אלא שדרשוהו כדברי רבי יהושע שכתוב זאת אינו כולל מה שכתוב במשנה תורה, וא"כ מה נתחדש להם לאחר מכן. ול' הירושלמי בענין זה הוא עד שהאיר הקב"ה את עיניהם, וצ"ב הכוונה בזה. ובעיקר הדבר יש להבין למה באמת הקפיד הכתוב לכתוב מחיית עמלק שלשים ולא רבעים, ומאי איכפת לן אם יהי' כתוב הרבה פעמים.

ויבואר בהקדם דיל"ד בהא דאמר הכתוב והיה כאשר יניח משה ידו וגבר עמלק, דלמה היתה כזאת שיניח משה ידו. אכן הנה נודע שיש בשם הקדוש אדני כ"ד צירופים המכוונים לכ"ד ספרי תנ"ך שהם כ"ד קישוטי השכינה שהיא הכלה. ויש קישוט אחד שהוא ראש לכל הקשוסים והוא אותו הספר שבו נכתב שלימות מחיית עמלק באופן שיהא לעת"ל כאשר יקויים כי מחה אמתה את זכר עמלק. והקב"ה בעצמו יקיים את הג' מצוות שנצטוו ישראל בכניסתן לארץ למנות מלך ולבנות בהמ"ק ולמחות זרע עמלק (וכדאי בסנהדרין כ). ולעת"ל ב"ב הקב"ה בעצמו ימחה את זכר עמלק וימנה בעצמו את מלך המשיח ויבנה בעצמו את בהמ"ק השלישי אשר הוא משוכלל ועומד בשמים, כאשר פירשו בכתוב מקדש אדני כוננו ידיך, שהוא המקדש השלישי שכונונו ידיו של הקב"ה בעצמו. וע"כ תיבות מקד"ש אדני כוננו ידיך עולים כמנין בונה ירושלים ה', ושם אדנות דמקרא זה הוא הקישוט הכ"ד שהוא הראש לכל הקישוסים כנ"ל כי במקרא זה כתובה נבואת הגאולה העתידה כשימחה זכר עמלק לגמרי ע"י הופעת שער החמשים אשר מנגד לקליפת עמלק שהיא שער הנו"ן שבטומאה, וכל זמן שלא זכינו להתגלות שער החמשים אין בכוחנו למחות כליל זכרו של עמלק. וזה נרמז בתיבות מקד"ש כוננו ידיך (בלא השם עצמו) שהם בגימ' שע"ר נו"ן, שזהו הקישוט של צירוף שם אדני הזה. וקישוט זה הוא נחמת ירושלים וע"כ מקד"ש אדני כוננו ידיך הוא כמנין

תירא עבדי יעקב נאם ה'. וכיון שזכינו לראות התחלת מפלת הצוררים הוא אות לטובה על גמר מפלתם כמ"ש במגילה אם מזרע היהודים מרדכי אשר החילות לנפול לפניו נפל תפול לפניו. ואמנם עלינו לשנן לעצמנו שלא זאת היא הישועה המקווה אצלנו, כי ישועה זו היא ע"ד שאחז"ל שאין אומרים הלל על נס דפורים כי אכתי עבדי דאחשורש אנו, וה"נ ישועה הבאה ע"י אחשורש באיזה דור שיהיה אינה הישועה המקווה, ורצוננו וחפצנו בישועת ה' הקרובה לבוא ע"י הקב"ה בעצמו כאשר ישראל נושע בה' תשועת עולמים.

ועלינו להתחזק בלימוד התורה שבע"פ אשר בזכותה נזכה לגאולה כדחז"ל, וזה כלי קרב שלנו נגד צוררנו הקמים עלינו. וזוהו אנו יוצאים לצבא למלחמה. ותיבות כ"ל יוצ"א צב"א בגימ' גמרא, ובפרט כעת אשר הצורך להכניע את בבל אשר גבה, הנה ע"י העסק בתלמוד בבלי שהיא התורה שנלמדה בבבל ע"י האמוראים הקדושים יש בו כח מיוחד להלחם עם בבל כי מיניה וביה שדי ביה נרגא ע"ד שאחז"ל שדוד שיצא ממואב הוא ראוי להלחם במואב על שיצא מהם ומיניה וביה שדי ביה נרגא. וגם נרמז בפסוק והר"א יהי"ה פרא אד"ם יד"ו בכ"ל וי"ד כ"ל ב"ו שהוא כמנין תלמוד בבלי, שהוא הכח המנגד לישמעאל. וראה מ"ש האוה"ק ר"פ תצוה שמרע"ה שהוא הגואל האחרון רצונו לגאול את ישראל רק כאשר הם עוסקים בלימוד התורה. ובפרט בחדש שבט שבו הואיל משה באר את התורה, הזמן גרמא לריבוי העסק בתשובה ע"פ.

ועדיין מוטל עלינו להתפלל עבור אחננ"י שבא"י אף לאחר שראינו ישועת ה', כאשר כ' החת"ס בענין מרדכי שאמר שהרכיבהו המן על הסוס שב לשער המלך לשקו ולתעניתו, כי לפעמים הבע"ד מניח איזה ישועה קטנה כדי שיסיחו דעת מלהתפלל ואז יתגבר בקטרוגו למנוע הישועה הגדולה, וזה הורה מרדכי שאף אחרי שראה התחלת הישועה מ"מ לא הניח מלהתפלל, וע"כ צריכים להתחזק בתפלה אף בשעה זו. ויזכנו השי"ת בקרוב לישועה השלמה אכ"ר.

פ' בשלח - תשנ"א

ויאמר ה' אל משה כתוב זאת זכרון בספר וגו'. אי' במס' מגילה (דף ז ע"א) שלחה להם אסתר

נחמ'ו נחמ'ו עמ'י יאמר אלהיכ'ם.

ולפי שעדיין לא זכינו לשער החמשים ואיננו יכולים למחות קליפת עמלק כנ"ל ע"כ נמשך מזה מ"ש כאשר יניח משה ידו וגבר עמלק, ונרמז בתיבות וכאשר יניח ידו בגימ' שער הנו"ן, כי בהעדר שער זה נמשך שניח משה ידו, וע"כ לא היה אפשר רק לחלוש את עמלק. ופרשה זו עדיין אין בה הכח של שער הנו"ן הנצרך להתגבר לגמרי על עמלק, וצריכים פרשה אחרת חזקה יותר שמופיע בה אור שער החמשים שבכוחה למחות כליל את עמלק. וע"כ אמה"כ הלא כתבתי לך שלישים, כי לא ניתנה ליכתב עוד כי צריכים להמתין על אור הגאולה העתידה כאשר יאיר אור חדש של שער החמשים ואז יהא אפשר לכתוב בספר מחיית עמלק בשלימות, וע"כ לא רצו חכמים לכתוב מגילת אסתר מכיון שאין בה מחית עמלק בשלימות, וזהו סימן שעדיין לא הופיע צירוף העשרים וארבעה בהדר גאון עוזו. וסברו להמתין עד ימות המשיח שאז יכתב הספר העשרים וארבע שהוא יהא ראש לכ"ד קשויי השכינה כאשר יכתב בו מחיית עמלק בשלימות.

אכן לאמתו של דבר במגלת אסתר כבר יש בו גילוי אור חדש אשר יאיר במילואו בגאולה העתידה, וכלשון הזה כותב רבינו החתם סופר דרשות (דף קט"ד) מגילת אסתר אור הקדוש הכולל בה הוא ממש יותר גדול ונכבד מתורתנו הקדושה עצמה. ודברים בוערים כאש כאלה מרפסין איגרא. וככל הדברים והחזיון הזה איתא גם בספר קדושת לוי (קדושה ראשונה בדה"ה זכוה) ואע"פ שבזמן הזה אנו קוראים בו רק הגס שאירע בימי מרדכי בשושן הבירה, אבל בגאולה העתידה יתגלה שבמגילה זו יש כל האור של מחיית עמלק דלעתיד. ואור שער החמשים כבר בוקע במגילה כמו שמבאר המהר"ל ענין העץ של חמשים אמה שיסודו הוא מדרגת שער החמשים. וע"כ שפיר ראוי ספר זה של מגלת אסתר להשלים את הכ"ד צירופים של קשויי השכינה ולהיות ראש לכל הקשויים, כי כבר מאיר בו הארת הגאולה העתידה.

ובזה יש ליתן טעם להא דקיי"ל שאם כתב מגילת אסתר בתוך שאר הכתובים לא יצא בקריאתו כי אין כאן פרסומי ניסא. ולכאור' אמאי נחסר כאן פרסום הגס ע"ו. אך להנ"ל י"ל כי בזה שכותבה בין שאר הכתובים מורה שכאילו שוה היא במדרגתה עם שאר הכתובים, ונמצא שמחסר בפרסום עוצם מדרגת הגס שהיא מבחי' שער החמשים שבזה גדלה מעלתה על

שאר כתבי הקודש, וכאשר כ' הרמב"ם שכל ספרי הנביאים וכתובים עתידים להתבטל לעת"ל חוץ ממגלת אסתר. ואין הכוונה שיבטלו לגמרי אלא בדוגמת ביטול ברוב, כי לעוצם ההארה שתתגלה אז יהיו אלו בטלים במיעוטם, לכד ממגלת אסתר שגדול הבהקת אורה ולא תתבטל אף לעת"ל, וע"כ מובן שע"י שכתבה למגילה בין הכתובים ביטל פרסום הגס שבה.

ומעתה י"ל דמעיקרא לא ידעו החכמים גודל האורה שבמגלת אסתר כי אור זה אינו מתגלה רק ביום הפורים, ובשאר ימות השנה אין המגילה במעלה יתירה על שאר כתבי הקודש, אבל מאחר שקראו המגילה ביום הפורים כי לזה לא התנגדו כי רק לדורות לא הסכימו לקבעה, ואז נתגלה לעיניהם האור כי טוב הוא ומופיע בו אור שער החמשים וראו בו את הגאולה העתידה, ע"כ חזרו בהם והסכימו לדרוש המקרא "כתוב זאת זכרון בספר", באופן שתיבת בספר קאי על המגילה כנ"ל וזהו דיוק לשון הירושלמי שהאיר הקב"ה את עיניהם, והוא שזכו לראות האור של המגילה כנ"ל וכזה חזרו בהם. ותיבת הספ"ר הוא גימ' כמנין ציון במילואו צדי"ק יו"ד ו"ו נו"ן, רומז שהמגילה יש בה הארת הגאולה העתידה כאשר עיר ציון תמלא עם האותיות במילואם, וע"כ נרמז בה ציון במילואו. והוא הספר המשלים כ"ד קשויי השכינה והוא ראש לכולם.

אכן ראוי להבין לפי"ו למה לא נקבעה מגילת אסתר באחרונה בסוף כ"ד ספרי הקדש שהרי היא המשלימה אותם והיא ראש לכולם כנ"ל, ולמה חשבו סדר הספרים במס' ב"ב דף י"ד ע"ב דניאל מגלת אסתר עזרא ודברי הימים. ובסידור למהר"י עמדין זצ"ל כ' בסדר תיקון ליל שבועות אצל כ"ד הספרים שיש אומרים שמגלת אסתר בא לפני דניאל. וראוי להבין ענין מחלוקתם אצל ספר זה דייקא. ועפ"י פשטות יש לומר דתליא פלוגתתם אם נסבור שהתך הוא דניאל ונהרג ע"י המן כדאי' שאם הדבר כן בהכרח שדניאל כתב ספרו לפני מגלת אסתר, אבל אם נימא שדניאל עדיין חי אח"כ שפיר יתכן שכתב ספרו אחר מגלת אסתר.

אמנם יש לבאר הענין עפ"י שהארכנו בשבת העל"ט שבחי' הפורים, וכן כל חדש אדר מכיון ששרשו מבחי' שער החמשים שהוא למעלה מן הזמן ע"כ יפה כוחו להתפשט מחוץ לגבולתיו ופורץ הארתו לחדש שבט הנסמך אליו על דרך דרשינן סמוכין בתורה, וכמו שמצינו בדיני פורים שהמקום שסמוך ונראה לעיר המוקפת חומה דינו כמוהו. ע"י בדברנו שם בארוכה.

פטרון גדול בשמים אשר כל מחשבותיו אלינו להטיב ולהתחסד עמנו בכל עת ברוב חסדו, וכאשר רואים אנו בימים אלה כמה גבר עלינו חסדו בעיצומו של הפחד להצילנו מן העומדים עלינו לכלותנו ח"ו, ובתוך הגבורות אנו רואים החסד הנפלא, והיינו כי גבר עלינו חסדו.

והנה בכניסת ישראל לארץ בכבישת יריחו הקדישו כל שללה לה'. ועכן מעל בהקדש ולקח מן השלל, ועיז כשנלחמו אח"כ בעי נהרגו שלשים וששה איש. ואמר הכתוב ע"ז וימס לבב העם ויהי למים ויקרע יהושע שמלותיו וגו'. ולכאור' מה נודעקו כ"כ על הריגת שלשים ושש איש כי כזאת תאכל חרב ואין זה נחשב כלל לאסון אצל מלחמה, אלא מפני שאז היתה הנהגה נסית עם ישראל ובהנהגה זו אין ראוי שיפול אפי' אחד מישראל. וזה ענין שהקדישו ביריחו כל השלל לה', ולמה לא ראוי שיקחו השלל לעצמם, הלא מצינו במלחמת מדין שאנשי הצבא הותרו בשלל ובזוז איש לו. ואפילו אומות העולם מזכה אותם הקב"ה בשלל מלחמה כדמצינו אצל חילו של נבוכדנצר שהעביר את חילו ושכר לא היה להם מהמלחמה עם צור ולכן נתן להם הקב"ה את שלל מצרים, עיי"ש ביחזקאל (הפסוק וארא). אלא לפי שהצלחת הכיבוש היתה כולה בדרך נס שהקיפו העיר ותקעו בשופרות והחומה נפלה, ע"כ אין מגיע לישראל כלום מכיבוש זה. ואמנם עכן סבור היה שגם בניי סייעו בדבר שהרי הקיפו ותקעו. וכתבו שם המפרשים שע"י תרועת השופרות נתבהלו וממילא הורע מזלם. וע"כ לקח מהשלל כי תלה ההצלחה בכוחות עצמם וע"כ בא העונש שנהרגו ל"ו איש במלחמת העי.

ובזה צריכים אנו להתחזק בידיעה שאין בכוחנו להושיע את עצמנו כלל והכל בידי שמים, ולהקדים בריבוי תפלה ע"ד שמצינו באברהם אבינו שאחז"ל שבנה מזבח אצל העי והתפלל שם על ישראל כי ראה שיכשלו שם בעון עכן, ולמדו מזה שיקדים אדם תפלה לצרה שאלמלי התפלל אברהם אבינו אז לא היה נשתייר שריד ופליט משונאיהן של ישראל (סנהדרין מ"ד ע"ב) וע"י תפלת אברהם נמתק הדבר שנפלו רק ל"ו מישראל שהגם שכל נפש הוא עולם מלא, מ"מ בערך מלחמה אין נחשב זה לאסון. ופרשת שבת זו כולה אמונה ובטחון ויש בה פרשת קרי"ס, ופרשת המן ופרשת מחיית עמלק ועוד כמה יסודות באמונה, ועלינו לצאת עמוסים באמונה ובטחון משבת זו, ובשבוע הבעל"ט הוא ט"ו בשבט ר"ה לאילנות, שהוא רמז לפריחת כרם ישראל ע"ד שאמה"כ (ישעי' ה') כי כרם ה'

והנה י"ב חדשי השנה מסודרים ליי"ב צירופי שם הוי"ה כנודע אשר ע"ז בונה הבני יששכר יסוד ספרו בכל חדש וחדש. ואמנם כפי האמור שלשם אדנ' יש כ"ד צירופים נמצא שלכל חדש יש ב' צירופים, וכל אחד מהם מאיר לחצי חדש. וידוע מחלוקת ב"ש וב"ה אם ר"ה לאילן הוא בא' בשבט או בחמשה עשר בו. וכפי שביארנו שחדש שבט המכוון לחדש אב היה ראוי להיות חדש של דין אלא שנמתק דינו ע"י הארת חדש אדר הבוקע לתוכו. וזה בחי' ר"ה לאילן שהוא ענין ראשית צמיחת כנסת ישראל הנמשלת לאילן, ונחלקו ב"ש וב"ה מתי נעשה מיתוק זה של חדש אדר. כי ב"ש ס"ל שכוחו של אדר בוקע למפרע עד לא' בשבט וב"ה ס"ל שלא מתפשטת הארתו רק עד חמשה עשר בשבט. וכבר כ' בחי' הרי"מ בענין פלוגתא זו דשניהם אמת כי א' בשבט הוא ר"ה לגדולים וחכמים שזהו בחי' ב"ש דחריפי טפי, ואילו בט"ו בשבט הוא בחי' ר"ה לכל ישראל.

ומעתה יבואר ענין שחשבו חז"ל מגלת אסתר לפני עזרא ודברי הימים. דהן אמת שמהראוי שמגלת אסתר תחשב באחרונה כי היא המשלימה לכולם. אכן לפי שבחי' חדש אדר מקדים לבוא בחדש שבט כנ"ל, והרי כ"ד צירופי אדנ' מכוונים לחדשי השנה שני צירופים לחדש כנ"ל, נמצא שהצירוף האחרון המכוון לחדש אדר הראוי למגלת אסתר מקדים עצמו להיות מכוון לחדש שבט, וע"כ קנה מקומו לפני עזרא ודברי הימים כי חדש שבט הוא הצירוף הכ"א והכ"ב. ולפי שיטת ב"ה שמקדים עצמו בט"ו בשבט ראוי לחשוב אסתר אחר דניאל שאז הוא מכוון לצירוף השני של החדש, ואילו לסכרת ב"ש שכבר מאיר בא' בשבט ראוי להקדים המגלה לפני דניאל וזה טעם פלוגתתן.

ובשבת שירה שהוא המשפיע לט"ו בשבט כבר מתעוררת בו הופעת אור של מגלת אסתר והוא במשקל אחד עם שבת נחמו המשפיע לט"ו באב שהרי חדשי שבט ואב הם במשקל אחד כנ"ל, וכמו שבשבת נחמו מתנוצץ כבר נחמת ההמתקה של ט"ו באב כן הדבר בשבת שירה שמתנוצץ בו נחמה לכלל ישראל, ע"י בחי' ט"ו בשבט שהוא ר"ה לאילן המורה על פריחת כנסת ישראל נטע שעשועיו של הקב"ה. וע"כ ט"ו בשבט בגימ' נחמ"ו נחמ"ו עמ"י, וחדשי שבט ואב שניהם החדש החמישי כל אחד בסדר שלו, וע"כ נחמ"ו נחמ"ו עמ"י יאמר אלקיכם הוא בגימ' חד"ש החמישי. ופרשה זו כלולה באמונה ובטחון בנסי ה' ונפלאותיו ובוה ישמח ישראל בעושי אשר יש לנו

צבאות בית ישראל ואיש יהודה נטע שעשועיו, ויזכנו השׁיׁת להיות נטועים בהר נחלתו כמ״ש תביאמו ותטעמו בהר נחלתך ב״ב.

פ' יתרו - תשנ"א

ושם האחד אליעזר וגו' אי' במד' ילקוט בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב ועוסק בפ' פרה אדומה ואומר אליעזר בני אומר פרה בת שנים, אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע עליונים ותחתונים שלך ואתה יושב ואומר הלכה משמו של בשר ודם א"ל הקב"ה עתיד צדיק אחד לעמוד בעולמי ועתיד לפתוח בפ' פרה תחלה ר"א אומר פרה בת שנים, א"ל יה"ר שיצא מחלצי א"ל חייך שיצא מחלציו שנא' ושם האחד אליעזר ע"כ, וצ"ב, ויל"ד ג"כ אמאי נקט עתיד צדיק אחד לעמוד, והו"ל לתארו בתואר חכם שהרי המדובר כעת בדברי תורתו ולא בצדקתו.

ויתבאר בהקדם שהקשה החת"ס בדרשות לפ' פרה בענין שבאה פרה אדומה לכפר על חטא העגל כי תבוא האם ותקנח צואת בנה, והרי אי' ברפ"ג דבכורות דאין פרה מתעברת עד שתהא ג' שנים, וא"כ פרה אדומה שהיא בת שנים לא שייך אצלה שם אם כלל עיי"ש מה שתירץ לדרכו הקדושה.

אכן י"ל עפ"י הפנים יפות שיש בחי' אור ישר ואור חוזר, כי זכות האבות המועלת לדורות שלאחריהם היא בחי' אור ישר ויש בחי' אור חוזר שמתעוררת זכות הדורות הבאים וחוזרת אצל אבותיהם למפרע, כמו שמצינו לענין החובה שרדף אברהם אבינו את המלכים עד דן ושם תשש כוחו כי עתידים בניו לעבוד שם עגלים לע"ו, עכת"ד, ולפי"ז י"ל דהפרה בת שנים אף שעדיין אינה בת הולדה מ"מ כיון שבכח יש בה כח ההולדה שעתידיה היא להיות אם או בבחי' אור חוזר כבר יש לה בחי' אם עתה למפרע, ושפיר ראויה היא לקנח צואת בנה.

והנה בפ' שמות כ' ויהי בדרך במלון ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו ותקח צפורה צור ותכרות ערלת בנה וגו' ואח"ל שנתרשל במצות מילה ועסק תחילה בעסקי מלון, והחת"ס מבאר שלא היה לו ברזל לצורך המילה ומצוה מן המובחר למול בברזל וע"כ השתהה

עצמו וסבר דמצוה מן המובחר עדיף מזריות וכשראתה צפורה שהמלאך מבקש להמיתו הזדרזה ונטלה צור למול בו כי זריות עדיף עכתדה"ק, והנה ע"י שאשתו כגופו הועילו מעשיה להסיר הקטרוג ממש, אך אעפ"כ הרי היה בידו פגם של התרשלות בזריות מצות מילה, ובריש פ' ראד"מ אהא דאמר שם ר"א דאם לא הביא כלי מע"ש מותר להביא בשבת, הקשו התוס' דהא ראוי יותר שיביאו התינוק למקום הכלי דבזה אין איסור מדאו' כי החי נושא את עצמו, ותי' כי עי"ז ישתהה יותר ועדיף למהר המצוה, ונמצא כי ר"א סובר שאפי' לצורך זריות המצוה ראוי לחלל שבת, ומעתה רצה מרע"ה שרבי אליעזר יהא מיוצאי חלציו כי בהיותו מדקדק כ"כ בזריות מצות מילה תועיל לו זכות זו בבחי' אור חוזר לתקן את אשר עיוות בחסרון הזריות למצות מילה כנ"ל, וע"כ כששמע מרע"ה הלכה זו של ר"א פרה בת שנים, שמוזה ההכרח לומר שיש בחי' אור חוזר דמה"ס מועיל כפרת הפרה לחטא העגל הגם שעדיין אינה אם כנ"ל, וע"כ רצה שיהא ר"א מיוצאי חלציו כדי שבבחי' אור חוזר יתקן את פגם הזריות, ונתמלאה בקשתו במ"ש ושם האחד אליעזר וקאי על רבי אליעזר כמו שדרשו במד' הנ"ל.

ונמצא שנפרשה זו של שם האחד אליעזר מתבררת חיוב הזריות למצות מילה, והיות כי ידוע מירושלמי שדרשו עה"פ ושמרו את משמרת... שהקב"ה שומר משמרתה של תורה, והרי הקב"ה הוא המוהל הגדול אשר עתיד לקיים מצות מילה כמ"ש ומל ה"א את לבבך ואת לבב זרעך וגו' ועתיד לבער גילולים מן הארץ ולהסיר את ערלתה, וא"כ כביכול בכבודו מחייב את עצמו לזרז קיום מצות מילה ולהחישא בבחי' אחישנה, וזאת היא סמיכות פרשה זו אחר פ' עמלק שבס"פ בשלח, כי בפרשה זו מתעורר את המוטל על הקב"ה לזרז את מחיית עמלק שהיא קיום מצות המילה כנ"ל, וגם חזינן שמצות מילה היא המנגדת לקליפת עמלק כמו שאמרו חז"ל עה"פ ויוזב כך כל הנחשלים אחריו שהיה חותך מילותיהן של ישראל וזרקן כלפי מעלה, הרי שמצוה זו היתה לצנינים בעיניו.

ויש לומר הענין בזה עפ"י דברי התרגום על תיבת הנחשלים "דמתאחרין", כי שליטת עמלק היתה במתאחרים העצלים שנפלטו מן העגן שהם שבט דן, כמו שביארנו במק"א שלא היה הקב"ה עושה זאת להפליט מבני ישראל חוץ לענן, אלא שע"י עצלותם לא הזדרזו כאשר התחיל מסע המחנות והיות כי הם היו בסוף המחנה נשארו מאליהם מחוץ לענן ע"י שהתקדמו ישראל לילך לפנייהם, ומעתה מצות מילה שמקושרת

בעקבתא דמשיחא, וע"כ אחישנה עולה בגימ' ה"א יהיה פ"א אד"ם, כי ע"י הסכל שסובלים ישראל מהפרא אדם והפחדים האינאנושיים יתעורר עלינו בחי' אחישנה.

ובחי' זו היא ג"כ במצות מילה לשמונה ששייכת לעולם השמיני שהוא למעלה מן הזמן כבחי' נס דפורים, ואצל ברית מילה מתעורר ג"כ הופעת בחי' הגאולה וע"כ אליהו בא אצל ברי"מ כמו שאלהו בא לבשר את הגאולה, וכפי שנתבאר מצות מילה היא המנגדת לקליפת עמלק ע"י בחי' הזריות כנ"ל, וכמו שנס דפורים מבאר המהר"ל שמתייחסת אליו ענין המהירות, ה"נ במילה שהיא מעולם השמיני ג"כ שייכת לבחי' הזריות והמהירות, ובפרט לשי' רבי אליעזר שכ"כ גדלה ההקפדה על מהירות זריות במילה שראוי לדחות שבת עבודה, וע"כ אצלו באה בחי' זו יותר לידי ביטוי, ונקרא הפרק על שמו רבי אליעזר דמילה, וע"כ תיבות האחד אליעזר הרומז לרבי אליעזר המדקדק כ"כ על זריות במילה כנ"ל עולה כמנין פורים, ששה בחי' זו עם בחי' הנס דפורים, ותיבות רבי אליעזר דמילה הם ר"ת אד"ר, וגם עולים כמנין המ"ן ב"ן המדת"א האג"י שזהו המנגד להמן שהוא קליפת עמלק, וחדש אדר הוא החדש המיוחד שמצינים את מזל החדש מזל אדר דגים, ודגים רומז לשער הנו"ן כי ד"ג בלשון ארמי נקרא נו"ן, ותיבת מזל ר"ת זריות מקדימין למצות כי בחי' הזריות והמהירות שייכת לבחי' הנס דפורים שהוא למעלה מן הזמן כנ"ל.

בנוסח שושנת יעקב אומרים ארור המן אשר בקש לאבדי ארורה זרש אשת מפחדי, ויל"ד למה ייחס את הפחד לזרש שהיא אשת מפחדי ואצל המן הזכיר רק בקש לאבדי, והרי זה שבקש לאבד לא עלתה לו כלל, ומה שהזיק בפועל הוא בהטלת הפחד על כלל ישראל אשר בכל מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע אבל גדול ליהודים, והיה ראוי לייחס דבר זה אצל המן בעצמו ולא אצל זרש אשתו.

אכן הנה האותה"ק פ' ויחי (עה"כ אוסרי לגפן עירה) מביא מה שראה בחלומי שהתאבק עם ב' כלבים הס"מ ונוקביה, ואת הזכר הכניע בניקל אבל את הנקבה לא הצליח כ"כ להכניע רק מעט אחר רוב יגיעה כי גדול כח הנקבה בקליפה מכח הזכר, ומעתה י"ל דהיות שלצורך הפקת זממו הרע הוצרך המן לבוא בכח שער החמשים שבטומאה כמ"ש המהר"ל שלשם כך הכין עץ גבוה חמשים אמה, והמן בעצמו לא היה כוחו מגיע כ"כ לעומק הטומאה והוצרך לזרש אשתו שהיא הגיעה יותר

עם בחי' הזריות כמו שמצינו לחז"ל שאמרו דין זריות מקדימין למצוות לגבי מצות מילה (עי' פסחים דף ד.ג.) וכן חזינן בנוהג שבעולם שמשבחים את המוהל במדת הזריות שלו, ומהדרים לקחת מוהל מהיר במלאכתו כי מצוה זו שייכת לבחי' הזריות, וע"כ כח מצוה זו עומדת לנגד קליפת עמלק כי אין שליטתו אלא במתעצלים, וע"כ אחר פ' עמלק באה פרשה זו של ברית מילה של יתרו שמל את עצמו כדחז"ל עה"פ ויחד יתרו, וכן ענין אליעזר כנ"ל שנרמז בו ענין הזריות במצות מילה, לעורר ההזדרות וההחשה של קץ הגאולה בבחי' מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות, ולהכרית מן העולם את קליפת הערלה של עמלק.

וכבר הזכרנו כי בסוף יומיא התלבשותו של עמלק שהוא זרעו של עשיו בגלות ישמעאל שהוא הקשה שבגליות כמ"ש בזה"ק, וישמעאל הוא בחי' הערלה, כי ענין ברית מילה שמקיימים בני ישמעאל אינה כלום כמו שאמרו בזה"ק פ' וארא שאיהי ברקניא וכדאי' בדחז"ל (נדרים לא:) דכל הגויים נקראים ערלים אפי' אם הם נמולים, וע"כ הנודר מן הערלים אסור בנמולי עכו"ם ומותר בערלי ישראל, ובירור דבר זה יש להוכיח מהא דאחז"ל (קידושין מט:) עשרה קבין זנות ידרו לעולם תשעה לקחו ערביים, והרי ידוע מ"ש הרמב"ם במורה טעם למצות ברית מילה להתיש כח התאוה, ואם בני ישמעאל גדולה בהם התגברות התאוה במדה גדושה כ"כ על אף שהם נמולים בהכרח שאין במילתם כלום אלא כולם ערלים המה ובביעורם מן הארץ יקיים הקב"ה הסרת הערלה ומחיית עמלק, ולכן נסמך ענין ברית מילה אחר פ' עמלק כנ"ל.

ופרשה זו נקראת בשלשים יום שלפני פורים כאשר מתנוצץ כבר אור ימי הפורים, שכפי שמבאר המהר"ל בחי' נס של פורים שהוא מבחי' שלמעלה מן הזמן וע"כ מצינו במגילה כמ"פ ענין המהירות כמו ויבהילו להביא את המן, הרצים יצאו דחופים, מהר קח את הלבוש ואת הסוס וכיוצ"ב, להורות על בחי' הנס שבא במהירות ולמעלה מבחי' הזמן, עכתה"ק, וע"כ בימים אלה מתעורר בחי' אחישנה למהר ולהחיש את גאולתנו, וע"ד שביארנו שבחי' הפורים מקדמת להתעורר כבר בחדש שלפניה כי כך היא המדה בבחי' שער החמשים שהיא מעולם השמיני שהיא מעל לגבולי החשבון, ונרמז בצירוף חרש שבט שיוצא מהפסוק ה"מר ימירנו ו'היה ה'א, ותיבת המ"ר הוא אותיות מה"ר, כי אור ימי הפורים ממהר לבוא בחדש זה, ובה מתעוררת בחי' אחישנה למהר את גאולתנו ופדות נפשנו, כי אין בנו כח לסבול מהפחדים שישמעאל מסובב לנו

עתיך צדיק אחד לעמוד בעולמי, י"ל כי ר"א הרי הוא שייך לבחי' ברית מילה כמבואר לעיל ועל שמו נקרא הפרק רבי אליעזר דמילה וע"כ הוא שייך לבחי' צדיק יסוד עולם וע"כ נקט המדרש תואר זה של צדיק, וזה נרמז בשם צפרה שהוא אותיות צ'פרה רומז לרבי אליעזר שהוא הצדיק כנ"ל ועתיך לדרוש פ' פרה, וצדיק זה שנשמתו מושרשת במצות מילה ששייכת לאליהו משער החמישים כנ"ל, הוא מבטל כוח צדיק דקליפה שמבחינת אחוריים דקליפה יונקת זרש מגבורות מנצפך, ולכן כוחו של רבי אליעזר באות צ'פרה.

וקרינו היום פרשת מתן תורה ועומדים אנו בשלשים יום לפני פורים שכבר מתעורר בו מ"ש במגילה קימו וקבלו היהודים, ובכח לימוד התורה נזכה להתגבר על בני ישמעאל העומדים עלינו, ותיבות והוא יהיה פר"א אד"ם עולה כמנין קימ"ו וקב"ל היהודים (כן הוא במגילה קימ"ו חסר וא"ו), ובטוחים אנו בה' שיפר עצת אויבנו ואין לנו לפחד מהם, ובצאתנו לימי החול אנו נוטלים הכוס ואומרים הנה א"ל ישועתי אבטח ולא אפחד, ותיבות אבטח ול"א אפחד עולה בגימ' יד"ו בכ"ל ויד"ו כ"ל ב"ו, אנו מתאזרים בבטחון ולא פוחדים ממנו, אכן צריכים אנו להרבות בתפלות כי הקב"ה מתאוה לתפלתן של ישראל, וחז"ל דרשו במדרש שלכך נקרא בשם ישמעאל מל' ישמע א"ל ויענם שהקב"ה ישמע תפלות ישראל להנצל מישמעאל, ולכאורה תמוה שהרי בכתוב מבואר טעם אחר שאמר המלאך להגר שתקרא שמו ישמעאל כי שמע ה' אל עניך, ונראה דהיו לו שני שמות, האחד מה שקראתו הגר מטעם המבואר בכתוב, אבל אברהם קרא שמו ישמעאל ע"ש ישמע א"ל ויענם, ויתיישב בזה מה שדקדקנו במק"א בענין מ"ש בזה"ק שאחר גירושי ישמעאל מבית אברהם לא נקרא עוד בשם ישמעאל ורק בן האמה, ולכאור' הרי מצינו עוד אח"כ שנקרא בשם ישמעאל בס"פ חיי שרה ובפ' תולדות, אמנם להנ"ל שני שמות היו לו ושם זה שקראתו הגר כבר נתבטל ממנו ונקרא רק בן האמה, ומה שכ' בתורה שם ישמעאל הוא השם האחר שקראו אברהם כנ"ל, ושם זה מורה שצריכים אנו להתפלל שהקב"ה יושיענו מהם ולא יפק זממם, ולכן נקרא ישמעאל, כי הקב"ה ישמע את תפלותינו ויצילנו מידם ויפר מחשבתם הרעה, וינקום לעינינו נקמת דם עבדיו השפוך ולנו יעשה נסים ונפלאות וישועות גדולות ואור חדש על ציון יאיר ונזכה כולנו יחד במהרה לאורו.

ממנו והיא נתנה העצה של עשית עץ גבוה נ' אמה כמ"ש ותאמר זרש וגו' יעשו עץ גבוה חמשים אמה, ובכוחה הצליח להפחיד את ישראל, וע"כ מייחסים את ענין הפחד לזרש ולא להמן, וע"כ אותיות זרש במילוי אותיותיהם זי"ן רי"ש שי"ן עולה כמנין אעשה נפלאות, כאשר הזכרנו כבר שנפלאות רומז על נו"ן פלאות דהיינו פלאות שבשער הנו"ן, וזה יתקיים לעתיך נגד כל עמך אעשה נפלאות, והוא המנגד לכוחה של זרש שהיא בשער הנו"ן שבטומאה.

ובימים אלה התלבש קליפת המן בצורך היהודים של תקופה זו בצורת מלך בבל, וכשם שכוחו של המן לא היה רק להטיל פחד כן גם הוא מטיל פחד על ישראל וכאשר הפיר הקב"ה עצת המן כן יפר גם את עצתו ששניהם כמשקל אחד הם, ורמז לדבר כי בפסוק ויסר המלך את טבעתו ויתנה להמן בן המדתא האגני צורך היהודים שמדבר מהסרת הטבעת שגרמה הפחד לישראל, התיבות להמן בן המדתא האגני צורך היהודים עולה בגימ' כמנין הפסוק שנאמר אצל ישמעאל והוא יהיה פר"א אד"ם יד"ו בכ"ל ויד"ו כ"ל ב"ו וע"ל פנ"י כ"ל אחי"ו ישכו"ן, ושני הפסוקים של המן וישמעאל כל אחד מהם עולה כמנין תפול עליהם אימתה ופחד, שיפיל השי"ת עליהם את האימה ופחד שזוממים הם להטיל על ישראל, ולא זו אף זו שבגדול זרועך ידמו כאבן עד יעבור עמך ה' וגו', ומגילת אסתר היא נצחית בכל שנה ושנה, ובכוחה נופלים צוררי ישראל שבכל דור ודור, וכעת שצורך היהודים נתלבש במלך בבל הנקראת שנע"ר או שש"ך שהם כמנין צר"ר (חסר וא"ו, כדכתיב) כ"ל היהודים יזכנו השי"ת לראות במפלתו כמפלת המן צורך כל היהודים.

ובבני יששכר במאמר א' לחודש אדר הביא בשם כתבי האריז"ל אשר המן הרשע עם זרש אשתו עם חכמיו ואוהביו היו יונקים מן שמרי הגבורות דמנצפ"ך, היינו המן מן מ"נ דמנצפ"ך ודרש אשתו מן צ', וחכמיו מן פ"ך, ע"כ, ולפי האמור הגיעה זרש בכח הטומאה לשער החמשים, וע"כ זר"ש בצירוף צ' עולה כמנין נפלאותיך הרומז לנפלאות של שער החמשים, וכן עולה כמנין המ"ן ב"ן המדתא, ובכל דור ודור כאשר הקב"ה מושיע את ישראל מהמן וזרש של אותו הדור, הם מקיימים שיחו בכל נפלאותיו, נפלאותיו, ומקיימים ודברי "נפלאותיך", אשיחה, בישועת ישראל שניצולו מקליפת זר"ש בצירוף צ', בגימ' "נפלאותיך".

ובמה שדקדקנו בתחילת דרוש על מה שנקט המד'

תרמוז לחכמה כמ"ש ראשית חכמה כדאי' בזה"ק.
ואות נ' תרמוז לג' שערי בינה, ואות ס' תרמוז לששה
קצוות שהם ממדת חסד עד יסוד, ואות ה' תרמוז למדת
המלכות. עכדה"ק.

ויש לרמוז ג"כ כי פרנסה בגימ' שמנה כי שפע
הפרנסה בא ממעל לשבעת ימי בראשית ממקור
העליון כנ"ל, וז"ש חו"ל (מדי' בראשית י"ג) מה גאולה
פלאים אף פרנסה פלאים, שכמו שהגאולה נמשכת
ממקום מופלא וגבוה כן הוא ג"כ שורש המשכת
הפרנסה. והוא עובדא שבאו חסידים של צדיק אחד
ממדינת רוסיה אחר פטירתו אל הרה"ק מרוז'ין זצ"ל,
והיות כי הצדיק ההוא היתה דרכו למאס הבקשה עבור
פרנסה אלא רק לדרוש את ה', ע"כ בהגישם קוויטל
להרה"ק מרוז'ין לא הזכירו בו כלום מבקשת פרנסה כי
אם בקשות רוחניות, ואמר להם הרה"ק הנ"ל שיכתבו
בקוויטל בקשה עבור פרנסה ג"כ שכמו שאם לא
מכוונים בשמע ישראל צריך לחזור ולקרות כן בהחסיד
הכוונה בפתח את ידיך חייב לחזור.

והנה אי' במס' תענית (דף ה:) בימי רבי שמואל בר
נחמני הוה כפנא ומותנא אמרי היכי נעביד
ניבעי רחמי אתרתי לא אפשר אלא ליבעי רחמי
אמותנא וכפנא נסבול. אמר להו ר' שמואל בר נחמני
ניבעי רחמי אכהנא דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא
דיהיב דכ' פותח את ירך ומשביע לכל חי רצון. ומנלן
דלא מצלינן אתרתי דכ' ונצומה ונבקשה מאלקינן על
זאת. ע"כ. ויש לרמוז ענין זה בכתוב להציל ממות
נפשם ולחיותם ברעב, כי ע"י לחיותם ברעב מתקיימת
להציל ממות נפשם. וז"ל שכזאת אירע גם לנו בזמן זה
כי כנראה שהיתה גזירה על שונאיהם של ישראל חו'
וע"ד שהיה בימי מרדכי ואסתר ששאלו חכ"ל מפני מה
נתחייבו כי זה היה ברור שהיה גזירת כלי' רק שאלו
מפני מה נתחייבו. אלא כדאי' במד' שגילה אליהו
הנביא שהגזרה לא היתה חתומה כי אם בטיט ולא בדם
וע"כ ניתן לבטלה, וכן בימינו נתעוררו רחמי שמים
ונתבטלה הגזרה. והקב"ה המסבב סיבות לטובת ולתיקון
עמו ישראל סיבב שיהא עצירת גשמים ועצירת שפע
הפרנסה ונתעוררו ישראל לבקש על פרנסה, ועי"ז
נתאנה הס"מ שלא פנה לבו לתפלות אלה כי היה עסוק
בגזרה חמורה יותר מזה ונתקבלו תפלות ישראל להריק
להם גשמי ברכה ופרנסה וכי יהיב רחמנא שובעא לחיי
הוא דיהיב, וממילא בהכרח שם נפשנו בחיים.

וזה נרמז בפסוק שבחי ירושלים את ה' הללי אליהך
ציון כי חזק בריחי שעריך ברך בניך בקרבך.

פ' משפטים - שקלים - תשנ"א

זה יתנו כל העובר על הפקודים וגו'. הנה במלחמת
עמלק הראשונה אמה"כ ויונב בך כל הנחשלים
אחריו, שהתגרה עמלק עם הנחשלים שנפלטו מן הענן,
ובשביל אותם יהודים גזר ה' מלחמה לה' בעמלק
מדור דור. והראה הקב"ה גודל חביבותו לעמו ישראל
אף להפחותים שבהם, ועד"ז קרה במלחמת עמלק
שבימי מרדכי ואסתר שאף שנתחייבו שונאיהם של
ישראל כלי' על שהשתחוו לצלם או על שנהגו
מסעודתו של אותו רשע עכ"ז הושיע הבוי"ת אותם מן
הקמים עליהם והשיב להם גמולם בראשם, והיהודים
אשר בשושן שעוד גדל חטאם יותר במה שנהגו
מסעודתו של אותו רשע, עוד זכו ביותר לפורים
דמוקפין שהוא במדרגה נעלה יותר, הרי נראית בזה
חביבות המופלגת של בנ"י אף כשהם חייבים בדינם,
ועד"ז עתיד להיות בגאולה העתידה בהשלמת המלחמה
בעמלק כאשר ימחה שמו מתחת השמים, יראה הקב"ה
חביבותו לדור אחרון הגם שגדול מאד שפלותם ויהיו
דור שכולו חייב עכ"ז יוושעו בתשועת עולמים כאשר
הושיע את ישראל בימי מרדכי ואסתר על אף היותם
חייבים. וזאת היא הוראת נס דפורים שאין החוב מעכב
את ישועתו של ישראל, כי הישועה נמשכת ממקום
נשא וגבוה שאין מגיע שם שום רושם חטא, וכדאי'
שמזל אדר דגיים ר"ת י"ג מכילין דרחמי שממש
נמשכה הישועה בפורים. וז"ש ומאמר אסתר קיים דברי
הפרים האלה ונכתב בספר, שתיבות דבר הפרי"ם
האל"ה הם בגימ' דור' שכולו ח"ב, שזהו הוראת דברי
הפורים למען ידעו דור אחרון שאף כאשר יהיה דור
שכולו חייב עתידים להוושע.

אי' בספה"ק לרמוז בתיבת ונתנו שהאותיות נקראות
גם בהיפוך ונתנו, כי ע"י נתינת צדקה וזכים
שמחזירים מן השמים שפע אל הנותנים. ומפורסם
בישראל שפרשת שקלים יש בה השפעת פרנסה
לישראל. והנה אי' שפרנסה היא השפעה עליונה ממקום
גבוה מאד ובהשפעתה נמשך לאדם שפע אלקות. ואי'
מהרה"ק ר"פ מקאריץ זצ"ל שידור האדם במקום שיש
בו שפע פרנסה כי שם נמשך השפעה אלקית. ואי'
בספה"ק שתיבת לח"ם בגימ' מזל"א שהוא מקום עליון
מזל אכל מזונא ביה תליין, והוא בגימ' מגל"ה שממש
שורש המגלה. ואי' מהרה"ק רבי צבי מזידיטשוב זצ"ל
שנתיבת פרנסה מרמוז כל שיעור קומת הקדושה של
העשר ספירות כי אות פ' תרמוז לפלא עליון ואות ר'

מחזיק ברכה.

ואחז"ל (מס' ביצה טו:) הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהם אדר שנא' אדיר במרום ה'. ועי' בבני יששכר בביאור מאמר זה שחדש אדר מורה על האמונה והבטחון בה', וזהו הסגולה לקיים הנכסים לחזק האמונה ובטחון. ולפי האמור לעיל המגלה שרשה ממקם גבוה מאד וכאשר כ' ביסוד יוסף שבקריאת המגלה נפתח עולם חדש קדוש מאד ובברכה שמברכים על מקרא מגלה אנו קורין וממשיכים שיתגלה זה העולם העליון, וע"כ כ' שם שצריך לברך ברכה זו באימה וברתת כי קורין אז לעולם הנורא הזה שיתגלה. וי"ל שע"ז אמרו יטע בהם אדר שנא' אדיר במרום ה', כי שורש המגלה הוא ממקום עליון שנקרא אדיר במרום, ושם הוא שורש הפרנסה, וע"כ ע"ל מקרא מגלה עולה כמנין השמות הממונים על הפרנסה כמצויין בסדורים בתיבות פותח את ירך שהם ר"ת פא"י וס"ת חת"ך, ותיבות פא"י וחת"ך הם כמנין ע"ל מקרא מגלה, וכן, ע"ל מקרא מגילה (עם יו"ד) בגימ' אדיר במרום ד". וע"כ יתקיימו נכסיו.

ובגמ' (מגילה דף יא.) דרשו בשמו של אחשוורוש שהכל נעשו רשין בימיו שנא' וישם המלך אחשוורוש מס. וי"ל לדרכנו שהיתה זאת סיבה מאת ה' כי ע"י דחקות הפרנסה נתעוררו להתפלל על השפעת הפרנסה ונענו בתפלתם כי לא עכב הס"מ על זה, וממילא זכו להשאר בחיים כי לא ייבנין מזוני כי אם לחיי, ואכן מצינו שעשה אחשוורוש הנחה למדינות מהמסים שהטיל ועי"ז הוטב מצב הפרנסה אז, ואחר גמר הנס כתוב וישם המלך אחשוורוש מס, כי מאחר שכבר באה הישועה לא הוצרכו עוד להשפעה הזו ע"כ כבר היה יכול להטיל מס.

ובכניסת חדש אדר הוא החדש של השפעת הפרנסה כנ"ל קורין פ' שקלים שהוא המשכת הפרנסה כנרמז בתיבת ונתנו שנקרא ישר והפוך כנ"ל, ובדרך כלל פרשה זו נקראת בפרשת משפטים כי בפרשה זו נכללו כל דיני ממונות, וזה התנאי להצלחת הפרנסה שתהא מיוסדת עפ"י דרכי התורה בהיתר ולא באיסור. ושתי פרשיות אלו משפטים שקלים תלויים חד בחבריה.

ובספד"ק מובא סגולות שונות לפרנסה, ומהם אמירת פ' המן - וראוי ללמוד את דברי הבאר מים חיים בס"פ בשלח על פ' המן לדעת את הגישה הנכונה לבקשת הפרנסה. וכן מעשר כספים מסוגלת לפרנסה.

היינו שחזק שערי ירושלים לבל ישלוט שם האויב, ובאיזה אופן נסבב דבר זה. השם גבולך שלום חלב חטים ישביעך. והיינו כנ"ל שע"י השפעת השובע בהכרח נשארו בחיים כי לחיי הוא דיהיב. וי"ל שזה היתה התחכמותו של יעקב אבינו כאשר ברח מעשו לבית לבן והיה ירא לנפשו בקש מהשי"ת ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש ומאן דיהיב מזוני לחיי הוא דיהיב ובזה האופן מטעים את השטן כאשר מצינו בכמה מקומות שיכולים להטעותו כגון בג' טעיות שעתידי לטעות לעת"ד, וכן בתקיעת שופר שמתנהל וחושב שוהו שופר של משיח, כי כן חקק השי"ת שיכולים להטעותו. ובס' דברי יואל כ' הטעם שהוא עונש אליו מדה כנגד מדה על שהוא מטעה את כל העולם.

ועד"ז י"ל שהיתה הישועה בפורים כי באמת הרי נתחייבו שונאיהם של ישראל כלי' כנ"ל אלא שהקדימו ישראל שקליהם, והיינו כי בזה ששקלו שקליהם נמשך להם שפע פרנסה כנרמז בתיבת ונתנו כנ"ל, וממילא לא יהיה בהם נגף כי מאן דיהיב שובעא לחיי הוא דיהיב. וע"כ מצות היום בפורים הוא מתנות לאביונים שבוה נמשך השפעת פרנסה ובפורים מגיע נתינת הצדקה לעולמות גבוהים ביותר. ואי' בספד"ק שפורים מסוגל להשפעת פרנסה ונרמז כי בסומ"י בפורי"א הוא בגימ' פרנסה טובה, וכן כפי המובא לעיל שבאותיות פרנסה נרמז כל השיעור קומה ואותיות פר"נ הם רומזים לג' הראשונות שממש שורש הפורים, ואותיות אלה פר"נ עולה כמנין פורים. ואהמ"כ תערוך לפני שלחן נגד צוררי שזו תפלה על הפרנסה, כדאי' בספד"ק לומר מזמור זה בכל סעודה כי יש בו בקשה על הפרנסה. וזהו נגד צוררי כי ע"י המשכת הפרנסה נצלים מצוררי היהודים. ושלית עמלק היתה בנחשלים ושלח"ן הוא אותיות נחש"ל שנהפך מנחש"ל לשלח"ן והוא נגד צוררי כמנין הישמעאלים שהם הצוררים בסוף יומיא בסיום גלות אדום כאשר הזכרנו כמ"פ.

אמנם כדי שיוכלו לקבל השפעת הפרנסה צריכים כלים המחזיקים השפע, וזהו ע"י האחדות והשלום וכמ"ש חז"ל לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום כמ"ש ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. וכן אמרו מחלוקת אחת דוחה ק' פרנסות. וע"כ אמרה אסתר לך כנוס את כל היהודים כי ע"י האחדות יוכלו לקבל שפע הפרנסה ובוה ינצלו ממות לחיים כנ"ל, והאזהרה על מחלוקת הוא בפסוק ולא יהיה כקרח ועדתו, ונחשב במנין המצוות לאיזה דעות. וע"כ תיבות ולא יהיה קרח עולה כמנין פרנסה, כי זה הכלי

שעדיין יש לצפות לפקידה זו כי יכול להיות שהפקידה מתאחרת בשנה אחת ולא גילה הטעם בזה. וע"כ יכולים אנו לזכות בשנה זו הן מכח פקידת שנה זו והן מכח פקידת השנה שעברה.

ויוזכנו השי"ת שיקויים שלם ישלם המבעיר את הבערה הן לפי הפשט שמתפרש על הרשעים מחריבי המקדש והן על פי הדרש שהקב"ה ישלם את הבערה בקיום ואני אהי' לה נאום ה' חומת אש שעולה בגימ' המבער את הבערה, אכ"ר.

פ' תרומה - תנש"א

וארבעים אדני כסף תעשה וגו'. בילקוט ראובני מביא ע"ז וז"ל שם אדני' כדמיון אוצר לקבל שפע כל הבריות ומיני האצילות והוא כדמיון ברכה ובית קבול לכן הוא מל' אדני' החצר שבהם נכנסים העמודים, ותמצא כי מאה אדני כסף שבמשכן הם בדמיון מאה ברכות מתמלאים מן בריכה הגדולה הנקרא אדני' ולפיכך חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום כדי למשוך מכל א' וא' מאלו הבריות. ע"כ. והרי שמאה הברכות הם כדוגמת האדנים שעליהם עומד כל קומת הקדושה ובמאה הברכות האדם מקבל אדנותו ית' עליו.

והנה השלמת הברכה היא בעניית האמן אחריה כדאי' בזה"ק. ואמן הוא כמנין צ"א שהוא יחוד שני השמות הקדושים הוי"ה ואדני'. וכל קומת הקדושה נכללת בתיבת אמן, שהאל"ף הוא פל"א העליון, והמ"ם היא מדת התפארת, והנו"ן הוא מדת המלכות כמובא (בס' אור צדיקים תיקון התפלה) וצריך כ"א ליוזר מאד בעניית האמנים בכל יום שהם תיקון גדול. וביתר שאת בעניית אמן יהא שמי' רבא, שגדלה מעלתו ביותר. ואחז"ל (שבת ק"ט:) כל העונה איש"ר מברך בכל כוחו קורעים לו גזר דינו של שבעים שנה, והיינו כי יש בשמים שבעים שרים הדנים את המשפט, והם הנקראים שבעים שנה, ואפי' נגזר הגזירה בכל השבעים שרים יכול להתבטל ע"י ענית איש"ר בכל כוחו שהוא לפירש"י בכל כוונתו ולתוס' הפי' בכל כח אבריו ממש וכן פי' בזה"ק. וכאשר מרגיש האדם שמתעורר עליו דינים ח"ו שהסימן לזה הוא כמובא בספה"ק ע"י שמתגברים עליו מחשבות של עצבות ופחד או ספיקות

ובמד' פנחס כ' שאמירת י"ג עקרים בכל יום היא סגולה לפרנסה, ובפשטות מפני שבוה ממשיך על עצמו אמונה. ואחד מגדולי הסגולות היא אמירת בהמ"ז בכוונה כמובא בספה"ק, והנותן לבו לכוונת בהמ"ז ימצא שם הרבה אוצרות של דביקות בהשי"ת, ויתכן שיעבור האדם כל ימי חייו ולא יתן לבו לרוב טוב הגנוז בבהמ"ז. וע"כ צריך ליוזר בכוונתה ולאמרה מתוך הסידור ולהתדבק בצורת האותיות וכוונתם.

והנה בצוק העתים הללו אשר מצב הפרנסה הורע בעוה"ר יש אשר נתרשלו ע"ז מנתינת צדקה, אבל טעות היא בידם שהרי הצדקה היא יסוד הפרנסה. ושמעתי ע"ז משל נאה, שהיתה עגלה טעונת משאות כבדים והוכבד לה לעלות בגובה ההר עד שהוכרחו הנוסעים לזרוק חפצים מן העגלה כדי להקל עליה, ונענה א' מהם שהרי אופני העגלה כבדים הם מאד וראוי להסירם מן העגלה כדי להקל עליה, ואמרו לו כי לא יתכן זאת שהרי האופנים הם המולכים את העגלה ובלתם אין העגלה יכולה ללכת בכלל. ועד"ז הנמשל במה שמקמצים בנתינת צדקה מחסרון הפרנסה הרי בזה משליכים את האופנים שעליהם עומדת כל הפרנסה.

בפרשה זו אמה"כ כי תצא אש וגו' שלם ישלם המבעיר את הבערה. ובמס' ב"ק (דף ס ע"ב) דרשו דרש על פסוק זה שאמר הקב"ה עלי לשלם את הבערה שהבערתי, אני הציתי אש בציון שנא' ויצת אש בציון ואני עתיד לבנותה באש שנא' ואני אהיה לה חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה.

והנה זה דרך דרש, ועפ"י הפשט הרי נבוכדנצר הוא אשר הצית האש בציון ועליו אמר שלם ישלם המבעיר את הבערה, שעליו מוטל לשלם על הבערה שהבעיר בציון וכאשר נתנבא ירמיה הנביא בסי' נ"א בהפלטת נקמת ה' בבבל עיי"ש. וגם נזכר שם כלשון הזה אל גמולות ה' שלם ישלם, ע"ד שאמה"כ כאן שלם ישלם המבעיר את הבערה. ואי' במדרש שעתידי הקב"ה להחיות את נבוכדנצר והרשעים שהחריבו את בהמ"ק ולהפרע מהם. ומסתבר להניח שבימים אלה מתקיים ענין זה שחזרו ונתגלגלו מחריבי המקדש באנשי בבל לפי הכלל של במקום הרשע שם המשפט. והקב"ה יתן את נקמתו בהם שישלמו את הבערה שהבעירו בציון. ויש לרמז שתיבות שלם ישלם עולה בגימ' תש"ן שהיא השנה שנזכרת בספרים לפקידת הגאולה, וגם שנת תשנ"א מוזכרת לפקידה, והרה"ק מטאטמאר זצ"ל היה מעורר בשנת תשכ"ב שהיא שנה המסוגלת לפקידת הגאולה, ומשחלפה השנה אמר

באמונה ח"ו, אז עצתו להתחזק בעניית איש"ר בכל כוחו, ועי"ז מבטל הדינים וגזרות קשות, ומקיים בזה מחיית עמלק הן מנפשו והן מכללות העולם, שע"י הכ"ח אותיות של איש"ר גורם לייחד השם הוי"ה שעם המילוי ומילוי דמילוי יש בו כ"ח אותיות, וזו היא תפילת יהא שמי' רבא שיהא השם י"ה שלם באותיותיו וזו היא מחיית עמלק, כי אין השם שלם עד שימחה שמו של עמלק. ובעניית איש"ר מקיימים מ"ע ונקדשתו בתוך בנ"י, ובכל עניית אמן מיחדים השני שמות הוי"ה ואדנ"י כנ"ל כמובא בזוה"ק (ח"ג דף רכט) שעל עניית אמן נאמר והיה המשכן אחד כי מתייחדים בו שני השמות.

ואי' בספה"ק שעיקר העת בעבודה זו של עניית איש"ר הוא בחדש אדר עד אחר הפורים שאז זמן מחיית עמלק, וכבר הזכרנו שבסוף הגלות מתלבש עמלק בישמעאל ועי"ז אמר הבעל הטורים לרמו שמסתיימת פ' חיי שרה על פני כל אחיו נפל ואח"כ מתחיל ואלה תולדות יצחק, כי בנפילת ישמעאל אז יקום משיח שהוא מתולדות יצחק. ובחדש ניסן קורין פרשת הקרבנות י"ב נשיאי ישראל בחנוכת המשכן שבכח זה מבטלים את שנים עשר נשיאים של ישמעאל, שיהיו כדוגמת עננים הנקראים נשיאים וכעננים יכלו. והנה י"ב חדשי השנה מכוונים ל"ב שבטי ישראל, וע"כ אחר גמר י"ב חדשי השנה נגמר תיקון י"ב הנשיאים, ומעתה בא חדש ניסן של הגאולה.

והנה אי' באלשיך עה"פ ארך היריעה האחת שמונה עשרים באמה שהוא רומז למילוי דמילוי של השם הוי"ה שאותיותיו הם שמונה ועשרים. ולהג"ל הנה חדש אדר הוא המכוון לשבט נפתלי שנשיאו נקרא אחר"ע ב"ן עינ"ן העולה בגימ' אר"ך היריעה כי ע"י השלמת התיקון של י"ב נשיאי ישראל זוכים להשלמת המילוי של שם הוי"ה בכ"ח אותיותיו כנרמז באורך היריעה כנ"ל. ובחדש זה אנו מצפים להשלמת היחוד של הוי"ה ואדנ"י הנרמז בענין היריעות שע"ג המשכן, כי האדנים הם בחי' השם אדנ"י כנ"ל והיריעות הם בחי' שם הוי"ה כנ"ל מהאלשיך, והקרשים הם המקשרים [קרשים אותיות קשרים] בין שני השמות ובהם עשר אמות הרומזים לכל קומת העשר ספירות.

ולכן שייכת פרשה זו לכניסת חדש אדר שהוא עת העבודה לאמירת איש"ר לייחד השמות ולמחות את עמלק, והכח שנצחו את המן הוא ע"י שהקדימו שקליהם לשקליו כדאי' בגמ'. ובתוס' שם אמרו שהוא מה שנתנו לעשיית האדנים מאת ככר כסף וכמו

שביארו כבר המפרשים שם היאך החשבון מכוון לעשרת אלפים ככר כסף ששקל המן. ונמצא שהשקלים שניתנו לצורך אדני המשכן הם גרמו לנס דורים, שלפי המבואר האדנים הם בחי' יחוד שמות הקודש הוי"ה ואדנ"י, וע"כ ק' אדנים הוא כמנין אד"ר שהם גרמו לישועה של חדש אדר. ובוה תלוי גם ההצלה מכל הארבע מלכיות וע"כ ק' אדנים הוא כמנין בב"ל מד"י יו"ן אדום שביטולם תלוי ביחוד שמות הקדש שהוא בחי' חדש אדר כנ"ל ומול נולד אח"כ התיקון של חדש ניסן שבו נאמר ארבע מלכיות נדוש נא, ובחדש אדר מתעורר תשוקת הקב"ה להתייחד עם ישראל כמ"ש בחי' הרי"מ ששם החדש שנקרא אדר הוא מל' אדור ביניכם, שהקב"ה רוצה לדור בינינו, שזהו ענין היחוד של הוי"ה ואדנ"י שהקב"ה שהוא כביכול החתן רוצה להתייחד עם כנסת ישראל שהיא הכלה בחי' אדנ"י.

וחדש אדר הוא הזמן של העבודה של אמן שהוא ההתחזקות באמונה שע"ז מורה ל' אמן, והאמונה היא המלחמה בעמלק אשר רוצה לקרר את האמונה בהשגחה פרטית ולתלות ח"ו במקרה כמ"ש אשר קר"ך, וכן בהמן כ' את כל אשר קרה"ו. ואמר ע"ז במד' בן בנו של קרהו בא עלינו הה"ד אשר קרך בדרך. ע"כ. ואי' בספה"ק שעמלק בגימ' ספ"ק שהוא מטיל בלבות ישראל ספיקות האמונה ח"ו. וההתחזקות באמונה היא המלחמה כנגדו כמ"ש ויהי ידיו אמונה, והיא ענין אמירת אמן וכמ"ש חז"ל (שבת קיט) כל העונה אמן בכל כוחו פותחין לו שערי גן עדן כמ"ש פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים, אל תקרי אמונים אלא אמנים. ועד"ז מ"ש (תהלים לא) אמונים נוצר ה' יתפרש על אמירת אמנים שקב"ה נוצר את האמנים שישאל עונים ליתן להם שכרם על זה, ותיבות "אמונים נוצר ה'" עולה בגימ' או"ר חד"ש, שהוא האור המתגלה בפורים כמ"ש ביסוד יוסף שמתגלה בפורים אור חדש, וכאמור שאז הוא הזמן של העבודה באמירת אמן. וגם הוא בגימ' חת"ן וכל"ה שהוא ענין יחוד השמות הוי"ה ואדנ"י שע"ז מורה תיבת אמן, וגם הוא בגימ' השמות הקודש הממונים על הפרנסה שהם פא"י - חת"ך היוצאים מראשי תבות וסופי תבות של פותח את ידך.

ובפסוק (תהלים קלז) על נהרות בבל שם ישבנו גם ככינו בזכרנו את ציון, כי אי' בספה"ק שציון רומז על בחי' היחוד. ועי"ז בכו ישראל אז בזכרם את היחוד שבין החתן וכלה הקב"ה וכנס"י שנפרדו אז, והנה הפסוק שמע ישראל הוא יחודא עלאה ובשכמל"ו הוא יחודא תתאה, כי בשכמל"ו הוא ענין היחוד בזמן

המעשים, ששם נדחה ראובן מבכורתו ויהודה הוא הראש לדגלים ויוסף נתחלק לב' שבטים אפרים ומנשה. ושבת לוי אינו נמנה יחד עם שאר השבטים, משא"כ בחשן נחשבו לפי סדר תולדותם ראובן שמעון לוי וכו' ויוסף נחשב לשבת אחד, כי שם היא הבחי' הנ"ל של הכללות כל ישראל בשהו ואין מגיע שם שום פגם וע"כ נשאר שם הסדר כבראשונה, וגם נכתבו על אבני החשן שמות האבות אברהם יצחק ויעקב שהוא בחי' ההתקשרות בשורש האבות בשהו, ולפי סדר זה בנימין הוא האחרון המכוון לחדש אדר, ומובן שלכך באה הישועה בחדש אדר ע"י מרדכי ואסתר שהם משבט בנימין.

והנה עמלק הוא המנגד לישראל שהם ראשית תבואתו ועמלק נקרא ראשית גויים עמלק. אמנם כאשר הוא עומד לקטרג נגד ישראל בכח הראשית הנה מיניה וביה שדי ביה נרגא כי מתעורר ע"ז בחי' הנ"ל של הראשית שאין מגיע שם פגם וחובה. ושם הוא שורש ישראל אשר עלו במחשבה תחלה, וממילא בבחי' זו בטלו כל הקטרוגים כי שם כל ישראל שוין לטובה. ותמצא שבכל המקומות שנתגרה עמלק בישראל היה בישראל חטא, שבפעם הראשון במדבר התגרה עם הנחשלים שהם שבת דן שנפלו מהענן בחטא ע"ז שהיה ביניהם, ואח"כ בימי מרדכי ואסתר הרי נתחייבו שונאיהם של ישראל כליה בחטא שהשתחוו לצלם ושנהנו מסעודתו של אותו רשע, ועכ"ז לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל שנתעורר אז בחי' הנקודה של רצון העליון כנ"ל ואין מגיע שם פגם כלל. וכאשר הביא החת"ס בדרשות (דף ר"ו ע"א) שבאותה שעה שמרדו בה' כשנהנו מסעודתו של אותו רשע כבר מיד הכין להם השי"ת הנס ע"י הריגת ושתל, וזה להורות על הא דאחז"ל (קדושין ל.) עה"פ (ישעיה א) בנים משחיתים, שבין כך ובין כך קרויין בנים, ע"כ. וזה מצד בחי' הנ"ל שהתעוררה בחי' זו שאין מגיע שם פגם וע"כ אף בשעה שפגמו אין בזה עיכוב להכנת הישועה.

וכפי האמור סדר השבטים לתולדותם שהיה באבני החשן הוא הרומז לבחי' זו כי לא נחשבו שם לפי הזכות, וע"כ ארבעה טורים אב"ן הוא כמנין ל"א כחטאינו עשה לנ", שהוא ענין הנ"ל שאין הקב"ה מביט לפי ערך מעשינו אלא כגבוה שמים על הארץ גבר חסדו על יראיו, ששם במקור גבוה בשמים אין מגיע שם חטא ופגם. וכן תיבות וגם חרבונו"א זכור לטוב הם כמנין הנ"ל, כפי מה שכבר אמרנו במק"א שחרבונו מל" חורבן הוא בחי' כ"א מישראל שהחריב את בית מקדשו דהיינו נשמתו שהיא היכל למשכן ה'.

ההסתר והחשך ע"כ הוא נאמר בחשאי, ושמע ישראל הוא לזמן הגילוי כפירש"י על ה' אלקינו ה' אחד שלעת"ל יתגלה שה' שהוא אלקינו בלבד עכשיו יהי' אז ה' אחד שיכירו כולם אחדותו, ואז יאמרו כבר בקול רם בשכמל"ו, ותיבות על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון עולה כמנין שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, שזהו היחוד הנקרא ציון שעל זה בכו על נהרות בבל כנ"ל.

ואי' במד' שכמו שנפרדו אז ישראל מתוך בכי' כך עתידים לשוב מתוך בכי' כמ"ש בבכי יבואו ובתחנונים אובילים. וזאת תהי' הבכי של שמחה כאשר ישובו פדויים לציון ברנה במהרה בימינו ואז יקויים כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיך.

פ' תצוה - זכור - תשנ"א

ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט על לבו וגו'. הנה ידוע כי נס דפורים הנקרא ע"ש הפור הוא הגורל כי בחי' הגורל הוא בלא טעם אלא לפי שכך נפל הגורל, וכן הישועה בפורים באה מבחי' כוז שהוא רצון העליון אשר אין טעם ברצון ואינו תלוי לפי זכות וחובה אלא שכך עלה ברצונו הפשוט. וחדש אדר הוא מכוון לשבת נפתלי לפי סדר הדגלים אשר נפתלי הוא אותיות נפתלי ורומז לפסוק כי נפתלי קמתי.

וע"כ נשיא של נפתלי שמו אהיר"ע ב"ן עינ"ן שרומז על בחי' רע כשמו אחר"ע, ועכ"ז אין הפגם מעכב מצד בחי' הגורל כנ"ל וע"כ תיבות אהיר"ע ב"ן עינ"ן בגימ' הו"א הגורל לפנ"י המ"ן, ובחדש זה הוא עת נפילה לצוררי היהודים שבכל הדורות וע"כ נפתלי בגימ' צור"ר היהודים כי הוא המנגד לצורר היהודים וע"ד שכ' בספה"ק כי משי"ח הוא כמנין נח"ש כי הם מנגדים זה לזה ע"כ מספרם שוה.

ונפתלי נקרא ע"ש נפתולי אלקים, שהוא בחי' ההתקשרות בשורש העליון שהיא נקודת הראשית שמתאחדים שם כל נשמות ישראל בשהו ואין מגיע שם ענין זכות וחובה וכאמור בספה"ק נועם אלימלך פ' דברים שהוא עולם הנקרא כל ישראל ששם מתכללים כל ישראל כאחד. ובחי' זו מתגלית אצל אבני החשן ששם נכתבו שמות בני ישראל לתולדותם ולא לפי סדר הדגלים, כי סדר הדגלים הוא תלוי לפי

ובפורים שאין מביטים אז לפי דרגת הזכות והחובה אזי גם חרבונא שהוא היהודי החרב זכור ג"כ לטוב, וע"כ הוא כמנין ל"א כחטאינו עשה לנו כנ"ל.

ובמאור ושמם כתב בענין הארת יום הפורים שמתגלית אז בחי' הנקראת אי"ה שהיא הכתר שמתגלית בכל שבת בקדושת כתר לרגע אחד בלבד בתיבת אי"ה שאז מקבלים התוס' נשמה יתירה, אבל בפורים הארה זו נמשכת כל היום ע"כ. וי"ל שנרמז בתיבות אשר י'שלטו ה'יהודים ר"ת אי"ה שהיא הארה המתגלית בפורים, וכמו שרמזו בספ"ק שתיבת אדר נוס' רישא דלא אתיידע. וע"כ בפורים המצוה להתבסס עד דלא ידע להורות על ההארה שביום זה שהוא ממקום שלמעלה מן הדעת, והיא בחי' קדש הקדשים וכמ"ש בשפת אמת שבפורים וביה"כ באים לבחי' קדש הקדשים ונ"ש ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת, דהיינו שבפורים אבוא אל המלך לפני ולפנים בקדש הקדשים "אשר לא כדת" שבשאר ימות השנה אין הדת נתונה ליכנס שם, ע"כ.

וי"ל בסגנון אחר שאבוא אל המלך אפי' אם עושים שלא כדת כי שם בבחי' קה"ק אין מגיע שם פגם כנ"ל. וע"כ שם הוא מקום הכפרה שנברא משם אדה"ר כמו שאחז"ל ממקום כפרתו נברא. והכה"ג הוא בחי' קדש הקדשים, שע"י שנכנס ביה"כ לקה"ק הוא ממשיך על עצמו מבחי' קה"ק בשמונה בגדים שהוא לובש, וכמ"ש בפרשה זו שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו אשר יבא אל אהל מועד לשרת בקדש, ופירש"י אותו כהן המוכן להכנס לפני ולפנים ביה"כ, והרי שתלה הכ' השמונה בגדים בכניסת הכה"ג לפני ולפנים, וע"כ בחשן המשפט שנשא על לבו שם הי' בחי' קה"ק ואין שם פגם כלל וע"כ נמנו השבטים בתולדותם כנ"ל. ונש"ה ונשא אהרן על לבו ...

ואחז"ל שאחשורש לבש עצמו בבגדי כהונה אצל המשתה שעשה. והענין ע"ד שמוכא שרצה לעשות הכל כדוגמת המקדש כדי להורות שאצלו עכשיו בחי' המקדש ואין לישראל עוד תקוה לבנין ביהמ"ק.

והנה הזכרנו בפ' שקלים העל"ט שפורים הוא עת מסוגלת להשפעת הפרנסה כמובא שמגלה עולה כמנין לח"ם וכמנין מול"א דכל מזונא ב"י תליין. והובא שם שפרנסה נמשכת ממקור גבוה מראשית ההשתלשלות ויורדת עד למטה. וידוע שפורים ויוה"כ הם במשקל אחד, וביה"כ נמשכת ג"כ השפעת הלחם

אלא שאז איננה מתלבשת בגשמיות ונשארת רק ברוחניותה, וע"כ הוא יום עינוי שאין אוכלים בו לחם הגשמי אבל אוכלים אז לחם אבירים שמלאכי השרת נזונים ממנו כדאי' בפרי צדיק ושלכך הסוגיא בגמ' של אכילת המן נמצאת בפ' יום הכפורים בשלהי מס' יומא. אך בפורים יורדת ההשפעה עם התלבשותה הגשמי, כי בפורים יורדת ההארה עד לתוך הטבע וכמו שהאריך בזה הקדושת לוי, ואשר מטעם זה כ' שם שגדול הארת המגילה מהארת כל התורה כי הארתה נמשכת ובוקעת אל תוך דרכי הטבע. ובפורים המצוה להתבסס עד דלא ידע כי ההארה נמשכת עד המדרגה התחתונה ביותר שהיא השכרות אשר אין מתועב יותר מן השכור ואף שם מגעת ההארה. ולחם אבירים שאוכלין ביה"כ ברוחניות אוכלים אותו בפורים בהתלבשות הלחם הגשמי, ותיבות לבסומי ע"ד דל"א יד"ע הוא בגימ' לח"ם אבירי"ם, ואבנו של שבט בנימין בחשן הוא ישפ"ה בגימ' פרנס"ה שנמשך בחדש אדר שהוא החדש של בנימין. וגם בנימין בגימ' ל"א יהיה ב"ך אביון.

המגילה נקראת אגרת הפורים שהיא כדוגמת אגרת שמקבל אדם מבני ביתו שכתובים בה פרטים שאינם חשובים אלא בשביל מקבל האגרת בלבד, ואיש זר שיקרא האגרת לא ימצא בהם שום ענין. אבל המקבל האגרת חביבים אצלו כל הכתוב בה, וכן במגילה אשר אם יקראנה עכ"ל לא יראה ערכה ומתיקותה אבל בר ישראל הקורא את המגילה חביבה היא אצלו ומרגיש בה מתיקות כאילו נשלחה האגרת הזאת אליו ביחוד.

ואי' מהרה"ק מהר"מ מטשרנוביל זצ"ל שנמשך בפורים הארה של לעת"ל כי לגדול הפלגת האור שיהא לע"ל לא יהא אפשר לסבול האור אלא ע"י שכבר התחילו לטעום הארה זו בפורים. ועי' כי מגלה ר"ת ל'העביר ג'לולים מן ה'ארץ, (כן כתב החת"ס זצ"ל), וע"ד דאי' במד' שע"י הקריאה בזכירת מעשה עמלק מעלה הקב"ה כאילו מחו את עמלק, וכן ע"י קריאת המגלה נחשב כמו מחיית עמלק. וכ' בפרי צדיק שסעודת פורים הוא מעין סעודת לעת"ל שיאכלו שור הבר עם לויתן, והיין ששותים בפורים הוא יין המשומר, ע"כ. וע"כ אסת"ר בגימ' י"ן המשומר.

וגדול מאד כח התפלה ביום זה וכ' הרה"ק מקאמאראנא זצ"ל שבפורים עולים כל התפלות בלי עיכוב, ואף איש הפשוט יכול ליכנס בהיכל שכל צדיק יכול ליכנס, וכ' שם שכן קיבל מרבתי בלחישא ואני הולך רכיל ומגלה סוד. ע"כ.

שלחה להם אסתר לחכמים כתבוני לדורות, שלחו לה הלא כתבתי לך שלשים ולא רבעים, עד שהאיר הקב"ה את עיניהם ומצאו מקרא כתוב בתורה כתב זאת זכרון בספר וכו'. ולכאן מה נתחדש להם יותר והרי גם מתחילה ידעו מקרא זה אלא שדרשוהו באופן אחר כמבואר שם. וגם מה ענין הקפידה שלא לכתוב רבעים, וביארנו כי כל כ"ד ספרי הקודש הם כ"ד קשטי השכינה שהיא הכלה ומכוונים נגד כ"ד צירופי השם אדנ"י. ויש קישוט אחד שהוא ראש לכולם והוא הספר שבו השלמת מחיית עמלק כאשר יתקון עולם במלכות שדי, וכל זמן שיש עמלק בעולם עדיין אין להשלים את הצירוף והקישוט הזה. וע"כ סברו חכמים שאין לכתוב מגלת אסתר כי אין בו השלמת מחיית עמלק וצריך להשאיר את ספר העשרים והארבע לזמן שימחה עמלק לגמרי. אבל לבסוף האיר הקב"ה את עיניהם וראו כי אור המגילה רם ונשגב הוא ויש בו הארת ימות המשיח אלא שעדיין הוא בהסתר, אבל בהגיע הזמן יתגלה לעין כל היאך במגילה זו נכתב גם השלמת מחיית עמלק דלעתיד. וזהו ע"ד מ"ש החת"ס והקדושת לוי כי גדול ונכבד הוא אור המגילה יותר מתורת משה עצמה, וע"כ שפיר ראויה מגילה זו להיות בראש הקישוטים אף שעדיין לא הגיע עת מחיית עמלק בשלימות.

והנה הטורי אבן מקשה שם בסוגיא על מה שהוכיחו בכמה הוכחות שהמגילה נאמרה ברוה"ק מדחזינן במגילה כמה דברים שא"א לידע אותם רק עפ"י ריה"ק, דאכתי מנ"ל שהמגילה כולה נאמרה ברוה"ק, דאה"נ שלפעמים שרתה ריה"ק על מרדכי ואסתר אבל עדיין יכול להיות שכתבת המגילה לא היתה בהופעת ריה"ק עליהם. וכדחזינן שם בסוגיא דלחד מ"ד קהלת לא נאמרה ברוה"ק אף ששיר השירים נאמרה ברוה"ק, הרי דאף ששלמה המלך שרתה עליו ריה"ק מ"מ ספר קהלת לא אמרה בהופעת ריה"ק. והניח בצ"ע. וי"ל עפ"י דא"י בירושלמי דמגילה שכל הספרים עתידין ליבטל חוץ ממגלת אסתר. והחת"ס הביא בכוונת מאמר זה שלפי ערך השגת ישראל לעת"ל אשר תגדל הרבה יותר מהשגת הנביאים תהיה בטלה הנבואה ע"ד ביטול ברוב, כי תיבטל הנבואה במיעוטה לעומת השגת ישראל עצמם, לבד ממגלת אסתר שגדול אורה כ"כ שאף לעת"ל לא תיבטל לעומת ההשגה ששיגו ישראל אז. והיינו כנ"ל שבמגלת אסתר מאיר הארת ימות המשיח.

ומעתה יש להוכיח מזה שאסתר ברוה"ק נאמרה

וע"כ לא נכון להתהולל בליל פורים ועי"ז אין יכולים להתפלל כדבעי בבוקר רק צריך להיות מוכן במח צלול לתפלת פורים. ואי' בגמ' מס' מגילה שבקריאת המגלה יש תקפו של אחשורש ותקפו של המן ותקפו של מרדכי ותקפו של נס, ופירש בסה"ק מאור ושמש, כי יש כמה מיני ישועות שנצרכים לישראל, לפעמים להכניע תקפו של המן צורר היהודים הרוצה להשמיד וכו', ולפעמים להכניע תקפו של אחשורש מגזירת המלכיות ולפעמים להרים תקפו של מרדכי ולהמשיך תקפו של נס, וכל אלו הישועות נכללות במגילה.

ויעזרנו השי"ת שנזכה אליהם בפורים הבעל"ט ויושפע לכל היהודים אורה ושמחה וששון ויקר.

פ' כי תשא - תנשא

בפרשה זו קורין י"ג מדות של רחמים שמהם נמשכים לישראל כל מיני ישועות והצלחות, ונמשך רחמים וחנינה אף למי שאינו הגון ואינו כדאי, והיא הבחי' המתגלית בחדש אדר שאז עת רצון שמתעוררין בו י"ג מדות של רחמים כמו שרמזו בספה"ק מזל אדר דגים ר"ת י"ג מכילין דרחמי. ובפרט בסעודה שלישית ברעוא דרעוא שהוא זמן התגלות י"ג מדות של רחמים וע"כ מובא (בסידור הרב בעל התניא) שיש לאכול דגים ביחוד בסעודה שלישית. וכנ"ל שדגים היא בחי' י"ג מכילין דרחמי, ופרשה זו שכתובה בה י"ג מדות נקראת בשבוע שחל בו פורים שאז עת התגלות הי"ג מדות, ובפרט בשנה זו שיום שיתסר חל בשבת זו שכפי המקובל מתלמידי הבעש"ט עדיין נמשכת הארת פורים בשיתסר ושיבסר.

אמרו במס' מגילה (דף ז) אסתר ברוה"ק נאמרה, ונחלקו שם בגמ' מהיכן מוכח דבר זה. ורב יוסף אמר מהכא וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים. ומנא ידע את העתיד וע"כ דברוה"ק נאמרה. ורב נחמן בר יצחק אמר מהכא וזכרם לא יסוף מזרעם. וצ"ב מה הוסיף רנב"י בהביאו סיפא דקרא הרי אין בו לכאן הוספה על רישא דקרא.

ויבואר בהקדם מה שביארנו הא דא"י שם בגמרא

תצרף כל החשבונות האלה, יהי הסכום ס"ה, כמספר אדניי. עכתדה"ק. וצריך ביאור למה דוקא בריש מסכתא זו יש רמז כזה. ולהנ"ל יובן, הואיל ומס' מגילה הוא המסכתא שמבארת את מגילת אסתר, שהוא ראש לכל הצירופים של שם אדניי, לכן בא רמז שם זה בראש המסכתא.

והנה אמרו במס' מגילה (דף ה:) דמעיקרא כתוב במגילה שמחה ומשתה ויום טוב ולבסוף כתיב לעשות אותם ימי משתה ושמחה ואילו יום טוב לא כתיב כי מלאכה לא קבילו עליהו. והנה בפסוק הראשון לא נזכר מתנות לאביונים ורק בפסוק שלבסוף. וזה משום שמרדכי היה סבור שכבר יהא התיקון השלם ויבואו ימות המשיח שאז נאמר ולא יהיה בך אביון ולא יהא אז ענין מתנות לאביונים, וע"כ רצה לתקן יום טוב כי לעת"ל יהיה פורים יום טוב, אבל חכמים שבאותו הדור לא הרגישו עדיין את האור של ימות המשיח וראו שעדיין יצטרכו ישראל להיות בחשכת הגלות וצריך אור הפורים להחיות את ישראל בגלות ע"כ לא קבלו עליהו יום טוב ותקנו מתנות לאביונים. ומה שכתוב במגלה ומאב"ל ליו"ם טו"ב הם תיבות אשר זורח בהם האור של ימות המשיח שאז יהא יום טוב ולא יהיה עוד מתנות לאביונים, וע"כ תיבת ומאב"ל ליו"ם טו"ב בגימ' כ"י לא יהיה בך אביון. ומרדכי הוא משבט בנימין שהוא שייך לחדש אדר לפי סדר השבטים לתולדותם ובנימין עולה בגימ' לא יהיה בך אביון וכן אבנו של בנימין הוא ישפ"ה בגימ' פרנס"ה כאשר אמרנו בשבת העל"ט, וימי הפורים יש בהם השפעת פרנסה כמו שהבאנו כבר. ונראה להוסיף כי כל מה שזמם המן על היהודים נתקיים ונהפוך הוא ומכיון שהמן גזר ושללם לבזו לגזול את רכושם של ישראל א"כ ראוי שיהפך הדבר ויושפע שפע פרנסה לישראל. ועתה בשנה זו שזכינו ג"כ למפלתו של צורר היהודים בפורים שזמם ג"כ לבזו שללם של ישראל ראוי שיתהפך להיות שפע לישראל בעת מפלתו ותתמלא ציון מחורבנם. ותיבות ושללם לבזו בגימ' ישמעאל"ל.

וימי שיתסר ושיבסר מיוחדים ביותר להשפעת הפרנסה שהרי ענין זה שהחזיקו תלמידי בעש"ט שהארת פורים נמשכת בשיתסר ושיבסר מיוסד על מה שכ' בשלה"ק שכל "הוא אמינא" שבש"ס יש בו אמת, וכיון שס"ד דש"ס ואימא שיתסר ואימא שיבסר ע"כ הוא אמת שיש בו הארת פורים. והנה א' בשם הר"ר בונם זצ"ל שע"י שמעמיק בסברת ס"ד דהש"ס נשפע פרנסה וצרכי עוה"ז כי כל עוה"ז הוא רק "הוא אמינא", ע"כ. ומעתה ימי שיתסר ושיבסר שהם "הוא

דאל"כ היאך יתכן שיכתבו מגילה שנכלל בה האור של ימות המשיח, והרי עדיין לא היו אז ימות המשיח, ועדיין לא משיגין אותה כלל. ואין זאת כי אם שרוה"ק הופיעה אז על מרדכי ואסתר וכך כתבו את המגילה. ואע"פ שלא השיגו בשכלם בשעת הכתיבה את כל טוב אורה ותפארתה, מ"מ העתיקו אות באות ממה שנתגלה להם ברוה"ק (כמו שדניאל כתב את הקץ אע"פ שהוא לא הבין את החשבון כמו שכתוב בסוף ספר דניאל) ומזה הוכחה ברורה שאסתר ברוה"ק נאמרה.

והנה מובא מהחזוה מלובלין זצ"ל שביום שפוגעים בש"ס מימרא מרב נחמן בר יצחק נמשך שמחה על כל היום. וי"ל הענין עפ"י שכ' בס' אמרי יוסף מספינקא שרב נחמן בר יצחק הוא בגימ' כתר חכמה בינה. כ"כ שם לפי דרכו. והנראה מזה שנשמת רב נחמן בר יצחק שייכת למדרגות העליונות שלמעלה מזה העולם, והוא שייך לזמן של ימות המשיח, שאז תהיה השמחה רבה בעולם, ישמחו השמים ותגל הארץ, ישמח ה' במעשיו ישמח ישראל בעושיו, וכמו שרמזנו בתיבת משיח אותיות ישמח, וע"כ מימרא של רנב"י מעוררת שמחה של ימות המשיח.

והנה בירושלמי הנ"ל דרשו דבר זה שמגלת אסתר לא תבטל לעת"ל מקרא דזכרם לא יסוף מזרעם, ויליף בגז"ש מהכתוב קול גדול ולא יסף, שלא יפסק לעולם. ומעתה יבואר הא דיליף רנב"י מקרא וזכרם לא יסוף מזרעם שמגלת אסתר ברוה"ק נאמרה, כי מהאי קרא ילפינן שמגלת אסתר לא תבטל אף לעת"ל, והיינו מטעם שיש בה האור של ימות המשיח, והאיך יתכן לכתוב מגילה כזאת אם לא שהופיעה עליהם רוה"ק, ולא סגי לי' ברישא דקרא לא יעברו מתוך היהודים כי בזה עדיין יש להקשות קו' הטו"א דמנ"ל דכל המגלה נאמרה ברוה"ק אבל מהא שפיר יליף מדלא תבטל המגלה לעת"ל. ודוקא רנב"י שהוא שייך לימות המשיח דרש לה להאי דרשה השייכת להארת ימות המשיח הנכללת במגילה.

והנה נתבאר לעיל שהמגילה מכיון שיש בה אור ימות המשיח היא הראש לכ"ד הספרים שהם כ"ד קשוטי השכינה וע"כ מרדכי היהודי עולה בגימ' כ"ד ספרים, וזה ג"כ ענין ברוכה אסתר בעד"י כי עדי הוא מל' קשוט ואסתר השלימה את ראש הקשוטים ע"י כתיבת המגילה.

ובזה יובן מה שרמז השלה"ק בתחילת מס' מגילה, מגילה נקראת ב"א ב"ב ב"ג ב"ד בט"ו, אם

תרגום, וכפי האמור לעיל רנב"י הוא שייך לימות המשיח.

ובמס' מגילה (דף טו) נחלקו אמוראי בענין מ"ש ויספר להם כבוד עשרו ורוב בניו. כמה בנים היו לו ולחד מ"ד היו לו מאתים ושמונה שכן הוא גימ' של ור"ב. ופריך בגמ' ור"ב הרי הוא בגימ' מאתיים וארביסר ואמר רב נחמן בר יצחק ורב כתיב. ותמוה מאי ס"ד דהמקשן וכי לא ידע שכתוב ורב חסר וא"ו. אמנם הנה כל הענין תמוה עפ"י פשוטו שהיו לו כ"כ בנים וגם מה נ"מ לחלוק בזה כמה בנים היו לו, ובע"כ א"א לפרש אגדה זו עפ"י הפשט כאשר כן הוא בהרבה דברי אגדה שא"א לפרשם עפ"י הפשט כדאי' במפרשים, והמהר"ל יסד ע"ז ספרו באר הגולה להורות את הצפון באגדות חז"ל. וי"ל כי הנה רב נחמן בר יצחק הוא שייך לימות המשיח כנ"ל ונרמז בשמו נחמן מל' נחמה. ובגמ' מס' ברכות אמרו שהרואה נחמן בחלום נסי נסים נעשו לו. נמצא ששם זה רומז לנסים, וגם נקרא בר יצחק הרומז למשיח שהוא מתולדות יצחק כנ"ל מדברי הבעה"ט בפסוק ואלה תולדות יצחק. ומשיח מתייחס ביחוד אל יצחק אבינו שהשם יצחק הוא מספר שמונה פעמים הוי"ה הרומז לבחי' השמיני שהוא בחי' המשיח שעתיד לנצח על כנור בן שמונה נימין שהוא מבחי' עולם השמיני וגם ב"ר יצחק בגימ' שמיני, וכנגד זה המן התגאה בספרו כבוד עשרו ור"ב בניו שהוא מספר יצחק שהוא ח"פ שם הוי"ה, וסבר המן שיש בכוחו לבטל את כח מרדכי ע"ז. ושב שאף אם הוא בעצמו יפול ביד מרדכי אבל סו"ס עדיין יש לו בנים ולא ימחה שמו לגמרי והם יצליחו להכניע את מרדכי ח"ו. והנה המקשן הקשה שהגימ' של ורוב עפ"י המקרא הוא ר"ד ומנ"ל לדרוש הגימ' לפי המסורת אולי יש לדרוש עפ"י המקרא. ואמר רנב"י ורב כתיב, והיינו שמסתבר אצלו לדרוש כפי המסורת, וכיון שהוא נשמה השייכת לימות המשיח ע"כ כסברתו ראוי לדרוש בענין זה השייך לשורש נפשו.

ויקהל (כת"י)

ראה קראתי בשם בצלאל. במד"ר אמר לו הקב"ה למשה כשעלה למרום, ועשית משכן ועשית ארון. ועשית שלחן. ועשית מנורה. כך כל מעשה המשכן. כשבא משה לירד סבור שהוא עושה אותו, קרא לו הקב"ה א"ל משה, מלך עשיתך ואין דרך המלך

אמינא" יש בהם השפעה מיוחדת של פרנסה. וגם הרי אמרו במגילה (דף טו) שכשאמר אחשורש להמן שיקח את הלבוש והסוס ויעשה כן למרדכי התחנן למלך שיתנו לו איזה כפר או נהר ליטול המכס, וא"ל אחשורש גם זה תתן לו אל תפל דבר מכל אשר דברת, ע"כ. נמצא שהו"א של המן היתה שיתנו למרדכי עשירות בשכרו ואמר אחשורש שגם דבר זה יקיים, וא"כ ראוי לישראל פרנסה מכח "הוה אמינא" של המן.

ובמס' מגילה (דף טו) אי' אהא דתרגום שקראה עברית לא יצא. דהיכן כתוב תרגום במגילה. וקאמר רב פפא ונשמע פתגם המלך. ורב נחמן בר יצחק אמר וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן. דקדק השפת אמת למה לא הביא מ"ש לפני זה במגילה ואת יקר תפארת גדולתו. וי"ל עפ"י מ"ש שכ' בזה"ק דקדיש נתייסד בל' תרגום כי זה לשון השייך לסט"א וע"י אמירת איש"ר בל' תרגום שוכרים כח הסט"א מיניה וביה בלשון שלהם. והחת"ס בחי' למס' חולין בסוגיא דרוב כ' דענין קריאת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום הוא כענין חד בתרי בטל לבטל כח הסט"א שבלשון תרגום. ומעתה ל' תרגום שבמגילה יש בו ענין מיוחד של ביטול כח הסט"א שהרי המגילה היא מלחמת עמלק והחת"ס כ' שמגלה נוס' ל'העביר ג'לולים מ'ן ה'ארץ, ורצו האמוראים לנקוט לשונות תרגום שבמגלה במקום שמרומז בהם ביטול והכנעת הסט"א, וע"כ אמר רב פפא ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו כי רבה היא, שפסוק זה יש בו רמז ליש"ר שזה פתגם המלך כי רבה היא, ותיבות ונשמע פתגם המלך בגימ' ביו"ם שנים עשר יו"ם שהוא הנשיא הי"ב המכוון לחדש אדר שבו נשלם חנוכת י"ב הנשיאים שהם מבטלים את שנים עשר נשיאים של ישמעאל, והוא גם בגימ' אליה תולדת יצחק כאשר הזכרנו כבר את דברי בעל הטורים שם שכאשר יבוטל כח ישמעאל כמ"ש על פני כל אחיו נפל אז יצמח משיח בן דוד שהוא מתולדות יצחק. והוא גם גימ' הנ"ה אנכ"י של"ח לכ"ם א"ת אליהו הנביא. ורב נחמן בר יצחק נקט קרא דוכל הנשים יתנו יקר לבעליהן שגם פסוק זה רומז שכל האומות יתנו יקר להקב"ה, וגם שבפסוק זה נרמז בתיבות ה"א ו'כל ה'נשים יתנו שם הוי"ה מהופך שהוא צירוף חדש תמוז החדש של התגברות הדין. ועתיד הוא להתהפך לששון ולשמחה בבחי' ונהפוך הוא, ותיבת יקר בגימ' כ"י נח"ם ה" ציו"ן, ותיבות יתנו יקר בגימ' ביא"ת המשיח, שאז יהפך החודש תמוז ע"י כח הפורים, וע"כ לא נקט רנב"י מקרא קודם של יקר תפארת גדולתו רק מקרא זה הרומז לעת הגאולה כאשר יעברו גלולים מן הארץ האחוזים בל'

לעשות דבר אלא גזור ואחרים עושים, אף אתה אין לך רשות לעשות דבר אלא אמור להם והם עושים, וכו' הוי ראה קרא ד' בשם בצלאל. ע"כ. וקשה א"כ בתחילה למה אמר לו הקב"ה ועשית. ועוד קשה, הא דאין דרכו של מלך לעשות היינו בעשיית עניני הדיוט אבל בקיום מצוה, אדרבה זהו כבודו שמכבד למלך הכבוד. ודוד אמר ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני, וכתוב אל תתהדר בפני מלך.

והנראה בזה בעוה"י שרצה הקב"ה לזכות את ישראל והרבה להם תורה ומצוות. אבל ישנם מצוות מיוחדות מצוינות, שהם בבחינת השכינה הקדושה, והם נקראים כלה. כמו שבת כלה קרואה בנעימה. וכן המשכן קרוי כלה. וכתוב בעיר אלקינו הר קדשו יפה נוף. ואמרו בגמרא ר"ה כו. נוף פירושה כלה שנקראת נינפי. וע"כ נקראת משכן ששם שכינת עוזנו. וברש"י פ' תרומה אצל מעשה היריעת, כתיב אל מול פני האהל. ופירש שם, דומה לכלה צנועה שמתכסה בצעיף. עיי"ש.

והתורה נקראת כלה ונקראת כלת משה. ובגמרא, שהיא אשת חיל. וברש"י כאן עה"כ ויתן אל משה ככלותו, כלתו כתיב. ובמדרש שלמד מ' יום והי' שוכח וביום הארבעים ניתנה לו תורה ככלה ולא שכת. ועוד אמרו מה כלה מקושטת בכ"ד קישוטין אף ת"ח בכ"ד ספרים. (וברבנו בחיי, ששבת נקראת כלה ולכן איתא כ"ד פרקים במס' שבת).

ולהבין קצת מושג "כלה" לפי הפשט, נראה לבאר כי כתיב זכר ונקבה בראם כי נבראו כאחד, ויקח ד' צלע מן האדם ונעשתה חוה. ואומרים, והתקין לו ממנו בנין עדי עד. כי כל איש מכל באי עולם הי' בשעת הבריאה פרוץ אחד עם זוגתו. וכשנסרה חוה מאדם, ננסרו כל בנות האדם עדי עד, מבין זוגם, כי כל באי עולם היו כלולים באדם וחוה. וכשבא עת זיווגם כתיב אלקים מושיב יחידיים ביתה. אותם שהם היו בי"חד בגן עדן מקדם, ואח"כ נפרדו, אותם ממש הקב"ה מווגם יחד כבימי קדם. וכן איתא בזוה"ק ח"ג מ"ג ע"ב שהנשמות כשנבאים למעלה זכר ונקבה נבראים כלולים כחדא, וכשיוצאים לעולם מתפרשים. ואם זוכים מתחברים כבתחילה, עיי"ש. וי"ל דזהו השם כל"ה מלשון כלוליים כחדא.

וכן בית המקדש, וירושלים כלילת יופי, היא בחינת כלה. ואדם הראשון הי' ממש כלול כחדא ומיוחד עם ביהמ"ק כדאיתא ברש"י עה"כ ויצר ד' אלקים את

האדם עפר מן האדמה, נטל עפרו ממקום שנא' בו מזבח אדה תעשה לי, ובתרגום יונתן איתא שם, ודבר עפרא מאתר בית מקדשא, ע"כ. וכשם שאדם הראשון הי' ממש גוש אחד עם חוה ואח"כ נפרד, כן הי' ממש גוש אחד עם מקום המקדש ואח"כ נפרד. ונראה לומר שמהאי טעמא נקרא השבת קודם יו"ט שבת כלה, מפני כי ביו"ט עולין ישראל לירושלים ומתייחדים שוב עם הכלה והוא כמו השבת שקודם נישואין, שגם שם הוא ענין של חיבור הנפרדים שהיו מיוחדים מקודם. וגם המשכן במדבר הי' ג"כ מקום ירושלים כידוע מהאריז"ל שאם לא כן לא היו רשאים להקריב קרבנות במדבר. והובאו דבריו בס' ערבי נחל לפרש את הפסוק על פי ד' יחנו ועל פי ד' יסעו, שירושלים שהיא נקרא "פי ד'" נעקר ממקומו ונסע עם ישראל במדבר, עיי"ש.

ובזה יובן למה בסוטה נאמר, ומן העפר אשר בקרקע המשכן יקח הכהן ונתן אל המים, כי סוטה זו מעלה מעל באלוף נעורי' אשר היתה מיוחדת לו דייקא וכלולים יחד בעוד שהיו עדיין עפר מן האדמה במקום המקדש. וכן מצד נשמתם היו כלולים יחד מששת ימי בראשית, כדאיתא במדרש עה"כ המה מהבל יחד, (תהלים ס"ב) בעוד שהיו עדיין הבל היו כבר יחד, עיי"ש. וכן בגמ' סנהדרין (סנהדרין ק"ז) ראוי' היתה בת שבע לדוד עוד מששת ימי בראשית, ע"כ. וסוטה זו שמעלה וכפרה ביחוד זה, והחליפו באחר, נידונה דוקא מעפר קרקע ביהמ"ק שמעיד ומכריז על אמיתות יחוד זה.

וכן שבת נקראת כלה שהיא ג"כ אחוזה ודבוקה ביחוד גמור עם ישראל וכמ"ש רז"ל (ב"ר י"א ט) שבאה שבת לפני הקב"ה ואמרה, לכולם נתת בן זוג ולי לא נתת בן זוג. אמר לה הקב"ה כנסת ישראל יהי' בן זוגך, ע"כ. וענין זה נתבאר מתוך מקורותיו באלשיך הק' פ' תשא, ע"פ הקדמות מספר זוה"ק, כי מציאותה ומהותה של השבת היא הנשמה יתרה הבאה לתוך האדם בשבת ומתיחדת עמו. שבת מהותה נשמה, נפש החיים של האדם היא נשמתו, ובכל שבת מתיחד האדם עם השבת, כלומר, מתדבק עם חלק נשמתו שהיא שבת, ומתפרד ממנה בצאת השבת וכיון ששבת וי אבדה נפש.

חובה יתירה נודעת לשבת כלה מלכתא שהיא נשמת החיים של האדם הישראלי ואי אפשר לו בלעדה. ומבואר בכתבי הרב ר' שמשון ר"ה זצ"ל שכל המצוות אם ח"ו עובר עליהם עדיין ישראלי הוא. אם רצח וגנב ונאף עדיין ישראלי הוא. אם לא למד תורה עדיין ישראלי הוא. הרי זה לנו קרוב לאלפיים שנה בלי מקדש ועדיין ישראליים אנחנו. אבל המחלל שבת

הרי הוא כעכ"ס לכל דבריו כמו עובד ע"ז ודינו כגוי. הרי אי אפשר ליהודי ויהדות בלי שבת. ע"כ.

והענין הוא כנ"ל אשר השבת הוא נשמתו של ישראל והיא זוגתו מקדם ואי אפשר ליפרד כלל, כי בזה הוא מכרית א"ע ממקום חיותו. והנה המגרש אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות (סוף מס' גיטין) כי מקום המזבח זהו המקום אשר לוקח משם הוא וזוגתו כמבואר לעיל ועושה פירוד במקום אשר המזבח עושה שלום. וכן ישראל, שגלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו המיוחדת אותנו ונעשה פירוד בין הזוגות. אבל הפירוד מהשבת יותר קשה כי היא כריתה ממקור החיים והמציאות ואי אפשר בלעדה כנ"ל, ועל יחוד כזה כתיב כי קשה כמות אהבה. כי שבת היא יום האהבה בין הקב"ה לכנס"י ע"י יום השבת. וכשחל יו"ט בשבת מוסיפים "באהבה" מקרא קודש. וכן ברמב"ן בפרשת המוספים שאין שער לכפר בשבת מפני שהוא יום אהבה. וביטול אהבה זו היא קשה כמות כי אי אפשר בלעדה.

וכל בחינת שביעי נקראת כלה. ובלשון המקובלים, היא מדת המלכות. ולכן שבת שהיא יום השביעי, היא שבת "מלכתא", ודוד המלך שהוא השביעי מהאושפזיון, כלומר השביעי משבעה הרועים, הוא המלך. וכן ארץ ישראל היא השביעית מכל הארצות כדאיתא בפרקי דר"א, ועיקרה היא ירושלים וכדאיתא במדרש שכל א"י נקראת מקדש. ואצל כל שביעי מצינו שירה, כי בשביעי נשלמו כל השבעה קולות של מזמור הבו ל' בני אלים. ולכן בשבת שהוא יום השירה, ויום השביעי משבח ואומר, תיכף אחר מזמור זה מתחילין לזמר, וכן בירושלים במקדש, יש שירה בכל יום אצל הקרבנות. וכן דוד המלך הרועה השביעי, ה' נעים ומירות ישראל ותיקן ספר תהילים. ואצל כל כלה מזמרים ומכריוזים "שבת" כידוע. ומה שיום השביעי הוא בזמן, ירושלים הוא במקום, דהיינו שהיא השבת של כל המקומות. ובלייל שבת מקבלים נשמה יתירה בברכת הפורש סוכת שלום וכו' ועל ירושלים, כי ירושלים היא שבת של מקום, ולכן מזכירין ירושלים, וכן בברכת המזון מזכירין שבת בברכת ירושלים. וכן כל המועדים מזכירים שם כי לכולם יש איזה בחינה של ירושלים, זמן מקודש, וכל הקדושות נובעות מירושלים מקום שמתחילים עשר קדושות.

וכשבונים בית המקדש, הרי זה בנין של שבת בבחינת מקום, ולכן אין בנין ביהמ"ק

דוחה שבת, כי ביהמ"ק הוא שבת במקום, גדולה ויתירה עלי' יום השביעי כי היא שבת בזמן. ובחינת זמן שורשה יותר גבוה מבחינת מקום שהרי המפגל במחשבת חוץ לזמנו חייב כרת, ובמחשבת חוץ למקומו אינו אלא בלאו. ולכן דין הוא שאין בנין ביהמ"ק דוחה שבת, שאין דוחין את הגדול מלפני הקטן, ולכן מושרשים בני ישראל יותר בשבת מבית המקדש, כמבואר לעיל, כי שניהם, יום השביעי וגם ביהמ"ק הם שבת, רק ששבת בזמן גדולה משבת במקום.

ובזה יובן למה לא בנה דוד את ביהמ"ק וכשהי' עם לבב דוד לבנות אמר לו הקב"ה הטיבות כי הי' עם לבבך רק אתה לא תבנה הבית לשמי כי בנך היוצא מחלצך הוא יבנה הבית לשמי. וי"ל כי דוד הוא השביעי, והוא "השבת" של שבעת הרועים. והוא השבת של בחינת נפש, שגדולה משבת בחינת זמן וכ"ש מבחינת מקום. ונפשו ממש הוא השבת בחינת המלכות. ובלבבו יש מקדש בבחינת נפש כמ"ש בתוך לבי משכן אבנה. ולכן אינו בדין כי הוא יבנה במו ידי ביהמ"ק של מקום כי בחינתו גבוהה יותר מזה ואין צריך לזה. וזהו שאמר לו הקב"ה הטיבות כי הי' עם לבבך. הטיבות יותר מבנין בית, שהרי לבבך ממש הי' המקדש, ובזמנך אין צורך בבית כי אתה הוא הבית. ויבואר עוד יותר להלן בעזה"י.

אבל יש שבת ויש שבת הגדול. כי יש שבת שהוא יום השביעי, ויש שבת שבא אחר שבעה שבתות שהוא יום החמישים. ושבת זה יוצא ממדת החכמה והוא הנהר היוצא מעדן. ודוקא אחר שבע שבתות זוכים לנהר זה שהיא התורה שהיא ניתנה ביום החמישים בחג השבועות. והואיל והוא שבת עליון שבת הגדול שהוא משקה את הגן שהוא שבת יום השביעי, לכן כולי עלמא מודי שבשבת ניתנה תורה. (שנת פ"ה). וקביעת ביאור יום זה מצא מקומו במסכתא שבת. (ודוקא בפרק תשיעי כי אורייתא מחכמה נפקת). והנה ידוע מספה"ק שיש לכל יהודי נשמה קדושה והיא נפשו הפרטית. אבל כלל ישראל, כל הנשמות ביחד, הם שיעור קומה שלמה הכוללת כולם, וכל אחד מישראל הוא אבר אחד (או חלק מאבר אחד) של כל הכנסת, עד שכל היחידים מתיחדים להיות אדם אחד, ולאדם זה יש נשמה עילאה היא כנסת ישראל, וצדיק הדור יש לו שייכות לנשמה זו. עיין בשפ"א לפורים שנת תרמ"ב עה"כ נקהלו ועמוד על נפשם. וצדיק הדור נקרא בעלה דמטרוניתא, כי התורה היא המטרוניתא שלו, ולשלמות בחינה זו זכה משה רבנו, והתורה ניתנה לו ככלה כמו שדרשו חז"ל (מובא ברש"י על פסוק זה) עה"כ ויתן אל משה

אחד לפי בחינתו. דהיינו ראש הדור ממש, או שר אלף או שר מאה וכו'. והם הזוכים לכתר תורה ולאוקמי גירסא. והם בבחינת שבת כל ימות השבוע כי יונקים מהתורה, השבת הגדול שהיא למעלה למעלה. וכשם שהיחיד אין לו חיות בלי שבת כמבואר לעיל, גם הגוי כולו, אין לו חיות בלי התורה, ואי אפשר לכלל ישראל בלא תורה אף ע"פ שאפשר ליחיד בלא תורה, ומ"מ גם הם מוכרחים לחיותם להתקשר עם הת"ח שהוא עץ חיים למחזיקים בה ועי"ז יזכו לתחי' כמ"ש רז"ל.

ובי"ז בתמוז נשתברו הלוחות וירדה שכחת התורה. כי בו ביום נתברר שהתורה עדיין רק מאורשה ולא נשואה ולכן שוכחין אותה, כי אינה עצמיות החיות שלהם כמו כלה, אבל משה לא שכח כי ניתנה לו ככלה וכעצמו וחיותו דמי שאין שייך שכחה כנ"ל. וכן כתיב, לעולם לא אשכח פיקודיך כי בם חיתני. (תהלים קי"ט). אבל לא כן עלה במחשבה, אלא אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם, וכולם בני עלי' להתקשר עם השבת הגדול היא התורה. ובמצב כזה, כולם הם בבחינת שבת שבנפש, כמו דוד המלך שאין שייך בנין מקדש גשמי אצלם, אלא כל בנין המקדש וכל תבניתו הוא בלב. וכן הוא בהפטורת פ' תרומה, הגד לבני ישראל את הבית ויכלמו מעוונותיהם. כי אלולא חטאו היו מקיימים בנין המקדש בתבנית אבריהם והיו מושכים שם בחינת יראה ואהבה שהם זהב וכסף, וכל עניני המשכן. ועכשו שצריכים להגיד להם את הבית ע"י בנין גשמי כי לא זכו לבנין בלבותם שהם יהיו המקדש שבנפש, עי"ז יכלמו מעוונותיהם. וכל ציווי פ' תרומה קודם החטא הי' על ענין זה שהבנין יהי' רק פועל דמיוני והעיקר יהי' ע"י עצמם ממש. וזה שאמר הקב"ה למשה, ועשית ארון ועשית שלחן, שהוא יעשה וממנו יראו וכן יעשו ישראל. ובזה יובן רמז בזה"ש ויקחו לי תרומה, אותיות תורה מ'. וצריך ביאור מאי שייטא דארבעים יום הכא. רק י"ל הכוונה, שביום הארבעים ניתנה תורה ככלה, וכל ישראל יזכו לזה. ולכן מצינו שבמדרש על ריש תרומה משתעי כולו אודות התורה. ועל פסוק ויקחו לי תרומה, דרשו פסוק כי לקח טוב נתתי לכם עיי"ש. ונראה שנתנית התורה למ' יום, הם הארבעים יום אשר מתחילים בארבעים יום קודם יצירת הולד שאז מכריזין בת פלוני לפלוני, והם מ' יום של מתן תורה שבהשלמתם נתברר שהתורה היא בת זוגו של ישראל.

ויותר נראה ע"פ מה שמבואר ברש"י סוכה מ"א ע"א שמקדש ד' שאנו מצפין לו יגלה מן השמים בנוי ומשוכלל ויוכל להכנות בידי שמים ביום ראשון

ככלותו, חסר כתיב, (כלתו) שכל מ' יום הי' משה לומד ושוכח. וביום הארבעים ניתנה לו התורה ככלה ושוב לא שכח. ולכן פירש משה מן האשה כי נזדווג באשת חיל היא התורה ואינו בדין שהי' צריך לכלה אחרת לפי בחינתו הגבוהה. ובכל דור ודור ישנם צדיקים שמשיגים איזה בחינה של מדרגה זו אבל מעולם לא זכה אדם לזה כמשה רבנו. והנה מתחילה עלה במחשבה שכל ישראל יהיו שייכים לבחינה זו והיו כולם תלמידי חכמים ויזכו כולם לכתר תורה ולאוקמי גירסא אשר סייעתא דשמיא הוא, אבל ע"י מעשה העגל איבדו זה. ובו ביום שזכה משה לזכירת התורה, שתורה ניתנה לו ככלה, בו ביום נגזר על ישראל שכחת התורה ע"י שבירת הלוחות אבל לעת"ל לא ישכחו כולם וכולם ידעו את התורה כמ"ש (ירמ' לא) הנה ימים באים נאום ד' וכרתי את בית ישראל וגו' ברית חדשה. וגו' כי זאת הברית וגו' נתתי את תורתי בלבם ועל לבם אכתבנה וגו' ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואת אחיו לאמור דעו את ד' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם, ע"כ. ובמדרש ילקוט שם, שלע"ל ישראל לומדים ואינם שוכחים לעולם. ע"כ.

ומה שלא שכח משה רבנו אחר שניתנה לו ככלה, ענינו, כי כל בחינת כלה הוא שכלולים יחד כחדא, ואמרו חז"ל אשתו כגופו, וענין שכחה שייכת בדבר שחוץ ממנו ומסיח דעתו ממנה. אבל עצמו אינו שוכח כלל כי אין שייך זכירה או שכחה בעצמו ממש, שהרי הוא אינו דבר הנתפס בזכרון כי אין צריך לתפוס אלא חפץ שהוא חוץ ממנו אבל את עצמו אינו תופס בזכירתו ואינו מרפה בשכחתו כי הוא הוא עצמו. ובחינת כלה אינה נשכחת שהרי כלולים יחד. אבל ישראל בזמן הזה שייך אצלם שכחת התורה שהרי אינם כלולים יחד בבחינת נישואין רק יש להם שייכות אירוסין עם התורה. וכן דרשו חז"ל מורשה קהלת יעקב אל תיקרי מורשה אלא מאורשה. ובמדרש על פסוק זה איתא שעם הארץ אמר לרבי ינאי שיש לו שייכות עם התורה שהרי קהלת ינאי אין כתיב כאן אלא קהלת יעקב, וכל הקהלה שייכת לתורה, הרי שעם הארץ הדגיש שיש לו שייכות עם התורה רק בבחינת מאורשה. אבל בחינת נישואין יהי' לכל ישראל לעת"ל כנ"ל.

וזה לגבי היחיד. אבל הנשמה הכוללת, כנסת ישראל שהיא שורש הנשמות, לנשמה זו ולהשייכים לנשמה זו, להם ניתנה התורה ככלה גם כהיום הזה. והם ראשי הדור, חכמי וצדיקי הדור אשר יש להם נשמה כוללת, והם כוללים את אלה שהם תחתיהם כל

גוזר ואחרים עושים. אף אתה אין לך רשות לבנות אלא אמור להם והם עושים. והוא בחינת מלך בעלה דמטרוניתא בחינת תורה משער החמשים ואין לו לבנות משכן ולרדת ממדרגתו, קל וחומר משבת שאין בונים בו משכן.

ובזה יובן למה חזר על כל תבנית המשכן וכליו ובגדי כהונה בפרשת ויקהל פקודי, אחר שכבר נתבאר בפ' תרומה תצוה. כי בתרומה נצטוה על בחינות משכן שבלב. אבל אחר החטא כשלא הורשה משה לבנות רק בצלאל הרי הוא משכן אחר לגמרי וחזר ופירש מה שעשה בצלאל.

והנה המקדש הוא בבחינת כלה, שכוללת הכל והיא בחינת המלכות כמו הירח דלית לי' מגרמי' כלום. אבל האמת הוא שאף שבחינת כלה היא מקבלת מ"מ היא היא המשפיעה. וכן החתן מפרנס את הכלה ע"י חיוב כתובה. אבל אמרו חז"ל אוקירו לנשייכו כי היכי דתתערתו. הרי שהשפעה של פרנסה בא ממנה. וכן שבת, אין לה מגרמה כלום שהרי חול מכין לשבת ואין שבת מכין לחול ואין שבת מכינה לעצמה. ומ"מ אמרו בזה, כל ברכאין דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, ונראה כי לשון שביעי הוא מלשון שובע, כי כל השובע והפרנסה מקורה הוא בשביעי.

וכן ציון וירושלים, מגוי' כל עלמא איתזן. (וזהר ח"א קפז.) וקדש הקדשים אע"ג דהשתא לאו איהו בקיומי' מ"מ בזכותי' כל עלמא איתזן ומזונא וסיפוקא מתמן נפקא לכולא לכל אתר סטרא דישובא (ח"ב קנ"ז). ואע"ג דלכאורה הכל מפרנסין את ירושלים ואת יושביה, וכתוב ונאת שמה והנאתם שמה, ומכ"ש בזמן הזה הרי ירושלים צריכה שכל העולם יפרנס אותה, מ"מ הרי מבואר בזהר הנ"ל שגם בזמן הזה ירושלים מפרנסת את כל העולם לכל אתר וסטרא אע"ג דלאו איהו בקיומא, כלומר אינה בבנינה, אלא בעוה"ר במצב של חורבן.

וכן ת"ח, רישי כלה שהם בעלי תורה, מתערין מזונא ושלומא לעלמא. ואיתא שם שת"ח אע"פ שהם משפיעים מזון לכל עולם מ"מ להם עצמם אין להם מזון כי הם אין ניוזין אלא מעוה"ב. (עיי"ש זוהר חדש נהר ס"א. ח"ג שא.) ובדין הוא כי הם בחינת שבת, מעין עוה"ב.

ובזה יובן שבפ' תרומה צוה הקב"ה לעשות ארון וכלים ואח"כ המשכן. אבל בצלאל הבין ושאל

של פסח, שנא' מקדש ד' כוננו ידיך. עיי"ש. וכן נראה שאלולא שחטאו במדבר, הי' המשכן יורד מן השמים בנוי ומשוכלל. ומה שהיו צריכים נדבות המשכן בריש פ' תרומה, העיקר הוא נדבת הלב ע"י הענינים המרומזים בזה וכסף וגו' שהם מדות אהבה ויראה וכל מידה נכונה הדרושה לעבדות ה', שכולם כלולים בי"ג דברים של נדבות המשכן. ועבודה זו של ישראל הוא לבנות משכן בתוך לבם. ובאיתערותא ובעובדא דלתתא איתער לעילא ועי"ז יושפע שפע רב בביהמ"ק של מעלה. והשפעה זו שוב יורדת למטה להיות בית בנוי ומשוכלל ע"י הקב"ה. ומשכן כזה עיקר השפעתו הוא תורה והוא השבת הגדול. וכן מצינו בישעי' ב', והי' באחרית הימים נכון יהי' הר בית ד' בראש ההרים. נכון, משמעו שכבר מוכן ומשוכלל. ואומר שם שעיקר תפקיד המקדש יהי' תורה כדמסיים, ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו כי מציון תצא תורה וגו'. וי"ל בזה, כי מהאי טעמא משתעי שיכנה בית המקדש דוקא ביו"ט ראשון של פסח שאז מתגלה שער החמשים של תורה כידוע, ובכח זה יצאו מצרים, וספרו ספירת העומר חמשים יום כדי ששוב יזכו לשער החמשים של בינה בחג השבועות כמבואר כל זה בספה"ק.

ולכן בפ' תרומה היתה הכוונה שמשם בעצמו יבנה המשכן, והוא יהי' בחינת שבת הגדול ועיקר הבנין יהי' בלב ע"י נדבת הלב, והמשכן ממילא יתבנה מעצמו, כמו שיהי' בזמן תיקון הגמור לעת"ל. ובחינה זו היא יותר גבוהה מדוד המלך, כי בזמן דוד הי' הוא רק היחיד שזכה לבחינת נשמה כוללת, ולכן לא הורשה הוא לרדת ממדרגתו ולבנות משכן עבור ישראל שלא זכו עדיין אלא למשכן גשמי. אבל קודם החטא הי' בכח כל ישראל להגיע לרמה זו ולכן הי' הכוונה לעורר ע"י לבם שירד משכן מן השמים. ולבחינה זו באמת יגיעו לעת"ל כנ"ל. אבל אחר החטא אבדו מדרגה זו. אבל שונה משה רבנו מדוד המלך, כי משה רבנו הוא רבן של ישראל ואינו יכול להתחשב רק במדרגת עצמו רק צריך ללמדם תורה איך להתנהג מיד ולדורות כי זה תפקידו של משה רבנו. ועוד, שבימי דוד הלא הי' להם משכן וארון ד' יושב בתוך היריעה. ודוד רצה לבנות בית עולמים. אבל משה הי' צריך לבנות להם עיקר המשכן כי קודם זה לא הי' להם כלום. ולכן באמת צוה להם לבנות משכן גשמי, כי זה מצותם לפי מדרגתם. אבל זה משה האיש לא הורשה לבנות בעצמו אחר החטא כי עכשיו הוא משכן אחר לגמרי ממה שנצטוה בפ' תרומה, כי עכשיו הוא עיקרו גשמי. ולכן בפרשת תרומה קודם החטא נצטוה הוא ועשית ארון ועשית שלחן וגו'. אבל כאשר ירד מהשמים בי"ז תמוז אמר לו הקב"ה מלך עשיתך ואין דרך המלך לעשות דבר אלא

תהי' שכחה כלל. ומחמת החטא באותו יום של י"ז בתמוז נחסר מעלה זאת ונגזר שכחת התורה ונשארה מעלה זאת רק אצל משה. ולכן נרמז ענין כלה בחסרון, כי תחסר כל בה, כי נגזר החורבן והשכחה והמיתה וכל המעלות שהיו מיועדות לכלל ישראל חסרנו כל אלה ולא נשארה רק במשה, ובפסוק זה מתחיל סיפור מעשה העגל.

ובגמרא שבת (שבת קל"ה:) איכא למ"ד שעתידה תורה שתשתכח מישראל. ואמר רשב"י ח"ו לא תשתכח כי כתיב כי לא תשכח מפי זרעו. וקשה לת"ק וכי לא ידע מקרא מפורש. וי"ל ששניהם אמת כי אצל ההמון שאינם ת"ח תשתכח. אבל לת"ח שנתניה להם תורה ככלה בהם יקויים כי לא תשכח מפי זרעו.

אבל לעת"ל תוחזר מעלה זו לישראל וכולם יהיו ת"ח מקטנם ועד גדלם וכל בניך לימודי ד'. ותתפשט מעלת הכלה בכל ישראל וכולם יתעלו לבחינת שבת שבתון, וביום ההוא תקראי לי אישי. ותתפשט מעלת שבת כלה מלכתא בכל הזמן ויהי' יום שכולו שבת. ותתפשט מעלת המקדש בכל גבול ישראל ועתידה ירושלים שתתפשט בכל א"י וא"י בכל הארצות. ותבוא בשלום עטרת בעלה כלה נאה לנוה אפריון בעיר אלקינז הר קדשו ברזא דאחד ד' אחד ושמו אחד.

פ' ויק"פ - פרה - תשנ"א

בשבת זו סיימנו ספר שמות הנקרא ס' הגאולה, וכל ספר מכ"ד ספרי הקודש הוא אחד מצירופי אדנ"י וקישוט לשכינה הקדושה, וכעת נשלם הקישוט של ספר שמות ועולה למעלה כל הנכלל בספר הזה שהוא הנסים והנפלאות של יציאת מצרים וירידת המן ומתן תורה והקמת המשכן, וכל האורות הכלולות בס' הגאולה עולים כעת לעורר נסים ונפלאות לחדש ניסן הבעל"ט כמ"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. והבני יששכר מפרש הפסוק זכר עשה לנפלאותיו שהנפלאות שעושה הקב"ה לבני ישראל הם משפיעים לדורות לעורר תמיד הנסים מחדש. וזהו זכר עשה לנפלאותיו מל' זכר ומשפיע. עכתדה"ק.

והנה מנין הפסוקים שבס' שמות הם אלף מאתיים ותשעה כמנין "זכר עשה לנפלאותיו". וכנ"ל שס' שמות מעורר נסים לחדש ניסן הבעל"ט, ומתחילים

אם אעשה כלים תחילה היכן אכניסם. והסכים משה שיעשה משכן ואח"כ כלים, וצריך ביאור. ובחת"ס הקשה, בסוף פ' ויקהל מצינו שעשה בצלאל את כלי החצר, המזבח והכיוור וכו' ואח"כ עשה את החצר. וצריך ביאור למה שינה מבמשכן, והנני החת"ס בצ"ע, ולפי האמור יש ליישב כי קודם החטא אין שום קטרוג ואין צריך להסתיר את הכלים הקדושים. ולכן הי' אדם ערום קודם החטא. ואחר החטא הי' צריך למלבושים ולצניעות להנצל מקטרוגים. וכלי המשכן הם כנגד אברי האדם כנזכר לעיל. ולכן בפ' תרומה שהיו במדרגת אדה"ר קודם החטא, ובטל המיתה, כמ"ש אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם אכן כאדם (הראשון) תמותון, כידוע מדרשת חז"ל, ולכן נצטוו לעשות כלים ואח"כ משכן, כי אע"פ שצריך משכן מפני בחינתו שמרמז לענינים גדולים, אבל לא הוצרך גם לצניעות להסתיר את הכלים, ואין שטן ואין פגע רע ואין חשש אם יהיו הכלים מגולים עד שיגמר המשכן. אבל אחר החטא יש טעם נוסף למשכן, שהוא יסתיר את הכלים ויצילם מקטרוג, והבין בצלאל שנחוצ לעשות משכן ואח"כ כלים. וזה תינח במשכן שכליו מכוסים בתוך הבית תחת האהל והם ענינים צנועים ומכוסים, כידוע ענינם ליודעים, וכבודם הסתר דבר. אבל בחצר תחת אויר הרקיע, הכלים שם הם אברים שדרכם להיות מגולים ואין שם צניעות כי מקום רבים הם להכהנים והעם העומדים בעזרה. ושם ענין העבודה כמו תפלה בציבור וכדומה שאין חשש אם אינו בצניעות. ולכן בחצר לא הקפיד ועשה הכלים קודם קלעי החצר. והם מכוונים כנגד הפנים והידים שהם בבחינת רבים ואין שום קפידא כאשר איתא בשם האר"ז"ל כי תפלה בלחש מפני שיחוד זה צריך צניעות מפני הקטרוג אבל חזרת הש"ץ בחינתו גבוה ואין מו"ק פירסום. ע"כ. וי"ל כי הפנים הוא אבר כולל כמה שערים כידוע וי"ל שלכן נקרא פנים לשון רבים. וכן הידים הם עשר אצבעות והם בבחינת ציבור ואין פירסום מו"ק בהם והם גלויים והם בבחינת כלי החצר.

והנה כתיב ויתן אל משה ככלותו ואמרו חז"ל כלתו חסר כתיב, כי חסר וא"ו מכאן שניתנה למשה ככלה. וקשה הלא ידוע מהאר"ז"ל כי כל מקום שחסר אחת מאותיות שם המפורש מרמז על חסרון קדושה, כמו קדוש, אם תיטול את הו"ו נתהפך ענינו ונעשה קדש. ע"כ. וא"כ הלא כאן ע"י שחסר אות וא"ו מתיבת כלותו אדרבה נשתנה למעליותא ונעשה כלתו, ותמוה. וי"ל שנרמז דבר זה בחסרון בדוקא, כי בתחילה עלה במחשבה שתהי' התורה כלת הלבנון שייכת לכל ישראל כמו לעת"ל בבחינת ועל לבם אכתבנה ולא

ע"כ פרה אדומה שהיא מצוה המתקיימת באמונה בלי ידיעת טעמה כנ"ל היא תיקון לחטא אדה"ר. וכפי האמור מצות הפרשת חלה ג"כ באה לתיקון חטא אדה"ר ע"כ להפריש חלה עולה כמנין ונחמ"ד הע"ץ להשכי"ל שזה היה גורם הפגם שרצה להשכיל ולדעת טוב ורע. ומובא בספרים שענין המצה שייך לתיקון פגם אדה"ר, וע"כ נהוג שבימים אלה מפרישים האנשים חלה ולא הנשים כבכל ימות השנה כי אז עת תיקון הפגם וצריכים גם האנשים לתקן החטא.

והנה האוה"ק פ' ויחי (עה"פ ראינו בכורי) מביא בשם חז"ל שאדה"ר היה ראוי לקדש על היין של עץ הדעת אילו היה ממתין, על שבת שאז היה נותר לו העץ. והרה"ק מראדזין מפרש בכוונת הפסוק מכל פרי עץ הגן אכל תאכל ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, שהתיבות ומעץ הדעת טוב נמשכים אלעיל שרשאים אתם לאכול מפרי עץ הגן וגם מעץ הדעת טוב, דהיינו מחלק הטוב שבעץ הדעת, ורע לא תאכלו, שמחלק הרע שבעה"ד לא תאכלו. ואילו היה ממתין לשבת היה זוכה אדה"ר לאכול מחלק הטוב של עץ הדעת. ויש להוסיף רמז ע"ז כי תיבות ומעץ הדעת טו"ב בגימ' שבת. אמנם מאחר שלא המתין אדה"ר על שבת קלקל ואכל מחלק הרע של עץ הדעת, ובבוא השבת עסק בתשובה על חטאו כמו שאחז"ל שאמר מזמור שיר ליום השבת, שאז היה זמן התיקון על אכילת עץ הדעת, וע"כ תיבות מזמור שיר ליום השבת הם כמנין ומעץ הדעת טו"ב ורע לא תאכל ממנו. ואברהם אבינו התחיל לתקן חטא אדה"ר והוריד את השכינה רקיע אחד כדאיתא במדרש, ועיקר תיקונו הוא האמונה כדכתיב והאמן בד', ופרש"י לא שאל אות. וזהו תיקון עץ הדעת שרוצה לדעת, ולכן, "והאמן בד' ויחשבה לו צדקה" גימ' "מעץ הדעת טוב".

ובסיבת קלקול אדה"ר נגזרה גזרת המיתה ונסבה ע"ז טומאת מת שהיא טומאה החמורה שכל הטומאות אבי אבות הטומאה. וצוה הקב"ה לישראל במרה מצות פרה אדומה שהיא חק בלא טעם, וע"כ היה בה תיקון לחטא אדה"ר כי אז במרה עדיין היה קודם חטא העגל ולא היה שייך טעמו של ר' משה הדרשן, והיתה הכוונה העליונה להשלים תקון פגם אדה"ר ובמתן תורה כבר זכו לגמר התיקון ובטלה מהם גזרת המיתה כנ"ל שפסקה זוהמתם. אך שוב נכשלו אח"כ בחטא העגל בפגם האמונה ע"ד חטא אדה"ר שלא המתינו על משה רבינו משראו כי בושש לבוא. ואמרו כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו, שהיו רוצים לדעת ולהשכיל ולא התרצו לחכות באמונה שיבוא,

אח"כ ס' העבודה כי בחדש ניסן נאמר ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה. ובשבת זו שמברכים את חדש ניסן מופיע החדש ניסן בבתי כנסיות ומברכים ישראל אותו כמו שאומרים שתחדש עלינו את החדש הזה שהוא לשון כמורה באצבע על החודש העומד כאן לפנינו, וחדש זה אשר ישועות בו מקיפות נכנס אלינו מוקף עם הישועות של ספר הגאולה.

ושבת זו היא קריאת פרשת פרה, וכבר עמדו המפרשים בקושיא למה נקראת מצוה זו חוקה בלא טעם והרי רבי שמעון הדרשן אסברה לה שפיר שהפרה מכוונת לתיקון חטא העגל. גם ראוי להבין לפי טעמו של רבי משה הדרשן למה נתייחד טהרת אפר פרה לטמאי מת דייקא, והרי התיקון נצרך לכל ישראל.

ונקדים מה שהביא בס' ישמח ישראל לפ' פרה בשם הרה"ק מוהר"י מווארקא זצ"ל לתרץ קושיא הנ"ל למה נקראה חוקה לפי טעמו של רבי משה הדרשן. כי ידוע אשר עיקר חטא העגל נצמח מחסרון אמונה, והיינו כי אמונה נקרא בזמן שהשכל אינו מאיר והמוח אינו בהיר וכד"א ואמונתך בלילות, ודור הזה כאשר חסר להם מרע"ה שעה קטנה והשכל לא האיר להם כ"כ מיד עשו מה שעשו. והתיקון הוא תשובת המשקל התחזקות האמונה, היינו להאמין בפשיטות אף שלא נדע ולא נשיג בשכלנו אעפ"כ נאמין במצוות השי"ת. וזהו דברי ר' משה הדרשן יען שהפרה היא חקה בלא טעם ולא נדע ונשיג שום טעם ע"פ שכלנו אעפ"כ אנו מקיימין אותה ע"כ הוא תיקון לחטא העגל חסרון אמונה ר"ל. תבוא פרה שאין לה שום טעם רק הכל מצד האמונה ותכפר על מעשה העגל, חסרון אמונה ר"ל. עכת"ד.

ונקדים עוד הא דאחז"ל במס' ע"ז (דף ה) שאלמלא לא חטאו ישראל בעגל לא היו מתים, וע"ז נאמר הפסוק אני אמרתי אלהים אתם - שתהיו קיימים לעולם. אכן כאדם תמותון - כי ע"י שחטאו חזרו לגזרת המיתה כמו אדה"ר. ועפ"ז נראה לומר דבר חדש דמצות פרה יסודה לתקן חטא אדה"ר כאשר קיימים כמה מצוות המיוסדים על כך כגון מצות הפרשת חלה שאחז"ל שבאה לתקן קלקול אדה"ר שהוא חלתו של עולם, וע"כ נמסרה המצוה לאשה כי היא גרמה הקלקול. והיות שקלקול אדה"ר היה ע"י שנתפתו שרצו להיות יודע טוב ורע שזה היפך ענין האמונה פשוטה שענינה לעבוד את השי"ת בלי התכחמות והשכלה רק כמאמר דוד המלך, בהמות הייתי עמר, כמו הבהמה הנמשכת אחר בעליה בלא ידיעה כלל.

הטבע וגם הוא בגימ' שע"ר החמשי"ם.

ועתה בכניסת ימי המלואים צריכים להתכונן לניסן הבעל"ט ע"י התאזרות באמונה וימ"י המילואים בגימ' אנ"י מאמ"ן וקורין פ' פרה שהיא ענין האמונה כנ"ל. וכ' שבע"ת ימ"ם ימל"א א"ת ידכ"ם בגימ' "בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס". וסיימנו בשבת זו ספר שמות, ובסיום כל ספר יש שם היוצא בפסוק האחרון מאותיות הראשונות והאחרונות של תיבה השניה שבפסוק ושל תיבה הקודמת לאחרונה כנרמז בתיקון ליל שבועות, וכאן הם האותיות ע"ן מתיבת ענן ואותיות ב"ל מתיבת בכל, ושם זה בגימ' צמ"ח דו"ד.

ויה"ר שיתחדש עלינו החדש הבא לטובה ולברכה לששון ולשמחה וגו' ולגאולה קרובה ונאמר אמן.

פ' צו - שבת הגדול - תשנ"א

הרבה טעמים נאמרו בקריאת שם שבת זו שבת הגדול, ובצבי לצדיק אי' כי שבת זה משפיע לפסח שנקרא ג"כ שבת כמ"ש ממחרת השבת ושבת זו גדולה במעלתה מפסח שנקרא שבת ע"כ נקראת שבת הגדול.

והנה עיקר הפסח מיוסד להודות לה' על הנסים שעשה עמנו. ואחז"ל במס' פסחים שאמירת הלל בלילי פסחים שאמרו ישראל בירושלים בזמן המקדש היה מרפסין איגרא. ובתרגום יונתן (איכה ב') עה"פ קול נתנו בבית ה' כיום מועד, קלא יהבו בבית מוקדשא דה' כקל עמא בית ישראל דמצליין בגויה ביומא דפסחא. הרי שאמירת ההלל צריכה להיות בקול ובכח. והוה עובדא שאמר הבעש"ט לאחד שאמר לפיכך אנחנו חייבים להודות בכ"ף רפוי', ואמר לו למה אתה אומר לפיכך בכ"ף רפוי' אם אפשר לומר בכ"ף דגושה, דהיינו ביתר כח. ועפ"ז יש ליתן טעם על מה שראיתי בסידור הנדפס ע"י חסידי סטאלין שיש שם הרבה תבות דגושות שעפ"י דקדוק ראויים להיות רפויות, ותמהתי על דבר זה, ואומרים שכן מקובל בידם אף שאין זה עפ"י דקדוק. וי"ל שיסוד הדבר ע"ד מאמר הבעש"ט הנ"ל שיש לומר התיבה בכח ובהדגשה. ועפ"י הת"י הנ"ל י"ל שהלל של פסח הוא זה לעומת זה נגד הקול

ועי"ז נתעורר מחדש פגם הראשון של אדה"ר שפגם באמונה כנ"ל וחזרה גזירת המיתה. ותיבות "כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו" עולה כמנין נפשנ"ו חכת"ה ל"ה' שזה היה הפגם שנכשלו בו שלא חיכו באמונה, ומאחר ששבה גזרת המיתה והטומאה ככתחלה מעתה היתה הפרה תיקון לחטא העגל אשר עורר מחדש חטא אדה"ר, שהרי הפרה ביסודה באה לתיקון חטא אדה"ר ועכשיו שחטא העגל השיב לקדמותו אותו פגם באה הפרה לתקן זאת. ונמצא דשניהם קיימים כי הפרה ניתנה כחוקה עוד לפני חטא העגל כדי לתקן פגם אדה"ר. ומזה גופא נמשך אח"כ שבאה לתיקון חטא העגל כדברי ר' משה הדרשן.

ובאה המצוה שיוז על הטמא מת במי אפר הפרה כי היות שהוא בא בקשר עם טומאת המת שנסכבה בעטיו של פגם אדה"ר הדבר מוכיח שאליו שייר במיוחד תיקון הדבר, וע"כ מוזם עליו מי חטאת שהם מים של אמונה לטהרו מפגם האמונה שבו. ואנו קורין פ' פרה בחדש אדר שהוא זמן ההסתר שאין נראית השגחתו ית"ש ואז אנו מתחזקים באמונה אף בתוך ההסתר ודייקא בסוף חדש אדר שהוא הנקודה המרוחקת ביותר מניסן ובבחי' העקב אז קורין פ' פרה ומתחזקים באמונה בסוף העקב. וזהו מחית עמלק שמטרתו לקרר האמונה ולהטיל ספיקות בלבבות ישראל כמו שאמרו בספה"ק עמל"ק בגימ' ספ"ק, ותיבות מח"ה אמח"ה א"ת זכ"ר עמל"ק הם כמנין נפשנ"ו חכת"ה ל"ה'.

ושני החדשים אדר וניסן יש בהם שני הנהגות שונות, כי באדר הוא זמן עשיית נפלאות המלוכשים בתוך הטבע, ובניסן הוא זמן של נפלאות שלא כדרך הטבע, ותיבות עש"ה פל"א בגימ' אד"ר ניס"ן. ובחדש אדר הושיע הקב"ה את ישראל ע"י שליח גוי שהוא אחשורוש, ואף שהיה בעצמו שונא ישראל מ"מ לב מלכים ושרים ביד ה' אל אשר יחפוץ יטענו. ועד"ז זכינו בחדש זה לישועת ה' ע"י אחשורוש שבדור זה שהיה שליח לגרום ישועה לישראל מיד צורר היהודים. ועינינו צופיות לחדש ניסן הבעל"ט שיתנהג עמנו הקב"ה בבחי' חדש ניסן כמ"ש אני ה' ולא אחר ולא השליח, ושזאת היא הישועה האמתית כשישראל נושע בה' תשועת עולמים. ועי"ז אומר הנביא (ישעיה סג) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים וגו', פורה דרכתי לבדי ומעמים אין איש אתי ואדרכם באפי וארמסם בחמתי וגו'. כי אז לא תהיה הישועה ע"י סיוע העמים אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו, ומעמ"ם אי"ן אי"ש את"י בגימ' רא"ש חד"ש ניס"ן כי ביום זה של ר"ח נכלל כל חודש ניסן כולו שהוא זמן הנהגה הנסית שלא כדרך

שהחכם בראותו המצה שואל מה העדות החוקים והמשפטים אשר צוה וגו', כי המצה כוללת כל המצוות שבתורה, ותיבות ע"ל אכילת מצה בגימ' עדתיך נאמנו מא"ד.

והנה מובא בדברי הבני יששכר שענין אכילת המצה בפסח הוא תיקון לפגם עץ הדעת והביא שע"ץ הדעת בגימ' חמ"ץ שא"ר, וכבר הזכרנו בפ' פרה בשם האוה"ח הק' שבעץ הדעת היה חלק טוב שאילו היה אדה"ר ממתין לשבת היה רשאי לאכול ממנו. וזה ענין המצה שהוא חלק הטוב של עץ הדעת והוא תיקון לקלקול אדה"ר.

וזה ענין המצה שנקראת מיכלא דאסוותא כדאי' בזוה"ק, כי היא רפואה לפגם אדה"ר. ועפי"מ שפי' חז"ל הפסוק (ישעי' ל') והיה אור הלבנה כאור החמה וגו' ביום חבוש ה' את שבר עמו ומחץ מכתו ירפא. דקאי על מכתו של עולם ע"י פגם אדה"ר שעתידי הקב"ה לרפאו. וזהו שנקרא המצה מיכלא דאסוותא שהוא הרפואה למכתו של עולם, ונרמז ג"כ בתיבת ומחץ אותיות חמ"ץ שהוא הקלקול של חטא אדה"ר כנ"ל.

ואי' בספה"ק שחדש ניסן מיועד לרפואה, והיינו ע"י המצה שהיא מיכלא דאסוותא, וגם היא מיכלא דמהימנותא כנ"ל. וע"כ יר"ח ניסן בגימ' אמונה רפואה. ובספה"ק אי' שלכך ניסן מסוגל לרפואה כי הוא מסובב עם שני החדשים של אדר ואייר ששניהם מסוגלים לרפואה כי אדר ר"ת אני ד' רופאך (כי אות ד' רומזת לשם בן ד' אותיות) וחדש אייר ג"כ ר"ת אני יי' רופאך, וע"כ חדש ניסן שביניהם ג"כ מסוגל לרפואה. ויש להוסיף רמז, יר"ח ניסן כמנין אני ד' רפאך, ובפסח הוא זמן של תשובה כמובא שמי שאינו מהרהר בתשובה בליל הסדר מורה שנשמתו מערב רב ח"ו, ואחז"ל (יומא פו) גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם. ובצבי לצדיק אי' שתיבות שבת הגדול הוא צירוף אותיות גדולה תשובה.

וכפי' האמור לעיל עיקרו של חג הפסח הוא להודות ולהלל לה'. ועאכ"ו בשנה זו שוכנו שהראה השי"ת חבתו לישראל ועשה עמנו נסים ברוב חסד והצילנו מחמת המציק ואנו בעלי חוב להודות להשי"ת על זאת. והיזה"ר מטיל סתימת הלב מלהודות לה', וחייבים אנו להתגבר בפסח זה הבעל"ט להודות ולהלל על ריבוי החסדים. ואחז"ל שבקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח אלא שנתקלקל ע"י שלא אמר חזקיהו

של מחריבי המקדש, כי פסוק זה, קול נתנו בבית ד' כיום מועד, מדבר אודות חורבן ביהמ"ק, וע"י קול ההלל של ישראל מבטלים כח הקול של השונאים.

חג הפסח מיוסד על האמונה כמ"ש אנכי ה' אשר הוצאתיך מאמ"צ, וע"י קיום מצוות החג מתחזקת האמונה בלב האדם להרגיש מציאותו ית"ש, ואחז"ל בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, כי המצה והמרור שאנו אוכלים מכילים אותם שמות הקדושים עצמם של גאולת מצרים שהארו ביציאת מצרים, ואף שגשמיזת המצה שונה היא מ"מ הרי אין המצה אלא תיק המחזיק בו את האורות הרוחניות של הנסים והנפלאות שהאירו ביצ"מ, ובהם אין כל שינוי כלל, ושפיר אנו אומרים ה'א לחמא עניא, כי הוא ממש אותו הלחם שאכלו אבותנו ביצ"מ, וכמו שבדאי אילו היה לנו מאותו המצה עצמה של יוצאי מצרים היה זה יקר וחשוב בעינינו עד מאד, כן צריך להיות יקר בעינינו המצה שאנו אוכלין כי יש בה ממש אותם האורות של נסים ונפלאות. ותיבות בעבור זה עשה ה' ל"י בגימ' נסים ונפלאות, שהשמות של נסים ונפלאות נמצאים במצה ומרור המונחים לפנינו. וכמו שבליל היציאה ממצרים הביא הקב"ה את בני' על ידי עננים לירושלים כנודע מדברי התרגום יונתן בפ' יתרו עה"כ ואשא אתכם על כנפי נשרים, כדי שיאכלו הקרבן פסח בירושלים. כן בכל שנה ושנה כשאנו אוכלים המצה זכר לקרבן פסח, הקב"ה מביא אותנו לירושלים. ובשעת אכילת המצה אנו נמצאים בירושלים, ורמז שתיבות אכילת מצה בגימ' ירושלים.

ובאכילת המצה שהיא מיכלא דמהימנותא כדאי'

בזוה"ק אנו מתקשרים באברהם אבינו שהוא ראש למאמינים. ואצלו נאמר בתורה בפעם ראשון האמונה בה' כמ"ש והאמין בה', וע"כ מצינו אצלו אכילת מצה כדאי' בדחז"ל שבליל פסח כשהיה אברהם אבינו עסוק באפיית מצות בא אליו עוג להגיד כי נשבה לוט וע"כ קרא לו אברהם השם עוג ע"ש העוגה שהיה עסוק אז בעשייתה. כי אברהם אבינו שייך לבחי' המצה שהיא מיכלא דמהימנותא, וע"כ תיבות ע"ל אכילת מצה בגימ' והאמין בה' יחשב"ה ל"ו צדק"ה. וגם אי' שג' רגלים מכוונים לג' האבות ופסח נגד אברהם אבינו. והנה האמונה היא יסוד כל המצוות, וכל מצותיך אמונה, ומה"ט סובר הרמב"ן שאין למנות מצות האמונה ממנין המצוות כי אמונה היא לפני כל המצוות שאם אין אמונה ל"ש ציווי על המצוות, וע"כ המצה שהיא האמונה כלולים בה כל המצוות. וזהו

שירה על מפלת סנחריב. ומי יודע אולי עכשיו ג"כ ממתנים בשמים על שירתנו כדי שנוזכה לצמיחת קרן משיח. ובפסח הוא זמן שנפתחים האוצרות העליונים כמ"ש בתרגום יונתן פ' תולדות שאמר יצחק אבינו בליל פסח שהלילה הזה אוצרי טל מתפתחין ביה, וע"כ ביום א' דפסח אומרים תפלת טל שענינה הורדת ההשפעה ולא הטל הגשמי בלבד. וכמובא בדברי האר"ז'ל שמילוי האותיות יו"ד ה"א וא"ו הוא כמנין ט"ל. וזהו מוריד הטל להשפיע לאות ה"א האחרונה. ובפייס המיוסד בתפלת טל מדבר הרבה מענין פתיחת האוצרות ומיוסד עה"פ יפתח ה' לך את אוצרו הטוב וכו'. ובליל פסח פותחין הדלת לעורר פתיחת הפתח שלמעלה שאולי יתעורר פתיחת היכל קן צפור שיבוא אליהו ומשיח, וע"כ ע"י ההלל והודאה כראוי יכולים לעורר פתיחת האוצרות, ובנס דפורים קיימו וקבלו התורה מחדש מאהבת הנס, וכמ"כ מוטל עלינו עכשיו שעשה עמנו הקב"ה נסים לקבל עול תורה ועבודה מאהבת הנס.

וגדולה מעלת שבת זו כמובא בחי' הרי"מ שנתן טעם שנקרא שבת הגדול כי הוא ע"ד שבת אחרון בשנה ונקהלים בו כל השבתות. ועיקר העליה של השבת הוא בעת רעוא דרעוא, ובשעה זו הומן שיישב האדם דעתו ולשים על לבו היכן הוא בעולם, כמובא מחי' הרי"מ שאין לך אדם שאין לו שעה היינו שאינו בגדר אדם אם אין לו שעה מיוחדת להתבונן על תכליתו ומעמדו. ושעה זו צריכה להיות בסעודה שלישית ע"כ.

ובשבת זו יום ח' ניסן הוא היום השמיני לחנוכה הנשיאים שהוא נשיא שבט מנשה המכוון לחדש השמיני שהוא חדש חשון שבו זמן חינוך ביהמ"ק השלישי שיבנה ב"ב כמובא בבני יששכר במאמרי חדש חשון. ויפה כוחו בשנה זו שחל יום שמיני בשבת, וע"ד שכ' בפרי צדיק שכשחל ר"ח ניסן בשבת אשתני למעליותא הארת חג הפסח, ונמצא שלפי קביעות שנה זו יפה כח הצלחתה שחל ר"ח ניסן בשבת ויום שמיני בניסן המכוון לחדש חשון חל בשבת ופסח עצמו חל בשבת שכולם תלויים זה בזה.

וענין הארבע כוסות הלא הם מצויינים בהגדה שבכוחם לבטל הארבע מלכיות, והכוס ראשון שהוא הראש לכולם הוא לבטל מלכות אדום שהיא הראש לד' מלכיות, ויפה כח הכוס הראשון ביתר שאת בשנה זו שחל בשבת שאז מקיימין בכוס זה מצות קידוש על היין בשבת שהוא מ"ע דזכור את יום השבת

לקדשו, אשר מובא שכח של קידוש בשבת לבטל הע' אומות שבראשם ישמעאל ועשיו, כי ל"ה אומות הם תחת ישמעאל ול"ה אומות תחת עשו. וע"י ל"ה תיבות שבנוסח ויכולו ול"ה תבות שבכרכת קדוש מבטלים אותם. וע"י קיום מצות זכור את יום השבת לקדשו על יין של קדוש מעוררים זכירה אחרת מ"ש זכור ה' חבת ירושלים. וזכור ה' לבני אדום וכו'. ובפסח שחל בשבת

שמצטרף כוס זכירה דשבת עם כוס ראשון של ארבע כוסות שהוא השער לעריכת סדר הלילה ולכך כו"ס ראשון בגימ' ז"ה השער ל"ה, מתעורר ביתר שאת ביטול כח האומות וכו"ס ראשון בגימ' כ"י ע"ת לחננה, שמתעורר אז בשמים שכבר הגיע עת לחונן את ירושלים, וגם הוא בגימ' א"יה כ"ל נפלאותיו שהוא מה שנאמר (שופטים ו) אצל גדעון שנראה אליו מלאך ה' ואמר לו גדעון ואיה כל נפלאותיו אשר ספרו לנו אבותינו לאמר הלא ממצרים העלנו ה' ועתה נטשנו ה'. והביא רש"י שם בשם המדרש פסח היה אמר לו אמש הקרני אבא את ההלל ושמעתיו שהיה אומר בצאת ישראל ממצרים ועתה נטשנו. אם צדיקים היו אבותנו יעשה לנו בזכותם ואם רשעים היו כשם שעשה להם נפלאותיו חנם כן יעשה לנו ואיה כל נפלאותיו. והשיב לו הקב"ה לך בכחך זה והושעת את ישראל, בכח הזכות הזה שלמדת סגוריא על בני, ע"כ. וזה מתעורר בכוס ראשון המלצתו של גדעון א"יה כ"ל נפלאותיו שממ"נ ראויים ישראל לישועה, וכן ראוי ללמד זכות על כל ישראל כמו שעשה גדעון וכמו שמפרש בתפארת שלמה בפרשה זו עה"פ וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו. כי מנחה בלולה בשמן רומז לצדיקים ומנחה חריבה רומז לחוטאים. ואמה"כ שאצל בני אהרן הכהנים שהם המשפיעים לישראל צריכים להיות להם אהבת ישראל שכולם יהיו שוים בעיניהם איש כאחיו.

וכ' בבני יששכר במאמרי השבתות (מאמר א' אות י') שבת בגימ' זרזיר עור"ב שקליפת עשו נקרא עור"ב וקליפת ישמעאל נקרא זרזיר ורמזו רז"ל בפסוק וילך עשו אל ישמעאל לא לחנם הלך הזרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו. וע"י שמירת שבת מבטלין ב' הקליפות זרזיר ועורב שהם ראשים לכל האומות, ע"כ שבת בקדושה בגימ' זרזיר עורב בקליפה שע"י שבת מבטלין אותם. עכת"ד. ונמצא שיפה כח השבת מצד עצמו לבטל קליפת עשו וישמעאל, וע"כ פסח שחל בשבת נכפל כח הארבע כוסות לבטל המלכיות ולצמיחת קרן משיח וארבעה כוסות בגימ' ויצ"א חוטר מגז"ע יש"י. וכפי האמור בשבת זה חל יום השמיני בניסן המכוון לחדש חשון שבו יהא חינוך

כ/כ
1/1
3/4
1/1

שאנו מקדישים ראשית תבואתנו לה' מעוררים בפועל דמיוני שיוקדש ראשית תבואתו של השי"ת שהם עם ישראל, וע"כ ביום הבאת ראשית הקציר מתחילים ימי הספירה המיועדים לטהרנו ולקדשנו.

והנה זה לעומת זה "ראשית גויים עמלק". הוא אשר עומד כקוף בפני אדם ומנשא עצמו שהוא הראשית ולא ישראל, אבל נסתרו דבריו כי "אחריתו עדי אובד" ומכיון שאין לו אחרית נתברר שאין הוא הראשית שהרי אין לו קיום. ואמה"כ שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר, כי האמת קיימת לעד וקושטא קאי אבל לשון שקר אין לה קיום ותכלית. והמן שהוא בן בנו של עמלק התקנא בראשיתו של ישראל ובקש לכלותם ולקעקע ח"ו את אחריתם.

והנה מצות קריאת שמע שקורין ישראל בבוקר ובערב היא בחי' הראשית של ישראל שהיא ראשית העבודה בראשיתו של יום ואין מקדימין לאכול כלום טרם קבלת עומ"ש בק"ש כדאי' בפוסקים שאף הצריך לאכול לפני התפלה יקבל עליו עומ"ש תחלה, וגם נמשכת עומ"ש דק"ש עד אחריתו של יום שזה סיום עבודת היום ואחריה אין משיחין עוד. כי ק"ש שישראל קורין היא מראשית עד אחרית. ורמ"ח תיבות דק"ש הם קומה שלימה המסתיימת בתיבת "אמת" שהיא הקיום כמ"ש שפת אמת תכון לעד.

וע"כ אומרים בקדושת כתר ממקומו הוא יפן ברחמי וגו' המייחדים שמו ערב ובוקר וגו' שמע ישראל וגו'. ובזכות ק"ש שישראל קורין ערב ובוקר דהיינו בראשית ובאחרית נזכה שיגאלנו הקב"ה שנית וישמיענו הן גאלתי אתכם אחרית כראשית. וזהו פתשגן המגילה שתחילתה ויהי בימי אחשורוש וגו' ודחול' דקאי על הקב"ה שהאחרית וראשית שלו נוס' של אחשורוש, ורמז הכ' על קבלת מלכותו ית' בק"ש שמקיימין ישראל בראשית ואחרית. ואמר - הוא אחשורוש המולך מהודו ועד כוש - רומז לכללות ישראל מראשיהם הנקראים הודו עד השפלים ביותר שנקראים כוש, שבכולם נמשכת קבלת מלכות שמים - שבע ועשרים ומאה מדינה רומז על שבע מצות, ושני הראשונות שעל גביהם, ולמעלה מהם נקודת הראשית הנקראת מאה, ומריש כל דרגין עד סוף כל דרגין קיימת מלכותו ית'.

והמן הוא היפך של ק"ש ויחוד שמו ית', שהוא ע"ז כדאי' שעשה עצמו אלוה והוא ביקש לעקור ק"ש שישראל קורין וע"כ בקש לתלות את מרדכי מיד

המקדש השלישי וע"י כח השבת יפה כוחו ביתר שאת לבטל קליפת עשו מלכות אדום מחריבי המקדש.

והביא בבני יששכר במאמר חדש ניסן (מאמר טיול נפרדס דרוש ח') בשם המדרש פ' תרומה שלע"ל יקבל הקב"ה דורון מכל המלכיות חוץ מאדום, דאף שבבל ג"כ החריבו המקדש אבל לא קעקעו אותה עד היסוד אבל באדום כ' האומרים ערו ערו עד יסוד בה. ומבאר שם הענין שהדורונות הם הנצה"ק שמתבררים מן האומות אבל מאדום לא יתקבלו כלום להתברר ולהתדבק לקדושה כמ"ש לא יהיה שריד לבית עשו ולא יתקבלו מהם גרים. עיי"ש. וע"כ תיבות נשי"א לבנ"י מנש"ה גמליא"ל ב"ן פדהצור עולה בגימ' ול"א יהי"ה שרי"ד לבי"ת עש"ו, שיום השמיני של שבט מנשה הוא המנגד לבטל כוחו של עשו ולבנות את הבית השלישי ע"י משיח ב"ן דוד בגימ' ורז"ר שהוא המנגד בקליפה לעומת הקדושה.

ויה"ר שבשנה זו ובחודש זה נהי' נושעים תשועת עולמים וכימי צאתנו מארץ מצרים יראנו נפלאות.

יום ב' דפסח - סעודת אסתר - תשנ"א

בקריאת היום - כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן. אחז"ל (ר"ה טו.) בפסח נדונין על התבואה. ועוד אי' שם שהפסח זמן תבואה היא אמר הקב"ה הביאו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות. ואי' במדרש פנחס שע"י שנוהגין ישראל להחמיר ביותר בפסח בכשרות המאכלים זוכים לשפע פרנסה ע"ד דאי' שהבורח מן הכבוד הכבוד רודף אחריו. וה"נ הבורח מריבוי המאכלים הם רודפים אחריו.

והנה פסח הוא ראשית הקציר וצוה אותנו השי"ת להקדיש ראשית הקציר ולהביאו קרבן לה', ובדוגמת זה יש ג"כ להקב"ה שדה שצומחים שם שבעים מיני תבואות שהם הע' אומות וביניהם יש עם ישראל שהם ראשית תבואתו והם מקודשים וחביבים לה', וע"ז נאמר (ירמיה כ') קודש ישראל לה' ראשית תבואתו. וע"י

בבוקר טרם שיקרא ק"ש כמ"ש במד', וע"כ תיבות
ובנק"ר אמ"ר למל"ך ויתל"ו בגימ' בקריאת שמ"ע,
והוא קטרג על ישראל בחטא ע"ז שהשתחוו לצלם,
ובקש לבטל את ראשיתן של ישראל כנ"ל כי עמלק
מתנשא בעצמו שהוא ראשית גויים, ולכך מצינו
שמלחמת עמלק היתה דייקא עם הנחשלים שהם
האחרית של ישראל שהם שבת דן המאסף לכל המחנות
שנפלטו מהענן, ובהם נמצא חטא ע"ז בפסל מיכה וכן
אח"כ בעגלי ירבעם שהיה בחלקו של דן. אמנם הרי
אחז"ל מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, שהיה
בהמן ניצוצות קדושות דייקא משבת דן שהם אחריתן
של ישראל כפי המבואר בספר יהושע (י"ט-מ"ה) שהעיר
בני ברק היא בחלק דן, ובני בניו של המן למדו תורה
בבני ברק דייקא לברר את הטוב שבאחריתן של
ישראל, וע"כ מצינו בהגדה במעשה שישבו התנאים
בבני ברק שבאו תלמידיהם ואמרו רבותינו הגיע זמן
ק"ש של שחרית, כי הם היו בני בניו של המן שלמדו
תורה בבני ברק. ע"כ היו מדקדקין ביותר במצות ק"ש
אשר המן רצה לבטל. ומיניה וביה שדי ביה נרגא שבני
בניו הקפידו ביותר בדקדוקי ק"ש אשר לפי המבואר
בפוסקים עיקר מצותה מיד בהגיע זמנה בשחרית, וע"כ
זרזו את רבותיהם ואמרו הגיע זמן ק"ש של שחרית.
ומעשה זאת בבני ברק ה' בפסח באותו יום שהמן רצה
לבטל ק"ש.

הנה
הנה

הבאת העומר כנ"ל. ואחז"ל במס' מנחות עמ"ש עד
עצם היום הזה עד הביאכם את קרבן אלקיכם, שבזמן
שבהמ"ק קיים איסור האכילה הוא עד הביאכם, ובזמן
שאינן בהמ"ק קיים הוא עד עצם היום הזה. ולהנ"ל
שהאיסור הוא כבחי' שאין לאכול קודם ק"ש י"ל שבזמן
שיש הקרבת העומר בפועל או ההקרבה לה' נחשבת
כק"ש לתבואה ומתרת התבואה, ובזמן שאין הקרבת
העומר בפועל או הק"ש של התבואה היא מה שהאדם
מקבל עומ"ש טרם אכלו את התבואה וזה הוה תקנה
לתבואה ג"כ, וע"כ ביום א' דפסח שהוא יום הק"ש
כנ"ל האדם מקבל עליו עומ"ש ושוב ביום השני בעצם
היום ניתרת לו התבואה ע"י שקיבל עליו עומ"ש וזה
נחשבת לתבואה כק"ש. וע"ד שאמר הרה"ק מזידיטשויב
זצ"ל שאינו מברך שהחיינו על פרי חדש כי הרי הפרי
מברכת שהחיינו שאני אוכל אותו ומה לי לברך
שהיינו, והרי שעבודת האדם יש בה עילוי אל המאכל.
וה"נ קבלת עומ"ש של האדם מועלת לתבואה עצמה
הנאכלת ע"י האדם.

נעילת החג - אחרון של פסח - תשנ"א

בקריאת היום - כי יהיה בכך אביון מאחד אחיך
בשעריך וגו'. ובאוה"ק כ' שפסוק זה
ירמוז הערה גדולה על א' המיוחד שבאומה הוא מלך
ישראל משיחנו אשר הוא אביון והוא תאב ומשתוקק
מתי יבוא לגאלנו עיי"ש. ושייכת קריאה זו ליום אחרון
של פסח שיש בו התעוררות בחי' משיח. וההפסדה
מדברת במעלתו של משיח. וביתר שאת כשחל ביום
השבת כקביעות שנה זו, וביום זה נהוג לסעוד סעודת
בעש"ט וי"א סעודת משיח והיינו הך, ומתחזקים
באמונה וצפיה לביאת המשיח.

ולכבוד משיח צדקנו נבאר בעז"ה ענין הנוגע לדוד
המלך והשתלשלות משיח צדקנו. הנה
במד"ר (וישלח פ"י ע"ה"י"ב) עה"פ ויהי לי שור וחמור,
דרשינן - שור זה יוסף שנא' בכור שורו הדר לו, חמור
זה יששכר דכ' יששכר חמור גרם. ובן בנו של יוסף
עומד לכלות את עמלק וכו', ובניו של יששכר יודעין
מה הקב"ה עושה בעולמו וכו', וצאן אלו ישראל. ועבד
זה דוד שנא' אני עבדך בן אמתך. ושפחה זו אביגיל

והנה חג הפסח הוא ראש לכל מועדות. והוא יסוד
האמונה כמ"ש אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך
מארץ מצרים, וע"כ פסח הוא בחי' קריאת שמע בזמן,
שאו הוא זמן של הראשית וזמן של קבלת עומ"ש, וע"כ
בחג זה היתה מפלתו של המן שרצה לבטל ק"ש ונהפוך
הוא שיום זה של ק"ש היתה מפלתו. ויש חילוקי דעות
במדרשי חז"ל אם נתלה המן ביום א' דפסח או ביום ב'
דפסח. וסוגיין דעלמא שנתלה ביום ב' דפסח, וזהו היום
של הבאת ראשית הקציר לה', כי ענין הבאת העומר
הוא ענין קריאת שמע של התבואה, ע"ד שמצינו בפרק
שירה שכל הברואים משוררים להשי"ת, והבאת ראשית
הקציר לה' הוא בחי' הק"ש של התבואה שענינה
ראשית העבודה בראשיתו של יום, וע"כ קצירת
העומר בגימ' קריאת שמ"ע, וביום זה של הבאת
ראשית קציר התבואה לה' מתברר שישראל הם ראשית
תבואתו ועמלק אין לו ראשית, ואז הוא מפלתו של
המן, ומצינו שמרדכי עסק ביום זה בהל' קצירת העומר
כדא"י בדחז"ל וזה היה מפלתו של המן. וזה טעם שאין
לאכול מהתבואה החדשה טרם הבאת העומר כדוגמת
שאר האדם אוכל טרם קרותו ק"ש ומקבל עליו עומ"ש
ה"נ התבואה אין לה ליאכל טרם ק"ש שלה שהיא

שסופו להכשל בביאה אחרת במעשה דבת שבע. ובסוף עלתה לו כך שנתקיימה נבואתה ומוכח מזה שהיתה נביאה. ולכא' צ"ב מה צורך יש לנו בנבואה זאת שעתידי הוא להכשל במעשה דבת שבע, ובפרט שאחז"ל שם שלא נכתבה רק נבואה הצריכה לדורות.

נקדים עוד הא דאמרו במס' שבת (דף ל.) עה"פ עשה עמי אות לטובה ויראו שונאי ויבושו. שבקש דוד מהקב"ה שיעשה עמו אות בחייו שמחל לו עון דבת שבע. וא"ל הקב"ה בחי"ך איני מודיע בחיי שלמה בנך אני מודיע. כשבנה שלמה בהמ"ק ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים דבקו שערים זה בזה, אמר שלמה כ"ד רננות ולא נענה, כיון שאמר זכרה לחסדי דוד עבדך מיד נענה. באותה שעה נהפכו פני כל שונאי דוד כשולי קדרה וידעו כל ישראל שמחל לו הקב"ה על אותו עון, ע"כ. וצ"ב למה לא רצה הקב"ה להודיע צדקתו בחייו והוצרך לסבול כל ימיו משונאיו אשר רדפוהו והכלימוהו שנכשל בעון.

ולבאר כ"ז נקדים הצעה אחת מדברי המפרשים והאריך בה האלשיך דמכל מלאכי מעלה יש מלאך אחד שיכולים לרמותו והוא השטן כידוע מדברי חז"ל מג' טעיות שעתידי לטעות לעת"ל כאשר יבוא הקב"ה לשוחטו. ואנו מזמרים זאת בכל שבת בסעודה שלישית, וא"י בישמח משה כי בשעה שישראל מזמרים זאת שומה מאת ה' שלא יהא אז השטן ביניהם ולא יוודע לו מזה. ועוד מצינו ברחז"ל כשנולד דוד שהיה אדמוני היה סבור השטן שהוא שייך לגורלו כמו שהיה עשו אדמוני שזה סימן לשפ"ד, אבל האמת אומר הכ' שהיה אדמוני ויפה עינים ודרשו שהיו מלחמותיו עפ"י סנהדרין עיני העדה. והרה"ק מראפשיץ זצ"ל לפני פטירתו טפח באצבעותיו ואמר שעד עתה היה סבור השטן שהוא שייך אליו אבל עכשיו יכול לגלות לו האמת שאינו שייך אליו כלל. והרה"ק מסאטמאר זצ"ל אמר בטעמא דמילתא שיכולים להטעות השטן כי זה נמדד לו מדה כנגד מדה על שהוא מטעה את הבריות ומחליף להם עבירה במצוה.

ומעתה הגה היתה הכוונה העליונה להוציא השתלשלות נשמת משיח ולבנות את בהמ"ק ע"י שיטעה השטן ולא ירגיש בדבר לקטרג. לכך היה צורך שישא דוד אשה כזאת שהיו ישראל מפקקים עליה שאסורה היא משום אשת איש ויחשדו את דוד שנשואיו באיסור ויטעה עי"ז גם השטן. ומנישואין אלה יצא שלמה אשר ממנו דוקא יוצא משיח והוא אשר יבנה את בהמ"ק. לכך הוצרך דוד לישא את

שנא' (שמואל א' כה) הנה אמתך לשפחה, ע"כ. וצ"ב מאי רבותיה דאביגיל שראה יעקב להודיע לעשיו אודותה, ואם רצה להזכיר מנשים צדקניות שבישראל הרי רבות בנות עשו חיל כגון מרים חנה אסתר ודבורה?

ונעתיק הפסוקים (שמואל א' כה) בענין רצה דוד להרוג את נבל על היותו מורד במלכות דוד, ויצאה אביגיל אשתו לקראת דוד למנעו מזה ואמרה אליו: כי עשה יעשה ה' לאדוני בית נאמן כי מלחמות ה' אדני נלחם ורעה לא תמצא בך מימך וגו' ולא תהיה זאת לך לפוקה ולמכשול לב לאדני ולשפך דם חנם וגו'. ויאמר דוד לאביגיל ברוך ה' אלהי ישראל אשר שלחך היום הזה לקראתי וברוך טעמך וברוכה את אשר כלתני היום הזה מבוא בדמים וגו'. ודרשו ע"ז (בילקוט שמואל ר' קליר) שאמר לה דוד אל תתיהרי אין זה ממך, הקב"ה שלחך אצלי שנא' ברוך ה' אשר שלחך, ואף את צריכה להתברך שנא' וברוך טעמך וברוכה את לה'. ע"כ. ולכא' תמוה הרי קפחת את כל בעלי בחירה המצילים איזה נפש מישראל כי נאמר להם שאין הדבר מהם אלא בשליחות השי"ת עשו זאת, והרי ודאי ראויים הם לשכר. וגם הרי כללא הוא כי מגלגלין זכות ע"י זכאי.

והנה כ' שם בפסוקים לאחר מכן: ויהי כעשרת הימים ויגף ה' את נבל וימת וגו' וישלח דוד וידבר באביגיל לקחתה לו לאשה וגו'. ותאמר הנה אמתך לשפחה וגו' ותהי לו לאשה. ויש להבין מה שמצינו עוד לאחר מכן במקרא שנקראת אשת נבל והרי מכיון שנשאת לדוד הרי ראויה שתקרא אשת דוד. ועוד צ"ב מה שדרשו במד' הנ"ל שפחה זו אביגיל שנא' הנה אמתך לשפחה. ולמה נקראה בשם שפחה דאה"נ שהיא בעצמה דברה כן דרך הכנעה לדוד המלך אבל אכתי למה יש לנו לקרותה בשם שפחה.

במס' מגילה (דף יד) מ"ח נביאים ושבע נביאות נתנבאו להם לישראל. ואחד משבע הנביאות היא אביגיל. ואמרו שם מנין שאביגיל היתה נביאה דכתיב (שמואל א' כה) והיה היא רוכבת על החמור ויורדת בסתר ההר. על עסקי דם הבא' מן הסתרים, נטלה דם והראתה לו אמר לה וכי מראין דם כלילה, אמרה לו וכי דנין דיני נפשות כלילה. אמר לה מורד במלכות הוא ולא צריך למידייניה. אמרה לו עדיין שאול קיים ולא יצא טבעד בעולם. אמר לה ברוך טעמך וברוכה את אשר כליתני היום הזה מבא בדמים, דמים תרתי משמע וכו'. אמר לה השמיעי לה, אמרה לו לא תהיה זאת לך לפוקה, זאת מכלל דאיכא אחריתי ומאי ניהו מעשה דבת שבע. ומסקנא הכי הואי, ע"כ. והיינו שהתנבאה לו

בת שבע אשר באמת היתה ראויה אליו משבעת ימי בראשית כמו שאחז"ל ולכן נקראת בת שב"ע, וכל האומר דוד חטא אינו אלא טועה שהרי בדין היה אוריה בעלה חייב מיתה מדין מורד במלכות, ובת שבע לא היתה אסורה משום א"א אף בחיי אוריה מטעם שכל היוצא למלחמה גט כריתות כותב לאשתו, אלא שהיו שונאי דוד מרננים שנכשל באיסור אשת איש וברציחה, וע"ז אמר דוד עד מה כבודי לכלמה. ולפי ראות עיני בני אדם היה נדמה שעבר דוד ח"ו עבירה, ועי"ז גם השטן הוטעה ולא הרגיש לקטרג, והניחו מן השמים טעות זה עד שכבר נבנה בהמ"ק שאז כבר לא צריך לחשוש לקטרוג השטן ואז כבר הודיע הקב"ה שדוד נקי מחטא ואין הוא שייך לחלקו וגורלו של השטן ח"ו.

ומעתה יתבאר ענין דוד ואביגיל, כי הנה עוד צ"ב בהנ"ל שאם בא דוד להרוג נבל מדין מורד במלכות הרי ודאי שגם הוא ידע מטענת אביגיל שעדיין שואל מלך, שהרי דבר זה פשוט הוא מאד, ואעפ"כ הכריע בדעתו שיש לו דין מורד במלכות, וא"כ מה זה שחזר בו ע"י שטענה אביגיל סכרא זו. אכן הענין הוא שאצל מלכות בית דוד יש דין מיוחד של מורד במלכות שלא מדין הכלל של מורד במלכות שהוא מטעם שביארו הראשונים דהחרימו ישראל שכל אשר ימרה פי המלך יתחייב מיתה, אבל מלכות ב"ד הוא דוגמא למלכות שמים ונשבע ה' בימינו שתתקיים המלכות לדוד ולזרעו. ואחז"ל שלא גלו ישראל עד שכפרו בהקב"ה ובמלכות בית דוד ואינם נגאלים עד שיחזרו ויבקשו מלכות שמים ומלכות בית דוד (ראה ילקוט שמואל רמז ק"ז). ובפיהמש"נ להרמב"ם סוף פרק חלק, בעיקר השנים עשר, כתב, "ומכלל יסוד זה שאין מלך לישראל אלא מבית דוד ומזרע שלמה בלבד. וכל החולק על המשפחה הזאת כפר בשם הש"י ובדברי נביאי". עכ"ל. וע"כ כל המורד בדוד אף שעדיין המלוכה אצל שואל יתכן בו דין מורד במלכות. וזאת היתה סברת דוד להרוג את נבל.

והנה י"ל שכשמשח שמואל את דוד למלכות מסר לו הענינים שיעברו עליו ושעתיד הוא לישא אשה שיפקקו ישראל עליו שעבר על איסור אשת איש ורציחה, ובאופן כזה יוולד לו שלמה. ומעתה כשנודמנה אביגיל אצל דוד והרגיש בה שהיא בת זוגו היה סבור שכעת נודמנה לו השעה שתתקיים הקבלה שהיתה בידו, כי הריגת נבל מדין מורד במלכות אינו דין הידוע לכל שהרי שואל עדיין מלך הוא וע"כ יחשדוהו באיסור רציחה וא"א ובזה ירמה את השטן כנ"ל, ונטל עליו החשד למען התכלית הנרצח. וקבלתו היא אשר הסבה דעתו להכריע שנבל יש לו דין מורד במלכות,

אכן אביגיל שהיה גלוי לה ענין זה בנבואה גילתה לו שאף אם אמת קבלתו אבל אינה מוסכת על מעשה זו כי אם על מעשה דבת שבע, וע"כ אמרה לו לא תהיה זאת לך לפוקה ולמכשול שלא תחשוב שקבלתך שעתיד אתה לישא אשה ע"י פוקה ומכשול והיינו שתהא בה פקפוק וחשש מכשול קאי עלי כי אם על בת שבע וזאת מכלל דאיכא אחריתי. ובאמת אין לנבל דין מורד במלכות כי עדיין שואל מלך ואף שמלכות בית דוד יש בו דין מיוחד כנ"ל, מ"מ הרי עדיין לא יצא טבער בעולם, וכ"ז שלא יצא טבער בעולם לא התחיל עוד דין זה המיוחד למלכות בית דוד. ומכיון שראה דוד שגלוי לה סוד זה שהיה אצלו בקבלה הבין שדבר אמת בפיה והסכים לדבריה וחזר בו מסברתו. ולולי נבואתה שנתגלה לה ענין זה לא היה מאמינה, וע"כ חשבה מאד נבואה זו אשר הצילה את דוד ממכשול שלא יפסל השתלשלות משיח וטובה גדולה היה לדוד בנבואתה. ועל ידה נשתמר ניצוץ משיח שלא יפסל ח"ו ונשתמר דוד שלא יפסל מלהיות רגל רביעי שבמרכבה, ועל ידה מובטחים אנו שמשיח לא יפסל וע"כ הזכירה בדבריה יעשה ה' לאדני בית נאמן כי מלחמות ה' אדוני נלחם ורעה לא תמצא בך מימך שזה רומז הבטחה על נצחיות משיח שזהו ל' בית נאמן ע"ד יתד תקוע במקום נאמן, שהוא ענין קביעות ונצחיות ותיבות ב"ת נאמן בגימ' א"ת צמ"ח דו"ד, וכן נביאות אביגיל בגימ' רג"ל רביעי' כאמור שהיא שמרתו שלא יפסל מלהיות רגל רביעי במרכבה. וכמו שאנו מברכים מגן אברהם כן אנו מברכים מגן דוד, והיינו ע"ד שמפרש החי' הרי"מ מגן אברהם שהקב"ה מגן ושומר על נקודת אברהם אבינו אצל כאו"א מישאל שלא יפסק ח"ו כן הקב"ה מגן על דוד דהיינו על ניצוץ משיח הנמצא בכאו"א שלא יפסל ח"ו. והגנה זו נתקיימה ע"י אביגיל שזה היה תפקידה לשמור את השתלשלות נשמת משיח. ועל שם זה היא נקראת בשם שפחה שהוא משורש ספחת ל' התחברות וכן משפחה באה משורש זה, כי היא מיועדת ומשועבדת לתפקיד זה להיות מתחברת לדוד להגן עליו שלא יפסל.

וזה אשר שלח יעקב להודיע לעשיו ויהי לי עבד ושפחה, עבד זה דוד ושפחה זו אביגיל כי גדול מאד חשיבותה שהיא ההבטחה לנצחיות משיח. ומה הטעם נקראת בשם אשת נבל אף לאחר שנשאת לדוד כי עיקר מעלתה ותפקידה היה בהיותה עדיין אשת נבל שאז שמרה את דוד מבוא בדמים.

ובכתובים כתב השם אביגיל באופנים שונים כגון אביגל חסר יו"ד או אבוגיל בוא"ו. ויש

לומר שלכך נכתב חסר יו"ד כי היא מסרה את היו"ד לדוד שיהא נכתב במילואו דו"ד כי היו"ד רומז אל העתיד, כי לולי נכשל דוד ח"ו בהריגת נבל אז לא הי' לו ח"ו נצחיות המרומז ביו"ד שקיבל מאביגיל. וע"כ אביגיל אשת נבל בגימ' דו"ד מל"ך ישראל ח"י וקיי"ם, וגם אביגיל הם אותיות יב"א גאל וכשנכתב בוא"ו אבוגיל הוא נוס' יבא גואל במילוי הוי"ו. וע"י אביגיל אנו מובטחים שיבוא גואל, וגם אבוגיל אשת דוד בגימ' ברו"ך את"ה ה" מג"ן דו"ר.

פ' שמיני - תשנ"א

כ' בס' חשבה לטובה פ' קדושים להרה"ק רבי חנוך העניך מאלכסנדר זצ"ל לגבי הא דמובא בסידורים לומר במוצ"ש הפרשה הבאה, כי בפרשה המיוחדת לאותה שבוע מונחת הקדושה של שבוע זו. וע"י קריאתה במוצ"ש ממשיכים שפע הקדושה שבה. וכ' שם דבשבת שקורין בה שתי פרשיות יש בה קדושה כפולה, ומקור ענין זה הוא בזה"ק המובא במג"א בהל' קריאת התורה דאין לערב קריאת הפרשיות כי כל פרשה מיוחדת לאותו שבוע דוקא. ומעתה בשבת זו שבני א"י קורין פ' תזריע מצורע והרי השפעת הקדושה נמשכת מא"י לכל העולם ושם היא עיקר הנקודה המרכזית של השפעת השבת, וכיון שקורין שם שתי פרשיות הרי הקדושה כפולה וביותר לנו בני חו"ל שקורין פ' שמיני נמצא שיש לנו קדושה משולשת של ג' פרשיות.

והנה אי' בזה"ק כי יש ג"ן פרשיות בתורה כנגד ג"ן עדן. אכן לפי הסדר שבידינו אין הפרשיות מכוונות לפי סדר שבתות השנה ולעתים מחברים ב' פרשיות יחד. אך סיבת הדבר נמשך ע"י שאין הלבנה שוה לחמה ושנת הלבנה מעוטה משנת החמה. אבל אילו היה מתוקן פגם הלבנה והיתה שנת הלבנה ג"כ שס"ה יום כשנת החמה היו הג"ן פרשיות מכוונות לשבתות השנה, וסיבת פגם הלבנה נמשך לצד הקנאה שהתקנאה הלבנה באור החמה וקטרגה שא"א להם להשתמש בכתר אחד. ודברה הלבנה לשה"ר על החמה כמ"ש התרגום יונתן פ' בראשית, וע"י נתמעטה הלבנה, ודין גרמא שצריכים אנו לחבר הפרשיות, וזה בבחי' שניתנו הכוכבים ללבנה להפיס דעתה על שנתמעטה. והן הן הפרשיות הנוספות שהם הכוכבים כי כוכב נוס' כ"ו כ"ב שהוא מספר שם הוי"ה ומספר כ"ב אותיות התורה, וע"י פגם הלבנה נתוספו פרשיות כפולות בשבת אחד. ובבחי' זו נתוסף לבני הגליות שלצד התרחקותם צריכים הם ב' י"ס של גליות ומה נמשך שעדיין לא קראו פ' שמיני באחרון של פסח ע"כ להפיס דעתם יש להם תוספת של ג' פרשיות בשבת אחת כנ"ל.

ובימי הספירה הזמן לתקן פגם הקנאה ולשה"ר שזה

והנה במס' מגילה (דף יד:) אר"נ לא יאה יהירותא לנשי, תרתי נשי נביאתא יהירין הוויין וסניין שמייהו חדא שמה וזבורתא וחדא שמה כרכושא, והיינו דבורה הנביאה וחולדה הנביאה כדמייתי התם מקראי שנהגו ביהירות. אכן לעומת כן אביגיל התנהגה בשפלות והכנעה באמרה הנה אמתך לשפחה וע"כ יש לה שם נאה אביגיל נוס' יבא גאל כנ"ל. וזה י"ל בכוונת המד' שאמר לה דוד אל תתיהרי אין זה ממך כי ה' שלחך, והיינו דאמר לה שבשביל שאין את מתיהרת לכך זכית לכך שה' שלחך.

בכל אחד מישראל נמצא בחי' משיח (וכן איתא בספה"ק מאור עינים פ' פינחס), וכן קיימת ההרגשה בלב כ"א מישראל באמתיות ונצחיות משיח צדקנו, כי דוד מלך ישראל חי וקיים, ואף שעבר עלינו הפסח אשר בצפייתנו צפינו בו לעת גאולה וכבר אנו עומדים באחרון של פסח ועדיין בן דוד לא בא, מ"מ אנו שמחים אשר ב"ה לא אכדנו ח"ו אמונתנו וצפייתנו בביאת המשיח, וענין הציפוי הזה יש בו הוכחה על אמתיות ההרגשה ע"ד שביאר האבני נזר בעניני חנוכה הא דקיי"ל אשה דייקא ומינסבא כי באשר שיש לאשה הרגש התקשרות עם הבעל לא היתה גומרת בלבה לינשא לאיש אחר אילולי שהרגישה שכבר אין לה עוד התקשרות עם בעלה. וה"נ מכיון שמרגישים ישראל ההתקשרות למשיח מזה נמשך בלבותם ציפוי ותקווה לביאת המשיח, וזה בחי' אביגיל שהיא המביאה נצחיותו של משיח ומבטחת את ביאתו כנ"ל.

ואף שעתה אויבנו מלגלים על אמונתנו בביאת המשיח מ"מ במיתי לי נהורא תחפי להון בהתא, ובהגיע זמן גאולתנו יקויים בנו לא תבושי כי לא תחפירי, והבשת שהיה לנו יושת על אויבנו כמאה"כ אויביו אלביש בשת ועליו יציץ נזרו. והיינו שיעשה הקב"ה להם מלבוש של בשת אשר הוא ארוג מריבוי התקוות והצפיות שצפו בני ישראל במשך הדורות אל הגאולה, וכנרמז בר"ת אלבי"ש א'חכה ל'ו ב'כל יום ש'יבוא.

הנבראים יש להם נקודה טובה מיוחדת, וע"כ כבוד ה" בגימ' כבוד ז"ה בזה, ומצד זה אמרו ב"ה שאומרים לפני הכלה כלה נאה וחסודה אף שהיא מכוערת כי בכ"א יש איזה נקודה מיוחדת שבה היא נאה וחסודה, וע"כ וימלא כבוד ה" בגימ' נא"ה וחסודה כנ"ל שדבר זה יש בו כבוד ה'.

ובימי הספירה עלינו לתקן פגם השנאת חנם ולשה"ר שהחריבה את בהמ"ק, ועי"ז אנו מגיעים אח"כ לשבועות שהוא זמן היובל והחרות ובשבועות יפקון מגלותא ואז קורין וישי הוליד את דוד, וע"כ בזמן זה מתחברים פרשיות התורה כי כל אותיות התורה הם נשמות ישראל וכל פרשה היא שבט מיוחד שיש לה הנהגה מיוחדת לפי שרשה, אבל מ"מ לצורך אחדות ישראל צריכים לפעמים לעבור על השורה ולהתחבר עם אחרים אף שיש להם הנהגה אחרת. ועי"ז רומז חיבור הפרשיות לאחד את ישראל בזמן זה של הכנה לגאולה. וכן בימי המצרים מחברים הפרשיות כי אז ג"כ הזמן מיועד לגאולה. וכן קודם חרש ניסן וחרש תשרי המיועדים לגאולה מחברים הפרשיות לרמז זה אבל בשאר זמני השנה אין בהם חיבור פרשיות. וכבר רמזתי בדרך הלצה שכשמחברים ב' פרשיות נמצא ששלישי הוא במקום ששי, שהרי בזה נחלקו עדת האשכנזים מעדת החסידים שאצל האשכנזים שלישי היא העליה הנכבדה והעיקרית ואילו אצל החסידים עיקר העליה היא ששי, וכשמחברים הפרשיות מתאחדים ב' הדעות ונמצא שלישי ששי כשהן מחוברין, וכבר זו מחלוקת קדומה בשעת קרי"ס דאי" במד' שלא רצה הים ליקרע כי טען למשה רבינו שהוא חשוב ממנו שהוא נברא בשלישי והאדם נברא בששי. הרי שהיתה מחלוקת מי חשוב יותר שלישי או ששי והקב"ה עשה שלום ביניהם וקרע את הים.

ובפרשה זו אחר שנשרפו נדו"א כ' שאמר משה רבינו קרבו שאו את אחיכם וגו', ורומז לפי שהיה אצל נדו"א פגם זה של קנאה כנ"ל ע"כ אמר עתה והזהיר על ההיפוך "קרבו" שאו את אחיכם, שיתקרבו אחד לחבירו ולא יתפרדו. וע"כ יש ב' טעמים על תיבת קרבו, כי טעם הוא ל' סברא וע"כ ב' טעמים בתיבה אחת רומז לאיחוד אף שיש לכ"א סברא אחרת ושיטה שונה. וע"כ קרבו שא"ז א"ת אחיכם בגימ' ועמ"ך כל"ם צדיקים.

וכ' מהרח"ו בס' שערי קדושה בטעם שלא הוזהרה התורה על המדות הרעות כי הם קודמים לתורה ולא תתכן התורה כלל במי שאין לו מדות ישרות כי

סבב פגם הלבנה וימים אלה מיועדים לזיכוך המדות ולתקן פגם תלמידי ר"ע שלא נהגו כבוד זה בזה, והיינו כי מובא בספרי תלמידי בעש"ט שכל איש ישראל יש בו נקודה חשובה שמיוחד בה מכל בני דורו, ואף הפחות שבישראל יש בו נקודה שמיוחד בה אף לגבי הגדול שבישראל. וכל נברא יש בו צורך מיוחד ופרטי השייך דייקא אליו. כן איתא בספה"ק. ולפי זה צריך כ"א לנהוג כבוד בחבירו אף אם הלה קטן ממנו כי עכ"ז הרי יש בו נקודה מיוחדת שבה עולה הוא עליו. וזה ענין שלא נהגו כבוד זה בזה שלא היו מכירים בחשיבות הנקודה של החבר שבשבילה ראוי הוא לכבדו. ובימי הספירה צריך לתקן פגם זה של כבוד חבירים. ולהכיר מעלת חברינו. ומובא בבני יששכר שעיקר התיקון הוא עד ל"ג בעומר שהוא מנין ל"ב ואח"כ נשאר טו"ב ימים ובצירוף הוא ל"ב טו"ב, ע"כ. וכבוד הוא כמספר ל"ב שבאלו ל"ב ימים צריך לתקן את פגם הכבוד ולטהר הלב מן הקנאה.

וז"ה היה ענין הפגם אצל נדב ואביהו כמו שאחז"ל שאמרו מתי ימותו ב' זקנים הללו ואנו ננהיג הדור. ולפי הפשט המושג אצלנו בהשתלשלות היה כאן ענין של קנאה במשה ואהרן, והיינו כי לפי שנשמתם היתה מעולם התיקון וכמו שהיה אח"כ שנכנסו נשמותיהם בפנחס זה אליהו כמ"ז בזה"ק. ע"כ הרגישו דרך הנהגה אחרת מהנהגת משה ואהרן, וסברו שהם ראויים להנהיג הדור באופן מעולה יותר. אכן בזה התעלמו מלהכיר נקודתם של משה ואהרן וזלזלו בזה וע"כ הורו הלכה בפני רבן כי לא החשיבוהו כראוי, והגם שזה היה אצלם באופן דק מן הדק ורק לצד עוצם מעלתם הרמה נבלט הפגם, ועוד זאת שהיה אז יום ר"ח ניסן שהוא יום תיקון הלבנה שאותו היום נטל עשר עטרות. ע"כ פגם של קנאת נדו"א שהוא ענין פגם הלבנה כנ"ל שנמשך מצד הקנאה, היה בולט ביותר ביום זה של תיקון הלבנה. ושוב נתקנו אח"כ בנשמת אליהו מלאך השלום שכ' בו והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, שהוא ענין הסרת הקנאה בין הגדולים והקטנים שבישראל שיהיו כולם בלב אחד.

ובחי' זו של תיקון פגם הקנאה מצינו אצל הלל ושמאי במס' יבמות (דף יד:) אע"פ שנחלקו ב"ש וב"ה וכו' לא נמנעו ב"ש מלישא נשים מב"ה ולא ב"ה מב"ש ללמדך שחיבה וריעות נוהגים זה בזה לקיים מה שנאמר האמת והשלום אהבו. וע"כ הל"ל שמאי בגימ' המאור הקטן כי אצלם היה תיקון פגם הלבנה שבטיבתה נתקטנה. והם נהגו כבוד זה בזה שהכירו את הנקודה של הזולת, ודבר זה יש בו כבוד ה' שכל

המצה פותחין השערים כמ"ש התרגום על מצה "פטיריא" שהוא לשון פטר רחם שהוא ל' פתיחה. וע"כ בפסח פותחין הדלת כי אז זמן פתיחה, ואז זמן את פתח לו, ושבת שאחר הפסח הנקרא שבת געהלע מצות או גאולה מצות הוא ענין המשך פתיחת השערים ע"י המצה, והמנהג אז לנקד החלה במפתח. ובפסח שני שיוצא הכרוז שעדיין התרעין פתיחין אוכלים או מצות שבכוחה פותחין השערים.

וע"כ בימים אלה ישים האדם ללבו יקרת הזמן ולהתחזק להשכים לתפלת השחר אשר כנראה הבע"ד מתגבר ע"ז מאד כי נעשה רפיון גדול בזה לאחרונה, וצריך חיזוק בזה. וכן לבוא לתפלת ערבית בימי הספירה ולספור ספירת העומר עם החברים בהתלהבות כאשר היה נהוג להקפיד בזה אצל החסידים. וכידוע משו"ת הרדב"ז מעלת התפלה עם החברים. וכן הטמאים לנפש אדם טענו למה נגרע להקריב את קרבן ה' בתו"ך בני ישראל.

ויזכנו השי"ת לקירוב הלבבות זה עם זה ולהתקדש ולהטהר בקדושה של מעלה להיות ראויים ליום הגדול ונכבד שבו תנתן חלקנו בתורה.

פ' תוריע-מצורע - תשנ"א

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וגו'. דקדקו המפרשים דהיאך פתח הכתוב לומר והובא אל הכהן הרי שוברו בצדו שכ' אח"כ ויצא הכהן וגו' הרי שהכהן יוצא אליו, ובאמת הרי אין המצורע יכול לבוא אל הכהן שהרי הוא אסור ליכנס במחנה וא"כ מה הכוונה והובא אל הכהן.

הנה ענין נגע צרעת אף שאינו נוהג כבר בפועל בזמננו מ"מ הרי התורה נצחית היא וע"כ אף בזמננו שייך כ"ז, והיינו ששייך בחי' מצורע ברוחניות, כי כמו שהמצורע משתלח חוץ לג' מחנות ואסור ליכנס לירושלים, כן המצורע ברוחניות משולח מבחי' ירושלים. כי הנה בחי' ירושלים מתיחסת אל התפלה כמ"ש כי ביתי בית תפלה, וכן היא מתיחסת אל התורה

התורה ניתנה לבנ"א ולא לחיות. וע"כ בשבת ראשון של ימי הספירה קורין מס' אבות לתיקון המדות לפני קבלת התורה. ועיקר תקנת לימוד פרקי אבות הוא לימי הספירה כדאי' בסידור בעל התניא, ובפרשה זו קורין ד' החיות הטמאות הרומזים לד' מלכויות כדאי' במד'. גמל זו בכל, שפן זו מדי, ארנבת זו יון, חזיר זו מלכות רומי שעתידה להחזיר עטרה לבעליה כמ"ש ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו. והוא כי החמץ משתנה לאחר פסח להיות מלובש בד' החיות הרומזים לד' מלכויות, כי מה שהיה קרוי בפסח חמץ הוא עכשיו מדות הרעות שהם ד' החיות. וכבר הזכרנו בענין שאין ישמעאל נחשב בין ד' מלכויות אף שגלות ישמעאל קשה מכולם כדאי' בזה"ק, אלא מפני שישמעאל הוא המצטרף עם אדום בגלות האחרון כמובא בספה"ק. אמנם המהר"ל כ' טעם אחר בזה כי לא נחשבו רק אותם מלכויות שלקחו את מלכותא קדישא שהיא מלכות דוד ושלמה. וזה מלכות בכל ושאר המלכויות הבאים אחריהם שנטלו המלכות זה מזה והיא מלכות דוד ושלמה שהיא מלכותא קדישא, אבל ישמעאל לא נטל כלל מלכות זו כי אם שנמסר לו רשות מן השמים ע"י זכות המילה שיש לו כדאי' בזה"ק.

וטעם מניעת התורה לאכול מחיות ובהמות הטמאות כתבו הראשונים שהוא משום שהם מולידים מדות רעות ואכזריות באדם האוכלם. והוא ג"כ בהיפך שע"י אכילת דברים האסורים מחזקים כח החיות הטמאות שהם הד' מלכויות וע"ד שכ' בחת"ס גבי שור הנסקל ולא יאכל את בשרו שזה עונש לשור שלא יזכה בשרו ליהפך לבשר איש הישראלי. וע"כ יש להשמר ביותר וביחוד בימי הספירה שלא להכשל במאכלות אסורות, שבימים אלה ניכר יותר הפגם לרוב דקותם, ומה"ט מתו תלמידי ר"ע דוקא בימים אלה כי אז לפי ערך דקות הימים ניכר ביותר הפגם. וע"ד שביארו הטעם להא דכ' הפוסקים שלא לאכול פת פלטר בעשי"ת אף מי שאינו נזהר בכל השנה. ולכא"ו מה טעם יש בזה, אלא מפני שימים אלה הם מכוונים לבחי' הראש שהם חשובים במעלתם ופגם ורושם דק ניכר בהם.

ובימים אלה התרעין פתיחין כמובא בזה"ק ששלשים יום אחר הפסח נמשכת עדיין הארת החג ותרעין פתיחין וכרוז יוצא שיכולים לראות אז השכינה בעי טהרה, וכשמגיע פסח שני שכבר עברו הל' יום יוצא כרוז שעכ"ז עדיין נשאריה התרעין פתיחין עוד שבוע, כי בפסח הוא זמן פתיחת השערים וע"י אכילת

ביוכל לבעליה, ושבתם איש אל אחוזתו, כמו־כ כל איש ישראל יש לו תקנה ע"י בחי' היוכל המוציאה לחרות אף את העבד נרצע שנשקע כ"כ עד שאין השנה השביעית מוציאתו לחפשי, כי בחי' היוכל היא השורש שאינו נפגם, וע"כ יש תקנה לכל. וזה נרמז אצל יעקב אבינו שהוא בחי' נחלה בלי מצרים כנ"ל שנא' בו ופרצת וגו' שתיבת פרצ'ת בגימ' אי"ש א"ל אחוזתו.

וי"ל שזה הענין שאצל אברהם אבינו כשהלך לירושלים כתיב לך לך אל ארץ המוריה, וגם ביצחק כ' ויצחק בא מבוא באר לחי רואי, ואילו אצל יעקב כ' ויפגע במקום, שהמקום בא אליו ולא שהוא הלך, כי מי שהוא מזרע יעקב חבל נחלתו אע"פ שאין ביכולתו להתעורר לשוב להקב"ה עכ"ז הקב"ה בא אליו וממציא את עצמו לתקנו. וכנ"ל שאף אם מצד המשפט אין לאיש תקנה הקב"ה ממציא לו תקנה מצד השורש שהוא בחי' היוכל שאין שם פגם כלל, וכמו שמפרש הצמח צדק הפסוק בפ' בא כי כל אוכל חמץ ונכרתה הנפש ההיא מישראל מיום הראשון עד יום השביעי. דלכא' אין סידור הלשון עולה יפה כי הול"ל ונכרתה לבסוף, אמנם העיר לנו הכתוב שאין נפשו נכרתה לגמרי ח"ו רק מיום הראשון עד יום השביעי דהיינו בשבע הספירות התחתונות, אבל במדרגות שלמעלה מהם אין הנפש נכרתה.

וי"ש להוסיף לזה, זהו שנא' ונכרתה הנפש ההיא מישראל - שהנפש עדיין מישראל אע"פ שנכרתה כי לא נכרתה רק מיום הראשון עד יום השביעי. אבל בימים שלמעלה מהם לא נכרתה. ואמה"כ (משלי ב') כל באיה לא ישובון ולא ישיגון ארחות חיים, ונדרש מקרא זה על אלה שאינם באים לחיי עוה"ב. אכן נרמז במקרא זה עצמו שאעפ"כ תקנה יש להם ע"י בחי' היוכל, וע"כ באיה לא ישובון ר"ת יבל (כמו שנכתב ברוב המקראות חסר). וגם כ"ל באיה לא ישובון בגימ' ביו"ם השמיני, כי רק ביום השביעי לא ישובון אבל ביום השמיני ישובון. גם כ"ל באיה לא ישובון עולה כמנין וקבצ"ך מכ"ל העמי"ם, שרומז על התיקון של כ"א מישראל אף אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו'. ומה שכ' כל באיה לא ישובון הוא רק מצד פשט הנגלה בעוה"ז, אבל מצד פנימיות השורש הקב"ה יקבץ כל נדחי ישראל, וכ' כי יעקב בחר לו י"ה וזה ג"כ בגימ' ביו"ם השמיני ור"ת יעקב בחר לו הוא יב"ל.

וכבר נתבאר במק"א כי בשבת בעת רעוא דרעיון מופיע בחי' היוכל כאשר יוצא היום השביעי

כמ"ש כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים, וגם מתיחסת אל השבת שהיא בחי' ירושלים בזמן וכמ"ש בתפלת ערבית דשבת הפורש סוכת שלום וגו' ועל ירושלים. ואיש אשר פוגם בלשונו והוא מצורע נוט' מוציא רע הוא משולח מכל הבחי' האלה ואין מניחים אותו להתדבק בתורה ובתפלה כי מחשבותיו יבלבלוהו ולא ירגיש נועם השבת ובוזה הוא משולח מירושלים. ושב"ת הוא לשון שיב"ה, שאז שבים למצב הראשון שקודם החטא והיא רפואת הצרעת, וע"כ הצרעת בגי' ביו"ם השב"ת כי השבת היא המנגדת לעומת הצרעת. וז"ש זאת תהיה תור"ת המצורע ביו"ם טהרתו, שכאשר נרפא מצרעתו הוא הוא שב אל התורה אשר היה משולח ממנה, ושב אל השבת שנקראת יום טהרתו ע"ד שכ' טהורים יירשוהו, ואי' בפרי צדיק ששלש סעודות השבת הם בחי' שלש המחנות. ואי' בזוה"ק שתיבת ענג"ר"ת עזון נהר גן, ומאן דלא מקיים ג' סעודות בשבת איתהפיך ליה ענג"ג לנג"ע, וע"כ רפואת הנגע היא השיבה אל השבת.

והנה בהפסרת היום קרינו וארבעה אנשים היו מצורעים פתח השער, ואחז"ל שהם גחזי ושלשת בניו, אשר נתקללו ע"י אלישע שאמר וצרעת נעמן תדבק בך ובזרעך עד עולם. ובסנהדרין ריש חלק נמנה גחזי בין אלו שאין להם חלק לעוה"ב. ובאהבת יונתן פי' בהפסרת היום שהגם שהיה גחזי גדול בתורה לא הועיל לו כלום כי היתה עליו לטותא דאלישע דלית ביה אסותא. אמנם בפרי צדיק פרשה זו אות ו' אי' דכיון שע"י ד' המצורעים הגיעה התשועה לישראל ואין מגלגלין זכות אלא ע"י זכאי מוכח מזה שיש להם תקנה וכמובא שם בסנהדרין, שדורשי רשומות אמרו שכולם יש להם חלק לעוה"ב, והיינו שהם דורשים הרשימה שבנפש שהיא הנקודה והשורש שמצד זה יש לכ"א מישראל חלק לעוה"ב. וכמו שהביא בזה עוד בספרו (תקנת השנין פ"ג) על דברי הירושלמי (מכות פ"ב הל"ז - לגי' יפה מראה) שאלו לחכמה נפש החוטאת מה דינו אמרה רשעים תרדוף רעה, שאלו לנבואה אמרה הנפש החוטאת היא תמות, שאלו לתורה אמרה יביא אשם ויתכפר, שאלו להקב"ה אמר יעשה תשובה ויתכפר, ע"כ. היינו כי אף שמצד תורה הנגלית של עוה"ז אין תקנה לחוטא אבל מצד פנימיות הרשימה הקב"ה ממציא תקנה לחוטא, וכ' שם שזהו בחי' דארגא דיעקב נחלה בלי מצרים שמסתו שלמה ואין שם מצרים המגבילים כי כל מה שיתרחקו עדיין אינם מנותקים לגמרי ומקושרים בשורש יעקב חבל נחלתו כי לא ידח ממנו נדח, עיי"ש.

וזה ענין יעקב חבל נחלתו כדוגמת הנחלה החזרת

פ' אחרי-קדושים - תשנ"א

וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו'. ראוי להבין שייכות מיתת שני בני אהרן לפרשת יוה"כ. וגם להבין ענין פסח שני איזה התייחסות יש ליום זה עם יצי"מ. דבשלמא בפסח ראשון הוא זמן יצי"מ וכמ"ש למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים, אבל בפסח שני הרי לא אירע בו כלום. וגם להבין ענין ל"ג בעומר שכ' בבית אהרן - כל מי שיש לו אמונה ברשב"י יש לו חיזוק ברשב"י, כשם שהקב"ה לכל כך רשב"י לכל ואפי' לפחותים ע"כ. וצ"ב הטעם בזה.

מבואר בספה"ק שמדת הוד היא המדרגה התחתונה ביותר. ואיתא בזוה"ק שחורבן ביהמ"ק אירע באלף החמשי שהוא נגד מדת הוד, וכמ"ש ויהי נהפך עלי למשחית. כי הוד בהיפוך אתוון הוא דוה, וגם חדש החורבן הוא חדש אב שלפי האריז"ל הוא החדש החמשי המכוון נגד הוד, כי הוד היא המדרגה הפחותה. ומעתה צ"ב שדייקא שבוע של ספירות הוד מעוטר בימים הנעלים של פסח שני ול"ג בעומר, הרי ימי ספירת ההוד ראויים להיות במדרגה התחתונה.

ולבוא אל הביאור - הנה אחז"ל בענין הציצית קשר עליון דאורייתא. וזה מורה על בחי' הקשר של נשמות ישראל במקום עליון כי הטלית הוא בחי' שורש הבריאה שהוא מקום טמיר ונעלם כמו שאחז"ל עה"פ עוטה אור כשלמה שברא הקב"ה העולם מהוד מעטה לבושו. ומהטלית נמשכת הקדושה לחוטי הציצית. ועפ"י ההלכה שבשו"ע אין קדושה בטלית רק בחוטי הציצית, אכן עפ"י הסוד מבואר בדברי האריז"ל כי אדרבא גדלה מעלת הטלית מן הציצית אלא שכ"כ שגבה מעלתה שהיא למעלה מהשגת עוה"ז ע"כ אינה נתפסת בקדושה בגבולי עוה"ז. והטלית היא הארת מדה השמינית שהיא למעלה משבעת ימי הבנין וממנה נמשכת הארה לו' חוטי ציצית שהם ז' ימי הבנין של עוה"ז והחוט הח' של תכלת הוא קצת הארת המדה השמינית שיורד מהטלית. ותכלת דומה לרקיע שבו נמשך הארה עליונה מחב"י רקיע, ואף בזה"ז שאין לנו תכלת כ' האריז"ל שראוי לכון כאילו יש בו תכלת כי הארת התכלת נמשכת עתה בלבן. ומקום התקשרות חוטי הציצית הוא בכנף הטלית, וכנף הוא מל' כנוס וקבוץ כמ"ש ולא יכנף עוד מוריר, ששם הוא קבוץ נשמות ישראל שמתאחדים במקום שורש הגבוה של הבחי' השמינית. וידוע שמיח שייד לבחי' השמיני

ונכנס בחי' השמיני בעת תוספת שבת, ואז העת מסוגלת לנשמות ישראל להתקשר בשרשם ולצאת לחרות משעבוד נפשם (עי' אמונת עתיך פ' בהר). וע"כ שבת בגימ' לבלתי יד"ח ממנו ניד"ח כי ע"י כח השבת שמתגלה בו מקור היוכל יש תקנה לכל הנדחים, ובכח השבת ישוּבוֹן לשרשם. ובפ' ואתחנן אמה"כ כי אל רחום וגו' לא ירפך ולא ישחיתך כי שאל נא לימים ראשונים וגו'. ירמוז לבחי' הנ"ל שאין החטא מגיע רק בשבעת הימים אבל בימים ראשונים שלמעלה מהם אין שם פגם וע"כ לא ירפך ולא ישחיתך, כי הקב"ה בעצמו יבוא לקבץ הנדחים.

וזה שאמר הכ' זאת תהיה תורת המצורע - היינו מצד התורה שנגלית בעוה"ז דינו של המצורע הוא - והובא אל הכהן - שיבוא מעצמו אל הכהן שהוא הקב"ה לתקנתו, ומצד זה הרי לא היתה לו תקנה כי נבצר ממנו לבוא אל הכהן לתוך המחנה. אך כ"ז רק מצד בחי' שאלו לתורה, אבל בפסוק הבא אמר ויצא הכהן מחוץ למחנה, כי הקב"ה מתעורר לעזרת המשולח ויוצא אליו כדי להשיבו ולטהרו עד שהפרשה מסיימת ואחר יבוא אל המחנה, וכפ"ר עלי"ז הכהן וטה"ר בגימ' יעקב אבינו ל"א מ"ת, ירמוז שלא נפסק חבל יעקב ומסתו השלימה ממשולח זה ואף לו נמצא תקנה ונקודת יעקב שבו נחלצה מבחינת צרעת שחשובה כמת. וטה"ר בגימ' ע"ד עול"ם כמו שנא' בגחזי שצרתו תדבק בו ע"ד עול"ם, אשר לפי הפשט המובן אין לו תקנה לעוה"ב אבל לפי פנימיות השורש ירמוז לעולמו של יובל שהוא אפקעתא דמלכא שעל ידו יש תקנה לכל זרע יעקב. וענין זה נחוץ להודיע בדור הזה אשר רבים אומרים לנפשם שמרוחקים הם מהשי"ת ונופלים ברשת המצבות והיאוש, וזה מגסיונות הדור הזה, ע"כ ראוי להודיע לישראל גודל חיבתן ומעלתן ולחזק לבבם שאף בעוץ הריחוק מתעורר השי"ת ובא אל הרחוקים כדי לקרבם ולתקנם.

ובזוה"ק דרשו על סעודה שלישית המקרא והאכלתיך נחלת יעקב אביך. כי בסעודת רעוא דרעוין סעודתו של יעקב אבינו הקב"ה בא ומאכיל את ישראל אף מי שאין בא לאכול מעצמו, ע"י בחי' היוכל המופיעה אז כנ"ל, שזו בחי' נחלת יעקב נחלה בלי מצרים, ובפרט בשבת זו שמסתיימת מדת תפארת מדתו של יעקב. ויזכנו השי"ת לראות בנין בית מקדשנו ותפארתנו בית אליה יעקב.

שמתקשרים בו שמים וארץ שמשם הותחל בריאת הארץ, ודרשו חז"ל עה"פ כמגדל דוד צוארך זה בהמ"ק שהוא הצואר המקשר הראש עם הגוף. וע"כ מקום המקדש הוא ממש שמים. וזהו שדרשו חז"ל בפרק בתרא דברכות וההוד זה ביהמ"ק, כי לפי מעלת ביהמ"ק ששייך לבחי' שמים יכול הוא לירד עד למדרגה הפחותה ביותר כי כן הוא הכלל שכל דבר לפי ערך מעלתו יכול להגיע למטה ביותר. וע"כ בחי' ביהמ"ק מגעת עד למדת הוד שהיא הפחותה שכולם. ובהמ"ק הוא בבחי' הטלית שנא' בו הוד והדר לבשת, כי נמשך ויורד עד לדרגת הוד. ויתר על כן הוא בחי' קודש הקדשים שעולה במעלה יתירה וע"כ הוא יורד עוד יותר עד לדרגת הוד שבהוד.

והנה נדב ואביוהו הם בחי' אליהו כמ"ש בזה"ק שנשמת נדו"א נכנסו בפנחס שהוא אליהו מלאך השלום כמ"ש הנני נותן לו את בריתי שלום. ואליהו הוא שייך לעולם התיקון וכבחי' אדה"ר קודם החטא, וע"כ לא טעם טעם מיתה וקבורה כאשר יהא לעתיד כשיבולע המות לנצח. אלא שעכ"ז עדיין נדבק בו איזה שמץ פגם שהיה צריך תיקון מועט, וזה נתקן במסי"נ של נדו"א בקרבתם לפני ה' וימותו ובוה נתקן לגמרי להיות בבחי' אדה"ר קודם החטא ושוב לא טעם טעם מיתה וקבורה.

ובזה יבואר טענת הטמאים לנפש אדם למה נגרע, דלכא"ו הרי בעצמם אמרו שהם טמאים ומה מקום עוד לסענה זו. אכן לדעת ר"ע היו אלו מישאל ואליצפן שנטמאו לנדו"א, ע"כ באו בשני טענות, האחד אנחנו טמאים לנפש אדם, היינו שלא נטמאו בטומאת מת רגילה אלא טומאתנו באה לנפש אדם היינו לנשמת נבואה שהם בחי' אדה"ר קודם החטא שאין ראוי אצלם ענין המיתה, וא"כ אין בטומאה זו רק דבר קלוש מאד שהרי לא היתה מיתתם ע"י מלה"מ שזה אשר יסובב את טומאת המת, אבל הם מתו בקרבתם לפני ה' ואין ראוי שתחול הטומאה על מדרגה קלושה זו, ותיבות לנפ"ש אדם בגי' מל"ך השמיני"י שהוא מלך הדר הנזכר בפ' המלכים אשר מלכו בארץ אדם שלא נאמר בו וימות שזה בחי' השמיני שלמעלה משבעת ימי הבנין, כבחי' הטלית כנ"ל, בחי' הוד והדר לשבת, וכבחי' זו אין מגיע פגם ומיתה, וזה טענה ראשונה שטענו שאין ראויים הם ליטמא.

והטענה השניה היא למה נגרע מלהקריב את קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל, כי הלא הקרבן פסח הוא בחי' המקשרת כל ישראל כנ"ל, ולמה נגרע

כמ"ש חז"ל שלעתיד ינגנו על כנור של שמנה נימים כמ"ש למנצח על השמינית, וע"כ על כנפי בגדיהם בגימ' ויצ"א חט"ר וגם כנפי בגדיהם בגימ' עבד"י צמ"ח.

וזה ענין שמזכירים יצי"מ בפ' ציצית, כי הנה סדר מועדי השנה הם בהדרגה זה למעלה מזה. ופסח ראש לכל מועדות הוא המדרגה הנמוכה שבכולם ואין מקריבין עומר מן השעורים שהוא מאכל בהמה ואין גומרין ההלל רק ביום הראשון שאז אנו זוכים בתורת מתנה שלא לפי ערך מדרגתו. ושכועות הוא במעלה יתירה וסוכות ביותר מזה עד שמיני עצרת שהוא הנקודה והתכלית. אכן הגם שפסח הוא הנמוך מכולם מ"מ הוא השורש שבו מתקשרים ישראל להשי"ת, וכמ"ש בחי' הרי"מ שבמקום שיש עונש כרת הרי זה מורה שמצוה זו הוא ענין ההתקשרות ההיפוך של כרת, וע"כ בפסח שבא עונש כרת על אכילת חמץ מורה שמצוה הפסח היא ההתקשרות בהשי"ת. ונמצא שיציאת מצרים יש לה שייכות למצוה ציצית כיב שניהם יש בחי' ההתקשרות בהשי"ת, ולכך בפ' ציצית מזכירים יצי"מ. ובגמ' יליף מקרא דושחטו אותו כל קהל עדת ישראל ששלוחו של אדם כמותו שהרי א"א שכל ישראל שוחטין הפסח ובע"כ מדין שלוחות. ולפי האמור י"ל דלכך שייכת הלכה זו לקרבן פסח דייקא, כי ענין שלוחות מועילה ע"י שכל ישראל מקושרין יחד בשורש אחד, ולכך אין שלוחות לנכרי, ולכן בפסח שהוא זמן ההתקשרות בשורש מתגלית הלכה זו ששלוחו של אדם כמותו.

וזה ענין שאוחזין הציצית באמירת ברוך שאמר, כי ברכת ברוך שאמר הוא השורש ששם מתקשר כל סדר התפלה, וכמו שפסק בשו"ע הרב סי' צ"ב וכן בסידורו דהמרגיש צורך לצאת לנקביו אחר שהתחיל ברוך שאמר א"צ להפסיק עד גמר התפלה כי הכל ענין אחד. וזה דלא כמוכא במשנ"ב. ונמצא שברוך שאמר הוא בחי' הציצית המקושרים בכנפי הטלית בקשר עליון וע"כ אוחזין הציצית בברכה זו, וזה ענין שהביאו הפוסקים בא"ח סי' נ"א שנוסח ברוך שאמר תקנוהו ע"פ פתקא דנפל מן שמיא ויש בו פ"ו תיבות וסימן ראשו כתם פז, ע"כ. ולא מצינו כזאת בשאר חלקי התפלה כי ברכה זו היא הקשר עליון וע"כ נפלה פתקא מן שמיא כי שרשה במקום עליון וע"ז נאמר תשית לראשו עטרת פ"ו, שברכה זו של פ"ו תיבות היא הראש וקשר העליון, ותיבות עטרת פ"ו בגימ' קש"ר עליון.

והנה כבר ביארנו כמ"פ שהביהמ"ק הוא המקום

בפסח הוא הזמן המיוחד להתקשרות ישראל בשורש כנ"ל ודאגו שבכבוד הזמן המיוחד אבדה תקותם. וע"כ אמרו למה נגרע להקריב וגו' במועדו, היינו המועד המיוחד שמופיע בו בחי' אליהו הנביא, מעדו' בגי' אליהו הנביא, ועל זה באה תשובת השי"ת לא כפי שאתם סבורים שכאשר חלף הזמן אין עוד תקוה כי ביכלתי לשנות עתים ולהחליף זמנים כרצוני, ואראה לכם שאפי' אחר שכבר חלף כל חדש ניסן אביא את הזמן של י"ד ניסן ואקבענו בתוך י"ד אייר, ותוכלו לזכות אז לכל בחינות הפסח.

ואי' בזה"ק דשלשים יום אחר הפסח עדיין השערים פתוחים שנמשכת הארת חג הפסח, ובסיום ל' יום נסגרים השערים ויוצאת בת קול ומכרזת שיפתחו השערים לעוד שבעה ימים. והיינו כי דוקא אחר שכבר חלפו שלשים יום השייכים אל החג, וכבר נסגרו השערים שנפתחו בפסח שאז הוא עת פתיחת שערים וע"כ אוכלים המצה שנקרא בל' התרגום פטיריא מל' פטר ופתיחה, שבה פותחים השערים העליונים ובליל התקדש חג פותחין הדלת ע"ש זה. ואז קול דודי דופק פתחי לי וגו', אכן אחר שחלפו הל' יום ונתקיים קמתי אני לפתוח לדודי ודודי חמק עבר בקשתיהו ולא מצאתיהו קראתיו ולא ענני, ונדמה שכבר חלפה תקותנו. יוצאת אז בת קול ומכרזת פתחי שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים, ופותחים אז פתח חדש ב"ד אייר ומביא הקב"ה את הזמן של ניסן וקובעו באייר כנ"ל, ובפעם הזאת נעשית פתיחת השערים ע"י הכרזה, וענינה להברית את המקטרגים שלא יקומו לקטרג כי כן הוא עפ"י הכרזת המלך.

ודוקא בזמן זה של ספירת ההוד שכפי האמור היא המדרגה השפילה ביותר שם בוקע ויורד האור העליון של משיח בהילולא דרשב"י שהוא נשמת משיח כאשר מבואר במק"א, ומטעם הנ"ל שלפי ערך רוממות האור יכול הוא להגיע עד למקומות השפלים, ותיבת הו"ד במילוי שהוא ה"א וא"ו דל"ת כמנין מל"ך המשיח וגם הוא כמנין חד"ש מנחם א"ב שהוא ג"כ כנגד ספירת ההוד ובו לידת המשיח כי יורדת ההארה עד למדרגת ההוד. וזו היא הנחמה של מנחם אב. והנה ראש השנה הוא בחי' ביהמ"ק כאשר ביארנו במק"א כי ר"ה הוא הראשית בזמן כמו שביהמ"ק הוא הראשית בבחי' מקום, ורא"ש השנה בגימ' ב"ת המקדש. ומעלת ביהמ"ק גבוהה כ"כ עד שיורדת לספירות ההוד וע"כ ההוד זה ביהמ"ק, ויוה"כ הוא בחי' מקדש שבמקדש שהוא בחי' קדש הקדשים ע"כ מתפשטת ויורדת עד בחי' הוד שבהוד שהוא יום ל"ג בעומר יומו

מלהיות קשורים בתוך בני ישראל בסיבת שנטמאו לנבוא' שהם נשמת אליהו שהוא שייך לבחי' של קשר עליון שהוא נשמת אדה"ר הכולל ומקשר כל נשמות ישראל, ולכן בפסח שהוא עת התקשרות ישראל בשרשן בא אליהו בלתי ישראל כי הוא שייך לבחי' זו, ולפני פסח מפטירין וערבה ששם נא' הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא, שהוא בחי' הופעת אליהו בהגיע יום ה' הגדול והנורא דהיינו זמן הפסח, שאז מתקשרין ישראל בשרשן ומתקיים והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם. וע"כ טענו כי למה מגיע להם להיות נפרד מתוך בני ישראל בעת זו של התקשרותם בשרשם כתוצאה מהעסק בנדוא' בחי' אליהו השייך לענין זה ממש. ובפרט שמישאל ואליצפן הרי לא היו מהשבעה קרובים השייכים אל האבילות דנימא שמדה"ד פגעה בהם אלא שנצטוו ממש רבינו עפ"י הדיבור קרבו שאז את אחיכם וגו', וא"כ באו בטענה למה ראוי להם לידחות מלהיות מקושר בקשר עליון בתוך בני ישראל בחג הפסח שמופיע בחי' אליהו שאז הוא יום ה' הגדול והנורא כנ"ל, וע"כ למה נגרע עולה כמנין יו"ם ה"ה הגדול והנורא, ומכיון שהם נטמאו לנדוא' שהם נשמת אליהו אין ראוי שעי"ז ידחו מבחי' אליהו. וגם הרי טומאתם אירעה להם ביו"ם השמיני שהוא ר"ח ניסן שהוא בחי' השמיני אשר שם מקום ההתקשרות בשורש העליון והתקבצות כל נשמות ישראל. כאשר הזכרנו בשבת העל"ט את דברי הצמח צדק עה"פ ונכרתה מיום הראשון עד יום השביעי, שהכרת הוא רק בשבעה הספירות אבל ביום השמיני כלומר בספירה השמינית אין שם כרת אלא קבוץ והתקשרות בשורש, וע"כ ביו"ם השמיני בגימ' וקבצ"ך מכ"ל העמי"ם וגם בגימ' חמשי"ם.

והנה הטורי אבן הקשה אהא דאמרו בגמ' הריני נזיר ביום שבו דוד בא אסור בשתיית יין בכל יום שמא יבוא בן דוד באותו יום. וק' הרי אחז"ל בניסן עתידין להגאל, ותי' בדברי יואל עפ"י הגז"ק שיש זמן מיוחד שבו תלוי מזל הגאולה אבל הקב"ה משנה עתים ומחליף את הזמנים וכשיעלה הרצון לגאולת ישראל אף שאין אז העת המיוחדת ישנה הקב"ה מערכת השמים ויסדר את הכוכבים כרצונו שיאיר עתה עת ומזל הגאולה. ועפ"י מיושב קו' הטו"א דאף שניסן הוא הזמן הקבוע לגאולה עכ"ז הרי בכל יום יכול הקב"ה לשנות העתים ולהביא את הזמן של ניסן בשאר חדשי השנה עכ"ד.

ועפ"י יובן דהטמאים לנפש אדם טענו למה נגרע כי

של רשב"י שהוא בחי' קדש הקדשים וע"כ הו"ד במילואו בגימ' כ"י יו"ם כפוריים הו"א, וזה ענין הקדמת מיתת שני בני אהרן לפרשת יוה"כ, כי אחר שנתקנו נדו"א ע"י מסירת נפשם בקרבנות לפני ה' וימותו ובו נשלמו לבחי' אליהו שהוא בחי' עולם התיקון ולא טעם טעם מיתה וקבורה כמאר לעיל, אזי זכינו לאור של יוה"כ שהוא בחי' קדש הקדשים שהוא בחי' עולם התיקון שאין מגיע שם שמץ פגם.

ובפסח שני כאשר נפתח פתח חדש בשמים אנו אוכלים מצות הנקראים פטיריא כנ"ל מל' פתיחה שעל ידם פותחים השער בבחי' הפתח שער לדופקי בתשובה. הפתח שער בגימ' אליהו הנביא אליהו התשב"י אליהו הגלעד"י שמופיע ובא בחי' אליהו כאשר פותחין הדלת, ובימי הוד השפלים מאירים האורות הגבוהים ביותר. והוד"י נהפך על"י למשחית בגימ' הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא, שאז בא אליהו ומקשר כל ישראל בשרשם והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, ומקשרם לבחי' הטלית בגימ' אי"ש צמ"ח, שזה בחי' רשב"י כמ"ש בר יוחאי בקדש הקדשים, שבע שבתות סוד חמשים.

ובשנה זו שהראנו השי"ת חסדו בהצלתנו מיד צורר היהודים בחדש אדר העל"ט ובצפייתנו צפינו שבחדש ניסן נזכה לישועה השלימה, אבל כבר חלף חדש ניסן ועדיין לא נושענו ויש שהמתיאשים שכבר חלפה תקותנו ח"ו. אכן ע"י פסח שני נמצינו למדים שהקב"ה יכול לשנות עתים ולהביא את חדש ניסן אף לאחר ניסן, ויוצא אז הכרוז פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים, היינו אותם השומרים האמונה בביאת המשיח על אף שתוחלתם נכזבה הרבה פעמים עכ"ו אין עוזבים את אמונתם בביאת המשיח.

ועכשיו בצאת השבת בהגיע פסח שני יוצא קול הכרוז פתחו שערים, והוא קול ה' חוצב להבות אש שזהו הקול החמישי בסדר ז' הקולות שבמזמור לדוד המכוון לספירת הוד. וי"ל שע"ש זה המנהג להדליק להבות אש בהלולא דרשב"י, וכעת הזמן לכופ אזנינו ולהאזין אל הכרוזים שבשעה זו. ובקול זה מופיעים האורות של גאולה היורדים עד ספירות הוד, ולמ"ד בניסן עתידים להגאל מופיע אור של ניסן ולמ"ד בתשרי עתידים להגאל מופיע אור של תשרי, וע"כ קו"ל ה" חצ"ב להבות א"ש עולה בגימ' ז"ה קרב"ן נחשו"ן ב"ן עמינד"ב, שהוא שבטו של יהודה המכוון לחדש ניסן, ותיבת חצב הגם שנכתב בלא וא"ו

אבל הקרי הוא עם הוא"ו ניתן לחשוב אף לפי המקרא כמבואר בדברי האריז"ל, וע"ד שחושבים בסדר ימי הספירה במזמור למנצח בנגינות תיבת מישור עם וא"ו אף שכתובה בלא וא"ו, וע"כ קול ה' חוצב להבות אש עם הוא"ו בגימ' ז"ה קרב"ן אלישמ"ע ב"ן עמיהוד שהוא כנגד חדש תשרי, כי אורות ב' החדשים האלה מופיעים בספירת הוד כנ"ל. ולכן, בפסוק כתוב חצב בלי וא"ו, וזה יש אם למסורת. ותושב"כ הוא בחינת זכר בחינת ניסן כידוע. אבל הקרי כמו שמקובל. בתושבע"פ בחינת נקבה היא בחינת הדין, בחינת תשרי. ולכן הנשיא של תשרי מרומז באם למקרא חוצב עם וא"ו.

ומכאן גודל השמחה בהלילולא דרשב"י כמ"ש בבני יששכר שהשמחה למעלה מדרך הטבע כי בשפלנו זכר לנו להאיר לנו באורות הגבוהים המגיעים עד המדרגות השפלים, וע"כ אמר הבית אהרן כי מי שיש לו אמונה ברשב"י שמעלתו גבוהה מאד יש לו חיזוק ברשב"י כי עי"ז הרי יפה כוחו להשפיל ולהגיע עד השפלים והפחותים ביותר. ולכן ע"פ סימן פל"ג חל ל"ג בעומר ביום השבוע של פורים, כי בחינת שניהם שוה - בחינת יוה"כ, קודש הקדשים סוד חמשים. ומקודש הקדשים בא העץ גבוה חמשים אמה כמבואר במדרש.

ויה"ר שבימים הגבוהים הבעל"ט נזכה לאורות גבוהים שירדו לנו השפלים ומאשפות דלותנו ירוממנו ונזכה לבנין עיר קדשנו, הודנו ותפארתנו.

פ' אמור - וסעודת ברית - תנש"א

וספרתם לכם ממחרת השבת וגו' תספרו חמשים יום וגו'. יש להתבונן בענין סדר קביעות הפרשיות, שהרי ידוע מזוה"ק שכל שבת יש לה פרשה המיוחדת לאותה שבת ואין לערב פרשת שבוע זו בחברתה. ואמנם כדי להשלים חשבון הפרשיות בשנה צריכים לחבר לפעמים ב' פרשיות כי ע"י חסרון שנת הלבנה שאינה משגת את מנין ימי שנת החמה נגרם שחסר ממנין השבתות. והנה בשנה זו שחל אחרון של פסח בשבת קראו בא"י אז פ' שמיני ואנו בחו"ל לא קרינו פ' שמיני רק בשבת הבאה שאז קראו בא"י תזריע מצורע. ומאז לא נשתנינו עדיין בסדר הפרשיות עד שהגענו לשבת זו שקוראין בא"י פ' בהר בלבד ובשבת

ווארפען פון זיך. והיינו שישליך קצת ממנו את חומריותו, ואז יש לזכות להשיג את הקדושה ועד"ז בל"ג בעומר כשנודע גדול הארת היום הזה שמגיע אורו של רשב"י עד לפחותים ביותר וע"כ ביום זה נטהר כ"א קצת והשליך ממנו מחמריותו במדה מוסיימת, ועי"ז זכאים אנו כבר להתקרב לא"י ופסקה א"י ממרוצתה כנ"ל.

וכאמור ע"י בחי' היובל כ"א מישראל שב אל אחוזתו ושרשו כי כל ישראל יש להם חלק בעוה"ב שהיא הארץ העליונה, וכן לעומת זה יש לכ"א חלק בארץ התחתונה, ואף גחוי אשר לפי דין המשנה (ר"פ חלק) אין לו חלק לעוה"ב מ"מ ע"י בחי' היובל גם לו יש חלק לעוה"ב וכמו שאמרו דורשי רשומות שם בגמ', כי אפי' אותו האיש יהא לו תיקון סוף כל סוף כמ"ש הארז"ל שאחר חמשים אלף יובלות יתוקן. ובפרשתנו כ' ונוקב שכ ה' מות יומת, שנרמז שמו בר"ת של ונוקב שם ה' כדאיתא בספ"ק. ורמז בפסוק זה שאף לו יש תיקון. ויש לרמז ונוקב שם ה' מות יומת בגימ' בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס, שרומז שכל נדחי ישראל עתידים להתתקן ע"י בחי' היובל כנ"ל, וע"כ שמות פרשיות היובל שהם בה"ר ובחקת"י בגימ' אנ"י חלק"ך ונחלת"ך הרומז על חלקן בעוה"ב ונחלתך בארץ התחתונה, ואז מברכים חדש סיון שהוא החדש של חג השבועות שהוא יום החמשים בחי' היובל. וכבר אנו משיגים להגיע לא"י אשר עד עתה היתה בורחת ממנו בבחי' דודי חמק עבר, וע"כ תיבות דודי חמ"ק עב"ר בגימ' חוד"ש סיון, ואז גחוי כבר מגיע לאלישע ונשלם פגם הלבנה, וע"כ גחוי אליש"ע בגימ' הביאו עלי כפרה שרומז על תיקון פגם הלבנה שעליה אומר הקב"ה הביאו עלי כפרה על שמעטתי הירח. מעו"ט היר"ח עולה בגימט' משי"ח כי הוא זה לעומת זה. וע"י בחי' היובל נעשה מילוי הלבנה ונשלם התיקון, וע"כ בפרשת שמיני עדיין לא היינו יכולים להשתוות ולקרא אז ב' פרשיות שמיני תזריע שהרי אדרבא בפרשה היא נתגלה בחי' הצרעת והלשון הרע אשר היא מעכבת את הכניסה למחנה ומסבבת את הריחוק, וע"כ דוקא בפרשה זו אחר ל"ג בעומר בהופעת בחי' היובל כנ"ל ושבת זו מביאה אותנו לספירת חס"ד שביסוד בגימ' חמשים יו"ם שכבר מופיע בחי' יום החמשים שהוא בחי' היובל, וע"כ אין צריכים אז עוד להכרות בת קול שתזריע פתיחין כי אור היובל יפה כוחו לבקוע כל השערים, וע"כ כבר יכולים אנו להשיג התקרבות לא"י כנ"ל.

והנה גם מילה שהיא ביום השמיני באה משער

הבאה כשנקרא פ' בהר בחקתי יקראו שם פ' בחקתי ובוה נגיע לכלל השתוות. ולכא' הרי היה עדיף יותר שנשתוו לפני כן שכאשר קרינו פ' שמיני לא יקראו בא"י כי אם פרשה אחת של תזריע ואנו קוראין ב' פרשיות שמיני ותזריע.

אמנם כבר ביארנו בענין זה בפ' שמיני העל"ט כי ענין חסרון שנת הלבנה שהיא נמשכת מפגם הלבנה נגרם ע"י קטרוג הלבנה בתחילת בריאתה שדברה לשה"ר על החמה כמ"ש התרגום יונתן שם בפרשת בראשית, ודין גרמא לפגם הלבנה שענינה פגם הגלות והחורבן לישראל שנמשלו ללבנה, ולה"ר ושנאת חנם של הלבנה נתעורר שוב במעשה דבר קמצא, שלשון הרע שלו הי' סימן לכל דור החורבן שפוצים בלשה"ר ושנ"ח וגרמה להחריב את בית מקדשנו, וע"י פגם הלבנה נגרם עוד שלפעמים אנו מרוחקים מא"י בסדר הפרשיות כנ"ל ונתקיים בנו מפני חטאינו גלינו מארצנו ואף גם זאת שנתרחקנו מעל אדמתנו דהיינו בסדר קריאת הפרשיות. וכאשר אנו רוצים להתקרב לא"י ומחברים ב' פרשיות מוסיפה א"י להתרחק שוב בב' פרשיות וע"ד שכ' קמתי אני לפתוח לדודי ודודי חמק עבר.

והוא כענין המובא מחי' הרי"מ בענין גילוי אליהו שעיקר בחינתה היא כאשר מתגלה אליהו עם אלישע תלמידו, ומיד בהסתלקם מופיע גחוי ושואל אם נמצאים כאן אליהו ואלישע, כי מאז שנתקלל גחוי ע"י אלישע בצרעת הוא רודף תמיד להשיג את אלישע אבל אינו משיגו כי מגיע מיד אחר הסתלקותו משם. וכזאת היא בחי' בני הגליות שנשתלחו מן המחנה כדוגמת גחוי שנלקה בצרעת ונשתלח מחוץ למחנה, ואין אנו יכולים להשיג את א"י ולהתאחד עמה... אכן בהופיע בחי' היובל יש לנו תקוה כי גדול בחי' היובל המשיבה איש אל אחוזתו ומקבצת כל נדחי ישראל לשרשם ואף העבד נרצע שנתרחק ביותר יוצא לחרות בשנת היובל, וע"כ בשבוע זה שחל בו ל"ג בעומר שבו נגמר עיקר התיקון של ימי הספירה כמ"ש בספ"ק, ואז מתחיל להאיר בחי' היובל של יום החמשים לספירה, עי"ז כבר פסקה א"י ממרוצתה וקורין שם בשבת זו רק פ' בהר כדי שבשבת הבאה בקריאתנו פ' בהר בחקתי שהיא פרשת היובל כבר נשוב לא"י עכ"פ בסדר הקריאה. וע"ד המובאת בס' מאיר עיני הגולה שפע"א כשנסע החי' הרי"מ על העגלה היה רודף איש א' להשיגו ורצו להאיט את מרוצת הסוסים אבל החי' הרי"מ לא הניחם ואמר שהוא אוהב ליסע במהירות עד שהאיש הרודף אחריהם השליך מידו את מקלו כדי שיוכל להחיש את מרוצתו, ונענה החי' הרי"מ זאל ער חאטש עפעס אוועק

מתגלה בחי' עולם התיקון ומופיע אורו של משיח בבחי' אחישנה, ובחי' היובל שהוא דוגמת היום השמיני כנ"ל, ואז יש בחי' כל יושביה עליה כאשר היא לעתיד שיקבץ משיח כל ישראל להשיבם לשרשם, ביום השמיני בגימ' יקבצ"ך מכ"ל העמי"ם, וזה שאנו אומרים בנוסח הרחמן אצל ברית מילה הרחמן הוא ישלח לנו משיחו הולך תמים וגו' לבשר וגו' לעם אחד מפוזר ומפורד בין העמים. וכאשר מובא בזה לפרש עפ"י הכרז"פ דכאשר בא משיח בזמן של אחישנה א"צ אליהו להקדים ולבשר ולכך אמר שהקב"ה ישלח את משיחו שהוא יבשר ולא אליהו.

ונוסח ברכת אני הבן היא להכניסו בבריתו של אברהם אבינו, כי אברהם אבינו הוא השורש שבו נכללו כל נשמות ישראל, וענין ברית מילה הוא בחי' השורש שבו מתקבצים כל ישראל כאשר היא לעת"ל ע"י משיח צדקנו, וע"כ בריתו של אברהם אבינו בגימ' היום"ם א"ם בקול"ו תשמע"ו שרומז על יומו של משיח כידוע מדחז"ל, וע"ה ברית מילה נתעצם הילד הנימול עם כללות ישראל במקום השורש שהוא העולם הנקרא "כל ישראל" כדאי' בנוע"א פ' דברים, שהוא העולם העליון שבו מתאחדים כל ישראל יחד, וע"כ בשעת ברית מילה כל העומדים שם מתיחדים כאחד בשורש כל ישראל וכולם שייכים בפועל אל הברית מילה ואינם רק אורחים בעלמא. וע"כ שפיר ראוי לכולם לעמוד ע"ש הפסוק ויעמוד העם בברית, כי כולם נכנסים אז בברית, וע"כ גם נתקנה להם ברכה מיוחדת כשם שנתקנה ברכה למוהל ולאבי הבן שהרי כולם שייכים לברית וראוי להם ג"כ לברך.

אך אע"פ שכולם עומדים בברית מ"מ הסנדק יושב, וזהו עפ"י המובא באוצר החיים פ' לך לך בענין הסנדק שהוא בבחי' עתיק יומין על כורס' יתיב, שהסנדק נעשה מרכבה לבחי' עתיק יומין שמתגלה בעת ברית מילה, עתיק יומין יתיב בגימ' שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. וזו היא בחי' רב חסד המדה המשפעת חסדים שממנה נמשך י"ג מדות של רחמים. י"ג מידות גימ' ביום השמיני, וגם י"ד מדות בגימ' אליהו אליש"ע, ואהמה"כ (תהלים נב) מה תתהלל ברעה הגבור חסד אל כל היום. ירמוז כי פרעה התהלל ואמר ראו כי רעה נגד פניכם שהוא כוכב ששמו רעה ומורה על דם, אבל לבסוף נתהפך לדם מילה, וע"כ אמר מה תתהלל ברעה הגבור, היינו בכוכב ששמו רעה. אדרבא נתהפך לחסד אל כל היום לבחי' רב חסד המתגלה בברית מילה בבחי' הסנדק שהוא בדוגמת עתיק יומין

החמשים שהוא אחר שבעה פעמים שבעה והוא בחי' השמיני. וע"כ טומאת הלידה בטלה בזכר בהגיע יום השמיני כי על המילה שהיא משער החמשים שהיא מבחי' של לעתיד לבוא שמתגלה אז בחי' אליהו השייך לעולם התיקון כאשר יתקיים רוח הטומאה אעביר מן הארץ ע"ז מתבטלת גם עתה הטומאה ביום השמיני. וע"כ ילפינו (שבת קל"ז) מקרא דביום השמיני ימול בשר ערלתו דימול אפי' במקום בהרת כי המילה דוחה צרעת ע"י הופעת בחי' עולם התיקון, ונדרש דין זה דוקא מפסוק זה כי פסוק זה בא לגלות ענין זה ולתת טעם על הפסוק הקודם שכ' וטמאה שבעת ימים דלכך אין לה טומאה אחר שבעת ימים אף שהיה מהראוי שתמשך הטומאה עוד יותר מאצל לידת הנקבה כי גדולה יותר התרוקנות הקדושה אצל לידת הזכר, מ"מ הרי ביום השמיני ימול בשר ערלתו. וע"י בחי' השמיני כנ"ל נדחית רוח הטומאה.

ויש לרמוז במ"ש במשנה (שבת קל"ז) קטן נימול לשמנה לשתעה ולעשרה ולאחד עשר ולי"ב לא פחות ולא יותר. ע"ד דאי' בשלה"ק ע"ד המשנה ריש מס' מגילה, מגילה נקראת בי"א בי"ב בי"ג בי"ד בט"ו, שכאשר נחשוב כל המספרים האלה יחד ועלו למספר ס"ה כמנין השם אדני. ועפ"י דרכו יש לרמוז במשנה הנ"ל לגבי מילה שכאשר נחשוב המספרים הנ"ל יעלו לחשבון חמשים כי המילה שרשה משער החמשים כנ"ל. והיא מבחי' היובל ועולם התיקון, ואי' מהאריז"ל כי מילה בגימ' פ"ה, כי בחי' עולם התיקון היא תיקון פגם הלבנה שקלקלה ע"י הלש"ה"ר שדברה על החמה כנ"ל ואז יתקן פגם הפה וע"כ באה במילה מצות מציצה בפה.

וברמ"א (יו"ד ס"ו רס"ה) כ' י"א שכל העם שהם אצל המילה יעמדו שנא' ויעמוד העם בברית וכן נוהגין מלבד התופס הנער שהוא יושב ע"כ. וראוי להבין שלא הביא שום טעם על העמידה רק מהפסוק ויעמוד העם בברית, והרי אין הכרח מהפסוק שהוא שכל העומדים צריכים לעמוד שהרי שם מיירי שכל העם נכנסו לברית משא"כ כאן. ובברייתא (שבת קל"ז) אי' המל אומר אקב"ו על המילה אבי הבן אומר אקב"ו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו העומדים אומרים כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה לחופה ולמע"ט. וצ"ב ענין התקנה שתקנו חז"ל נוסח מיוחד לברכת העומדים ונקט להו בהדי ברכות המל ואבי הבן, מה שלא נמצא כן במקום אחר כגון בחופה שיהא נוסח מיוחד על העומדים לברך.

וי"ל בביאור הענין עפ"י האמור כי בברית מילה

יתבי. וע"כ חסד אל כל היום בגימ' סנדק.

ומה גדול ערכה של שעה זו כאשר אנו מסובין בסעודה שלישית בעת התגלות רעוא דרעוין בחי' עתיק יומין ונוסף לזה שהיא סעודת ברית מילה שמתגלה בה ג"כ בחי' זו כנ"ל. וגם אנו עומדים בגמר ספירת הוד כאשר נגמר כל התיקונים ומופיע בחי' היובל של יום החמישים בכניסתנו לספירת חס"ד שביסוד בגימ' חמשים יו"ם.

פ' בהר-בחוקתי - תנש"א

אי' בגמ' (מגילה לא:) שקורין לפני עצרת קללות שבת"כ כדי שתכלה שנה וקללותיה תחל שנה וברכותיה כי בעצרת הוא ר"ה לאילנות שנדונין בו. והר"ק מלעכוויטש זצ"ל אמר שיותר הוא מתיירא מהדין של שבועות מהדין של ר"ה, כי בר"ה נדונין על גשמיות אבל בשבועות דנין על קצבת חלקו של האדם בתורה ובקרבת אלקים. ובשבת זו מברכים את חדש סיון שבו חל חג השבועות הוא המועד של הגאולה כדאי' בזוה"ק בשבועות יפקון מגלותא. ועיקרו של מועד זה הוא החיתום של מגילת רות וישי הוליד את דוד, שהוא צמיחת קרנו של משיח. ועל מועד זה אמה"כ כי עת לחננה כי בא מועד דהיינו מועד של חג השבועות שבו יפקון בגלותא. וע"כ תיבות כ"י ע"ת לחננה כ"י ב"א מועד עולה כמנין ויש"י הוליד א"ת דוד, וע"כ בשבת זו אנו מסיימין ספר ויקרא ואומרים חז"ק חז"ק ונתחזק בגימ' שג"ת גאל"י בא"ה, והגם שבסיום כל ספר אומרים חזק חזק ונתחזק מ"מ בכל ספר יש לו מכוון מיוחד ובספר זה נרמז הגאולה של מועד חג השבועות.

אכן בעיקר דברי הזוה"ק יש להבין לפי הידוע מחז"ל כי בניסן עתידים להגאל ואיך יתקיימו דברי הזוה"ק דבשבועות יפקון מגלותא. אמנם כבר דיברנו בענין בחי' היובל שהוא שער החירות ובו שבים כאר"א אל שרשם ואחוזתם, ושבועות שחל ביום החמישים הוא בבחי' שנת החמישים שהוא היובל ואז כ"א מישראל שב למקור מחצב נשמות ישראל דהיינו אותיות התורה שהמה שרשים לס' רבוא נשמות ישראל. ובספה"ק ביארו שבאמת כבר הקדים אור זה של שער החמישים ביום ראשון דפסח, כי יצי"מ היה מבחי' זו כמ"ש

בזוה"ק עה"פ וחמשים עלו בני, שיצי"מ נמשכה מאור של חמשים שערי בינה וע"כ נזכר בתורה נ' פעמים יצי"מ. ואור זה נשאר קבוע לדורות וחוזר ומתנוצץ בכל שנה ושנה ביום ראשון דפסח. אך מכיון שאין האור נמשך לצד מעשינו רק מאתערותא דלעילא ע"כ אין לו קיום ומסתלק ביום ב' דפסח עד שאנו סופרים כל השבעה שבועות ואנו מטהרים ומקדשים את עצמנו עד שאנו זוכים בשבועות לאור היובל מצד מעשינו. וזהו דבר המתקיים. וע"כ בפסח כ' ואכלתם אותו בחפזון כי לא היו ראויים לאור ההוא רק לסיבת הסכנה שלא יפלו בני' שערי טומאה הוצרך הקב"ה להמשיך להם האור של נ' שערי בינה, אבל בשבועות שכבר אנו זוכים מצד הכנתנו הוא בבחי' גאולה העתידה שנא' בה כי לא בחפזון תצאו, כי אז כבר יעמדו ישראל מוכנים לגאולה מצד מעשיהם כי כבר גזרו כל הברורים במשך שנות הגלות, ויהיו ראויים לאור של שער החמשים שלא בדרך חפזון. ל"א בחפזון תצאו בגימ' שער הגון.

ועל זו הכוונה אמרו בשבועות יפקון מגלותא. כי הגאולה תהיה בבחי' שער החמישים של שבועות ולא בבחי' שמופיעה ביום א' דפסח, כי באה ע"י הכנת מעשינו כבשבועות שנאה אחר ספירת חמשים יום. וכבר הבאנו במק"א מדברי הגוה"ק שהקב"ה משנה עתים ומחליף את הזמנים כרצונו וכשיעלה הרצון לפניו להביא את הגאולה יסובב הקב"ה שיופיע אז העת והמזל המיוחד לגאולה ויקבענו באיזה זמן שיהיה אז. ולפי"ז ה"נ הכוונה שבכל עת שתבוא הגאולה יופיע בה בחי' חג השבועות שהיא בחי' היובל המופיעה מצד מעשינו. וע"ז קורא הנביא (ישעיה נביא) סורו סורו צאו משם טמא אל תגעו צאו מתוכה הברו נושאי כלי ה' כי לא בחפזון תצאו וגו'. והיינו כי טמ"א הוא מספר חמשים, ואמר צאו משם טמ"א, הברו נושאי כלי ה' - שיטהרו עצמם להיות ראויים מצד הכנתם - כי לא בחפזון תצאו - כנ"ל שאז יהיו ישראל ראויים לאור שער החמשים ולא יצטרכו לצאת בחפזון כבמצרים.

והנה עולם התשובה הוא עולם היובל כמבואר בס' שערי אורה כי תשובה היא בעולם הבינה כמ"ש ולבבו יבי"ן וש"ב ורפא לו. ולכן שנת היובל עיקר חלותה הוא ביוה"כ ביום שמתעורר עולם התשובה, וע"י העברת שופר המורה על התשובה כי השופר הוא מל' שפרו מעשיכם, והשופר נקרא בשם יובל כדאיתא במס' ר"ה, כי היובל שייך אל עולם התשובה. ובהו יש להוסיף ביאור במאמר שהובא בשם הקדושת לוי בענין שאומרים העולם שחזון הוא טפש ופתי (נאר), כי עולם

טהור הו"א, ואז זוכים לבחי' גאולה תתנו לאר"ץ בגימ' אב"י כ"ל תופ"ש כינור ועוג"ב.

עובדא הוי בימי הר"ק רבי וועלוועל מזבאריש זצ"ל שהיה אז מסור אחד שהיה מציק לישראל ורצו כמה צדיקים להענישו ולבערו מן העולם ולא עלתה בידם ונודע להם שהרה"ק הג"ל הוא המעכב בעדם ושאלוהו לסיבת הדבר. והיתה תשובתו כי הגה כאשר יגיע זמן ביאת משיח יהא עולם כמנהגו נוהג והמוכר עם הלוקח יהיו עוסקים במקח וממכר, ופתאום יתעורר בלב הלוקח הרהורי תשובה ותשוקה להשי"ת עד שיעזוב את המקח ויירץ לבהמ"ד. וגם יהודים אחרים ירצו מכל עבר לבהמ"ד בהתעוררות תשובה, ואח"כ יבוא ענן ויקחם לא"י. ושוב יתקבצו אח"כ עוד יהודים הפחותים מהם ושוב יבוא ענן ויקחם עד שלא ישארו רק הגויים, ואז יתעוררו גם הגויים על השמועה שמשיח בא וירצו להביא לו מנחה, ויחשבו בלבם איזה מנחה ראוי להם להביא לו הרי כל יש לו, ויסכימו שיביאו לו יהודי למנחה כי הוא אוהב יהודים. אמנם לא יוכלו למצא יהודי כי כולם כבר נסעו לא"י עד שימצאו את המסור הזה שע"י קושי לבבו לא נתעורר כלל בתשובה, ויעטרוהו ויביאוהו מנחה למשיח. וגדולה תהא שמחתו של משיח בדורו זה והוא יתקנהו וישיבו למוטב. וע"ז אמה"כ (ישעיה טו) והביאו את כל אחיכם מן הגויים מנחה לה' כאשר יביאו בני ישראל את המנחה בכלי טהור בית ה'. וגם מהם אקח לכהנים ללויים. ע"כ. והנה עד"ז צוה הכ' וספרתם לכם וגו' שנכין עצמנו בימי הספירה לקראת יום החמשים שהוא היובל ונקיים שפרו מעשיכם לקראת השופר של מתן תורה ושופר של משיח. וספרתם לכם בגימ' וק"ל שפ"ר חז"ק מא"ד ירמוז להכנה לשפר של מת"ת. ומסיים הכ' עד ממחרת השבת וגו' והקרבתם מנחה חדשה לה', דהיינו שיקריב האדם את עצמו להיות מנחה חדשה לה', ויטהר עצמו להיות מנחה הראויה בכלי טהור על קערת כסף, ולפי ערך ההכנה כך מכינים כלי טהור למנחה.

ובפרשה זו כתוב י"ט פעמים ל' גאולה כנגד י"ט ברכות שמ"ע, כ"כ בבבל הטורים. ושבת זו היא תפלת שמונה עשרה שלימה על צמיחת הגאולה, י"ט פעמים גאולה הוא בגימ' הנ"ה אי"ש צמ"ח שמ"ו. ובפרשה זו כ' בסוף התוכחה וזכרתי להם ברית ראשונים אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים וגו', וכ' הרמ"ע מפאנו בסדר החשבון של חמשים פעמים יצי"מ בתורה שלא בא החשבון לפי סדרם והפעם החמשים היא זאת האמורה בפרשה זו כנ"ל, והיא כנגד שער

הנגינה הוא סמוך לעולם התשובה, והחזון העומד בעולם הנגינה ולא נכנס לעולם התשובה הרי הוא פתי. ע"כ. ושיחתו של ת"ח צריכה לימוד. וי"ל כי הנה אחז"ל (ערכין ג:) כנור של ביהמ"ק היה של שבע נימין שנא' שבע שמחות את פניך, אל תקרי שובע אלא שבע. ושל ימות המשיח יהא בן ח' נימין כמ"ש למנצח על השמינית. ושל עוה"ב יהא בן עשר נימין כמ"ש בנבל עשור אזמרה לו. ע"כ. כי העוה"ז נברא בשבעה ימי בראשית וכנגד זה הם ז' נימי הכנור שהם שבעה קולות הנגינה כנגד ז' קולות הנאמרים במזמור הבו לה'. וע"כ ז"פ קו"ל ה" בגימ' שב"ע שמחות. וע"כ שבת הוא יום של זמרה כמ"ש מזמור שיר ליום השבת, כי משהגיע היום השביעי נשלמו שבעה הקולות וכבר יכולים לזמרה. וע"כ אומרים המזמור הבו לה' שנאמרו בו ז' הקולות ואח"כ מזמרים לכה דודי ומזמור שיר ליום השבת אלא שאנו מבקשים אז - עלי עשור ועלי נבל, שכבר נזכה לעוה"ב שבו נזמר על הכנור בן עשר נימין.

והנה השבת הוא תשובה תתאה שזכו בחי' המדה השביעית אבל לימות המשיח יזמרו על כנור של שמונה נימין שהוא בחי' עולם השמיני עולם הבינה ששם תשובה עילאה. והנה בסדר קולות הנגינה נמצא שלפעמים צריך המשורר לעלות ח' מעלות כדי להגביה את קולו כי הקול השמיני הוא שוה לראשון, ואז הוא עולה לבחי' עולם השמיני ששם עולם הבינה שורש התשובה, ושם בחי' היובל. וע"כ החזון שמגביה עצמו לעולם הבינה ואינו נכנס לשם הרי הוא פתי בלי בינה - כי לא עם בינות הוא. וזה נרמז בשם חז"ן שמורכב מהאותיות ז' הרומו לו' קולות, ואות ח' סמוכה לו כי עולם הנגינה סמוך לעולם התשובה ואות נ' ירמוז לנ' שערי בינה.

והרמב"ן כ' שיוכל הוא מלשון ועל יובל ישלח שרשיו, ועד"ז יש לרמוז במקרא בפ' בראשית ו"שם אחיו יובל הוא היה אבי כל תופש כנור ועוגב, כי יובל הוא עולם היובל והוא אבי כל תופש כנור, כנ"ל שתופשי כינור מגביהים עצמם לפעמים לעולם היובל, וע"כ המקרא הזה וש"ם אחיו יובל הו"א ה"ה אב"י כ"ל תפ"ש כינור ועוג"ב הוא בגימ' תעבירו שופ"ר בכ"ל ארצכם שהוא השופר של יובל. והנה ע"י בחי' היובל זוכים ביוה"כ ללובן העליון, - אם יהיו חסאיכם כשנים כשלג ילבינו - ומוזה נמשך שנהפך חוט הסיקרא ללבן, המורה על בחי' לובן העליון, וע"ש זה נקרא בהמ"ק לבנון המלבן עונותיהם של ישראל, והוא ענין עצרת שנהפך מצרעת לעצרת ע"י שכולו הפך לבן טהור הוא. וש"ם אחיו יובל גימ' הפ"ך לב"ן

והקרבנות מנחה חרשה וגו', לחם תנופה חמץ תאפינה וגו' וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש. אם כן, יום הבאת שתי הלחם תלוי בספירת העומר. וביום הבאת שתי הלחם תקראו מקרא קודש ואז חג השבועות.

וכן כתוב בפ' ראה - שבעה שבועות תספר לך מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות, ועשית חג שבועות וגו'. הרי בפירוש, שחג השבועות נקבע ע"י ספירת העומר. וא"כ בזמן הזה שלרוב הפוסקים ספירת העומר הוא מדרבנן, איך נקבע חג שבועות, שהרי פשוט הוא בכל התורה שחג שבועות בזמנו הוא דאורייתא.

(ולדברי הפוסקים שספירת העומר בזמנו הוא דאורייתא י"ל שהספירה הוא מיום הביאתם, ולא מהביאתם. והואיל ויום זה חייב בהבאה אנו מונין מיום זה. זה מה שנ"ל לומר לדעת הרמב"ם והחנינוך שספירה דאורייתא, ועיין מה שכתב הערוך השלחן בזה בס' תפ"ט. והבוחר יבחר).

יוצא מהגמרא והפוסקים שמצוה למנות הימים ומצוה למנות השבועות. ומשמע שעיקר המצוה היא ספירת הימים. שהרי בזמנו שהוא דרבנן סבר אמימר שספירת ימים בלא שבועות די. וכן פסק המג"א שיוצא בדיעבד. (סי' תפ"ט), וא"כ למה קוראים את החג בשם חג השבועות ומדוע לא יקראו לו חג הימים?

בפרשת אמור עיקר הספירה היא הימים. כי תיבת תספרו מוסב על ימים (תספרו חמשים יום) ובפרשת ראה מדוע לא הוזכר ימים כלל, רק שבועות, שהרי שם כתיב, שבעה שבועות תספר לך וגו' תחל לספור שבעה שבועות, ועשית חג שבועות?

בפרשת אמור משמע שכל עיקר הספירה הוא משום הקרבן, וסופרים מקרבן העומר עד קרבן שתי הלחם. כי שם כתובים דיני קרבן העומר, ותיכף אח"כ וספרתם לכם מיום הביאתם את עומר התנופה וגו' תספרו חמשים יום והקרבנות מנחה חדשה לד'. ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שתיים. וגו'. ואח"כ בדרך גררא, מזכיר החג, ואומר וקראתם בעצם היום הזה (יום קרבן שתי הלחם) מקרא קודש. ולא מזכיר שם שבועות כלל. ומשמע שנקבע החג מחמת הקרבן. והחג טפל לקרבן, רק מחמת מאורע הקרבן חוגגים בו. ובפרשת ראה משמע איפכא. שכל טעם הספירה הוא כדי לידע קביעת החג, והחג הוא העיקר, ושם לא מזכיר קרבן שתי הלחם כלל. כי כתיב שבעה שבועות

הנון, וכתבה התורה זאת דייקא אצל התוכחה להורות שאצל הגלות עצמו מאיר אור הגאולה של שער הנון, ומ"ש וזכרתי להם ברית ראשוניים ירמוז לג' ראשונות שהם כתר חכמה ובינה כי שלשתם מופיעים כאחד, ולכן עצרת בגימ' כת"ר חכמה בינה, שאחר השבעה מדות שספרו בשבעה השבועות של הספירה באים המוחין שהם ג' ראשונות.

והנה עדיין נשאר לנוש בוע שלם של ספירת המלכות, וספירה זו היא הכוללת כל המדות שהיא בח' הכלה הכוללת הכל. וע"כ ניתן להשלים בשבוע זה תקון כל המדות מה שהחסירו בשבועות הקודמים, ולהיות מוכנים ועומדים לקבלת התורה. וספירת המלכות נקראת זה השער לה' כדאי' בשערי אורה פ"א, כי מדה זו היא ראשית הכניסה, והנה בפשטות ענין תיקון מדה זו לבד מהדרכים הפנמיים הוא ענין מה דאי' בפתח אליהו מלכות"פה, והיינו לומר דבורים בעומק הלב להשי"ת, וללמוד בהתמדה ולהתפלל כהוגן, ולבקש מלפני הבור"ת שיזכה לומר אהבה רבה בהשתפכות בשבועות.

ואי' בפרי צדיק שעיקר טהרת הספירה היא בידי שמים שהרי נמשלה הספירה לספירת ז' נקיים כדאי' בזוה"ק, וכמו שהאשה אינה עושה פעולת הטהרה רק סופרת להוכיח את טהרתה הנ' עיקר הטהרה נעשית מאליה בידי שמים. אמנם עכ"ז ודאי שתגדל הטהרה לפי ערך ההכנה.

ויזכנו השי"ת שתכלה שנה וקללותיה תחל שנה וברכותיה. ושנה זו שנת תשנ"א נוס' תחל שנת אורות נו"ן נזכה לשנת וישי הוליד את דוד.

קטע מדרוש פ' נשא - תנש"א

ושייך לחג השבועות

יש לחקור, איך מצינו ידינו ורגלינו בחגיגת חג השבועות. מן פשטות הכתובים משמע דכל עצמו של חג השבועות תלוי בספירת העומר. וכן כתוב בפ' אמור, וספרתם לכם ממחרת וגו' מיום הביאתם את עומר התנופה שבע שבתות וג' תספרו חמשים יום,

קבעו שבועות לכל שנה כמו שקבעו כל המועדים והחדשים לכל שנה ובני ארץ ישראל סופרים על דעתם כי אנו שלוחם. כלומר, הואיל והם קבעו אימתי הוא פסח, בני א"י סופרים על דעתם ושליחותם, ממחרת הפסח שהם קבעו. ויש בזה שני חיובים. ספירת הימים, שזה מוטל על כל יחיד ויחיד ואינו שייך לב"ד. וזאת הספירה אנו מצווים בה בפרשת אמור, לספור מהבאת העומר. ואין ספירה זו שייכת לחג השבועות, רק ענינה לספור מקרבן העומר חמשים יום, ולהביא מנחה חדשה ביום החמשים, והוא שתי הלחם. ובזמן הזה שאין קרבן, אין ספירה זו מהתורה. בפרשת ראה, המצוה לספור לקבוע זמן חג השבועות. ושם כתיב שבעה שבועות תספר לך מהחל חרמש בקמה. וזה אין חיוב קרבן רק היתר קצירה של רשות לצורך חולין, שאסור לקצור שום תבואה קודם שיקצרו את העומר. וכן הוא תרגום יונתן. וזה לשונו - שובע שבועין תימנן לכון מזמן דתשרון למשלח מגלאל למיחצוד בחקלא לבתר חצד עומרא תישרון למימני שובע שבועין. וכן איתא בשפת אמת, מנחות ע' ע"א שאיסורו דאורייתא ומסתפק שם שאפשר בזמנא גם אסור מן התורה לקצור קודם זמן הבאת העומר. ובשטמ"ק (נ"מ י"א ע"א) גבי מעשה ר"ג ורע"ק שהיו באים בספינה מביא בפשיטות בשם תוס' שאנץ שאסור גם בזמן הזה. וכן הוא בשו"ת משכנות יעקב יו"ד ס"ד.

ולפ"ז, בפרשת ראה לא משתעי קרא בקרבן כלל. רק שמצוה לספור מהיתר החרמש, כלומר מיום שני של פסח, וצריכין לספור שבועות, (ולא הוזכר חיוב ימים כלל) ושבעה שבועות תספר לך ועשית חג שבועות.

ובזה מתורץ למה נקרא חג השבועות ולא חג הימים. כי רק מצות ספירת שבעה שבועות קובעת שבועות. ולא ספירת חמשים יום שקובעת חיוב הבאת שתי הלחם וקרבנותיו. וחיוב זה הוא רק מדרבנן, זכר למקדש. אבל ספירה של שבועות היא מדאורייתא ע"י ב"ד דוקא, כי שם נאמר לך ולא לכם, אבל אינה מוטלת על יחידים כמו שספירת יובלות אינה מוטלת על יחידים וכמו קביעת עיבורים וחדשים שתלויים רק בב"ד. ומה ששבועות בזמן הזה הוא יום טוב מן התורה זה מפני שיהודים סופרים בארץ ישראל מהיום שמותר להחל חרמש בקמה. ויום זה כבר הוקבע ע"י ב"ד. והסופרים סופרים בשליחות של ב"ד ועל ידם נקבע החג. כי מציון תצא תורה. ולא ברירא לי בדין עיבור שנים וחדשים כמה כורמים ויוגבים בא"י צריכים לזה. אם בעינן קיבוץ, או אפילו יחיד. וכן כמה צריך לספור.

תספר לך מהחל חרמש בקמה (וזה היתר קצירה של חולין (כאשר יתבאר להלן) תחל לספור שבעה שבועות, ועשית חג שבועות.

בפ' אמור כתיב וספרתם לכם. והואיל וכתיב בלשון רבים (לכם) דרשינן מיני', ספירה לכל אחד ואחד. כן הוא בברייתא במנחות ס"ה ע"ב. וכתבו שם התוס' דביובל כתיב וספרת לך וקאי אבית דין ושמא הבית דין סופרין בברכה. אבל בספיה"ע הואיל וכתיב לכם קאי על כל אחד ואחד. עיי"ש. וקשה לי, הלא גם בספירה כתיב ספ' ראה שבעה שבועות תספר לך, ולשון זה משמע שקאי רק על בית דין כדברי התוס'.

ובתו"כ איתא על פסוק זה, וספרת לך, מצוה על הבית דין לספור ע"כ. והוא תמוה. (והגר"א הגיה יכול מצוה על הב"ד לספור וא"כ הוא רק הוה אמינא. אבל ראיתי בלשון הראשונים שמעתיקים את התו"כ כגירסתנו).

והנה בשו"ת חת"ס יו"ד סי' רל"ג ד"ה 'היוצא' מביא שם לשון הרמב"ם במצוה קנ"ג (מובא בהמפרש ספ"ה מה' קה"ח) וזה לשונו - אם ח"ו יאבדו בני ישראל מארץ ישראל, חלילה מד' מעשות זאת, לפי שהבטיחנו בתורה שלא תכלה זו האומה כלל, וכו'. ותירץ דבריו, שמה שאנו מחשבינן כ"א בזמנא את המועדים, לא אנו סומכין על עצמינו שאין מעברין שנים וקובעים חדשים בחו"ל. ואין אנו סומכין אלא על חשבון בני א"י, ואנו יודעים את חשבונם וסומכים עליהם. שנא' כי מציון תצא תורה וגו'. ואם נשארו בא"י אפילו כורמים ויוגבים והם משגיחים על הלוח שקבעו ראשונים וקובעים לפי הלוח, מזה נקבע החודש, ואנו נגדרים בזה אחר בני א"י. ואם אין נמצאים יהודים בא"י שיקבעו עכ"פ לפי הלוח, אז הוי ח"ו כליון האומה, כי אי אפשר לבני חו"ל לקבוע חדשים ומועדים. וחסד הבורא הוא, שמיום שנפסקה הסמיכה לא חדל עכ"פ ישוב קטן מארץ ישראל. ונמצא שהואיל ואין לנו סמוכים בגולה שנסמכו בא"י, הרי קלקלתנו זו היא תקנתנו, שאנו מובטחים מהבוי"ת שלא יכלו ישראל. ובלי מועדים זה כליון האומה ח"ו. וא"כ אנו בטוחים שעד המשיח יהיו יהודים בא"י. ולא כמו שהי' בגלות בבל שאז לא נשאר שם שום נפש. עיי"ש, כי זה תוכן דבריו.

ולפי הנ"ל מיושבים כל הקושיות. כי נאמר שעיקר הספירה של השבועות היא בארץ ישראל, ע"פ ב"ד. והיום שאין ב"ד סמוכים בא"י אנו סומכים (כמו בקביעות החדשים) שאנו שליחותיהו קעבדינן והם כבר

בשבת כאן ביו"ט שחל להיות באמצע השבת. ואם באמת זהו כוונת הפסוק, בזה י"ל שפליגי אביי ואמימר.

ואסיים בפרפרת, הואיל ומועד חג השבועות תלוי בספירת השבועות של פרשת ראה ושם נאמר שבעה שבועות תספר לך. תספֹּר לֹךְ בגימט' מועד־י ד"א אל בני ישראל. והבן. והספירה מתחלת מהחל חֲרַמְש בִּקְמָה בגימט' שבעות (חסר, כדכתיב במקרא) כי חג שבועות תלוי בחשבון זה.

ובדרך אגדה י"ל, ע"פ "הקדמה נוראה" שמוכא בספר גבול בנימין, (ובספר פרי צדיק לפ' שקלים אות ב' מביא מקור הקדמה זו מהרמ"ע מפאנו ז"ל) שגם בזמן הזה לא בטל עבודת ביהמ"ק, כי אליהו הקריב קרבנות כסדרם וכהלכתם. עיי"ש. ולפ"ז גם בזמן הזה מקריבים קרבן העומר רק הוא באופן שמימי רוחני. והתורה ציתה שנספור שבעה שבועות מהחל חרמש בקמה. וצריך ביאור על הלשון הזה שאין זה סגנון הרגיל בתורה, כי הוה לי' למיכתב, כשתחל חרמש בקמה, כי תחילת הפסוק מדבר בלשון נוכח אל ישראל, "תספר לך", והול"ל "כשתחל". ולפי הנ"ל ניחא, כי מדבר מהחרמש בשמים שמקצר את העומר הרוחני לצורך הרבה. (ולפי זה, הפסוק מדבר מקצירת חובה ולא מקצירת רשות וכן דרשינן מקרא זה לחובה במנחות ע"א.).

ולכן לא כתיב "כשתחל" כי אינו מדבר לבני ישראל, אלא מהעבודה של מקדש השמים. ומהזמן הזה, צריכים ישראל גוי אחד בארץ להחל לספור שבעה שבועות. ולפ"ז חג השבועות דאורייתא.

ובפרשת אמור, החיוב להתחיל לספור מהקרבנות העומר במקדש של מטה. אבל בפרשת ראה אחר חטא המרגלים שנגזר גלות על ישראל ובכי' לדורות בעוה"ר, ונתברר שיהיו זמן זמנים טבוא בלי הקרבנות העומר, או חידשה תורה אופן חדש לקביעת חג השבועות, שנתחיל לספור מהחל חרמש בשמים, ע"י אליהו. יבוא אליהו לבשרנו יבוא משיח צדקנו.

ולפי הנ"ל, אין חיוב כלל (לרוב הפוסקים) מן התורה לספור בזמנה את הימים, שהרי אין אנו סופרים מהקרבנות העומר, רק הוא מדרבנן זכר למקדש. ואפילו השבועות אין חיוב על כל בני ארץ ישראל למנות, כי די בכורם אחד או כנופיא של כורמים לקבוע חג השבועות מן התורה. ובדאי יעשה השי"ת שיחיד אחד או ציבור אחד יספור השבועות בא"י, כי אנו מובטחים שלא תכלה האומה, וביטול מועדות הוא כליון האומה ח"ו.

ובזה מובן דבר שהוא לכאורה מן התימה. כי בגמרא מנחות שהבאתי לעיל, איתא בזה הלשון. אמר אביי מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי. וכו' אממר מני יומי ולא מני שבועי, אמר זכר למקדש הוא, ופרש"י - אמר האי מנינא דהשתא לאו חובה הוא דהא ליכא עומר אלא זכר למקדש בעלמא הוא הלא הכך ביומי סגי. עכ"ל. ועפ"ז פסק המג"א דבדיעבד סגי אם מנה רק יומי. ובשעה"צ שם תמה על זה עיי"ש, דמאי נ"מ בין חיוב יומי לשבועי. ובמה שביארנו ניחא בעוה"י. דבזמן המקדש שהי' מן התורה על כאו"א למימני יומא כי הי' הקרבנות העומר, גם הי' מצוה על הב"ד למימני שבועי לקבוע חג השבועות, ועל זה נאמר שבעה שבועות תספר לך, ולא לכם. אבל בזמן הזה שאין ספירת עומר מן התורה שהרי אין מקדש ואין עומר בעוה"ר, מ"מ מדרבנן יש מצוה של זכר למקדש וכמו שיש מצוה של לולב וערבה כי ציון היא דורש אין לה מכלל דבעי דרישה. ומכאן ילפינן דמצוה לעשות זכר למקדש בדבר שכל ישראל היו עושים בדבר שהי' תלוי במקדש. (וסוכה מ"א). אבל ספירת שבועות הוא דבר נפרד, ואינו שייך למקדש כלל רק לבית דין. וסבר אממר שזה לא תיקנו חכמים במצות הספירה כי זה אינו זכר למקדש. ולכן המנהג לומר אחר הספירה "הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת ביהמ"ק. כי הספירה הזאת קבעוה בזמנה"ז מחמת מצות דרישה לציון. אבל להלכה נקטינן כאביי שמצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי, שהרי שניהם סופרים ביחד ונגזרים זה עם זה. ועוד שגם אצל מניין ימים בפרשת אמור נאמר שבע שבתות תמימות תהיינה. ומשמע שמלבד מצות הימים מהעומר, יש גם ענין טפל של ספירת השבועות ולמנותם מהעומר, ומ"מ י"ל שאינו לעיכובא שהרי לא נזכר שם אצל שבועות לשון ספירה בהדיא. ואפשר שהמכוון שתספור הימים באופן שהשבועות תהיינה תמימות. כי משמע מהגמרא ס"ה ע"ב (וכן ראיתי בפוסקים) שיש יתרון בספירה אם חל קביעות השנה שפסח הוא בשבת, ומתחילין למנות ממחרת השבת. וכן משמע שם מהלשון "הא כיצד, כאן ביו"ט שחל להיות

פ' בהעלותך - תנש"א

בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו

שבעת הנרות. ראוי להבין ענין השנות פרשת המנורה במקום זה בלא דבר חידוש. וי"ל כי הנה עתה עברו הימים המבורכים שהתחילו מט"ו בשבט עד לאחר שבועות וסיומם היה בשבת העל"ט בכלות ימי תשלומין של שבועות, ועכשיו אנו עומדים בשבת שלפני כ' סיון שהוא השליש האחרון של החדש השייך כבר לחדש תמוז שלאחריו. וכבר קרינו במנחה פ' שלח מענין שילוח המרגלים שהיה בימי תמוז והם אשר גרמו את הבכיה לדורות בחורבן הבית, וע"כ כאשר אנו נכנסים לתקופה זו באה התורה לנחמני בפרשה זו של הדלקת הנרות כאיש אשר אמו תנחמנו, ע"ד המובא במד' ילקוט בפ' זו אם שמרתם נרות של שבת אני מראה לכם נרות של ציון וכו' הה"ד בהעלותך את הנרות. כי בפרשה זו יש בה נחמה שעתידי הקב"ה להראות לנו נרות של ציון כאשר יתבאר להלן.

ונקדים עוד לדקדק כמה דקדוקים, רש"י הביא המד' שחלשה דעתו של אהרן שלא השתתף בחנוכת המזבח לא הוא ולא שבטו ונחמו הקב"ה במצות הדלקת המנורה. ולכא' יל"ד למה לא העדיף הקב"ה לצוות את משה שידליק המנורה שהרי הדלקה כשרה בזה, ומשה רבינו הרי הוא הגדול שבשבטו ובהדליקו את המנורה תחשב זאת לשבט לוי כהשתתפות בחנוכת המשכן. ודי אם אהרן ייטיב את הנרות כי הטבת הנרות דוקא בכהן.

להלן כ' וזה מעשה המנורה מקשה וגו' ובמד"ר (טו) שהראה הקב"ה למשה כמה פעמים מעשה המנורה ונתקשה בו א"ל הקב"ה לך לבצאל והוא יעשה אותה, ואמר לבצאל ומיד עשאה. א"ל בצל אל היית. עיי"ש. והדבר תמוה היאך יתכן שהשיג בצלאל מה שנתקשה משה להשיג. ובמד' תנחומא (סי"ג) מסיים אחר שאמר שנתקשה משה במעשה המנורה לפיכך א"ל הקב"ה להזהיר את אהרן להדליק שנא' בהעלותך את הנרות. וצ"ב הכוונה במ"ש לפיכך, דמה השייכות ביניהם, גם צ"ב מה שדקדקו המפרשים במ"ש אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, דלכא' הול"ל ששת הנרות, שהרי ששה הנרות פונים אל מול נר האמצעי.

ונבא אל הביאור - עפ"י ההקדמה המבוארת בדברינו כמ"פ ע"ד הש"ס ערכין דהכנור של בהמ"ק היה בן שבעה נימין ובימות המשיח יהא בן שמונה נימים כמ"ש למנצח על השמינית. דהענין הוא כי מספר

שבעה הוא שייך להנהגת עוה"ז שמיוסד על שבעת ימי בראשית ואילו מספר שמונה הוא שייך לעת"ל שהיא בחי' למעלה מן הזמן כמבואר בדברי המהר"ל כמ"פ. ולפי"ז ניתן להאמר בדרך אפשר שהמנורה לעת"ל לא תהא בת ז' קנים כ"א בת ח' קנים, כי שבעת קני המנורה הם לפי הנהגת עוה"ז וכמ"ש במד' ילקוט שבעה נרות כנגד שבעת ימי בראשית. אבל לעת"ל ראוי להיות שמונה קני מנורה, ואף שהוא שינוי ממה שהראה ה' למשה הרי מצינו שניתן לשנות. דהנה הקשה הרמב"ן ע"ד רש"י עה"פ ככל אשר אני מראה אותך וגו' וכן תעשו - לדורות. דהלא מצינו ששלמה המלך שינה תבנית המזבח. וכ' שם החת"ס ליישב כי הנה יל"ד גם בבנין בהמ"ק מי נתן רשות לשנות ממה שהראה ה' למשה תבנית המשכן, ואף דעפ"י נביא נבנה כמו שכתוב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל, מ"מ מי נתן רשות להאמין לנביאים לחדש דבר.

אכן אחז"ל בפ"ב דשבועות שמוסיפין על העזרות עפ"י מלך ונביא וכה"ג, ויליף לה מקרא ככל אשר אני מראה אותך וגו' וכן תעשו לדורות, דכמו שהיה בימי משה שהוא היה מלך ונביא ואחיו כה"ג, כן גם לדורות צריך כן. ומעתה י"ל דעיקר קרא לקולא אתיא שנוכל לשנות הבנין והכלים בכל פעם עפ"י מראה שיראה השי"ת לנביאי הדור אף שבשאר מצוות אין נביא רשאי לחדש, מ"מ מצוה זו מעיקרא הכי ניתנה בתנאי שישתנה עפ"י מראה, וז"ש ככל אשר אני מראה אותך כן תעשו לדורות עפ"י מראה שאראה לנביאי הדורות. עכת"ד.

ולפי"ז שפיר יתכן שלעת"ל יראה השי"ת עפ"י נביא ומלך וכה"ג לשנות צורת המנורה שתהא בת ח' קנים. ומה"ט בחנוכה שמתגלה בהדלקת הנרות אורו של מלך המשיח כאשר דברו בקדשים קדמונינו והובאו דבריהם בבני יששכר, אנו מדליקים שמונה נרות כדוגמת המנורה של ימות המשיח. ועל זה הנר השמיני שיתוסף לעת"ל אמה"כ ערכתי נר למשיח, וכמו שאומרים ועריכת נר לבן ישי משיחך, שהוא הנר השמיני הנוסף.

ועל מנורה זו רמז הכ' באמרו אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. דיינו אל מול הנר השמיני שהוא החשוב מכולם יאירו שבעת הנרות, והדלקת הנרות שבעה"ז היא רק הכנה להכשרת המנורה של ימות המשיח, וע"כ אמר בהעלותך את הנרות שההדלקה היא לשם העליה למדריגה שלמעלה ממנה שהיא המנורה בת שמונת הנרות שלעת"ל. וע"ד שכתב

צדיק משיג את השגתו בתורה לפי שורש נפשו. וע"כ משה רבינו שהוא נמשת משיח נמנע ממנו השגת צורת המנורה בת ז' קנים כי שורש נפשו מוכנת להשגת המנורה של ח' קנים כצורתה לעת"ל, וע"כ הוצרך בצלאל לעשותה ואמר לו משה רבינו בצל אל היית, כלומר לפי שאתה בבחי' צל והסתר המורה על הגלות לכן אתה משיג צורת מנורה זו אבל לדידי נמנעת השגה זו. וזה הטעם עצמו שלא באה המצוה שמרע"ה ידליק את המנורה כי אינה שייכת אליו. וז"ש המד"ת אחר שאמר שנתקשה משה בעשייתה לפיכך אל הקב"ה להזהיר את אהרן להדליק, כי טעם שניהם שוה שאין המנורה ראויה לפי שורש נפשו, וע"כ נתקשה בעשייתה וגם לא הלדיק בעצמו אלא הזהיר לאהרן שידליק.

ואמ"כ ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העל"ה נרתיה. שהדליקה בהכנה זו שתהא ראויה לעלות לעתיד במעלה יתירה בבחי' שמונה נרות. וע"כ העל"ה נרתיה בגימ' אור חדש ע"ל ציון, שרומז על בחי' האור חדש של נר השמיני שיאיר לעתיד במנורה.

וזה ענין קריאת פרשה זו בשבת זה שאנו נכנסים לכ' סיון וחדשי תמוז ואב, וכאמור שבאה הפרשה לנחמנו בהגיענו לתקופת חשך הגלות שלא נתיאש באורך הגלות. וכאיש אשר אמו תנחמנו באה פרשה זו ואומרת בהעלותך את הנרות, שכל מעשה הדלקת המנורה בבהמ"ק לא היה כ"א הכשרה אל העלייה שתהא לעת"ל כאשר יקויים אל מול פני המנורה יאירו שבע"ת הנרות כי תהיה אז מנורה של ח' נרות ומול הנר השמיני שהוא נרו של משיח יאירו שבעת הנרות. ולכן שבע"ת הנרות בגימ' כאיש אשר אמר תנחמנו כי בזה נמצא נחמה גדולה לישראל כנ"ל.

והנה לעת"ל יקויים כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, והרי הנהגת העולם היא לפי החידושי תורה שמחדשים חכמי הדור, ולכן לעתיד יתגלו נפלאות בתורה כדי שיומשך בעולם הנהגה זו של נפלאות. וע"ז היה דוד מתחנן - גל עיני ואביסה נפלאות מתורתך - שכבר יגיע הזמן של גילוי נפלאות בתורה, והמשיך ואמר - גר אנכי בארץ אל תסתר ממני מצותיך - שאני גר בגלות והמצוות בבחי' הסתר כפי שגם הנהגה בעולם היא בהסתר, וע"כ אני מבקש שאזכה לזמן של אביסה נפלאות מתורתך כנ"ל. וגרמו ענין זה בתיבות יאירו שבע"ת הנרות דקאי על לעת"ל כשיתוסף נר חדש במנורה ויתגלו אז הנפלאות בתורה. ולכן - יאירו שבע"ת הנרות בגימ' אביסה

הישמח משה בפ' תצוה שהבתי מקדשות שנחרבו היו לשם הכנה שתוכשר הארץ לקבל קדושת הבית השלישי. ועד"ז במצות הדלקת המנורה כנ"ל. וא"י בבעל הטורים פ' תצוה לרמוז בתיבת כתי"ת למאור, דרומזים על השנים שעמדו בתי המקדשות שבהם קיימו מצות הדלקת המנורה. וזהו ת"כ שנים בבית ראשון, ות"י בבית שני. והוסיף היש"מ שע"ז מסיים הפסוק להעלות נר תמיד, שזה קאי על המנורה של לעת"ל שתהא קיימת תמיד. ולהנ"ל ירמוז שההדלקה של ב' בתי מקדשות הם הכשרה כדי להעלות נר תמיד בבית השלישי שיבנה ב"ב. וכן הדלקת נרות שבת הם הכנה לנרות של ימות המשיח. וכ' האריז"ל שיש להדליק ז' נרות בשבת. וי"ל שאלו הן נרות המכוונים נגד ז' ימי בראשית הם הכנה לנר השמיני לעת"ל. שהשבתות שהם בבחי' השמיטות מכינים את אור היוכל של בחי' השמיני בבחי' שבע שבתות סוד חמשים, כמו שנצרכת הכנת שבע שבתות להכנת יום החמשים של שבועות כי נצרכת דוקא הכנת השבתות לבחי' זו. וע"כ אמר המד' אם שמרתם נרות של שבת אני מראה לכם נרות של ציון, שע"י הכנת ז' נרות של שבת מכינים שמונה הנרות של ציון, שעליהם אמ"כ אל מול פני המנורה יאירו שבע"ת הנרות, דהיינו מול הנר השמיני. ולזה תיבות אל מול פני המנורה הם בגימ' א"ת צמ"ח דו"ד.

ולאשר ידוע שהמנורה היא השפעת חכמת התורה והרגיל בנר הווין ליה בנים ת"ח כדאיתא (במס' שנת כב:) כמ"ש נר מצוה ותורה אור. והרי לימות המשיח יתגלו סודות טעמי תורה וצפונותיה כמו שאחז"ל עה"פ ישקני מנשיקות פיהו. ותורה זו של משיח היא מבחי' עולם השמיני וע"ז רמז לריח שמניך טובים, שהשמן הוא בחי' השמונה. ואמר כי טובים דודיך מיין, שיין הוא מספר שבעים שזוהו התורה של עוה"ז אבל תורה של משיח היא טובה מזה שהיא בחי' השמן.

והשגת טעמי תורה אלו תלויים במנורה של שמונה נרות שתתחדש אז, כי המנורה יש בה השפעת התורה כנ"ל, וע"כ מול פני המנורה בגימ' הנה ישכיל עבדי, שרימוז על ההשכלה בתורה שתתגלה אז ע"י מלך המשיח.

ובהצעה זו יונח למה נתקשה משה בעשיית המנורה. כי ידוע מזוה"ק שמשוה רבינו הוא הגואל העתיד, וכדאסברה לן האוהה"ק שתצטרף נשמת משה עם נשמת דוד להיות נשמת משיח, וכללא הוא כי כל

נפלאות מתורתך.

ישראל שהם נרמזים בנרות המנורה לכל יתיאשו לאמר לנפשם שהם נרות כבויות ואין להם תקוה, כי כל הנרות הם דלוקות ועומדות לעולם וכל נשמה מישראל יש בה ניצוץ הדולק במסתרים אשר תוקד לעולם לא תכבה, וע"כ אף מי שקשה עליו העסק בתורה ותפלה ואינו מרגיש חשק בעבודה מ"מ יכפה את עצמו לקביעות עתים הגונים לתורה וישתדל להכין עצמו לעבודת התפלה כדוגמת מי שנחלה ל"ע ואין לו תיאבון לאכול מ"מ לא ירפה עצמו מאכילה שהרי לא יוכל להתקיים אלא יכפה עצמו לאכול והתיאבון יבוא כבר ממילא ע"י האכילה. וה"נ ע"י העסק בתורה ובתפלה אף בלי שום חשק ימשך לו החשק אח"כ. ואפי' אם לא יוכל לכוין לבו הרי הוא אנוס כיון שהכין עצמו לכך כמ"ש הפרי צדיק פ' נשא, משא"כ אם אינו מכין עצמו כלל הרי הוא פושע.

ועוד זאת עצה היעוצה שיתחבר עם חברים יראי ה' ויתאחד עם הכלל וע"ז בא הרמז במנורה שהוצרכה להיות מקשה אחת עד ירכה עד פרחה ללמדך שכל ישראל הם מקשה אחת ואף אלו שבבחי' ירך שהם חלק הגס שבמנורה העומד על הארץ בבחי' שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בטננו מ"מ א"א לו להיות נבדל מראש המנורה כי כל ישראל הם לאחדים ממש. וזהו שאמר מרע"ה ליתרו שרצה לעזוב את ישראל ולשוב לארצו כי הרגיש בנפשו התרחקות לסיבת הימים שעברו עליו בחשך וסכר שאין לו שייכות לעבודתו ית"ש, ואמר לו מרע"ה אל נא תעזוב אותנו כי ה' דבר טוב על ישראל לכה עמנו והטבנו לך, שאם תתאחד עם כלל ישראל יגיע לך ג"כ מהטוב אשר ה' ייטיב לנו.

וצריך האדם לעסוק בהשתדלות שיזכה להשיג תענוג בעבודה, כי נשמות ישראל שרשם מעולם הנקרא עולם התענוג, וע"כ צריך לכסוף להשיג נועם שבת וכמאמר הרה"ק ר"ש מקארלין זצ"ל (הובא בתורת אבות) שמי שמסתפק בשמירת שבת ואינו משתדל להרגיש נועם השבת יהיה חלקו בגן עדן להיות שם כספסל בלי הרגש תענוג. וכבר כ' החת"ס שענין הגן עדן והגהינם הוא דבר אחד בלבד, וזה עצמו שהוא גן עדן לצדיקים הוא גיהנם לרשעים שאין יכולים לסבלו. ויעורר האדם רחמים על עצמו ויבקש מהש"ת אל תשליכני מלפניך, וכמו שפי' בעל התניא - וישוב אל ה' וירחמנו - שישוב אל נצוץ אלקות שבקרבו ויעורר רחמים עליו שיקרבו הש"ת לעבודתו. ובשבת זו מתחיל להאיר נר ציון לתוך החושך של חדשי החורבן של תמוז ואב, ותחזינה עינינו אור חדש על ציון תאיר

וממשיך הכ' - וזה מעשה המנורה מקשה וגו' כמראה אשר הראה ה' את משה בן עשה את המנורה, שבמנורה זו נתקשה משה ועשה את המנורה מי שעשאה, אבל לעת"ל לא יתקשה עוד בה כי תהיה לפי שורש נשמתו, ואז יראה ד' משמים מנורה אחרת של שמונה קנים, ולפי המראה שיראה ד' את משיח בן יעשה לעת"ל.

וכן הפטרת פרשה זו כולה נחמות (והיא גם הפטרת חנוכה) ואמר - הנני מביא את עבדי צמח - שזה דוד המלך הנקרא צמח כמ"ש איש צמח שמו הוא דוד בעצמו, ודוד הוא השביעי עתה בזמן הגלות בבחי' הכנור של ז' נימין ומנורה של ז' נרות. אבל הוא גופא עומד להתעלות לבחי' היוכל ובחי' השמיני, והוא נמשל לצמח אשר אף טרם צמיחתו הוא כבר נמצא וקיים אלא שהוא מכוסה באדמה. וכן מלך המשיח כבר נמצא הוא אלא שעתיד לעלות ולצמוח מבחינת ז' לבחינת ח'.

ועוד כ' בהפטרה - ונחל ה' את יהודה חלקו על אדמת הקודש ובחר עוד בירושלים. - וידוע שכל מה שיש בבחי' זמן יש גם בבחי' נפש, וכמו שיש בזמן חדשי תמוז ואב כן יש בבחי' נפש כמו בתקופה של עכשיו שיש הרבה נשמות נפולות אשר אחותם היאוש כי נתרחקו מלהרגיש חשק ונועם בעבודתו ית"ש ואומרים נגורנו. ולהם קוראים בפרשה זו בהעלותך, כי אדרבא הירידה צורך עליה היא, וכדוגמת חדשי תמוז ואב שאף שהם זמנים נפולים טובא גנוז בהם ובט' באב הוא לידת משיח כמשאחז"ל, ולעתיד יהיו ימים אלה נעלים ביותר, וע"כ בימי המצרים דוקא קורין בתורה פרשיות של סדר נחלות הארץ וגבולותיה, כי דייקא בזמנים אלו של גלות נמצאת תקותנו שעתידים אנו לנחול את הארץ. ויקויים בנו ושב"ז בני"ם לגבול"ם בגימ' בהעלתך, שעתידים כל ישראל לבוא לתיקונם ויתעלו לשרשם, ודייקא הירידה תהפך לעלייה וחדשי תמוז ואב יתהפכו להיות נעלים ביותר, חוד"ש תמוז וחוד"ש אב בגימ' חלק"ו ע"ל אדמ"ת הקד"ש.

ואי' מבעל חי' הרי"מ על אמרם ז"ל שהמנורה לעולם קיימת שכבר דקדק הרמב"ן דהרי בזמן החורבן אף המנורה אינה קיימת. וביאר עפ"י"מ שאחז"ל שהמשכן וכליו נגנזו ועדיין קיימים הם. מעתה המנורה שהדליק אהרן נגנזה כשהיא דלוקה ועומדת ועדיין היא דולקת עד היום הזה. וענין זה יש בו רמז לנשמות

ונזכה כולנו יחד במהרה לאורו.

להזכיר החטא כמו שהוא.

ועד'ו יובן משאחז'ל שלא רצה הקב"ה לפתוח ספר במדבר בפרשת הפסח הכתובה בפ' בהעלותך מפני שיש בה גנותם של ישראל שלא הקריבו כל מ' שנה במדבר רק פסח זה בלבד. ולכא' יש לתמוה שהרי ספר דברים ג"כ פותח בגנותן של ישראל ולא חיישינו לה. אכן להנ"ל החילוק ביניהם מבואר כי בספר במדבר הקב"ה חס על כבודן של ישראל ועל כל פשעים תכסה אהבה ולא רצה לפתוח הספר בגנותן, משא"כ בספר דברים שהם דברי תוכחה של מרע"ה הרי זה שבח ותפארת לישראל ואין גנאי לפתוח הספר בזה.

ויש לעמוד על הבדל הלשון שבפרשתנו כ' שלח לך אנשים ויתור'ו ואילו בפ' דברים כ' ותאמרו נשלחה אנשים ויחפר'ו לנו את הארץ. כי לשון ויתורו הוא מל' יתר מרעהו צדיק שהוא ל' יתרון ומעלה, כי כוונת משה רבינו היתה בשילוחן על צד הטובה שיראו את יתרונות ומעלות הארץ ויבואו ויספרו אותם לבנ"י למען אשר יתענגו ויתפנקו ישראל בשמעם שבח הארץ וקדושתה. אכן לא כן היתה כוונת ישראל שהם אמרו ויחפרו שהוא מל' וחפרה הלבנה, שרצו שיעמדו המרגלים על החסרונות והבושות שבא"י, ע"ד מי שאומר לשדכן שרצונו שיגיד לו החסרונות של השידוך ולא את המעלות. וזהו שינוי הלשונות שבין ויתורו לויחפרו.

ובפ' דברים אמר מרע"ה לישראל ותקרבון אלי כלכם ותאמרו נשלחה וגו' וייטב בעיני הדבר, ולשון זה תמוה מאד היאך אמר שהוטב בעיניו שילוח המרגלים.

ונקדים את דברי הישמח ישראל בטעם שלא הועילה תשובת ישראל שהרי כ' ויתאבלו העם מאד וישכימו בבקר וגו' לאמר הננו ועלינו אל המקום וגו'. וביאר כי כשלו ישראל בחטא המרגלים היה חוסר הבטחון בהש"ת שלא ביטלו דעתם לרצונו ית' באמונה שכל הנהגתו היא לטובה. וא"כ מעכשיו שאמר הקב"ה לא תעלו ולא תנגפו, וישראל לא שמעו והעפילו לעלות הרי בזה אחוז שוב בקלקולם ולא בטלו דעתם לרצונו ית' וגילו בזה שאין תשובתם נכונה שהרי לא נכנעו לרצונו ית'. וכבר דברו בזה בספרי קודש שחייב האדם להכנע להנהגת ה' ולהתרצות בו ולקיים מ"ש גול אל ה' מעשיך ויכוננו מחשבותיך, ואין לו לדאוג כלל בין בעניני רוחניות ובין בעניני גשמיות אלא ישליך כל יתבו והצטרפותו על ה'. כי הש"ת הוא

פ' שלח - תנש"א

שלח לך אנשים וגו'. ראוי להבין מה שבפרשה זו לא הוזכר כלל ששליחות המרגלים באה מצד רצון ישראל לשלחם אלא משמעות הדברים היא שהיה עפ"י ה', ואילו בפ' דברים כשמוכיח מרע"ה את בנ"י אמר ותקרבון אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ, תלה השליחות בבנ"י ולא הזכיר כלל שהיה עפ"י ה'. ובאמת שמבין ב' פרשיות הללו נבנה מה שפירש"י שלח לך לדעתך אם תרצה שלח אני איני מצוך וכו'.

ויש לבאר עפ"י שאמרו (מגילה לא:) קללות שבתורה כהנים מפי הקב"ה, קללות שבמשנה תורה משה מפי עצמו אמרם, והיינו כי ספר דברים הם הדברים שדבר משה מפי עצמו אלא שע"י התעצמותו בתורה נעשה הוא עצם התורה ודבריו הם דברי תורה ממש כמ"ש בספה"ק. והנה באהבת ה' לישראל ישנם ב' בחינות אהבה רבה ואהבת עולם, אהבה רבה היא אהבה ראויה מצד כשרון המעשים, ואילו אהבת עולם היא האהבה שאינה פוסקת לעולם אף בשעת כשלונם של ישראל כמ"ש ואהבת עולם אהבתך. וע"כ בשבת אומרים אהבה רבה ובחול אהבת עולם כי בחי' אהבת עולם היא בעת החשך כאשר אין ישראל ראויים מצד מעשיהם עכ"ו על כל פשעים תכסה אהבה, וע"כ ואהב"ת עולם אהבת"ך בגימ' פשע"ם תכס"ה אהב"ה. ובוה יובן מה שבפרשה זו לא נזכר בכ' כלל רצון ישראל בשליחות המרגלים כי מגודל אהבת הש"ת לישראל חס על גנותם ונוטל כביכול האשם על עצמו כאילו לא היה הדבר מצד ישראל אלא מרצונו ית', בבחינת הביאו עלי כפרה. משא"כ בספר דברים שכפי האמור הם דברי משה רבינו בעצמו שהוכיח את ישראל על עונותיהם אז כבר ראוי להגיד האמת שבנ"י הם אשר בקשו לשלוח את המרגלים, ואדרבא זו היא תפארתם של ישראל שיש להם מנהיגים המוכיחים אותם על דרכיהם, וכמ"ש מוכיח אדם אחרי חן ימצא, וע"ד שפי' החי' הרי"מ מה שאמר דוד ידי מלוכלכות בדם בשפיר ושלילא לטהר אשה לבעלה, דהכוונה שעסק לטהר את כנסת ישראל מטומאת עונותיהם אל הקב"ה. וזהו שבח וחקן של ישראל ע"כ בס' דברים שם ראוי

מזה כדאי' בזה"ק שכבר ידע שלא יסתיים שליחותם בטוב, ולכן התפלל על יהושע שהקב"ה יושיעו מעצת מרגלים, וידע שיגור עליהם להשאר במדבר ועי"ז גם הוא יצטרך לישראל עמם, ועכ"ז נכנע לרצונו ית' ואמר גם זו לטובה, שמאחר שנתבב כן בודאי שכן הוא לטובה. וזהו שהוכיח את ישראל לאמר שאתם נכשלתם בזה שלא בטחתם בהשי"ת שכל הנהגתו לטובה, אבל התבוננו בהנהגתי שאף שראיתי עוצם הקלקול בכשלונו שליחות המרגלים מ"מ וייטב בעיני הדבר שאמרתי גם זו לטובה. וכן היה לכם לעשות לבטל עצמכם לרצון הבורא והנהגתו.

והנה אחז"ל צלפחד מן המעפילים היה. והרמו כי צלפחד בגימ' ויעפילו, ולפי המבואר חטא המעפילים היה שלא נכנעו לרצון הקב"ה. ומבואר לפי"ז שלכך לא היו לו בנים שירשו נחלתו בא"י כי מבואר בספה"ק שלארץ ישראל זוכין ע"י ענוה, ונקראת ארץ כנען מל' הכנעה, כי א"י היא בחי' המלכות שענינה ביטול דלית לה מגרמי' כלום. ולפי שצלפחד חסרה לו ההכנעה לא היה יכול לזכות לא"י ע"י ירושת בניו אשר ברא כרעא דאבוה. ולכך אצל ירושת הבן כ' והעברתם נחלתו לבנו ואילו כשאינו לו בן כ' ונתתם נחלתו לאחיו, כי כשהבן יורש הנחלה יש בה ענין של המשך והעברה מהאב לבן כי ברא כרעא דאבוה, משא"כ בשאר יורשים אין בה כי אם נתינה גרידא. ובנות צלפחד השתדלו לעסוק בתיקון נשמת אביהם ע"י שחבבו את הארץ כדאי' בחז"ל וע"י התעצמותם במדת הבטחון שפגם בה אביהם, וע"כ אי' בתרגום יונתן בפ' פנחס עה"פ ותקרבה בנות צלפחד - דשמיעו דארעא מתפלגא לדוכרין ורחיצו ברחמי דמארי עלמא, שהוא ענין התוקף במדת הבטחון וההתמסרות להנהגתו ית', ובה באו לתקן אשר פגם צלפחד בחוסר ההכנעה להנהגת ה' שזה פגם במידת המלכות כנ"ל, וע"כ אמרו כ"י בחטא"ו מ"ת בגימ' מלכות, והשתדלו לבקש נחלה בארץ כדי שיומשך בזה תיקון לצלפחד, וע"כ אמרו אם לא תתיבם אמנו כמובא ברש"י, דהיינו שאם לא יתוקן ע"י הנחלה בארץ יבוא תקונו ע"י סוד היבום.

ולכך ייחס אותם הפסוק עד ליוסף הצדיק כמ"ש ותקרבה בנות צלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה למשפחות מנשה בן יוסף, כי יוסף הוא בעל הבטחון שדרשו עליו חז"ל את הפסוק אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים - שהם המצריים הקרויים רהב (והובא ברש"י ס"פ וישב), והוא אשר חבב את הארץ כמו שהביא רש"י עה"פ הנ"ל למשפחות

המשפיע בטובו הצטרכותם של כל הגברים, וכל מה דעבד רחמנא לטב עבד.

והבעש"ט זי"ע ביאר החילוק בין הא דאמרינו לטב עבד ובין הא דגם זו לטובה (והובא בשומר אמונים דרוש הבטחון פ"ז עיי"ש), כי בחי' לטב עבד הוא להאמין שמאתו ית' לא תצא הרעות רק בהשתלשלות הטובה כשמגיע לעולמות התחתונים או ע"י קטרוג עונותיו ח"ו נתלבש בו מדה"ד ומתהפך הצירוף, אבל עדיין ממתנינים אם יעמוד האדם בנסיון ויתחזק באמונתו ובטחונו שבודאי מאתו לא תצא הרעות, אז נמתק הדין ונתהפך הצירוף ומתגלה החסד, ונעשה הרע סיבה לטובה שיצא ממנה. אבל בחי' גם זו לטובה הוא יתר על כן שמאמין שהרע עצמו הוא טוב ע"ד שהיה בנחום איש גם זו שהחליפו לו האבנים טובות בעפר והביאו למלך ואותו עפר היה חשוב יותר אצל המלך מהאבנים טובות כי נעשה מהם חצים לנצח במלחמותיו, ונתברר שהרע בעצמו היה טוב יותר.

ועכ"פ צריך האדם להכנע לרצון ה' והנהגתו באמונה שהכל טובה, וכמ"ש הבית אהרן אויב עס מאכט זיך נישט וויא מען וויל זאל מען ווילען וויא עס מאכט זיך. וכמו שאומרים בתפלה על חיינו המסורים בידך ועל נשמותנו הפקודות לך, שכל העובר עלינו הוא מסור בידי הקב"ה והוא המפקד על כל מאורעותינו וע"כ אין עלינו לדאוג כלל, ואף בעניני רוחניות שמזדמנים לאדם עיכובים ומניעות שונים מעבודתו ית' ואין יכול ללמוד ולהתפלל כאשר עם לבנו, צריך האדם לקבל הכל ברצון כי הכל מסור בידי הקב"ה המנהיג את כל זאת לטובת ולתיקון נפשו. ולכן אומרים על עניני גשמיות, על חיינו המסורים בידך, ועל עניני רוחניות אומרים ועל נשמותינו הפקודות לך. ואין על האדם אלא להשתוקק לזכות לעשות רצונו ית' ואף אם אין בו השתוקקות ישתוקק שתהיה לו השתוקקות וזה בחי' רעוא דרעוא דהיינו הרצון לרצות, ואף רצון זה מתקבל בעת רצון. ואי' במד' עה"פ רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו, שאפי' הרשע הבטוח בה' חסד יסובבנו.

ומעתה לפי האמור שישראל נכשלו בחטא המרגלים בדבר זה שלא בטחו בהשי"ת ולא נכנעו לרצונו לדעת שכל הנהגתו לטובה, ואף ששמעו מהמרגלים שדברו רע על הארץ היה להם להכנע ולידין שעכ"פ כל מה דעבד רחמנא לטב עבד. ומרש"ה כשראה שבקשו ישראל לשלוח המרגלים ידע שנכשלו בענין זה וכבר ראה עוצם הקלקול שישתלשל

להיות לו חלק לעוה"ב. להלן בפרשה צוה השי"ת למשה רבינו שיקח מחתות החטאים ויעשה הם ציפוי למזבח הנחשת. וראוי להבין ענין עשיית האות על מזבח הנחשת דייקא, ובפרט שהמחתות היו של קטורת שאין לה שייכות למזבח הנחשת. וגם למה פרטה תורה "מחתות החטאים בנפשותם".

הנה תמוה מאד איך אדם גדול כקרח שהיה מטועני הארון ובעל רוח"ק יבוא לידי מכשול הגדול הזה. והאר"י הק' דורש על קרח המקרא צדיק כתמר יפרח ס"ת קרח. ומבאר שרצה קרח להקדים זמן התיקון, כי הכהנים הם מצד הימין מדת החסד והלויים מצד השמאל שהוא דין, ולע"ל יהיו הלויים כהנים כי תגבר מדת השמאל שאז יתקיים את אשר עלה במחשבה בתחילת הבריאה שיתקיים העולם במדה"ד, וקרח ראה את העתיד להיות ורצה להקדים כבר בזמנו שיהיו הלויים כהנים אלא שאכלה פגה כי טרם הגיע הזמן. עכת"ד.

ובזה יש להבין מה שצירף עמו את בני ראובן, כי ראובן הוא שייך למדה"ד, כאשר מורה אבנו הקבוע בחשן הנקרא אודם הרומו לאדמימות הדין, וחדש תמוז החדש הרביעי שהוא עת שליטת הדין הוא מכוון לשבט ראובן הנשיא הרביעי בדגלם. וע"כ בכח שבט ראובן רצה קרח להגביר מדה"ד כאשר יהי' לעת"ל.

והנה הבאנו דברי ר"א שדרש המקרא מוריד שאול ויעל על עדת קרח. אכן באוה"ק בפרשה זו כ' שלא נאמר מקרא זה על דתן ואבירים כי הם חלק הרע הגמור ונאבדו לגמרי כן יאבדו כל אויבי ד'. וכבר הארכנו בזה אשתקד שענין זה תמוה הוא שהרי נודע הכלל כי לא ידח ממנו נדח, וטו"ס מוכרח הכל לשוב אל תיקונו.

ואכן מצאתי כופר בס' גלגולי נשמות להרמ"ע מפאנו דשני הפרים של אליהו היו גלגוליהם של דתן ואבירים. ולפי"ז הרי שהתחיל תיקונם ולא נדחו. ויש להבין הענין שנתקנו בב' הפרים של אליהו כי פגמם היה שלא נכנעו למשה רבינו ולנבואתו, ועכשיו תקנו זאת במה שנכנעו לאליהו או בענין של איסור כהקרבת קדשים בחוץ עפ"י הוראת שעה. והם עברו עבירה אבל כוונתם היתה לטובה להביא את זמן התיקון, ומ"מ לא לרצון הוא לפני השי"ת שהרי לא צוה אותם, ונתקנו בשני הפרים שג"כ היתה מעשה עבירה של קדשים בחוץ, אבל בהסכמת וצווי הקב"ה ע"פ הדיבור. וגם

מנשה בן יוסף, ובנות צלפחד באו לתקן את אביהם ולקשרו עד שרשו העליון, שזה כל האדם להגיע לתיקון נפשו ולקשרה בשורש העליון. וע"י תוקף בטחונם בה' הגיעו עד לשורש של יוסף בעל הבטחון וע"כ נרמז במ"ש למשפחות מנשה ב"ן יוסף בגימ' אשר"י אד"ם בוט"ח ב"ך, וגם הפסוק הנ"ל אשר"י הגב"ר אשר ש"ם ה" מבטחו ולא פנ"ה א"ל רהבי"ם, הוא בגימ' נשלח"ה אנשי"ם לפנינו ויחפרו לנו את הארץ, כאמור שפגם המרגלים היה חוסר הבטחון וזה היה פגם צלפחד שהיה מן המעפילים שעברו ושנו בקלקול זה, צלפחד בן חפ"ר מל' ויחפרו לנו את הארץ, ותקונו ע"י ההתייחסות עד ליוסף הצדיק שנדרש עליו המקרא הנ"ל.

ושבת זו מברכים חודש תמוז שהם ימים של שליטת מדה"ד אבל באמת כ' בספה"ק שיש להאמין שטובא גניז בגויה, ודייקא בימים אלה טמונה גודל ההארה, ומצינו בדברי הנביאים כמ"פ שנקרא מלך המשיח בשם צמח כמ"ש הנני מביא את עבדי צמח. וענין הצמח שנקרב הזרע בארץ ומהרקבון הזה עולה וצומח אח"כ עץ עושה פרי. ונמצא שכבר היה נמצא מקודם בכח בתוך הרקבון וכן הוא במלך המשיח שכבר הוא נמצא עכשיו אלא שעתיד הוא לצמוח מתוך הרקבון כדוגמת הצמח. ועד"ו נרמז בבנות צלפחד שאמה"כ ותקרבנה בנות צלפחד, ותקרבנה הוא אותיות ותקרבנה שהפכו את הרקבון ושינו הצירופים לטובה ונעשה תיבת ותקרבנה ותקרבנה בגימ' הנני מביא את עבדי צמח. וכבר רמזנו שחדש תמוז בגימ' מלך המשיח, וכן חד"ש מנח"ם א"ב עולה כמנין זה, כי בחדשים אלה שם נמצא משיח ומהרקבון שבהם עתיד לצמוח.

יוכנו השי"ת שנראה במהרה מלכותו ית' וימליך מלכותיה ויצמ"ח פורקניה ויקרב משיחיה.

פ' קרח - תנש"א

ויקח קרח בן יצהר וגו'. במס' סנהדרין (צב:) פלוגתא ר"א ור"ע דר"ע טובר עדת קרח אין להם חלק לעוה"ב שנא' ויאבדו מתוך הקהל. ור"א אומר יש להם חלק לעוה"ב שנא' מוריד שאול ויעל. והנה לפי פשטות הכתובים ודברי חז"ל נראה שכפר קרח בתורת משה רבינו שאינה מן השמים, וא"כ הרי לכאו' אין ראוי

ובדעת הראשונים של דור הפלגה ואנשי סדום היו נצוצות קדושים שנתבארו בירור אחר בירור בהמשך הדורות, וכמו שכתב האריז"ל, ועושה חסד לאלפים שבאים הנשמות בגלגול לאלפים עד שיתקונו.

והנה בדורותינו אלה בתקופת עיקבתא דמשיחא הוא גמר כל התיקונים שכל אותם ששהו עד עכשיו ועדיין לא נתקנו באים לידי תיקון בחתימת הגלות, וממילא מסתבר שאנו נשמות משיירי דור הפלגה ודתן ואבירם וכיצ"ב אשר תיקונם קשה ונשתהו במשך כל הדורות עד סוף הבירור. ואנו בחי' שבט דן המאסף לכל המחנות שאנו מאספים כל הנצוצות שנשתיירו במשך הדורות ומביאים אותם לידי תיקון. ואנו כבחי' שבט דן שנפלטו מן הענן ונדחו ממחיצת הקדושה, ועתה בזמן חתימת הגלות כולם שבים ומתאספים לשרש ובאו האובדים בארץ אשור וגו'.

ולכן מצינו אצל הבעש"ט שעסק הרבה בתיקוני נשמות שבאו אצלו נשמות לאלפים בעת תפלתו לתקנם כמובא בשבחי הבעש"ט. וכן הצדיקים שלאחריו תלמידיו עסקו הרבה בזה כי מאז התחיל עת תקוני הנשמות שלא הגיעו לתיקונם במשך הדורות, וע"כ בזמן האוהה"ק עדיין לא הגיע עת תיקונם וע"כ לא נגלה עוד ענין זה וע"כ כתב שהם נדחים ח"ו ואין להם תקומה, ורק אח"כ כשהגיע עת התיקון נגלה תיקונם ע"י הצדיקים שבדור, וע"כ התפארת שלמה כבר כ' שודאי כל ישראל יתקונו. וע"ד דא' בזה"ק כשגלו ישראל לבבל נגלה ליחזקאל מראה המרכבה העליונה כי לפי שירדו ישראל למקום החשך והסתור פנים הוצרכו ביותר לחיזוק וע"כ נגלה להם אז מראות אלקים ביותר ממה שנגלה להם לפני כן לנביאים הקדמונים. וכן עד"ז כיון שאנו בעיקבתא דמשיחא הנשמות הנפולות ביותר אשר תקוננו קשה ביותר עד אשר יש היכלות שנפסק בהם שאין לנו תקומה ח"ו כנ"ל, ע"כ אנו מרגישים הנפילה ביותר ואע"ג דאנן לא חזינן מול דידן חזי, ולכן אנו צריכים חיזוק ותקוה והתעודדות וע"כ נתגלה לנו דייקא ביותר שכל ידח ממנו נדח וכ"א מישראל ישוב לתיקונו סוכ"ס, ובספרי תלמידי הבעש"ט נתגלה ביותר הפלגת מעלת נשמות ישראל ותיקונם.

וארשם בקיצור: האור החיים הקדוש משיח ד' שמו חיים, הוא בבחינת משיח בן יוסף, ועליו יתפלל משיח בן דוד כדאיתא בגמרא עה"כ חיים שאל, היינו על נפשות מבחינתו, חיים"ש שאל בגימט' חיים בן עטר, והוא בחינת רבי עקיבה בן יוסף. רבי"ע עקיב"ה

שהרי פגמם היה שהו בעלי מחלוקת ועתה נתקנו ע"י אליהו הנביא שהוא מלאך השלום. ובמקרא עצמו של מוריד שאל ויעל נרמז דקאי גם על דתן ואבירם כי מוריד שאל ויעל עולה בגימ' דתן ואבירם, אולם נצטערתי באמרי זה כי הלא באוה"ח הק' כתוב להיפך. אבל אח"כ מצאתי תנא דמסייע בספה"ק תפארת שלמה בדרוש לר"ה (בסוף ח"א) אהא דכ' האוהה"ק בפ' כי תבא שלא נאמרה נחמה אלא בקללות שהם לכלל ישראל כי לא יעזבם לכלותם, משא"כ היחידים מהם כי ירשיעו יתכן שיאבדו וימחה שמים. וכ' ע"ז במחילה מכבוד תורתו לא נחא למרייהו לומר הכי ישתקע הדבר ולא יאמר, הרי נאמר לבל ידח ממנו נדח כמבואר בספה"ק וביותר בדברי האריז"ל. ויותר נפלא מבואר בכתבי האריז"ל שבלעם הרשע היה לו תיקון בגלגולים כמ"ש תמות נפשי מות ישרים ולא כתבה התורה דברים בטלים. ונתגלגל בלעם בנבל ותשלום גלגולו בכמהם בן ברזילי, וקל וחומר בבני ישראל שלעת"ל יהיו כולם מתוקנים עיי"ש באורך. ונמצא שלפי דבריו בודאי שגם דתן ואבירם יש להם תיקון וגם עליהם אומר הפסוק מוריד שאל ויעל בגימ' דתן ואבירם.

ולהסביר ענין חילוקי הדעות בין האוהה"ק והתפא"ש, הנה כ' רבינו יצחק הכהן לובלין זצ"ל בספרו תקנת השבין, בענין אלו שנמנו במשנה בסנהדרין שאין להם חלק לעוה"ב. ובגמ' הובא שדורשי רשומות אמרו שיש להם חלק לעוה"ב. וביאר שפלוגתתם תליא בפלוגתא ר"מ ור"י אם ישראל נקראו בנים בזמן שאין עושין רצונו של מקום, והביא שמצא כן בשו"ת הרשב"א ושם כ' דקיי"ל כר"מ דקרויין בנים דדייקי קראי כותי' כמ"ש בנים משחיתים, ובאופן אחר כ' שם לפרש ע"ד שמצינו שאמרו בגמ' לגבי נדרים דתנא קא סתים לה ולא פירש הקולא שלא ינהגו קלות ראש בנדרים, וע"כ המשנה סתמה שאין להם חלק לעוה"ב כדי שלא ינהגו קלות ראש. אבל דורשי רשומות מגלים דהאמת הוא דיש להם חלק לעוה"ב. עכת"ד.

ונראה עוד לומר בזה בהקדם מ"ש הרבנו בחיי שעדת קרח הם גלגוליהם של אנשי דור הפלגה אשר היו מגולגלים מלפנים באנשי סדום וע"כ כ' אנשי העיר אנשי סדום לרמוז שהם האנשים שאמרו נכנה לנו עיר, ובעדת קרח כ' אנשי שם לרמוז על שאמרו נעשה לנו שם. ובתרגום כ' על ויקח קרח - ואתפלג רומז לדור הפלגה. עכת"ד. והענין כי כל סדר הדורות הם שרשרת ארוכה של גלגולי הנשמות שעוסק הקב"ה בתקונם וע"ז נאמר נפלאותיך ומחשבותיך אלינו,

וגם מרגליים אתם בגימ' דת"ן אבירם און, וגם הוא בגימ' החודש תמוז, ובגימ' מאסף לכל המחנות.

ובפרט בהגיע זמני חדשי תמוז ואב העת מוכשרת ביותר לתיקון נפשותינו השייכות לזמנים אלה כנ"ל. ואצלנו התיקון יותר בנקל ובחמלה יתירה, וזה נרמז בדורשי רשומות שאמרו כולם יש להם חלק לעוה"ב, כי רשומות בגימ' א"ם י"ש עלי"ו מלאך מליץ אח"ד מנ"י אלף, שסגי בנקודה אחת של זכות להשלים התיקון. ובחדשים אלו התיקון הוא בנסיונות של שמירת העינים והמחשבות שאלו החדשים הם בחי' ב' העינים כמובא, ונרמז בפסוק עיני עיני יורדה מים, כדאיאתא בס' בני יששכר בעניני חדשי תמוז ואב.

והנה לפי המובא לעיל רצה קרח להמשיך זמן התיקון בימיו. וזה ענין שאמר כי כל העדה כלם קדושים ואין צריכים להנהגת משה רבינו כדרך שנא' על זמן התיקון שלעת"ל (וימיה לא) ולא ילמדו עוד איש את רעהו וגו' כי כולם ידעו אותי וגו'. וסבר קרח שכבר שייך זה בזמנו וזה היה טעותו, וע"כ קרח במילוי האותיות קו"ף רי"ש חית' בגימ' ל"א ילמדו אי"ש א"ת רעהו, כי דבר זה יתקיים לעת"ל כאשר יתמלא קרח במילואו ובתיקונו. וח"ו לא כפר קרח בתורת משה אלא שטעה בהקדמת זמן התיקון, וע"כ שפיר אמר ר"א שיש להם חלק לעוה"ב.

והנה אי' בזה"ק (ח"א רנט.) בטעם שלא היה למזבח יסוד בצד מזרח שהיה בחלקו של יהודה ורק בצד של חלק בנימין היה יסוד, כי יהודה היה זה שנתן העצה למכור יוסף, עיי"ש. ולכאן א"כ לא יהא לו חלק כלל במזבח. אך י"ל דלעת"ל כשיתקון החטא יהיה לו יסוד ג"כ. וזה הכוונה בתפילת מוסף דר"ח מזבח חדש בציון תכין, דמ"ש מזבח חדש דנקט, אלא משום שלעתיד יהיה המזבח בצורה חדשה עם יסוד בחלקו של יהודה, ובוה ישתנה המזבח משאר הכלים, משום דבר שנתחדש בו. וזש"ה צום הרביעי והחמישי יהיו לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים, דקדק לבית יהודה כי אז יתקון פגם מכירת יוסף של יהודה ויוכה יהודה ליסוד המזבח בחלקו. וקרח סר להקדים זמן התיקון בימיו כנ"ל, ולשיטתו כבר הגיע הזמן שיהא המזבח חדש עם יסוד בחלקו של יהודה, וע"כ צוה השי"ת שיקחו את המחנות לעשות מהם ציפוי למזבח, לרמוז בזה דעוד יגיע הזמן שיתקיים באמת מחשבת קרח אלא שאז עדיין לא הגיע הזמן וצריך עוד לצפות ולהמתין למזבח החדש, וזה ציפוי למזבח מל' צפית לישועה, שצריך עוד לצפות למזבח. ולמועדי"ם טובים

בגימ' חיים בן עטר. (וגם חיים שאל), ולכן הולך האוה"ח הק' בשיטת רבי עקיבא שעדת קורח אין להם חלק וכו'. והגם שהודה שעל קורח נאמר מוריד שאול ויעל, הואיל ואיתא בגמרא, אין לך בו אלא חידושו קורח ולא עדתו. והבעש"ט הק' בחינת משיח בן דוד, והוא ותלמידיו הם הדורשי רשומות.

והנה כללא הוא דכל מה שיש בנפש יש גם בבחי' זמן. וחדש תמוז הוא החדש המכוון לחלקו של ראובן. וכמו שדתן ואבירם בני ראובן נבלעו בקרקע ה"ג חדשי תמוז ואב הם כעת קבורים בקרקע. ואי' בזה"ק עה"פ אלה הם מועדי שהצדיקים קרויים מועדים, ובמועדים יש חילוקי מדרגות כמו שבת ויו"ט וחוה"מ ור"ח וכך הם מדרגות הצדיקים שיש שאינם עוסקים כלל בעניני עוה"ז כבחי' שבת ויש שעוסקים קצת כבחי' יו"ט שהותר מלאכת אוכל נפש ויש יותר כבחי' חוה"מ ויש יותר כבחי' ר"ח. ומצינו עוד מועד שהוא יום ט' באב שאמה"כ קרא עלי מועד אלא שמועד זה עדיין קבור בקרקע, וע"ד דאי' במד' שכל ארבעים שנה במדבר היו ישראל חופרים קבריהם בט' באב ושוכבים שם, וכנגד מועד זה הם דתן ואבירם שנקברו בקרקע. ועליהם אמה"כ קריאי מוע"ד אנשי שם, שהם ג"כ בחי' מועד שנפל ונקבר בקרקע. וכפי האמור שנפשות דורותינו אלה הם בחינות של דתן ואבירם המכוונים לחדש תמוז, ע"כ דוקא נפשות אלה מוכשרים להגביה את חדש תמוז מנפילתו וקבורתו.

והנה נפילת חדשי תמוז ואב נמשך בסיבת חטא המרגלים, וחטא המרגלים נעוץ בחטא מכירת יוסף כנרמז בדברי יוסף לאחיו שאמר להם מרגלים אתם, שבזה רמז על העתיד שיתגלגלו במרגלים כמובא שהמרגלים היו גלגולי השבטים וע"ז נאמר איש אחד לשבט, שכל איש מהם היה א' מהשבטים. וכמו שאמר פע"א האדמו"ר רבי יוחנן מסטאלין זצ"ל שבשביל שאמר יוסף לאחיו מרגלים אתם הוכרח להיות חטא המרגלים עכ"ד שהיו בקוצר אמרים. והביאור הוא ע"ד שכ' במד' תנחומא פ' וישב שחטא מכירת יוסף היה בדרך הכרח כמ"ש גורא עלילה על בני אדם, כי לא היה תלוי בבחירה שכן היה מוכרח שיסתבב מזה הגלות לצורך תקון הנשמות. וע"כ הוכרח מזה שיסתבב חטא המרגלים ג"כ כדי לקיים גזירת הגלות. וע"ז אמר יוסף אלקים חשבה לטובה להחיות עם רב, שסיבת המכירה היא לתקן ולברר הנשמות ולהחיות עם רב. וע"כ תמוז בגימ' אלקים חשבה לטובה. שמכירת יוסף נמשך חטא המרגלים שמוה נסתבב החורבן ונפילת חדש תמוז, והכל אלקים חשבה לטובה להחיות עם רב כנ"ל.

גימ' ציפו'י למזבֹּחַ, שזה יקויים לעתיד כאשר יהפך המועד של ט' באב להיות טוב, ויקויים והפכתי אבלים לששוֹן בגימ' חד־ש תמוז.

ויהי שנוכה לתקן חדש תמוז וצום הרביעי והחמישי יהיו לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים.

כי תבא - תנש"א

ולקחת מראשית כל פרי האדמה וגו' פירש'י ולא כל ראשית שלא נתחייבו בבכורים אלא ז' המינים בלבד דיליף גז"ש ארץ ארץ. והדר כ' רש"י זית שמן - זית אגורי ששמנו אגור בתוכו, ודבש הוא דבש תמרים ע"כ.

ותמהו המפ' מאי בעי רש"י לפרש כאן זית שמן ודבש שהרי מקומו בפ' עקב בהאך שהוזכרו בו ז' המינים. ופירשו כי זית אגורי הוא זית חשוב שאין שמן נבלע בזית כדרך תפוחים וכיו"ב אלא כדרך ענבים שהשמן אגור וכנוס בפרי, וע"כ הכא בבכורים יש להביא מזיתים החשובים ע"כ פירש'י זית אגורי (ע"י משכיל לדוד).

אמנם יקשה ע"ז מהא דאיתא במס' ברכות (דף ל"ט) בזית שאמרו לא זית גדול ולא קטן אלא בינוני וזהו אגורי וכו' ולמה נקרא שמו אגורי ששמנו אגור בתוכו. ופירש"י שם כנ"ל שהמשקה מזומן לצאת ואינו נבלע בפרי כתפוחים. והנראה מזה שזית אגורי הוא הזית הבינוני כי הגדול המשקה נוסף ממנו והקטן המשקה נבלע בתוכו והבינוני הוא הממוצע שאינו נבלע ואינו נוסף. וא"כ הרי אין הזית האגורי החשוב ביותר שהוא רק בינוני, ולמה נקט רש"י זית זה לגבי בכורים.

וגם צ"ב למה נשתבחה א"י בזית אגורי והרי שבח הארץ הוא שפירותיה זבים ונוטפים כדאי' במס' (כתובות ק"א:) שהי' התמרים נוטפים דבש והחלב היה זב מן העזים והיו מתערבים הדבש והחלב וזהו זבת חלב ודבש. וכן איתא שם בתאנים. וכן מצינו (עמוס ט') והטיפו ההרים עסיס, וזה קאי על ענבים. ועכ"פ אף אם לשיעורים משערים בזית בינוני אבל לגבי בכורים ראוי להביא את הגדול שהוא חשוב יותר שהשמן נוסף ממנו, ולא זית אגורי שהוא בינוני כדאיתא שם בגמרא.

הצל"ח דקדק לפי הדרשא דקרא דשבעת המינים לשיעורים נאמר למה נכתב שוב ארץ בתרא, דבשלמא אי מפרשינן דקרא קמ"ל לענין סדר הקדימה בברכות הי מנייהו קדים שפיר אמרו בגמ' דלכן כ' ארץ זית שמן כדי להקדים הזית שהוא ראשון לארץ בתרא. אבל אי לשיעורין נאמר תקשי ארץ בתרא ל"ל. גם יל"ד בלשון הגמ' זית שרוב שיעוריה כזיתים, מאי קמ"ל שרוב שיעוריה כזיתים, הלא כאשר נדקדק נראה זאת מעצמנו. והנה בשו"ת חת"ס חאו"ח סי' קפ"א הקשה היאך אפשר שקרא נאמר לשיעורים הרי בברכתן של ישראל היו חטים ככליות ועדשים כדנרי זהב ומסתמא כל הפירות כך א"כ היאך יתכן לשער בפירות אלו שהיו גדולים מאד. ודוחק לומר שהיו מביאים פירות מחו"ל לשער שיעור תורת משפט אלקי הארץ, וגם הרי קרא מיירי בשביל פרות הארץ, ותי' דכשם שפירותיה היו משונים לטובה כך גידול האנשים היה משונה לטובה והיה שיעור אכילה דידהו בזית דידהו עכ"ד. אכן זה צ"ע שהרי מצינו אצל המרגלים שהיו אז הפירות משונים ומבורכים לטובה ואפ"ה היו צריכים שמונה אנשים ליטול אשכול וא' תאנה וא' רמון. הרי שלא נשתנו האנשים לפי ערך הפירות. ובאמת בתשובה אחרת (סי' קמ) מזכיר החת"ס ג"כ קו' זו והיא נכתבה בשנה מאוחרת ושם לא תי' כלום, וכנראה שלא ניחא לי' בתירוץ זה.

ובנ"י ר' צבי אלימלך ג"י אמר לתרץ קו' החת"ס דבאמת משערינן בפירות חו"ל, כי אדרבא בזה מתברר מעלתם של פירות א"י ע"י שהוצרכו להביא פירות חו"ל כדי לשער בהם ובוה נבחן לעין גודל ההבדל בין פירות א"י לפירות חו"ל משא"כ אילו לא היו מביאים פירות חו"ל לא היה נראה כ"כ יתרון השבח של פירות הארץ, וע"כ אמר הכ' אחר שחשב ז' המינים שנאמרו לשיעורין שזה ע"י הבאת פירות חו"ל - אמר ואכלת ושבעת וברכת את ה' על הארץ הטובה אשר נתן לך, כי בזה נודע שבח פירות הארץ ואז תברך את ה' על הארץ הטובה. אכן הגם כי דבר נחמד הוא עדיין צריך תבלין כי לפי"ז הרי יגדל שבח פירות חו"ל שמשערים בהם שיעורי תורה, ואילו פירות א"י אין להם מעלה רוחנית כ"א המעלה הגשמית שהם גדולים.

אכן כד נדקדק נמצא ששיעורים שהסמיכו חז"ל בפסוק זה הם לענין מאכלות אסורות או טומאה, כגון חטה שיעורו לבית המנוגע, ושעורה לענין עצם כשעורה מן המת, וגפן רביעית יין לנזיר, תאנה

- דגן זה הלכות ותירוש זה אגדה ויצהר זה סודות התורה. וע"כ נשתנה הזית שהשמן אגור בתוכו ואינו נגלה לחוץ כי רומז לסודות התורה שאינם מגולים לחוץ, והם מעלמא דאתכסיא שהוא בחי' לאה בגימ' ל"ו שרומז לאור הגנוז שמשל ל"ו שעות בתחילת הבריאה. וכ' התניא בליקו"א פכ"ו עצה לקבלת יסורים בשמחה ע"י ידיעה שגם זו לטובה רק שאינה נראית לעיני בשר כי היא מעלמא דאתכסיא, וקרבת ה' היא ביתר שאת בעלמא דאתכסיא, והחסדים הם מכוסים שם ואינם נראים. ובבחי' זו היא ראש השנה הנקרא בכסה ליום חגנו כי הוא מכוסה שלפי הנגלה נראה שהוא יום נורא ואיום אשר יעמדו בו למשפט כל יצורי עולמים אבל בפנימיות מכוסה 'בו מתיקות הדבש אלא שצריך לגלותו. וכבחי' הזית שהוא מר מבחוץ וצריך לגלות השמן המכוסה בו.

וכ' התניא עוד שם בפכ"ט העצה לסלק טמטום הלב אשר אין יכול לפתוח לבו לעבודה והוא מ"ש בזה"ק אעא דלא סליק ביה נהורא מבטשין ליה, גופא דלא סליק ביה נהורא דנשמתא מבטשין ליה. והיינו כי הסיבה לטמטום הוא גסות הקליפה שמגביה עצמה על הנפש האלהית וע"ז צריך להשפילה ולבטשה ע"י שיתבונן שפלותו ובחטאיו וישבר לבו בקרבו, וירעים על היצה"ר בקול רעש ורוגז כמ"ש לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר, ויאמר לו אתה רע ורשע ומשוקץ וכי' ככל השמות שקראו לו חז"ל עד מתי תסתיר לפני אור א"ס ב"ה וכי'. ועי"ז תשפל הסט"א מגבהותה וגסות רוחה, ואחר שימרר לבו יתקיים בו תשמעיני ששון ושמחה תגלנה עצמות דכית, שיהפך לבבו לשמחה אמיתית עכ"ל.

ועד"ז בימי אלול העבודה היא לשבר הלב ולהשפיל היצה"ר מגסותו ע"י שיוכיח האדם את נפשו הבהמית על מעשיה הרעים, ואחר הלב נשבר יזכה בר"ה לטעום מתיקות הדבש ולשמחה האמיתית הבאה אחר המרירות, אבל אם אין עוסקים בתשובה בימי אלול אין זוכים לטעום המתיקות של ר"ה ואז השופר של ר"ה משמש להתעוררות לתשובה משא"כ אם כבר עשו תשובה בימים שלפני ר"ה השופר משמש לתרועת הכתרת המלך מלכו של עולם, ואז התפלות של ר"ה טבולים בדבש של א"ב הרחמ"ן שהוא בגי' דב"ש כמ"ש הארז"ל. וזהו כבחי' הזית שמכתשין אותו עד שנותן שמנו ומרירותו קודמת לשמנו, כך בימי אלול הוא זמן כתישת הזיתים ואח"כ בר"ה מתגלה השמן שהוא האור של ר"ה כמ"ש במד' ה' אורי בר"ה. ולכן קורין פ' כי תבא לפני ר"ה כמשחז"ל כדי שתכלה שנה וקללותיה

כגרגרת להוצאת שבת, ורמז לענין קבלת טומאה בכלי שניקב פחות מכוציא רמז. ונמצא ששיעורין הללו נצרכות למדידת דברים ששרשן בקליפה וכמו שביאר התניא בפ"ז שכל המאכלות אסורות ינקתן משלש קליפות הטמאות וכן כל חיות של שס"ה ל"ה. וע"כ שפיר ראוי לפירות חו"ל שהם ישמשו למדידות הללו שמטרתם לברר שאיש ישראל נטמא ונדחה מליכנס למקדש, או שנתחייב מלקות או מיתה, ואין ראו לפירות א"י שישמשו לזה. אך הזית מיוחד הוא מכל המינים שבו משערים שיעורי מצוות לקיים מצות אכילת קדשים ואכילת מצה, וחיוב ברכת המזון ושיעור אכילה לנטילת ידים, ואכילה בסוכה וכי' וכי', ואף שגם משערים בו לגבי מאכלות אסורות. מ"מ עיקר השימוש השכיח במדידה הוא לגבי מצוות, שבוודאי לא שכיח כלל שימדוד יהודי כזית למאכלות אסורות כדי שיתחייב. וע"כ שפיר ראוי להשתמש בזית של א"י לצורך מדידת השיעור ולכן גתייחד הזית ונשתנה משאר פירות ארץ ישראל שלא היה משונה בגדלו משאר ארצות כדי שיוכלו להשתמש במדידתו, וע"כ אין משערים בזית הגדול ביותר אלא בזית הבינוני שהוא האגורי כנ"ל שהוא השיעור השווה לכל ואינו משונה בגדלו. וזה הטעם שחזר הכ' לומר אר"ץ זית שמן, להדגיש ששיעור הזית נמדד בפירות הארץ עצמה דייקא ולא כשאר הפירות. וע"כ אמרו ע"ז שרוב שיעוריה כזיתים, ומעתה א"ש ששבח הארץ הוא דייקא בזית האגורי שהוא הבינוני ולא בגדול שהשמן נוטף ממנו. כי בזית הבינוני משתמשים לשיעורי המצוות, ולכך הוא הזית החשוב אף לבכורים. וזה בא רש"י להשמיענו בפ' בכורים שחשיבותו של הזית אגורי אינו רק לשיעורין אלא אף לבכורים בשביל היותו משמש לשיעורי מצוות והגם שיש זיתים גדולים ממנו ונוטפות שמן, מ"מ מעלתן הרוחנית עדיף ממעלתן הגשמית. וכדי שנעמוד על מכוון הזה הביא רש"י ג"כ אח"כ דבש הוא דבש תמרים, דהיינו שהרי משם נלמוד שמעלת פירות א"י הוא שהם זכים ונוטפים כנ"ל שעל זה נאמר זבת חלב ודבש ומעתה ע"כ שהזית אגורי שבחו הוא שמשערים בו המצוות, אע"פ שאינו נוטף.

ובהעמיק יותר בפנימיות הענין י"ל בשינוי הזית ששמנו אגור בתוכו שלא כדרך שאר הפירות שהמשקה נוטף מהם לחוץ, הוא עפ"י המבואר ששמן רומז לסודות התורה המכוסים, ששמן הוא מבחי' עוה"ב שהוא עולם השמיני שלמעלה מהשגת עוה"ז, ואי' בדרשות חת"ס שסודות התורה קבלו ישראל בחנוכה שאז הוא חג השמן. וגם אמר החת"ס שבקריאתו ק"ש הוא מכוון באמירת - ואספת דגנך תרושך ויצהרך

פ' נצבים - תנש"א

כתב הרמב"ם (פי"א מהל מלכים ה"א) שכל מי שאינו מאמין בביאת המשיח לא רק בדברי נביאים הוא כופר אלא בתורה ובמשה רבינו, שהרי התורה העידה (בפרשה זו) ושב ה"א את שבותך ורחמך ושב וקבצך וגו' אם יהי' נדחק וגו', אף בפרשת בלעם נאמר נבואה על ימות המשיח דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל וגו'. ואף בערי מקלט אמה"כ בפ' שופטים אם ירחיב ה"א את גבולך ויספת לך עוד שלש ערים וגו' ועדיין לא נתקיים מעולם דבר זה, והרי לא צוה הקב"ה לתוהו עכת"ד.

והנה עוד כ' שם להלן הל"ד אם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו כפי תושב"כ ותושבע"פ ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחום מלחמות ה' הרי"ז בחזקת שהוא משיח, ואם הצליח ונבנה בהמ"ק במקומו וקבץ נדחי ישראל הרי זה משיח בודאי. ע"כ.

וי"ל לפי"ז דלכך בכניסת ימי בין המצרים קורין פ' בלק ששם נאמר הנבואה על משיח כדי לחזק לבות ישראל לגאולה העתידה, ושם מבואר הסימן האחד שמשיח יהא לוחם מלחמות ה' כמ"ש שם ומחץ פאתי מואב וקרקר כל בני שת וגו' ובכניסת חדש אב קורין פ' ואתחנן שנאמר בה מצות ערי מקלט אשר השלמתה תהא בביאת המשיח כנ"ל כאשר נוסף עוד שלש ערים. וזה נכלל בסימן האחר שהזכיר הרמב"ם שיחזק בדקה, דהיינו שישלים מצוה זו החסרה עדיין להשלמת קיום המצוות כי כל שאר המצוות כבר קיימו ישראל בזמן המקדש לבד ממצוה זו של הוספת ערי מקלט. וקודם ר"ה שהוא זמן גאולה כמ"ש חז"ל בתשרי עתידין להגאל קורין פ' נצבים שכ' בה ושב ה"א את שבותך וקבצך וגו', שזה כבר הסימן של ודאי משיח כמ"ש הרמב"ם הנ"ל שבקיבוץ נדחי ישראל ובנין המקדש הרי זה משיח בודאי. וקריאה זו שייכת לר"ה וכדאי' בירושלמי שכשהשטן שומע קול השופר הוא נבהל שחושב שודאי זה שופר של משיח. והענין כי באמת בכל ר"ה מתעורר קול שופר של משיח ומשיח יוצא מהיכלו שהוא היכל קן צפור כמובא בזוה"ק וכמו שהזכיר היש"מ בדרשה לפני תק"ש היאך שכל שרי האומות באים בר"ה לבקש חלקם וגם משיח יוצא מהיכלו ובא ושואל אם כבר הגיע זמן מלכותו, ואם משיבים לו שעדיין לא הגיע זמנו הוא יוצא בבושט פנים וכל שרי האומות לועגים עליו, ועורר היש"מ שעלינו להשתדל שלא יצא עוד בבושט פנים כאשר

תחל שנה וברכותיה, והיינו שהתוכחות שבפ' כי תבא הם המשפילים כח היצה"ר ומשברים הלב ועי"ז אח"כ תחל שנה וברכותיה.

והנה כפי שנתבאר לעיל נשתנה הזית משאר הפירות שהם משמשים לשער שיעורי טומאה המרחקים את האדם מן המקדש ואילו הזית בינוני שהוא הזית אגורי משערים בו שיעורי המצוות שהם באים לקרב ולא לרחק, וע"כ מביאים לביכורים דוקא הזית בינוני שהוא המקרב, ובאים לביהמ"ק ומודים להשי"ת ואומרים ויביאני אל המקום הזה זה בהמ"ק, שזכיתי להתקרב ולהכנס למקום הקודש.

וכן היא בחי' ר"ה כאשר ביארנו כמ"פ שר"ה הוא בחי' בהמ"ק כמ"ש באמרי נועם שראש השנה בגימ' בית המקדש, ואז מופיעה בחי' ביהמ"ק ובאה אלינו, והקב"ה מקרב אותנו בבחי' הזית אגורי שבא לקרב, וכאמור שר"ה נראה כלפי חוץ נורא ואיום אבל באתכסיא נמצא בו מתיקות הדבש, כבחי' הזית אגורי ששמנו אגור בתוכו שהוא בחי' עלמא דאתכסיא. וז"ת אגורי בגימ' עלמ"א דאתכסיא, וכן ר"ה הוא מכוסה כמ"ש בכסא ליום חגנו, שמוטמן בו מתיקות קרבתו ית' שמקרב אותנו לעבודתו, וקרבתנו מלכנו בגימ' תשרי שאז הקב"ה מקרב אותנו בהיותו קרוב. ועי"ז צריך בימי הסליחות האלו ובשבוע שחל בו כ"ה אלול יום בריאת העולם להתעורר בשבירת הלב כנ"ל ואז זוכים לטעום הדבש בר"ה. וא"י בזוה"ק פ' בלק שביום כ"ה אלול עתידים ליפול אומה"ע ויתגלה אורו של מלך המשיח, ובכל שנה מתעוררת בחינה זו ביום זה. וביותר בשנה זו שהראנו הקב"ה אות לטובה היאך שכח הסט"א נשבר ונופל בנפילה אחר נפילה במהירות מופרזת כי קרובה ישועתנו לבוא, וע"ד שכ' המהר"ל בנס דפורים שכאשר הגיע עת הישועה בא הכל בדרך מהירות כמ"ש מהרו את המן. מהר קח את הסוס. הרצים יצאו דחופים, וכן בעתים הללו מתנהג הכל במהירות, ויה"ר שבכ"ה אלול דהאי שתא יקויים מאמרו של הקב"ה ביום זה יהי אור ויהי אור, ונזכה כולנו לאור חדש על ציון.

הדם ינקום בו הגם שעשה בשגגה, וא"כ צ"ב היאך פטרתו תורה ע"י שרץ לערי המקלט. והענין הוא עפ"י הגר"א אהא דאי' במס' ב"מ דף פה. שנענש רבי ביסורים על שפע"א היה עגל שלקחו אותו לשחיטה והיה העגל מחביא את ראשו בכנפי כסותו של רבי ובוכה, א"ל רבי זיל לכך נוצרת, ולפי שלא ריחם על העגל נענש ביסורין. ולכא"ו תמוה הרי רבי היה צודק שהעגל לכך נוצר וזהו תיקונו שישחט כעת, ותי' הגר"א דעכ"ז מאחר שבא העגל לבקש הצלה אצל רבי ראוי שירחם עליו ויצילו מן השחיטה הגם שלכך נוצר. ונראה ששורש הדבר הוא ממה שאמרה תורה אל תסגיר עבד אל אדוניו אשר ינצל אליך, שאף שעפ"י שורת הדין העבד שייך להאדון עכ"ז מאחר שבא להנצל אליך מוטל עליך לרחם עליו ולהצילו. וכמו"כ י"ל בטעם הצלת ערי מקלט שהוא ג"כ באופן זה שהרוצח במנוסתו לערי מקלט הוא נס אל השי"ת ומבקש מפלט, וכפי המבואר בדחול' הרי היו הערים האלה מקודשים יותר, וכיון שרץ לבקש מפלט ראוי להציל אותו אף כנגד שורת הדין. ועד"ז הוא חודש אלול שהוא בחי' ערי מקלט כנ"ל שאנו רצים אל השי"ת ושבים אליו ומבקשים מפלט אצלו וכמ"ש ה' עוזי ומנוסי, והוא נסי ומנוס לי, וע"כ ידו פשוטה להצילנו.

והנה בתקופה זו שאנו נמצאים שכבר הוא ערב שבת אחר חצות לפי סדר שנות עולם, וכבר התחיל זמן תוספת שבת כמובא מהאריז"ל שתוספת שבת הוא שיעור ל"א שעות שהם תוספת ו' שעות מחצות יום הששי ושעה לאחר השבת, ובשנה העל"ט ראינו אות לטובה שעשה השי"ת נפלאות לעמו ישראל להצילם מהעומדים עליהם, ועוד רואים אנו איך שרגשו גויים ורוזנים נוסדו יחד וכל עיקר אסיפותיהם הם לדון על ירושלים למי היא שייכת. והגם כי לכאורה איזה נ"מ לנו לדבר מזה, וכי יש ביד א' מאומה"ע או ביד א' מישראל לתת לנו את ירושלים, הרי רק הקב"ה יתן לנו את הארץ ויבנה את בית מקדשנו ותפארתנו.

אמנם הרי השריש הבעש"ט שכל מאורע בעולם יש ללמוד ממנו רמיזא דחכמתא, וע"כ יש עלינו ללמוד מזה רמז הנוגע לנו, והיינו כי כל מה שהאומות מדיינים ביניהם הוא מה שנשפע להם מהשרים שלמעלה כאשר כ' ענין זה המהרש"ב מליובאוויטש זצוק"ל בספרו, שיש בעה"ז ע' אומות שכנגדם בשמים יש ע' שרים, ואף שיש יותר מע' אומות מ"מ שרשם הם מסדר ע' אומות. וכל ראש ממשלה מהשבעים אומות האלה, יש לו הרגשה מהשר שלו מה שאירע בשמים. וכתב שם שגם אמריקה הוא א' מהע' אומות, וכל ראש

היה עד עתה ע"כ. ונרמזו בתיבת השופ"ר שהוא בגימ' היכ"ל ק"ן צפ"ר כי ע"י קול השופר מתעורר מלך המשיח לצאת מהיכלו.

והנה לפי הנ"ל א"א לקיים מצות ערי מקלט בשלימות עד שירחיב ה' את גבולנו ונירש את ארץ אדום, והס"מ המעכב זאת הוא מעכב בזה את שלימות קיום מצוות התורה וע"כ אמה"כ אם ירחיב ה"א את גבולך כי תשמור לעשות אל כל המצוה. היינו שאז תזכה לשמור את כל המצוה כי יושלם אז קיום כל המצוות. ובזה יתבאר מה שאחז"ל שעתיד הס"מ לטעות ג' טעיות לעת"ל שירצה להנצל בעיר מקלט ויחשוב על בצרה שהיא בצר מערי המקלט ויטעה עוד שמזיד כשוגג במקלט יעצר ושמלאך כאדם בתוכה ינצר, והיינו כי זה בא לו עונש מדה כנגד מדה על שביטל את ישראל מלקיים מצות ערי מקלט, שהרי הס"מ הוא שרו של אדום וכשבאו ישראל ליכנס לארץ מיאן אדום לתת לישראל עבור בגבולו, ואילו הוא לא ה' מונע היו יכולים להשלים אז מצות ערי מקלט והיתה נשלמת התורה, ועתה שמנע זאת נענש שמפלתו היא ע"י טעות של ערי מקלט שיחשוב על בצרה שתקלוט כבצר. וזה נגרם על ידו בעצמו כי אילו הניח את ישראל לעשות ערי מקלט באדום לא היה צריך לילך ולבקש עיר מקלט שהרי אז היה יכול לינצל בארצו ואז לא היה טועה כי היו ידועים לו הערים בארצו. ועתה שמנע הדבר הוצרך לילך, ולחדש עיר מקלט ועי"ז הגיע לכלל טעות הנ"ל.

והנה חדש אלול הוא בחי' עיר מקלט כאשר רמזו דורשי רשומות בפסוק והאלקים אנה לידו ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה, כי ר"ת א"נה לידו ו'שמתי לך הם אלול, שזה החדש הוא בחי' ערי מקלט אשר כל הרוצה לשוב ינוס שם להציל את נפשו, ומבואר זה בספר בני"ש. ובתחילת החדש קורין פ' שופטים שנזכר שם מצות ערי מקלט כנ"ל. ומעתה בפ' נצבים שהוא גמר החדש והוא מכוון להשלמת ערי המקלט דהיינו העיר התשיעי כאשר כן יהיה לעת"ד כשתושלם תוספת ערי המקלט, נתעורר חמת ה' על הס"מ על שהוא המעכב שעדיין לא השלימו בני"ש מצוה זו, ע"כ בהפסרת שבת זו קורין מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה, שהיא הנבואה על מפלת הס"מ ע"י טעות ערי מקלט שזה עונשו מדה כנגד מדה כנ"ל.

והנה הדין הוא ברצח בשגגה שגואל הדם יש לו רשות להורגו עד שלא הגיע הרצח לערי המקלט. והרי מוכרח מזה ששורת הדין היא כן שגואל

מהאומות מרגיש מה ששר שלו רוצה שיעשה ועפ"ז הוא מתנהג. ומעתה כאשר רואים אנו שרגשו גויים לדון על ירושלים הרי זה משום שיש התעוררות גדול לגאולתם של ישראל וע"כ מחזקים הע' שרים לקטרג ולבטל זאת ח"ו. ומזה נמשך למטה שמתכנסים אומה"ע וטוענים שאין ירושלים שייכת לישראל, ועל תקופה זו רומז הפסוק למה רגשו גויים וגו' ורזונים נוסדו יחד ע"ל ה" וע"ל מ"שיחו בגימ' ירושלי"ם, והרי ירושלים היא נקודת הראשית ששם ראשית הבריאה ונרמז בתיבת בראשית נוס' ברא שית דהיינו השיתין של המזבח שהוא ראשית הבריאה שמשם הושתת העולם כדאיתא במס' סוכה, וראשית דבריו של הקב"ה עם האבות היה בענין א"י כמ"ש באברהם לך לך וגו' אל הארץ אשר אראך, וגם ביצחק הדבור הראשון הוא אל תרד מצרימה גור בארץ הזאת וגו' כי לך ולזרעך אתן וגו'. וכן ביע"א מצינו בדיבור הראשון הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך, ועל זה אמר הכתוב הוא ה' אלקיני בכל הארץ משפטיו אשר כרת את אברהם ושבועתו ליצחק ויעמידה ליעקב לחק לאמר לך אתן את ארץ כנען חבל נחלתכם. וכמו שאמרו במד' בראשית הבריאה שהיו כתות כתות של מלאכים מדיינים אם לבראת את האדם והיו שאמרו יברא והיו שאמרו אל יברא ונטלם הקב"ה והפילם לארץ והם הנפילים. ועד"ז מדיינים עכשיו על מקום הראשית למי הוא שייך אם למשיח הנקרא ראשון לציון או לעשיו הנקרא ג"כ ראשון כמ"ש ויצא הראשון אדמוני. כדאי' בפ"ק דפסחים. והאומות מקטרגים למעלה ברצותם לעכב הגאולה ומזה נמשך מה שרגשו גויים למטה, וע"כ למ"ה רגשו גויים בגימ' כ"י ע"ת לחננה, כי זה נתינת טעם על שרגשו גויים.

ואמה"כ בהפסרת פרשה זו למען ציון לא אחשה. ע"ד שב' הרמח"ל שהגם שהקב"ה מנהיג העולם עפ"י בתי דינים ולפי שורת המשפט, מ"מ יש עתות שהקב"ה רוצה לשנות מסדר המשפט של הבתי דינים,

ופועל כרצונו. ועל זה אנו אומרים שידענו ד' א' שהשלטן לפניך. ע"כ. וז"ש הפסוק שהגם שבודך כלל הקב"ה מחשה ומניח ההנהגה כפי משפט הבתי דינים, מ"מ כשיעלה הרצון לפניו אז לא יחשה עוד הקב"ה וינהיג כרצונו להביא את הגאולה וזהו למען ציון לא אחשה. ובהגיע עת זו יפיל הקב"ה כל האומות המקטרגים ע"ד שהפיל את הנפילים שקטרגו שלא יברא האדם, וע"כ למען ציון לא אחשה בגימ' הנפילים הי' באר"ץ בימ"ם הה"ם, וכבר ראינו בעו"ה מפלת הקליפה של מדינת רוסיא שהיתה קליפה קשה שעקרה כל שרשי היהדות במשך שנים רבות. ומעתה כל המאורעות מלמדים אותנו מה שנעשה למעלה ע"ד שאמה"כ את אשר האלהים עושה הראה את פרעה. ועל כן עלינו לדעת את אשר עומד נגדנו, ובר"ה הבעל"ט עלינו להתאמץ בתפלות ותחנונים על גאולתן של ישראל כאשר נתייסדו ע"ז עיקר תפילות היום, ובכן יתקדש שמך על ישראל עמך ועל ירושלים עירך וכו'. ובכן תן כבוד ה' לעמך - ויש לדייק שהל' מסורס דהול"ל ובכן ה' תן כבוד לעמך, אכן ישועת ישראל הוא כבוד לה' וע"כ מבקשים תן כבוד ה' - לעמך, שיתן כבוד לה' ע"י שיושיע את עם ישראל. ונזכה לשנת רצון לד', שנת גאולה שלימה, שנה שיתרומם כבוד ד' וכבוד ישראל, ויאמר כל אשר נשמה באפו ד' אלקי ישראל מלך וכו'.

לעי"נ

א"מ החשובה

מרת גיטל זעלדא ע"ה

בת הרב החסיד

מוהר"ר ישעי' אשר זעליג זצ"ל

נלב"ע ט' תמוז תשל"ח

ת.נ.צ.ב.ה.

ע"י בנה

מוה"ר אברהם שמחה סאמעט שליט"א

לע"נ

**דוד צבי ב"ר שמואל הכהן
נלב"ע ב' תמוז תש"ן תנצב"ה
ואשתו שרה בת ר' צבי
נלב"ע מוצאי יוה"ק תשל"ב תנצב"ה**

ולע"נ

**צבי ב"ר שמואל
ואשתו ריזל בת ר' יעקב יודה
ובנותיהם מרים רבקה ויהודית ע"ה
עלו על מוקדה עקידה י"ז תמוז תש"ד הי"ד
תנצב"ה**

לעלוי נשמת

מרים ע'ה

בת יונה יששכר דוב נ"י

לעילוי נשמת
אבינו מורינו
ר' נפתלי ב"ר צבי ע"ה
ליעמאן
נפטר י"ב תשרי תשמ"ב
תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

לע"נ
ר' אפרים ב"ר שמואל חיים ז"ל
נפ' י"ג מנחם אב שנת שמו"ת לפ"ק
ז' רבקה ב"ר משה אהרן הי"ד
ובנותיהם מלכה, רחל, גיטל ייטל, חי' דבורה הי"ד
נעקה"ש כ' תמוז שנת תש"ד לפ"ק

*

לע"נ
שרה ב"ר משה יהושע ע"ה
נפ' כ"ח טבת שנת תשמ"ב לפ"ק

*

ולע"נ
ר' יעקב ע"ה ב"ר יונה צבי נ"י
נפ' י"ט סיון שנת תש"ן לפ"ק
תנצב"ה

לזכר נשמות
הורני היקרים
הרב חיים אלכסנדר זיסקינד
בה"ר מנחם מאנעס ז"ל
נפ' בש"ק ד' שבט תשי"ח
האשה שרה רייזל בת הרה"ח מנחם מנדל ע"ה
נפ' כ"ד אדר, תשד"ם
ת.נ.צ.ב.ה.

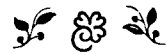
ע"י בניהם ובנותיהם, נכדיהם ונכדותיהם
למשפחת בלומענפרוכט

לזכר נשמת
אבינו מורנו
הרב חיים משה ב"ר מנחם מענדעל ז"ל
רוזנברג
נפ' כ"ה אייר תשל"ב
ת.נ.צ.ב.ה.

ע"י בנו ובנותיו, נכדיו ונכדותיו

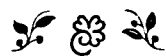
לעילוי נשמת
ר' משה דוד ב"ר יוסף ז"ל
ווייסמאנדל
נפ' ט"ו כסלו תשל"ז
הוצנח ע"י משפחת גאטליב

לעילוי נשמת
ר' משה בן צבי
חי'ה שרה בת יוסף שמואל
ולעילוי נשמת
אליעזר בן נפתלי
תנצב"ה

לעילוי נשמת
משה בן צבי
חי'ה שרה בת יוסף שמואל
ולעילוי נשמת
אברהם דוד בן דן
בריינא בת שלמה
תנצב"ה

לז"נ
חיים דוב יוסף בן מנחם מנדל
פאם ז"ל

לזכר נשמת
האשה רבקה ובעלה משה
ובניהם
הבחור אברהם, הבתולה מרים, הבתולה רחל, הילד יוסף
יהודה
בני ר' אהרן לעזער ע"ה
שנהרגו עקה"ש ד' ינקום דמם
ע"י אחיהם ר' פנחס לעזער שליט"א

לע"נ
האשה מרים בת ר' יעקב יהודה ליב הלוי ע"ה
ווילהעלם
שחל"ח כ"ו טבת תש"נ
תנצב"ה

לז"נ
ר' אברהם זלמן בן ראובן
מר' פייגא בת יהודה לייב
למשפחת צ'ין

*

הרב משה אליעזר בן בן ציון אברהם
מר' יוכבד חוה בת נחמן
למשפחות שאפירו

*

ר' נחמן בן משה
מרת שרה בלומא בת משה דוד
למשפחת שוועד

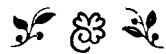
*

מרת פיגא בת משה
שווארץ

ע"י הירש מיכל והינדא ליבא צ'ין

לע"נ

ר' משה יוסף בן מרדכי
וזוג' חי' בת ר' צבי הלוי

לז"נ

ר' יוחנן בן ר' משה חיים
ולז"נ
ז' חנה בת ר' אהרן
ולז"נ
ר' אפרים צבי בן ר' יהושע
תנצב"ה

לז"נ

ר' מרדכי בן
ר' ישראל יעקב הכהן פרידמאן ע"ה הי"ד
וזו' מייטא בת ניסן ע"ה הי"ד
נאספו עקה"ש ט' סיון